

اینکه تمام اینها به درگاه خدای و محمد زاده
و هم فخره و بکیر و بکیر و بکیر و بکیر

عِلْمَاءُ اُمَّتِي كَانِيَةً بَنِي سُرَائِلَ

در نیو لاج فضل خالق جل و علا و تاجید حضرات ائمہ ہدی علیہم آلاف التحیۃ و الثناء

جلد اول از کتاب

مَجْمُوعُ السَّمَاءِ

در تذکرہ علماء و فضلاء سی فریقہ امامیہ اثنا عشریہ کثر ہم اللہ فی البریۃ

تالیف

فاضل ادیب الفائز من الفضل بالمعلی والرقیب بنجۃ الاماثل والافان

سبقة الافاضل فی ذی المیدان فی المجد البهی و اشرف العالی

مولوی میرزا محمد علی صانہ اللہ کو

بجاء محمد علی

در مطبع حنفیہ واقع نخاس چید لکھنؤ مطبوع طبعاً کرؤ

۱۳۰۰ ھجری

تقرّب جناب قدسي القاب استاذ الكل في الكل باودي الوري الى خير السبل حجة الاسلام
آقا سيد محمد عباس الشوشترمي ادام الله ايامه بكتاب نجوم السمار في تراجم العلماء

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي جعل العلماء بنجوم السماء وورثة الانبياء ورحم مدادهم على دماء
التهداء والصلوة على نبيه المصطفى وآله اعلام الشفيع ومصابيح الهدى انما بعد
فقد ظلمات اساء الدهر الى ساداته ورمى بهام العهات الى اوليائه وكدته وكان
ذلك من قديم عاداته واستقر العلماء يشكون رويهم الجهل في كل جبل وسهل ولو انهم
كانوا في هذا الثمان لتمتوا زمانهم وعلواهم وصفوا الوجدان بالهوان وحملوا لشكوا
على المجاز فكأنهم نغوا الدنيا العلم في حياته ولم يدركوا من وقته والان قد تحقق نعمهم
حيث لا يشكر سعيهم واليوم مات العلم وماله ناع ولا يه ساء وداع اوارحل من غير
وداع فمن المغتلم وافضل النعم ذكر الماضين الكسطين فان ذكر النعم بضاعة
الساكين ومن جد في تجديدهم واحضار سعودهم واخطار صعودهم الحبيب
اللبيب لا يبيد كاديب الفائر من الفضل بالمعالي والترقيب النازل من الشرف وافر
نصيب الا لعل لكل الذكر كاديب الا حوزي الواقف على اخبار الفقهاء وحالات العلماء
والباحث عن حقائق الانباء زبدة الاحباب وسلاية الانجائب المقف باثاس
السادة الاطياب لناظر في الحديث والكتاب الفطن اللودعي والصفى الوالولي
ميرزا محمد علي ركا الله الى اوج الكمال ووكاه عين الكمال وهو من قرع على
بعض الكتب الكدبية وشطل من كتابه روايه القرائ في فضائل امراء التمن فقد قد
كتابا رائقا رائعا بان له فضلا لناثعا فيه لناظرين تذكروا وللخصلين تبصروا فانه
بذل وسعه ومجوده في تتبع اخلاقهم للمجوده واحوال وكادهم ووقاهم وكيفيه
النسبهم واحسابهم وصفاتهم وذكر مؤلفاتهم ومصنفاتهم بتدقيق النظر وتعميق الفكر

والتركون الى كل خير معتبرا حياءً لذكرهم واقفاء لآثرهم فجاه بحمد الله بين ترحم اهل العلوم
 كالله سبحانه في فضله المجتهد في ويستغنى به المهتدي في اهلها من جموعة
 كاتبات ينسبها وصفها في اخلاصها وبقائها حجة عالية فيها سر رم فوعة واكن اب
 سوسه عتق ومارق . صفة وورز بن مشونة حيا فيها اصاحد من العلماء العاملين
 اخوانا في سر رفته في ايات خيرا الله خير ليلين اعين هو كلاً المصطنان واقرب به العين
 في القارين ثقة انصرفت لئاس السيد محمد عباس عفي عنه

عبارت جناب مستطاب ملاك انصاب في التكميل آية الله في العالمين ناصر شريعة
 حجة خير المسلمين جناب آقا سيد حامد حسين دام علاه وقد في بعثه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي اودع خاصة عباده العروج الى معارج الفضل والكمال والصلوة
 والسلام على محمد وآله خير الوبعد فان الفاضل السعيد الوثق الشريد
 الضيف الحميد الامام الزكي اللوذعي الذكي المولوي ميدنا عجل على ممن حاسر
 قصب التيق في العلم والبراعة واحكم مر اثر التحقيق والتقن الصناعة واخذ العلوم
 من الاعلام المحلة ورافق الاكابر الذين هم رؤساء الملة وهولي بالخصوص قديم
 الوداد والمقة والمختص بمرافقة والمنوكة بالاعتماد والتركون والثقة وقد صنف
 بالتماس كتابا بارثقا وسفرا حافلا في تاريخ علماء الشيعة اعطى الله مراتب
 الترفعة فجاه بحمد الله بحيث يعجب المنظار ويروق الابصار وقليل في نظره في

حسین
۱۲۶۹

تقریظ جناب ملا اک آداب شرف السادة الاطیاب فخر الواعظین قدوة العلماء
الربانیین آقا حسین الطباطبائی الیزدی دام الله اایام فاضلاته

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذي من فوق الارض بوجد العلماء ثم ازين ما دون العرش بنجوم السماء وجعل
العلماء ورثة الانبياء لهداية الجملات في البادية البضاء كما جعل النجوم خليفة البضاء لنشرب
الضياء في الليلة العلماء وصيرونهم في العالمين العاملين حججاً في العالمين بعد الامامة الطاهرة
عليهم السلام في احكام الدين كما اشار اليه بقوله وجعلنا بينهم وبين القمى التي اودكنا فيها
قمم ظاهرة وقد رايها السيرسيدي فيها ليالى واياماً امنين فيصلي الله على نبينا محمد وعلى اله
الطيبين وعليهم اجمعين ما قام لهم الشرع البين والذين المستبين ثم اتى لما كنت سراً في زماننا
لهذا انه قد عفت الديار ومحبت الكار وتاثرت النجوم وترككت الغيوم وقل العلماء وكثر الاكابر
وعظم البلا فطال ما اجبت الاطلاع على الاخبار والاخبار من هؤلاء الاحبار والاخبار وذكروا
اعمارهم الخالية واسماهم السامية واعصارهم الماضية وانباهم الشافية لما علمت ان الماء
اذ هو بوجد نعيم وان الورد اذ ذهب من ماله يستثمر فلم يجد كتاباً في ذلك اجمع الشتات
خطاباً يحتوى على الاشنيات من ذكر سلفنا الصالحين وبقاياهم المعاصرين من علمائنا
الراشدين وفقهائنا المجتهدين رضوان الله عليهم اجمعين حتى اتفق في السير بحكم التقدير
في بلدنا كنعانها الله عن كل سوء فرايت فيها كتاباً باشر فكلما معاً لذلك ووحدت

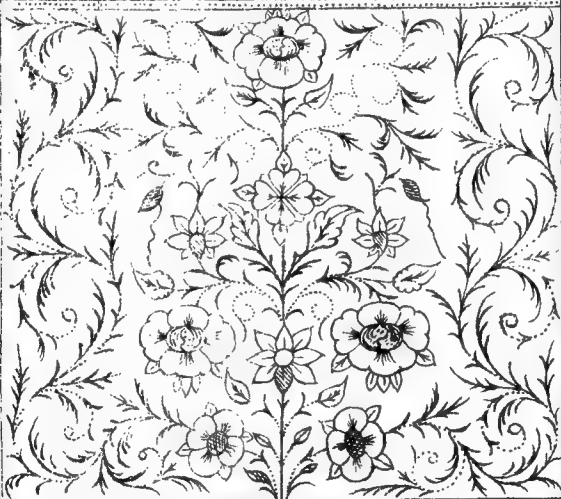
[illegible]

ما اسر دت هنالك يسمى بنجوم السماء في تراجم العلماء مما الفه الاخ السديد والمرشد المرشيد
 ذو البصر الحديد والباء الطويل البعيد العالم اليلمع الفاضل الخدير الاشمع نجمة كاملا
 والاقران وسبقه الافاضل في هذا الميدان المولى الوفي المسمى **سيدنا محمد علي الكندي اصله**
 ثم الكندي دام الله فضله وعلاؤه وبلغه الى ما يتمناه في دنياه وعقباه فوجدت هذا
 الكتاب كمؤلفه بجواز اخر واخر اخر ونورا ظاهرا وضياء زاهرا فان شبهه **هنا**
 المؤلف الشريف بجاز الانوار مثل مؤلفه ينبغي ان يكون فيها غائضا وان شاكلته بجامع
 الاحبار فهو الاخرى بها فاحصا والله ذو حيث جمع قافيه ونقد واصف وكاتب امله وقارنه
 ذلك بالنصيب الكلي والقدر المملوك كما تراه في داخل عقد الشرا ينظر هذا العقد
 من اصف درر الثرى حتى يكون لجيد الزمان شذرا ولاهله ذكرى ومؤلفه ذخرا وعمرا
 فداؤا بالتي وكيفا وهو من اهل بيته واهل البيت بالبيت ادرى وقد افتم في ذكر
 هؤلاء النجوم الباهرة والاقتار الزاهرة بمن طلع في الافق الثاني من اقاصى مشارق البلاد
 والاداني وذكر نجوم مع نجم وبعد نجوم فانه لما غاب نجم طلع نجم وقل في كتابه هذا من لا يحبر
 بخبره ولمرات يات فجزاه الله وآيا اعن الاسلام واهله خير جزاء الحسين والحمد لله
 رب العالمين وكتبت هذه بيدي الجبائية الفانية لان لا ينسا في بالدعاء لحسن العاقبة
 والعافية وانا احقر اسادة بل الخليفة حسين الطباطبائي البزدي اصله والبغدي مدني
 ان شاء ربي وهو حبيب وكان ذلك في شهر شوال من سنة ١٢٩٠ من الهجرة النبوية المباركة
 والحمد لله اولا واخرا

قال الله تعالى في كتابه المكنون
وعلامات وبالجم هم يهتدون

کتاب نجوم اسماء فی ابرم اعلماء

در مطبع جعفری واقع نخاسین
با اهتمام میرزا محمد حسن طبع

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي رفع درجات العلماء حتى فضل مدادهم على دماء الشهداء وحبهم
 موارث الانبياء ورفع اقدار حملة الاخبار ورواة الآثار الائمة الاخيات
 حتى ان العالم له اجر الصائغ القائم المجاهد وراويته لمحدث اهل البيت افضل
 من سبعين الف عابد وصى الله على نبيه الذي اتاه الله من العلم والموت
 اسد من العالمين ناله في الدنيا كهم وعلمهم الكتاب الحكيم وان كانوا من
 قبل لغى ضلال مبين وعلى علي باب مدينة العلم وسيد الوصيين
 وعلى اهل الصيبي الطاهرين المعصومين الذين ارشدنا الى الطريق السبيلين
 ونضربوا العلماء منذ ان انزلناهم حتى هم الى معالم الدين فهم للشرع حفظه وصدقه
 ينهون عن الدين تحريف الغالين وانحال المبطلين فالصحيح حديث العلم بدروسهم
 ناضرة ووضعت رياض المسائل بذكرهم مخضرة ومناهل الفقه باقاداتهم
 مترعة ومناجح التحقيق ببيانهم واخصه وقام بهم عماد الاسلام وشاعت لهم قواعد
 الاحكام واستنار بلوامع ارشادهم حق اليقين واضمحلت بسطوات صوامعهم لفتا
 الباطل المجاهدات اما بعد بزمنا من رباب عرفان واصحاب بصيرت وايقان برزخنا في

که حقوق علماء دین و حافظان شریعت مقدسه حضرت سید المرسلین و ائمه معصومین سلام الله علیهم اجمعین برکافه مؤمنین موقنین بیش از آنست که زبان خامه ثنائیش سر آید و قافه زبان از عهده تشکرش بدر آید و اندازه زحمت مراجع و بلندای مراتب ایشان از اسواء حضرت مکه عالم احصا و استقصا از قبیل محالات و متغیات قال الله تعالی رفع الله الذین امنوا و الذین اتوا العلم درجات و هرگاه که درجات عالیه و مراتب فائده برای طلق آنکس که مؤمن بحق باشد نزد حق سبحانه و تعالی بوده باشد بطریق اولی برای کسانی که بغضیست این هر دو سعادتین و شرفین علم و ایمان محلی و پیراسته از بهر ارج از کسیکه محضست ایمان و اقیان داشته عالی و فائق خواهد بود و باجمله باین مضمون مخصوص آیات کریمه و منطوق متون احادیث کثیره و فصل در تبیین طائفه بعد از حضرت ائمه و صلوات الله علیهم اجمعین بجا و منزلت و مرتبت ایشان نیز سده بلکه ظهوری از شادابی و طراوتی که انسانی کافیه نبی اسرائیل و معادل در برزخ ایشان است و در انشال این زمان که انوار جمال بکمال امام ثانی عشره صلوات الله علیه منتظر آتی مرتبه رسالت خاتم فص امست قیام ابواب هدایت خاتم دوره و وصایت خلیفه الرحمن صاحب العصر و الزمان علیه و علی آباءه سلام الله الملک المنان اللهم عجل فی خروجه و ظهوره و املا الشارق الفارق علی عجل و از انظار نام معنی نیست و همچو خوشه عالمتاب زیر حجاب پنهان تحصیل احکام الهی متابعت شریعت رسالت پناهی منحصر در رجوع به نابینا عالم علیه السلام و التعمیه و اسلام که اساطین دین و قافران علوم که طاهرین اند و معرفت تفصیل احوال ایشان شتبه منافع عظیمه مراجع جمیع است لهذا علای روزگار و فضلا ای عصاره اصحاب کتب بسیار درین باب تصنیف و موده و دفاتر پیشار و علم ضبط احوال علای عالی تبارخیر تحریر و آورده و حکمای هر زمان را شمرده اما احوال متاخرین فضلا و علما که در اعلی ثانی بوده اند باستقصای تمام و قیاس کامل یافته میشود اگرچه بعضی از انزکیا سے قریب العصر رحمه الله کتابی فارسی شتبه احوال سلف صاحبین و اندک از احوال متاخرین نوشته اما بسیاری از متاخرین را ذکر نکرده و بنا برین فقیر کثیر الذنب و تقصیر العظم و بحمد الله که در غفرانه محمد بن صاوق بن محمد انجاه الله من ذلک السوء و در ذراقت و فحشاء و جبر

عدم لیاقت و استعداد و کم مایگی و قلت مواد با تمثال فرمان واجب الاذعان بعضی از علمای
 اعیان و تجلین عظیم الشان اودام الله تعالی ایام افاضات و افاضات و درسه کمینار و در صد و شش
 و شش هجری تبالین این کتاب مبارک نمود و جمیع کتب و کراشیاں در کتب متداول یافته شده و ذکر
 ایشان هم پرداخت و ذکر علل و مقصود و مجتهدین اعلام و فقهای اهل سنت علیهم السلام ساخته ام بلکه
 بضمیمه اسامی جمعی از اعیان مصلحین که در علوم عربیه و ادبیه یا فنون عقلیه حکیمه یا طوطی و فنون
 و کشته اند نیز پرداخته و قاعده و ذکر علمای هر مذهبین گذاشته ام که سیکه غالب زمان او در آن
 عاشره باشد اما در او اهل مائت حاوی عشر وفات یافته او را در ذیل فضلی مائت حاوی عشر نوشته ام
 و در تمام کتاب که آخر مائت مائت عشر است بنا بر همین منوال کرده ام لیکن احوال مولانا الیوم صاحب
 المدارک را که وفاتش از قبل مائت حاوی عشر واقع شده بعضی مصالح داخل این رساله نموده شد
 آید از اصحاب فصل و دانش در ارباب فهم و نبی و آنکه اگر در تتبع احوال و تفصیل احوال و معرفت بحال
 انزلی علمی یا زلات قدیمی بنیذ با صلاح فاسد کوشند و بدیل عفو پوشند اللهم اجعله خالصا للجهاد
 الکرم و تقبل منا انک انت السميع العليم و این رساله در مرتبه پنجم و یکم ساخته و ختم پنجم اول در ذکر بعضی
 اکابر متکلمین و فقهای مجتهدین و افاضل محدثین و فخرین و اعیان مصلحین و مشغولین که در مائت حاوی
 عشر بوده اند السید محمد بن علی بن الحسین بن ابی الحسن الحسینی الموصی العالمی
 لقب او خمس الدین و دختر زاده شهید ثانی زین الدین رحمه الله بود پدرش از افاضل تلامذ
 شهید ثانی بود و نسب شریف او بنا بر مشهور حضرت امام موسی کاظم علیه السلام میرسد و در کتاب و مشهور
 از کتاب شیخ محمد بن الحسن الموسی ائمه شریفی طایفه شهید ثانی علیهما الرحمة مشغول است که سید امام خلاصه
 الاسادات الابرار و عین العلامه الانوار سلاله الائمة النقباء سید غزالدین علی بن الحسین بن ابی الحسین
 رحمه الله شاکردان شهید ثانی بود و شهید ثانی تربیت او فرموده او را بعد از ابرار عالیه علوم رسانید و دختر
 خود را با توفیق نمود و او را از خواص ملازمان محبت خود گردانید و او بسیار از علوم فقهیه و
 ادبیه و غیر آن مجتهد شهید ثانی خوانده و مشرف اجازه جمیع کتب از مشرف شده بود و سید

ایستاد

نویس

تقری در کتاب اقدار الرجال آورده که سید محمد بن علی بن ابی الحسن مجلسی عالمی زره سیدی از سادات
 و بزرگی از بزرگان علمای ما و قیسی از فقهای ما بود و درین نزدیکی وفات یافته است و لکن او در شام
 بود و مرا اتفاق ملاقات او هم نرسید و از تصانیف او کتابهاست انتمی مؤلف گوید که کتاب سید محمد
 مذکور را پسری بود سخی بسید حسین که متنازل آمل ذکرش فرموده و درین کتاب هم در ذیل ملائذ شیخ
 بهاء الدین عالمی علیه الرحمه احوالش مذکور خواهد شد انشاء الله تعالی و در کتو کتو به بحرین مسطور است که شیخ
 بزرگ اعلم شیخ عبدالباقی بن سعد خراسانی از سید افضل و علم اکمل سید محمد مذکور روایت داشت صاحب کتب
 بعد نقل این عبارت آورده که شاید این شیخ عبدالباقی مؤلف کتاب حاوی الاقوال و علم رجال باشد که شیخ
 یوسف در رساله مذکور و صاحب منتهی المقال در کتاب خود کلام او را نقل کرده اند و هم بجای دیگر
 در رساله مذکور و گوید که شیخ عبدالباقی بن سعد خراسانی شاگرد شیخ علی بن عبدالحامد الکلبی بود پس شاید که از زمان
 شیخ علی تا زمان سید محمد مذکور در حیات بوده و شرف صحبت و تلمذ هر دو ایشان را در یافته باشد و اندک بعد از
 در کتو کتو مسطور است که ولادت سید محمد مذکور در سنه نهصد و چهل و شش هجری بود و تا بیست و نه ماه بربیع الاول
 سال چهارم و نه هجری وفات یافت برین تقدیر مدت عمرش شصت و دو سال بوده باشد از مصنفان
 او کتاب مدارک الاحکام شرح شرائع الاسلام است که از جملة آنچه متعلق بعبادات است بقالب تصنیف درآمده
 و حاشیه تهذیب الاحکام و حاشیه ارشاد و حاشیه الفیه شیخ شهید علیه الرحمه شرح مختصر فروع که آنرا صاحب لآمل
 ذکر نموده است و من شرح مکتوباتی آنچه متعلق بکتاب النکاح تا کتاب النذور است واقع نشده ام و بعض
 علمای معاصرین هم ذکر کرده که سواى از ان شرح باقی ابواب کتاب مذکور از تصانیف او منتظر رسیده و از
 احدی از علما شنیده شد که دیگر از تصانیفش کتاب شواهد ابن النظم است که آنرا در خراسان دیده ام انتهای
 الشیخ جمال الدین ابو منصور الحسین زین الدین بن علی بن احمد العاملى از اکابر علمای دین و فقهای
 بارعین بود و فصل وکالت از غایت اشتهارستغنی از اظهار است و ولادت با سعادتش علی انقل سبطه
 الشیخ علی بن خطه الشریف فی الدلالت و شرب جبهت و هم تمام رمضان نه صد و پنجاه و نه هجری واقع
 شده و این شایع علی منور بعد از وفاتش و بعد از وفات بعض حالات شیخ حسن مذکور آورده که او خواهر و برادرش

یہ محمد صاحب مدارک و تحصیل علم شریک یکدیگر بودند مثل دوا سپ گرہ بستہ کہ در یک سیدان سادی
ہم باشند و جو چیز خوار کہ از یک ماور شیر نوشند و چہ و ایشان در عترت عارب ہم بودند و او بعد از
وفات سید محمد مذکور بقدر مدتی کہ تفاوت میان بن ایشان بودند و ماندند و قبر سید محمد بن آید کہ میرا
نوشت من المؤمنین جال صدقوا ما عاهدنا الله فانهم من صفی نجیب و منهم من ننظر ما بدلا و انبدلوا

و ابائی چند در مرثیہ شریفہ بر قش نوشت و آن نیست

للمجد والمجد المعروف والكرم محمد والزايا طاهر الشيم يحيى والروح طرايازي القسم	للمجد والمجد المعروف والكرم محمد والزايا طاهر الشيم يحيى والروح طرايازي القسم
---	---

آنرا نوشت کہ بیان ہر دو ایشان فرقی و تمیز و کمال بود چنانکہ بر کسیہ در تصانیف ایشان تامل
نہ کرد و این دو شیخ حسن و قبح نظر بود و جامعیت انواع علوم زیادہ از سید محمد داشت و عادت
بر و در بیان چنان بود کہ ہر گاہ یکی پیشتر بسبب زحمۃ شغل نماز جماعت میشد و دیگری آمدہ در نماز با او
نہ رسید و از ہر گاہ یکی جزئے تبصیف آوردہ می نوشت اجزای کتاب خود را پیش دیگری فرستاد و
بعد از نوشت و تحریر ایشان تو را میگرفت مجتمع میشد و ہر گاہ یکی از ایشان دسکہ از سائل فقہیہ اش
تعمیر قوی نمید و مودوم از دیگری حکم آن سکہ را می پرسید نہ میگفت کہ با وجہ کین کہ او کفایت نہوت
میں سئلہ مودود است و صاحب نقد الرجال آوردہ کہ شیخ حسن مذکور یکی از اکابر علمای امامیہ بود و قوت
و تبحر و عہدہ شریف و واضح الطریقہ و نقلی الکلام و خبیۃ التصانیف بود و انتہای و ایضا صاحب دشت زار و در
کتاب پیرانش شہید شد سید علی اصالح و سید علی بن ابی الحسن کہ ہر دو از تلامذہ پدرش بودند و توفی تربیت
شد و تا آنکہ بزرگ شد و بخدمت ہر دو ایشان خصوصاً بخدمت سید علی صالح اکثر علوم از مستقول و مقول
خبر و حاصل و عربیت و ریاضی و غیر آن را کہ ایشان از پدرش استفادہ نمودہ بودند قرات نمود و
سید محمد شریک قرات بود و چون سید علی فوت شد امام عبد اللہ زیدی شایع تہذیب بان ملا و سید محمد حسن
ہمیش و قرات علوم منطق و معانی و اشغال آن نمود و او در آنوقت حاشیہ تہذیب می نوشت و قرات
طرحیث در ہر چند شیخ حسن سید محمد میکرد و بعد شیخ حسن و سید محمد بسوی عراق سفر کردند و در

بحسب اشرف نجدت ملا احمد اربلی رسیده کتب علم اصول مطلق و کلام و فہم آن را قرائت نمودند و
 ملا احمد مرحوم در آنوقت بتالیف شرح ارشاد مشغول بود و اخباری آنرا بایشان میداد و می فرمود کہ در
 عبارتش نظر کنید و آنرا اصلاح نمایند زیرا کہ میدانم کہ بعض عبارات آن غیر صحیح است و جماعتی از شاگردان
 ملا احمد مدتی طولانی بود کہ شرح مختصر عضدی بنویسند و هنوز بسیار از آن باقی بود و شیخ حسن و محیب
 در وقت خواندن نجدت مولانا مذکور اوراق بسیار را مطالعہ می کردند و سوال و بحث میان می نمودند
 از نجبت آن جماعت از راه استہزا بر ایشان تہیہ میکردند ملا احمد بحال ایشان متناہم شد و فرمود کہ خوب
 است کہ ہر دو ایشان متوجہ بلاد خود خواهند شد و تصانیف ایشان نزد شما خواهد آمد و شما در قرائت ہر
 شرح مختصر خواهید بود پس ہر دو ایشان تہ قلیل نزد ملا احمد اقامت داشتند چون ہوشیاری نمودند
 کہ نزد شیخ حسن کتاب بحال و کتاب منتقی الجہان را تصنیف کرد و رسید محمد کتاب المداکہ بمعرض تصنیف
 در آورد و بعضی ازین کتابا قبل از وفات مولانا مذکور بسوی عراق رسید و ایضاً صاحب دمنشور آورده
 کہ بعد بن شیخ حسن در قریہ کرک فوج علیہ السلام با شیخ بہار الدین عالمی را ملاقات کرد و در زمانیکہ او بکوبہ
 آن بلاد سفر کرده بود و چون شیخ حسن مذکور از عراق مراجعت نمود بتدریس تصنیف مشغول شد و
 ایضاً صاحب دمنشور آورده کہ بمن رسیده است کہ تالیف سلطان از اکابر فضلا سے عجز بود و کتاب بحال و شرح
 المعاد لہر دوم درسی داد و می گفت کہ شنیدہ ام کہ شیخ حسن در خانہ تصنیف کتاب منتقی الجہان
 کتاب بحال و وفات یافت و ہر کس کہ فکر تحقیق او باین درجہ باشد عجبت کہ در حال فکر نمودن و نوشتن
 تصانیف وفات یابد و ایضاً صاحب دمنشور آورده کہ از بعض استادان خود و از بعض غیر ایشان نیز
 شنیدہ ام کہ ہر گاہ شیخ حسن از براسے حج رفت باصحاب خود گفت کہ از خدای عزوجل سید دارم
 کہ زیارت جمال بکمال حضرت امام صاحب العصر و الزمان علیہ الصلوٰۃ والسلام مشرف شوم زیرا کہ اکثر
 ہر سال حج تشریف می آرند پس چون شیخ حسن در مساکج وقوف عذر را بجا آورد و خواست کہ
 در گوشہ تنہائی بفرایغ خاطر مشغول ادعیہ عذہ شود باصحاب خود فرمود کہ از غیہ بیرون روید و بدو خصم
 شمشہ مشغول دعا باشید درین اثنا شخصی داخل خمیدہ شد کہ شیخ حسن او را می شناسد و سلام گفت

نخست شیخ حسن مذکور گوید از آمدن او به بیت برین غالب شد و مهوت شدم و قدرت بر سخن
 گفتن نداشتم پس او با من سخن گفت و بگامی که یازدهم کلم نمود و برخواست و چون از خمیر بیرون
 رفت چیرگی که امید آن داشتم بخاطر رسید و بعلت تمام بر خاستم پس او را ندیدم و از اصحاب خود
 پرسیدم گفتند که هیچکس را ندیده ایم که داخل خمیر نشده باشد آنست که مصله و صاحب کتاب اهل
 اول نقل فرموده که شیخ حسن در وقت شهادت پدر خود چهار ساله بود بعد از آن گفته که این تاریخ همچنین
 یافته ام لکن از شهادت پدرش ظاهر میشود که او در آن وقت هفت ساله بود و الله اعلم و بعضی از مؤلفین گفته اند
 آورده که اجازه بخط نامش کامل سید علی بن حسین بن ابی الحسن العالمی که از برای شیخ حسن مذکور نوشته بود
 بر پشت نسخه از نسخهای شرح لمعه منظر حقیر کثیر التفسیر رسیده خلاصه کلامش آنکه ولد صالح فاضل کامل تقوی
 و مع خلاصه الفضل را حیوب الاتقیاء شیخ حسن ولد میرزا علم افضل الفضل شیخ زین الدین شهید
 ثانی نزد من قرأت و سماعت علوم فقه و اصول تحقیق و تنقیح تمام نمود و من او را از برای روایت
 بحسب علوم شریعی که از پدرش روایت آن دارم اجازه دادم انتهی و تاریخ کتابت اجازه مذکوره را
 جمادی الاخری سنه نهصد و هشتاد و چهار هجری بوده است و ایضا و ذیل آن اجازه بخط شیخ حسن مذکور
 از برای یاد این خودش کتب یافته شد خلاصه کلامش آنکه من از برای دو فرزندمان سعادت مند خود که یکی
 محمدالدین بن محمد ابو جعفر و دیگری رضی الدین علی ابو الحسن است اجازه دادم که روایت کنند از جمیع
 کتابهای من سید علی مرا اجازه آن داده است همچنین آنچه را دیگر علما مرا اجازه داده اند از کمال
 شیخ حسین بن عبد القصد عالمی و سید عابد نور الدین علی بن سید محمد الدین هاشمی و غیره آنکه همه ایشان
 از پدرم روایت دارند آنست که تاریخ این اجازه اوایل سنه نهصد و نو هجری است و شیخ یوسف بحرانی در
 نوته آورده که شیخ حسن مذکور اشعار را فقه و قصائد فائده دارد و بسیاری از افراد کتاب من المسافر
 و مجلس الحاضر نقل کرده ام و صاحب اهل نقل کرده که او دیوان اشعار داد که از تألیف شیخ
 نجیب الدین علی بن محمد بن محمد بن علی جمیع نموده است و آن تصانیف شیخ حسن مذکور کتابت بقایا
 فی الاما عودیت اصلاح و احسان و و جلد است که در آن ابواب عبادات تصنیف آمده و کتاب

معالم الدین و ملازمه تجدیدین که از جمله تقدیرش در اصول فقه و بعضی از فروع در احکام طهارت و حج
تالیف رسیده و حاشیه بر کتاب مختلف اشیدیه است و کتاب مشکوٰۃ القول السدید فی تحقیق معنی
و تعلیل و کتاب الاجازات و کتاب التحریر الطاوسی و علم رجال و زوائد اثنی عشریه و طهارت و حج
و کتاب مناسک الحج و کتاب جواب المسائل الدینیات اعلیٰ و جواب اسکاکی الثانیة و کتاب السالکین
اشیاء و ابراهیمی و در متنی المقال بعد ذکر تصنیفات ابوالفکر که اصل کتاب تحریر طوسی از نوافت پیدا شد
بن طلاوس بود که از ابن زوال به حال شیخ کشیده تالیف کرده و کتاب محل الاشکال فی حقه الاجال
نموده بود پس شیخ حسن مجتبی و تهذیب آن نموده تحریر طوسی و به دست ساخت و در کتابت به پیش
بعد ذکر تصانیف او آورده که وفاتش در سال چهار و یازده هجری واقع شد و ماه وفاتش بیاد نیست
و او در بلدہ جمع مدون شد پس مدت عمرش نجاه و دو سال و کسری باشد و الله اعلم
السعید الشہید المنکح الفرید و الناظر الوحید الجاهد فی الله القاضی نور الله بن علی
بن نور الله الحسینی الثوری الملقب بالشہید الثالث

از شهاب سیر کلین امامیه و مجاهدین فرقه ناجیه اثنی عشریه و از اعاظم مجتهدان شوشتر و اکابر و الیان
و سلاطین و دودمان امیر المومنین حیدر ناشر ناموس و ابایت کاسرنا قوس عوایت تمیز نیر الہام پذیرش و
اعلائی لواکے احکام عزت و کتاب و صریحاً مدعی حق تعالی تصویرش نعمت الباب اجاب و صریح عذاب
خودی الاذنب است و جو و شریف آن نور الکی و مختص و وہان نبوی تشبہات سامرمان مدعی تاجبیل
انوی را حاسمی قوی و بران و دعوی تاجمان طریق سوی مرتضوی را بد بیضای موسوی بنویست
شریف و شجره پرثمره نفیع او بر روی است که انجمن در کتاب مجالس المومنین در ضمن احوال جد و جد
نور الله عرشی معینی ذکر فرموده و آن نیست نصیار الدین سید نور الله بن محمد شاه بن مبارک الدین بنده
بن حسین بن نجم الدین محمود بن احمد بن حسین بن حسین بن محمد بن ابی الغفر بن علی بن حسن
بن ابطالب بن ابراهیم بن یحیی بن حسین بن محمد بن ابی علی بن حمزه بن علی المرتضی بن عبد الله بن
محمد الملقب بایملاق بن الحسن بن الحسن الاصفهانی الامام علی زین العابدین بن امام جعفر الصادق

ستحر نسب تفضلت المناسب فيه: والبدن من نخرة في بجهة وضيعة: سرور شريف
 آنجاب شوشتر که مرع آن تشرست و آبای کرام و اجداد عالی مقام قاضی مذکور از شرف جلال
 از شاه میرانام و مرجع خاص معام جدش سید نور الله مذکور از علمای ارباب تصنیف و تالیف حکمت
 و غیر آن بود چنانکه شرح احوالش در مجالس المؤمنین مرقوم است و پدر بزرگوارش سید شریف بن سید
 نور الله از اهل علم و فضل و از تلامذہ شیخ ابراهیم قطفی بود چنانکه در کتب رجال سطورت سید علامه
 موسوی و در کتاب احقاق الحق عبارتی نوشته جز که شمل بعض احوال منته و صاحب اشغال
 آن سلام الال است و نیز باینکه نقاش مناسب نمود و آن این است لهذا آخر ما قصدت من البیان
 مع أقصد الکتاب المستطاب و انجاء مسؤل الاحبة و الاحباب من الرذیلة علی رؤسک
 ذوی الاذنان خصوصاً الناصب الشیخ المواب الزائغ عن طریق الصواب و ذلک من جلال
 نعم الله الوهاب علی عبده الاول ابی الراح للشهد العینه المجاهد اعداءه بالسیف
 القین و الرمح الرذیة نور الله بن شریف المرحوم الحسین کان الله له اجر علی عظم الحق
 علیه المستول من فضله العظیم و کرمه العیم ان یجعل مقاسلته فی نصرة هذا العشر ذریعة محقة
 ازاد الحشر و وسیلة مرفقة الی سید البشر و الالهة الاثنتی عشر و ان یرزقنی طلب ثارهم
 مع امام مهدید عوالی افتقاء ثارهم و ان یخترنی فی زمرة اجدادهم و انصارهم و یؤنی
 فی دار القراء فی جوارهم و الماکول من افاضل المؤمنین الذین هم فی حب الدین امین
 ان یدعونی بداءه الانظام فی زمرة الامین اذا وقفوا علی ما قاسیت فی نظم هذا
 العقد الثمین من عرق الجبین و کذا الیمن فانه سبحانه لا یضیع اجر المحسنین و ان
 یصلحوا ما فی من الفتور و النقصیر و مظان المولخدة و التعید فان قلت بعضا عت
 لائمة و اضاعة و قتی فی الشواغل الدنیویة و اضاعة مع انافیة من غربة الوطن
 و غیبة الکتب و ضیق البال بمفارقة الاهل و الال اذ بعد ما دکت غارب
 الاغتراب فی مبادئ الشباب لتحصیل الحکم و تکمیل الفیوض و النعم

من و طعن مشهور الحروسه الى المشهد المقدسه الرضويه اما رسته رصا
 زمانه الى الهند المحبوسه قامت تلك الشهواه المايوسه على اذ ياد غنى و اهممت
 في عداوتی و اعدا دهمه حتى ظننت انها هتدك الالامه لكبد عني لكن الله سبحانه ببركات
 محبة اهل البيت عليهم السلام احب قلبه المليت و اجري بنا في علمه ال و ما رصيت
 اذ رصيت فانصرنا للمصطفى لعلامه حاشرين و و سمنك على جاعرة الاشاعرة القاضيه
 و الناصبه الفاجرة الحاشرين فانقمنا من الذين اجروا و كان حقا علينا نصر المؤمنين و الله
 الناصر و المعز و قد انقو نظم هذا الكتاب و شتمت بها عوالي المعاني سبعة اشهر من غدير الليالي
 لما شربت من كثرة ملالي و ضعف القوي و خول البدن كالشرب الى و كان اخرها اربع الاول
 المنتظم في سلك شهر سنة الف و اربع عشر ليله اكره بلاد الهند الكفر و كره و استعمال في الشيطان
 مكره صان الله المؤمنين عرفه و جهله و اخبرهم عن سواد الهند حرمه و سهل بحج الحق و اهل
 مجمل احوال جناب قاضي اكمه چون اكبر شاه بادشاه هند و ستان منصب تصنا با و تفويض نو ده
 منسوب به قاضي شد و شاكوش مثل شهادت اول و شهيد ثاني بعلت تشيع بر دست ظلم پرست
 مواصب واقع شد اند اهل حق از و شهيد ثالث تبخير ميكنند و عامه و معاصرين او اعتراض
 از و عان بجمال علم و فضل و جلالات و تقوى و عدالت او و اشتد ملاعبه القادر كذا جمله معاصرين او
 از تشيعين اهل سنت و جماعت بود و كتاب تحب التواريخ بتقريب و كرا علمي احمد اكبر شاهی نوشته که
 قاضي نور الله ششمي اگر چه بي نديب ست اما بسيا بصفت نصف و عدالت و نيک نفسی و حياد
 القوي و عفاف و اوصاف اشرا و موصوفت و تعلم و علم وجودت فهم و جدت طبع و صفات ميم
 و ذکا و شهور ست صاحب تصانيف لائق ست قومي برفسیر مل شيخ فيضی نوشته که از خير تعريف و توصيف
 بيزست و طبع نظمي و اردو و شمار نشين می گوید که بسيا حکيم و الفتح بيازست شاهی چيست و زانکه
 سوکب منصور بلاء هور رسيد و شيخ معين قاضي لاهور را و وقت ملازمت از ضعف پيري و فتور قوت
 سقطه در و بار واقع شد رحم بر ضعف او و در و فرمودند که شيخ از کار مانده نبايد ان قاضي نور الله

عمده منسوب و منصوب گردید الهی مفتیان ما جن و مقربان بنفس لا بهر را که معلوم الملکوت سبق
می و مبدع خوش بعبط و آورده و راه شوق را بر ایشان بسته و در پوست پسته گنجانید و چنانچه فوق
آن تصور نیست و میتوان گفت که قائل این بیت اورا منظور داشته و گفته که قوتی آنکس که کوی
بهمه عمر قبول و در قضایح ز کس غیر شهادت ز گواه و انتهی موضع الحاقه من التاریخ المذکور
و در تذکره ریاض الشعر تألیف علی قلیخان و الیه مرسومست که قاضی نورالدین شوشتری از افاضل زمان
و اعظم دوران بود ملتقطه دانش از قاف تا قاف رسیده و جمیع فضلش شرق و غرب را فرا گرفته
و تسمیای عالیاش در عالم شهرت جلالت شائش و لایحه ظهورند کورست و در عهد اکبر بادشاه
هندوستان قاضی القضاة بود و آخر و رسد هفتاد و سالگی در عهد جهانگیر بادشاه بن اکبر بادشاه بسبب
تضعیف کتاب جمالی المؤمنین بضرر زره خوار و درجه شهادت رسید و در فن شاعری کمال قدرت
و مهارت داشت خلاص وی نوری بود و در جواب قصیده سید حسن غزنوی قصیده گفته که این بیت از کجاست

شکری که نورانی است در بهر دم	وزن شوق اوست فرد زنج کوهر دم
اند ز سبب خلاصه سخن و صورت	و اند ز سبب سلاطین زهر و حیدرم
و ارای و هر سبط رسولم پدر بود	بانوی شهر و تر کسری است مادر دم
مان ای فلک چو این پدرم کی بیاید	یا سر به بندگه نه دازا دزی برم
شکری که چون حسن غزنو نسیم	یعنی نه عاق و الد و نه تنگ مادر دم
یادم ز بهان بریده چو آن خلف گری	درج مخالفان علی بر زبان برم
و اند جهان که او بد روش گواهیست	در آنکه گفت فستق عین میبیرم
شائسته نیست آنم از آن خلف گفت	شائسته میوه دل زهر او حیدرم
موزن را که طبع پدر در نهاد نیست	یا کی ذیل مادر او نیست باور دم

استه مار و نا ایراده را قلم المحزون را بسیاری از اشعار آرد آن سلاطین الاخیان نظیر سیده اگر چه شعری
شاعری ادون مراتب عالیه اوست اما ذوق طبع خدام جناب قاضی بران داشته معلوم شد

که اکثر احیاناً شیطان و تفریحاً للطبع الاقدس میل بآن می فرمود و فقیر در اینجا خواص قاطعاً و بسبب آنکه
 خارج از مبحث این کتاب است ترک نموده و لاوت با سعادتش در سینه نمصد و نچاه و شش هجری
 واقع شده و شهادتش از کلمه سید نور الله شهید شد که سینه کثیر از نور و زده هجری میشود بر می دید برین
 تقدیر مدت عمر شریفش شصت و چهار سال می شود و مخفی نماند که آنچه قاضی سید نور الله شوشتری
 در مجالس المؤمنین و غیره اظهار مدح و حسن ظن نمود نسبت بکعبه از صوفیه نمود مثل حسین بن منصور
 حلّاج که توفیق حضرت صاحب الزمان شتکبر لعن او در کتب معتبره امامیه منقول است و مثل سفیان ثوری
 و یزید بسطامی و محی الدین عربی و دیگر صوفیه از متقدمین و متأخرین که بدین سبب ایشان در بیان حکایات
 امامیه ثابت است مسلم تصوف جناب سید نور الله نیست زیرا که مدح شخصی منحصر در اختیار مسلک او
 نمی باشد بلکه مدح جمیع از علمای کبار امامیه مثل شیخ ابن بابویه و شیخ مفید و اشال ایشان که زنده تصوف
 را لعن و ملعن کرده اند در تصانیف سید مذکور شرف بر اوست او از طریق معتبره صوفیه است و الاضای از تصانیف
 او کتاب احقاق الحق که شتکبر را بر بحث معرفت ذات و صفات الهی و نبوت و امامت است هرگز
 اعتقاد و مطالب اقوال اهل تصوف و مخالف اصول امامیه مثل قول بوحده وجود و غیر ذلک نیست
 بلکه بدلائل افیه و بر این شافیه اثبات عقائد امامیه نموده و آن منافات بتصوف دارد و مؤید
 اینمست آنست که بعضی اعظم بزرگواران مجالس المؤمنین بعد از نقل عبارت تذکره علی قلینان که گذشت
 افاده نموده که الحق که تسامعی جمیل جناب سید نور الله در اعلامی ندیب حق امامیه زیاده از آن است
 که احتیاج بر این داشته باشد بل بوالعظم من الشمس و ابر من الاس و بر صاحبان علم و کرامت
 فهم و فراست علوم مراتب تصانیفش بوجه من الوجوه مخفی و محجوب نیست و نیز مخفی نماند که تصوف جناب
 سید مرحوم نهی از بطاویع کلام و تصانیف مرام مستفا و معشود آری حسن ظن بعضی از متصوفیه
 یافته میشود و این همان ذلک الان مدح بعضی از اشخاص اخلاصاً مسلک چه اغراض و غایات بسبب آنکه
 از منته و اوقات متفاوت می باشد و مدح کردن جناب سید مذکور را عین متصوفه را اول دلیل بر آن
 است علی اعلی درجه یقینی و یقین لازم و لا یبقین مثله و احتمال بعضی معتدلات بل ظن غیر کنی

فلا یفتن الیہ الذین یعلمون ان بعض الظن اشر و تفصیله فی محله انتہی کلامه و نیز جناب غفرلہ
مولانا السید ولید علی صاحب شراہ در کتاب شہاب ثاقب و در رسالہ فارسیہ کہ در جواب
سوال است مولوی سعید صوفی قلمی فرمودہ برارت جناب قاضی نور احمد مرقدہ الشریف
فرمودہ اند کہ در تعابیر ایشان با دیگر مؤیدات مذکورست سن شاعر فلیرجع الیہا و جناب العلماء
قدس اللہ عنہم الذین کہ در بعض معنیات خود آورده کہ قاضی سید نور احمد را بسبب بعض
ادامہ سن ثانی این طائفہ و استیناسی با نیفر قہ حاصل بودہ و از ان فساد اعتقادش
نجی لانیم آرائی مبنی کہ قاضی مذکور در مجالس المؤمنین در بارہ محی الدین عربی بتقریب
تقریباً شصت سال از دنیا رفت و عینہا کہ مشعر اعتقاد بوحث و وجود است
بتقریباً کہ اصل است کہ لفظ عینہا بغین منقوطہ و بای موصوہ بعد از بای ثناء مشدودہ
بمعنی صافی باشد و معنی آن اخفا یا باشد لے آخر اقال و با مثال این توجیہ کلام
را از بنی الفتن شرح بر می بندہ است پس اگر قاضی بوحث و وجود معتقد می بود چرا تصحیف
در کلام ابن عربی فراموشید او و باصلاحش بے پردخت از اینجا واضح گردید کہ بعض
برابرہ این بزرگان ابر بر می اعتقاد ابن عربی و اشالش اطلاع نبود و حسن ظن
باہنہ داشتند و کلمات آنہا را ماول تبایلات صحیحہ می بندہ استند اگرچہ بحثہ شان فاسد
و معذوق عن المن یصلح الطارافہ لہم بودہ باشند انیکہ در عقیدہ فاسدہ آنہا مشارک
باشند انتہی کلامہ الشریف و قصہ شہادتش علی ما نقلہ صاحب التذکرۃ عن بعض اشقا
انست کہ سید مذکور ہمیشہ در میان مخالفین تقیہ میکرد و مذہب خود را از ایشان مخفی
میداشتہ و در علم سائل تقیہ مذہب اربعہ سنیہ ہمارت و دستگاہ بسیار داشت لہذا
اکبہ یاد نہاد و کہشہ مردم اورا سنی مذہب می بندہ استند و چون اکبر بادشاہ حال
علم و فضل زیادت اورا دریافت اورا قاضی القضاۃ ساخت جناب سید گفت
سن بشرطہ اخذت را قبول میکنم کہ موافق ہر یک از مذہب اربعہ یعنی شافعیہ و حنفیہ

و حبلیه و مالکیه که رای و اجتهاد من معتضی شود فتوی در قضا یا خواهم داد و چون قوت نظر و استدلال دارم در جمیع مسائل و احکام پابندی از مذاهب نیست مکن در اجتهاد خود از مذاهب اربعه بیرون نیروم با دوشاه قبول کرد پس قاضی علیه الرحمه پیوسته در مسائل قضا یا حکام بر طبق مذاهب امامیه فتوی میداد و اگر کسی اعتراض میکرد جناب قاضی ثابت میفرمود که این فتوای من مطابق فلولان مذاهب از مذاهب اربعه سینه است پس بعضی از فتوای او مطابق مذاهب شافعیه و بعضی مطابق حنفیه و بعضی مطابق مالکیه و بعضی مطابق حنبلیه واقع میشد و قاضی در حال تقیه همین ذریعه اجرای احکام امامیه می نمود و در خفیه شنید که تصانیف بود چون اکبر بادشاه وفات یافت و جهانگیر بادشاه بخت سلطنت نشست بستمور گزشت بعد که خود قیام داشت تا آنکه بعضی از علمای مخالفین که مقرب جهانگیر بادشاه بودند دریافتند که او مذاهب امامیه دارد پیش بادشاه سعایت او کردند که او شیعه مذاهب است چنانچه در فتوای خود پابند مذاهبی از مذاهب اربعه نیست و در هر مسئله بموجب هر مذاهبی که در آن مسئله مطابق مذاهب امامیه باشد فتوی میداد بادشاه ازین سخن اعتراض نمود و گفت که از نینین تشیع اثبات نمیشود زیرا که او در روز اول شرط کرده است که مطابق هر مذاهبی از مذاهب اربعه که رای او مقتضی شود فتوی دهد پس علمای مخالفین در کمین افتادند تا بوجه اثبات تشیع قاضی نموده حکم قتل او از بادشاه حاصل کنند پس شخصی پیش قاضی فرستادند تا خود را شیعه و امنوده تصانیف قاضی را بر دست آوردن لشخص بخدایت قاضی رفته اظهار تشیع خود اختیار کند پیش او نمود تا معنی برین گذشت و نهایت اعتبار پیش جناب قاضی بهر ساینده تا آنکه بر کتاب مجالس المؤمنین آگاهی یافت و بنهایت سعی و الحاح آن کتاب را از نزد قاضی گرفته بخانه خود برد و نقاشش برداشته مخفی بنظر علمای مذکورین در آورید پس ایشان آن کتاب را ذریعه اثبات تشیع او پیش بادشاه نمودند و گفتند که این رافضی چنین و چنان نوشته است و سزاوار حذر دان است

حاشیہ بر بحث اعراض شرح تجرید حاشیہ بر موطا شرح موطا عالم بر انونج دوا سنے
 حاشیہ بر شرح مختصر حاشیہ بر حاشیہ ثنائی رسالہ نظر السليم رسالہ در تفسیر آیہ رؤا رسالہ گوشتا ہوا
 رسالہ خیرات حسان در رسالہ در نجاست خمس رسالہ فی مسئلہ الکفارة رسالہ فی غسل الجمعة رسالہ
 در رد رسالہ التبیح ایان فرعون رسالہ فی رد رسالہ الکاشی رسالہ فی رکعتیہ التجدتین
 در رسالہ در تفریع ماضی حاشیہ بر رسالہ تحقیق کلام بدیشی حاشیہ بر شرح خطبہ موقوف
 رسالہ گل و سنبل رسالہ فی مسئلہ لبس الخمر بر شرح رباعی شیخ ابوسعید ابو الخیر و کتاب
 دیوان اشعار کتاب منشآت حاشیہ بر بحث جواہر شرح تجرید رسالہ فی رد تشبیہ فی تحقیق
 علم الآتی رسالہ فی رد ما کتب لبعضہم فی نفی عصمت الانبیاء و شرح بحث جواہر حاشیہ قدیمہ
 رسالہ فی رد ما لکھ ابن الہمام اتہمی علی ما وجده و ایضاً از تصانیف آجانب است منتخب
 کتاب محلی ابن حزم اندلسی و تعلیقات بر شرح قاضی ایچی شافعی لکھ فیہ الکلام علی الطیال
 القیاس و رسالہ در جواب سوالات میر یوسف علی حسینی اخباری در باب طلاق
 حضرت پیغمبر رضائے جمیع مردمان در جمیع احوال و ازانان و حاشیہ کتاب ینبذ السیّد
 احمد بن نظام الدین ابرہیم بن سلام اللہ وی از اخلاص استاد البشر امیر غیاث الدین
 منصور شیرازی و جہت سید علیخان مدنی شارح صحیفہ کاملہ است و لقب بہ سلطان الحکماء سید
 العلما بود سلسلہ نسب او بہ امیر غیاث منصور شیرازی علی ما ذکرہ السید علیخان فی السلفیۃ
 و الشیخ التحرر العالمی نے الائل بہ بن طریق است۔ سید احمد بن سید نظام الدین بن ہریر
 بن سلام اللہ بن عماد الدین بن سعود بن صدر الدین محمد بن غیاث الدین منصور حسینی
 بالجملہ سید گوراز فاضل اہل زمان و عاظم اعیان بود صاحب ال آمل آورود کہ سید
 احمد لقب بہ سلطان الحکماء و سید العلما فاضل عالم بود از تصانیف اوست کتاب
 اثبات الواجب سہ نسخہ کبیر و متوسط و صغیر و دیگر از کتب و رسائل و فائش در سنہ ۸۰۰
 و پانزدہ ہجری واقع شدہ مولانا السید تقی الدین محمد انسابہ از افاضل

السید احمد بن
 نظام الدین

السید احمد بن
 نظام الدین

شیخ محمد باقر
الکاشانی

محمد باقر
نوشته

محققین و صاحب شایسته بهار الدین عالمی بود و فائز علی القله صاحب اهل الآمل و صاحب
السلامه در سنه تسع عشره بعد الالف است الشیخ عبدالصمد بن حسین العالمی الحاکم
فاصل کامل و عالم عالم و برادر شیخ بهار الدین عالمی است شیخ حر عالمی و اهل آمل ذکر او فرمود
و او را به فاضل و عالم ستوده و در سنه در العقیان سطور است که شیخ عبدالصمد از والدین
خود شیخ حسین اجازه روایت دارد و شیخ حسین موصوف آزاد در شهید مقدس حضرت امام رضا
علیه آلاف التحية والثناء روز سه شنبه در ماه رجب الاصب سنه احدى سبعین و تسعمائة
از او اجازه برادرش شیخ بهار الدین عالمی نظر نسخه اجازه که شهید ثانی برای شیخ حسین
نیز بفرموده بود تحسیر فرمود و از جمله بارات اجازه مزبور نیست اما بعد فقد
ایم برت لولدی بهاء الدین محمد و اخیه ابی تراب عبدالصمد حفظهما الله
بعد ان قرء علی ولدی لا کبر جملة کافیه جمیلة من العلوم
الاسلمیة و الثقلیة جمیع ما تضمنته هذه الاجازة و احقوت علیه
بالحاق المقررة فیها و لذلک اجزت لهما اسبغ الله نعمه علیهما جمیع ما یجوز فی روایت
من طریق الخاصة و العامة و جمیع ما للفتة نظما و نثراً انتهى و شیخ بهار الدین عالمی
رساله و رسائل خود موسوم به فوائد صمدیه که بین الحاصلین و الطلبة شائع و مشتهر گردیده بر
شیخ عبدالصمد مذکور تصنیف فرموده و فائز علی مذکور الشیخ یوسف البحرانی فی لؤلؤة البحر
در سنه شصتین بعد الالف در حوالی مدینه منوره اتفاق افتاد و از آنجا نقل کرده بجمع افش
و فن کردند ملا عبداللہ بن الحسین التستری طاب ثراه از علما و عظام و فقها
مالی مقام و از اساتذہ اخوند ملا محمد تقی مجلسی و دیگر از فضلاء کرام بود و مصنف کتاب
نقد از رجال از شاگردان او بوده چنانچه در کتاب مذکور ذکرش چنین آورده که عبد اللہ
بن الحسین شوشتری مد ظله العالی شیخ و استاد من است و علامه و محقق و مدقق و
عظیم المنزلة یکتای عصر خود و بر سبزه گارزین اهل زمان خود است و یکس را نقد تراز و فرموده

فضائل و مناقبش را احصا ننوان نمود روزها روزه میدارد و شبها نماز بسر میکند و آثار
تصانیف او کتابهاست از آنجمله شرح قواعد است و آخوند ملا محمد تقی مجلسی در کتاب
لواعب پیغمبرایده که خبر داد مرا بکتب احادیث شیخ العلامه استاد الفضل شیخ الاعظم
بل الوالد المعظم مولانا عبدالقدیر الحسین الشیخی که از شیخ نعمت الله بن خاتون تلخیص
شیخ نواز الدین علی بن عبدالعالمی لک کرده روایت داشت و آئینا اخوند کور و مجله ریاض
روضه المتقین فرموده که مولانا عبدالقدیر الحسین الشیخی رضوان الله علیه
استاد من و استاد طائفه امامیه در عصر خود بود و علامه زمان خود و محقق مدقق زاهد و
عابد و راجع بود و اکثر فوائد این کتاب یعنی روضه المتقین از جمله افادات او است و آثار
حقیقات احادیث و رجال و اقوال بحدی نمود که مزیدی بران تصور نیست و آثار
تصانیف او کتابهاست از آنجمله تمییم شیخ علی بن عبدالعالمی کرکی بر قواعد علامه
هفت مجلد است که از آن حاصل فضل و تحقیق و تدقیق او را توان شناخت و او را از
برای من بلکه برای همه جمیع مومنین بمنزله پدر و همراهان بود و وفاتش در عشره اول محرم
واقع شد و روز وفاتش از کثرت گریه کنندگان در مفارقت او بمنزله روز عاشورا بود
و قریب صد هزار کس بر جنازه اش نماز کردند و چنین اجتماع بر جنازه دیگری از فضلا
ندیده ام و در جوار فراسید اسمعیل بن زید بن الحسن علیه السلام مدفون شد پس
بعد از یک سال بسوی کربلای معلی بمشهد حضرت امام حسین علیه السلام نقل کردند
و پنهان جسم مقدس او را در وقت نقل کردن یافتند که متغیر نشده بود و او از جمله پنج
دیدار ام دشمنیده ام که امانت کثیره داشت و بحدیست شیخ طائفه امامیه و زاهدترین مردم
در زمان خود مولانا احمد اربلی علیه الرحمه قرائت احادیث نموده بود و هم بحدیست شیخ
احمد بن محمد بن نعمت الله بن احمد بن محمد بن خاتون عالمی رحمه الله و بحدیست
پیشوایان ائمه قرائت کرده بود و از ایشان اجازة روایت احادیث داشت

و مرا اجازه بان داد میتوان گفت که انتشار و ترویج علم فقه و حدیث از ذات مقدس او در
 اصفهان واقع شد اگر چه سوا سے او دیگر علما بهم موجود بودند لکن ایشان اشتغال بسیار داشتند
 و مدت درس ایشان اندک بود بخلاف مولانا عبد الله که گوید که او چون از کربلای معلی بسوی
 عجم آمد قریب چهارده سال در اصفهان اقامت فرمود و در فقیهه او داخل اصفهان شد
 و علما بدان علم در آنجا به پیچاده رسید و در وقت و قاتش زیاده از هزار کس از فضلا
 و غیر ایشان از طلبه علم موجود بودند شمار فضايل و مدائح او در مختصات ممکن نیست
 البته محصل کلام در تاریخ عالم آرای عباسی تالیف منشی اسکندر بیگ که از نشانیان
 محمد شاه عباس صفوی بود تقریب ذکر متوفیات سال یک هزار و سیست و یک هجری معلوم
 است که افضل العلماء در آن مجتهدین مولانا عبد الله شوشتری که چند سال بود که از پنجاه
 بولایت عجم آمده و در دار السلطنه اصفهان اقامت داشت و در ذریعہ است و چهارم
 ماه محرم الله مذکور اندک عارضه او را طاری شد روز شنبه میر محمد باقر داماد و شیخ الطیف
 علی که از ملامت بجهت مباحثات و مسائل اجتماعی فیما بین ایشان غبار ارتقا یافته بود بویاد
 او فرستند جناب مولانا با ایشان معاينه کرده در کمال شگفتگی صحبت داشت شب یکشنبه
 سیست و هشتم ماه مذکور قریب بصبح بعد از اقامت نماز بتجدد و داخل بیرون آمد که ملاحظه
 وقت نماز نماید چون عود نمود در رفتن از پای افتاده بی آنکه مهلت سخن گفتن یا بدعوت
 حق را اجابت نموده فرغ روحش از نفس بدن پرواز کرد و جناب مولانا در کمالات
 انسانی و تقوی و پیریز گاری و بی تعلقی دنیا درجه عالی داشت و از اشراف و اغذیه و
 تنعمات دنیا بستر مرقی قناعت نموده اکثر اوقات صائم بود و بشور بای یگوشه فطام
 میکرد مدت سی سال در نجف اشرف و کربلای معلی ساکن گشته و در خدمت مجتهد مغفور مولانا
 احمد اربلی استفاده علوم دینیة مینمود و از مولانا مذکور اجازت نماز جمعه و جماعت و
 تلقین مسائل اجتهادیه یافته بود و در روز فوت او صدای ناله صغیر و کبیر خلافت باوج آسمان

میر سید اشرف واعیان زمان آرزو میکردند که به تین و تیرک و حتی بزرگواران سفره
 اندازد اش رسانند از علوی خلایق بسر نشیند نفس او را در آستانه امام زاده واجب
 الشظیم و التخیل سید اسمعیل گذارستند و آنرا بخاک بر لای ستمی نقل نمودند ارباب نظم
 استند و تواریخ مرغوبه در سلک نظم کشیدند میر سید تفرشی این تاریخ یافته بود
 آه و آه از مقتدای شیعیان * و دیگر گفته بود * عیث از مقتدای ایران
 و شیخ محمود عجب جزایری گفته * مات مجتهد الزمن * انتی نقلاً من
 الشایخ المذکور و شیخ یوسف بحرانی در اجازة خود آورده وفات مولانا عبد القدیر کو
 در سال هزار و سبت و یکم هجری واقع شد امیر نصیر الدین حسین بن ابرهیم
 بن سلام الله الحسینی جد سید علیخان مدنی و برادر سید احمد سابق الذکر است
 شیخ حر عاملی او را به فاضل و عالم و ادیب ستوده و گفته که سید علی صاحب سلافة العصر
 آورده که ایسیر نصیر مزبور جد من است و روح و وصف بسیار در حق او کرده و گفته که هر دو
 برادر ایسیر نصیر و برادرش سید احمد به سید رضی و سید مرتضی علیهما الرحمة شایسته
 و آورده که وفاتش در سنه ثلاث و عشرين بعد الالف واقع شد و ایضاً صاحب سلافة العصر
 آورده که شیخ عبد القادر طبری صاحب بر لعیة از ملازمة ایسیر نصیر بود و شیخ مزبور
 قصیده بر لعیة خود را در معارضه بر لعیة ابن حجر گفته و شرح لطیف بر قصیده خود نوشته
 الفاضل اللاتانی مولانا السید ظهیر الدین میرزا ابرهیم بن حسین الهدائی از ملایمات
 و کمالات متقین و از جمله معاصرین شیخ بهار الدین عالمی بود و جناب شیخ معترف الفضل
 کمال او بود و در مجالس و مدارس خود با لطف و توفیق و تملکیت او میفرمود با جمله میرزا
 موصوف از شیخ اجل محمد بن نعمت الدین خاتون عالمی روایت داشتند آخوند ملا
 محمد تقی مجلسی از روایت دارد که صرح به فی الشذوذ و معاصب سلافة بهایج باله او استوده
 چنانچه بعضی فخرش و ریختن میکرد و آبرو ابرهیم الهدائی برهان العلم الفاطح و فی الفضل الساطع

بر نصیر الدین

سید ابرهیم
بهاری

من قتل او حاشیه او کتاب و كذلك قاله الفضلاء والفقهاء الاماميون
 بل كل اجمع وصنفه علماء الاسلام الموالون والخالفون علماء اور ولية كشاولا و اجتمع
 واحب ان شاء و احب بال طرق التي الى اليهم بحق القراءة والسمع او المنعلة والاجازة انتهى اردنا
 وفات ميرزاى موصوف در سنه ست و عشرين و الف واقع شد ملا عبد الله بن حسين
 يزدي مشهور است بسوى يزدي كه بلده از بلاد فارس است مولاناى مذكور از شاهان
 فضلاى كالمين و كبار علمائى عالمين و از جمله اساتذ مولانا شيخ بهار الدين است
 قرايت علم فقه و حديث بخيرت شيخ حسن و سيد محمد صاحب مدارك فرموده و شيخ حسن مذكور
 استفاده علوم منطق و معاني و اشغال آن پيش او ميكرده و او در آنوقت بتعريف حاشيه
 بر تهذيب المنطق مشغول بود و آن بشرح تهذيب مشهور و درس آن بيان طلبه معمولست
 و صاحب تاريخ عالم آراسه عباسى آورده كه شيخ بهار الدين عالمى مرتبه كمال در حكمت
 و كلام و بعضى علوم معقول از قيفض صحبت مولانا عبد الله يزدي برست آورده و نتيجه
 در سلاقه العصر آورده كه مولى عبد الله بن حسين يزدي است و شيخ بهار الدين عالمى بود
 و علامه زمان خود بود و بچا پس نزاع همسرى با او نداشت و آمدى در جلالت قدر و
 علو منزلت و كثرت درج و پر بيزگارى با و نميرسيد و او را تعنايف مفيده است مثل
 شرح قواعد در فقه و شرح عماله و شرح تهذيب المنطق و حاشيه بر حاشيه خطائى و بيان
 بر شرح شمسيه و غير اينها و صاحب تذكره آورده كه بسير لا عبد الله يزدي كه ملا حسن على
 است عالم صالح مقدمه فضلاى كرام بود و در سنه يكهزار و شصت و نه هجرى وفات يافت
 ميرزا محمد بن على بن ابوهيم الامستوا بادي لعل كبريا تعال
 مشهور است بسوى بلده استر اباد كه يكى از بلاد مازندران است از اكابر علمائى رجال و اعظم
 اصحاب فضل و كمال است و تحقيق علم رجال و ضبط احوال الشان شاخين ناميه متاخر بود
 و كتاب منج المقال كه مشهور بر رجال كير است جامع مضامين اكثر كتب رجاليه است

ملا عبد الله يزدي

۹۱

بزرگوار و از جمله
 اساتذ مولانا شيخ بهار الدين است

۹۲

ملا عبد الله يزدي
 مشهور است بسوى بلده استر اباد كه يكى از بلاد مازندران است از اكابر علمائى رجال و اعظم
 اصحاب فضل و كمال است و تحقيق علم رجال و ضبط احوال الشان شاخين ناميه متاخر بود
 و كتاب منج المقال كه مشهور بر رجال كير است جامع مضامين اكثر كتب رجاليه است

ميرزا محمد بن على بن ابوهيم الامستوا بادي لعل كبريا تعال

استیعاب نقل عبارات رجال کشی و نجاشی و فهرست شیخ طوسی و غیر اینها بعینها فرموده
 حتی که کتابی باین وصف در تصانیف دیگر علمای متأخرین بنظر رسید صاحب خلاصه الاش
 فی اعیان المائمه الحادیه عشره از معتبرین اهل سنت است در ترجمه آنجا نوشته محمد بن علی
 بن ابراهیم الاسترآبادی زبانی که مشرفه العالم العلامه صاحب کتب الرجال الثالثه
 المشهوره له مؤلفات کثیره منها شرح آیات الاحکام و رسائل مفیده و صیغه بالفضل القام
 شاکر ذائع و کانت وفاته بکله ثلاث عشره خلون سن ذی الحجه سنه ثمان و عشرين و اربع
 انتهی و صاحب لؤلؤه صیفر مایه که مرزا محمد بن علی بن ابراهیم استرآبادی فاضل محقق و فقی
 و عابد و پرستیزگار و عارف با حادیث و احوال رجال بود و از تصانیف او در علم رجال سه
 کتاب است رجال کبیر و رجال وسیله که این هر دو درین زمان موجود است و سوم کتاب
 رجال منیر است که بر آن واقف نشده ام و دیگر از تصانیف او شرح آیات الاحکام
 حاشیه بر تهذیب حدیث و دیگر رسائل متعدده است و فائش در که معلقه تاریخ سوم ماه
 واقعه سنه یک هزار و سبست و هشت هجری واقع شد و او از شیخ ابراهیم پسر شیخ عبدالکام
 عینی روایت داشت و محمد امین استرآبادی مصنف فوائد مدینه از مرزا محمد موسوی روایت
 دارد و انتهی و تسلسله روایت او که چندین واسطه بسوی علامه حلی میرسد چنانچه در آخر کتاب
 نسج المقال و کتاب تلخیص المقال ذکر نموده و تاریخ تصنیف رجال کبیر و نام و نسب خود را
 در آخر باب زای سجد کتاب نه که در خنیزن نوشته تم الجزء الاول من کتاب مهج المقال تحقیق
 احوال الرجال علی يد مؤلفه الفقیر الی الله الهادی محمد بن علی بن ابراهیم الاسترآبادی فی
 ثالث عشره ربیع الاول سنه اربع و ثمانین و تسعمائید سید محمد بن علی تفرشی مؤلف نقد الرجال که کما
 او بوده ذکرش باین عنوان آورده محمد بن علی بن کمال استرآبادی مد الله نعمه و زاد الله
 شهره عالم فقیه و متکلم است و از جمله ثقات و زهاد و عباد طائفه امامیه است تحقیقات علم
 رجال و تفسیر و حدیث بخوبی نموده که مرید بر آن تصور نیست قبل ازین از جوادان آستانه

علیه غریبه علیه آلاف التحية والافغنية بود اکنون از مجاورین بیت الله الحرام است و در نجای
 بعبادت الهی مشغول است انتی از تلامذه اوست سید فاضل نقه امیر شرف الدین علی
 حسینی که استاد او خوند ملا محمد تقی مجلسی است و علامه او خوند ملا محمد باقر مجلسی در مجلسه سیزدهم
 بحار الانوار جناب مرزا موصوف را از جمله کسانی که حضرت صاحب العصر حججه الله المنتظر
 عجل الله فرجه را در زمان غیبت کبری دیده اند ذکر فرموده است بدینگونه که جماعتی بن
 نقل کرده اند که سید سید فاضل کامل مرزا محمد استر ابادی خود را مقدمه گفته است
 که من شبی در طواف خانه کعبه بودم ناگاه جوانی نیکو نظر در رسید و شروع بطواف کرد
 پس قریب بن آمد یک گل شمع که در آن وقت موسم آن نبود بن عطا فرمود پس آن را
 از دست او گرفتم و بوی بدم و گفتم که ای سید بن این گل از کجاست فرمود که از خرابات
 این بگفت و از نظر سن غائب شد و باز هرگز او را نیا فتم سید حسین بن حیدر الحسینی
 الکرکی از اکابر مفتیان دین و محافظان ملت سید المرسلین و علماء عالمین و فقهاء
 بارعین بود شیخ پوست بحرینی دلوله لؤلؤة البحرین آن در کعبه او سید حبیب بود و در عصر خود مفتی
 اصفهان بود ملا محمد تقی مجلسی از روایت داشت و آواز سید شجاع الدین محمود بن علی حسینی
 مازندرانی که بواسطه شیخ حسین بن عبد الحمید و شیخ کریم الدین شیرازی از شیخ ابراهیم قطفی
 روایت میکند روایت داشت و ایضا سید حسین مذکور بواسطه شیخ محمد بن حبیب الله
 از سید مهدی بن سید محسن رضوی که از ابن ابی جمهور روایت داشت روایت دارد و در
 کتاب عالم آرای عباسی بقریب ذکر علمای عهد شاه طهماسب صفوی مذکور است که سید
 سید حسین حسینی که کی بمحمد جبل عالی دختر زاده خاتم المحدثین شیخ علی بن عبد العالی که که بود
 در زمان حضرت شاه فرور از جبل عامل آمده متکی در دارالارشاد و در جبل بتدریس و تبلیغ و در
 جهام شریعیه قیام داشت بعد از آن بدرگاه سلطانی آمده و بر سواد و اجتهاد شایسته و
 مشهور نظر حضرت شاه جنت بارگاه گردید و صاحب نفس پاک و فطرت عالی و حافظه عظیم

سید حسین الکرکی

بودگاهی ستودن فصل قضا یا می شمرید و چند جمعی کثیر بحکم علییه اش رجوع می نمودند و در آسائید
شرعیه کاتبان محکم حسب فرمود جناب میر رفیع اورا سید المحققین و سید المدققین و آتش
علم الانبیاء و المرسلین خاتم المجتهدین مرقوم میکردند اگرچه علما دین باب سخن داشتند
اما هیچ یک از فحول علما در معرض این گفتگو قرار نداشتند و آمد بغایت فصیح و ملیح اللسان بود
و شاه جنت مکان هر عقد که هیچ یک از ارکان دولت حتی شاهزاده گان نمیتوانستند کشت
بجناب میر توسل بحجت متمسک او در ندمت شاهی با بابت مقرون بود و آمد او شایسته
مخصوصا گفته اند ان حادثه روزگار بسیار میر سید تعالی بخت متبر و در فقه و حقیقت مذہب
اشاعریه و الخوان مذہب متبرعه وارد خاتم المجتهدین مولانا الشیخ فہام الدین محمد
بن الحسین بن عبدالصمد الحادانی الہمدانی الجبجی العاملی رضوان اللہ علیہ
نسب شریفش بشارت بن عبداللہ الاعوار الہمدانی کہ از اصحاب کرام است اختصاص جناب
میر المومنین علیہ الصلوٰۃ والسلام و از رویان احادیث سید المرسلین و از کبار علما
المومنین و فقہائے عالمین بود و کما اعترف بہ الخالفین الموافقین شہیدی کہ کتاب شیخ ابو عمر
مستور است کہ بشارت شہیدی خدمت حضرت امیر رفت آنحضرت پرسیدند کہ چه چیز ترا درین شب
پیش من آورده حارث گفت و اللہ دوستی کہ مرا بابت پیش تو آورده انگاہ آن حضرت
فرمودند کہ بدان ای حارث کہ نمی میرد آنکس کہ مرادوست دارد الا آنکہ در وقت جان دادن
مرا بہ بنید و بدین من امید و از رحمت الہی گردد و همچنین منی میرد کسی کہ مراد دشمن دارد
الا آنکہ در وقت مردن مرا بہ میند و از دیدن من در عرق خجالت نا امید می نشیند
و مضمون این روایت نیز در بعضی از اشعار دیوان مجسمہ نشان آنحضرت مذکور است

شیخ ابوالکلام علی

یا حارہمدان من میت یرث	من مؤمن او منافق قبالا
یعرفنی طرفہ واعرفہ	باسمہ والکفی و مانعلا
وانت عند الصراط معترضی	فلا تخف عثرۃ ولا ذلالا

بعد از وفات وی در حق و تقدیری بود و آخرت را بر دنیا در جنت امور مقدم داشت و بار دیگر غایت
 غربت و سادگیت بود و همیشه از سلطان رخصت سیاحت میخواست لکن نتوانست رفت
 تا آنکه نزل عمرش بآخر رسید و از بن دارقانی بهشت جاودانی رحلت فرمود آخوند ملا
 محمد تقی علیه السلام رحمه الله بعد از ذکر مراسم در آخر کتاب روضه المتقین که شرح رجال سن لایحه
 انشاییه است فرموده وفاتش در راه شوال سنه یک هزار و سی و هجری در مکه اصفهان افت
 شد و از آنجا اورا بسوی مشهد مقدس نقل کردند و در خانه اش که بهلولی روضه مقدسه
 حضرت امام رضا علیه السلام است دفن کردند و مردم در آنجا زیارت او شریعت میشوند
 عمرش هشتاد و یک سال یا هشتاد و دو سال بود در ستمت که من در حیات او حال شنیده
 او پرسیده بودم فرمود که از هشتاد سال بکمی کم است پس بعد از آن سه دو سال وفات
 یافت و در تری قبل از وفات خود به شش ماه آوازی از جانب قبر ابا رکن الدین مصفا
 شنید و من در آنوقت قریب او بودم پس بسوی ما نظر کرده فرمود که شما این صدرا را
 شنیدید برگفتم ما هیچ شنیدیم پس بگریه و فزع در آمده متوجه بسوی امور آخرت شد
 چون بمباغچه پرسیدیم که چه شنیدی فرمود که مرا خبر داده اند بآنکه مستند مرگ شوم و بعد از آن
 شش ماه تقریباً وفات یافت و من به نمازخانه اش شریعت شده ام با جمیع طلبه
 فعلاً و بسیاری از مردم که قریب پنجاه هزار کس بودند از منی محصل کلامه فقهی اسکندریه
 مصنف کتاب عالم آرای عباسی که شتمن بر احوال شاه عباسی صفوی و احیاد او است
 در جمیع اول کتاب مزبور بقریب ذکر جمیع از علما که در وقت وفات شاه طهماسب صفوی
 موجود بودند آورده است که شیخ بهار الدین محمد خلیف صدق شیخ حسین بن عبد الصمد
 عالمی در صغیرن با والد خود لعجم آمد و از روی جد و جهد تمام در تحصیل علوم شتمنال نموده
 در علم تفسیر و حدیث و فقه و عربیت و اشغال آن به برکات انفسا پیر بزرگوار خود مرتب
 کمال یافت در حرکت و کلام و آنچه علوم معقول از فیض محبت مولانا عبد الله یزدی

بدست آورده و در فنون ریاضی نزد ملا علی قزلباش و ملا فضل قزلباش و دیگر افاضل آن زمان متمدن
 و در علم طب با حکیم اعتمادالدین محمود طبع مباحثه انداخته بهر دو کامل ازان یافت باطنیه و در اندک
 زمانی در علم معقول و منقول ترقیات عظیم رو نموده و در هر فن سینه فیضی عسر شده و تصانیف
 مستقره اش در هر فن ارزشات و بخشش منظور نظر علمای ذی اعتبار گردید صاحب تاریخ در کتاب
 تصانیف جناب شیخ را ذکر کرده و بعد ازان گفته که بعد از کمال شیخ علی فشار که فاضل فقیه و
 شاکر دانش شیخ عبدالعالی بود شیخ بهارالدین بمنصب شیخ الاسلامی رسیده و تصدی
 شریعتیه اصفهان با و مرجع شد چندی بران شغل پرداخته آخر شوق او را کج جیت مبتدا
 الحرام رذوق سیاحت مانع آمده توجه سفر خیر اثر شد و بعد از استعفاء و بان سعادت
 فقر و درویشی بر مزاج شرفیش غلبه کرد جریده در کسوت درویشان مسافرت اختیار کرده
 مدتها در عراق و عرب و شام و مصر و بیت المقدس سیاحت نمود و بصحبت بسیاری از علما
 و دانشمندان و خوافیه و آریاب سلوک رسید اکثرین با اعتماد سایر علما و فضلا رتبه عالی
 اجتماع و درین زمان اعلی شاهی یعنی شاه عباس صفوی وجود شرفیش را منتقم دانسته
 اکثر اوقات در حضور و سفر نزد او تشریف قدم ازان داشت از صحبت فیض بخش او مسرور
 میگردد اگر چه شعر و شاعری پائین مراتب عالی اوست اما ذوق سخن پرداز و بسیار دان
 و در فنون سخن پردازی گوی سبقت از اقران ر بوده لعلی و فارسی اشعار آید و بحکمت
 شیرین و دلنشین دارد و مجموعه در ضمن هفت مجلد از سخنان رنگین عبارات و نشین
 ترتیب داده و بکمال رسوم گردانید و جمعی کثیر از طلبه علوم و افاضل از استفاد کاسیای
 و آیتها در صحیفه دوم از تاریخ مزبور به تقریب ذکر متوفیات سال بگذارد و سی جبری بعد القای
 و اوصاف جناب شیخ چنین آورده که جناب شیخ درین سال روزی در مقامی مشهور بترتیب
 عارف ربانی بابا رکن الدین اصفهانی با و اسه صلوٰه مشغول بود آوازی از قبر گوش شیخ
 رسید که در عالم روحانی یک ازال قبور با او تکلم در آمده گفته که این همه غفلت چیست حالا

وقت تکلیف قطع و هنگام آگاهی است و قائل اسم و نسب خویش اظهار نموده بود و از اسرار
خفیه حرفی چند بر زبان آورده اما حضرت شیخ آنها را با مردم نفهم و در زیاده از حرف غفلت
ایستاد آگاهی و انبیا الهامی نکرد بعد از وفات شیخ یکی از اصحاب که محرم اسرارش بود و در سه گانه گفته بود التماس
بعد از وقوع این واقعه سر مجیب گفت فرمود چند روز معاشرت اجتناب میبایست طلب علم ترک نموده آماده سفر
آخرت بگردید و مترصد احوال ازین دار لال و شخص ماه شوال بود و لحظه بفرار خاطر نمی نمود تا آنکه
طلب علم که همه روز از دستغیب بودند بر این عقیده و دلائل نقلیه شیخ را ترغیب نمودند که در باین
یاخذ بوده در ظاهر فیض القای علوم را از طلبه باز دارند و ثواب آنرا علاوه طاعات و عبادات
شماره راز تکرار اینگونه مقالات خاطر نشینش فی الجملة آرام گرفته رفته رفته با خلق الله
بر سنور آینه نشنوده تاسه ماه دیگر ظاهر اوقات را میبایست علوم و افادۀ تلامذه صرف نمود
در آن آسمان شریفه جامع عباسی است تمام داشت و در باین با آن سودگان عالم ارواح
و ساز بود تا آنکه در چهاردهم شهر شوال این سال مرخص گشت هفت روز به پهلوی بستر تا آنکه
داشت و روز هشتم که سه شنبه بود و از دهم ماه شوال بود طائر روحش از تنگنای نفس پرن
بیرون خرامید و با عالم قدس پرواز نمود حضرت شاهی یعنی شاه عباس صفوی در ایام
تشریف داشتند جمعی از اعیان که در شهر مانده بودند در پیش پسر جنازه منفعت
انزازه اش قدم بر خاک ننهاد و قیاس و شرف و بر داشتن بیک دیگر بقت حی حسند
از دحام خلایق عبرت بود که از سیدان با همه وسعت و فصاحت از غایت هجوم عوام بیرون
جنازه دشوار بود و در مسجد جامع قدیم علما و فضلا بر آن جنازه محفوف بر رحمت حی لاموت
نماز گذارده در بقعه شریفه منسوب بحضرت امام زاده زین العابدین دفن نمودند و از آنجا
نقل بجانب مشهد مقدس معلی نموده بر ذوق و صیقل که خود کرده بود و در پائین بای امام امام
حضرت امام رضا علیه السلام در منزله که در ایام اقامت مشهد مقدس مدتی شیخ بوده است
دفن گشت رحمه الله ارباب استعداد و تاریخ مرغوبه یافته و در سلک نفوس کشیده اند

از آنکه میرزا ابوطالب را ابن تاریخ از ریاض طبع و قدامت زده قطع تاریخ
رفت چون شیخ زدار فانی گشت ایران بنائش مکو و پیوستن از بخش گفتش شیخ بهارالدین را
بعد از این مصنف تاریخ عالم آرای عباسی گوید که محمد صالح برادر زاده ام چنین گفته
افسوس ز تقدای دوران و میرزا محمد طاهر اصفهانی در تذکرة الشعرا آورده که شیخ
بهارالدین محمد خلف بجهت الزامی شیخ حسین بن عبد الصمد جمعی است که قریب است از ورا
جبل عامل حقا که شیخ المحققین و قدوة ارباب یقین و واسطه العقد گوهر عرفان و بحر
معرفت و الاقان بود و ایضا صاحب تذکره مذکور بعضی از محامد حالات و تصانیف شهوره
ذکر نموده گفته است که محمدا قریب بعبد تصنیف و تالیف دارد جمیع مختصر سفید قبل از فوت
شاه عباس صفوی ماضی در سنه یک هزار و سی و هجری مرغ خوش بعبد بهشت جاوید
بال پرواز کشاد و تاریخ وفات او ازین معراج یافته اند و افسر فضل او قدام
بے سر و پا گشت شرع و انتهی یعنی هرگاه حرف اول از لفظ فضل و حرف اول و آخر
از لفظ شرع ساقط کنند در بقیه حروف ثلثه عدد تاریخ بر آید و میر لوی تاریخ این وقعه
را چنین یافته بهارالدین محمد شمس شوال از عالم و ایضا ملک حمزه بیست
بطریق قمیه گفته به بهایش بهارالدین گو و وسید نعمت الله جزایری نقل کرده
که شیخ بهارالدین علیه الرحمة را یکی از علمای مصر که اعلم و افضل علمای سنی بود و ساجده
عجیبه واقع شد و شیخ پیش او اظهار تشنه نموده بود پس پرسید که رافضیان که در شهر شما
مباشند در حق ابوبکر و عمر چه میگویند شیخ فرمود که دو حدیث بین ذکر نمودند که از جواب آن
عاجز شدم گفت آن چیست شیخ فرمود میگویند که در صحیح مسلم نقلست که پیغمبر صلی الله علیه و آله
فرمود من اذی فاطمة فقد اذنی من اذنی فقد اذی الله و کفر بعد ازین بقا سلمه شیخ در
در آن کتاب نقلست که حضرت فاطمة از دنیا رفت در حالیکه بر ابوبکر و عمر غضبناک بود
آن عالم گفت که مرا هملت ده که شب در آن کتاب نظر کنم چنان شیخ شد عالم مذکور شیخ گفت

که آیین نگذشته بودم که رافضیان دروغ میگویند مطالعه آن کردم و در میان هر دو حدیث
 مذکور فاصله زیاده از پنج ورق یافتیم این سخن انتهای اعتذارش از معارضه مذکوره بود
 شیخ یوسف بحرانی در لوله الحسین آورده که بعضی طعن بر شیخ بهارالدین علیه الرحمه
 میکنند بسبب آنکه در بعضی کلمات و اشعارش قول بصوت یافته میشود و حق در جواب نمینویسد
 آنست که محدث علامه سید نعمت الله جزائری افاده فرموده که شیخ مذکور با هر فرقۀ داهل ملت
 بود که مقتضای طریقه و مذهب ایشان بود محبت پیدا داشت حتی آنکه یکی از علمای عامه دعوی کرد
 که شیخ از جمله ایشان بود سید مذکور گوید که من کتاب مفتاح الفلاح را که نزد من در آنوقت
 بود با هر کس که من این شخص را ملاقات کردم آن کتاب بر شیخ مطلق شده تعجب ننموده و سید
 که در چندین مکاتبات مؤید این مطلب ذکر نموده این اشعار از قصیده شیخ مذکور که موسوم
 به سبیه الغرور الزمان که در معراج حضرت صاحب العصر الزمان علیه السلام گفته بود
 استدلال نموده شعر

و انی امر لایدرک الله علیته	ولا فصل لایدری الی سیر عود
أخاطب أبناء الزمان بمقتضی	عقولهم لکی لا یفوهوا بانکار
واظهرانی مثلهم یتستغفرون	صرو الیالی باختلاء و امرار

و اینضا مؤید مطلب مذکور است آنچه شیخ حر عاملی در رساله اثنا عشره بی فی رد العنوفیه آورده
 که جمیع شیعه انکار بر صوفیه داشته اند و تکفیر ایشان نموده اند و روایات مذمت ایشان
 از ائمه معصومین علیهم السلام نقل کرده اند از آنجمله جمعی از علمای اعلام آنکه در بر صوفیه
 نموده اند و تصریح بکفر و ضلالت ایشان فرموده اند و درین مقام چندین علمای امامیه را
 نام برده اند از آنجمله سید ابوبکر شیخ علیل اشبح بهارالدین عالمی در کتکول خود حدیثی در مذمت
 و تکفیر صوفیه نقل کرده و در چندین مواضع در کتاب مذکور و غیر آن صریحا انکار بر ایشان
 نموده است و آنرا پنجم شیخ مذکور جیرهای که متعلق بزهد و امثال آن و تشغیل لغات و مجازات

مردم در معرفت است از کلام صوفیه نقل میکنند سنا فاتی در آن نیست و مخفی نتوان بود که شیخ
 مزبور عمر شریف خور را در تحصیل علوم شریعت و در قرارت و بحث و تحقیق و تالیف کتب نفیسه
 صرف فرموده و بنیست سنا فاتی طریقه تصوف است قطعاً انتهی لمخصاً و از بعضی ملائذ آقا با سهر
 به بهائی منقولست که آقای موصوف میگفت که جناب شیخ بهاء الدین علیه الرحمة اهل تصوف
 را با غیرتبه از اسلام بے بهره میدنست که هرگاه در مجلس شیخ لیث از آن فرقه حاضر میشد
 بعد از بیرون رفتن او جناب شیخ بطحیر فرش امر میفرمود از ملائذ جناب شیخ چیزی کثیر
 و جمعی نفیر اند اگر چه عثور بر احوال تمامی ایشان متعسر است اما احوال جمعی از ایشان که
 بنظر جامع ادراک و آرمه خواه بالا جمال و خواه بالتفصیل در مقام خود ثبت خواهد نمود -
 انشاء الله تعالی از جمله تصانیف شریفه انجناب است کتاب جبل التین فی احکام الدین
 بحث طهارت و صلوة از آن تالیف شده کتاب شرف التمشین و اکسیر السعادتین بجلد
 طهارت از آن تصنیف شده و کتاب عبودة الوتقی در تفسیر قرآن از آن تفسیر سورۃ فاتحه
 تصنیف شده و کتاب مدائق الصالحین فی شرح صحیفه سید الساجدین علیه السلام که مدتی است
 در شرح دعای لیل از آن بنظر رسیده بطاهر نوبت شرح دیگر ادعیه نرسیده و حاشیه
 بر شرح مختصر الاصول عصفدی و کتاب زبدة الاصول دیگر رساله در موارث رساله دین
 درایت موسوم به وجیزه رساله در ذبائح اهل کتاب رساله اثنی عشریه در طهارت و در صلوة
 و در صوم و در حج و رساله از آن در زکوة کتاب خلاصه الحساب کتاب کشکول در حج بجلد
 کتاب محلاۃ کتاب جامع عباسی در فارسی رساله فوائد صمدیه در نحو رساله تهذیب النحو
 و کتاب بحر الحساب و توضیح المقاصد در آیام سنه و حاشیه من لا یخفیه الفقیه نامتنام
 جواب سائل شیخ صالح جزائری که است و دو مسئله اند الفتا جواب مسئله عجیبه و جواب
 سائل مدنیات شیخ فرائض محقق خواجه نصیر الدین طوسی علیه الرحمة نامتنام رساله در
 بیان اعظم مجال نسبت فرائض و تفسیر آن که موسوم به عین الحیات است و رساله

تشریح الافلاک و رساله در بحث کرم رساله در صراط لاب موسوم به صغیر رساله دیگر در صراط
 بزبان فارسی موسوم بحقه حاقیه و حاشیه بیاضی اتمام و حاشیه بر طول نام تمام و کتاب
 شرح الرعین دیگر رساله قبله و شرح سفر حجاز از اشعار و انشاء اوست و کتاب مفتاح افکار
 و دعایشی کثات و حاشیه علامه الاقوال در علم رجال شرح رساله اثنی عشریه شیخ حسن
 حاشیه قواعد شهید علیه الرحمه رساله قصه و تحمیر در سفر رساله در اثبات اینکه الازار سائر
 کواکب ستفاد از شمس اند رساله در حال نکال عطار و قمر رساله در احکام سجود و تلاوت
 رساله در احتجاج سور و وجوب آن و شرح الشرح رومی بر بعض ذکره فی الحلیقه المکرمه
 و دعایشی زبده و دعایشی تشریح الافلاک و دعایشی شرح تذکره و غیر آنها از کتب و رسائل
 و اجوبه سائل و از منشآت جناب شیخ اشعار بسیار اند از عربی و فارسی و کتب و رسائل
 در آمل آمل گفته که اکثر اشعار متفرقه شیخ را پسرم محمد رضا جمع نموده و دیوانی لطیف
 مرتب شده و فاضل ادیب شیخ ابراهیم که یک از ملازمه جناب شیخ بود این قصیده و در
 شیخ گفته قصیده

شیخ الانام لجان الدین لا یرحت	سجائب العرف بنفیسها اله الباری
سولیه انقضت سبل الهدی و خدا	لفقد الدین فی ثوب من العار
و المجلد اقم لا تبدوا انوا سبده	حزننا و شوق علیه فضل اطهار
والدلم قد رست لایانه و نهفت	عنده رسوم احادیث و اخبار

السمین اجنابین هاشم بن علی بن سرفضی بن علی بن اجد الجانی الصادق فی الجحیم
 کنیت او ابو علی است و مشوب است بوی جده بعض بفتح صمیم قبل از و ال جمله شده و فتح
 حار جمله قبل از فار و صا و جمله که نام قریه از فرای بلاد بحرین است و بحرین نام جمیع بلاد است که
 بر ساحل دریا بیان بصره و عمان واقع است و بنایت و وسیع و مشتمل بر شهرهای شهر و قریه
 نام محصور است و علمای امامیه بسیار در آنجا جمع شده اند صاحب سلفه العصر آورده که

سجائب العرف بنفیسها اله الباری

سید ماجد در بحرین است و مدینه

با بود و بقولی شعب قضا در آن

شد پس از آنجا بسوی شیراز آمد و اهل عراق و حجاز بذات مبارکس افتخار نمودند و شیراز
امامت نماز و خطابت جمعه و عیدین باو متعلق شد و عیث فضائل او اشتهار یافت
و اکابر علماء باو بیانات یگردد و پیوسته در آنجا بود تا آنکه مرگش در رسید و در کینزار بست
و هشت هجری رحمت حق و اصل گردید از جمله فضل او آنست که در صغر سن بوج چشم متکلم شد
و در آن عارضه بینائی از یک چشم او زایل شد پس حضرت پیغمبر را بخواب دید که آنجناب
در حق او میفرمود که اگر چه بصیر او را فرو گرفته اند لکن بعیرت در علم باو غلظ کرده اند و چنان
شد و ظهور فضل و علم او در حسین مصداق این کلام پیغمبر است که شمس منیر
و دیگر از جمله ایچ دلائل بر بزرگواری او دارد و اشعار و دیوان حضرت امیر المومنین علیه السلام
و اسلام است که بر وقت تفأول از قفن لا محسن کاشانی بفرم مهاجرت بسوی او مشعر
صحت فیصد رحمت او برآمد تفصیل این احوال آنکه تخی که لا محسن کاشانی که نمیدانست
سید ماجد را کور بود شنید که سید موصوف در شیراز تشریف آورده است نو است که بر
تحصیل علوم از سید موصوف بسوی شیراز سفر کند پس و اهل لا محسن و در وقت داود او
تامل کرد آخر کار بناسه رخصت و عدم آن بر پهنایه قرار یافت و چون قرآن بحسب تجارت
درین باب کشا و این آیه برآمد فلو لا نفر من کل فرقة منهم طائفة لما فقهوا فی
الدین و لم یذروا قومهم اذا رجعوا الیه و سألوا الیه عن الیوم یعنی اینکه
بفرمید و باز هر فرقه از ایشان گردی برای آنکه تحصیل علوم فقه درین کنند و بترسانند
قوم خود را و تنبیه بسوی ایشان مراجعت نمایند شاید که قوم ایشان از منیات الهی عذر
کنند و آتی مرجع ترا آیه مذکوره برین مطلب نیست بعد از آن لا محسن مذکور تفأول گرفت
برای آن اشعاری که منسوب بسوی حضرت امیر المومنین علیه السلام است پس این بیات را

و سافر فی لایحه الخمسین

تقریب عن الاطراف طلب العلی

تفصیح هم و کتاب معیشت	و علم و آداب و صحبه ماجد
-----------------------	--------------------------

یعنی غربت اختیار کن از وطن برای طلب مایه و سفر کن زیرا که در سفر با نفع فایده است
کنشش اندوه و کتاب معاش و تحصیل علم و آداب و محبت بزرگوار و این آیات هم
مطلوب مناسبی بسیار دارند خصوصاً لفظ صحبت ماجد که در آخر بیت ثانی واقع است پس
علامت سیوی غیر از خبر است جناب سید رسیده تحصیل علوم شرعی از نو نمود چنانچه محسن
نیز که در اوائل کتاب وافی گفته است که کن کتب اربعه را از استاد خود ستیاده ماجد کن
باشم صادقی بحرانی روایت دارم و او آنکس است که هتادین در علوم شرعی سیوی او
است و او از شیخ بهار الدین محمد عاملی روایت داشت در لکزه الحیدرین مذکور است که
ستاده ماجد مذکور محقق و فقی شاعر ادیب بود و در جودت تصنیف و بلاغت و فصاحت و قوت
نظر مدیل و نظیر خود نداشت و شعرهای او در بلاغت فائق است و قطبهای جمیع ادیب
بلاغت و حسن اسلوب تاثیر عظیم در قلوب دارد و او است اول کسی که علم حدیث را
در بیده غیر از ترویج نموده و از تعانیف او کتابها است از آنجمله کتاب سلسل الحدیث
در سال یوسفیه که جزیره بدیعیه است در ساله در مقدمه واجب و از جمله اشعار او قصیده
بایه مشهور است که در مرثیه امام حسین علیه السلام گفته اول آن قصیده اینست
ایکی و لیس علی صلب معدود و نه و جمله قصاید اوست قصیده در قتل عمر بن خطاب
او ش اینست قصیده

یا نعمة استبد بالدهر	جلت صنیعها عن الشکر
هی نعمة افضت الی نعم	کفر افاضن من الکفر
قد احسن الدهر السوء	جلت اسائه عن المحصر
و هم در قتل عمر بن خطاب قصیده دیگر گفته قصیده	
الیوم قوت عین فاطمة	وسری لها روح الی الغبراء

وفاتش در شیراز در یکم از ربیع الثانی واقع شد و در قریب هزار فاضل الاوقات سید محمد بن حضرت امام موسی
 کاظم علیه السلام که مشهور بشاه چراغ است دفن یافت و قبرش در اینجا معروف است از تلامذه
 سید ماجد مذکور شیخ محمد بن علی بن یوسف بن سعید المتقاعی اصلاً و الاصبی سکن و شیخ محمد
 بن حسن بن رجب المتقالی اصلاً و الرومی منزلاً بود قاله شیخ یوسف البحرانی الشیخ محمد بن
 حسن بن الشیخ زکریا الدین المعروف بالشهید الثالثی بعث فخر الدین و کنیتش ابو جعفر
 و از شاهیه فقهای دقیق النظر و عمیق الفکر بود مجدش عالم ربانی شیخ سید شهید ثانی
 علیه الرحمه بود و زادش در روز دوشنبه تاریخ دهم ماوشبان ستمه هشتاد و پنج
 واقع شد کما فی الدر المنثور فرزند ارجمند او شیخ علی در کتاب در منشور گفته که والدهم شیخ محمد
 قدس القدر و روحه عالم عالم و فاضل کامل و پر سیر کار عادل و طاهر پاکیزه و عابد و تقوی و
 زاهد پسندیده بود و از دنیا و اهل دنیا سیرگشت شل یکسکه از شیر گریزان باشد و از مواضع شهادت
 اجتناب میفرمود و جامع حافظه و ذکا بود و جمیع که آنچه میدید و فراوانش میکرد و فکر دقیق و عمور
 عمیق و او در سائل بدرجه بود که منتی بحدی و غایتی نمیشد و اعمال او منوط بقصد طاعت و
 رضای بانی و اقوال او مربوط بمراعات عدم مخالفت فرمان یزدانی بود و اوقات عمر شریف
 خود را در تصنیف و تدریس و عبادت و افاده و استفاده صرف نمود در اول حال بخت
 والده خود شیخ حسن و هم بخدمت سید محمد مؤلف مارک با اشتغال و تحصیل علوم پرورخت
 و کتب فقه و حدیث و اصوله بن و اصول فقه را پیش ایشان قرات نمود و او را با هر دو
 از ایشان سباحات شریفه واقع شد که او را در مصنفات خود ذکر نموده است و کتاب
 منتقى الجمان و کتاب معالم و شرح شرائع را تمام بخندست پدر خود خواند و کتاب مارک را
 تمام و شرح مختصر نافع تصنیف سید محمد قرات نمود و اکثر مرقوات مذکوره بخط خود نوشت
 و همچنین کتاب استبصار را بخندست ایشان خواند و نوشت و هر دو ایشان بر آن کتب بلاغت
 و اجازات برای او نوشتند و بعد از وفات هر دو ایشان همیشه شیخ محمد مشغول مطالعه و تدریس

شیخ محمد سبط
 شهید ثانی

پس بسوی مکة معظمه سفر کرد و در آن جای اقدس پنج سال مجاورت نمود و در آن وقت میرزا
 محمد استرآبادی در مکة معظمه بود و میان شیخ محمد و سبزه زاده کوراخص صاحب زاده و محبت
 بسیار بود و شیخ محمد نجده است او بمقابلہ بعض کتب احادیث پرداخت و فائده اش زیاده از
 استفاده بود و کتاب کبیر او را تهذیب و تبویب فرمود و با حسن ترتیب مرتب ساخت
 و آنرا بخط خود نوشت و بسوی بلاد خود مراجعت نمود مرقی اقامت فرمود و بعد از آن بسبب
 خوف و اضطرار کسانیکه از راه مسدود عداوت باز کردند بسوی عراق سفر کرد و مرقی طولانی بکربلا
 معلی اقامت کرد و جماعتی از عرب و عجم نجده است او چندین علوم خصوصاً فقه و اصول را قرات
 نمود و در باب وصفت تدریس مشغول تصنیف بود و کتابهای که ذکرش می آید در آنجا تصنیف فرمود
 سوامی آنچه در بلاد خود تصنیف کرده بود و در کربلا بی سطره روزی بالای ایام مشغول نماز بود ناگاه
 شخصی تبری بسوی او انداخت و آن تیر از مخاوی سینه او گذشت و حق تعالی او را از آن نگاه
 داشت پس او بسوی مکة معظمه سفر کرده و در آنجا مرقی قیام نمود بعد از آن بسوی عراق حجاز
 نموده مرقی اقامت در زیل پس بار دیگر بسوی مکة رفت و در آنجا نامه تا آنکه حق تعالی در جوار خود
 را برای او اختیار فرمود و در زیل مانیک در بلاد خود بود گاهی بسوی دمشق میرفت و مرقی بقیم آنجا
 میسر و با فضایی عامه ملاقات و مصاحبت نیکویداشت و قرات چندین علوم پیش ایشان
 نمود و شیعیان در آنجا بسوی او آمد و رفت بسیار شدند شیخ علی مزبور بسیاری از کرامات و افعال خود
 در آنجا ذکر کرده و گفته که من در آخر شرح استبصار که از تصانیف شیخ محمد مزبور نزد من موجود است
 بخدا شیخ حسین بن حسن بن حسین عالمی شغری که صاحب تلمیذ او را مکة معظمه بود و دیده ام
 چنین میفرمود است که مؤلف این کتاب شیخ سعید حمید بقیة العلماء الماضین و خلف الکلام
 الا انهم شیخ سید مولای سن و مستاد من در علوم شرعیة از حدیث و فقه و رجال و غیره
 شیخ محمد بن حسن بن حمید ثانی در روز دوشنبه بتاریخ دهم شهر ذی قعدة سنه یک هزار و سی و هجده
 از دار فانی لعالم سرور جاودانی بملت نیکو من قبل از وفات او ایام طلیل بالمشافهة فرمودیم

که میفرمود که الی انتقالی هذه الايام و همچنین دیگران هم از او شنیدند و این ساخته در مکة معظمه
واقع شد و او را در آن بلده شرفزد و محلی قریب مزار فائض الانوار حضرت خدیجه الکبری رضی الله
عنها و فن کردیم انتهی محصل کلام الشیخ حسین الشافعی و آیتها شیخ علی مزبور آورده که زوجه
شیخ محمد مذکور دختر سید محمد بن ابی الحسن بود و هم کیه او بن قبر داد که چون شیخ مزبور وفات یافت
ما نزد او در طول آن شب صدای تلاوت قرآن می شنیدیم و ایضا آورده که از تصانیف شیخ محمد
مذکور کتب جلیله و دقیقه و تحقیقات عظیمه انچه و تدقیقات مفیده رشیده است از آن جمله شرح مستعجاب
که سه جلد کبار تصنیف برآمده و دیگر حاشیه بر شرح لمعه دو جلد است که در آن تا کتاب التعلیل
و بر کلام جدو و شمیر ثانی و دیگر علما ابحاث طویل دارد و حاشیه بر اصول معالم تصنیف
پدر خود دارد و دیگر حاشیه بر ابواب عبادات کتاب بن لایحه و الفقه یک جلد است و
حاشیه بر کتاب تهذیب الاحکام یک جلد شیخ یوسف بحرانی بجای حاشیه تهذیب شرح تهذیب
نشته در سآله در طهارت در تصانیفش افزوده و از تصانیف اوست شرح اثنی عشریه بالین
پدرش که جلد مبسوط است و حاشیه بر کتاب مختلف الشیعه و حاشیه بر مدارک و حاشیه بر
مطلول و کتاب روضه الخواطر و غیره النواظر شمل بر فرائد و اشعار بسیار است و رساله
مختصه الدهر و مناظره غنا و فقر است و رساله در بیان عدالت راوی حدیث و رساله در سآله
سلام گفتن در نماز و رساله در سآله تخمیر بیان فائده و تسبیحات اربعه در رکعت سوم و چهارم
و دیگر کتابی شمل بر مسائل و احادیث و فرائد منفرقه است و کتابی که در آن مسائل و فرائد را
از چندین کتب نقل کرده است و کتابی شمل بر شعار و مراسلات میان او و معاصرین اوست
و کتابی جامع اشعارش شمل بر موعظه و تصالح و حکم و مراعات و آمیج و آلتها و مراسلات
و غیره است السید محمد بن حسن بن قاسم الحسینی (الاسامی العینا فی الحزینی
از کابر علما و احکام فضلا و صفا بود شیخ حر عاملی او را بر فاضل و صالح و ادیب و زور بازو
و شاعر ستوده و گفته از تصانیفش ثمریه اوست کتاب اثنی عشریه فی المواقف الموعظه و غیره

سید محمد بن
اشاعه
المواقف

از تصانیف اوست کتاب عدالتی و کتاب ادب النفس و کتاب منظوم نصح و تنویر صحیح و
 کتاب فوائد العلماء و فرائد الحكماء مؤلف گوید که کتاب اثنی عشر مرتبه فی المواعظ العبدیه
 بنظر فقیر رسیده و آن کتابست فحیم با سلوب جدید و پنج سدید در آن مواعظ را تیر مرتبه
 بیان فرموده و شیخ حر عاملی آورده که مادر سید محمد موصوف و خضر شیخ زین الدین بوده و الله
 الشیخ صالح بن حسن الجبلی فی فاضل صالح و معاصر شیخ بهائی علیه الرحمه بود و از
 بناب شیخ موصوف اجازه روایت داشته چنانچه در امل آورده که شیخ صالح بن حسن جزایر
 فاضل عالم و صالح بود و او را سائل و سائل اند که بسوی شیخ بهائی علیه الرحمه فرستاده بود
 و از شیخ جواب آنها یافته و هم شیخ مذکور را جانشین داد و که از من روایت حدیث نساید
 مولانا علی بن نصر الله الجزائری می آید که از اکابر فقها و اجله و فضلا و معاصر شیخ بهاء الدین
 عالمی علیه الرحمه بود صاحب امل آورده که علی بن نصر الله عالم و فاضل جلیل القدر و فقیه
 مشهور و از معاصرین شیخ بهائی بود الشیخ محمد بن احمد بن محمد العالمی
 از علمای عالمین و فقهای صالحین و معاصر شیخ بهاء الدین عالمی علیه الرحمه بود و اهل امل
 آورده که شیخ محمد مذکور فاضل و عالم و فقیه و صالح جلیل القدر معاصر شیخ بهائی بود و شهر
 کشمیر متوطن شد و هم در آنجا وفات یافت السید بن الدین علی بن الحسن بن
 شد فخر الحسینی المدنی از فاضل کاملین و معاصرین مولانا الاجل
 شیخ بهاء الدین عالمی علیه الرحمه بود در کتاب امل آورده که سید زین الدین مذکور عالم
 و فاضل و محقق و ادیب و شاعر بود و او را سائل اند که تجریدت شیخ بهاء الدین علیه الرحمه
 فرستاده السید خلیفه بن مطلب بن حیدر الموسوی الشیخی الحوزی در امل امل
 آورده که سید جلیل القدر خلیفه بن مطلب بن حیدر موسوی شیخ حوزی که حاکم بلد حویزه
 بود فاضل و عالم و محقق جلیل القدر و شاعر و ادیب بوده صاحب تصانیف بسیار است
 از جمله کتاب سیف الشیعه در علم حدیث و کتاب حق الیقین در علم کلام و برهان الشیعه

شیخ

علیه السلام

شیخ

زین الدین

مطلب
الحوزی

و صحبت امامت و کتاب حجة البالغنة در کلام و کتابی کبیر در منطق و کلام و رساله در علم نحو و منظومیه
 در نحو و شرح و معانی عرفه و دیوان اشعار عربی و دیوان اشعار فارسی و غیر اینها از معاصرین شیخ
 بهار الدین عالمی بود و السید حسن بن علی بن شاد قمر الحسینی المدنی
 از تلامذه شیخ حسین و الدمشقی بهار الدین عالمی و علامه شیخ نعمته الله بن احمد بن خاتون عالمی
 بود و جمیع ایشان روایت حدیث داشته شیخ حر عالمی او را به فاضل صالح و غلام جلیل الله
 و محدث و شاعر و ادیب مقوده از تصانیف شریفه اوست کتاب الجواهر النخاسیه من حدیث
 خیر البریه که آنرا برای نظام شاه والی حیدرآباد اقبال لایف تر صیغ در آورده و سید علی
 مدنی در سلفه العصر صرح و وصف او بسیار نموده و آورده که سید حسن مذکور وقتی که در شهر
 حیدرآباد و تشریف از زانی داشت والدین با او بغایت مودت و خلعت داشته و اکثر اوقات
 با والدین مصاحبت و محالست می ورزید مولانا حسین بن موسی الاربیلی ساکن بلده اشترآباد و فاضل
 در امل آمل آورده که مولانا حسین بن موسی الاربیلی ساکن بلده اشترآباد و فاضل
 فقیه و صالح و معاصر شیخ بهای است از تصانیف او کتب کثیره اند از جمله شرح رساله ستر
 اثنا عشریه شیخ بهائی علیه الرحمه و مولانا حسین و فقیه خبر فوات شیخ بهار الدین غایه الرحمه
 شنیده و اینکه شیخ در بلده اصفهان انتقال کرد و از آنجا تشریف مطهرش را بشهد امام نعمه علیه السلام
 نقل کردند معروف به تصنیف شیخ فرموده بوده و در اثنای شیخ رساله خبر وفاتش را بنحیجکه تسبیح
 سوره ای موصوف رسیده تسبیح بخیر کشیده ملا محمد امین بن محمد شریف لاسر آباد
 صاحب الغواش الدنیه از شاهپور محمدنشین در رئیس فرقه انجلیمین است شیخ یوسف بخرانی آورده
 که ملا محمد امین فاضل محقق و مدقق و آهنگ علم اصول دین و اصول فقه و حدیث بود و نجار
 صلب بود اوست اول کسی که در واژه طعن بر مجتهدین کشاد و فرقه ناصیه امامیه اثنا عشریه را
 بدو قسم تقسیم گردانید یکی اخباری و دیگری مجتهد و در کتاب خود فوائد مدینه طعن و تشنیع بسیار در
 حق مجتهدین نمود بلکه گاهی ایشان را بسوی تخریب دین نسبت کرده است لکن سخن نیک

مستوفی بن
مستوفی

حسین بن
موسی الاربیلی

ملا محمد امین
صاحب الغواش الدنیه

نگفته است و کلام خوب نگرده و بموافقت صواب و سداد نرسید زیرا که فساد می غلبه برین
 مترتب شده است که من آنرا در کتاب در پنجفیه و مقدمات کتاب حدائق واضح ساخته ام
 از تصانیف او است کتاب فوائد مدینه و شرح اصول کافی و شرح تمهید الاحکام و کتاب
 دیگر که در آن بر ملا جمل دوانی و ملا صدرا در باره حاشی شیح جدید تجرید رد کرده است
 و دیگر کتاب فوائد و قائل العلوم است و اینها را در کتاب فوائد مدینه ذکر فرموده است
 و صاحب اهل آمل آورده که از تصانیف او است شرح تمهید الاحکام و شرح مذهب
 تا تمام در ساله در بیان مسئله بیا و جواب مسائل شیخ حسین طبری عاملی در ساله در بحث
 نجاست خمر و غیر اینها و دیگر رسائل است باز شیخ یوسف بحرانی میفرماید که من بخطاط محمد
 مذکور حاشیه بر کتاب مدارک دیده ام که متعلق بعضی ابواب طهارت است و آن برت
 و وقت نظر حسن تقریرش گوای می دهد و او در مدینه منوره اختیار مجادرت نموده بود
 و بعد از آن در مکه معظمه محل اقامت انداخت و در آن جلسه اقدس در سال یک هزار و
 سی و سه هجری وفات یافت و صاحب اهل آمل از صاحب سلاطه العصر نقل کرده است
 که وفاتش در سال یک هزار و سی و شش هجری واقع شد و ظاهر است که آن غلط است
 و محمد امین مذکور از استاد خود سید محمد مصنف مدارک دهم از میرزا محمد استرآبادی روایت
 داشت و شیخ زین الدین بن شیخ محمد بن شیخ حسن بن شهید ثانی از روایت دارد
 انتهی محققه و اخوند مجلسی علیه الرحمه در جواهر الانوار آورده که کتاب فوائد مکّه و فوائد مدینه
 هر دو از تصانیف رئیس المحدثین مولانا محمد امین استرآبادی است و جلالت و
 بزرگواری مصنف آنها معلوم و مشهور است انتهی صاحب تذکره آورده که دیگر از تصانیف
 ملا محمد امین رساله فارسیه موسوم بدانشنامه شاهی است و در سلاطه بعد ذکر احوال سیر
 استرآبادی صاحب کتاب رجال آورده و منم صهره المی محمد امین البحر صاحب الفوائد
 جاور بمکه المشرفه و توفی بها انتهی الشیخ احمد بن یوسف المودعی العالمی العینانی

ایامی
 منجمی
 بیست

شیخ حر عاملی آورده که شیخ احمد مذکور فاضل و فقیه بود و نزد من کتابی بخط شیخ احمد موصوف
 هست از آخر آن ظاهر میشود که او از تلامذه شیخ محمد بن الحسن بن شهید الثانی بود و تاریخ
 تحریر کتاب مذکور اثنه اصد و عشرين و الف بود السید اسمعیل بن علی العاملی
 الکفر حو فی در امل آمل مذکور است که سید اسمعیل مذکور عالم و فاضل و فقیه
 بود و روایت حدیث از شیخ حسن بن شهید ثانی علیه الرحمه داشته و ایضا از سید محمد
 بن علی بن ابی الحسن علی روایت میکرد و شیخ حر علیه الرحمه آورده که دیده ام من از کتب بسیار
 بصد کتاب که از آنها انار علم و فضل و فقاہت او ظاهر میشود و شیخ علی بن محمد
 العاملی فاضل صالح و ادیب و عارف بعلوم عربیت از تلامذہ شیخ حسن بن شهید
 ثانی بود و شیخ مذکور بخط لبنات خوب داشته که فی الاصل السید ابو الصالح علی بن
 السید نجم الدین بن محمد العاملی از تلامذہ شیخ حسن بن شهید ثانی علیه الرحمه بود
 صاحب امل آمل آورده که ابو القلاح از فضلا و عصر خود و فقیه و عالم و صالح و از تلامذہ
 شیخ حسن بن شهید ثانی علیه الرحمه بود و قتی که از شیخ موصوف درخواست اجازه نمود
 ایشان براس او و برای پدر و برادر او هم نوشته و موکلت نمود و آورده که والده ماجده
 سید علی موصوف برای وی درخواست اجازه از شیخ حسن نمود و او اجازه روایت
 حدیث بوی داده بود و شیخ زین العابدین بن محمد بن احمد بن سلیمان العاملی
 النباطی از تلامذہ شیخ حسن بن شهید ثانی علیه الرحمه بود و در امل آمل آورده که شیخ زین بن
 مذکور فاضل صالح و عابد زاهد و دین و فقیه و محقق جلیل القدر بود و شیخ حر عاملی گفته عم
 من شیخ محمد حر عاملی جعی پیش او تحصیل علوم نموده و هم از او روایت حدیث داشته و
 شیخ زین العابدین از شیخ حسن بن شهید ثانی السید بلد الدین محمد بن ناظر الدین
 العاملی الکوکبی بر منبر علم دین و قدوده علمای عالمین و فقہائے صالحین
 بود و از تلامذہ شیخ حسن بن شهید ثانی است چنانچه صاحب امل آمل آورده و گفته که سید

السید اسمعیل بن علی العاملی

السید محمد بن علی العاملی

السید نجم الدین بن محمد العاملی

السید علی بن محمد العاملی

السید زین العابدین بن محمد العاملی

بدرالدین مذکور فاضل و فقیه صالح است از علامه شیخ حسن بن شهید ثانی است الشیخ حسن
 بن عبدالباقی بن علی بن احمد بن محمد العالمی النباطی از علامه شیخ حسن بن
 شهید ثانی بود فاضل و فقیه و عالم و ادیب و شاعر و فقیه بود و شیخ محمد بن علی بن محمد
 المحرم شیخ حر عاملی از روایت حدیث داشته که ازانی الاصل الشیخ حسن بن علی
 العالمی الحائلی از علامه شیخ حسن و سید محمد صاحب مدارک بود و از پدر و ایشان اجازه دید
 داشته متاخر آمل او را به فاضل و عالم و ادیب و شاعر و فقیه و محدث و متبحر
 و متمیز جلیل القدر ستوده اخذ علوم از والد خود و از جماعتی از علما عالمین که از ایشان
 شیخ لغته الله بن احمد بن خاتون عالمیت و شیخ مفتح کوفی و شیخ ابراهیم مکی شیخ محمد
 بن سلیمان تحصیل فرموده و از جناب شیخ حسن فرزند شهید ثانی علیهما الرحمة و جناب سید محمد
 بن علی بن ابی الحسن موسوی طلب اجازه نموده بعد از آنکه بخدمت هر دو بزرگوار فرات
 فرموده ایشان برای او تحریر اجازه فرموده اند از تصانیف شیخ حسن مزبور کتب کثیره
 اند از آن جمله کتاب حقیقه الاخبار و جنته الاخیر در فن تاریخ و کتاب لغز الجمان و تاریخ
 اکابر و اعیان و رساله است موسوم بفرقه الغریب و سراج الادب و رساله در باب شفقت
 و رساله در نحو و دیوان اشعار که تقریباً هفت هزار بیت بوده باشد و غیر اینها صاحب آمل
 بعد از کتب آورده که نسخه کتاب فرقه الغریب از خط معصفت بنظم رسیده که بر نظر آن استاد
 لطیف بخط استادش شیخ حسن علیه الرحمة متفمن مدح کتاب و صاحبش بوده نوشته بود
 الامیر فیض الله بن عبدالحق القاهر الحسینی التفریثی از شاخ کبار
 و فقهایی نامدار بود صاحب کتاب آمل آمل آورده که استیسی فیض الله مذکور فاضل و محدث
 جلیل القدر بود کتب بسیار دارد از آن جمله شرح کتاب مختلف علامه علی علیه الرحمة و کتابی
 در اصول خبر و ادراک این هر دو کتاب خال و والد من شیخ علی بن محمود عالمی از بزرگان
 و شیخ علی فرات علوم در نجف اشرف پیش منوره و اجازه روایت حدیث یافته و شیخ علی بن زکریا

شیخ حسن بن علی

شیخ حسن بن علی

شیخ حسن بن علی

وصف فضل و عمل و عبادت او میفرمود و سید مصطفی قمری در رجال خود ذکر و
 وصف او باین عبارت فرموده سیدنا الطاهر کثیر العلم عظیم العلم متکلم فقیه
 ثقیة عین کان مولده فی نفریش و تحصیله فی مشهد الحوضا علیه السلام
 و الیوم من مکان عتبه جل به بالمشهد المقدس الغروی علی شرف السلام حسن فخر سهل الخاوندی لیس العریضی
 الصلحی و العلماء و الانقیاد فی شتای مختلفه شرح الاثنی عشر ایته امیر موصوت روایت حدیث از
 شیخ محمد بن حسن بن شهید ثانی عالمی و فاضله و از تلامذه امیر موصوت صامیه فرستادین علی بن حجه القزینی
 شوشستانی مخفی بوده الشیخ علی بن محمد الحارثی العاملی المشعری از افاضل زبان
 و ادبای اوان خود بود و از تلامذه الشیخ حسن بن شهید ثانی و علامه سید محمد صاحب الدار
 بوده الشیخ حر عاملی در امل آورده که الشیخ علی مزبور جد و لطف این کتاب است فاضل عالم
 و عابد کریم الاخلاق جلیل القدر عظیم الشان و شاعر و آدیب و فقیه بود و قرات علوم پیش
 الشیخ حسن و سید محمد رحما الله و غیرهما فرموده و بود اسله و الدخود از الشیخ علی موصوف روایت
 دارم و او شعر خوب داشت این وقت بخاطرم چیزی از آن نماند و نجف اشرف سمرق
 وفات او شد الشیخ عبد السلام بن محمد الحر العاملی المشعری
 و الله الشیخ حر بود و بنا بر در امل امل آورده الشیخ عبد السلام بن محمد الحر العاملی الشیخ
 عم والد ابو هذا الکتاب و جده لایقه و گفته که الشیخ مزبور عالم عظیم الشان جلیل القدر
 و زاهد و عابد و دین و فقیه و محدث و فقه بود و غیر خود داشت در عصر خود در زهد و عبادت
 تحصیل علوم پیش والد ماجد خود و برادر خود شیخ علی و شیخ حسن بن شهید ثانی عالمی فرزند
 و هم بنده است سید محمد بن ابی الحسن عالمی و غیرهم استفاده علوم و فنون فرموده از تصانیف
 او رساله ایست موسوم بر صفت بصیرتی طرق الجمع بین اجزاء التفسیر و رساله در مقدمات
 و رساله در جمیع و غیر ذلک من الرسائل و الفوائد المفردة بالجملة الشیخ مذکور در فقه و عزیمت
 ماهر بود صاحب امل آمل گیر که فرموده ام من پیش و در زمانیکه عمر ده سال بوده بغایت

شیخ
 محمد بن حسن

عبد السلام بن محمد
 الحر العاملی

تقریر و حافظ مسائل و نکات بود و در آن زمان سخنش نفیض بهشتا و سال رسیده بود و بیست
از بیستم او کم شده بود و شیخ مذکور در همان ایام حفظ قرآن مجید فرموده تا اینکه عمرش بیشتر نیافت
از نود سال گذشته بود که وفات یافت شیخ حر عاملی آورده که روز وفات شیخ عبدالسلام فرمود
قصیده طویل در مرثیه او گفته ام و اینجا اشعار خود را ذکر فرموده و گفته که اشعار شیخ مذکور
از پدر و والدین نقل میسر بود اشعار قلیل اند که محفوظ ندارم و بواسطه شیخ مذکور از جمله
مشایخ او روایت دارم السید محمد باقر بن الامیر شمس الدین محمد الحسینی
الاستیاباذی الملقب بامام و دختر زاده شیخ علی بن عبدالعالی کرکے بود چون پدرش شمس
جهت معروف بدلا داد بود او معروف بسید باقر و امام است جمیع شرافت و حفاظت و صح
کلام و حکمت و حاکمی دین و ملت و عادی فقه و شریعت بود کافه عظامی ذوی الافهام از
خاص و عام معترف علوم و کمالات و وقایع و افادات او بنده تصانیف او مشتمل بر تحقیقات
و دقیقه و بدقیقات ائمه مشهور و معروف است صاحب لور لوزة الحسین آورده که جناب
میرزا فضل اشتر آبادی بود و در صفهان توطن اختیار نمود و معاصر شیخ بهار الدین عالی
بود فاضل جلیل و تکلم ماهر در معقولات و شاعری و فارسی بود او میرزا کرکے را ز حال خود
شیخ عبدالعالی کرکے بسیر شیخ علی مذکور اجازه روایت داشت و هم از جناب شیخ حسین والد
شیخ بهار الدین علیه الرحمه اجازه یافته و ملا صدرا را شیرازی که از علمای حکمت است تلمیذ
او را مذکور است در تاریخ عالم آرای عباسی مسطور است که فخر السادات و العلماء میرزا محمد
و امام التلخیص با شرافت خلف صدق مرحوم سید محمد و امام استرآبادیست و دختر زاده مجتهد
مرحوم سید و شیخ عبدالعالی است پدرش بدین جهت بدلا داد و شتمار یافته و او بعدی فهم
و جودت طبع اتصاف دارد و در صغیر سن در مشهد مقدس رضوی رفته در خدمت مدرسان و
افاضل سرکار فیض آثار اکتساب علوم نموده و در آنک زمانی ترقی عظیم نمود و در زمان نواب
سکندر خان یعنی سلطان محمد بن شاه طما سب مغزی بصحبت علما و فاضل درگاه علی شرف

گشت مدنی با ایسبغفر الدین سماکی استرآبادی و سایر دانشمندان سباحات نموده در علوم
و فنون سرآمد علمای روزگار گشت الیوم که سید بر صوف در دار السلطنت صفهان ساکن
است بر تو اشرفیات و اوزار فضا کل و کما آتش بر ساحت آمال طلبیه علوم و نشان آقا
کوکب طبع آفتاب شالشی بر عالمیان تابان است از تاج از تحال شاه جنت مغان یعنی
شاه طهماسب صفوی الهی آلان که سنه شمس و عشرین و الف هجری است لحظه از بساخته و
مطالعہ فارغ نموده و تخریق اوقات شریفش بر بیانات نگذشته و الحق که جامع کمالات
صوری و معنوی و کاشف و قائل نفسی و فاعلی است در اکثر علوم از حکمت و کلام و فقه
عربیت و ریاضی و طب و فقه و تفسیر و حدیث و ریاضه علیا یافته رتبه عالی اجتماع دارد و در هفتاد
عصر قفا و ای شریع را به صحیح انتخاب معتبری شمارند در گشت علوم تصانیف دارد و در نجاش
صاحب تاریخ مذکور تصنیفات جناب سیر که معلوم داشته بقلم آورده و نوشته که خفیه
جناب سیر مرتبه است که از ازل حال و بساوی نشود و تا غایت هر بقدر عبارتی که
بخازن طبیعت سپرده و در حفظ آن شرط امانت گذاشته بجا آورده چیزی از آن نشان
طبع و قادش فوت نشده در طاعت و تقوی و عبادت و ربه عالی و رتبه تعالی وارد
و خلاصه اوقاتش صرف مطالعہ و بساخته و عبادت آئینه شده و میشود و گاهی
بنظم اشعار که پائین مراتب عالیہ اوست ملغف شده اشراق تخلص می نماید و از این
او این رباعی که در لغت حضرت خاتم الانبیا و صلی الله علیه و آله در رشته بلاغت
انتظام داده تیناً و تبرکاً و درین صحیفه ثبت افتاده رباعی

ای ختم رسل دو کون پیرایه تست	افلاک یکی منبر رتبه پایه تست
گر شخص ترا سایه نیفتد چه عجب	تو نور و آفتاب خود سایه تست

علی قلیخان والد و غستانی شش انگشتی در ریاض اشعار آورده که میر محمد باقر
واماد اشراق علیه الرحمة و المغفرة قدوة فیضی عالی مقدار و زبده کلماتی در رتبه

بوده است میت فضل و دانشش عرصه عالم را فرا گرفته و آوازه جاوه و نشرش از قاف
 تا قاف رسیده وی با ثلث المعلقین گویند تصانیت عالیه اش از علیه فضلائی نامد
 و علمای والاقدار و از فرط شهرت محتاج تفصیل نیست جناب میر شمس الدین و شیخ
 میر شمس الدین محمد الشهیر برآمد است یعنی داماد مجتهد مغفور شیخ علی بن العالی و جناب
 شیخ در خواب حضرت سید الاوصیاء امیر المومنین علیه السلام را دید که شیخ میفرمود که
 دختر خود را به میر شمس الدین عقد کن که از او فرزندی متولد خواهد شد که وارث علوم نبیا
 و اوصیا باشد شیخ بموجب اشارت صبیحه خود را بوی عقد کرد بعد از انقضای مدت
 صبیحه شیخ بجوار رحمت ایزدی پیوست و طفلی از آن بوجود نیامد شیخ اندیشه مند شد
 که اثر آن خواب ظهور نیامد باز حضرت امیر المومنین علیه السلام را بخواب دید که میفرمود
 که ما این دختر خود را گفته بودیم بلکه غرض ما فلان دختر بود شیخ همان دختر را بجا به نکاح
 میر شمس الدین در آورد و آن دختر و والده ماجده سید محمد باقر است و جناب میر سید مرتضی
 در خراسان و عراق در خدمت دانشمندان مشغول تحصیل علوم شد طنطنه دانشش عرصه
 آفاق را فرا گرفته در عهد شاه صفی صفوی مغفور اتفاق و بزیارت عیبات عالیات
 رفته در نجف اشرف وفات یافته در جوار آن امام البشر اسود استنسیه لمتقطه
 سید علیخان مدنی در کتاب سلافة العصر ثنائی بسیار و سبالغه در ملج و فضايل
 سید باقر مذکور نموده گفته است که شاه عباس صفوی را بارها از داندیشه بخاطر سید
 و جملها در حق او برانگیخت زیرا که خوف خروج او بر خود داشت و از رجوع قلوب مردم
 بسوی او در باره ملک خود می ترسید پس حق تعالی بفضل عمیم و قدرت کامله خود شاه
 را از بیدگانی در حق او باز داشت و منت و احسان بی پایان بر او گماشت و همیشه
 عزت و جاه سید بصوت در ترقی بود و پیوسته سالک سبیل فوز و نجات میماند تا
 مدت عمرش با خیر رسید و خدای عز و جل ملج عالم جاودانی را از برای او اختیار فرمود

علیه السلام قبل از این موسوم به شریعت التسمیه فی زمان النبی ص و کتاب عیون المسائل و کتاب
 نیران البصیاء و کتاب غلته الملکوت و کتاب تقریم الایمان و کتاب الرواوح السامیه فی شرح
 احادیث الامامیه که شرح کافی کلینی است و کتاب سبع شدا و کتاب فتاوی الرضاع و کتاب الایمان
 و التشریفات و شرح استبصار و غیر اینها از کتب و رسائل و احوال مسائل اند شیخ پوست آورده که از
 تصانیف میر داماد رساله دیده ام و در بیان آنکه کیسه از جانب او انتساب به اشم و شسته باشد
 و اصل سادات است و آن رساله حمیده است و از تصانیف اوست حاشیه بخطامته الاقوال علامه
 کما فی نظر عن کتاب الرواوح و از بعضی مواضع کتاب فتمتی المقال ظاهر میشود که از تصانیف جناب
 میر است حاشیه بر کتاب اعتبار الرجال الامیر محمد زمان بن محمد جعفر الروضی
 المشهدی از شاخ کبار و فقهایی ذوی الاعتبار بود و آل آمل سطور است که امیر محمد زمان
 بن محمد جعفر رضوی مشهور فاضل و عالم و فقیه و حکیم و متکلم بود از تصانیف او کتابهاست
 از انجلی شرح قواعد الاحکام و استاد من شیخ زین الدین بن شیخ محمد بن حسن بن شهید ثانی
 علیه الرحمه پیش او تحصیل و استفادہ علوم فرموده بود و ایضا آورده که شیخ زین الدین مذکور
 سالفه بسیار در وصف و روحی میفرمود و شایسته در کمال فضل و علم امیر محمد زمان میفرمود و صاحب
 سلفه هم اسیر بر صوف را بدید و شایاد فرموده و گفته که آنجناب از اعظم اهل عصر خود بود و در هر
 و از بعضی بعد از الاف بر حمت حق پوست بعضی از تلامذه امیر بر صوف تاریخ و فاشش درین رویت یافته

امیر محمد زمان

خطب اصحاب السلفین فارخوا	صدعت بموت محمد اسلام
وقال ايضا	
نظروا لافاق السما فارخوا	فتحت لروح محمد ابو الهیاء
<p>امیر شرف الدین علی رحمة الله الحسنه الحسینیه الشولستانه از فاضل نقایع تمدن شاهیر ملک تاخرین و اکابر محدثین و اعظم محققین و یقین است از تلامذه امیر زاهد احمد ستر آبادی صاحب کتب و حال و امیر فیض الله تفرشی بود و از جمله شاخ اخوند محمد تقی مجلسی علیه بوده چنانچه اخوند مجلسی</p>	

امیر شرف الدین

مذکور در کتاب روضه المتقین بمقرب تحقیق احوال بعضی از رجال آورده که سید فاضل
 ایرشرف الدین علی الحسینی شیخ الله المسلمين بطول حیات که درین ایام ساکن جزا
 فاضل الانوار جناب سید الادویه امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام
 افضلها و من التحیات الکملها باشد از تلامذه سیرا محمد اترآبادی است انتی کلامه
 و فاضل ربانی مولانا محمد باقر خراسانی در اجازه خود که برای لاجه شفیق قلی فرمود بمقرب
 ذکر شاخ خودی فرماید و روایت میکنم از سید فاضل طیل القدر ایرشرف الدین علی بن
 حجة الله الحسنی الحسینی الشولستانی و ملا حیدر علی مجلسی هم در اجازه خود از امیر موصوف
 روایت میکنند و میفرماید که ایسر مذکور از جناب معظم امیر فیض الله بن عبد القادر
 انفرشی از شیخ اعظم محمد بن الحسن الشیدانی علیه الرحمه روایت حدیث دهمتی
 و صاحب امل آورده که سید ایرشرف الدین حسینی شولستانی عالم و فاضل و محدث
 و شاعر و ادیب بود و از ملا محمد باقر مجلسی از روایت دارد آتی مؤلف گوید که در
 اواخر بعض نسخ کتاب من لا یحضره الفقیه اجازه بخط ایرشرف الدین مذکور که برای بعض
 تلامذه اش بود بنظر رسیده و آخر جلد اول این عبارت مرقوم است ثم بلغ سماعا بیده
 الله تعالی مع تحقیق و تدقیق متنا و سند او اجزت له روایتی عنی لمن یحب دیرنی و انما یحضر
 الله الغنی شرف الدین علی بن حجة الله الحسنی الحسینی و در آخر جلد ثانی این عبارت
 تحریر فرموده ثم بلغ سماعا بیده الله تعالی فی مجالس متعددة اخرها یوم الاثنين عشرين شهر
 رمضان المبارك سنة ست و اربعین الف بغیرا تحقیق و تدقیق و اجزت له روایتی عنی
 و یضی انما اقل خلق الله الغنی شرف الدین علی بن حجة الله الحسنی الحسینی الشولستانی
 غفر الله له و لوالدیه و رشتدور العقیان سطور است که ایرشرف الدین فاضل و
 عالم و محدث و عارف یمن رجال بود السید نور الدین علی بن السید علی بن
 ابی الحسن الحسینی الموسوی العاملی مصنف الشواهد المکیة

برادر سید محمد صاحب مدارک و برادر مادی شیخ حسن بن شهید ثانیست شیخ یوسف بجز
 آورده که پدرش سید علی بن ابی الحسن عالمی و فخر شهید ثانی را در جانش بقصد کمال خود
 آورد و سید محمد صاحب مدارک از آن دختر متولد شد و شهید ثانی را سوای مادر دختر مذکور
 زوجه دیگر بود که مادر شیخ حسن بود چون شهید ثانی از دنیا رفت سید علی بن ابی الحسن مذکور
 مادر شیخ حسن را در تزویج خود آورد و سید نورالدین علی از متولد شد ولادت سید مذکور
 در سال نهمصد و هشتاد و هجری اتفاق افتاد و نورالدین مذکور از هر دو برادر خود که یکی علامه
 شمس الدین محمد صاحب مدارک برادر پدری او بود و دیگری محقق جمال الدین ابی منصور
 الشیخ حسن صاحب المعالم بن شهید ثانی برادر مادی او بود روایت داشت و قرأت
 علوم پیش والد ماجد و هر دو برادران مذکور خود نموده بود و رساله العصر آورده که سید
 نورالدین علی مذکور که علم منیف و بازوی دین حنیف و مالک از تئمه تالیف و تصنیف با
 الروایه والد تائیه رافع جیش حسن مکارم و اعظم الرایه بود در اول امر مکانی با آغاز و
 تکمیل در شام داشت بعد از آن غسان عزیمت بسوی مکه معظمه معطوف ساخت و در آن
 جای اقدس رمل اقامت انداخت و سن او را در مکه دیده ام در حالیکه سن شریف او
 از نو و سال گذشته بود و با این همه مردم از او اعانت میجستند و او از کس اعانت نمیست
 و چون به مقیم آنجا بود تا آنکه داعی حق را بلیک اجابت فرمود و فاش در هفدهم ماه
 ذی حجه سنه یک هزار و شصت و هشت هجری واقع شد رحمه الله تعالى لا شغینا و فاش
 در سنه یک هزار و شصت و دو هجری ذکر نموده و ایضاً صاحب سلفه آورده که از کلام او
 اشارت که دلالت بر مظلومیتش دارد و از صفات شریفه اوست کتاب شوالیه
 که در آن بعضی اعلاط ملا محمد امین استرآبادی صاحب فوائد مدینه را در فرموده و دیگر کتاب
 عز الجامع فی شرح مختصر النافع و کتاب الوارثیه بر اثنا عشریه صلواتیه شیخ بهار الدین
 عالمی علیه الرحمه در ساله انچه در تفسیر آیه کریمه قل لا اسئلكم علیها الا الموده فی القرابی

و رساله محبوبه معروفه لبغیة المسافر شمل بر نوادر و اخبار و اشعار است و بعضی حواشی بر
 فقه و اصول حدیث و اجوبه سوالات دارد انتهى ماذکره السید نور الدین المذکور من مصنف
 فی اجازه النفاصل الشیخ صالح بن عبد الکریم البحرانی طاب ثراهما و سید محمد موسی حینی
 استرآبادی صاحب کتاب الرحمة از روایت دارد و از اولاد سید نور الدین مذکور فاضل
 کامل سید جمال الدین بن سید نور الدین و دیگر فاضل فقیه و عالم فیه سید حیدر بن سید
 نور الدین که صاحب امل ذکر او فرموده و هم از کتاب امل آمل ظاهر میشود که از فرزندان
 اوست سید زین العابدین که ماذکره المحرر العالمی ترجمه فی کتابه چنانچه محل احوال سید زین العابدین
 و ذیل معاصرین شیخ حر عاملی علیه الرحمه و ضمن این رساله هم خواهد آمد الشیخ
 زین الدین بن الشیخ محمد بن الشیخ حسن بن الشهید الثانی نور الله مرقد هم
 اسم مبارکش همچنین شمل اسم جدش زین الدین شهید ثانی بصورت اقب یافته شده و او
 در علم و فضل گوی سبقت از اقران ربوده چنانکه برادرش شیخ علی در کتاب در فتور گفته که
 برادر من شیخ جلیل زین المله والدین رحمه الله فاضل ذکی و عالم نوذعی و کامل رضی و عالم
 شقی بود در اول حال در بلاد خود پیش شاگردان پیرو و جد خود اشتغال علوم نمود و بعد از آن
 بسوی عراق سفر کرد و در ایامی که پدرش شیخ محمد در آنجا اقامت داشته و شیخ زین الدین کور
 در آن زمان سن شباب داشت پس بسوی بلاد عجم سفر کرد چون با آنجا رسید شیخ مرحوم بر
 شیخ بهار الدین عالمی او را در منزل خود فرود آورد و اکرام تمام بجا آورد و شیخ زین الدین کور
 مدتی طویل در آنجا ماند و درین مدت بخدمت شیخ بهار الدین علیه الرحمه مشغول قرارت و محاکمات
 مصنفات او ماند و هم بخدمت دیگر فضلاء آن بلاد قرارت علوم میکرد و چون شیخ بهار
 در سالی که وفات پدرش شیخ محمد واقع شد انتقال فرمود و آن سنه یکصد و سی و هجری بود
 شیخ زین الدین مذکور بسوی مکه معظمه سفر کرده همانجا اقامت و زید و مشغول مطالعه علوم
 گردید و صاحب در فتور گوید که بعد از آن سن بسوی مکه معظمه رفت و با او بسوی بلاد خود

و در این کتاب
 سید جمال الدین

کردم و بخدمت کتب علم اصول وفقه و هیئت را قرارت نمودم پس او مرتبه دیگر بسوی بلاد محرم
 سفر فرمود و بسرعت مراجعت بوطن نمود و من در خدمتش مدتی استفاده یکم کردم تا آنکه مرا اتفاق
 سفر بسوی عراق افتاد و او بسوی مکه رفت و او توانم مفرقه بر بعض کتب نوشته و شمار خوب
 در فزون شعر گفته و مرانی و الغار و قصیده نموده در شیه حضرت امام حسین علیه السلام دارد
 و ولادتش در سال یکم هزار و نه هجری واقع شده در روز نوزدهم ماه ذی حجه سنه یکم هزار و
 چهار هجری در مکه معظمه وفات یافت و سن هم در اوقت بکه معلوم حاضر بودم و در روز
 عزه بخدمت او رسیده بودم و تا روز وفاتش در اینجا بودم و او در جوار مزار پدر خود مدفون
 شد صاحب سلافة العصر بعد وصف و ثنائی شیخ مذکور و ذکر حسن اخلاق او گفته که
 او را در مکه معلومه دیده ام آثار فلاح از سیاهی او پدیدار و روشن بود مدت مجاورت او
 در اینجا ای اقدس البیول نکشید تا آنکه وفاتش در سال یک هزار و شصت و دو هجری در
 رسید و شیخ یوسف بحرانی آورده که شیخ مذکور فاضل جلیل القدر بود و شیخ حر عاملی که
 از ملائمه اوست در امل آمل آورده که استاد من شیخ زین الدین مذکور عالم فاضل
 و کامل و متبحر و محقق و مدقق و فقه و صالح و عابد و پیر بن کار و شاعر و فقی و از ادب و حفظ
 احادیث و جامع فنون علوم از معقولات و منقولات و جلیل القدر و عظیم المنزله بود
 نظیر خود در عصر خود نداشت و بخدمت پدر خود شیخ محمد و شیخ بهار الدین عالمی و مولانا
 محمد امین استرآبادی و دیگر علمای عرب و عجم قرارت علوم نمود و بعد از آن مدتی بکه
 مجاورت فرموده همانجا وفات یافت و نزد یک مزار فاضل الانوار حضرت ام المومنین
 خدیجه الکبری مدفون شد و من چندین کتب عربیه در ریاضی و حدیث و فقه و غیر اینها را
 بخدمت او قرارت نموده ام او شعر خوب و خوانم و حواشی کثیر دارد و دیوان شعر او را که
 صغیر است بخط او دیده ام و او کتابی مرتب تصنیف نکرد و حجت آنکه شدت احتیاط و خوف
 شهرت داشت چون علمای متاخرین کتب بسیار تصنیف کرده اند و در مصنفات ایشان

سقراط کثیره مانده و ازین جهت نوبت قتل جمعی از ایشان رسید و شیخ زین الدین کور
 از حال علامه علی و شهید اول و جد خود شهید ثانی تعجب میکرد که ایشان پیش علمای آن زمان
 قزاق کتب بسیار نمودند و کتب فقه و حدیث و اصول ایشان را بسیار تفحص نمودند و انکار
 بر ایشان در نیاب میکرد و میگفت که برین حال مترتب شد آنچه مترتب شد عفو الله عنهم
 الشیخ محمد بن علی بن احمد المحرق فی شرح الحری العاقلی الشامی
 از اکابر علمای عاملین و اعظم فقها و محدثین و افاض ادبای کالمین و ارشد تلامذه مولانا
 سید نور الدین موسوی عاملی بوده صاحب امل آمل آورده که محمد بن علی مذکور فاضل
 و عالم و ادب و ماهر و محقق و مدقق و شاعر و فقی و حافظ بود و از اعظم اهل عصر خود بود
 در علوم عربیت و تحصیل فقه و حدیث در کتب معتبره پیش سید نور الدین عاملی فرموده و پیش
 جمیع از فضلاء عامه و خاصه استفاده کرده بود و مستغنیات شریفه او کثیر الفوائد اند از جمله
 کتاب اللآلی السینه فی شرح الآجر و منه و کتاب فکک الخفا نام است و شرح
 در بده الاحول و شرح تهذیب النحو و شرح صمدیه و شرح اشرح قرائنه اللغه کتب و شرح
 بر شرح کافحی بر قواعد الاعراب و کتاب طرائف النظام و المؤلفات النجمیه فی محاسن
 الاشعار و شرح قواعد شهید علیه الرحمه و رساله الحال و دیوان اشعار عربیه و دیگر بسیاری
 متعدد و دارد و نیز شیخ حر عاملی آورده که مولانا محمد حر فوشی مذکور را دیده بودم ایامیکه در
 بلاد ماشرقیه داشت تا آنکه بسفر اصفهان رفت و در وفات مولانا محمد بن علی مذکور
 قصیده طویل در مرثیه او گفته ام و صاحب سلاطه در وصف او میفرماید منار العلم الشامی
 و ملتزم کعبه الفضل و در کتب الشامی مشکوة الفضل و مصباح المنیریه مساوها و
 صابجا خاتمه ائمه العربیه شرقا و غربا و المرفف من کلام الکلام شباه و عزابا عن
 مشکلا نقابها و ذل اصحابها و ملک قلوبها و الفنا لینه شتات الفنون و صنف بقصایفه الذکون
 باجمعه صاحب سلاطه سراج جلیله و مناقب فخریه او را معتوده و گفته که مولانا محمد مذکور از دایه شام

محمد بن علی
 کور

بسوی بلاد عجم رفته ہما نجا اقامت در زیر تا آنکہ در ماہ ربیع الآخر سنہ تسع و خمین رحلت فرمود
 الشیخ زین الدین علی بن سلیمان بن حسن بن درویش بن حاتم الجواسی
 القندی المعروف بأمّ الحدیث از تلامذہ شیخ بہار الدین
 عالمی علیہ الرحمہ بود شیخ یوسف آورد کہ شیخ علی لقب بزین الدین الجواسی اول کسی است
 کہ علم حدیث را در بلاد بحرین منتشر ساخت و ترویج و تہذیب آن نمود و قبل از زمان او در آن
 بلاد و اجای از برائے آن نبود و چون او مہارت و ملازمت بحدیث بسیار داشت بر کتاب
 تہذیب الاحکام و کتاب استبصار حواشی و قیود و فوائد بسیار نوشت در بلاد عجم بام الحدیث
 اشتهار یافت و او در بلاد بحرین رئیس و مشارالیه و متولی امور ریاست بود و آزار بہ نیکوترین
 قیام بجا آورد و علیہ حکام اہل فساد را بر طرف ساخت و بساط عدل و انصاف میان خلایق
 منبسط داشت و بدعتہای چند را کہ ظالمان جاری داشتہ بودند دفع فرمود از تصانیف شیخ علیہ
 اوست رسالہ در صلوة و رسالہ در جواز تقلید و حاشیہ بر کتاب مختصر نافع شیخ علی مزبور در اول
 حال پیش شیخ محمد بن حسن بن رجب بحرانی مکرّم فرمودہ پس چون بسوی عجم سفر کرد بخدمت
 شیخ بہار الدین عالمی رسیدہ علم حدیث را از تحصیل نمود و بسوی بحرین مراجعت فرمود و در
 آن علم شریف را روح و او در آن زمان شیخ محمد بحرانی مذکور در حلقہ درس او حاضر میشد
 مردم او را سزانش کردند کہ او دیر و زشاگرد تو بود و اکنون تو چگونه شاگرد او شدی شیخ محمد
 بحرانی کہ در غایت ورع و تقوی و انصاف بود گفت کہ او بر من و بر دیگران فائز شدہ است
 بسبب آنکہ اکتساب علم حدیث فرمودہ و شیخ یوسف بحرانی آوردہ کہ شیخ سلیمان بن علی
 بن سلیمان بن راشد بحرانی از جملہ تلامذہ او بود و وفات شیخ علی بن سلیمان مذکور در سنہ
 یکہزار و شصت و چہار ہجری واقع شد قبر مقدس او در قریہ قدیم مزارعی معروف است و او را
 سہ ہزار و نہ کی از ایشان صاحب ورع و صلاح شیخ صلاح الدین کہ فاضل در علم حدیث و
 ادب بود و دیگرے شیخ حاتم کہ از بہر فاضل فقیہ بود و سوم شیخ جعفر کہ در اجرائی امور معروف

و فی عن الملک بقات ملب و سخت و صاحب شدت بود و احوال این پسر بزرگوار را
 در مقام خود خواهم آمد انتشار اند نهادی مولانا السید حسین بن کلامی
 رفیع الدین محمد صدر بن الامیر شجاع الدین محسن
 الاصفهانی المازندرانی المرعشی النجفی
 خلیفه سلطان الملک سلطان العلماء و علاء الدین از مشاییر فضیلت
 علما بود و از اکابر سادات و امرای عجم و داماد شاه عباس صفوی ماضی بود و در شاه
 و بعد از او منصب وزارت و اخت پریش امیر رفیع الدین محمد بعد از تصدیق و از
 بادشاه مذکور منصوب بود و پیشتر امیر شجاع الدین محمود بسیار فاضل و صاحب فطرت
 و در علوم متداوله سرآمد روزگار بود و ایشان از سادات مرعشیه اصفهان و داماد
 خلیفه مشهور و مازندرانی الاصل بودند نسب ایشان بسید امیر قوام الدین مشهور
 میر بزرگ و الی طبرستان و مازندران میر صد و سلسله نسب میر بزرگ مذکور بنا بر این
 در کتاب مجالس المؤمنین مسطور است حضرت امام زین العابدین علیه السلام فتمی نشود
 برین پنج سید قوام الدین بن سید صادق بن سید عبداللہ بن سید محمد بن ابراهیم
 بن سید حسن بن سید علی المرعشی بن سید عبداللہ بن سید محمد بن سید حسن بن سید
 حسین الاصفهانی الامام زین العابدین علی بن الحسین علیهما السلام و صاحب تاریخ
 عالم آرای عباسی بقرب و قائل سنه یک هزار و سی و هجری آورده که درین سال
 منصب وزارت دیوان اعلی شاهی یعنی شاه عباس صفوی سلطان العلماء نامیده
 سلطان بن رفیع الدین محمد صدر تفویض و تاریخ وزارتش درین معراج است
 وزیر شاه شد سلطان و داماد و ایضا در تاریخ مزبور بقرب ذکر وزیرای شاد عباس
 ماضی که در زبان و فاش موجود بودند مسطور است که سلطان العلماء و ستمور وزیر و خلیفه
 سلطان خلف میر رفیع الدین محمد صدر که شرف مصاہرت حضرت اعلی دارد و بدو حدیث

گرامی سزای سر بلند گردید و سن حیث الاستقلال بامر وزارت پرداخت و الحق سید
 بزرگ عالی شان و فاضل دانشمند نیکو اخلاق است و از عهد صبی وادان تیز و نشو و نما
 نماز مان ارتقاء مبدارج علیا و منصب مذکور خلاصه عمر گرامی را صرف مطالعه و سباحه کرده
 و در علوم معقول و منقول سرآمد روزگار گردید و در اندک زمانی بوفور فهم و نظرت عالی و طبع
 مستقیم در علم حساب دانی مهارت کامل یافته تصرفاتش در علم حساب و قانون و نتائج
 ارقام آواز حرف خطا منون ذات کامل العفانش جامع کمالات صوری و معنوی و
 حاوی فضائل و استعداد معنوی و شائستگی این رتبه والا از جبهه اش ظاهر و هویدا و
 الی غایت سن حیث الاستعداد شاعری این مشغله عظیمه است الی اخر الملح فی اخلاقه و
 محامد فضائل و سید علیخان مدنی در سلالة العصر آورده که سید حسین شهر بخلفه و اما و سلطان نجم
 بود و در سال یک هزار و شصت و شش هجری وفات یافت و مولانا مجلی غلیل بن غازی
 قزوینی کتاب سی شانی شرح کافی کلینی را براس سید حسین موصوفت تعینت فرموده و در
 کتاب مذکور ص ۷۲۵ به مبلغ در حق او گفته و باین الفاظ ستوده مغفر العلماء و اعظم
 السادات العظام و نور الهدی و بدو الدجی ملجاء الضعفاء و المساکین مرجع
 العلماء فی العالمین اعتماد الدلائل العالیة الحسینیة الموصوفة خلیفه سلطان الحسینی
 و نیز از محمد طاهر نیربادی اصفهانی در تذکره خود آورده که خلیفه سلطان اسم شریفش ملا الدین
 خلف میر فتح الدین محمد مشهور بخلیفه لب شریفش منتهی میشود از جانب پدر بمیر بزرگ کزازا کابر
 سادات مازندران و فرمان فرمای آن ملک است اما والد اش از سادات شهرستان است
 و در عهد سلطان جنت مکان شاه عباس صفوی ماضی والد ماجد از جناب بمنصب صدارت
 و خود شس بسادات معاهرت و منصب وزارت سرافرازی داشت و از منته سال ۱۰۱۳
 باین دوسادات و منصب عالی سر بلند یافت سید عزیزی الیه در فنون علوم بهره کامل برده
 در قواعد اصول دین بسین در نهایت شانت و فطانت بوده لحظه تعطیل در اوقات خود

رواندا شتی بعد از وفات شاه عباس ماضی در اوایل جلوس شاه صفی علیه الرحمه بسعایت
 بدگویان بحیث مغزل شد مری و در قم متوطن بوده و بعد از آن باز در عهد سلطنت شاه عباس
 ثانی سسند وزارت اعظم بوجودان یگانه فرین شد و در تاریخ شهر سنه یک هزار و هشتصد و چهار
 هجری در ولایت مازندران طائر روح پر فتوحش بقصد یاسن جادید بال پرواز گشت و
 انتمی و در تذکره علی قلیخان مسطور است که سید مزبور در علم و فضل سرآمد فضلای زمان
 و علمای دوران بود و فاضل کامل آقا حسین خوانساری از تلامذہ سید حسین موصوف بود
 از تصانیف او است ما شیده و در کتاب معالم الاصول و حاشیه غیر مدونه شرح لمعه و دیگر
 رسائل کثیره وارد اخوند ملا محمد تقی بن مقصود علی المحاسبی الاصفهانی
 چون والد ماجد او لا مقصود علی لقب و تخلص به مجلسی بود و لهذا اولاد او هم باین لقب مشهور
 شدند اخوند ملا محمد تقی از افاضل تلامذہ شیخ محمد بهار الدین عاملی و ملا عبداللہ شوشتری
 است در فضل و کمال و تقدس شهر که آفاق است و او در بلاد و محکم فقیه زمان و مرجع شای
 و اقران خود بود تصنیفات و تالیفات اولیای کثیر النفع خصوصاً اعتنائش در فرائض
 فیضی عام برای خواص و عوام است و سبط فاضل او ملا حیدر علی بن عزیز اللہ بن محمد تقی
 ملا محمد کاظم بن ملا عزیز اللہ بن مولانا محمد تقی مجلسی در رساله سلسله نسب خود آورده که اخوند
 ملا محمد تقی مجلسی از خانه اباده علم بوده اند چنانچه از اجازات آن مرحوم معلوم میگردد و در این مجلس
 در اربعین که با ستمهای میرزا شرف الدین علی گاتمانه نوشته است و در سایر اجازات اینک
 جداد ریش ملا درویش محمد اصفهانی فاضل و از تلامذہ شهید ثانی بود و والد ملا درویش محمد
 شیخ حسن عاملی فاضل و عارف بود و والد ملا محمد تقی مجلسی لا مقصود علی عارف صاحب کمال
 مقدس بود و اشعار خوب میفرموده و تخلص به مجلسی بود و حال آن مرحوم ملا محمد قاسم از
 جمله فضلا بود بلکه والدہ آنجناب نیز مقدسه و عارفه بود و اینها صاحب رساله مذکور نقل
 کرده است که والد اخوند مرحوم در وقتیکه اراکه سفر نموده و در نزد خود ملا محمد تقی ملا محمد صادق

نیز در این مجلس

را در خدمت علامه مقدس اخوند ملا عبد الله شوشتری علیه الرحمه از براسه درس گذارشته غارت
 ایشان بآن مرحوم نموده روانه سفر گردید در آن اوان موسم عید می رسید ملا عبد الله مذکور سه
 تومان نقد باخوند ملا محمد تقی داد که صرف ضروریات خود نماید باخوند گفت که بدون اجازه الله
 نخواهم گرفت چون به الله خود اطلاع نمود والدہ اش فرمود که بدرت دکانی دارد که کرايه
 فلان مقدار است و آنرا بر اخراجات خود تقسیم گردانیده ای کم و باین عادت شده است و
 اکنون اگر این مبلغ را بگیرم تو سعه بهم خواهد رسید و اینهم معلوم است که تمام خواهد شد
 و عادت اول رفع شده احتیاج اظهار حال بخدمت ملا و دیگران خواهد افتاد این صلاح
 مانیت ملا عبد الله باستماع این سخن ایشان را دعا فرمود انتهی ترجمه کلامه باخوند موصوف
 در او اهل کتاب لو اسع جمعی از اساتذہ خود را ذکر نموده فرموده است که از جمله کسانی که مرا اجازه
 کتب احادیث داده اند استاد من شیخ بهار الدین عالمی است که بواسطه پدر خود شیخ مسیح
 بن عبد القدر از شهید ثانی روایت داشت و او از شیخ نور الدین علی بن عبد العالی و
 دیگر استاد من مولانا عبد الله بن حسین شوشتری است که بواسطه شیخ نعمت الله بن
 خاتون عالمی از شیخ نور الدین علی بن عبد العالی که کی روایت داشت و دیگر قاضی
 عز الدین محمد و شیخ یونس جزائری اند که بواسطه شیخ عبد العالی بن شیخ نور الدین علی
 بن عبد العالی از پدرش روایت داشتند و دیگر قاضی ابوالشرف پسر عمه من شیخ عبد الله
 بن جابر عالمی و خال من ملا محمد قاسم بوده اند که همه ایشان از شیخ علمای زمان خود
 ملا درویش محمد اصفهانی عالمی که جد من است روایت داشتند و او از شیخ نور الدین علی
 بن عبد العالی که روایت داشت همچنین سلسله روایت ما بواسطه علمای اعصاب
 همچنین طریق موسی شیخ صدق ابن بابویه مصنف کتاب من لا یحضره الفقیه می خست
 است و تاجیه ربی مجلسی در زمانه اجازه خود آورده که علامه فهاشه محمد تقی بن مجلسی
 در عالمه و محدث و برهمن کار و آفته بود و در سال یک هزار و سه هجری متولد شد و در

سال یکزار و هشتاد و هجری وفات یافت دختر زاده اش ملا محمد سعید انصاری خلف ملا
 صالح مازندرانی در کلیات منظومه خود تاریخ وفات او را چنین آورده است
 گفت در تاریخ هجراتش دل حضرت و عدد و دیار یارب جنت الماوی بود

از جمله تصانیف او شرح کتاب سن لا یحضره الفقیه است لبرهان موسوم به روضه المتقین
 و شرح دیگر لغاری موسوم به کواصع صاحبقرانی و شرح صحیفه کامله سجادیه و کتاب
 حدیقه المتقین در احکام عبادات و رساله در احکام رخصه در رساله مبطله احکام
 حج و ظاهر تصنیف اکثر کتب او نزد علیہ الرحمہ در اواخر عمرش واقع شده چنانکه از بیاض
 کتاب روضه المتقین ظاهر میشود که در سن شصت سالگی تصنیف آن برداشت و مجلد
 آخر از کتاب مذکور گفته است که من از عمر خود زیاده از پنجاه سال در تحقیق احادیث حضرت
 سید المرسلین و ائمه معصومین صلوات الله علیهم مبعین صرف کرده ام و ادوا کتب
 متداوله در علم کلام و اصول و فقه را قرائت نمودم و هر آنچه علمای ما امامیه و غیر ایشان
 تصنیف کرده اند مطالعه کردم و اینضا در مجلد مذکور که شرح احوال رجال راویان است نسخه
 از خوابهای خود را نقل کرده است که دلالت بر علوم رتبه اش دارد و از آن مجلد خواست که تقریب
 ذکر کند صحیفه کامله سجادیه نقل کرده و در خلاصه اش آنکه حضرت صاحب الامر علیه السلام
 او را خواب برای گرفتن کتابی از شخص دلالت فرمود و فرمود علیہ الرحمہ در همان حال آن
 کتاب را از آن شخص یافته ملاحظه نمود و دید که صحیفه کامله است چون بیدار شد و چیزی یافت
 تا صبح تبصرع و زاری بود پس در شخص آن شخص بگردید تا آنکه در همان روز تعبیر خواب
 ظاهر شد که در عین نقض نسخه صحیفه کامله که بخط شیخ شهید علیہ الرحمہ بود از دست شخص
 اصضانی بدست او آمد و همان نسخه بود که آنرا خواب دیده بود و مؤلف گوید که همان
 نسخه صحیفه کامله که بخط شهید علیہ الرحمہ است تا این زمان در کتب خانۀ مجتهد اویمانی
 ممتاز العلماء سید محمد تقی بن سید العلماء آقا سید حسین ادا الله ایامه موجود است

را تم سطور نیز زیارت آن نسخه شریفی شریف شده مشهور است که آنرا نسخه در عهد جناب غفر الله
مولانا السید ولد ار علی طاب ثراه درین مجلد برای بیع آورده اتفاقاً احدی بخوبی آن
نسخه مطلع نشد تا آنکه با جناب رسانید و بقرائن بسیار واضح شد که همان نسخه است و از کتاب
اخذ علیہ الرحمہ کہ موسوم بہ لوامع صاحبقرانی است ظاهر میشود کہ چون او از تصنیف شرح
عربی کتاب سنن لایحضرہ الفقیہ سیمی بروقتہ المتقین فارغ شد آنرا بجهت ترویج آن اثر را
نسخه بنظر سلطان شاه عباس ثانی کہ بادشاه عصر او بود گذرانید و سلطان مذکور
فرانش تصنیف شرح فارسی با و نمود و لهذا شرح دیگر سے کتاب لوامع صاحبقرانی
را بفار سے بنام شاه عباس در چندین مجلدات تصنیف نمود شرح مذکور تا کتاب الحج
در دوسه مجلد دیده شد و زیاده از آن بنظر نرسید و ظاہر الذبت لشیخ تمام ابواب آن
نرسید و ہشت و صاحب تذکرہ آورده کہ از چندین مواضع کتاب لوامع بوضوح می بیند
کہ کتابی در تفسیر قرآن ہم فارسی از تصانیف اوست و تاریخ تصنیف کتاب حدیثی
چنانکہ در بحث صوم ذکر نموده است سنہ یکہزار و شصت و چہار ہجری است و در آن کتاب
بیچ باب و خاتمہ قرار داده است لکن تا چہار باب کہ شتمن بر احکام طہارت و نماز و زکوۃ
و روزه است مشہور است و باب خیم و خاتمہ کتاب در ہیچیک از نسخ مشہورہ یافتہ
شاید کہ بیاض زرسیدہ باشد لکن از بعضی مومنین مسموع شد کہ باب خیم آن کہ در احکام
حج است نیز علحدہ مدون یافتہ اند اما نسبت تصنیف آن بسوے اخوند علیہ الرحمہ بحکم
ثبوت نرسیدہ و ائمہ لعلم و تیز از مولفات آن مرحوم سواي کتب در سالہای مذکورہ
رسائل دیگر است از انجملہ رسالہ وجوب نماز جمیعہ است چنانکہ در کتاب حدیثی شماره
آن فرمودہ است و رسائلہای چند در آداب نماز شب است چنانچہ فرزند ارجمندش
خاتم المحدثین مولانا محمد باقر مجلسی علیہ الرحمہ در کتاب عین الحیات میفرماید کہ کیفیت
نماز شب دو عالمای آن در کتابہای دعا مذکور است باید کہ با تمار جمع نمایند و والد من

رسالهای کبیره و صغیره درین باب تالیف نموده است انجی و میان اولادش دیگران اهل علم و فضل
 نیز بهم حیدره اند چنانچه در رساله نسب ملا حیدر علی مجلسی مذکور است که آخوند ملا محمد تقی مجلسی را
 سه پسر بحد کمال رسیدند اکبر اولادش ملا عزیز الله نام داشت و پسر دوم ملا عبد الله
 و پسر سوم علامه مجلسی صاحب بحار الانوار خطاب تراهم و احوال هر یک از ایشان در مقام
 خود خواهر آمد انتشار الله علیه و الا یقیناً در رساله مزبور به سطور است که آخوند موصوفه را چها
 دختر بودند یکی آمنه فاضله زوجه علامه ملا محمد صالح مازندرانی شایع اصول کافی است
 و سیمی احواله انتشار الله دیگری زوجه فاضل ملا محمد علی استرآبادی است و سوم زوجه فاضله
 علامه میرزا محمد بن الحسن الشیرازی مشهور بکلاسیرزا و چهارم زوجه فاضله شجره سیرزا
 کمال الدین فسوی شایع شافیه است و احوال فاضلین اخیرین در مقام خود خواهر آمد
 انتشار و تفصیل احوال سایر اسباط و احفادش سوکول بر رساله مذکوره است انشرف
 گوید که فاضل جلیل و محدث نبیل ملا محمد طاهر قمی نجفی که بحلقه از احوالش بعد ازین
 انتشار الله علیه تحریر میشود از معاصرین آخوند ملا محمد تقی مجلسی علیه الرحمه بود رساله در
 تشیع بر اعمال و اقوال صوفیه تالیف نموده و آخوند علیه الرحمه بنا بر آنچه ابوی آنجناب
 نسبت میکنند رساله در جواب آن بر پنج حواشی از جانب صوفیه مشتمل بر مناظره و تائید
 طریقه فاسده و اعمال کاسده آن فرقه مبتدعه و حمایت جمعی از اسلاف ایشان و ادعای
 تشیع آن بدیشان نوشته ملا طاهر مذکور بار دیگر در جواب مذکور نوشته و حجج سالمه نقل
 ایشان پرورخته بر وجهی که مائمه مومنین را از براس اطلاع و آگاهای بر حال ضلالت مال
 صوفیه کافی است و بر تقدیریکه جواب رساله مذکوره را بحیثیت که متداول است آخوند مذکور را
 کرده باشد واضح میشود که آخوند در او اهل حال خود طریقه صوفیه و اعمال مبتدعه ایشان را
 نیکو میدانست یا آنکه طریقه نقیه و ماضااة و تالیف قلوب آن قوم ضلالت شعار بدعت بدعت
 و مجادله حسنه کما شهید به ولله العلامه المجلسی مقصود است عالی و درشت اهل البیت الصبر علی البیت

اما نسبت تالیف جواب مذکور بسوی او ثابت نیست و دیگر کتب او که در او اثر عمر خود تصنیف
 کرده است نسبت تصنیف آنها بسوی او متواتر است بر تبحر عظیم او در علم فقه شیعه و احادیث
 امامیه و ولایت دارد و اگر چه از بعضی مواضع آنها حسن ظن او بعد از وفات ظاهر میشود لکن ساوک
 او بسبب فاسده صوفیه در عقائد و اعمال یافته نمیشود بلکه خلاف آن از کتب مذکور استفاده
 پس بعید نیست که جواب رساله مزبوره را تشعشع از صوفیه آن زمان نوشته یا خواند علیه الرحمه
 منسوب نموده باشد تا کلاشن را معتبر شمارند و در حقیقت دامن حال اخوند مرحوم از گوش
 چنین اقوال فاسده پاک بود و اینها خودش در لوایح تقریب مبنی حدیث قدسی که در
 فضیلت موسی علیه بنواغل شغل بر لفظ کنت سمعته اللهی لم یسمع به و اشال آن وارد است
 میفرماید که چنان مؤمن بقوت الهی میکند هر چه میکند و این یعنی نه جلول و اتحاد است بلکه
 بعضی ارتباط است پس بنابرین ثابت شد که اخوند علیه الرحمه از متابعت اقوال فاسده
 صوفیه از وحدت وجود و غیره منزله بوده است و با کجمله بر اوست و از چنین مغرانات
 ستمانی از اظهار است مولا نا محمد طاهر بن محمد حسین الشیرازی
 ثم المصنفی ثم القتی از شایر علمای امامیه و اکابر محدثین فرقه ناصیه بود شیخ حر عاملی و
 قاسم المجددین ملا محمد باقر علی صاحب بشار الانوار از انجمناب روایت دارند در امل اهل
 انجمناب ابی عالم حقی و مدقق و فقه و فقیه و حکم و محدث جلیل المقدر و عظیم الشان ستوده
 و گفته که از تصانیف شریفه اش کتابهاست از انجمله شرح تهذیب الحدیث و کتاب
 احکام العارفين فی روضه المتحلفین و کتاب سجد الدارین و کتاب تحفه الاخیار شرح تفسیر
 مؤنس الابرار و کتاب الاربعین فی فضائل سیر المومنین و امته الامه الطاهرین و رساله
 حق الیقین و رساله جمعه و رساله فوائد مدنیة فی الرد علی الکلمه و العرفیه و کتاب حجه الاسلام
 و غیر ذلک من الکتب و الرسائل و شیخ حر عاملی آورده که سن از روایت حدیث دارم تمیمی
 و رساله و در جواب اقوال بد اعمال صوفیه و چون بعضی معاصرینش رد بران رساله حمایت مرقه

لا حول ولا قوة الا بالله

مستحق

حدیثی کرده بود لای مذکور بار دیگر در برکن و دشت چنانچه در حال آفرین ملا محمد تقی مجلسی به بیان
 آن کرده شد مولانا نظام الدین محمد بن حسین السّاوی القرشی از فضل
 مشهورین و تلامذه حضرت خاتم المجتهدین شیخ بهار الدین است از تصانیف اوست کتاب
 نظام الاقوال فی معرفه الرجال و آن کتابست مشهوره که در آن راویان احادیث کتب
 اربعه را بیان فرموده دیگر از تصانیف مشهوره اوست پانزده باب از آخر کتاب جامع عباس
 که بعد وفات استادش شیخ بهار الدین عالمی علیه الرحمه حکم خاقان مغظم شاه عباس صفوی
 بجمع و تصنیف آن پرداخته السید ابوالهیم بن قوام الدین حسین بن عطاه
 الله الحسنی الحنفی الهدای فی در عقوبات سرآمد فضلاء کالمین و اجلای بارعین بود تصانیف
 شریفه آن مقبول بارگاه آله بر مبلغ فضل و مقدار علم او شایسته و گواه اند بالجمله درج و صف
 آنجناب بالاتر از آنست که در تحریر گنجید از تصانیف اوست حاشیه تفسیر کشف و حجاب
 بر شفاء حاشیه بر شرح اشارات و حاشیه بر رساله اثبات واجب تعالی که از فاضل محقق
 جلال دوانی مشهور و متداول است سید موصوف از جناب شیخ الاسلام و المسلمین بهاء الملک
 و الحق و الدین محمد عالمی از حدیث فرموده و از آنجناب اجازه مبسوط یافته وفات امر
 علی ما قاله مولانا عبد العلی البکاک فی حاشیه کتاب اهل الآمل مولانا السید حسین
 بن السید محمد بن السید علی اللوسوی العاملی الحنفی فرزند ارجمند سید محمد صاحب
 مدارک است شیخ حر عالمی ترجمه اش برین عنوان آورده که سید حسین عالم فاضل و فقیه
 ماهر و طویل القدر و عظیم الشان بود در خدمت والده ماجد خود صاحب مدارک و مولانا الابرار
 شیخ بهار الدین عالمی رحمهما الله و دیگر علمای عصر تحصیل و قرأت علوم نموده و بسوی خراسان
 سفر کرده در آنجا اقامت ورزید و در مشهد مقدس امام رضا علیه آلاء التّحیة و الثناء بعد از
 شیخ الاسلامی و قاضی القضاة منصوب بود و در سمت شرعی و دینی مشغول بود و با فاعاده
 محصلین اوقات شریف می گذرانید از جمله تصانیف اوست شواهد ابن النّاطم و حاشیه بر لغیه

محمد بن حسین
 السّاوی

محمد بن حسین
 السّاوی

محمد بن حسین
 السّاوی

شهریه و فاش در سال هزار و شصت و نه هجری واقع شد و جمعی از علمای مرجع و وصف او فرموده
از جمله ایشان سید محمد بن محمد عالمی عینائی است و نیز شیخ ابراهیم بن فخر الدین العاطی
البازوری که از تلامذه شیخ بهائی علیه الرحمه است قصیده در مرثیه او گفته و این اشعار از
جمله قصیده مذکوره اند اشعار

لله اية شمس للعلي طلعت وای بد کمالی الوری سطعت قد اصبح كعبة العاقب حشر لازلت انوار علی الدهر مشرقت	من افق سبل بها للارواح انواره فانخلت سبل العی بد قطوف من حولها امال من فلان شمس من ثغور الدهر من تد
---	--

الشیخ شریف الدین محمد الروید شتی صاحب ال آمل آورده
که شیخ شریف الدین فاضل عظیم ایشان و جلیل القدر از تلامذه شیخ بهار الدین عالمی است
سوائت شذو و العیقان فی تراجم الاعیان آورده که فاضل صالح مولانا محمد شریف بن
شمس الدین محمد الروید شتی از شاخ اخوند محمد باقر مجلسی است و از شیخ الاسلام
حضرت شیخ بهار الدین عالمی علیه الرحمه اجازه یافته و تاریخ کتابت اجازه مزبوره عشره
آخر ماه جمادی الاولی سنه ثمانین و عشرين بعد الالف بوده شیخ منفرد در اجازه مذکوره
در وصف او میفرماید که قرارت نمودن و من اخ اعز زبدة الافاضل و خلاصه الامثال
زکی ذکی المی لودعی حادی برتری و کمال جامع محامد خصال و فائز بر جبه استدلال و افتاد
و افاضه و تقوی شریف الدین محمد و فقه الله سبحانه للار تقار الی رفع الدرجات الی آخر
ما قال مولانا السید جواد بن سعید العاملی از تلامذه خاتم المجتهدین مولانا
شیخ بهار الدین عالمیت فاضل عالم و محقق جلیل القدر بود از تصنیفات او استخرج
آیات الاحکام و شرح خلاصه الحساب و دیگر کتب که فی الامل و مولانا عبد العلی طباطبائی
بر حاشیه ال آمل میفرماید که سید جواد مذکور از اکابر فضل است و کسب شریف او سید جواد

شریف الدین الروید شتی

سید جواد بن سعید

و پدرش سعد بن جواد است نه سید چنانکه مصنف آورده و از تصانیف اوست کتاب
غایب الممول فی شرح ذریعة الاصول و محالک الافنام الی باب الاحکام مولانا عبد العلی
و مشتمل بر کتاب مسائل متفاد میشود که از تصانیف اوست شرح کتاب دروس و التذکره
السید احمد بن عبد الصمد الحسینی البهرانی

صاحب امل الآمل آورده شیخ جلیل احمد بن عبد الصمد مذکور عالم فاضل و شاعر ادیب بود و
تلامذه شیخ اجل بهار الدین محمد عالمی است و از شیخ موصوف روایت داشت و صاحب
سلانه العصر در وصفش مفسر باید. السید احمد بن عبد الصمد الحسینی البهرانی هو العالم الفاضل
رکن و مستلم مدینه الایوب باعه کریم خیمه و طباعه فله فی صفحات الدرر محاسن آثاره و فله
جید الزمن قلاد نظامه و نثاره فهو اذا قال صال و تحنت لثیاب سانه النمل و ان یخبر
من شعره غیر ما انشد نیه له شیخنا العلامة جعفر بن کمال الدین البجیه الی - شعبه

لا بلغتني الى العليا عافني	ولا دعيتني العلاي ملها و لدا
انما امر على الاعدا مشربها	مرادة ليس يحلو بعدها ابدا

السید حسین بن الحسن الموسوی العاملی الکرکی والد میرزا حبیب الله عالمی است
که ذکرش می آید از افاضل زمان و علمای اقران بود در امل آمل آورده که سید حسین
مزبور والد میرزا حبیب الله عالمی بود و فاضل و عالم جلیل القدر بود در تلمیذ اصفهان
متوطن گردیده بود تا آنکه در آنجا بر حمت حق پیوست السید احمد بن الحسین بن الحسن
الموسوی العاملی الکرکی برادر میرزا حبیب الله عالمی است و از تلامذه شیخ
بهار الدین بود و از شیخ مذکور روایت داشته صاحب امل آمل گفته السید احمد بن میرزا
حبیب الله العاملی کان فاضلاً فقیهاً معاصراً شیخنا البهائی قرره علیه و روی عنه است
میرزا حبیب الله بن الحسین بن الحسن الموسوی العاملی الکرکی
از علمای کاطین و فقهایی بار معین بود و در زمان ما در و جده عالمی قدر آن بزرگوار از فضل و ذی

احمد بن عبد الصمد

سید جلیل

سید جلیل

سید حبیب الله

بوده اند میرزای موصوف برادر سید احمد سابق الذکر است ظاهر البشرف استفاده از شیخ
 بهار الدین عالمی شدن گشته شیخ حرعالمی در امل آمل میفرماید - السید مرزا حبیب الله بن الحسین
 بن الحسن الموسوی العالی الکرکے کان عالما جلیل القدر عظیم الشان کثیر العلم سافر
 الی اصفهان و تقرب عند الملوک حتی جلوده صدر العلماء والامراء اولاده و ابوه و جدّه
 كانوا فضلا ریائی ذکر بعضهم و تقدم ذکر اخیه السید احمد و کاناسا معاصرين شیخنا البهاء و قالوا
 عنده الحديث انتی کلامه اعلی الله مقامه **مؤلف گوید** که جب سید حبیب الله مذکور رسید
 الحقیقه بسید نور الدین که او بهم از نقیضی نامدار شیخ ذی الاقبال صاحب تصانیف بسیار و قوا
 کبار بود و از جمله شیخ و اساتذہ شیخ اعظم شیخ زین الدین الشہید الثانی طاب ثراه بوده
 کما یظهر من کتاب امل آمل و سید حسن مذکور پس خاکه شیخ علی بن عبدالعزیز که کی بود و در وقت
 حدیث بهم از شیخ علی مزبور داشته چنانچه شہید ثانی در اجازه خود که براسے شیخ حسین و الله
 شیخ بهار الدین عالمی تحسیر بر کرده است مذکور ساخته از تصانیف سید حسن موصوفست -
 کتاب العمدة الجلیة فی الاصول الفقهیة که شہید ثانی آزاد کرد کفوح و در ۲۳۳ هجری پیش او
 خوانده و کتاب محجة البیضاء که بحث طهارت او در جمل جزو است و کتاب فتن الطالب و آن
 کتاب بیت شغفم در علم خود و تصریف و معانی و بیان و دیگر کتب هم دارد و عیر ذاعلی رضای میرزا
 حبیب الله الموسوی العالی فاضل عالم و محقق مدقق و فقیه و متکلم جلیل القدر
 عظیم الشان بود و در شهر اصفهان بنصب شیخ الاسلامی قیام داشت و فاش از آنکه بزرگوار و دودوست
 اتفاق افتاد و بکنه فی الاکل مین احمد همدی بن میرزا حبیب الله الموسوی
 العالی فرزند ارجمند میرزا حبیب الله سابق الذکر است شیخ حرعالمی در امل آمل و ذکر شیخ
 در کتاب مذکور آورده و گفته میرزا محمد محمد بن میرزا حبیب الله الموسوی العالی الکرکے کان
 عالما فاضلا جلیل القدر عظیم الشان اعتماد الله و له فی اصفهان انتی کلامه الشیخ محمد بن حسین
 بن الحسن الموسوی العالی الکرکے برادر میرزا حبیب الله سابق الذکر است و از علمای زمان نقیض

میرزا رضاعالمی

میرزا محمد موسوی

دوران بود که قال شیخ الحر العاملی فی الآمل ماہ الغلطہ شیخ محمد بن محمد بن الحسن الموسوی
 العاملی الکرکی اوسیر از حبیب اللہ السائق کان عالما فاضلا طلیع فقیہا کمن اصفہان تہی کما
 مولانا السید محمد معصوم بن محمد محمدی بن حبیب اللہ الموسوی العاملی الکرکی
 جد اوسیر از حبیب اللہ عاملی دیرش میرزا محمدی سابق الذکر بود سید مذکور فاضل علم متقی
 جلیل القدر بود در بلد اصفہان بنصب شیخ الاسلامی قیام داشت و فاش کردہ خمس و غیر
 والفت واقع شد بکذا فی امل الآمل مولانا السید بد الدین بن احمد
 العاملی کانصاری از لامہ مولانا شیخ بہار الدین عاملی است عالم محقق و فاضل متقی بود
 چنانچہ در امل آمل مذکور است کہ سید بدر الدین بن احمد عاملی انصاری در شرطہ راکمونت
 وارد و از مدرسین انجاست و میرزا صورت عالم فاضل و محقق ماہر و فقیہ محدث و عارف العرف
 و ادیب و شاعر بود پیش شیخ بہار الدین عاملی و غیر ایشان از علماء اقرارت نمودہ از تصانیف
 اوست حاشیہ لطیفہ بر اصول کافی و ہم از افادتش حواشی کثیرہ بر امامیہ شریفہ است
 و رسالہ در عل بغیر واحد کہ در آن استقصاء اولہ در باب فرمودہ رقیع اخبار و اما و شی
 نمودہ و سچ چیز از قسمی کہ از آن استدلال در باب مذکور روان کرد و نگار شدہ و از جملہ
 اشعار او این چند بیت است

یا لیلہ قصت و ما بت نینب	تجلو ہوا علی کوں عتاب
لو انا ترضی مشیدی و الهوی	یرضی لقاء من و رأی حجاب
و حلولہا دار تندر و ربہا	وقضی علیہا رجا ہجر اب
لا طلت لیلتنا با سو ناظر	و مواد عین مع سواد شبا

و فاش در بلدہ طوس در ایامیکہ مدرس آنجا بود اتفاق افتاد شیخ حر عاملی آوردہ کہ سید
 بدر الدین مذکور از جملہ معاصرین بود و دیدہ ام من اورا مگر از علامہ اورادیت دارم
 الشیخ ابرہیم بن فخر الدین العاملی البازوری منسوب بسوی قریہ بازوری

میرزا محمد

بدر الدین

شیخ ابرہیم

الحسن الاستیلاء از فاضل تلامذه مولانا الامین شیخ بهار الدین عالمی و سید محمد باقر
 داماد بود شیخ حر عالمی علیہ الرحمہ در اہل آمل اوراہ فاضل عالم و فقیہ جلیل ستودہ و گفته کہ بجز
 صاحب تصانیف لائقہ ست از بخلہ کتاب الطہارۃ و رسالہ در وجوب صلوة جبہ و رسالہ در
 شرح خطبہ شرائع الاسلام السید مظاہر الدین محمد بن نین العابدین العلوی
 العاملی الجبلی از تلامذہ شیخ بہار الدین و مولانا السید محمد باقر داماد بود و وصیہ
 میر داماد در عقد سید احمد و صورت بود صاحب اہل آمل اوراہ عالم فاضل و محقق و مکمل ستودہ
 و آورده کہ دے داماد و شاگرد میر باقر داماد بود و از سیر سیر در اجازہ یافتہ و در آن توفیق
 و توفیق سید احمد فرمودہ و گفته کہ پیش من بعض کتاب شفا را خواندہ و دیگر از کتب را درس
 گرفتہ و مولف شذر در العیان بعض عبارت اجازہ مذکورہ کہ تاریخ کتابش متعصفت
 جمادی الاولی سنہ سبع عشرۃ بعد الالف است نقل نمودہ و آن اینست - ان الولد
 الروحانی و المہم العقلانی السید اسعد الایۃ التوہد الامعی الیلمی اللوذعی الفریز الحسب
 العالم العامل و الفاضل الکامل ذوالنسب الطاہر و الفاضل الزاہر لظاہر الشرف و العقل
 والدین والحق و الحقیقۃ احمد احسینا فاضل اللہ علیہ رشائخ التوفیق و مراشح التحقیق قصہ
 انماک فین مختلف الی شطر اسن العمر لاقتناص العلوم و یحصل بین یرے لارۃ اللہ
 لاقتناء القائق فصاحبی و لازمنی و لوداد و اصطاد و استفاد و استفاد و قرار و سمع و امن
 و اتقن قد صادفتہ منذنا فاقتنی و فقتہ علی ادبہ و فی سلامۃ الناقدة و بلع طویل
 من صراحتہ الغریزۃ الواقدة فما لقیۃ الے ذہنہ من غامضات ہی حیات العقل
 این دسج قرینہ فی حل اعباء و ما فرغت علی قلبہ من عریصات ہی سمات الفول لم یج
 و جد شکیمتہ باخذ ضنائہ و لقد تادہ فیل اما بہت فی تمایز سبلہ المدارک و افادہ الالباس
 اماہر العقل الصریح الخائر بالمساک و قد قرر فی العلوم العقلیہ سن تصانیف الشکر کا الای
 سبغونا بریاستہ العناۃ قراءۃ لیبابہا لا قراءۃ لا لکوبہ لہا الفین الالف عشر من کتاب الشفا

محمد

وهو الالهى منه اعنى حكمته ما فوق الطبيعة وهو اليوم شغل بقراءة من قاطينورياس منه واخذ
سما عافين يقر ويسمع المتعلمين الاول والثالث من كتاب الاشارات والتهيهات للشيخ الرئيس
ضعفت قدره وشرحه في تمام المحققين لورسره ومن كتبى وصحفي كتاب الايقاع الحسين الذي هو دستور
الحق وفرجار اليقين وكتاب الايات والشرقيات الذي هو السعيفة الملكوتية وكتاب
التقليدات الذي فيه في سبيل التمجيد والتوحيد آيات بينات كذلك قراءة فاحصة واستفادة
بأخيه وفي العلوم الشرعية كتاب الطهارة من كتاب القواعد شيخنا العلامة جمال الملا والدين
الحلي وشبهه لجدي المحقق المقيم اعلى الله مقامه وطر فاس الكشاف للامام العلامة الزمخشري
وحاشية الشرفية وهو شغل بذه الاول لقواعد شيخنا المحقق الشهيد قدس الغيبة واني اجزت
له ان يروى عنى جميع ذلك لمن شاء واحب الخ ودرسته تسعة عشرة ليلة الالف اجازة
ثمانيه ازمير داماد يافته در اجازة مذكورة سيفر نايد.. ولبعد فان السيد الاير المولى المتبر
المجتبر الفاخر الذخر العالم العادل الفاضل الكامل الراعي الشايع الفهات الكرات فضل
اولاد الروحانيين واكرم العشائر العقلانيين قره مين القلب وفلذة كبد العقل نظاما
للعلم والحكمة والافادة والافاضة والحق والمحيطة احمد الحسينى العالمى حقه الله تعلم بالوزار
الفضل والايقان وخصته بالوزار الفضل والعرفان قد قرأ على التولجا الثانية وهي من
البرهان من حكمة الميزان من كتاب الشفاء لسهيما السالف وشريكنا الدراج الشيخ الرئيس
ابى على الحسين بن عبد الله بن سينا رفع الله درجته واعلى منزلته قراءة بحث فمعه مرتين
فلم يبرع شاردة من الشوار والاد قد اصطاد بالاولا فأكدة من الفوائد قد استفاد بالاولا
قد اجزت له ان يروى عنى ما اخذ وخطب وخطب والنقط لمن شاء وكيف شاء ومن احب
كيف احب الخ - ودر بروج الاخر سبعة اثناسه عشرة ليلة الالف ازمولانا الشيخ بهار الدين
عالمى طالب ثراه اجازت يافته ودر آن اجازة فرموده - اما بعد الحمد والصلوة فقد اجزت
للسيد الاجل الفاضل الثقة الزكى الذكى العصفى الوفى الامسى اللودعى شمس سائر السيادة

والافادة والاقبال وغرة سيار التقية والتجربة والكمال سيدة السند نظام الدين احمد
 العلوي العالمي دفقه الله سبحانه لا ارتقاء رفيع المعارج في العلم والعمل وليفته عاتية المقصود
 والمراد والاكل ان يروى عنه الاصول الاربعة المتي عليها مدار محمد في الفرة الثانية
 الامامية رضوان الله عليهم انتم - صاحب شذور العقيان آورده که از تصانیف
 سيد احمد کورست کتاب معارف الیه و کتاب کشف الحقائق و کتاب مفتاح الشفا و کتاب
 عروة الوثقی و دیگر کتب هم دارد و صاحب کلمه امل آمل آورده السيد احمد بن السيد
 زين العابدين العلوي صهر السيد الباقر و لمیذه كان عالما فاضلا متقنا فيها و لا یفا
 مشهوره فی الفنون انتم و ایضا از تصانیف او کتاب نفیحات را ذکر فرموده - الامیر
 محمد باقر الاسترآبادی سے از تلامذہ شیخ بہار الدین عالمی است صاحب
 امل آمل آورده السيد الامیر محمد باقر الاسترآبادی المشهور بالطالبان عالم جلیل
 فاضل صاحب از تلامذہ شیخ بہار الدین عالمی رحمہ اللہ بود از تصانیف او دست شرح
 زبدة الاصول و غیر آنها از کتب میرزا محمد قاسم بن محمد عباس
 البحرانی نے تحصیل معقول و منقول و اخذ فروع و اصول از علماء شہرہ قدس
 نموده پس از آن رجوع بخیرت شیخ جلیل مولانا شیخ بہار الدین و سید محمد باقر و امام حسین
 طاب ثراہما فرمودہ در طبقہ شاگردی ایشان حلقہ و آخر دستفادہ کامل برداشت برجہ
 قصوات علم و عمل رسیدہ و از جملہ ائمہ اعلام و عمدہ فقہاء کرام گردیدہ انتم محصل ما
 ذکرہ مولانا عبد الباقی نے تذکرۃ الشیخ صغی الدین محمد الفتی
 از تلامذہ شیخ بہار الدین عالمی است و از آنجناب اجازہ روایت دارد و صورتش انیت
 اما بعد حمد اللہ سبحانہ علی نعمہ العاثرۃ و الصلوۃ علی سیدنا محمد و عترتہ الطاہرۃ فقد اجزت
 للاخ الاعز الامجد الفاضل الالمعی ذی الطبع النقا و الذہن الوقا و ذل النفس الکریۃ
 و التہات المرضیۃ صفی الافادۃ و الافاضۃ و الاغۃ و المجد و الدنیا و الدین محمد ارقاہ اللہ

سید باقر علی

سید محمد باقر

صغی الدین

ارفع معارج الکمال وبلغة جميع الاماني والامال ان يروى عن الاصول الاربعة عليها الهدى
 في هذه الاعصار وتبعد ذكر طرق روايت خود فرموده فليروا الاخ الاجل المشار اليه وفقه
 الله تعالىه الارقاء اوج السعادتین جميع تلك الاصول التي هي العمدة بين الفرقة الثانیة
 بالاعتقادات بين الاسانيد المتصلة باصحاب العصمة سلام الله عليهم وببذل ذلك لمن
 اهل السلوك تلك المسالك من اخوان الدين وطلاب الحق واليقين والتمس منه ابدت
 ايام فضايله ان يجربني على خاطره اشرف لصلوح سوانح الدعوات المعطرة مشام
 الاجابة البالغة ارفع مدارج الاستجابة وكتب هذه الاحرف بيده الفانيه اقل الانام
 وادعهم الى عفوان الله الفخمة المستهتر بهاء الدين العاطلي وفقه الله العمل في
 يوم لعله قبل ان يخرج الامرين يده في اوائل الشهر الثاني من اشهر الاخير من سنة
 الحاشية من الشهر الثاني بعد الالف مولانا ملك حسين بن علي التبريزي از فضلا
 كالمين وزموتوا هذه خاتم المجتهدين مولانا شيخ بهاء الدين است واز جناب شيخ بزرگمهر
 شرح الربيعين او كه دست خود كتابت فرموده احازه روايت يافته راقم الحروف بزوات
 نسخ مزبوره مشرف گفته خطي لبنات خوب و مرغوب است فاضل مذبور در آخرش گفته
 واما السلام هذه النسخة المشرفة على يد احقر المقلبة وادعهم الى توفيق الملك الغني ملك حسين
 بن ملك علي التبريزي عفي عنها مجرسة اصفيان بدار موفقه دام ظله الاله الاربعة عشرة
 شهر وبقعة الاحرام سنة تسع وتسعين وثمانية هجرية نسخ احازه كه مرقوم فلم تشكين رقم
 جناب شيخ در آخر الربيعين بود انيت - بسم الله الرحمن الرحيم اما بعد الحمد والصلوة
 فقد قرأ على الاخ الاعز الفاضل اتقي الله محبب القلوب و مرغوب الاسلوب ذو الفهم
 الوقاد والطبع النقاد مولانا ملك حسين التبريزي ادام الله تعالىه بقائه ولبس الى درجتها
 ارتقاء مع هذا الكتاب الذي هو من تاليفاتي قرارة فهم واليقان وتدقيق در معان وتدبر
 وفقه الله تعالىه ويعني ويروي ما انطوى عليه من الاحاديث باسانيدي المتصلة باصحاب

ملك حسين بن علي التبريزي

الجمعة صلوات الله وسلامه عليهم أجمعين بما تفتنه صدر الحديث الاول سن الاربعين من
اجزت له ان يروى الاصول الاربعية التي هي المدار في هذه الاعصار اعني الكافي والفتية
والتهذيب والاستبصار يا سائدي الواصلة الى مؤلفها قدس الله ضرائحهم واجزل في
الجله مناخهم وكذا اجزت له ان يروى جميع الكتب الفقهية التي التفتها فقهاؤنا من كتبهم
الذين تفتت سلسلة الحديث الاول اسماؤهم فليرو ذلك لمن شاء واجباً مراعياً بشرط الاول
المقررة عند اهل الدراية قال ذلك لسانه وحرره ببناء الفقير الى الله تعالى محمد
بهار الدين العللي اصلح الله تعالى شأنه في شهر صفر ختم بالخير والقرآن ثمان وتسعين
وتسعين من الهجرة سنة ٩٩٩ و الحمد لله اولاً واخيراً وباطناً وظاهراً - الشيخ محمد
بن نصار الحويزي من ازجمله فضلاء كالمين وارشد تلامذه مولانا شيخ بهار الدين علي
است شيخ حر عليه الترجمة در امل امل شيخ محمد كور ربه عالم وفاضل جليل ستوده وكفته
از تصانيف اوست كتابي در اصول وديگر رسائل هم دارد و امير معين الدين
اشرف الحسيني از تلامذه شيخ بهار الدين علي بود و از جناب شيخ اجازه يافته صاحب
شذور آورده الامير معين الدين اشرف الحسيني كان عالماً عابداً ذا همة اقر على الشيخ
البهائي وغيره رأيته بخط الشيخ البهائي اجازه له على كتابه مفتاح الفلاح وهذه صوته
قر على السيد الاجل الفاضل الزكي المتقي الميرزا شمس فلک استياده والتفات به و بدر
سائر الافاضة والتجانية امير معين الدين اشرف الحسيني لايح موتفا في ارتقاء درج الكمال
كتاب مفتاح الفلاح وقد اجزت له ان يرويه عنى لمن هو اهل له من اهل الايمان وان
منه ان يجزيه على خاطره الشريف في محال الانانية ومطابق الاجابة وكتب هذه الاخر
مؤلف الكتاب اقل الانام مستند المشتهر بهاء الدين العللي غرة شهر رمضان المبارك
سنة احدى وعشرين بعد الالف عامه امعليها الشيخ عبد اللطيف بن
علي بن احمد بن ابي الجامع العاملي صاحب شذور العقيان شيخ عبد

شيخ محمد

محمد بن علي

شيخ عبد اللطيف
عاملي

به فاضل عالم و محقق و فقیه ستوده و گفته که تحصیل علوم پیش شیخ بهار الدین عالمی پیش
 شیخ حسن بن شهید ثانی و سید محمد بن علی بن ابی الحسن العالمی و غیر هم نموده و از آن
 مذکورین اجازات یافته صاحب تصانیف بسیار است از جمله کتاب رجال که کتاب
 خوب و لطیف نوشته و کتاب جامع الاخبار فی الاصلاح الاستبصار و غیر ذلک انتهی
 الشیخ محیی الدین بن عبد اللطیف بن ابی جامع العالمی فرزند ارجمند
 شیخ عبد اللطیف سائق الذکر است فاضل و عالم و عالم بود و روایت حدیث از
 پدر خود داشته و او از شیخ بهار الدین عالمی که زنی اهل الآمل الشیخ نجیب الدین
 علی بن محمد بن مکی العالمی الحبلی شمل جمعی از تلامذہ شیخ بهار الدین عالمی
 و صاحب مدارک و شیخ حسن و غیر هم رضوان الله علیهم بود و شیخ حر عالمی او را به عالم و
 فاضل و فقیه و محدث و محقق و متفکر و شاعر ادیب و ششی طویل القدر ستوده و گفته که
 وی پیش شایخ ثلثه مذکورین قرأت نموده از تصانیف او ست شرح رساله ثلثه عشره
 شیخ حسن مذکور و هم دیوان شیخ حسن مذکور را جمع نموده و از تصانیف او ست منظوم و لطیف
 تقریباً دو هزار و پنج صدمیت بوده باشد و رساله در حساب خطائین شیخ حر عالمی آورده
 که از تصانیف او ست شعرهای خوب و جمید که در او اکل سن خود دیده ام آنها را مگر
 اتفاق خواندن من پیش شیخ مزبور نشده روایت حدیث از شایخ مذکورین سے نمود و
 هم از والد خود و او از پدر خود از شهید ثانی رحمهم الله روایت داشت شیخ مزبور در حسن
 و حفظ یکسان زمان بود و او را اجازه الیت براسے پسر خود و براسے جمیع معاصرین
 خود و سید علیخان مدنی در سلافة العصر ذکر او نموده و به فضائل و مناقب بسیار ستوده
 السید علی بن علوان الحسینی العالمی البعلبکی سید برصوت
 از تلامذہ شیخ بهائیت و از او اجازه روایت داشته چنانچه صاحب اهل اهل بعد صف آنجا
 به فاضل صالح مذکور ساخته شمس الدین ابوالعالی محمد بن علی بن

شیخ محیی الدین عالمی

شیخ نجیب الدین

سید علی بن علوان

محمد بن خاتون عالمی

خاتون العالمی العینائی از اکابر فضلاء زمان خود بود و تلمیذ و معاصر مولانا بہار الدین
عالیست محمد بن شرف الدین حسینی کہ یکے از تلامذہ اوست در جامع الکلام و کروش باین عبار
منوہ۔ المورے الاعظم و الشیخ الاکرم جامع صفات مکام الاخلاق و الشیم حاوی سمات
اعظم اہل الآفاق علی الوجہ الاتم۔ اشعار

جواد ماجد نذب کریم	تقی فاضل مولی ہمام
محاسن لا یحیط بہا نظام	و مجد لا ینام ولا یرام
و فضل لو قسمت البعض	علی جہل الخلاق مستغنا
و عن مشاخ الاطواد تھوی	بجانبہ الکواکب و النعام

ذلک عز الاسلام و فخر المسلمین بل اعتقاد عظیم الملوک و اسلامیین شمس الملتہ و الدنیا
و الدین ابو المعالی محمد بن المرحوم المبرور علی بن خاتون الطوسی العالمی خلیفہ اللہ تایم
دولتہ و اقبالہ و انعمہ بالتعود ابدًا عیشہ و بالہ و در اہل آمل مسطور است الشیخ محمد بن
علی بن خاتون العالمی العینائی سکن حیدر آباد و کان عالمًا فاضلاً ماہراً و متحقلاً ادیباً
عظیم الشان جلیل القدر جامع الفنون العلم از صفات شریفہ اوست شیخ ارشاد
ترجمہ کتاب اربعین شیخ بہائی علیہ الرحمہ فارسی کہ معروف بقطب شاہ است و حاشیہ
فارسیہ بر کتاب جامع عباسی پنج بابے و فاش درین زمان اتفاق افتاد و ندیدہ ام
سن اورا و او معاصر شیخ بہائی علیہ الرحمہ بود و جناب شیخ انشائی لطیف بر نسخہ ترجمہ
شرح اربعین کہ از لالیق اوست در سند یکہ از ولست و ہشت ہجری قلمی فرمودہ کہ مشتمل
بر مروج و ثنائے او و وصف کتاب مذکور است آیتہ محفل کلامہ مولانا معز الدین علی
شاگرد و خاتم المجتہدین مولانا بہار الدین عالمی است صاحب اہل آمل اورا بہ فاضل جلیل
ستودہ و گفتہ کہ اورا بیت حدیث از شیخ بہار الدین عالمی وارد الشیخ علی بن
محمود العالمی المشغری خال شیخ حر عالمی و تلمیذ مولانا شیخ بہار الدین عالمی و دیگر

شیخ بہار الدین
عالمی

شایع عظام است که استغنا و من بعض عبارات کتاب اهل الاصل بالجمله شیخ علی مذکور اعظم
 علما و صاحب تالیفات و تصانیف لایف است شیخ حر عاملی در امل آمل ذکر شریف او باین عنوان
 آورده که شیخ علی بن محمود شفری عالمی خال والد مصنف یعنی حر عاملیست عالم و فاضل و
 فقیه صالح بود از تصانیف شریفه اوست رساله موسوم به امتحان الافکار فی مسئلة
 الدار و رساله در منطق و دیگر رسائل دارد چند کتب فقیهیه و عربیه پیش او خوانده ام و
 اجازه عامه بمن داده و او پیش شیخ محمد بن حسن بن زین الدین العاطی و شیخ محمد بن
 علی عالمی پخته و مولانا الشیخ محمد الحرفوشی و ابی فیض الله التفرشی و غیر ایشان
 قرارت علوم نموده بود الشیخ لطف الله بن عبد الکریم بن ابراهیم
 بن علی بن عبد العالی العاملی الملبی از اکابر فقها و اعظم علماء
 فضلاست از معاصرین مولانا شیخ بهار الدین عالمی بود و از ایشان اجازه یافته تاریخ
 کتابش اول عشرة آخر ماه شوال سنه الف و عشرين بود و جناب شیخ در اجازه مذکوره
 میفرماید: و بعد فان الاخ الا عزا لامجد صدر صحیفه الفقهاء العظام و دیباچه جریده
 الفضلاء الکرام و نتیجه اعظم العلماء الاعلام مرتفعه ذروة المجد والمعالي متعلی صهوة
 الفخر بین الافاضم والا عالی جامع اسباب الفضائل العلمیه والعملیه حاوی اسباب
 المزايا الصوریة و المعنویة شمس سماء الافادة والا فاضلة والا قبایل الشیخ لطف الله
 العالمی و حق الله لا رقا و ارفع الکمال و بلغه جمیع الامانی والا مال و قد التمس منی
 و لطف الله و لتعطف من لدنه اجازه یا مجوز لے بروایت و لعیزی الے درایت فقط بلت
 التماس سلمه الله بالامثال و قاریت اشارت بمیزان التوقیر والا جلال و اجرب له
 اوامر الله فضله و افضاله و کثر فی علماء الفرقة الناجیه امثال ان یروی عنی سمیع
 ما یحیی الے ان ابدیه من المعقول و المنقول سیمنا الاصول الاربعه الی آخر اجازه صاحب
 امل آمل ذکر فی بن عنوان آورده الشیخ لطف الله بن عبد الکریم بن ابراهیم

شیخ لطف الله عالمی

توفي في
السنه

بن علي بن عبد العال العاللي لم يسه كان عالما فاضلا صالحا فقيها متبحرا محققا عظيم
 جليل القدر اديبا شاعرا معاصرا للشيخنا البهاى وكان البهاى يعترف له بالعلم والفضل
 والثناء ويأمر بالرجوع اليه اتخذه كله السيد قوام الدين جعفر
 بن الشيخ لطف الله العاللي في ندر ارجند شيخ لطف الله سابق الذكر اذ كان له شيخ بهار الدين
 مالميت توفى كتاب شذوذ آورده كه سيد قوام الدين فاضل عالم واقفي لقي وصفي
 وفي بود از شيخ بهار الدين عالمي طالب ثراه اجازه يافته و در اجازه مذكوره بعد نقل
 اجازه والد ماجد شيخ جعفر كه جناب شيخ اجازه بنام وي هم نوشته بود مي فرمايد: و الله
 اجزت جميع ذلك لقره عيني وعينه اعني الولد الاعز الفاضل التقى التقى الزكي المذموم
 ذا الذهن الوفا ود الطبع النقاو والقطرة المقتضية والنفثة اللوذية المتوفج السلف
 وزبدة الخلف ثمرة شجرة الفضائل والعز والعلو وغصن دوحه الكرام والعلم والتقوى
 الشيخ قوام الدين جعفر طول الله عمره في ظل والده وبهنا بلغات الفضل وتالده
 ودد آخر اجازه سفر مايد كتب هذه الاحرف بيده الغانية الجانية اقل الانام محسنه
 المشتهر بهار الدين العاللي وفقه الله للعمل في يومه لعنه قبل ان يخسج الامر من يده
 في اول العشر الآخر من شوال سنة الف وعشرين والمحمد لله ادلا واحدا وابطنا
 وظاهر الشيخ ابو البحر جعفر بن محمد بن حسن بن علي بن ناصر بن
 عبد الامام الخطي البهرافي در اهل آمل سلطه است كه وي عالم وفاضل و
 اديب وشاعر جليل است و از معاصرين است و از شيخ بهار الدين عالمي روايت دارد
 و او را ديوان مشعره است لغايت خوب كه ديده ام من آراء و سبيل علي خان در لسان
 سلاطه العصر بعد ما الله در تصنيف و تعريف و سگفته كه با وجود قرب عهد او ديوان
 اشعار ابدارش اشتهاى تمام در گرفته و بسيار س از فراموشا فادات وي ما كه صدقه
 الاما عين رأت ولا اذن سمعت فوان گفت و بيه ام و بر آن اطلاع يافته و تشيك شيخ

موصوف داخل بلاد مجسم گردید از ذات والایش ریاض ادب را رونق تازه بهم رسید
و بهر آن بلاد اقامت ورزید تا آنکه بچار رحمت ایزد نشان در روضه رضوان شتافت
در وقتیکه شیخ جعفر موصوف با جناب شیخ بهاء الدین محمد عالمی طاب ثراه صحبت
بهم رسانید و پایه خود را که در ادب داشت بر وی عرض کرد جناب شیخ با و اقتراح معارفه
قصیده را بنام خود را که مطلع آن نیست فرمود -

سری البرق من نجد فجند نذکار
عهدو انجروی العین و ذی قار

شیخ فرمود بر این قصیده غزاه معارفه جناب شیخ فرمود

قصیده

هـ الدار تمسقیك مله مع الحاری	فسقیا فخير الدمع ما كان للدار
ولا تشضع دمعا ترقى مصونته	لعنة ما بین نوى واججار
فانت امر قد كنت بالامس جاراها	وللمحار حق قد علمت على الحجار
عشوت الى اللذات فيها على سعة	سنا شمس ما یغین واقمار
فاصبحت قد انقفت الطیب ما مضی	من العمر فیما بین عون و ابکار
نواضع بیض لو افضن على الدجی	سنا هن لا استغنی عن لانم السکار
حرار یصرن الاصول باوجه	تغصن بامواه النضارة احوار
معاطیر لم تغس یلانی لطیمة	لهن ولا استعبقن جونه عطا
ابحنك ممنوع الوصال نواز لا	على حکم ناه کیف شاء و امار
اذا ابت تستسقم الثور مدانة	انت فحیثک الحدود باز هار
اموسم لذاتی و سوق مار بی	رجحنی لبائاتی و منهک طاری
سقتك برغم المحل اخلاف مزنة	تلف اذا جاشت سهولا و عار
وفج كما شاء الجمال خشونة	بعزمة عواد على الهول کرار

<p>لقد قُتِلَ كالقدح ارفع الباك الى معشره ايضا ماجدا خيار على كثر اناء وعيبة اسرار على الدين في ايراد حكم واصدا دعائم قد كانت على جرف هار سطا اى لم اذم صغبة اسفار متابطة طواف وكعبة سرّاد على المحمد فضل الابرار من العار واعذب ورد العيش لم يعد لمار الحل بان باب على واظفار سواه من الاقوام يعرف مقلدا</p>	<p>تمرس بالاسفار حتى تركت الى ماجد يعزى اذا انتسب للبر ومضطلم بالفضل زرق قيص سمى النبي المصطفى وامينه به قام بعد الميل انتصبت به فلما انخت بي على باب داره نزلت بمغشمه الرواقين داره فكان نزولى اذ نزلت بمغدا اساغ على رغم الحوادث مشرعي وانقذني من قبضة الدهر بعدا جهلت على معروف فضله فلم يكن</p>
<p>و چون اين بيت را خواند جناب شيخ اشاره بسوی جماعتی از سادات واعيان بحرین کرد و انوقت شرایک مجلس بود و فرموده گفت و هو کلام یعرفون قد ساء انشاء الله تعالى</p>	
<p>من الارض شبر لم تطبقا خبا وما زال من جهل به تحت استار على درهم ان لم ينله ودنيار باليس تشنى وجهه يد انكار وقد عض ناب للو غا غير فرار على الموت اسراع الفراش الى النار على شربها الاغمار وورد اعمار مفارق قوم فارقوا الحق نجار</p>	<p>على انه لم يبق فيما اظن ولا غروفا لا كسيرا كبر شهرة متبل بل كفت فليس باسف فيا ابن الاولى اثني الوصى عليهم بصفين اذ لم يلف من اوليائه وابصر مضر حين حرب تهاقتوا سراعا الى داعي الحروب يرونها اطار واثمود البيض اكلوا على</p>

واریسو او قد لا نواله الركب الحی	برو کاکدی ابرو کولمجزار
فقال وقد طابت هنالك نفس	رضی وافر و عینه ای اقرار
فلو كنت بوابا على باب جنة	کما فصحت عنده صحفات اثار

و تمام قصیده در دیوان شیخ موصوف سطور است با جمله قتی که از انشاء قصیده فارغ شد جناب شیخ این نسخه تقریظ را برای او نوشت - سیها الاخر الفاضل الملمع بدر سماء ادباء الاعصار و غرة سیماء بلغاء الامصار اید الله انی کلماس رحمت برید نظر می فی ریاض قصیدتک الغراء و رویت رائد فکری من حیاض خریدتک العذراء زاد بها ولو عی و هیای و اشتد الیها ولی و او ای فکما ناعنا هاه

قصیدتک الغراء یا فوز دهره	نوب عن الماء الزلال لمن یظا
فزوی من زوی بدائع لفظها	ونظا اذ المزو یومالها نظا

و لعمری لا ارک الاخذ فیها بازم تا و ابد اللس تقودها حیث اردت و توددها انی شئت و اردت منی کان الالفاظ تتحاسد علی التسابق الی لسانک و المعانی تغایر فی الانشال علی جناتک و السلام و فات شیخ جعفر مذکور در سنه ثمان و عشرين و الف واقع شد الامیر محمد مومن الحسینی الاسترآبادی از سادات فضلاء کرام و علمای عالم مقام است در لؤلؤة البحرین بتقریب ذکر اساتذہ شیخ احمد بن محمود بن یوسف خطی سمرانی مذکور است که از جمله ایشان محدث علامه سید محمد مومن استرآبادی مصنف کتاب الرحبة است که از سید نور الدین علی بن سید علی ابن ابی الحسن العالمی روایت دارد شیخ صر عالمی در ال آمل ذکر شریفش بدین عنوان آورده السید الجلیل السیر محمد مومن الاسترآبادی ساکن مکة فاضل عالم فقیه محدث صالح عابد شریف رساله فی الرحبة من لمحات و در مجلد اول کتاب عالم آراے عباسی بتقریب ذکر علما نیکه در زمان وفات شاه طهماسب صفوی موجود بود و مذکور است که میر محمد مومن استرآبادی از سادات عظام ملک بود

فرد

و خواهرزاده هیه فخر الدین سماکی است بسیار فضل و متدین و نیکو اخلاق و صاحب طبیعت بود
 گاهی نظم اشعار میل مینمود و قصائد در باعیات مرغوب دارد و در علم عروض رساله تصنیف کرده
 که تا غایت در آن علم مثل آن رساله نالیفت نموده اند و در صلاح و تقوی درجه عالی داشت
 و تعلیم شاگردان عالمیان حیدر میرزا قیام من نمود و بعد از قضیه بانکه سیراز و استیلای اسماعیل
 میرزا تاب مقاومت ایران نیاورده بکباب هند و کن رفت و بجهت و قور تشیع ملازم است
 سلطان محمد قلی قطشاه ختمیار نمود و در اینجا بغایت معتبر شد و مرتبه و کالت و پیشوایی
 یافت اکنون که تاریخ هجری پنجم و عشرین و الف رسیده در قید حیات است و مستحقین درگاه
 که بوسیله او از آن سلسله متع می یابند و محمد قاسم معروف بفرشته در تاریخ خود بتقریب
 فکر قطشاهیه از سلاطین دکن آورده که میر محمد موسی استرآبادی که ابا و اجدادش از سلاطین
 ایران مغرور و مکرم بودند و خود نیز در عهد شاه طهماسب صفوی معلم شاهزاده سلطان حیدر میرزا
 بود از قریب بستم پنج سال وکیل السلطنت این درگاه است و سید معزی الیه در جمیع
 علوم معقول و منقول تبحر و علم علمای عصر خود است و تقوی و زهد و نیک نفسی حسن خلق
 عدیل و نظیر خود ندارد و شعر نیک و کمال املیت دارد و از همه خوشتر آنکه سلطان محمد قطشاه
 قطب شاه بواجبی قدر و مرتبه آن بزرگوار شناخته مرید و ارسلوک مینماید و دقیقه از لوازم
 تواضع و تکریم او فرو میگذارد و چون اعتماد تمام بر اصابت رای آن روشنفکر دارد و جمیع
 حومات مخصوص کارهای بزرگ با و رجوع کرد الشیخ محمد بن حسن بن حبیب الحقایقی
 اصلا و الرولسی منزلا فسوب است بسوی قریه روئیس تصنیف و لغزم را و جمله است
 در لؤلؤ البحرین بعد ذکر اسم و نسب او گفته که شیخ مذکور فضل و فقیه و امام حجه و جماعت بوده
 او اول کسی است که در بحرین بعد فتح شدن آن در دولت سلاطین صفویه نماز جمعه را بجا
 آورده شیخ مذکور از تلامذ سید ماجد بحر نیست الشیخ محمد بن علی بن یوسف بن سعید
 المقشاعی اصلا الاصبعی مسکن از ارشد تلامذ سید اجل امیر ماجد بحر نیست در لؤلؤ

آورده که وی عالم حلیل القدر بود از تصانیف اوست شرح باب حادی عشر که ناتمام مانده گویند که
آن از جمیع شرح باب مذکور بهتر و نیکوتر است و او را دو پسر بود یکی مستی شیخ احمد که فاضل محقق بود
و دیگری شیخ عبدالصمد که جد شیخ علی بن عبداللہ بن عبدالصمد صہبی است الشیخ احمد بن محمد بن
علی بن یوسف بن سعید القشاعی اصلاً الاصبعی سکن از افاضل متقین و
و اکابر متقین بود و فرزند ارجمند شیخ محمد سابق الذکر است و با شیخ علی بن سلیمان قسبی بجرا
که ذکرش گذشت هم عصر بود و بموجب امر شیخ علی مذکور متولی منصب قضای بحرین شد پس
روزی قضیہ و اختلافی میان شیخ احمد و شیخ علی در مسئلہ طلاق واقع شد شیخ علی مزبور او را
از منصب قضا معزول نمود و هر دو ایشان صورت مسئلہ را بسوی علمای شیراز و صفهان
نوشته ندان پس علمای آن بلاد هم بموافقت شیخ احمد مذکور حکم کردند و تخطیہ شیخ علی بحرانی در آن
مسئلہ نمودند شیخ یوسف بحرانی در تمیقام فرموده که شک نیست که مشهور در کلام علمای فقه است
آنچه شیخ احمد در آن مسئلہ فتوی داده است و من در کتاب در تحقیق کلام در مسئلہ مذکور
نموده ام الشیخ صالح بن محمد الکاظم البحرانی صاحب ال آمل او را به فاضل عالم
و فقیہ محدث و صالح و زاهد و عابد ستوده و گفته که وی از معاصرین است الحال در بلد شیراز
اقامت دارد و در لؤلؤ البحرین مسطور است که شیخ صالح فاضل و درمیز کار و فقیہ بود در اجراء
احکام الهی صلب بود و شیراز متوطن شد و ریاست آن بلاد بسوی او منتفی میگشت و در باب امر
مبعرون و منی از منکر بخیرین قیام اقامت نمود رعایا و حاکمان آنجا همه بسبب ورع و تقوی
مطیع و منقاد او بودند و رواج علم و تدیس را در آن بلاد بحدی برپا داشت که هیچ کتابی از فنون مختلفه
ببلاد شیراز غالباً یافتہ نمیشد مگر آنکه تبلیغ او بمقابلہ بر آن کتاب می یابند وی بامر شاه سلیمان صفوی
متولی منصب قضا شد و چون خلعت و سند منصب مذکور از جانب بادشاه با و رسید پوشیدن
آن خلعت را قبول نکرد پس مردم التماس پوشیدن آن کردند و او را از سطوت غضب سلطان
تخلیف نمودند ناچار خلعت را بر پشت خود انداخت از تصانیف اوست رسالہ در تفسیر اسماء الحسنیہ

در ساله خمریه در ساله دبیان جبار است وفات او در بلده شیراز واقع شد قبرش در اینجا بخوار سید
 علام الدین حسین مشهور معروف است وی از سید نور الدین عالمی و شیخ علی بن سلیمان بحرانی است
 داشت و شیخ سلیمان بن عبد الله بحرانی از شیخ صالح مذکور روایت دارد و مولف گوید در آخر
 نسخ کتاب اکمال الدین و تمام انتم صدوق علیه الرحمة که در کتابه بعضی اعلام موجود است عبارت
 از خط شیخ صالح مذکور بنظر رسیده که آنرا بعد فراغ از قرائت ملک احمد خفزی که یکی از شاگردان
 شیخ و کتابان کتاب مزبور است تحریر فرمود چون مشتمل بر سنین قرائت بود در اینجا ثبت نمود
 انها ائمه الله تعالى سماعاً صاحب الکتاب الا هو الاجل الا هو الامجد الامجد مولانا ملک احمد
 انخفزی بهاء الله سوار الطریق من اوله اسے آخره و کان ذلک فیوم یوم یبعث خیر البریه لیسالیع
 و العشر و من شهر رجب لسنه ۹۵۰ و کتب داعیه اقل خلق الله تعالى و احقرهم الیه صالح بن
 عبد الکرم البحرانی عفا عن والدیه و عنه و له الحمد و صلی الله علی محمد و آله الا اعلام شیخ
 جعفر بن کمال الدین البحرانی در لولاء البحرین مسطور است که شیخ جعفر مذکور از زمان مذکور
 نور الدین علی بن علی بن الحسن عالمی است و هم از شاگردان شیخ علی بن سلیمان بحرانی بود
 و از ایشان روایت داشت و ایضاً آورده از پدر خود شنیدیم که شیخ جعفر مذکور شیخ صالح بن
 عبد الکرم که ذکرش گذشت هر دو بسبب ضیق معیشت از بلاد بحرین بسوی بلاد شیراز پیر و نرسند
 و در آنجا مدت قلیله ماندند و بلاد شیراز در آن زمان از فضلا و اعیان مملو بود پس این هر دو بزرگوار
 اتفاق نمودند بر آنکه یکی از ایشان بسوی هند سفر کند و دیگری در بلاد عجم اقامت و زرد پس
 هر یک که اول جاه و ثروت یا بد دیگری را اعانت کند پس شیخ جعفر بسوی بلاد هند سافرت نمود
 در بلده حیدرآباد قومن گرفت شیخ صالح در بلده شیراز مانده پس از توفیقات ربانیه چنان اتفاق
 افتاد که هر یک از ایشان پیشوای عباد و مرجع آن بلاد شدند و زمام امور در انقیاد ایشان درآمد
 و سعادت دنیا و دین فائز شدند شیخ جعفر در بلده حیدرآباد چشمه شیرین در حق داردین صاحب
 بود هر که بسوی او میرفت با مطلوب و مراد مراجعت میکرد شیخ یوسف میفرماید که چیزی از صفات

او مطلع نشده ام و فاش در حیدرآباد سنه یک هزار و هشتاد و هجری واقع شد سپید علیخان مدنی صاحب سلافة العصر از جمله شاگردان شیخ جعفر مذکور بود چنانچه در بعض مقامات آن کتاب ضمنا او را استاد خود خوانده است لیکن ترجمه احوال او ملحوظه در آن کتاب بنظر نرسید شاید که اول نظم شعرے نداشته و در آن کتاب که موضوع آن ذکر تراجم کلامی فن شعر است بجز که او اش بر داشت مؤلف گوید که احتمال کردن صاحب تذکره باینکه شیخ جعفر مذکور باشد بطرف شعری نداشته غلط است چه آنکه شیخ حر عاملی علیه الرحمه که از جمله معاصرین است او را از شعر ما هرن ذکر فرموده چنانچه در امل آمل ذکرش بدین الفاظ آورده اشخ جعفر بن کمال الدین السجری افضل عالم شاعر ما هر معاصر را بکلمه توفی مجید آباد الشیخ احمد بن الحسین بن محمد بن احمد بن سلیمان العالمی البناطی از فضلائے زمان و بخاری عالیشان بود شیخ حر عاملی علیه الرحمه در امل آمل گفته که دس عالم فضل و ادیب صالح و عابد و عارف است شریک دس سن بوده و قتی که پیش شیخ زین الدین بن محمد بن الحسن الشہید الثانی العالمی قدس الله ارواحهم میخوندم و هم وقت درس سن پیش شیخ حسین بن الحسن الظهیری العالمی و پیش عم شیخ بن علی حر عاملی و غیر ایشان شریک سن بوده و شیخ احمد موصوف در که حکم پیش سید نور الدین عالمی هم قرأت نموده و فاش در سنه یک هزار و هشتاد و نه هجری در قریه مباطیه اتفاق افتاد رحمه الله تعالی الشہید السعید الامیر محمد بن دوست محمد الاسترآبادی از اکابر علمائے عالمین و اعظم فقها و مجتهدین صاحب قوت قدسیه و ملکه لکیه بود از اساتذہ علامه مجلسی بود ملا حیدر علی در ساله خود ذکر شریفش بدین عنوان آورده که عابد ابد و عالم کامل فاضل عالم اسیم محمد بن دوست محمد الاسترآبادی از مشایخ علامه مجلسی علیه الرحمه است و از اسیر موصوف اجازه روایت داشت و شهادت او در سجد الحرام واقع شد از سید نور الدین علی بن ابی الحسن العالمی روایت دارد مولانا محمد محسن بن محمد مؤمن از فاضل تلامذہ مولانا سید نور الدین عالمی است و از انجناب اجازه روایت داشت مؤلف کتاب شد و رعایا

اجازه مذکوره را که بر نظم کتابی که محمد حسن مذکور پیش استاد موصوف خوانده بود نوشته دیده و
 بعضی عبارات اجازه مذکوره نقل فرموده و آن نیست آنها حسن الله توفیق و سهل الی
 کل خبر طریقه مقابله و تحریر او مراجعه و تقریر آنی اوقات مدیده و ساعات عیدیه آخر ما نهما
 الاربعا و الثامن من شهر ربیع الآخر فی عام احدى و خمسين بعد الالف من الهجرة ثم انما کان
 المنشأ الیه بالنهایة هو المولے الحلیل الفاضل الاثیر المستقر محمد محسن بن محمد موسی بن
 اجلار الاخوان علما و اعزهم فها و وافق شرف الاجتماع به فی مکه المشرفة و طلب من الفقیر
 الازالة له فی روایة ماصح عنی فی روایة عن مشائخی بالطریق الموصودة فی الازالة فاجابة
 الی سواله و تحقیق الاله لوضوح الاله و استحقاق الکرامه و اجلاله فاقول بعد الحمد و الصلوة
 اشرف الانبیاء و خیر الاصیاء انی قد احضرت الی الخ الازالة ملا صدرا لایه بن محمد بن ابی
 الشیرازی معروف بملا صدرا از تلامذه سیر باقر داماد و از شاہیر فضلاء زمان و صاحب
 تصانیف مشہوره است مانند شرح هدایه حکمت و غیره است در لایة البحرین سطور است
 که ملا صدرا شاگرد میر باقر داماد و حکیم فلسفه و صوفی بخت بود و فاش در بصیرت و فیکه او توجیه
 حج بود در سال هزار و پنجاه هجری واقع شد از تصانیف مبطوطة است کتاب الاسفار در
 چهار مجلد و کتاب شرح اصول کافی و کتاب ثواب الکر و بیته و المشاعر و العرشید و المبدی و الحجا
 و کتاب معانی الغیب در تفسیر بعض آیات و مسائل فلسفه و غیره و کتاب سرر الایات
 که مذکور فی شرح اصول کافی و رساله در رد دلایل فخر رازی در اثبات فاعل مختار که فی شرح
 الکافی فی کتاب العقل و الجهل و حاشیه بر حکمة الاشراق و رساله در اثبات شوق هوئے
 بطرف صورت و تفسیر سوره حدید ملا عبد الرزاق بن علی بن حسین الملاحجی از فاضل کلام
 و از باب اہل کلام شاگرد رشید ملا صدرا است در تذکرہ تلخیص الافکار سطور است مرد و کتاب
 و مرناض ملا عبد الرزاق فیاض که اصلش از لایع است و در قم سکونت داشته و از
 تلامذه حکیم صدرا می شیرازی در علوم عقلیہ و نقلیہ از عالی و مستگان ذی استعداد بوده

ملا صدرا
 الشیرازی

ملا عبد الرزاق
 الملاحجی

و مصنف کتاب گوهر مراد است سنده فکرش در میدان سخن هم گرم غنائی داشت و طبع مؤثرش
بمضامین تازه و تلاش رنگین لیاقت خوش بیانی و دلنش مشتمل بر انواع نظم است و قصاید طولانی
مستعد و در موج جفراست الهام عظام و استاد خود حکیم صدرای شیرازی و استاد الا استاد میرزا
فاما و در توصیف شاد و صغی صفوی و امر آن روزگار دارد و در عشره خاص نامه مادی عشرت
هستی بر لبست از دست - بیت

قسمت ازین چنین بار تعلق بود و بس سرور انانم که آزاد آمد و آزاد رفت
و اگر از تصانیف او است شرح تجرید الکلام موسوم به شوارق الالهام و شرح حدیث حقیقه که از
کیس بن زیاد نقلی از جناب امیر علیه السلام سوال نموده و سرایه ایگان در اصول دین و حاشی بر شرح
جدید تجرید گویند که از ملا عبد الزان پرسیدند که اگر کلاغ در چاه افتد چند دلو باید کشید و جواب
گفت کلاغ مرغ زیر کی است در چاه نمی افتد میرزا ابراهیم الشیرازی
پسر ملا صدرا است وی عالم عامل و فاضل کامل در اکثر علوم و فنون سیما در معقولات یکسانی
ازمان و از جمله اساتذہ سید نعمت الله جزایری بود و با جلد میرزا از علمای مجربین و بختان پدر خود
سالک سالک حق و یقین بوده چنانچه سید نعمت الله موصوفت در بعض تصانیف خود آورده
که چون وارد بلده شیراز شدم بخدمت کسی فرسیدم سولی میرزا ابراهیم پسر ملا صدرا الدین شیرازی
که جامع علوم عقلیه و نقلیه بود و بسیاری از حکمت و کلام را بخدمت وی فراغت نمودم و حاشیه
او را که بر حاشیه خمس الدین خضری شرح تجرید است پیش او خواندم و اعتقادش در اصول
دینی بهتراز اعتقاد پدرش بود و میگفت که اعتقاد من در اصول دین مثل اعتقاد عوام مؤمنین
است و درین تشبیه سخت بر صواب بوده و در لولوا البحرین مسطور است که ملا صدرا را پرسید
بود میرزا ابراهیم فاضل عالم حکم جلیل فیصل و جامع کثرت علوم بود و خصوصاً در عقلیات و
ریاضیات بد طواری داشت و بعضی از علمای البحرین و ثنائی او گفته اند که او در حقیقت صدرا
یعنی الحی من لیت بود پیش جمیع از علما و قرات علوم نموده از جمله ایشان پدر او است و یاد دارد

میرزا ابراهیم
الشیرازی

اینهمه مسلک پدر خود داشت بلکه بخلات طریقه پدر در باب تصوف و حکمت پوشش عبد بنی
 قرونی در کلمه اهل آمل فکرش آورده و بعد از طبع و شنای طبع در حق وی گفته که میرزا ابوالفتح
 آیت الهی و تحقیق و محبت خدا بر اصحاب نزدیک از اعظم علما و فضلا بود با سأل عوایط و کلمات
 و دقائق خفیه از فکر خود حل نموده اگر گویم که بر پدر خود فائق بود تصلف نیست و اگر گویم که بر جمیع افاضل
 و اشاال خود بهتر و بسالفة نباشد همچنین در حق دی فقرات بسیار آورده و گفته که از تصانیف او
 حاشیه بر حاشیه خفیه و رساله انیقه و عجماله و تفسیر آیه الکرسی که از انبام سلطان مصر خود
 نوشته و او بخلات پدر خود مسلک داشته زیرا که والد او با سلاطین و ملوک ربط و ارتباطی روانه
 و میرزا بخلات پدر خود با ملوک حسن سلوک می دهند و تفسیر آیه الکرسی بر آن گواهی میدهند و البته
 یعلم بوطن خلقه و از تصانیف او دست حاشیه بر شرح لمعه تا کتاب الزکوة و حاشیه بر رساله
 اثبات واجب محقق دوانی و حاشیه بر الهیات شفا و تفسیر عروة الوثقی وفات او در عهد
 دولت شاه عباس ثانی صفوی در شیراز بسال یک هزار و هفتاد و هجری واقع شد سید حکما

میرزا رفیع الدین محمد بن الامیر حمید رحمتی الطباطبای التامینی معروف به
 حمید سدر زار فیما مضوب است بسیدی ناین بر وزن صاحب بنون قبل از الف و کسر
 و نقطه پائین قبل از نون اخیر که نام قریه یا شهره قریب اصفهان است کما یظهر علی الاضاح
 و القاموس از اکابر متکلمین و افاضل متبحرین و اعظم حکمای متهتمین و از شاخ عالمه اخوند
 ملا محمد باقر مجلسی بود کانی کتب الرجال در اجازه شیخ یوسف بحرانی بتقریب ذکر جمیع از فضلا
 کرام که مولانا محمد باقر مجلسی از ایشان روایت داشت مذکور است که از انجمله عالم علامه میرزا
 رفیع الدین ناینی است که از شیخ بهاء الدین عالی و ملا عبد الله شوشتری روایت داشت و
 در سلافة العصر مذکور است که میرزا رفیع الدین مشهور بمیرزا رفیع افضل اهل عصر خود در سنه
 یک هزار و هشتاد و یک هجری وفات یافت از تصانیف شریفه اوست تعلیقات جلیله بر کتاب
 کانی و غیره است صاحب تذکره آورده که کتابی فارسی و مسائل فقه طهارت و صلوة مشتمل بر

فتاوی میرزا رفیع الدین مذکور بنظر حقیر رسیدگی کی از کلامه اش محمد حسن بن سید محمد رضا
 ششبدی جواب هر یک از سائل را از و حاصل نموده در آن جمع کرده است و از آن ظاهر میشود
 که میرزا رفیع الدین از سادات طباطبائی بود و فاضل فقیه و افضل مجتهدین عصر خود بود و
 جامع کتاب مذکور مع و تنای بسیار دین او ذکر نموده چنانکه گفته است که چون در زمان غیبت امام
 علیه السلام بر هر مکلف لازم است که در صورت تعدد اجتهاد خود در تحقیق احکام فقه بر تاقا و ای مجتهد
 می عادل عمل کند لهذا من بجهت تحصیل مسائل ضروریه عبادات و تحقیق اینچنینی که افضل علمای عصر
 کیست که تقلید او توان نمود در شهر مقدس رضویّه و دار السلطنه اصفهان و دار الفضل خراسان
 و مکه معظمه و مدینه مشرفه و سایر بلاد عربستان رفته بلازمست اکثر فضلاء عصر رسیده شخص می بودم
 تا آنکه در اصفهان بخدمت عالی حضرت سیادت و نقابت منقبت افادات و اخلاصیت و محبت
 قطب سپهر معرفت و حقیقت مرکز دایره شریعت و طریقت شریعت اساس شریعت متمدن و متین
 حقیقت زید کوا و اولاد مصطفوی خلاصه اخلاص و تقوی افضل الفضلاء اعلم العلماء میرزا رفیع الدین
 محمد الحسنی الطباطبائی التائمی که بسیاری از فضلاء عصر از عاقلان افضلیت و اعلیّت و جلال
 او نموده اند مشرف شدم و التماس دادم و استدعای مسائل ضروریه عبادات بطریق سبیل
 عرض نمودم توجه فرموده جواب بر سوال من غایت نمود مؤلف گوید که از تصانیف لطیفه
 شریفه میرزا رفیع مذکور رساله است در مباحث اصول دین بفارسی موسوم بشجره آئینه و آن
 اکثر مباحث لطیفه بجهت تقسیم موجود و الحال تسلسل و اثبات و وجوب نشان داده و متعلق به
 و تقسیم اسم و ذکر اسما حسنه و همچنان دیگر مباحث که متعلق نبوت و امامت و معاد و جهنم و جاد
 و غیر ذلک پنج خوب در آن مندرج ساخته و رساله مذکوره را بنام پادشاه اسلام پناه شاه عباسی
 خان تصنیف فرموده و بعد و بیا به رساله مذکوره میفرماید اما بعد چون عظیم ترین نعمته که انسان
 بآن اختصاص یافته عالم در نبیه و معارف یقینیه است که نجات و خلاص نشانیان تحصیل و تامل
 منوط است و خسران عظیم و عقاب الیم بغفلان و کما نشاء من لوط بنده قلیل البصاغت کثیر البصا

محمد بن حیدر المدعو بر فیح الدین الحسینی الطباطبائی بندی از رسائل متعلقه بمرتبه بلند را در
سلک تحریر و بیان منظم گردانیده برنجی ایراد نمود که هر یک از مبتدی و منتهی علی اختلاف المراتب
از آن متفع گردند و این رساله را بشجره الیه موسوم گردانیده اسید محمد المارعی بمبیرزا
ابن شرف الدین علی الحجازی در شذره العقیان مطبوع است که وی عالم و دین
داز تلامذه سید نور الدین عالمی است و از روایت حدیث داشته و مولانا اخوند محمد باقر
مجلسی علیه الرحمه از سید محمد موصوف روایت حدیث دارد الشیخ محمد بن علی بن سید
العاملی الطبرانی فاضل کامل و فقیه صالح بود شیخ حر عالمی او را از معاصرین و شمرده مکنانی
الشیخ محمد بن محمد بن الحسین الحر العاملی المشغری از تلامذه شیخ بهار الدین
عالمیت در آل آمل آورده که شیخ محمد مذکور عم والد مولف این کتاب است عالم و فاضل
و محقق و مدقق و ما هر در علوم عربیت و دیگر فنون آن در شاعر و فنی و ادیب و یگانه عصر خود
بود در علم و حفظ و حسن کلام و وجود شعری نظیر بود قدرت علوم پیش و الیما جود و پیش شیخ
بهار الدین عالمی و شیخ حسن و سید محمد صاحب مدارک و غیر ایشان فرموده و سید محمد
مذکور در وصف او قصیده فرموده و شیخ حسن مذکور در وفات او مرثیه گفته از تصانیف
اوست نظم تلخیص مفتاح رسالک در رساله در اصول فقه در رساله در علم عروض و فائش در
سنه ثمان و تسعین و الف واقع شد الشیخ علی بن احمد بن موسی العاملی النباطی
صاحب آل آمل او را به فاضل جلیل القدر و عالم و صالح و عابد ستوده و گفته که او از
ساکنین نجف اشرف و از جمله تلامذه شیخ محمد بن شیخ حسن عالمی و سید محمد بن ابوالحسن
عالمی بود از تصانیف اوست شرح اثنا عشریه صلو تیه شیخ بهار الدین عالمی علیه الرحمه
السید علی بن خلف بن مطلب بن حیدر الموسوی المشعشی المحمیزی از سلطین
بلده حویزه بود که کتاب مجالس المؤمنین مطبوع است که حیزه صاحب معجم گفته تصحیح حویزه است
نیز وضع میان واسطه و بصره و خوزستان واقع است صاحب آل آمل آورده که سید جلیل علی

بن خلف که حاکم عیزه بود از فضیلتی عصر و علمای طلیل القدر و متاع و ادب و صاحب سحر
صاحب تالیفات و تصنیفات لائقه است در اصول و امامت و دیگر مباحث و علوم از آنجمله
کتاب نور البین در فن حدیث در چهار مجلد است و تفسیر القرآن در چهار مجلد و حیزه المقال
در شرح تعبیر خوشی در چهار مجلد و آداب و نبوت و امامت و حکمت ایمان در یک مجلد و
دیوان اشعار جید یک مجلد است و سید علیمان مدنی در مع او بالله بسیار فرموده و گفته
اسید علی بن خلف بن مطلب بن حیدر المشغی ملک المحبزه فی هذا العصر اخیر فی بعض الوافه

علینا من تلک الدیار قال کانت بینہ و بین اسید حسین اشیرہ خلیفہ سلطان رالیہ محبہ

قلما بلعنه انه ولی الوزارة لسلطان البحر انشد

بشرت بالخیر یا بشری	وجئت بالوفق من ضمیری
لو طار احد بالسرور	لطرت من شدة السرور

الشیخ حسین بن علی بن محمد البحر العالی المشغری شیخ حر عاملی علیه الرحمہ در
اہل آمل آورده کہ شیخ حسین مذکور عم مولف این کتاب فاضل و عالم و فصیح اللسان
و شاعر و صالح بود بسوی اصفهان سفر نموده و خدمت شیخ بہاء الدین عالمی رسیدہ
جناب شیخ اورا در خانہ خود جادوہ تدریس و تعلیم و پرورش تا وقتیکہ جناب شیخ
در قید حیات بود و بعد تشبہ برای استفادہ مشغول بود بعد چند سے از وفات جناب
شیخ حسین او ہم انتقال نمود روایت حدیث از جناب شیخ و اشته و من ابو اسلمہ پر خود
از وی روایت حدیث دارم و شہید ثانی علیہ الرحمہ جد ماوری او بود باین سبب کہ شیخ حسین
مذکور فرزند و دختر شیخ حسن بن شہید ثانی بوده و همچنین برادرش شیخ محمد حر عاملی است
السید ابو المعالی بن القاضی نور الدین شریف المشرقی الشوشتری خلف از
جناب شہید ثالث قاضی نور الدین شوشتری بود صاحب آل آنجناب را بہ فاضل عالم
و حکیم و تکلم ماہر ستوده و گفته کہ ابو المعالی موصوف صاحب تصانیف و تالیفات است

و دیده ام من خط او را که تاریخ کتابش سیدت و عشرین بعد الالف بود آنتی کلام از بعض
اعلام سیموگ گردیده که از تصانیف سید ابوالعالی مذکور رساله ایست در احوال شهادت پیر
خود قاضی نور الله نور الله مرقد مولانا عبد المتدین شاه مشهور القزوینی مولانا
و الطوسی مسکن فقیه و محدث بود از تصانیف اوست شرح الفیه بن مالک فارسی
رساله در اثبات امامت امیر المؤمنین علیه السلام فارسی موسوم به غیریه از معاصرین
شیخ حر عاملی است کما فی الال الشیخ عبد المتدین عباس الریاحی فاضل صالح
و معاصر شیخ حر عاملی است کما فی الال الشیخ عبد المتدین عبد الواحد العالی
فاضل صالح و از جمله معاصرین شیخ حر عاملی است تاملت و از مجاد و رنجت اثرت بود -
الشیخ عبد المتدین محمد القبعانی العالی شیخ حر عاملی او را به عالم و فاضل
و عابد و زاہد و صالح و محقق ستوده و گفته که شیخ عبد الله سبق من بود وقت درس
من پیش جماعتی از مشایخ ما که از جمله ایشان عم معظم شیخ محمد بود وی الحال در بلد صفهان
سکونت دارد مولانا عبد المتدین محمد التوتلی البشیری از ساکنین شهر مقدس
روضه رضویه علیه آلاف التحية بود صاحب ال آمل آورده که مولانا عبد الله مذکور عالم
و فاضل و ماهر و فقیه صالح و زاہد و عابد و معاصرین است از تصانیف اوست کتاب
شرح ارشاد علامه علی علیه الرحمہ و رساله در اصول و رساله در جمیعہ و غیر ذلک من الراسل
و الکتاب الشیخ حسین بن شہاب الدین خاندان بن حسین العالی الکرکی عالم
و فاضل و ماهر و ادیب و شاعر و منشی از جمله معاصرین شیخ حر عاملیست کذا فی الال از
جمله مصنفات اوست شرح کبیر بر پنج البلاغۃ و عقود الدردنی مثل ابیات الطول و المختصر
و کتاب کبیر در علم طب و کتاب مختصر الفیاض و طب و حاشیہ تفسیر منیاء وی و دیگر راسل
و طب و غیره و کتاب ہدایۃ الابرار در اصول دین و مختصر کتاب الاغانی ابو الفرج اصبہانی
و کتاب الاسافات و رساله رائقۃ العمل و دیوان شعر عربی و غیر اینها از کتب وی شعرب و جید

خصوصاً اشعار و سکه درج اهل بیت علیهم السلام واقع گردیده در بده اصغیان مرتی قاست
 داشته از آنجا حیدر اباد مفرغ و سالی چند در آنجا بوده که بر حمت حق پیوست وی بقایات فصیح
 اللسان و حاضر جواب و حکیم و حکیم جز فکر و کثیر الحفظ و عظیم الاستحضار بود صاحب السلطنة
 اسم و نسب او را بن عزرائیل آورده شیخ حسین بن خاندان شهاب الدین بن حسین بن محمد بن
 حسین بن خاندان انشاهی العالمی الکرمی وفاتش در روز دوشنبه نوزدهم شهر مفرغ سنه
 و سبعین و الف اتفاق افتاد و عمر شریفش تقریباً به شصت و چهار سال رسیده بود مولف
 کتاب شذور العقیان آورده که شیخ حسین مزبور اجازه روایت از شیخ بهاء الدین علی
 علیه الرحمة داشت چنانچه نقل اجازه اش در آن کتاب مسطور است شیخ حسین بن
 عبد اللطیف بن ابی جامع العالمی از معاصرین شیخ حر عاملی است چنانچه در
 امل آمل او را به فاضل عالم و فقیه متوده روایت حدیث را بوالسطح پدر خود از شیخ بهاء الدین
 عالمی رد داشته از تعصبات اوست شیخ قواعد الاحکام و کتابی در فقه و کتابی در طب
 و دیوان اشعار دارد و طیفور بن سلطان محمد البطاحی صاحب شذور
 العقیان آورده که طیفور بن سلطان محمد مذکور عالم و فاضل و محدث و عارف بود از
 تالیفات او مجموعه ایست در اخبار و احادیث و حکایات مفیده که آنرا از کتب مستند مثل
 علل و فضائل و غیر آن اخبار الرضا علیه السلام جمع نموده تاریخ فروع و بیاض جمع آن کتاب
 روز چهارشنبه بستم شهر رمضان المبارک سنه احدی و ستین بعد الف بود اسید
 حیدر بن علی بن نجم الدین الموسوی العالمی السیسی والد ماجد او از
 تلامذه شیخ حسن بن شهید ثانی علیه الرحمة بود و او از پدر خود اجازه روایت یافته چنانچه در
 امل آمل آورده که سید حیدر مذکور فاضل عالم و فقیه و صدوق و شاعر و واجب فقی
 و مستأصر بود از پدر خود اجازه روایت یافته و پدرش از شیخ حسن بن شهید ثانی علیه الرحمة
 روایت حدیث داشت شیخ حر عاملی آورده که من در محله ثانیه در کله غلظه بودم در آنجا با و

ملاقات نمودم آنوقت سینه یکبار و بست و شش از سحرت شده بود پس بعد از این
 بمدت یک سال یا دو سال سید جبر زکوری وفات یافت السید محمد بن علی آیینی
 العالمی عالم عامل و فقیه صالح و از معاصرین شیخ حر عاملی بوده در جمله کشمیر افتاد
 داشت چنانچه در ایل آمل آورده که سید محمد بن علی حبیبی عالمی ساکن کشمیر عالم و فاضل
 و فقیه و تحوی و شاعر و صاحب و از معاصرین من است الشیخ محمد بن علی الحسینی
 العالمی صاحب ایل آمل و از جمله فاضل و عالم و صاحب و عابد ستوده و گفته که دست در
 حیدر آباد و کن بود از تصانیف اوست کتاب تحفه الطالبین تألیف بن ابی طالب و نزد من از کتاب
 مذکور نسخه است از خط مصنفش تاریخ فراخ و از تصنیف او کتاب در سینه یکبار و دو باره
 هجری بوده و الله یعلم الشیخ جعفر بن صالح البحرانی از معاصرین شیخ حر عاملی است
 چنانچه در ایل آمل سطور است شیخ جعفر فاضل و صاحب و فقیه و محدث و از معاصرین
 است الشیخ محمد بن حماد البحرانی در ایل آمل و از جمله عالم و فاضل ستوده
 و از جمله معاصرین خود شمرده السید جمال الدین بن عبد القادر الحسینی البحرانی
 فاضل صالح و شاعر و ادیب ما هر بود و از جمله معاصرین شیخ حر عاملی علیه الرحمه بوده و شاعر
 او در ایل آمل آورده السید زین العابدین بن نور الدین علی بن الحسن بن
 ابی الحسن الموسوی العالمی البحرانی در ایل آمل سطور است که سید زین العابدین عالم
 و فاضل و عابد عظیم الشان جلیل القدر و حسن الشتر و کریم الاخلاق و از جمله معاصرین است
 قرارت علوم پیش و الدماجد خود نموده و هم پیش مشایخ من و دیگران سفید گردید
 روز وفاتش برادر من شیخ زین العابدین بن الحسن البحرانی قصیده طویل در مرثیه و
 گفته از جمله قصیده این بیت در تاریخ وفات او گفته شعری

وقد اتا تاریخه سیداً	قد البس الدهر ثیاب الحداد
السید جمال الدین بن السید نور الدین الحسینی الموسوی العباسی	

فرزند ارجمند مولانا سید نورالدین صاحب ثواب دیکه است صاحب اہل آمل کہ ہر س اولاد
 اور اب عالم فاضل و محقق مدقق و شاعر ستودہ و گفتہ کہ سید جمال مذکور بخت جمعی از اساتذہ
 شریک درس من بودہ تا آنکہ بسوی کہ معطلہ سفر کرد و تجارت آن بقعہ خستیار فرمود بعد چند
 بسوی مشہد مقدس فیروی علی را قریباً آلات التعمیہ و التنازلیۃ اقامت و زریہ و از انجا بسوی
 حیدرآباد رفتہ اقامت و زریہ اکنون در انجا مرجع اکابر و اصاغر از علما و فضلا است السید
 حمید بن السید نورالدین الحسینی الموصوفی العالی از فضلا صاحبین و فقہای کمالین
 میراد ز نامدار مولانا جمال الدین سابق الذکر است صاحب اہل آمل عالم فاضل و فقیہ صالح
 و جلیل القدر و در حق او فرمودہ و گفتہ کہ سید حیدر موصوفی برادر جمال الدین بن سید
 نورالدین عالمی اکنون در صفہان اقامت دارد الشیخ احمد بن الحسین بن محمد بن احمد
 بن سلیمان العالی الباطنی از فضلا متبحرین و علمای غالیین ارشد تلامذہ مولانا
 سید نورالدین عالمی است در اہل آمل مسطور است کہ شیخ احمد مذکور عالم و فاضل ادیب
 صالح و عابد و دواع بود در ایامیکہ پیش استاد شیخ خود شیخ زین الدین محمد بن الحسن بن الشہید
 الثانی درس می گرفتہ وی بدرس من شریک میبود و ہمچنین وقت قرات من پیش شیخ حسین
 بن ظہیری عالمی و پیش علم من شیخ محمد بن علی حر عالمی و غیر ایشان از مشایخ و اساتذہ
 شریک بدرس من بودہ و شیخ احمد در کہ معطلہ از سید نورالدین عالمی ہم تحصیل علوم
 فرمودہ در مسئلہ کبائر و عقائد و نہ در قریہ باطنیہ بر حمت ایزوی بیوست رحمہ اللہ تعالی
 السید رضی بن حسین بن محی الدین العالی الشامی المکی صاحب اہل آمل آوریہ
 کہ سید رضی مذکور فاضل و شاعر و ادیب معاصرین تامل در شہر حیلان اقامت دارد
 الشیخ احمد بن علی السبلی العالی صاحب اہل آمل از معاصرین خود شمرده
 و بہ فاضل و عابد و عاقل و فقیہ و محدث ستودہ و گفتہ کہ در مرتبہ شیخ احمد موصوفی
 وقت وفاتش این تعبیہ گفتہ ام ہر شب

والحق قلبی بنار المحزن	لقد جانی خبر ساری
فنه فاضل کافانی سن	مصائب الخ عالم عامل
ولا ذاق جفنه طعم الوسن	فما ذاق قلبی طعم السور
وصار قبیحاً لدی الحسن	فصار بغیضاً لدی الحبيب
واوهن منی المنا والممن	رواه ردی همدان کمال الهدی
فقد تافس ذافقدنا ومن	فاه واه من فقتل من
وسرعین بالامر مثلی بعین	لقد کان عوفی علی مطلبه
الی سنن هو خیر السنن	وذاک هلاکة اهل الضلاله
بشرع الفروض وشرح السنن	فاین فصاحت ذاک اللسان
بیذی ذنون الاهی فی فان	انا خیر الخلاء فناحر الحمام
وین من یقین کما انزلک الاله	ویسک فیه تع ثلاث التوبه

الشیخ حسین بن علی بن محمد بن الحسن بن زین الدین الشیخ الثانی له علی
 الجعفی فرزند ارجمند شیخ علی معنی کتاب در فتوای است و ازل آورده که شیخ حسین
 مذکور فاضل و صالح و محقق بود و قرائت عالم پیش والد خود و زاده و فاضل در اصغیان
 واقع شد و در مشهد مقدس دفن شد و والد با جواد شیخ علی در کتاب در فتوای احوال مصیبت
 شیخ حسین مزبور ذکر کرده و گفته که صاحب علم و تقوی و مروت بود و در سن بیست و دو سالگی
 بتایخ بست و یکم شهر ذی حجه سنه یک هزار و هشتاد و هشت هجری در گذشت و ولادت او
 آخر روز شنبه سید جم ذی حجه سنه بیست و هفتمین ابد الالفت بود فخر الدین حیدر بن
 محمود حسینی النکری از نواده ملا محمد امین استرآبادیست و سنه اربعه و ثمانین
 بعد الالفت کتاب خواند و در این ایش سوخته کذا فی اشته و الامیر زین العابدین
 بن الایم نور الدین مراد بن علی آسینی از نواده ملا محمد امین استرآبادی

صاحب فوائد بدین است مولانا شیخ عبدالرزاق مازندرانی پیش این موصوفت تفصیل علوم
فرموده و از این سر مذکور اجازه یافته کذا فی الشذوذ شیخ عبدعلی بن ناصر بن حمزه الحوزی
جامع کمالات و صاحب تصنیفات عالیه است و در امل آمل مسطور است که عبدعلی مذکور
فاضل عارف بعزیمت و علم عوض و غیر ما بود و شاعر ادیب و فنی بلوغ صاحب دیوان شعرا
چیده است جماعتی از اکابر عصر خود را مع فرموده و بسیاری را همچونده از تصانیف
اوست کتاب فطر النعمانی شرح کلام الملوک الملک الکلام در فن ادب و حاشیه بر تفسیر معانی
و شرح شواهد مطول موسوم به معول و کتاب در نحو کتاب در حکمت و کتاب در عروض و سبک
در رمل و کتاب در موسیقی و دیوان شعر فارسی و دیوان شعر عربی موسوم به بحلی الافاضل
و دیوان شعر ترکی که تفصیل علوم بخیر است شیخ بهاء الدین عالمی علیه الرحمه و شیخ عبد اللطیف
بن علی بن ابی جامع عالمی نموده و سید علیمان . . . در سلافة العصر شرح و ثنای بسیار
اورا ستوده و قدر از اشعار آید و نقل فرموده من شار فلیرج الیه الشیخ عبدعلی
بن جمعة العروسی الحوزی ساکن شیراز از اکابر علمای عالین و اعظم فقهای فاضلین
و افاخم ثقات و محدثین و از معاصرین شیخ حر عاملی علیه الرحمه بود و چنانچه در امل آمل ذکر
شرفیش بدین منططور است شیخ جلیل عبدعلی بن جمعة العروسی الحوزی ساکن شیراز
عالم فاضل و فقیه و محدث ثقة و بزمیز کار و شاعر و ادیب است و جامع علوم و فنون
از جمله معاصرین من است از تصانیف شریفه او است کتاب نور الثقلین در تفسیر
قرآن مجید در چهار جلد و ایضاً شیخ حر عاملی ره و در وصف تفسیر مذکور میفرماید و قد حسن
فیه و اجاد حیث نقل فیه احادیث النبی و الائمة علیهم السلام فی تفسیر الایات من کنز الایمان
و لم یقل عن غیرهم و قد رأیت بخطه و استکتمت منه و له شرح لامیه الاعم و غیر ذلک من النصف
الاول الحاکم امیر فضل السیدین محب القدر دست غیب از علامه پیر محمد
استرآبادی صاحب الرجال و علامه سید جعفر بن باشم بحرانی است مؤلف شذوذ

آورده سید اہل اہل فضل اللہ ابو الحسن بن محمد اللہ دست غیبی فاضل و عالم و عابد
 اگر ہو توسع و صلاح جلیل القدر عظیم ایشان بود شاگرد میرزا محمد اسرار بادی و سید ماجد نجف
 و سید ماجد نیکو در او آخر شوال یا در او اہل ماہ ذی قعدہ سنہ ثلث و عشرين بعد الالف
 یرای او بر نظر نسخہ تہذیب الاحکام اجازہ روایت نوشتہ و در اجازہ مذکورہ سطور است
 و لما تشرفت ببقار السید اسد الفاضل الامجد الجامع بین حسب الفضل و کرم المحنتہ انما
 نفسه علی الماء علائق الکمال و القاصد مہتمہ علی الکتاب العلوم و الاعمال عز الشریعہ والذی
 ابی المحاسن فضل اللہ بن سید محیب النیب الاخذ من کرم الاصول و الفروع باو فر
 لغیب السید محب اللہ دست غیب استجاز فی فاجبہ الی ذلک و ان لم تکن الہا السلوک
 ہذہ المسالک فاقر الی فذا جزئہ رفع اللہ علوہ و ضاعفت سموہ الی اخر الاجازہ -
 السید قاسم بن محمد الطیاطبائی کحسینی الخمینی الزواری القباہی مولد آ
 مؤلف جامع الروات اور بایں الفاظ ستودہ جلیل القدر عظیم ایشان رفیع المنزلہ
 فاضل کامل بارع فی العلوم العقلیہ و النقلیہ ولہ خصائل حسنہ آورده کہ او از وطن خود
 بسوی اصفہان سفر کرد در آنجا از شیخ بہاء الدین عاملی علیہ الرحمہ سماعت حدیث نمود
 از تصانیف شریفہ اوست تعلیقات بر کتب اربعہ مشہورہ و مجملہ کتب فقہیہ و کلاسیہ و مکتوبہ
 دیگر از تصانیف اور سائل کثیرہ اند از مجملہ رسالہ در محبت ہا و رسالہ در فرائض کلامی عبد اللہ
 الطیاطبائی فی حاشیہ علی اہل الال و مؤلف شہور العقیان آورده کہ تسبیح موصوف
 از او نمود ملا محمد تقی مجلسی روایت دارد و مولانا ابو القاسم جعفر قادانی از سید قاسم
 روایت دہنہ الشیخ حسین بن الحسن العالی الشغری از آئندہ شیخ بہاء الدین
 عالمیت شیخ حر عاملی در اہل آمل آورده کہ شیخ حسین مزبور فاضل و صالح جلیل القدر
 و شاعر و ادیب بود قرأت علوم و استفادہ فنون از حضرت شیخ بہاء الدین عاملی فرمودہ
 و ایضاً پیش شیخ محمد بن الحسن بن الشہید الثانی استفادہ فرمودہ او کجا جانب ہند سفر کرد

بعد از آن بسوی اصفهان آمد و از آنجا بسوی خراسان هم در آنجا رحل اقامت انداخت
تا اینکه انتقال نمود و شیخ حر عاملی آورده که عموی من شیخ محمد بن علی بن محمد الحمری عالمی الشریع
سابقه بسیار در جمع فضل و علم و فصاحت و بزرگیش می فرموده و از جمله کتب او آنچه دیده ام
کتاب الکفاح از تذکره الفقهاء است و بر آن نسخه بخط شیخ بهای علیه الرحمه اجازه برای شیخ حسین
مرزبوری نوشته دیده ام و شیخ حر عاملی آورده که من بواسطه عدم خود شیخ محمد مذکور از شیخ حسین
عالمی شافری روایت دارم منتهی بحد کلامه السید حسین بن الحسین بن یونس بن محمد
بن ظهیر الدین علی بن زین الدین بن الحسام النظمیری العالمی العینانی
استاد شیخ حر عاملی بود چنانچه در امل آمل آورده که سید حسین مذکور فاضل و عالم و فقه و صاحب
وزا و دواعی و دواعی و فقیه ماهر و شاعر بود اکثر فضلا معاصره بن بختش مستفید شدند بکمال حاجت
از شاخ سابقین از افادتش بهره مند شده اند و اکثر تلامذه اش بمرتکبات انفاست و از
دوره و علما و فضلا گردیده و شیخ حر عاملی آورده که اکثر کتب عربیه و فقهیه و دیگر فنون را پیش
استاد خود سید حسین موصوف خوانده ام و از جمله آنچه که خوانده ام کتاب مختلف علامه علی
از تالیفات او کتب در رسائل متعدد و انداز آن جمله کتابی در حدیث و کتابی در عبادات و دعاء
و او ادل کس است که اجازه بمن داد و در قریه جمع سکونت داشت و هم در آنجا وفات
یافت ملا حسن علی بن ملا عبد الله شوشتری فرزند ارجمند ملا عبد الله شوشتری و از شاخ
افزونده ملا محمد باقر مجلسی علیه الرحمه بود روایت حدیث از والد ماجد خود و از شیخ بهای الدین
عالمی و از شیخ چنانچه صاحب الامل بعد و صف و مع نقل فرموده و مرزا محمد طاهر
نصرا آبادی و تذکره الشعرا آورده که ملا حسن علی یگانه گوهر بحرین علوم عقلی و نقلی ملا عبد
الله شوشتری که مثل خورشید محتاج بتوسیعت و تعریف نیست تیر سپهر فضیلت و بدر فلک
فطانت و جامع علوم و معای فروع و اصول بود بحدوث طبع و حدت ذهن امتیاز تمام از
اتحاد و اشغال خود داشت و نیز در آن تذکره این اصراع شتعل بر تاریخ وفات ملا حسن علی مذکور

ملا حسن علی بن ملا عبد الله شوشتری

فطکرموع افسوس از مقتدای اہل ایران برین تقدیر وفاتش در سنہ ہجری ۸۰۳
 ہجری بودہ باشد و صاحب سلافتہ العصر سال وفاتش را در سنہ ۸۰۳ قمری گفتہ
 مؤلف شدہ در العقیان آوردہ کہ ملا عبد اللہ تہسری در سنہ ۸۰۳ لعل الالف برای
 فرزند ارجمند خود ملا حسن علی تہسری اجازہ نوشتہ و در آن میفرماید بعد الحمد و الصلوٰۃ
 نقدا جزت لولدی و فلذہ کیدے المترقی من حنیض التقليد لے اوج البقیل الساک
 مساک اتقی الصاعد معاعد الاجتہاد و التناکسک مناسک السداد ابو الحسن الشہیر
 بحسن علی حسن اللہ الیہ فی الدارین و اعلی مقامہ فی النشأتین بعد ان قرء علی فی
 فنون العلم کتبا کثیرا و صحفا غزیرہ یتمی فنون علوم الدین من الاصول و الفروع و
 الحدیث و بلغ مع صغر سنہ اعلی المراتب و قازنی اوائل عمرہ یاسنی المطالب سادۃ لک
 فی عمرہ و وقاہ جمیع الشرور و جعلنہ فداہ من کل مخدوران بروی عنی باصح لے روتہ
 من فنون العمل سیا العلوم الدینیہ و ما یتعلق بہا من اصول و فروع و معقول و مشدوع
 الی آخر الاجازہ و از سلطان الحکما و برہان العلما معزالدولہ قاضی معز الدین محمد معاصر
 علامہ مجلسی علیہ الرحمہ اجازہ روایت یافتہ تاریخ کتابش در ماہ ذی الحجہ سنہ ۸۰۳
 بعد الالف بود و در سنہ ۸۰۳ لعل الالف از شیخ بہار الدین عالمی علیہ الرحمہ اجازہ یافتہ
 و نقل بعض عبارتہا در تذکرہ مسطور است الفاضل بحلیل ملا خلیل بن غازی
 القزوینی از شارحین کتاب کافی کلینی و شاہیر فضلا و شاگرد شیخ بہار الدین علیہ الرحمہ
 بود شیخ حر عالمی اورا بہ فاضل و عالم و علامہ و حکیم و محکم و محقق و مدقق و محدث و فقیہ متبحر
 از جملہ تعانیف اوست شرح کافی کلینی و در فاری و شرح دیگر عربی و شرح عدۃ الاصول و
 رسالہ در جعبہ و حاشیہ بر تفسیر مجمع البیان و رسالہ تحفۃ و رسالہ قیمیہ و غیر ذلک نیز آوردہ
 کہ سن اورا در حجبہ اولے در مکہ معظمہ دیدہ ام مجاورت آن بقعہ شریفہ اختیار نمودہ بود
 دی در آن آیام بتالیف حاشیہ تفسیر مجمع البیان مشغول بود و سید علیخان مدنی در

سلافة العصر که ابتداء سے تالیف شد سنه یک هزار و هشتاد و یک هجری است آورده که ملا خلیل مذکور
 از فضلای اهل ابن عصر و علمای موجودین این زمان است از تصانیف او دو شرح
 بر کتاب کافی کلینی است یکی فارسی و دیگری عربی و شرح عده الاصول در اصول فقه و
 کتابهای دیگر است و هر دو شرح عربی و فارسی بنظر مؤلف رسیده و شرح عربی که به سوم
 بشانی است در سال یک هزار و شصت و چهار هجری بشغل آن پرداخته و چون در سال مذکور
 شاه عباس ثانی صفوی وارد قزوین شد فرمایش شرح دیگر بزبان فارسی بآوردند
 پس او شرح فارسی هم سبب بصفانی در همان سال شروع فرموده و آنرا در عرض مدت
 بیست سال در مجلدات سی و چهارگانه با تمام رسانید و تاریخ انعام مجلد اول از شرح
 قاضی ماه محرم سنه یک هزار و شصت و شش هجری است و تاریخ تمام جلد آخر از شرح کتاب
 مذکور که شرح کتاب الروضه از کافی است سنه یک هزار و هشتاد و چهار هجری است
 میرزا طاهر وحید در روزنامه خود بتقریب درود شاه عباس ثانی صفوی در قزوین نوشته
 چون خاطر مهابلون و ضمیر بن خیریت مقرون پیوسته متوجه برواج و رونق دین بین ملت
 شین میباشد و فضلای عظام را که دارشان علوم انبیا و حامیان ملت بیضا اند همواره
 بتجلیل و تعظیم و اکرام میفرمایند بعد از ورود و دار السلطنه قزوین جامع علوم معقول و منقول
 کثافت مزورات فروع و اصول مولانا خلیل قزوینی را که از اجله طلبای عصر و فحول شین
 و برادر است با سائز فضل و طلبیه مجلس اقدس بزم مقدس طلب داشته آن گروه نزاهت
 پر و دما افکار فرمودند و در همان مجلس مولانا خلیل اندر انجذاب مستطاب سرافراز ساخته
 فرمودند که کتاب کلینی را که دین توهم را اساس و بنیان دین المعمور دین مصطفوی بدان
 مابان لغاری شرح نمایند که عموم سکان این دیار را که اغلب گفتگوهای ایشان بابت فایده
 است اتقاع حاصل باشد و نیز رقم اشرف باسم مولانا محمد تقی مجلسی شریف در یافت
 که کتاب سن لا یخفیه الفقیر را بدستور شرح نماید و چون فضیلت نماز جماعت بر دیگر امور
 است

پیر تو و صرح افکنده بود در قمر اشرف المطلب عالم ربانی و مؤید بتائیدات آسمانی ساکک ملوک
 انیق عرفان و بلد شوارع القان مولانا محمد حسن کاشانی لغاذا یافت مولف قصص العلماء
 آورده که ملا خلیل قزوینی در دو مسئله بر خطرافته کیسه آنکه ترجیح بلا مرجح جائز است نه
 رعیفی جائع که بدون ترجیح یک را بر سیدار دو مانند قدحی عطشان و مانند اینکه در یکانه
 مسلح باشد و آبی بر آن ریزند باید آن آب هیچ سمت روان نشود و حال اینکه میشود
 و متکلمین این موارد نقص را متعرض شدند و جواب و مثال اول باین نحو است
 که اراده در اشغال این مقامات مرجح است و اگر ترجیح بلا مرجح جائز باشد انسداد
 و محاب اثبات صانع لازم آید چه ممکن مساوی الطرفين است یعنی وجود و عدمش
 بالنسبه بذات مساوی است پس اگر ترجیح بلا مرجح جائز باشد لازم آید که بتواند وجود
 ممکن بی صانع تحقق شود پس اثبات واجب الوجود نتوان زد مسئله دوم ملا خلیل بر آن فیه اینک
 اول نتیجه نمیدهد زیرا که مستلزم دور است از اینکه نتیجه موقوف بر کبری است و کبری نیز موقوف
 نتیجه و دور باطل است پس شکل اول باطل است پس استدلال بشکل اول در مقام
 باطل است و این شبهه را شیخ البوسعیه ابو الحیر کرده و شیخ ابو علی بن سینا فرستاده
 نوشته که شما استدلالیان باید هر مطلبی را یکی از اشکال اربعه تمام کنید و تمامیت ثلثه
 موقوف بر تمامیت شکل اول است چه آن سه شکل باید بشکل اول تمام شوند و شکل اول
 مستلزم دور است چه نتیجه موقوف است بر اندراج اصغر تحت اکبر و تقریر یکیه تقدم
 و هر دلیل به شکل اول در نیاید تمام نخواهد بود چنانکه شمار این گمان است و شکل
 اول بدیهی الانتاج است چنانکه شما میگویند باینکه این مستلزم دور و دور باطل است
 چون این شبهه شیخ رئیس رسیده در جواب نوشت که دور با جهل و تفصیل منفع است
 چه جهت دور مختلف است زیرا که کبریه موقوف بر نتیجه اجمالا و نتیجه موقوف بر کبری
 اجمالا الحاصل چون ملا خلیل این دو مسئله را اختیار نمود اشتداد مصداق یافت

و چون بسبع علماء اصفهان رسید اندک آقا حسین خوشنوی و اشال او نهایت در مقام خطیم
 و انکار بر آمدند و چون انکار و تشنیع ایشان بگوش ملا خلیل رسید روانه اصفهان شد که
 با ایشان درین باب مجادله نماید پس وارد مدرسه شد که آقا حسین در آنجا تدریس میکرد
 و آقا حسین اندرون خانه بود ملا سید زاهد بن حسن شیرانی در مدرسه بود و در نزد
 آقا حسین درس میخواند و اتفاق افتاد که ملا خلیل بحضرت ملا سید زاهد وارد شد و سأل
 کیفیت احوال او استفسار نمود و در جواب گفت که من ملا خلیل قزوینی میباشم و شنیدم
 که آقا حسین درین دو سه ماه معروفه بر من تشنیع و انکار نموده آدم تا با او مناظره کنم
 ملا سید زاهد گفت که شما بگوئید که چرا در شکل اول صفری و کبری مستلزم نتیجه نیستند ملا خلیل
 گفت براسه اینکه دور لازم می آید و دور باطلست پس شکل اول باطل خواهد بود ملا سید زاهد
 گفت که همین دلیل شما شکل اولست و شکل ست بر صفری و کبری و نتیجه و شما صفری و
 کبری را مستلزم نتیجه نمیدانید پس دلیل شما بنابر مذکور شما فاسد است پس ملا خلیل
 صبر نکرد تا آقا حسین بیرون آید بلکه بلافاصله برخواست و بر دراز گوش خود سوار
 و بفرزین مراجعت کرد و انتقمه کلامه بالجملة بعض کلامه ملا خلیل موصوف چون از جا
 قبول و اعتدال بیرون انداخت آن مورد ایراد و اعتراض گردیده چندین بار ملا خلیل
 محمد شیرازی که جملة معاصرین او است و بعضی رسائل خود میفرماید قدیم است کلمه زاده
 انکه مشرفه و تعیما المولے الفاضل ملا خلیل القزوینی حاجا و زارنے فی بیتی و ذکر الے آفے
 کتبت حاشیة علی مدته الشیخ علیہ الرحمة و النعمان سلما الیک اطلاع فیها فلما کنت فی
 جناح السفر الے الحجاز صانها الله عن الاسعواز طاعتها فی الطريق فوجرت فیها اشعار
 کثیرة نسبها الے اصحابنا الامامة علیهم النعمة و الرضوان و بهم بیکار منها و صرحا نیغیبانی
 تصانیفهم لموافقتها الاصول الاشعرية کتبت القبايح و المعاصی الے الله تعالی فلما قدم الے
 الحجاز ذكرت له ما علمت له من تصنیف من مخالفة کلامه لکلام الاصحاب فاجاب بان اهل

مخالفت لاصول ابن بابویه وجميع اصحابكم الرواة وزعم ان علما منا حتى الشيخ المفيد
واسيد المرتضى والشيخ الطوسي وسلطان المحققين نصير الملة والدين قدس من مدرجهم
اخذوا اصول دينهم من المعتزلة وسلكوا منهجهم وسلكوا لهم دليل من الكتاب
السنة وسمى المعتزلة واصحابنا القدرية وسمى الاشاعرة المجبرية وسمى الرواة الذين ينادون
بمعاصي العباد الى التمتع ونفسه الشريفة بل الامر بين الامرين واخترع وابتدع
في كل مسألة من المشرية والارادة والقضاء والقدر وغيره ما مني غير ما قاله اصحابنا
الامامية الذين اخذوا معالم دينهم عن الائمة المعصومين وودعوا في التفاسير وتسمي
الكلامية ونسب ما خضر باله من غير دليل الى الائمة عليهم السلام فقلت له ما ظفرت الي
الآن بشئ من كلام اصحابنا مما نسب اليهم فحي اسع كتاب ذكره ما نسبت اليهم فقال
المروا باصحابنا رواة الاحاديث ثم قال لي وقت ذكرنا فصل في حاشية عدنا
واسمنا لنا بالا حاديث الواردة عن الائمة فترسلها اليك فتعال فيها لعين الانفة
فطالعت فيها كما ذكره من غير ان يكون قصدي تزيين كلامه لكن الحق والباطل
يخرج فوجدت فيها اشياء ليس لها طائل تحتها ووجوب قائمها كالراقيم على المساء
فاستدل على صحتها بدلائل او هي من غير بيت انكسارت وحاصل كلامه تخطية علمانا
تعميرهم وتوجيههم بتالفة المعتزلة في اصول الدين انتهى كلامه وغيره من قصص العلماء
آوردته كه لا خليل قزويني بقبره اشش بالفعل وقره ودين ودرسه هم ورجب بقبره اشش
مياشه كه منسوب باوست وان درسه بالفعل خرابست ومعلوم نشد كه اواز كه اجازه
دارو لكن اخباره مسلك وصاحب فضل است واز جمله تالذة او افاضى قزويني است
كه بسیار فاضل بود وجامع وصاحب تاليفات بود ووزير قصص مسطور است كه خليل
پسر بود فاضل معروف بملا سليمان بن لا خليل وصاحب تاليف است وفات
لا خليل على ما نقله صاحب شذور العقيان ورسته سبع وثمانين والف اتفاق افتاد

مولانا محمد باقر بن غازی القزینی فاضل طویل و برادر ملا خلیل سابق الذکر
 است چنانچه در امل آمل مسطور است که ملا باقر برادر ملا خلیل فاضل عالم و حکم جلیل القدر
 است از و است حاشیه بر حاشیه عدة الاصول برادرش ملا خلیل مولانا
 شمس الدین محمد شیرازی در کتاب شذ در العقیان فی ترجم الاعیان
 مسطور است که شمس الدین موصوف عالم و فاضل و بصیر با حکام و عارف تفسیر قرآن
 و مذاہب بود و از ساعین ملا خلیل قزوینی است شمس الدین مذکور در بعض رسائل
 خود میفرماید زرقنی الله تعالى بفضلہ و کرمہ مجاورۃ بیتی المحرام و دفعتی لمقابلة احادیث
 ائمة الهدی صلوات الله وسلامه علیہم علی الدوام ثم سالت عند قبر رسولہ علیہ السلام
 ان یرزقنی علما نافعا یخایم من امر النفس الامارة بالسوء حیال الشیطان و ہذا فی منہ
 الی مطالعة تفسیر القرآن و عرفت ذہب اصحابنا الذین اخذوا معالم دینہم من اصول
 اہل البیت علیہم السلام فی الایات المتی اختلف فیہا فی علم الکلام مؤلف را بر احوال او
 اطلاعی دست نداد مولانا حسام الدین محمد صالح بن احمد المازندرانی از شاہیر
 فضلا و صنادید علما و شایخ کافی کلینی و داماد او خوند ملا محمد تقی مجلسی بود گویند و جو کہ
 آمنہ دختر ملا صالح فاضل و عالم محقق و صاحب تصانیف لائقہ است روایت
 حدیث از او خوند موصوف و دارد از تصانیف شریفہ او چندین مجلد شرح اصول کافی
 بزبان عربی کہ بسیار تہن و مبوط مشہور است و شرح زبدۃ الاصول شرح معالم الاصول
 و شرح کتاب سن لا یخفہ الفقہ و حاشیہ بر شرح لمعہ و غیر آنها تاجید علی مجلسی علیہ
 الرحمہ در رسالہ نسب خود آورده کہ ملا محمد صالح مازندرانی را از صبیہ ملا محمد تقی مجلسی
 چند پسر بودند اول فاضل علامہ آقا محمد باقر دوم ملا نور الدین محمد سوم ملا محمد
 شمس با شرف چهارم فاضل عالم ملا حسن علی نجیب ملا عبد الباقی ششم ملا محمد
 و ہر یک از ایشان را اولاد نامدار بہم رسیدن فخر الدین بن محمد علی بن طریح انجیری

ملا باقر برادر ملا خلیل

شمس الدین

ملا صالح مازندرانی

بن محمد علی بن محمد
جمع انجیری

از شاه میر علمای محدثین و لغویین و فضلائے البحرین بود کتاب مجمع البحرین که مشتمل بر لغت
 از لغات قرآن و حدیث امامیه آنرا عشریه است بی نظیر و بی عدیل در نیاب است شیخ
 یوسف بحرانی گفته که شیخ فخرالدین بن طریح نجفی فاضل محدث و لغوی و عابد و زاهد و روح
 بود و از جمله تصانیف او کتاب مجمع البحرین و مطلع النیرین در تفسیر لغات قرآن مجید
 احادیث امامیه است لکن احاطه تمام بذکر جمیع لغات احادیث و آن نکرده است و دیگر
 کتاب تقیید جمع مرآئی و خطب و کتاب شرح مختصر نافع و کتاب تمییز المتشابهین اسماء
 الرجال لکن خالی از اجمال نیست و کتاب الاربعین باجملة شیخ مذکور از فاضل عالم شیخ محمد
 بن جابر نجفی روایت دارد و او بواسطه شیخ محمود بن حسام الدین جزائری از شیخ بهارالدین
 عالمی علیه الرحمه روایت و ثبت و علامه سید هاشم بحرانی مؤلف غایه المرام از شیخ فخرالدین مذکور
 روایت و از ردیف ایضا در رساله مزبوره آورده که شیخ فخرالدین کوزاری حلیل القدر پیشرفت الدین که شاعر
 میرزا محمد استرآبادی بود روایت دارد و شیخ فخرالدین الیسری بود معنی الدین که چهل عالم و صاحب
 توالیف تصانیف و از مشایخ اجازه است وی زید بن خود شیخ فخرالدین روایت دارد
 مؤلف گوید که کتاب المرآئی و الخطیب که در ذیل تصانیف شیخ مزبوره مذکور شد بقایا
 اشتها دارد و کتاب مذکور مشتمل بر مجالس تذکره مصائب حضرات اهل البیت
 علیهم الصلوٰة و السلام و قصائد و مرثیاتی حضرت امام حسین علیه السلام از منظومات
 شعراست و معروف و مشهور به بیاض فخری است لکن نسخه‌ای آن در تبریز
 و زیادت و نقصان و امثال آن بایکدیگر مطابقت ندارد صاحب تذکره العلماء آورده
 که بر پشت بعضی نسخ مجمع البحرین مکتوب یافته شده که وفاتش در سنه یک هزار و هشتاد و
 هفت هجری واقع شد و تاریخ آن درین آیه کریمه یافته اند و بطون علیهم و اللان خلفانی
 و تاریخ دیگر بخلاف بعد صفی الدین است و ایضا آورده که تاریخ تصنیف کتاب
 مجمع البحرین که در آخرش مکتوب است سنه یک هزار و هشتاد و هفت هجری است

الشيخ محمد بن سليمان المقابلي الجهراني منسوب است بسوی مقابله قریه از بحرین
 است وی از تلامذه شیخ علی بن سلیمان قدیمی بحرانی بود که ذکر او گذشت و از روایت وارث
 و بعد از شیخ علی مذکور در علوم بدرجه عالی رسید تا آنکه مرجع بلاد و عباد گردید و بعد از وفات
 شیخ صلاح الدین بن شیخ علی بن سلیمان منصب ریاست و قضا بتأید سلطان و
 اکابر بلاد شیخ محمد بن سلیمان مذکور مفضول گشت و شیخ را از اولاد ذکور سه پسر فاضل
 و مجتهد بودند که اولیاد الجهر بن شیخ عبد البقی بن محمد بن سلیمان المقابلی
 الجهرانی پسر بزرگ شیخ محمد سابق الذکر است و از دیگر فرزندان اش افضل و اعلم و فقیه و
 وریع و صالح بود اماست جمیع و جماعت در قریه مقابله از شیخ احمد بن شیخ محمد بن
 یوسف بحرانی داشت و در اطلاع بر فروع فقه و احاطه بآن احدی نمانی او نبود شیخ یوسف
 گوید من در صغر سن خود او را دیده ام و فقیهک بلافاصله جد پدر من در بعض اعیان و آثار
 بود شیخ سلیمان بن محمد بن سلیمان المقابلی الجهرانی برادر شیخ عبد البقی سابق الذکر
 و خلعت اوسط شیخ محمد بن سلیمان است شیخ یوسف بحرانی در ذیل احوال شیخ محمد آورد
 که پسر دوم او شیخ سلیمان نام داشت و او هم فاضل بود و در بحرین در طریق مکلفات
 یافت شیخ زین الدین بن محمد سلیمان المقابلی الجهرانی در ولولاه البحرین مطهر است
 که وی پسر سوم شیخ محمد بن سلیمان مقابلی جهرانیست ظاهر است که کوچک ترین پسران
 او بود و سالها از حیات بود تا آنکه فرقه خارج بر بلاد بحرین تسلط یافتند قبر او با قبر
 و برادر او در قبه است که در قریه مقابله است شیخ سلیمان بن صالح بن احمد
 بن عصفور بن احمد بن عبد الحسین الدرازی الجهرانی منسوب است بسوی قریه
 در آنکه از قریای بحرین است و در از افتخ و ال و راهملمین زاده است در آخر شیخ یوسف
 بحرانی آورد که شیخ سلیمان بن صالح مذکور عم جد من شیخ ابراهیم بن احمد بود و فاضل
 و محدث بود و شاگرد شیخ علی بن سلیمان بحرانی است و در کنار برادر خود شیخ احمد که پدر جد من

محققین فرقه حقه ناجیه آنرا عشریه کثره هم القی فی البریه سرآمد جاذبه اعلام و مرجع فخر کرام و
 علمای فحام دستند هر خاص و عام صاحب تعانی و قیقه لائقه و تالیف عالیه فائده است
 از مصنفات شریفه او کتاب مستطاب مشارق الشموس فی شرح الدروس اگرچه تا نام مانده
 اما بر کمال تجرد و عذات او درین فقه دلالت تمام دارد صاحب اهل آمل در وصفش آورده
 فاضل عالم حکیم حکم محقق مدق ثقه جلیل القدر عظیم الشان علامه العلماء فرید العصر له
 منها شرح الدروس حسن لم یم و عدة کتب فی الکلام و الحکمة و ترجمه القرآن الکریم و ترجمه
 الصحیفة الکامله و غیر ذلک سن المعاصرن اطال الله له البقاء و روی منه اجازه و سید علیخان
 مدنی در سلافة العصر علامه موصوف را بهر آنج بالغه ستوده و صاحب قصص العلماء بعد و صفت علماء
 موصوف آورده که آنجناب چون در معقول و منقول تدریس میکرد لهذا استاد الكل فی کل
 نامیده و نیز آورده که علامه موصوف در علم منقول خدمت محقق سبزواری اقا محمد باقر صاحب غیره
 تلمذ داشته و تا مدت دو ازرده سال خدمت او مانده و اجازه از وی یافته و دختر محقق سبزواری
 نیز بحاله خود را آورده و سپرش آقا جمال از دختر موصوف تولد یافت و سبزواری محمد طاهر نصیر آباد
 اصفهانی در تذکره اشعار که سال تصنیف آن سنه یکمذاری و هشتاد و سه هجری است تقریب
 فکر علماء و فضلا گفته که آقا حسین خلیف امجد فضیلت و غفران پناه مولانا جمال الدین لنگر
 ذات منبع البرکاتش کو کبی هست از افق آگاهی لایع وجود شرفش اختراست از خاک
 بهوشمندی ساطع چرب نرمی کلاش مرهم خستگان جفا در شحه خامه گوهر بارش بباران
 تحصیل را شربت شفا بام کمالش را بر بان سلم نردبان و ارشاد و روس حقائق مانوش
 مستغنی از شرح و بیان و در لیاط لازم انبساطش جلال حاشیه و در جنب متن کلاش
 قدیم تعلیم یارین جناب ایشان در عنفوان شباب جمت تحصیل علم باصفهان که صد
 گوهر فضلا است تشریف آورده و در اندک زمانی بموجب فطرت عالی سبقت از اقران مل
 از فحول علمای سلف رپوده و ایضا گفته که الحال یعنی در سنه مزبور در اصفهان تشریف یافتند

و تدریس و تلویت مدرسه جده صاحبقرانی شاه عباس ثانی ایشان است و عهده حفظ را در
 حاشیه درس آن قبله عرفان حاضر شده استفاده مینمایند خود در منزل با قاعده مشغول اند
 و لکه مجدش آقا جمال که الولد شکر لایه درباره ایشان صادق است به مدرسه مذکوره هر روز
 می آیند و طالبان علم و ساکنان آن مدرسه و سایر مدارس مستفید میشوند و علی قلیخان در
 مذکوره خود بید و صفت جناب موصوف گفته که آقای مغفور ذوالجلالین است یعنی فاضل
 نخبیر آقا جمال خوئساری بهر در را بهر و علامه زمان آقا جمال ثانی را پدر بوده یکی اولاد عالی
 اعتبارش منبع فضل و کمال و مین رحمت و جمال اند و آن مغفور تلمیذ خلیفه سلطان و فضلا
 آن زمان بود و اکثر علمای ایران تلمیذ ایشان و اولاد ایشان اند چون سلاطین صفویه
 انار الله بر اینهم الجلیه در رعایت شریع النور مبالغه تمام داشته اند و در ترقی حقّه امامیه
 انیت که صاحب ملک امام زمان را میدانند کسی را نمیرسد که در ملک امام بی اذن و بیاد
 نائب او دخل و تصرف نماید پس درین وقت که امام زمان یعنی حضرت قائم آل محمد
 صلوات الله علیه و علیه غائب است مجتهد جامع الشرائط عادل هر که باشد نائب
 آن مختصر است تا در میان مسلمین حافظ حد و دایمی باشد چون ملک داری و سپه آری و فضلا
 و مجتهدان این زمان صورت نیکیه و لکن ابر بادشاهی را مجتهد معظم آن زمان نائب خود
 کرده که او را بسته تاج بر سرش گذاشته بر سر سلطنت می نشاند و آن بادشاه خود را
 نائب او تصور میکرد تا تصرف او در ملک و حکومتش بر خلق بنیابت نائب امام بوده صورت
 شرعی داشته باشد لهذا شاه سلیمان صفوی مغفور را آقا حسین خوئساری بهر و بنیابت
 خود بر سر سلطنت اجلاس فرمود و بعد از و خاقان مالک رقاب یعنی سلطان حسین صفوی
 مولانا محمد باقر مجلسی و همچنین سلاطین سلف را مجتهدان سلف در تذکره نتائج الافکار
 مسطور است مولانا آقا حسین خوئساری که در عهد سلطنت شاه سلیمان صفوی سر آمد
 فضیلتی بزرگوار بوده فضائل و کمالات وی از مصنفاتش که مملکت آن تعلیقات بر حاشیه

قدیم علامہ دوانی است ظاہر و استعدادش در فنون نظم و شعر از مایفاتش باہر کلاش ملو
از بلاغت است و اشعارش مشحون فصاحت و اثر کار و رستہ او سہ ماہی عشر راہ

آخرت پیش گرفت این رباعی از طبع مؤثرش سرزده

اے باد صبا طرب فرما سے آئی از طوف کہ امی کف پامے آئی
از کوکے کہ برخاستہ راست بگو اے گرد و چشم آشنا سے آئی
و ملا سحای فوسی کہ از شاہرہ فیض خلا تلامذہ آقای موصوف بود قطعہ در وفات انعلامی گفتہ

این چند بیت از انجا است قطعہ

اصبر القلب فی لعلی و النہاب کیف لا الدھر رکوت علینا عجباً لمن کیف یوارے کان کا انفس اذ کسینا ضیاعا فسقہ تریتہ اذ سقانا علم العلم غاب عما ففلسنا	و شیوف فی ظنیفۃ من تسکاب بالمصیبات غیبہما النصاب شاغر العلم فی ثغول المضاب و توارت بعلال لفظا بالجاب من علوم المصدی یعجز بعنا دفن العلم کالهدی فی التراب
--	---

و محمد امین شاعر این قطعہ در وفات آنجناب نظم کرده

ہادی المسترشدین الفالحین قد طوی ایاہم اوراق الحیاة حار فی تاریخہ کل الانام و ہم ہذا ہام فی استخرج	الذی قد کما حی السنتہ صار فی جنات عدن الیجۃ قالین لیس ہذا فعلی قال رضوان لما دخل جنتہ
--	--

پس برین تقدیر کہ ماہہ تاریخ و تذکرہ او منقبتی است وفات آنجناب در سنہ یکہزار و نوہ و شصت
ہجری بودہ باشد و لامیدر علی مجلسی آورده از تصانیف اوست حواشی بر شرح کتاب اشارات
و حواشی بر کتاب شفا و حاشیہ بر حاشیہ قدیمیہ و خبر و شیخ جعفر قاضی اصفہان کہ از افاضل

و تالیف عصر خود بود و مصنف حاشی بر شرح لمعه است از روایت حدیث داشته و او از
 ملا محمد تقی مجلسی روایت دارد شیخ ابوطالب بن عبد الله گیلانی پدر شیخ علی حزین که فاضل
 از بود و از تلامذه آقا حسین مذکور است و دیگر از جمله تلامذه او ملا عبد الله اردبیلی ملا میرزا میرزا
 و غیر ایشان از علما و فضلا اند و صاحب وسائل هم از علامه موصوف اجازه دارد شیخ علی
 حزین بعد از احوال فضل و کمال آقا جمال که خلف ارشد آقای موصوف بود آورده که دیگر
 فاضل عالیشان آقا فی الدین محمد پسر آقا حسین بود مولانا محمد باقر بن محمد موسی
 انحراسانی السمرقاری منسوب بسره سبزوار که آن تصبیبه بیق است و بهیق برادر
 صیقل شهره است قریب نیشابور که از شهرورترین بلاد خراسان است و از نجاشات
 کثیر از علما و فضلا و علما و فقها و ادبای بیرون آمده اند و ابالی انجاد شیخ ضرب المثل اند
 چنانکه این بیت شونی مولوی روم بر آن دلالت دارد بیت

سبزوار است اینجهان بمیدار ماچو بوبکریم در و سه خوار و زار

با جمله مولانا از شاهیر شاخین فقهای شیعه است شیخ حر عاملی او را از معاصرین خود شمرده
 و به عالم فاضل و حکیم و متکلم و فقیه و محدث جلیل القدر ستوده که از جمله سادات و علمای آقا حسین
 خونساری و شیخ علی صاحب درغور بوده صاحب سلافة العصر بتقریب اعیان زمان خود آورده
 که مولی محمد باقر خراسانی یکی از مجتهدین تبحرین در علم دین و دیگر فنون علوم و اصناف منطق
 و مفهوم است در سال که از او شصت و سه هجری وارد که معطر شده و یک سال در انجا
 مجاورت فرمود و سن هجرت بملاقات او مشرف شده ام بعد از آن بسوی عجم مراجعت
 نمود اکنون در آن بلاد است و پسر از محمد طاهر نصر آبادی در تذکره خود آورده که مولانا
 محمد باقر خراسانی سمرقاری از دارالمؤمنین سبزوار است عارف معارف یقین و کشف
 اسرار علوم دین و مقدسه تحمل علماء پیشوای زمره فضلا است گلزار عبادت از آب
 وضویش باطراوت و گلستان معرفت انا بهتر از نفس مبارکش بهدوش نصارت بقوت

ملا باقر سبزوار

بی تعلقی از قید علالت و ارسته و بسبب زهد و تقوای ایشان مرغان بنزد و تحت الحنا گریسته
 در اواهل شباب جنت تحصیل علم با صفهان آمده و در علوم نظری از تلامذه میر ابو القاسم
 فخر رکی و قاضی معز بوده و در علوم دین و ضبط احادیث با فخر ملا حیدر علی صفهانی و ملا
 حسن علی بن ملا عبد الله شوشتری مباحثه نمود و الحال که سنه یک هزار و هشتاد و سه هجری باشد
 فحول علما از مدرس مبارک ایشان فیض وافر می برند و از علما اجازه نماز جمعه یافته
 در صفهان مبارک آن دینا میزند گاهی رباعی حقانیت آیات بسلاک نظم می کنند و حتی
 و ملا حیدر علی مجلسی در اجازه خود آورده که علامه محمد باقر سنه زاری صاحب ذخیره و کفایت
 از جد من علامه محمد تقی مجلسی روایت داشت و شاگردش فاضل کامل ملا محمد شهاب
 گیلانی از روایت وار و دیگر از جمله تلامذه اوست حاجی محمد گیلانی و فاضل المعی ملا
 عبد الله اردبیلی طاب ثراه از تصانیف شریفه اوست کتاب کفایت الفقه در و مجلد
 یکی از کتاب الطهارة تا کتاب الوصیة دیگر از کتاب النکاح تا کتاب المیراث و کتاب
 ذخیره المعاد فی شرح الارشاد که چنین مجلد از کتاب الطهارة تا کتاب الحج است و این
 هر دو کتاب بسیار آشتهار یافته اند و پیش نظر علمای اعصار می باشد و دیگر رساله فارسی
 و رساله فقه فارسی و احکام طهارة و صلوة و صوم و رساله در تخریم غناد رساله در بیان غسل
 و رساله در تحدید نهار شرفاء و تصانیف اوست کتاب کبیر در اوعیه با توره اسم او متعجب
 النجاة یا سفینة النجاة است که تا قبل و دو رساله و صلوة جمعی عربی و دیگری فارسی و غیره
 الشیخ علی بن محمد بن حسن بن اشمید الثاني العالمی از شاه پیر اهل علم و کمال برادر
 شیخ زین الدین بن شیخ محمد بن الحسن بود که سابقا احادیث گشت از تصانیف شهیر
 اوست کتاب در فتور و منظوم که مشتمل بر فوائد متفرقه و حل احادیث مشکله و دیگر مطالب متنبه
 است دلالت بر صفای ذهن و وقت نظر و جود طبع و کثرت بصر او در علوم و دینی دارد و
 از جمله حاشیه بر شرح لمعه که بسیار شهرت دارد در کتاب در فتور آورده که ولادت من در

ماه ربیع الاول سنه کهنه زار و سیزده یا چهارده هجری واقع شد و ایضا گفته که چون پدر من
 شیخ محمد بسوی سفر عراق رفت عمرم بنشش سال رسیده بود و در آنوقت فتوری عظیم بر بلاد
 ما رسید و قریب هزار کتاب از کتا بهای ما سوختند پس بسوی قریه که کرج فوج علیه السلام
 رفتم و در آنجا مدت اقامت کردیم بعد ازان برادر من شیخ زین الدین بسوی عراق سفر
 کرد و سن من در آن وقت قریب دوازده سال بود و من در اول حال بسوی مکتب
 می رفتم و بعد از سالگی ختم قرآن نمودم بعد ازان بخدرست شاگردان جد و پدر خود بنام
 علم نمودم و ایشان شیخ فاضل نجیب الدین و برادر من شیخ زین الدین و سعید اجل سعید
 نور الدین و شیخ حسین بن الطمیر و شیخ محمد حروفی رحمۃ الله علیهم جمعین بودند و اند
 و چون برادر من بسفر رفت من باوصف صغر سن خود مشغول امور خیال و اهتمام املا
 آبا می خود بودم و با این همه بقدر امکان اشتغال بعلوم نمودم و کتابهای چند نوشتیم
 بر حفظ کتابهای که از دست اهل فتنه باقی مانده بود و در لیصل بودم چون والد من وفات
 یافت من در سال یکهزار و سی و دو یاسی و سه هجری بسوی که مسقطه سفر کردم و در آنوقت
 سن من قریب شانزده سال بود و غنایات ربانی و الطاف یزدانی شامل حال خود میدیدم
 و در آن سفر امری چند برای من اتفاق افتاد که خالی از غرابت نیست شیخ علی مزبور
 در اینجا چندی از امور غریبه نقل کرده و گفته که از جمله امور غریبه آنکه چون سعی بسیار داشتیم که
 آنچه کتب من در وطن من باقی مانده است نزد من برسند شخصی را باجرت از برای آوردن
 آنها فرستادم و در انتظار خبر بودم ناگاه شبی بخواب دیدم که شخصی با طبقی در رسید و سینه
 پهلوی آدمی در آن طبق داشت پرسیدم که این چیست گفت که این سینه جد تو شیخ
 زین الدین شهید ثانیست چون صبح شد خبر بمن رسید که آن شخص با کتب می آید و
 در آن اکثر کتابها از تصانیف جدم شهید ثانی بغیر جلد بود و بعضی از آن بجهت نقل و تحویل
 تلف شده بود ایضا شیخ علی مزبور بعد از آنکه بعضی امور غریبه و بعضی از مصائب و احوال خود

میفرماید که کتابهای که آن احتیاج دهم نزد من نبود پس زیاده از هفتاد کتاب بخط خود
نوشتم و در بعضی اوقات که مرا اتفاق تعین افتاد حاشیه بر شرح لمعه نوشتم و آن دو مجلد است
و شروع تعین شرح ابواب اصول کافی گنینه نمودم یک مجلد از آن بیاض رسید و تقاضای
تبدیل فیض بقیه مسودات آن نشد و دیگر این کتاب یعنی در مشور و منظوم را جمع کردم و دیگر کتابی
در رد و بعضی متعده که از طریق علمای امامیه مخرف شده اند نوشته ام و آنرا بهام المماقره
عن غرض الزااده موسوم کردم و دیگر رساله در رد ملامحمد امین استرآبادی و آن را در حق
متفرقه است و دعاشی بر کتاب معالم است که اتفاق ترقیب آن نشد و همچنین دعاشی
بر کتاب بهمن بحیضه الفقیه است و دیگر کتابی نوشته ام که در آن رسائل کثیره و چندین
فنون و فوائد اشعار و اکثر احادیث و غیر آن جمع کرده ام که قریب به چهل هزار بیت است
و مجموعه بای دیگر نیز جمع کرده ام و بن از استاد خود سید نورالدین علی بن علی بن ابی آلان
الحسینی الموسوی و شیخ نجیب الدین علی بن محمد بن عیسیٰ رحما الله احازه روایت دارم و
ایشان از حجه بن شیخ جمال الدین حسین بن شهید ثانی و هم از سید شمس الدین محمد بن
علی بن ابی الحسن الحسینی الموسوی روایت داشتند و هر دو ایشان بواسطه سید علی بن
ابی الحسن و شیخ حسین بن عبد الصمد و سید نورالدین علی بن سید فخر الدین باشمی از
شهید ثانی علیه الرحمه روایت دارند و نیز از تصانیف شیخ علی مزبور است رساله در رد
بر کسی که نغمه و غنای اصلاح می شمارد و درین رساله در ساله سهام مارتقه قبل ازین ذکر شده
طعن و انقضای بر ملاحسن نموده و بسبب میلان ملاحسن بسوی نقیض تعصب و طعن بسیار
بر او داشت و شیخ یوسف میفرماید که تاریخ وفات شیخ علی مزبور با ندارم لکن وی عمر
بسیار داشت الشیخ عبد الرزاق المازندرانی در تذکره آورده که شیخ مزبور عالم فاضل
و از امیر سیرزین العابدین بن امیر نورالدین مراد الحسینی تلمیذ ملا محمد امین استرآبادی اجازت
روایت حدیث داشته در اجازه مذکور مسطور است و بعد رفان المولی الاجل الفاضل المصنف

بحسن فهمه لصائب الى اعلى المراتب المستقلة لتتاج المواهب من الرحيم الوهاب +
 الشيخ عبد الرزاق المازندراني بلغه الله من الخير امله وقيم باحسنى اعماله احب ان يكون داخل
 في سلسلة رواة الحديث المطهرة عن اهل بيت النبوة وشكوة الرسالة ليخل بذلك في
 دعوة مولانا الامام ابى عبد الله جعفر بن محمد الصادق صلوات الله عليه وعلى آله واهله
 افضل السلام رحم الله من احب امرنا كلفى بذلك مشوبة كبرى ومنقبة عظيمة فطلب الفقير
 اجازة لمروياته ومقرراته وسموعاته وقد استقرت الصدق واجزت له ايام الله توفيقه ان
 يردى عنى جميع ما يجوز من رواية من معقول ومنقول وفروع واصول بطرقه المقررة
 اماكنها انتهى مولانا محمد باقر اليزدى صاحب تكملة اهل آمل آورد كه مولانا محمد باقر
 يزدى صاحب عيدون الحساب از اعظم علماء رياضى بود و قوانین جدیدیه و برابرین مختصره
 سدیدیه ایجاد کرده در فضل و کمال و دقت نظر و سرعت انتقال بے نظیر بود و بسیارى از
 افکار و افاداتش مشهور گردیده و برصفحه ایام یادگار مانده بالجمله همه اعتراف بفضل او
 دارند و علامه غفرلارى بر کتاب مطالع الاثر که از تصانیف اوست در علم سنیة و بیاض
 بطور تقریظی نوشته است محصل اینچه صاحب تكملة در صفت او فرموده و گفته كه مولانا
 محمد باقر مذکور را در برادر فانی بن بکند که ذکر ایشان در کتاب مذکور سطور است الاکبر
 جلال الدین بن ابی حمزة که در کتب التفسیر تاج الدین در تذکره العقیان سطور است
 که امیر جلال موصوفت بجمع فاضل و محقق مدقق بود و از بعض ملائکه شیخ بهار الدین عالم
 علیه الرحمة اجازة جمعته و اجازة مذکوره بنابر آنچه در تذکره مذکور است فیت بعد الحمد
 و الصلوة و بعد فقرا علی هذا الكتاب قراءة فهم و تدقيق و التقان و تحقیق المولى السيد
 المرتضى الاجل العاقل العالم الناسك المتورع المحب انسيب المدقق شاح الاحاديث
 المصطفوية و ناقد الاخبار النبوية و الاخلاق السنية الرفيعة و الافعال الحميدة المفضية
 جامع الفضائل و المناقب و مجمع الماثرو المناصب جمال الملة و الحق والدین ابن لمر

کتاب توفیق
 عین الحساب

الا عظم و المجتبی الاکرم الاعلم الانعم الامجد الاقدم مہبط الالوار القدسیۃ مجمع صفات
الملکیۃ والانسیۃ ذی المکرمات والمقاخر و اسجایا العلیۃ والمائر سلطان المفسرین و
المذکرین ناصح اعظم الملوک و السلاطین کھف الضعفا و المساکین راحة البرحہ جمعین
هو البحر من ای النولحی اتیت فلجنتہ المعروف والجود سحر
نعمود بسط الکف حتی لولدت اراد انقباضا لم تنطق انا صمد

ساجد الملئ و الحق والدين نقاوة اولاد خاتم النبیین و ذریۃ الائمة المعصومین و ادام الله
تعالی خلا لہ و ابد اجلالہ و اجزت لہ ایدہ اللہ تعالی ان یردی عنی البلیغ عنہ و من سمو عا

و مر دیا تے و مجاز تے و ساداتی و مولفاتی انعم الاجازۃ الشیخ حاسم الدین بن
جمال الدین بن طریح النجفی از فضلا معاصرین شیخ حر عاملیست عالم ماہر و
محقق و ثقہ جلیل القدر و شاعر بود از تصانیف او کتابها اند از جمله شرح فوائد
و شرح سبادی الاصول علامہ حلی رہ و تفسیر قرآن شریف و شرح فخریہ و دفعہ دیگر
سن الکتاب الشیخ حسن بن ابراہیم بن علی بن عبد العالی المیسی فاضل و
عالم جلیل القدر و صاحب بود از معاصرین شیخ حر عاملی است کذا فی الال الشیخ حسن

بن علی بن الحسن بن یونس بن یوسف بن علی محمد بن ظہیر الدین بن
علی بن زین الدین الحسام الظہیری العالمی شہ علی یمانی از جمله معاصرین
شیخ حر عاملی است و اہل آمل آورده کہ شیخ حسن مزبور فاضل و صاحب است
چندی در نجف اشرف و اقامت داشته از آنجا باصفهان رفت و وفات یافت
الشیخ حسن بن علی بن خاتون العالمی العینا فی از فضلا زمان و صاحب
عصر خود بود از جمله معاصرین شیخ عالمی است کذا فی الال الشیخ حسن بن علی بن

محمود العالمی فاضل فقیہ و معاصر شیخ حر عاملی بود و اہل آمل آورده الشیخ حسن
بن علی بن محمود العالمی ابن خال والد المؤلف فاضل فقیہ صاحب معاصر الشیخ

الفتوی العالمی البناطی از جمله معاصرین شیخ حر عاملی است در اهل آمل آورده
 که شیخ حسن مزبور فاضل صالح و معاصر بود شیخ حسن بن علی بن محمد الحاکم
 المشغری والد شیخ حر عاملی است چنانچه در اهل آمل سطور است که شیخ حسن بن علی
 بن محمد حر عاملی مشغری والد مولف این کتاب است قدس الله روحه عالم و فاضل
 ماهر و صالح و ادیب و فقیه ثقه و حافظ و عارف بفتون عربیت و فقه و ادب بود
 و در فقه مرجع خلائی بود خصوصاً در مواردی چند از کتب عربیه و فقهیه دیگر کتاب
 را پیش آنجناب قرائت نموده ام و فائز دسینه یکبار و شصت و دوم هجری در راه
 خراسان اتفاق افتاد و مدفن شریفش در مشهد مقدس حضرت امام رضا علیه السلام
 الحقیه و الثناء واقع شد و مولد او سنه الف هجری بود و خبر وفات آنجناب وقتی نین و
 که در حجه ثانیه در سنی بودیم و در وفات آنجناب قصیده طویل در مرثیه آنجناب گفت ام
 السید حسن بن ابی محمد زمان الرضوی المشهدی از معاصرین شیخ حر عاملی
 چنانچه در اهل آورده که سید جلیل میرزا حسن بن میر محمد زمان رضوی مشهدی فاضل
 عالم و محقق جلیل القدر و معاصرین است از تصانیف او کتابی است و دستمال
 نام تمام شیخ حسن محمد بن علی بن محمد الحاکم العالمی المشغری الحجه
 شیخ حر عاملی در اهل آورده که شیخ حسن مذکور ابن عم مولف این کتاب است فاضل
 صالح و فقیه و عارف بعر بیت بود قرائت علوم پیش پدر خود و دیگران نموده محمد
 بن مرتضی المعروف بکمال حسن الکاشانی از مشایخ میر محمد بن و اکابر فقه
 و محدثین و از محمد بن ثلثه متأخرین معدود بوده علی قلخان در تذکره خود بعد از وفات
 او گفته که ملا حسن تلمیذ فاضل مشهور ملا صدرا می شیرازیست و بمقام مرتضی قضا
 داشته و تخلص هم از ملا صدرا یافته چون صیت فضلش شرق و غرب را فروز و گزین
 شاه عباس ثانی صفوی مغفور بالتاس تمام او را طلبیده در سفر و حضر یاد و میانه

شیخ حسن
 بن علی

ملا حسن
 بن علی

در کمال ادب و احترام با او سلوک می نمود و ملا محسن تازمان شاه سلیمان صفوی مغفور
 در قید حیات مستعمر بود اولادش در کاشان تا حال معزز و مکرم بل مرجع اند و اولاد
 از ده هزار بیت تجاوز است و در تذکره نتائج الافکار مسطور است جمیع کمالات آن ملا محسن
 متخلص بلفیض کاشانی که همیشگی زاده مولانا ضیاء الدین کاشانیست نسبت شاگردی
 بنجدست صدرای شیرازی داشته و از علوم معقول و منقول بهره وافی برداشته و پیش
 شاه عباس ثانی اعزاز و احترام تمام داشت و در آخر مائده حادی عشر سستی موهوم را گذراند
 انتهای با کجمله ملاصوحوت در او ان تحصیل از بلده کاشان بسوی شیراز آمده بنجدست
 سید ماجد بحرانی تحصیل علوم فقه و حدیث فرموده چنانچه سید نعمت الله جزائری که شایسته
 رشید ملا محسن مذکور بود در حکایت تفاؤل او بدلیان منسوب بجناب امیر المومنین علیه السلام
 که در احوال سید ماجد بحرانی مذکور شد فعل فرموده و در آن حکایت گفته که استاد من
 محقق ملا محمد حسن کاشانی مصنف کتاب وافی و غیر آن که قریب به دو صد کتاب رساله
 دارد و در او اهل کتاب وافی گفته است که من گاهی روایت کنم کتب اربعه حدیث را از
 استاد خود سید ماجد بن هاشم صادق بحرانی که در علوم شریعه استاد من بسوی کاشان
 و اعتماد من بر او است و او از شیخ بهار الدین عالمی روایت دارد و گاهی روایت میکند
 از شیخ بهار الدین بلا واسطه استاد خود و گاهی روایت میکند کتب اربعه مذکوره و دیگر
 کتب حدیث و غیر آنها را از شیخ محمد بن شیخ حسن بن شهید ثانی علیه الرحمه و او از پدر خود
 شیخ حسن مذکور روایت دارد و شیخ یوسف بحرانی گفته که ملا حسن علم حکمت و اصول را از
 ملا صدر الدین محمد بن ابراهیم شیرازی که مشهور ببلایه حاصل نموده و دختر ملا صدر را
 در نکاح او بود و همه تعانیات او در اصول بسبب شاگردی و تقرب او ببلای موصوفت متعل
 بر قواعد صوفیه و فلاسفه است و چون در آن زمان مذہب صوفیه در بلاد عجم شتهار
 بسیار داشت و اکثر اهل عجم اهل بصوت بودند بلکه غلو در آن داشتند ملا محسن تازمان

میان ایشان صاحب مرتبه ملیا گردید و نزد مردم بر اقران خود قفوق یافت تا آنکه بعد از
 مولانا محمد باقر مجلسی علیه الرحمه در رسید و تهامیت سخی در اطفای ناره تصوف و انسداد
 شقوق این بدعت کوشید انتهی کلامه مؤلف گوید که اگر چه از تصانیف ملا محسن مذکور
 دلالت بر تصوف او ظاهر میشود اما بر ابرار او از رساله انصاف که در آخر عمر خود تصنیف
 فرموده بخوبی ظاهر و واضح است چنانچه فاضل جلیل القدر و بدر شریح العقید العالم
 الا حد و الفقیه المعتمد اسید البواحسن محمد خلف مرحمت و غفران پناه آقا سید
 علی شاه البقاه الله بر نظر بعض کتب مصنفه ملا محسن افاده فرموده ما هذا لفظه رحمه
 بن مرتضی المدعی محسن الکاظمی صاحب الوافی و الصافی و المستقیم المصباح و غیره
 مما یقرب الی کتاب علی ما ذکره المرحوم اسید النعمه القدر الجزیری تلخیص طاب ثراه و ذکر
 ان اکثر کتب الحمدش الکاظمی علی مذہب الفرقة الشیعة الصوفیة خذلهم الله علی
 ان قال و لکن له رساله سماها بالانصاف و اظهر فیها غدره عما ظن فی کلامه من الاعتقاد
 الفاسد و الاقوال الکاسدة بان ذلک لیس عن اعتقاد و تصدیق بل حیض کما یت
 و نقل است کلامه و ایضاً مؤید شیعنی است که ملا شفیعا در اجازة موسوسه بر ذمه
 بهیة در احوال ملا محسن مذکور می فرماید که من از استاد خود عالم کامل ملا احمد زاتی شنیده
 ام و آنجناب از والد ماجد خود ملا حمدی فراتر نقل فرمود که آن جناب ملا محسن مذکور را آنجناب
 دید که با آنجناب میگویی که آنچه مردمان در حق من میگویند و در انبیت می دهند از عقاید است
 فاسده است و من از آن بری هستم و اعتقاد من همان است که در رساله که در آخر عمر خود تالیف
 نموده ام در کسم آن رساله را بلا حمدی مذکور گفته بود پس بعد از ایشان جناب موصوف
 در آن رساله نظر فرمود و یافت مطابق آنچه که خواب دیده بود و اعتقاد ملا محسن مذکور را
 مطابق و موافق بعقاد حق یافته ملا شفیعا گوید که انیت کلام استاد ملا محمد و در مقام
 تصحیح اعتقاد ملا محسن مذکور عنقریب حق تعالی از زلات او و از لغزشهای تمامی کلمات

عالمین و محمدین رسوخین پس تحقیق کہ ملائسن مذکور صرف بنودہ عمر شریف خود را در ترویج
 انہار مریہ و علوم الہیہ و کلمات او کہ در غایت تہذیب و ثنات اند و اورا است مصنفات
 کثیرہ تقریباً دو صد مصنفات صغار و کبار بودہ باشد انتہی موضع الحاجۃ من الروضۃ
 بالجملہ تو غل و مہر او در احادیث و اخبار ملت ضعیفہ و فقہ امامیہ اثنا عشریہ کا شمس فی
 ربیعۃ النہار ہویدا و اشکار است و عبارت رسالہ انصاف انچہ بنظر مؤلف رسیدہ است
 چندی در مطالعہ مجادلات تکلمین فروض نمود و بآلت عقل درازالت جمل ساعی بود
 و چندی طریق مکالمات متفلسفین تبعل و تفہم پیویم و یک چندی بلند پروا دیہاے
 متصوفہ در اقاویل شان دیدم و یکچندے در رعونتہاے سن عندین گردیدم تا آنکہ
 در تلخیص سخنان طوائف اربع کتب و رسائل مینوشتم و گاہی از براے جمع و توفیق بعضی
 را در بعضی می سرشتم من غیر تصدیق بکلمات و لاعومیۃ قلب علی حیلایل احطت بالہیم
 مجرا و کتبت فی ذلک علی التمرین زبر اقلم اجد فی شئی من اشاراتم شفا عاتمی و لاسے
 ارادۃ عبارتہم بلال غلاتی حتہ خفت علی لفتے اذ رأیتہما فہم کاہتا سن ذو فہم ثقلت
 بقول سن قال خد عونی ہبونی اخذونی غلبونی وعدونی کذبونی غالی من الظلم ففترت
 الی اللہ من ذلک وعدت باللہ من ان یوفی بنالک و استعدت بقول ہبونی
 علیہ السلام فی بعض ادعیۃ عند فی اللہ من ان استعمل الراے فیما لا یدرک
 قعرہ البصر ولا یقلقل فیہ الفکر ثم انبت الے اللہ و فوضت امری الے اللہ
 انی اللہ بمرکتہ سالجۃ اشع البین الے التعمق فی اسرار القرآن و احادیث آل
 سید المرسلین صلوات اللہ علیہم و فہمتی اللہ نہما بمقدار وصلتے و در جنتی من الایمان
 فحصل لے بعض الاطمینان و سلب نسی و سادس اشیطان ولہ الحمد علی ما ہل علی ولہ
 الشکر علی ما دلانے انتہی موضع الحاجۃ من کلامہ از جملہ تصانیف ملاے موصوف رسالہ
 ایست کہ در آن فہرس مصنفات خود ذکر کردہ و در اینجا انتخاب کردہ شد کتاب انصاف

در تفسیر قرآن مجید که فراغ از تالیف آن در هشتاد و پنجین و دیگر تصانیف رابع و کونانی
تصنیف و عدد ابیات اینها نام برده کتاب الاصفی که فتنی از تفسیر صافی است کتاب الایاتی
فستل بر پانزده جزو است و هر جزوی از آن کتابی براسه است کتاب اشافی و آن منتخب
از وانی است کتاب النوادر فستل بر احادیثی که در کتب اربعه مشهوره مذکور نیست کتاب
مستقیم الشیعه فی احکام الشریعه که از جمله اش کتاب الصلوة و مقدمات آن و یک
مجله لقبال تصنیف در آمده کتاب محتاج الشرائع که در ۳۲۰ تمام کرده کتاب النخبه
فستل بر خلاصه البواب فقه کتاب تطهیر الاخلاق که فتنی از بیان علم اخلاق است کتاب
علم الباقین فی اصول الدین کتاب المعارف که مختصه از کتاب علم الباقین است کتاب عین البقیه
اصول الدین کتاب اصول المعارف که خلاصه مباحث عین البقیه است کتاب الحجۃ البیضاء فی جواهر الایات
للحق کتاب المختار فی محض کتاب حجۃ البیضاء کتاب قرۃ العیون کتاب الکلمات المکتوبه فی علم
اهل البعینه و اقوالهم کتاب الکلمات المخزونه که استخراج از کلمات مکتوبه است کتاب الدرر الکافی که انتخاب کلمات
مکتوبه است کتاب کلامی معنی و در بیان توحید کتاب الکلمات السریه السریعه من ادعیه المصنوعین
کتاب جلال القلوب فی بیان انواع اذکار القلب کتاب تشریح العالم فی بیان هیات
العالم و حرکات الافلاک و اخصاص و کتاب انوار الکلمه که مختصر از عین البقیه است
رساله الالباب و کیفیت علم باری تعالی رساله اللب و معنی حدیث عالم بالبینان لقیمه
رساله مرآة الاثران و حقیقت بهشت و دوزخ کتاب ضیاء القلب و حقیقت احکام
بر باطن انسان کتاب تنویر المواهب و تعلیقات بر تفسیر کاشفی موسوم بمواهب علیه
کتاب تشریح صحیفه کلام سجایه ۴ در آنچه محتاج تشریح است باختصار کتاب الکلمات الطریقه
در فشار اختلاف است کتاب بناره الشیعه الامامیه کتاب الاربعین در مناقب حضرت
امیر المؤمنین علیه الصلوة و السلام کتاب سفینه النجاه در بیان آنکه ماخذ احکام شرعیه منحصر
در حکمات قرآن و حدیث است رساله حق بسین و کیفیت تحصیل فقه کردن در دین بسین

کتاب الاصول الاصلیه شمل برده اصول از قرآن حدیث کتاب سیل الحجة و التبیان کشف المحجۃ بایسته
 ابن طاووس علیه الرحمۃ کتاب افتد الاصول الفقہیہ شتمل بر حصہ علم اصول فقہ و آن اہل
 تصانیف اوست کتاب اصول العقائد در اصول خمسہ کتابہ منہاج النجاة در بیان طلبہ
 آن علمی کہ فریضہ است بر ہر مسلم کتاب ضرر لعیۃ الفسارۃ در وعایہ سے مناجات منقولہ از
 حضرات ائمہ طہارین علیہم السلام کتاب فتخب الاولاد بشتل بر ادکار و دعوات شب روز
 و ہفتہ و سال کتاب اہم باطل مشتملہ اعمال مہمات شریعت طہرہ کتاب الخشب شتمل
 بر حصہ خطبہ از خطبہا سے جمعہ و عیدین رسالہ شہاب ثاقبہ در تحقیق و جواب عینی نماز سہ
 رسالہ ابواب الجنان فارسی و بیان احکام نماز جمعہ و آداب آن رسالہ ترجمہ العقائد
 فارسی رسالہ مفتاح الخیر فارسی شعلق بقضہ نماز رسالہ ترجمہ الطہارۃ فارسی رسالہ اذکار
 الصاۃ رسالہ ترجمہ الزکوۃ فارسی رسالہ ترجمہ الصیام فارسی رسالہ ترجمہ العقائد فارسی
 رسالہ موسومہ بالسائح الغیبی در تحقیق معنی ایمان و کفر رسالہ راہ صواب فارسی در سبب
 اختلاف مذاہب اہل اسلام و تحقیق معنی اجماع رسالہ شرائک الاہل ان فارسی بسالہ ترجمہ
 الشریعۃ فارسی رسالہ اذکار جمعہ کتاب الرفع والرفع فارسی شتمل بر دفع آیات و دفع
 لمیات بقرآن و دعا و تعویذ و غیر آن رسالہ ائینہ شاہی فارسی کہ مختصر از ضیاء القلوب
 است رسالہ دصفت الخیل فارسی در شناختن اسبہا بموجب احادیث رسالہ زاد
 السالک آداب سلوک طریق حق رسالہ النجۃ الصغری شتمل بر خلاصہ فقہ طہارت صاۃ
 و صوم رسالہ تعلیقات نجمۃ الصغری شتمل بر تفصیل محلات آن رسالہ ضوابط الخمس و حکام
 شک و سہو و نسیان در نماز رسالہ جہاز الاسوات شتمل بر سائل متعلقہ بجزاۃ رسالہ در بیان
 اجرت گرفتن بر عبادات رسالہ در تحقیق ثبوت ولی بر زن باکرہ و تزویج رسالہ غنیۃ الایام
 در معرفت ساعات و ایام از احادیث اہل البیت علیہم السلام رسالہ معیار الساعات
 فارسی رسالہ موسومہ بالاحجار الشداد و السیوف الحداد و البطال جواہر افراد رسالہ حکام

مشتمل بر حکامه میان دو فاضل از مجتهدین امامیه در معنی لقبه رساله رفع افقته در بیان
 حقیقت علم و علما و معنی زهد و عبادت کتاب فهرست النوع العلوم رساله اجوبه مکتوبات
 منتخبه از کتب علماء و اهل معرفت و اشعار ایشان رساله شرح اصد که در فاکر مجمل احوال و
 سوانح عمر خود تصنیف کرده و رساله انصاف در بیان طریق تحصیل علم با سراردین و
 کیفیت سعی و کوشش خود و تحصیل یقین رساله خلاصه الاذکار در زبده دعا و اذکار
 برای هر کار و هر وقت رساله منتخب اخوان الصفا رساله منتخب بعضی ابواب فتوحات
 مکیه محیی الدین عربی رساله منتخب مکاتیب قطب الدین بیحی رساله منتخب ثنوی سوز
 روم رساله منتخب غزلیات مولوی روم رساله گلزار قدس در غزلیات و قطعه و مرثیه
 رساله منتخب گلزار قدس رساله ثنوی سلسبیل رساله ثنوی نسیم رساله ندرت العارف
 رساله ثنوی ندرت المستغنی رساله منظومه شوق الشوق رساله منظومه شوق الجلال رساله
 منظومه شوق المهدی علیه السلام رساله قصاید پنجگانه سیمی بدره آشوب رساله ثنوی
 سیمی بشراب ظهور رساله ثنوی آب زلال رساله ثنوی و سیاه الا بهمال رساله ثنوی
 سناجات نامه رساله ثنوی تنفیس الموم رساله لب احسان رساله زاد الحقی در خلاصه
 ادراد و ثواب آن رساله الفت نامه در ترغیب مؤمنین بر انس و اداب آن و نیز ملا
 موصوف در فهرست تصانیف خود آورده که انچه از حسن بست سالکی تا این زمان که عمر
 بهشتاد و سه ساله رسیده است تصنیف کرده ام فهرست آن می نویسم و تاریخ تالیف
 فهرست مذکوره سنده یکم هزار و نود و هجری است برین تقاریر و ولادتش در سنه سبع و الف
 بوده باشد و شاید که وفات ملا حسن مذکور بعد از سنه تسعین و الالف که سال تالیف
 فهرست تصانیف اوست بقا صمله قلیل واقع شده باشد قبرش در بلده کاشان مشهور
 و از جمله ملازمه اوست پسر او محمد علم المهدی مصنف کتاب اشعار الایضاح دیگر برادرزاده
 او ملا محمد باوی بن مرتضی که کتاب او سفایح انوار شرح نموده امیر صدر الدین

بن محمد صادق القزويني الزمخلة معاصرین شيخ حرعالي است چنانچه شيخ مزبور در کتاب خود اود را
 به فاضل و عالم ستوده و گفته که از تصانیف اوست شرح تشریح الافلاک شيخ بهای عليه السلام
 محمد بن سید موم بن ابی تراب بن عبد الله الطوسی بمحضر شيخ حرعالي است
 شيخ مذکور اود را به فقیه و محدث و فاضل ستوده و گفته که اود از ماهرین فن عربیت است
 الشيخ محمد بن سعید الحریری معاصر شيخ حرعاليست چنانچه در اهل آمل مسطور است شيخ
 محمد بن سعید الحریری ساکن الهند فاضل عالم جلیل معاصر اسید مرزا محمد مهدی
 بن یسیر محمد باقر الحسینی المشهري از فضلا و محققین جلیل القدر و معاصر شيخ حرعالي بود
 از تصانیف اوست کتاب نجات المسلمین در اصول مولانا محمد مادی بن سعید الدین بن
 وزیر فارس بن غیاث الدین الشیرازی آتیه از آیات الهی در ذکا بوده کما قاله
 الشيخ الحرعالي فی الال با هذا الفظه مولانا محمد مادی بن سعید الدین محمود وزیر فارس
 بن غیاث الدین الشیرازی کان فاضلا متقنا ایتیه فی الذکا و الادب و فائش در سنه
 یک هزار و چهل و یک هجری و اقدس سید علیخان مدنی هم در سلسله العصر و الاکابر و شایسته
 و محامد فاضله ستوده الشيخ محمد بن یوسف البحرانی النحلی ولادت با سعادت
 در قریه خطه و اعشیره و در بحرین اقامت داشت از فضلا و ماهرین و معاصرین شيخ
 حرعالي علیه الرحمة است در امل مسطور است که شيخ محمد مذکور در اکثر علوم از فقه و کلام
 و ریاضی ماهر و ادیب و شاعر است از تصنیفات او حاشی بسیار اند و تحقیقات لطیفه و
 رساله در علم نجوم مولانا محمود بن علی المشهد صاحب امل آورده که دی فاضل
 و عالم و صالح و عابد فقه و صدوق و شاعر و معاصر است از تصانیف اوست چند کتاب
 و رسائل در ادعیه از جمله کتاب مدائنی الاحباب و کتاب قول ثابت در رساله الکلم الطیب
 و رساله سلاح المؤمن و رساله مقام امین و رساله حیره القلوب فی معرفه الله و رساله
 اشرف العقائد فی معرفه الله ایضا و ترجمه العلوم و شعار بسیار در عربی و فارسی دارد

مولانا محمود بن غلام علی الطیبی در اثبات مطهر است که طیبی مفتحن و حمله نسبت
بسوی طیب که مدینه است باین نیا پور در جعفران و کران مولانا مریور معاصر شیخ حرعالمیست
چنانچه در امل آمل آورده که مولانا محمود فاضل و فقیه و عارف در عربیت و جلیل القدر و
معاصر است در شهر مقدس بمنصب قضا قیام و برشته از تصانیف و تالیفات است
مختصر کفریح نوح البلاغه ابن ابی الحدید و رساله در اثبات رجعت و رساله در عقول
غیر ذلک من الرسائل السید محمود بن فتح الله الحسینی الکامطی ثم النجفی از معاصره
شیخ حرعالمیست چنانچه در امل آمل آورده که سید جلیل محمود بن فتح الله فاضل
صالح و معاصر است از تصانیف اوست رساله در رجعت و رساله در اثبات اینکه
ابدان الله علیهم السلام در قبور اند شیخ محیی الدین بن خاتون الحاملی اعیان
صاحب امل آورده که شیخ محیی الدین مذکور فاضل صالح از جمله معاصرین است
الشیخ محیی الدین بن طریح النجفی از معاصرین شیخ حرعالمیست چنانچه در امل آمل
آورده که شیخ فقیه محیی الدین مذکور عالم و فاضل و محقق و عابد و صالح و ادیب شاعر
و معاصر است از تصانیف اوست رسائل کثیره و دیوان اشعار و مرثی در مصائب
حضرت امام حسین علیه السلام الشیخ مسعود بن بدیع الحویزری فاضل و فقیه و
معاصر شیخ حرعالمیست از تصانیف اوست کتاب سناسک الحاج و غیر ذلک من الرسائل
السید مصطفی بن الحسین التقریشی از شاهیر مولفین کتب رجال است شیخ حرعالمی
در امل آمل آورده که سید جلیل سید مصطفی ابن حسین التقریشی عالم و محقق و فقیه
فاضل است از تصانیف اوست کتاب نقد الرجال دی روایت حدیث از ابی عبد الله
شوشتری داشته و در رجال خود کسان را که از زمان شیخ طوسی علیه الرحمه متاخر اند
کمتر ذکر آنها نموده سید موصوف شیخ عبد العالی بن شیخ علی بن عبد العالی از پدر او
روایت داشته الشیخ یوسف العالی الشافعی از معاصرین شیخ حرعالمیست

مصطفی
سید
مولف التقریشی

چنانچه در امل سطور است که شیخ یوسف مذکور فاضل عارف بالعرفیه و شاعر و ادیب
و فنی و از جمله معاصرین است السید الملقب میرک موسی بن الایم محمد اکبر
الحسینی التوفی از معاصرین شیخ حر عاملیست در امل آمل مذکور است که ملقب
به میرک موسی بن امیر محمد اکبر الحسینی التوفی از ساکنین شهر مقدس رضوی علی ایضا
آلاف التحفه و السلام است و بی عالم و فاضل و متکلم و فقیه و مدرس جلیل القدر و معاصر
من است رساله در زکوة فارسی و شرح مجالس سباحه ابن بابویه که بارکن الدوله
اتفاق افتاد در فارسی و حواشی کثیره بتفصیله از تالیفات اوست شیخ ناصرین
سلیمان البحرانی صاحب سلافة العصر در روح و ثناء او بالغه بسیار فرموده و
از اشعار او نقل نموده و از معاصرین علامه جعفر بن کمال الدین بحرانی است و
صاحب امل آمل و ارباب فاضل و عالم و ادیب و شاعر ستوده و در ذیل معاصرین
از شمرده شیخ نعمته التمرین الحسین العالمی فاضل صالح بود پیش فضلای
و تبسم تحصیل و استفاده علوم فرمود و اکثر کتب حدیث مشهور را بجا خود نوشته نزد
ان فاضل عصر قرارت میفرمود در حدود سه کینه از و شصت هجری که ابتداء تالیف کتاب
امل آمل است و وفات یافت شیخ عبد الواحدین ابی الحسین العالمی فاضل صالح
معاصر شیخ حر عاملی بود و پیش عمر شیخ مذکور قرارت علوم نموده کذا فی الامل مولانا
عبد الوهاب بن حسین بن سعد الشاذلی بن حسین الازهر آبادی در امل آمل آورده
که مولانا عبد الوهاب ساکن شهر مقدس رضوی علی شرفه السلام فاضل جلیل
از جمله معاصرین است از تصانیف او کتابیست در علم کلام السید عزیزی
الجزائری شیخ حر عاملی در امل آمل گفته که سید عزیزی مذکور عالم و فاضل جلیل القدر
و فاضل و فاهر و عاصم و مدرس بود صاحب تصانیف و تالیفات کثیره است شیخ
محمد بن حسین بن الحسن بن ابراهیم بن علی بن عبد العالمی المیسی از صحابین

شیخ حر عاملی است چنانچه در امل مسطور است که شیخ محمد زکوری فاضل و عالم و محقق و صاحب و عابد و معاصر من است در کربلا و معالی توطن دارد و تا این زمان بقید حیات است السید ابوالغنائم محمد بن الحسین الحلی از فضلاء کالمین و علمای عالم بود و معاصر شیخ حر عاملیت صاحب سلفه العصر و شنای او آورده که وی سفره مند نموده بملازمت اکبر بادشاه رسیده احترام و اعزاز تمام یافت لکن بسبب صدور بعضی کفریات و اقوال قبیحه شنیعه اکبر بادشاه از خدمت او اعراض و دزدیده مراجعت نمود
از اشعار بلغیه اوست

انا الذی شهد بالبجرات له اخذت فی کل فن من عجائبه یز هو علی البحر سطر مرتوحه یفوح زهر حدیثی شذا الحی لکم معشر لاد در درهم خابت قوافل مالی بباحکم	افلامه حروف الخط والنقط حتى تعجب من الفرق الممط لناظرین بدلیس یلنقط کایفوح بریا عطر البغط سیار عندهم التصحیح والغلط کما یخبط لاس الا قوع الشط
--	--

مولانا السید محمد بن حیدر نجم الدین العالمی از افاضل زمان و اتقیای دور آن
بود و در امل مسطور است که سید محمد بن حیدر زکوری فاضل و ادیب و شاعر و معاصر من است
در کربله طوین دارد و انتمی ملا عیز الدین اخوند ملا محمد تقی مجلسی الاصفهانی از اکابر اولاد
اخوند ملا محمد تقی مجلسی علیه الرحمه بوده چنانچه در رساله سلسله نسب ملا حیدر علی مجلسی
ذکور است که اخوند مرحوم با سه پسر بجه کمال رسیدند اکبر اولادش ملا عیز الدین نام
داشت که جد سوم ملا حیدر علی مذکور بود و حاوی کمالات بسیار و در تهذیب اخلاق بیگانه
نموزگار بود و خوشی بر کتابت اگر کفر کتاب بن لاجنه الفقیه نوشته و در علم انشا قلیل نظر
و انشای و قانع روم از تصانیف او مشهور است و در فرزندان او اهل علم و کمال بسیار بوده و

آقا احمد بهائی در مرآة الاحوال جهان مناسطوره موصوف را باین عنوان ستوده و گفته که فاضل
 بسبب و عارف لایب جامع الفضائل مولانا عزیز الله فرزند اکبر اخوند علیهما الرحمة حاوی
 کمالات بسیار و در تدریس اخلاق بکانه روزگار است و خدمت و ارعاض خود و دیگر علمای
 عظام استفادہ علوم و فیه نموده است و خوشی چند بر مدارک و تدریس دارند و در انشا
 بوده انشا و فائز روم آن بزرگوار مشهور است قلم را طاقیت بیان جن خلق و تقدس و بزر
 و صلاح و فضائل ایشان نیست و حد که مستجاب الدعوة رنا اتنا فی الدینا حسنة فی الآخر
 حسنه بوده اند و زمول و نبوی تاملی مرزا محمد تقی ناچر عباسی آبادی مشهور بوده است از ایشان
 یک فرزندنا البنا به مقدس القاب فاضل تحریر میوزا محمد کاظم علیهما الرحمة است که در جمیع مزار
 مالی والد خود بود و دو دختر مخلف شده و دختران لا اهل فوت شدند و ساله لاجیه علی مذکور است
 که وفات ملا عزیز الله در سنه اربع و سبعین بعد الالف واقع شد ملا عبد الله بن اخوند
 ملا محمد تقی مجلسی الاصفهانی برادر ملا عزیز الله مذکور و فسر زندا وسطا اخوند ملا محمد
 مجلسی است و در کتاب مرآة الاحوال جهان مناسطوره است فاضل مقدس صاحب کتبنا فضل
 انقادہ الفضل المجتهد بن مولانا عبد الله علیهما الرحمة که فرزند وسطا اخوند ملا محمد تقی مرحوم است
 شمه از فضائل و مناقب آن در یاری بیکران فضیلت را درین مختصرات تصور فتن از بقوله
 آب بحر در کوزه گنجاندن است و تقدس ذات بکانه افاق بوده است از ایشان تالیفات
 شریفه بر کتاب حدیثنا تبتین و اندر حرم آن جناب بنظر رحیمه است که از ان شرفه از مرتب
 فضل و تجرد معلوم بشود و اولاد و اجانش سده پسر بوده اند یکی فاضل ملا محمد انصاری
 مقدس عالم صاحب ملازمین العابدین سیم عالم را از تفتی ملا محمد تقی و در رساله ملا عبد الله مجلسی
 مطبوعه است که یکی از جمله پسران ملا عبد الله فاضل قلیل النیر ملا محمد نصیر مترجم مکتب کتاب الفتن
 از بحار الانوار است و خوشی بر بعضی شرح دارد و ایضا از تصانیف اوست صحیفه المتقین مکتبه
 حیات القلوب و نیز بسیر ملا نصیر مزبور ملا محمد رضی مترجم مکتب انعم کتاب مذکور است از تفتی

السید ابو عبد الله محمد بن عبد الحسین بن ابراهیم بن ابی الشیخ محمد بن ابی الجراح
 وراول آل ادرا به عالم وفاضل و شاعر ادیب جلیل القدر ستوده و از معاصرین خود شمرده و
 وسیع علمان مری در سلاطه العصر بسیاری از ملایح و مناقب او و از نظم و نثر او نیز ذکر فرموده و در
 باین الفاظ آورده رسید ابو عبد الله محمد بن عبد الحسین بن ابی شیباه الحسینی الجرجانی عالم
 و ستاره - و تقییس الفیاء و ستاره - فرع دوحه اشرف الناصر - المقرئ فخر
 کل منافع و منظر - ضارعت الزمانه ما از زمانه

کالبد مرجف النفیاتیته	یهدی الی عینیا نور اناقبا
-----------------------	---------------------------

اما العلم فهو حجره الذی طما و زخر * و اما الادب فهو صده الذی سما به
 و فخر ان نثر الفلثه منه نخل * او نظم فالثریام استلابه عقد هانی و جل طالما استنزل
 الداری عقله استخرج الدر من البهار بکلمه * فاطلعه هانی سماه بیان * و نظمها فی سلاک
 عقیان * و ناهیک من قباله الضم فی سماها * و تحناه الالهی * داماتها و کان قد دخل
 الدیار الهندیة فاجتمع بالوالد مدحه بملاح * نقضت غزل الحارث بن خالد ففرغ
 له حقه * و قابله من الاکرام بما استوجب * و استحققه *
 و ذکره عند مولانا السلطان بما قدمه لیدیه * و ملاه
 من المواهب الجلیلة یدیه * و لما قضی اماله من
 مطالباها * ارتحل الی الدیار الجمعیة و قطن بها * فلعلی بها
 تحية * و سلاما * و تنقل فی المراتب حتی ولی شیخ الاسلام و هو الیوم
 باصمها و ارفع من قبل الادبها بعد از ان صاحب سلاطه بعضی از خطوط سید محمد موصوف را
 که از میر آبا و کن بجانب او فرستاده بود نقل فرموده و آورده که تاریخ کتابت خط مزبور
 سنه ۸۵۰ و الف بوده السید جمال الدین محمد بن عبد الحسین الششکی در عهد
 شاه صفی از اکابر علمای ذوی الاحترام و از اجداد علمای سید نظام الدین احمد بن محمد

الحسینی المدنی اجازه یافته تاج کتبش بوم الثلثا سادس عشر صفر المظفر سنه اربع و ستين
 بعد الالف بود سید موصوف در اجازه مذکوره گفته - لما صدرت اشاره من بحیب قبول
 امره و تحتم الوقوف لدى احکامه الموقدرة و هو العلم العلایة المفیده العلیم المقامات المجلية
 سابق حلیته التقریر و التحریز و قدوة كل بلین و تحریز صفوة السادة الاکرام و غنیة الاشراف
 و الا عاظم السید اسند العلیم الاید الانجما للکریم السید جمال الدین محمد بن عبد الحسین
 ادام الله توفیقه و مبرر الی الخیرات طریقته فی الاخذ عنی روایة ما اتصل سنده من الاحادیث
 المروية عن ابائی الکرام المغننة عنهم لے ان اتصل لے اشرفهم صلوات الله علیه وآله
 و السلام قالمت قوله بالامثال و اجزته روایة هذه الاحادیث عنی مشافهة علی سبیل الاستیجال
 انتهى السید محمد بن عبد الله السبعی الاحاسانی از افاضل زمان علمان او ان خود بود صاحب
 اهل آل که از جمله معاصرين او بود و در وصفش آورده السید محمد بن عبد الله السبعی الاحاسانی عالم فاضل
 جلیل القدر زاهد فقیه الشیخ محمد بن علی بن محمد بن الحسین الحر العالی المشغری الجمعی
 عم الشیخ حرعالی است چنانچه در اهل اهل آورده که شیخ جلیل محمد بن علی مذکور عم مولف این کتاب
 است فاضل عالم و ما هر محقق مدقق و حافظ و جامع و عابد و شاعر و منشی و ادیب و ثقة بود
 چند کتب عربیه و فقهیه پیش او خوانده ام و فاش در ستمه که از و شتاد و یکم بحری اتفاق
 افتاد از تصانیف او رساله است موسوم به بر حله تتضمن سوانح سفر او و دیوان اشعار عربی
 و خواش و فوائد کثیره دارد صاحب اهل آل گفته که من در دیوان مذکور شعرے از اشعار
 ردی و خراب ندیده ام ما درش بنت شهید ثانی است دیگر از تصانیف او ست قصائد درج
 حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وآله و قصائد درج الله طاهرین عظیم الصلوة و السلام
 و سید علیخان مدنی در سلافة العصر ذکر او آورده و از اشعارش نقل نموده الشیخ محمد بن
 نجیب الدین علی بن محمد بن علی العالی الجمعی الشیخ حرعالی آورده که وی فاضل صنایع
 و معاصرین ست قرأت علوم پیش والد خود نموده و از دیگر شلخ من استفاد نموده انتهى

السيد محمد بن علی بن محیی الدین الموسوی العالمی صاحب اہل آمل آردہ کہ سید محمد
 مذکور فاضل عالم و ادیب ماہر و شاعر و محقق و عارف لغز و عربیت و فتنہ و دیگر علوم بود از
 جملہ معاصرین است و در شہر خلوس متواتر منصب قضا و شہد مقدس بوده قرائت علوم از پیش
 سید بدر الدین حسینی عالمی کہ مدرس انجا بود فرمودہ و ہم بخدمت سید حسین بن محمد بن
 علی بن ابی الحسن الموسوی کہ شیخ الاسلام معروف بود و دیگر مشائخ و علما استفادہ فنون و
 علوم کردہ از تصانیف شریفہ اوست شرح شواہد ابن صفین و آن شریعت کبیر و حکیم کہ ان
 بحسن تحقیق پرداختہ و در اکثر مقامات شرح مزبور نقل اقوال فاضل عینی پرداختہ و اشعار
 انشا یغفر لہ اما کثر چیزہی از ان بحفظ من نیست اہتہی ترجمہ کلاسہ الشیخ محمد بن علی بن محمود
 بن یوسف بن محمد بن ابراہیم عالمی اشامی شیخ حرا عالمی و جملہ معاصرین خود
 ذکر شرفی آردہ و گفتہ کہ شیخ محمد مذکور فاضل و ماہر و محقق مدقن و ادیب و شاعر و فاضل بر اکثر
 معاصرین خود در عربیہ و دیگر علوم بود اشعار جمید و نیکو گفتی اکثر انہا مشتمل بر مضامین عظیمہ
 و غریبہ اند محمد بن فضل اللہ بن محمد کہ از فضلاے اہل سنت و جماعت است در ترجمہ
 شیخ مزبور کتاب خود موسوم بہ خلاصۃ الاثر فی اعیان القرن الحادی عشر آردہ محمد بن علی
 بن محمود بن یوسف بن محمد بن ابراہیم اشامی عالمی الشہیر بالجفری الادیب اشاعر البلیغ
 الوحید فی مقاصد البعید الغایۃ فی سبیل ذکرہ سید علی بن معصوم فی السلاطین و المستوعب ذکر
 فضا کہ تا غنائی عن شرح احوالہ حیث قال البحر العظیم الزخار و الہدایہ المشرقی فی سائر المجدین
 الفخار العالم البعید الممتلئہ بالآثار علومہ ظلم الجبل المکملۃ الالاس من مطارف الکمال طر
 حلد و احوال من منازل الجلال فی اثرات حلد فضل تخلص فی شباب العلم زلالہ و تسلسل تش
 قدیمہ طار و راویہ غذب و سلسالہ و محل رقی من اوج الشرف البعد مراقبہ و حل من شخص الکمال
 بین جوانمہ و تراقبہ و شاد و رارس العلوم البعد و در سہاء و سقی بعیب فضلہ حدائق غر و سہاء
 الی ان قال و اما الادب فعلمہ مارہ و الیاد بارادہ و صدارہ - ما لدر العظیم الاما اعظم من جابر کلا

و اما السحر العظیم الا بالغت بسوا حرا قلامه - و اقسام الی لم اجمع بعد شعر مبارک الوضی - حسن
 متن شعره المشرق الوضی - و ایضا صاحب سلافة الجدید مع و ثنائی بلیغ و در خوش شیخ مزبور آورده
 که وی از بلده شام که موطن اصلی او بود بسوی بلاد عجمیه آمده چندین بفرغیالی و فو شحالی و نشر
 علم در آنجا بسر برد و آوازه فضل و کمالش در اطراف و اکناف بلاد شتهر کرد و تا آنکه واسطی
 حمید را آباد و او را طلب نموده با عظام و احترام آنجناب پرورخت و با والد فقیر بسیار محبت و دوستی
 داشت و از آنجا کج رفته دو سال در مکة شریف تشریف داشت باز مراجعت بحیدر آباد نمود
 و قعر مراجعت شیخ در بندر محافل اتفاق ملاقات با فقیر افتاد و بعد وصولش بمنزل مقصود بامر
 جناب والد شغل درس از آنجناب و شتم و قرارت علم فقه و نحو و بیان و حساب پیش ایشان
 نمود و بعض فنون نظم و نثر را اخذ کرد صاحب سلافة الجدید ازین قدری از اشعار شیخ نقل
 کرده وفات شیخ در سنه نیف و تسعین و الف واقع شد الشیخ محمد بن فرج البغفی زانا فاضل
 عالمیقدار و عباد دور باد و روزگار - بود در آل مسطور است که شیخ محمد بن فرج بغفی فاضل
 و عابد و زاهد و شاعر و ادیب و از معاصرین است الامیر محمد قاسم بن الامیر محمد
 الطیاطبای القهبانی در شذور العقیان فی تراجم الاعیان مسطور است که سیر و جوی
 از مشایخ اخوند ملا محمد باقر مجلسی علیه الرحمة بود کما ذکره فی البحار مولانا محمد علی الکرکری
 از تلامذه علی بن خاتون عالمی است و در شذور مذکور است که از تصانیف است رساله وضعه
 برای استخراج آیات قرآنی و آنرا بدو قسم منقسم ساخته از قسم اولش هر آیت که اول آن مطلوب
 باشد برمی آید و از قسم ثانی آخر آیت مطلوب است و استخراج میشود رساله مزبوره بغایت خوب و جید است
 و تا این زمان مثل رساله مزبوره درین باب تصنیف بطهور نرسیده هتقی کلام صاحب اشذور
 میرزا محمد بادسی بن معین الدین محمد وزیر فارس بن غیاث الدین اشیراز
 صاحب سلافة العصر آورده که میرزا موصوف آینی زایات الہی بود در کلام و ادب و محاضره
 بدعیه گوئی و فاش در سنه احدی و ثمانین و الف واقع شد محمد حسن بن محمد علی الاسترآبادی

النجفی در شندور احقیان فی تراجم الاعیان مسطور است که محمد حسن مازلو عالم و فاضل بود
 نه است تصانیف حضرت علامه حلی علیه الرحمه که بخط محمد مذکور بود بنظر رسیده در آخرش مکتوب
 بود و کتب العبد الاقل الاول محمد بن بن محمد علی الاسترآبادی النجفی سنه شمس سبعین بعد الا
 فی المشهد المقدس الرضوی زاد الله تقدیراً و ایضاً اجازه علامه حلی علیه الرحمه که بر آخی
 تحریر فرموده بود بخط ملای موصوف بنظر رسیده تاریخ تحریرش سنه ست و سبعین بعد الا
 بود السید محمد بن حیدر بن نور الدین علی بن علی بن ابی الحسن الحسینی الموسوی
 العالمی الحجة صاحب المل آمل او را به فاضل عالم و دقیق ستوده و از جمله معاصرین شمرده
 و گفته که سید محمد مذکور ماہر در اکثر علوم عقلیات و نقلیات است بالجله سید موصوف از
 خاندان اجتهاد و علم و رشاد بود جدا حدیث سید نور الدین صاحب شواہد مکمیه است شیخ ابراهیم
 بن محمد بن علی الحرقوشی العالمی الکمر کے تحصیل علوم و فنون از پدر نامدار خود فرمود
 و بعد مت دیگر علما ہم سفید شده بہرہ و از روح شکاثر برداشته از اعظم فضلا و اکابر
 صلیا کشف حرقا علی در المل آمل و صف و روح او فرموده و گفته کہ کن بر جنازہ مغفرت اندازہ
 حاضر شدہ بودم و فاش در سنہ ثمانین بعد الا الف در بلکہ طوس اتفاق افتاد کہ در سنہ ثمانین
 مولانا احمد بن سلامتہ الحجازی از فضلا و صلیا سے زمان خود بود از معاصرین شیخ حرقا
 چنانچہ در المل آمل میفرماید کہ ملا احمد موصوف فاضل و صالح و فقیہ و معاصرین است
 و در بلکہ حیدر اباد بمصعب قضا اقامت دارد از تصانیف شریفہ اوست شرح ارشاد علامہ
 حلی طالب فزہ و دیگر مصنفات ہم دارد الشیخ بہاء الدین بن علی العالمی البساطی از
 فضلا و صلیا و فقہای معاصرین شیخ حرقا علی بود در نجف اشرف سکونت و زید و قبل ازین
 در حلقہ بود کہ زانی الامل مولانا احمد بن محمد التونی البشیری اصلش از بلکہ تون است
 صاحب بجم گفته تون شہریت از ناحیہ قستان نراسان نزدیک لقان وی از شاہیر فضلا
 صاحب المل آمل آورده کہ مولانا احمد تونی فاضل و عالم فزاد و عابد و روح و معاصر الحال و بلکہ

طوس اقامت دارد صاحب تصانیف لائقه است از جمله آن رساله در تحکیم غنای رساله در رد
صوفیه و حاشیه بر شرح لمعه و دیگر کتب هم دارد میرزا ابراهیم بن کاشف الدین محمد
الیزدی اخو میرزا قاضی از مولانا محمد تقی مجلسی علیه الرحمہ اجازه روایت دارد از تصانیف
شریفه اوست شرح باب حادی عشر و دیگر کتب هم دارد صاحب شذویر لعقیان اورا به فضل
کامل و فقیه عامل ستوده و گفته که میرزا ابراهیم مذکور از تلامذہ اخوند ملا محمد تقی مجلسی است و اخوند
مذکور در سنہ ثلاث و ستین اجازه برای وی نوشته دستاویز و معجیه بسیار در آن فرموده و باین
عبارت آورده و بعد قلم تشریف بعجته الفاضل العادل الکامل علامه الوقت و فہامه الزمان
افلاطون العصر و جالینوس الادان جامع کمالات المملکینہ و الفضل الانسانیہ حادی المعقول
و المنقول سجع الفروع و الاصول میرزا ابراهیم بن شیخ علماء الزمان و فاضل فضلاء الدین
ارسطا مالیس العصر و لبقراط الادان الواصل لے رحمة اللہ الملک النان مولانا کاشف الدین
الحق و الحقیقہ و الدین محمد افاض اللہ تعالیٰ شایب رحمتہ علی رسالہ ذکیہ و تربیہ المطہرۃ
بعد ان قر علی ہذا الضعیف بر حکم الزمان و طائفۃ من الادان التمس منی و ان لم کن
ابلا ان اجیز لہ ادام اللہ تعالیٰ تائیدہ روایتہ بایحوز لی روایتہ فاستخرج اللہ تعالیٰ و جز
لہ ادام اللہ تعالیٰ عہدہ ان یرد منی عنی بایحوز لے روایتہ من الکتاب العقلیہ و النقایہ
ستہ کتب الاحادیث خصوصاً الکتاب الاربعۃ السخاخر الاجازۃ الشیخ ابراهیم العالی
الشامی در اہل آمل مذکور است کہ شیخ ابراهیم عالم عامل و فاضل ماہر و معاصر ماہر
ادیب و شاعر است در قطنطنیہ رحل اقامت انداختہ در انجا میا شد صاحب تصانیف
و تالیفات است از انجملہ کتاب الصبح المنی عن حیثیۃ المتنبی شتعل بر احوال تنبی است
شیخ حر عاملی آورده کہ من کتاب مذکور را دیدہ ام بیش سید مرزا و در آن فوائد کثیرہ است
سوائے احوال تنبی الشیخ صلاح الدین بن الشیخ زین الدین علی الملقب
بایم الحدیث بن سلیمان البحرانی القدیمی فرزند اجندہ شیخ علی الملقب بام الحدیث بود

و رولوه البحرین آورده که شیخ صلاح الدین مذکور فاضل کامل در علم حدیث و ادب بود و بعضی نوشته
 بر کتاب تهذیب الاحکام تصنیف کرده و چهار سپید و بحرین متولی امور ریاست مقدس در قضایا
 احکام و در مثل قاضی جمعه و جماعت جانشین پدر خود بود و لکن بعد از وفات پدر خود مدت قلیل و قات
 یافت شیخ حاتم بن الشیخ علی الملقب بامام الحدیث البحرانی القدری برادر صاحب صلاح
 شیخ صلاح الدین سائق الذکر بود و رولوه آورده که شیخ حاتم مذکور از فاضل زمان و فقه
 دوران خود بود و شیخ جعفر بن الشیخ زین الدین البحرانی القدری فرزند جعفر بن الشیخ
 علی الملقب بامام الحدیث و برادر شیخ صلاح الدین سائق الذکر است و رولوه آورده که شیخ جعفر
 مذکور از فاضل زمان و عالم دوران و در اجراء امر مدینه و منی عن انکار صاحب شدت بود
 و بعد از برادر خود شیخ صلاح الدین امام نماز جمعه و جماعت بود و شیخ جعفر مذکور را پسر بود
 سسمی شیخ علی که زاهد و پیر سیرگزاره متقی بود و چنانکه احوال او در محل خود خوانده اند و انشاء الله تعالی
 الشیخ ابراهیم بن جعفر بن عبد الصمد السامانی الملقب بامام صاحب آل آمل آورده که شیخ
 ابراهیم مذکور فاضل عالم و فقیه محدث و فقه متحقق و عابد است از تصنیفات او کتابت
 بغایت خوب و رسائل دیگر و الحال شیخ مذکور در هرات که از نوای خراسان است اقامت یافته
 الشیخ ابراهیم بن الحسن بن خاتون السامانی العینانی از معاصرین شیخ حر عاملی بود و چنانچه در
 آل فرموده شیخ ابراهیم مذکور فاضل صالح و معاصر است المولی الجلیل رضی الدین محمد
 بن الحسن القزوينی عاملی خیر و فاضل و زیر انظیر صاحب تصانیف کثیره است شیخ حر عاملی
 در امل از جمله معاصرین خود آورده و گفته که المولای رضی الدین محمد بن الحسن القزوينی فاضل
 عالم و متحقق مدقق متکلم ماهر و معاصر است از تصانیف او کتب بسیار اند از جمله کتاب الحاشی
 و آن کتابت لطیف و رساله در محبت قبله و رساله در بیان مقادیر و رساله در نماز تہجد و کتاب
 تالیف علماء فزون موسوم به ضیافۃ الاخوان و مدیة الخلق و کتاب کمل الالبصار و کتاب فی
 کتاب در ذکر مسائل غیر مخصوصه و غیر ذلک من المکتب الشیخ محمد بن حسین بن الحسن

شیخ
علی خان
والله اعلم
بالحق

بن ابراهیم بن علی بن عبدالحق الملبسی از اکابر علماء و فضلا و معاصرخ حرم عالمی بود
 اهل آمل در کتاب مزبور او را به فاضل عالم و محقق صاحب و عابد ستوده و گفته شیخ محمد زکریا الحال در
 کردار عالی سکونت دارد مولانا سید نظام الدین احمد بن محمد معصوم الحسینی الدک
 الشیرازی فاضله ادیب در عصر خود همچو صاحب ابن عباد بود و فرزند از جنبدش در سلاطه العصر
 شامی بلوغ در حق او فرموده و در آمل مسطور است که میر نظام الدین عالم جلیل القدر و فاضل
 و مدبر الصدور و عظیم الشان و شاعر و ادیب است او را دیوان شعر است و چند رسائل متعدده
 یکسرش در سلاطه سالنامه روز سفارش نموده و شعری چند از او نوشته و گفته که در حج و وصف او
 در ماهی بسیار بالغه نموده اند الحق که ذات والا صفاتش درین زمان شهر حیدر آباد همچو صاحب
 ابن عباد است و مرجع امر است زمان در روستا دوران بلکه بخدمت شرفش سلاطین و ملوک
 بتعظیم و حسن سلوک پیش می آمدند و بیان سن و سید و صون رسم مراسلات و مکاتبات جاریست
 انتمی و نظام علی آزاد بگرامی و تاجیک ماثر الکرام در ضمن احوال پیراوسید علیخان آورده که
 چون خواهر شاه عباس شانی و نوی اراده زیارت حرمین شریفین نمود شاه عباس میر معصوم
 والد میر نظام معصوم را با یکم هزاره کرده که بتعلیم ناسک حج پروان در دانشی راه چون
 تقریب بتعلیم و تعلیم بیان آمد و در بیان حیالوت تشریج صورت نمی است بنظر یکم رسید
 که کفایت ثابت است بیا عقد حاج جلوهر گرفته و حیالوت تشریح بر بنیز و آخر خراج اختیارات
 دلیده زیارت حرمین شریفین از ترس شاه عباس معاودت وطن متعذر شده و توطن که معتدله
 افتاد و از یمن یکم میر نظام الدین احمد متولد شده و در که معتدله نشو و نما یافت و مهت که بکسب فضائل
 گشته از اقران فاضل بر تیره سید میر حمزه از دستانی وزیر عبداله قطب شاه والی حیدر آباد
 سنانی خادمان فرستاد و میر نظام الدین احمد را وسیده سلطان را که از سادات نجف اشرف بود
 بعید آباد طلبید که دو دختر می که داشت آزاد سلک از دراج هر دو سپید کشت اتفاقا سلطان عبداله
 را هم دو دختر بود سلطان خواست که دختران خود را بهر دو سپید تزویج کند میر حمزه بر آشت و بر خواسته

بدرگاه خلد مکان عالمگیر شتافت سلطان عبدالعزیز اول و دختر سیرامیر نظام الدین که خواست
 و برای طوی دختر ثانی ساز و سامان تربیت داد میر نظام الدین احمد با سید سلطان بخشی داشت
 او و زوجه او منی خواستند که از دواج سید سلطان صورت گیری که کج سید سلطان مقرب شد
 میر نظام الدین سلطان عبدالعزیز را پیغام کرد که اگر خروج سید سلطان واقع شود من بجا افت
 شما که می بدم و نزد خلد مکان رفته سعی و هدم بنیان دولت شما میکنم و حال و الحال بار کرد
 مستعد کج نشست سلطان عبدالعزیز تحیر شد و ارکان دولت را جمع کرده بشا و در پرداخت آخر
 ایس همه برین قرار گرفت که اگر میر نظام الدین احمد میر و فغانه عظیم بر پا شود و تزویج سید سلطان
 موقوف باید داشت و چون اسباب طبعی همه همیاشده بود و در تأخیر فغانه می شد ابو الحسن را
 که آخر سلاطین قطبشاهیست و با سلاطین قطبشاهی قریب داشت برای دامادی تجویز کردند
 و مردم مطلب ابو الحسن شتافتند در آن وقت ابو الحسن در کلبه بقیه نشسته بود او را آوردند
 و بهام بر دند و بخلعت طوی آراسته نکاح بستند و موافق ضابطه توپخانه را سر دادند و در وقت
 سید سلطان در حمام بود چون صدای توپها شنید در استنار افتاد که توپها را چرا سر دادند
 حاضران که از این ماجرا واقف نبودند جواب دادند که سبب ظاهر است که مشب شب طوی است
 سید سلطان گفت ضابطه نیست که توپخانه بعد عقد نکاح سر می دهند و مردم را برای خبر فرستاد
 رفتگان خبری که بود آوردند سید سلطان در آتش غضب افتاد و اسباب شادی همه سوخت
 اسبابان را پی کرد و خود را بدرگاه خلد مکان رسانید میر نظام الدین احمد از دختر قطبشاه فرزند
 نیادر و سید علی از طین زوجه دیگر شب شنبه با نزد هم جادی الاول سینه آئین و خمین و
 الف در مدینه منوره آمدند شد انداز او را مدنی گویند است و ایضا صاحب سلاطه آورده که آنجناب
 در سدر اربع و خمین و الف بجانب بعض بلاد هند حب در خواست با و شاه آنجا منضت فرمود
 و فاش کرد سینه است و ثمانین و الف در مدینه حیدر اباد اتفاق افتاد سید اسمعیل بن سعید
 الحویزی صاحب اهل آمل او ابی عالم فاضل و حکم و شاعر و محقق کامل ستوده و از جمله معاصرین

و بعد از آنکه شیخ محمد العالمی الشیخ در آل آمل و اورایه فاضل فقیه و صالح و زاهد و عابد و راجع
 ستوده و گفته که دس پیش خال والد من شیخ علی بن محمود العالمی تحصیل علوم نموده و او پیش شیخ
 بهارالدین عالمی قرأت نموده شیخ محمد بن ساقه العالمی الشیخ صاحب آل آمل گفته
 که دس فاضل صالح و ادیب و حافظ است پیش والد من و عم من و جد من و خال و والد من
 تحصیل فنون و استفاده علوم فرموده پس مرزا محمد بن شرف الدین حسینی الجوزی
 در آل آمل آورده که سید مرزا محمد بن موهبت از فضلا معاصرینت وی عالم فقیه و محدث و حافظ
 و عابد از تلامذه شیخ محمد بن علی خاتون عالمی ساکن شهر حیدرآباد است از تصانیف شریفه است
 کتابی کبیر در فروع حدیث که در آن احادیث کتب اربعه و غیر آنها را جمع فرموده و من کتاب زیور
 را از زور و است دارم الشیخ محمد بن زین العابدین بن محمد بن احمد بن سلیمان
 العالمی النباطی صاحب آل آمل آورده که شیخ مزبور فاضل ادیب و شاعر است تحصیل علوم
 و اکتساب فنون از والد ماجد خود نموده و نیز از والد ماجد من شیخ محمد الحارثی العالمی
 استفاده فرموده الشیخ محمد بن سعید الدورقی صاحب آل آمل و اورایه فاضل زاهد و صالح
 و عابد و فقیه ستوده و از جمله معاصرین خود شمرده الشیخ محمد بن عبد الصمد العالمی الکرمی
 از جمله معاصرین شیخ حر عالمی است چنانچه صاحب آل آمل و اورایه فاضل و عالم فقیه و
 عابد ستوده و گفته که شیخ نجفی مذکور الحال در بلده همراه که از لوازم خراسان است ساکن
 میباشد الشیخ یوسف بن احمد بن نعمت الله بن خاتون العالمی صاحب آل آمل
 به عالم فاضل و عابد مجتهد و راجع و فقیه ستوده و از معاصرین خود شمرده و گفته که وی صاحب
 تصانیف است الشیخ یوسف بن الحسن الجوزی البلاوی فاضل متبحر و شاعر ادیب
 بود کمافی الامم الشیخ یوسف بن محمد الجوزی فی المحمدریزی فاضل زاهد و فقیه صالح و منظر
 معاصرین شیخ حر عالمی بود چنانچه در آل آمل ذکرش آمده و گفته که از تصانیف شریفه است شیخ
 کتاب من تفصیل و مسائل الشیخ که جمع فرموده و آن اقوال فقها و دیگران را نوشته اما تمام است

و نیز از تصانیف او دیگر رسائل اند اسید لونس الموسوی السقطی الشامی العالم
 فاضل صالح و فقیه جلیل و از جمله معاصرین شیخ خیر عاملیت چنانچه صاحب ال آمل اورا بعد
 وصفت گفته که دیر ه ام سن اورا در بیده شام او آمل سن خود که مرتی در آنجا بوده و روزی جمله
 وی بحایس طلاق زنی رفته بودم و در آن اثنا در باب عده زن مذکور کلامی طویل مبسوط و توضیح
 کرده که شغل بر تقاضای احکام عده زنان بود الحق که مستخرج جمیع مسائل فقهیه و اقوال اوله
 علما بوده الشیخ ابو جعفر بن محمد امین الاسترآبادی صاحب ال آمل آورده که شیخ
 ابو جعفر موصوف فاضل عالم و شاعر ادیب و ماهر است و معاصرین است الحال در یک
 از بلاد هند مقیم گشته الشیخ احمد بن الحسن بن محمد بن علی الحکر العالمی الشمری
 الحبی فاضل کامل و عالم عامل و زاهد زاده و ابن عم صاحب ال آمل است که صاحب
 بی فی الکتاب المذکور گفته وی عالم و فاضل ماهر و محقق و عارف بعقلیات و تعلیلات
 در فن ریاضیات و صالح و روع و فقیه محدث و ثقة و معاصرین است از تصانیف او است
 شیخ از جوزه بنظرمه سن در موارث موسوم بخلاصه الاجاث فی مسائل المیراث و حاشی کفره
 فوائد بسیار از نتائج افکار اوست اسید ماجد بن محمد البحرانی صاحب ال آمل اورا
 عالم جلیل القدر و فاضل واسع الصدر رسوده گفته وی اولاً قاضی شیراز بود پس از آن
 در شهر اصفهان بمنصب قضا افتاد و در شت وی شاعر ادیب و نثی بود از تصانیف
 او است شیخ نجیب البلقه تمام و او از جمله معاصرین است الایسر ماجد بن الایمن الایسر
 محمد حسین الدشتکی فاضل عالم و فقیه محدث بود روایت حدیث از اولاد خود سید جمال الدین
 محمد بن عبد الحسین الدشتکی می نمود و او از سید عزالدین محمد بن سید نظام الدین محمد بن
 و مولانا محمد شفیع و غیر ایشان از روایت دارند مولانا محسن بن محمد موسی الاسترآبادی
 در ال آمل مذکور است که مولانا محسن مذکور فاضل و محقق و زاهد و عابد بود و جمله معاصرین است عمر شریف
 بهشتاد سال رسیده بود که بمشهد امام رضا علیه السلام بقصد مجاورت و آنجا رفته انتقال فرمود

رحمه الله تعالى شيخ محمد امين بن محمد علی الكاظميني از معاصرین شیخ حر عاملیست وی
فاضل جلیل القدر و فقهی و صلحی عصر خود بود از تصانیف شریفه اوست شرح جامع الرجال
فیما يتعلق بالحدیث والرجال و کتاب هدایة المحدثین الی طریقه المحدثین و غیر ذلک من الکتب
السید مرزا محمد باقر بن معز الدین محمد الحسینی الرضوی اینجمنه اصلاً و الطوسی مولد
و مسکن از علمای محققین و افاضل تکلمین بود معاصر شیخ حر عاملیست وی فاضل
جلیل و محقق نبیل و مکلم و شاعر بوده از تصانیف اوست شرح جمل حدیث و حاشیه بر حاشیه
قدیمه و غیر آن پریش قاضی معز الدین محمد از اساتذہ مولانا محمد تقی مجلسی بود کما ذکره العلماء
المجلسی فی البحار مولانا محمد تقی بن عبد الوهاب الاسترآبادی دی از فضلا
عالیه مقدار و تکلمین با اقتدار بوده در شریعت مقدس رضوی علی شرفه الآث التحیة و السلام
سکونت داشته شیخ حر عاملی او را در زمره معاصرین خود شمرده و گفته وی متکلم جلیل المرتبت
و شاعر بلین بوده تصانیف انیقه دارد از انجمله شیخ فصوص فارابی و فارسی در ساله در
علم اخلاق و غیر ذلک از و است و فائش در سنه یک هزار و پنجاه و هشت هجری واقع شد
و صاحب شد و نقل کرده که ولادت تلای مذکور در سنه یک هزار و سی و هفت واقع شده و
در یک هزار و یکصد و ده هجری فوت شد بنابر آن عمر وی هفتاد و سه سال بوده باشد مولانا السید
محمد رضا الحسینی فاضل کامل و معاصر صاحب المل ال است چنانچه در کتاب مزبور سطحت
که امیر کبیر سید محمد رضا حسینی نشی الملک و عالم و فاضل و معاصر و محدث جلیل القدر است
از تصانیف شریفه اوست کتاب کشف الایات و ان کتابت عجیب بطرز جدید نوشته دیگر
کتاب تفسیر القرآن که زیاده از سی جلد بوده باشد و عربی و هم در فارسی است و جمع نموده در آن
احادیث را و ترجمه آن کرده الحال در اصفهان می باشد انتهی ترجمه کلامه مولانا محمد بن الرضی
القمی در کتاب المل ال ذکرش آورده و گفته که مولانا محمد بن رضی قمی فاضل و معاصر
من است از تصانیف شریفه اوست شرح منظومه در معانی بیان تقریباً صد بیت است

موسوم به پنج المطلب الشیخ علی بن الحسن بن علی بن محمد الحاکم العالی برادر شیخ حر عاملی
 صاحب وسائل الشیعه است چنانچه شیخ مذکور احوال او را در کتاب امل آمل آورده و گفته
 که شیخ علی مزبور برادر مولف این کتاب است فاضل صالح و زاهد عابد بود تحصیل علوم
 و اکتساب فنون از والد ماجد خود نموده پیش سن هم خوانده وقت مراجعت او انج بیت
 الحرام که مرتبه سوم و سال سوم بود که نتوانست حج فرموده بود و در طریق مکة معظمه در سال
 یک هزار و هفتاد و هشت وفات یافت الشیخ احمد بن الحسن بن علی الحاکم العالی الشافعی
 برادر شیخ حر عاملی است چنانچه در کتاب امل آمل سطور است شیخ احمد فاضل صالح و دعات
 بفضن و تارخ است از تصانیف او است کتاب تفسیر القرآن و کتاب تاریخ کبیر و کتاب
 تاریخ صغیر و حاشیه بر مختصر تاریخ انتهی کلامه الشیخ احمد بن عبد العالی العالی
 المیسری در امل آمل آورده که شرح احمد فاضل عالم و صالح و معاصرین از ساکنین مدینه
 اصفهان بود و چهارم را بنجا وفات یافت السید تاج الدین بن علی بن احمد الحسینی
 العالی از فضلای کالین و صاحب تصانیف عالیه است شیخ حر عاملی در امل آمل آورده
 که سید تاج الدین فاضل زاهد و محدث عابد و فقیه است از رجال تصانیف او است کتاب التبت
 فی معرفه الائمه علیهم السلام و نزد من از کتاب مذکور نسخه ایست از ان ظاهراً میشود که کتب
 تالیفش در سنه یک هزار و هشتاد و هجری بوده و از جماعتی از شایخین سن روایت دارد که از جمله
 ایشان خال والد سن شیخ علی بن محمود عالمیت الشیخ جابر البغدادی از فضلای زمان و
 صحابه دوران بود روایت حدیث از مولانا محمد تقی مجلسی داشته که فی الاصل
 الشیخ حسین بن علی بن خضر بن صالح العالی از تلامذہ سید حسین بن سید محمد
 صاحب مارک بود و خراسان در شهید مقدس متوطن بود و چهارم را بنجا رجعت از راهی که پیش
 صاحب امل آمل او را به فاضل صالح ستوده الشیخ حسین بن مطهر الحجازی از کرامت
 از حاضرین شیخ خرم علیست در امل آمل او را به فاضل زاهد و صالح ستوده از کرامت بزرگان

کتاب بسیار از اجماع تفسیر قرآن مجید در ساله است در علم کلام شیخ و او در بن ابی شافیه البحر است
 از افاضل زمان خود بود سید علیخان در کتاب سلاطین الشعر بباله درج و وصف وی کرده
 و گفته که وی بر اشغال باقران خود فائق بود و قدری از اشعار فصاحت آثار او ذکر نموده و شیخ
 حر عاملی در آل آمل او را از بزرگ معاصرین خود شمرده و گفته که شیخ داود مذکور عالم ادیب و شاعر
 است شیخ زین الدین بن حسین بن علی بن محمد الحکر العالمی المشهور از فضلا
 عصر خود بود برادر شیخ حر عاملیت چنانچه در آل آورده که شیخ زین الدین مزبور برادر دهن
 این کتاب است فاضل و عالم و محقق و صاحب ادب و شاعر فاضلی و عارف به ریاضه و فقه و حدیث
 و ریاضی و دیگر فنون علمیه بود از تصانیف او است شرح رساله حجیه شیخ بهای علیه الرحمه موسوم به
 سناسک مرویه فی شرح الاشی عشریه الحجیه و رساله در علم هیئت موسوم به متوسط الفیج بین المیون
 و شرح در ساله در محبت لقیه و کتاب تاریخ در فارسی و دیوان اشعار که تقریباً پنجاه رباعیت
 بوده باشد و فاش در بده و ضعا وقت مراجعت وی از حج در شش کینار و هفتاد و هشت حج
 اتفاق افتاد و از جمله اشعار او قصیده است در مدح جناب رسالت صلی الله علیه و آله که این چنین است

از آنست

هو خاتم الرسل الکرام محمد	کهف المومل منج المامل
ربنا المناقب البراهین التي	قادت لطاعه منو الغیل
نطقت بفضل علومه الانبیاء	الفرقان التوریه بالانجیل
لولاک ما عرفنا لوری ربنا	اصنامهم الفضل المقضیل
کلانا اتخذوا سواک فاقو	سهم بدلا من الکبیر الیهیل

الشیخ سلیمان بن حسین بن محمد بن احمد بن سلیمان العالمی القباطی شیخ حر
 علیه الرحمه در آل شیخ سلیمان مذکور را به عالم فاضل و صاحب ذرا در ع و عابد ستوده و گفته که
 او و برادرش شیخ احمد هر دو شریک درس من بودند و قتی که بخدمت شیخ مشغول متفاده بودم

و برده برادر نرگودریک سال انتقال فرمودند و هر دو صاحب القدره شیخ سلیمان بن محمد الصید و
 العالمی صاحب اهل آمل و ادب عالم و فاضل صالح و عابد و فقیه و حافظ مشهور و طویل القدر
 ستوده و گفته وی از جمله معاصرین است السید شمس الدین محمد الاحسانی ساکن شیراز
 فاضل و عالم فقیه و محدث و صالح طویل القدر بود و از معاصرین شیخ حر عاملیست که ذاتی الاصل
 الشیخ صفی الدین بن فخر الدین بن طریح آنجناب از فضلا زمانه و محققین یگانه بود و فرزندان
 شیخ فخر الدین صاحب مجمع البحرین فی اللغة است شیخ خیر عالمی و ادب عالم و فاضل عالم و فقیه و محدث و عابد و ورع و محقق ستوده از تصانیف او است شیخ فخریه و تصانیف
 پدر او است و دیگر رسائل هم دارد الشیخ صالح بن سلیمان بن محمد العالمی الصید و
 صاحب اهل آمل آورده وی عالم و فاضل صالح و عابد و معاصرین است و گفته که ادب عراقی رفته
 در شهر کاشغری علیهما السلام مجاور و متوطن گردید الشیخ عبدالرحمان بن احمد الحجازی
 از معاصرین شیخ حر عاملیست چنانچه در اهل آمل آورده که شیخ عبدالرحمان بن احمد حجازی ساکن
 بصره فاضل محقق و صالح و عارف بالعربیة و شاعر و معاصرین است از تصانیف او است شیخ تصدق
 ابن ابی الحدید و غیره و کتب من الکتب عبدالرحمان بن عبدالقادر الحجازی فاضل و عالم و
 صالح و ادیب و شاعر و معاصرین شیخ حر عاملی بود که ذاتی الاصل السید عبدالرضا بن
 عبدالصمد الولی الحسینی البجائی فاضل ادیب و عالم ارب بود و در اهل آمل آورده که سید
 عبدالرضا مذکور از اهل علم و فضل و ادب و صلاح است و سید علیخان مدنی و صفت و روح بلخ
 در حق و گفته و از اشعار جمیده او نقل نموده السید عبدالرؤف بن حسین الحسینی البجائی
 البجائی از معاصرین شیخ حر عاملیست چنانچه در اهل آمل آورده وی فاضل عالم و شاعر ماهر و
 معاصر و ادیب و نشی و پادشاه اشعار او آنجناب من فرستاده که کاتبه عجیبه الانشاء بود که بطرز جمیده و شیخ
 سید نگاشته السید عبدالصمد بن عبدالقادر الحسینی البجائی صاحب اهل آمل آورده
 وی عالم و فاضل صالح و عابد و شاعر و ادیب طویل القدر و ماهر و معاصرین است الشیخ عبدالعزیز

بن الحسن بن علی بن احمد العالمی الحامنی فاضل ادیب و حافظ جلیل القدر بود کسب علوم
 و فنون از والد ماجد خود و از خدمت شیخ زین العابدین بن سلیمان عالم و غیرها نموده و قاش در
 سنه یک هزار و شصت و هفت هجری در رسید از جمله معاصرین شیخ حر عاملی است که کافی ال ال ال ال
 السید عبدالمقبر بن السید حسین البحرانی فاضل ادیب و معاصر سید علیخان مدنی بود چنانچه
 در سلسله العصر در حق او پنج ذناب بسیار آورده و گفته و کان قد صحیحی سنینا و ازلت لبقرة
 صنبأنا حتی فریق الدهر بنینا و قد راقضنا ربینا الشیخ علی بن سودون العالمی فقیه
 فاضل و صالح و زاهد و وارث بالعبیه بود و از جمله معاصرین شیخ حر عاملیست و در سنه یک هزار و
 پنجاه و هفت هجری با شیخ حر عاملی مرزبور در سفر که در حجاز او رفیق بود و بعد از سنه مذکور
 بعد مدت دو سال بدرجه شهادت فائز شد کما فی ال ال مولانا علی بن شاه محمود ال
 از معاصرین شیخ حر عاملیست فاضل صالح و عابد بود و از تصانیف او است کتاب منهای الغلغله
 در اعمال سال و کتاب مجمع المسائل در فقه که از اهل طهارت تا اواخر صلوة تعصیف شده و در
 کتاب مرزبور باستیاب فروع و اوله و اقوال و احادیث پرورخته کما فی ال ال مولانا علی
 الشیرازی در اهل آل است که مولانا علی نقی شیرازی فاضل و جلیل القدر و معاصر وی است
 قضا در رشته از تصانیف او کتابهاست از انجمله کتابهاک الخراج و رساله در توحیم متن و کتاب درج
 سفی دوم و بحث امامت و غیر ذلک بن الکتب الشیخ عیسی بن حسن بن شجاع النجفی انه
 افاضل شعراست زمان و ادوای عصر و او ان خود بود و از معاصرین شیخ حر عاملیست کما فی ال ال
 و سید علیخان مدنی در حق و سبوح بسیار و وصف بسیار نموده و از شعرا و ذکر فرموده و گفته که
 در بیان و اندن و شیخ مرزبور مراسلات و مکاتبات طویل از دیال از نظم و نثر جاری بود و متنی که
 در باب حیدر آباد پیش و الیم تشریف برده از آنجا حسب مراد خود کامیاب گردیده مراجعت فرمود
 و در آنجا سه روز سفر دریا واقع شده بر کشتی سوار بود که موج عظیم از دریا برخاست و اهلایان
 کشتی مشغول نمودن غریق حجت الکی گشته الشیخ فخرالدین الایچی صاحب الولوة البحرین

آورده که شیخ زاید زاهد مرثی اکبر شیخ فخر الدین ابی رعیه حدیث از شیخ محمد بن حایم نوشته
 و او از سید سعید ابی شریحه سعد الدین علی بن شیخ سید البکیر سیر فیض الله عن شیخ حسن الشهد
 الثاني عن الحسین بن عبد الصمد عن الشهد الثاني روایت دارد انتهى شیخ فرج التبرج
 بن درویش بن محمد بن حسین ابی جمال الدین بن ابی البرکة الحویزی و اهل آل سلطوت
 که شیخ فرج الله مذکور فاضل و محقق ماهر و شاعر و ادیب و صاحب مؤلفات کثیره است
 از ان جمله کتاب رجال در دو مجلد و مرقعه یک جلد و کتاب کبیر در علم کلام مشتمل بر تفصیل احوال
 هفتاد و سه فرقه و کتاب الغایه در منطق و کلام و کتاب الصفوة در اصول شیخ تشریح الافلاک
 شیخ بهاء الدین عالمی علیه الرحمه و منظومه در معانی و بیان و تفسیر قرآن مجید و تاریخ کبیر و دیوان
 اشعار کبیر و رساله در علم حساب و کتاب تذکره العنوان و آن کتابت عجیب که بعضی الفاظ
 آن بسیار و بعضی به شیخ است و در طول و عرض خنده میشود و مجموع کتاب مذکور یک علم است
 و هر سطر که از سرخی خنده میشود جدا گانه هر یک علمی از خود منطبق و عروض میباشد وجه تسمیه آن تذکره
 العنوان چنین است که یکی از فضلاے اهل سنت کتابی موسوم بعنوان اشرف که مشتمل بر علوم مذکور
 و فقه و تاریخ است برین طرز تالیف نموده روزی در مجلس شیخ ذکر آن کتاب بیان آمد آن مجلس
 بهامی متعجب شدند بنابر آن شیخ موصوف ابی انکه ملاحظه کتاب عنوان اشرف نماید کتاب تذکره
 والتصنیف فرمود شیخ قاسم الکامطینی از جمله معاصرین شیخ حر عاملی بود چنانچه در آل
 آل آورده که شیخ قاسم کاظمینی عالم عابد و فاضل زاهد و معاصر است از تصنیفات او است شرح
 کتاب استبصار که جامع احادیث و اقوال فقها است انتهى کلامه کلب علی بن جواد الکامطینی
 فاضل عالم و صالح و شاعر ادیب و معاصر شیخ حر عاملی بود و کذا فی الاصل شیخ علی بن ابی
 بن محمد بن الحسن بن زین الدین الشهد الثاني فرزند از چند شیخ زین الدین بسط
 شهید ثانی علیه الرحمه بود و عم شیخ علی مذکور شیخ علی صاحب در منشور بود و در کتاب اهل آل
 آورده که شیخ علی مزبور فاضل و عالم و شاعر و ادیب بود و قرارت علوم پیش عم خود فرموده و از دیگر

شایخ هم استفاده فرموده و آیهام کتاب مذکور آورده که شیخ علی مزبور الحال در صفهان مشهور
 است الشیخ حسن بن زین الدین بن محمد بن الحسن بن شهید الثانی العالمی
 اجمعی برادشیش علی سابق الذکر است شیخ حر عاملی او را از جمله معاصرین خود شمرده و گفته که
 شیخ حسن مذکور عالم و فاضل و صالح و معاصر است الحال در بلدۀ اصفهان توطن دارد و قرأت
 علوم پیش عم خود و دیگران از شایخ و اساتذۀ خود فرموده السید ابوالحسن بن علوان
 الحیلمی العالمی اشامی صاحب اہل اہل آورده کہ سید ابوالحسن مذکور فاضل صالح
 و جلیل القدر و از معاصرین است درین زمان در بلبلک سکونت دارد و انتہی مولانا سید
 عبد العظیم بن السید عباس الاسترآبادی عالم و فاضل و محدث و فقیہ بود در
 لور لورۃ البحرین آورده کہ سید عبد العظیم بن سید عباس استرآبادی از علمای اخباریین
 بود از تصانیف اوست رسالہ در وجوب یعنی نماز جمعه و علامہ سید ہاشم بن سید سلیمان بن السید
 اسمعیل بن سید عبد الجواد الکنکاشی التوبلی الحنفی کہ احوالش انشاء اللہ مذکور خواهد شد از سید
 عبد العظیم مذکور روایت دارد الشیخ محمد بن علی بن احمد بن موسی العالمی البساطی
 از معاصرین شیخ حر عاملی بود چنانچہ در اہل اہل او را بہ فاضل صالح ستوده و گفته کہ شیخ محمد
 مذکور الحال در بلدۀ اصفهان توطن دارد مولانا محمد موسی بن شاہ قاسم السبزواری
 از ساکنین مشہر مقدس موضعہ فقیہ رضویہ علی راقدرہما الاف التحیۃ بود چنانچہ در اہل
 اہل آورده کہ مولانا محمد موسی بن شاہ قاسم السبزواری ساکن اہل مشہر فاضل عالم محقق
 متکلم فقیہ محدث عابد معاصر است از تصانیف اوست تفسیر قرآن مجید و حواشی بر شیخ
 لمعہ و غیر آن از کتب و رسائل مولانا قطب الدین محمد بن علی اشرف الدیلمی
 اللہاجی صاحب اہل اہل آورده کہ مولانا قطب الدین محمد بن علی اشرف دیلمی لاجبی فاضل
 جلیل القدر صاحب تصانیف کثیرہ است از انجملہ رسالہ در عالم التالی و غیر انہا و او از جملہ
 معاصرین است مولانا میرزا محمد رفیع الواعظی القزوینی از شاہیر فضلاء کاملین و بکفا

و اعظمین و علمای عالمین بود کتابش ابواب الجنان رجال فضل و علم و جلاله قدر او شستاد
 دارد الحق که کتابی فارسی در بیان پند و نصیحت یا این فصاحت و بلاغت و خوبی عبارات لطیف
 استعارات بمعرف تالیف رسیده از مجلد اول آن کتاب ظاهر میشود که کتاب مذکور مثل برشت
 بالست اما مجلد اول که یکی از ابواب هشت گانه است درین دیار بسیار شهرت دارد و در زمان
 شاه عباس ثانی صفوی تصنیف شده و مجلد ثانی هم بنظر مؤلف رسیده اما کیاب است و
 از حال دیگر مجلدات اطلاعی ندارد اما اقبال تالیف و تصنیف در آمده یا نام نامی با جمله
 میرزا موصوف و عطاء عامل و شاعر کامل بود در شعر و اعطی تخلص بهشت میرزا محمد طاهر
 نصر آبادی در تذکره اشعار که آنرا در زمان شاه سلیمان صفوی در سنه یکهزار و شصت و سه هجری
 تصنیف کرده بتقریب ذکر علماء و فضلا و شعرا آورده که در اعطی قزوینی هم شریفش میرزا رفیع است
 نواده ملا فتح الله و اعطی قزوینی است لغتوں کمالات آراسته و بصلاح و بر میرزا گاری پیرسته
 چمن طبعش را از تاب کل خود رو و گلزار خاطرش را ماه تمام گل شببو لطافت و جلالت
 طبع او را تالیف سسی به ابواب الجنان گواه عادلست که چهارده و شش بحکم عدل صاحبان
 انصاف گذارشته و سجل فصاحتش یا زعان اهل عرفان معنون گردیده حقا که هر بابش در
 بر روی مطالعه کنندگان گشاید و هر فقره اش از راه نظر به بنیده و حقیق تحقیق نماید و صدای
 مذکور گوید که جلوه اول آن کتاب فصاحت آیات بنظر من رسیده اینکس را از کتب احادیث
 و اخلاق مستغنی میاز و چه را که من مطالعه کتب تواریخ و اخلاق و امثال آن بسیار نموده ام
 بحسب لفظ و معنی هیچکدام انقدر رفیع ترسان نیست حیرانم که در مجلدات دیگر چه خواهد گفت که در
 بنا خدا مید که بصحت و عافیت تو فریق اتانم آن یاب در علی قلیجان داله در تذکره خود که سسی
 بر ریاض اشعار است آورده که مرزا محمد رفیع و اعطی قزوینی از فضلا و علمای عصر و علمای دهر است
 لای ابدار موصوف و عطاء و نصیحت او آویزه گوش خاص و عام بوده و شعر و انشا آینه ای که با صمیمیه
 دیگر کمالات ساخته بود کتاب ابواب الجنان را که شمل بر ترجمه احادیث اهل بیت علیهم السلام است

در رعایت کیفیت و رنگینی تسوید نموده در او اکل جلوس خاقان مالک رقاب یعنی سلطان حسین صفوی داعی حق را بسبیک اجابت گفت و در تذکره نتائج الافکار مسطور است که صاحب فکر بلند و طبع متین مرزا محمد رفیع و اعطاء از اکابر قزوین که نژاده طایفه المند و اعطای قزوینی است بوساده تعلیم و تربیت شائقین جادداشت و بوعط و پند خلائی نظری گماشت و در نظم پرداخت از مهنوایان سیرا صائب و طاهر و حیدر بود و طریق سخن تبلانش تازه و معانی دلنشین بخوش اسلوبی می نمود غنوی معرکه شاه عباس یاسلم خان اوزبک بس رنگین و نیکو گفته و لالی آید امضایین را برشته فصاحت و بلاغت سفته در او اخرامه حادی عشر لبها هستی چسبید

الشیخ سلیمان بن علی بن سلیمان بن راشد بن ابی طیبیه البحرانی الاصبعی صلا
الشاخوری مسکن شیخ حرعالمی اورا از حمله محاصرین خود آورده و به علامه و فاضل فقیه
ستوده و شیخ یوسف بحرانی در لؤلؤة البحرین گفته که شیخ سلیمان مزبور فقیه نبیه و مجتهد صریح
بوده و از تصانیف او در رساله است و در تحریر نماز جمعه در زمان غیبت امام علیه السلام و شیخ
احمد بن محمد بن یوسف بحرانی نقابانی خطی در نقص و جواب رساله مذکوره رساله خوب موافق حق
و صواب تصنیف کرده دیگر از تصانیف او است رساله در تحلیل متن و فقه که در آن کلام
بعضی از علمای عجم را که قائل بخیر کم بوده اند رد کرده است و دیگر رساله در علم کلام مثل تجریدی حیل
دین و رساله در تناسل باهی با است دی از شیخ احمد بن شیخ محمد بن علی نقاشی جمعی و هم
از استاد خود شیخ علی بن سلیمان بن حسن قدیمی بحرانی که حاشی گشت روایت دارد و شیخ سلیمان
بن عبد الله بحرانی شاگرد او بود و از روایت دارد و شیخ سلیمان بن علی مذکور در رساله کبیرا
و یکصد و یک هجری وفات یافت و سید عبد الرؤف جفصی بحرانی که خصوصیت با او داشت
تعبیر در مرثیه او گفته و از انظار این شعر شریفین تا شیخ وفات او است شعر

صالح الغراب بغافق فی جب علی	موت الفقیه فائمی دم مع یدنصر
پس لفظ غافق بغین معجمه که معنی صدای زلف است ماده این تایید یا شنبه ایضا شیخ یوسف	

در لور لورہ البحرین آورده کشمیر سلیمان بن علی مذکور از شیخین جلیلمین شیخ جعفر بن کمال الدین بحرانی
 و شیخ صالح بن عبدالکریم بحرانی روایت داشت شیخ احمد بن ابی محمد بن یوسف
 المقابلی اخطی بحسب آن در لور لورہ البحرین آورده کہ محل وطن او خطه بود و منشأ و مسکن
 قریہ مقابا از قریہ بحرین است کہ او در آنجا تحصیل علم نموده و از جمعی از علما عظام روایت
 حدیث داشته از جمله ایشان پدرش فقیہ شیخ محمد بن یوسف و برادرانش محمد باقر مجلسی و سید
 محمد موسی استرآبادی صاحب کتاب الرحبہ اند و پدرش محمد بن یوسف مذکور از شیخ علی
 بن سلیمان قدس بحرانی روایت داشت و آہر در علوم عقلیہ و فکلیہ و ریاضیہ و طب
 و ہندسہ و حساب و عربیہ بود لکن چیزے از مصنفات او نقل نگاہ اند و شیخ ابی محمد
 بن یوسف مذکور علامہ فہامہ و عابد زہد و تقوی و کریم النفس صاحب تصانیف بود و شیخ
 بحرانی آورده کہ تصنیفات او کہ بنظر من رسیدہ است بر علوم منزلت او در علوم عقول و بحول
 و قروع و حصول بدقت نظر و حدت خاطر با دصفت مزید بلاغت و فصاحت در تفسیر و تہذیب
 و تحریر گواہی میدہد و نزد من است کہ او از جمیع علمای بلاد بحرین اہل عصرین تا مہرین
 خود بلکہ از غیر ایشان ہم افضل بود یکی از کلامہ اش در رسالہ خود مذکور نموده کہ ہذا شیخ
 مذکور بسوی اصفہان رفت مولی فاضل محمد باقر خراسانی مصنف کفایہ و ذخیرہ و غیرہ
 دو روز برای مذاکرہ و استفادہ از دہلیات اوی نمود و ملا محمد باقر مجلسی را دیدہ و او را احباب
 روایت داد و در جملہ مع فتاوی او و اجازہ نوشت کہ از عجائب التمام است و انانی بلکہ از
 تفضلات ربانی و نہات بالغہ سبحانی بر من است کہ مرا با مولای او سلمہ فاضل کا و مرجع
 بارع تقی زکے جامع فنون فضائل و کمالات و صاحب گوی سہقت در سیدان حاد است
 و دہ الاخلاق الرضیہ و الاعراق البہتہ علم تحقیق و کویہ تدقیق عالم تحریر فائق التہذیب و تہذیب
 کلمات و دقائق معانی شیخ احمد بحرانی اتفاق صحبت افتاد پس او را در علم و فضل و ریاض
 علی پایان و دانای ما عظیم ایشان یافتہ الی اخر الا جازہ و ایضا در لور لورہ آورده کہ از شیخ

شیخ احمد مذکور است کتاب ریاض الاله لال حیاض المسائل در فقه که از انجمله پاره از رسائل طائره
 دیده ام و بس و رساله دیگر در وجوب عینی نماز جمعه است که در آن بر رساله شیخ سلیمان بن علی
 شافعی بکراتی که ذکر او گذشت مذکور است دیگر رساله در مسئله استقلال پدر بولایت مکر بلخ
 رشیده و رساله در منطق موسوم بالمشکوٰۃ المصنیه و رساله موسوم بالموثر الخفیة فی المسائل المنطقیه
 و رساله صغیره در مسئله برادر شیخ احمد مذکور و برادرش شیخ یوسف شیخ حسین هم در سنه
 یک هزار و یکصد و دوم هجری در حیات پدر خود بسبب طاعون در عراق وفات یافتند و در جوار
 مزار فائض الانوار حضرت کاظمین علیهما السلام مدفون شدند و بعد از آن پدر ایشان دال
 یک هزار و یکصد و دوم هجری در قریه مقامی که سکون او بود وفات یافت شیخ سلیمان بن عبد الله
 بحرانی از شیخ احمد مذکور روایت داشت شیخ محمد بن محمد بن سعید بحرانی الماحوزی موسوم
 قریه ماحوز بغیر حمله و نایب جمعه در آخر قریه ایست از قریای بحرین در آن شکل بر سه قریه است
 قریه دین بغیر و ال حمله و سکون او و فتح نون قبل از حیم و قریه لسان فتح باو تالی دو نقطه
 بالا بعد از لام و قریه علی بغیر عین سحر و فتح را حمله و سکون یار دو نقطه یا بین قبل از فاء و کاف
 لودیه آورده که فصل وطن شیخ محمد بن ماجه مذکور قریه دین بود که یکی از قریهای ماحوز است لکن
 او را اینجا بسوی قریه بلاد که قدیم از قریهای بحرین است آمده ساکن شد و او فقیه مجتهد فقی
 دقیق النظر از اعیان علمای بلاد مذکور بود و امامت نماز جمعه و جماعت در اینجا داشت و از تقاضای
 او رساله سببه بالصوفیه در رساله در نماز است که آنرا در خیر از حجت سید بزرگ میرزا محمد صفی بن
 بن میرزا محمد مهدی تسابه تصنیف کرده بر دضه صفویه فی حکم الصلوة الیهویه موسوم ساخته بود
 میرزا محمد مهدی مذکور در خیر از اجداد شیخ صالح بن عبد الکرم بحرانی شیخ الاسلام بود و دیگر تصانیف
 شیخ محمد بن ماجه مذکور رساله مشتمل بر کلی در مسائل منطق است شیخ عبد الله بن صالح سماجی
 بحرانی گفته است که من در اوّل عمر خود در قریه ماحوز با استاد خود شیخ سلیمان بن عبد الله بحرانی
 دو مرتبه در عقبت شیخ محمد مذکور نماز گذارده ام و شیخ سلیمان بن عبد الله و اما شیخ محمد مذکور بود و

در آن زمان میان هر دو ایشان در مسئله فقهیه بحث واقع شد و آن اینکه نهادن پیشانی جزو
 سجود است یا نه پس اگر کسی در سجده باشد و در آن حال آیه سجده واجب را پیش او بخواند پس
 او را استمرار بر همان سجده کافی است یا باید که سر برداشته باز پیشانی بسجده ببرد پس درین مسئله
 شیخ محمد بن ماجه دعوی اجماع نمود بر اینکه نهادن پیشانی جزو هر سجده نیست و چنان شخص را
 استمرار بر سجده اولی کافیست و استاد من شیخ سلیمان بن عبداللہ درین مسئله مخالفت او نمود
 و گفت که بلکه بر او واجب میشود که سر بردارد و باز بسجده بنهد پس من از شیخ سلیمان این را شنیدم
 و نوبت باین رسید که شیخ سلیمان گفت لکن دینکم دلی وین و مرا و شیخ سلیمان از قرات این آیه
 آن بود که آنچه تو گفتی که اعتقاد تست بجهت آنکه تو بجهت هستی ترا تقلید قول من جابر نیست و آنچه
 من گفتم اعتقاد من است زیرا که من هم بجهتستم و مرا تقلید سخن تو جابر نیست پس شیخ محمد
 بن ماجه بچرخیدن این آیه از و کلام حجت آسمین و لغزت انگیز با و مشکلم شد زیرا که او گفت
 بسوی اصل نشان و نزول آیه مذکور شد که این آیه شش بر کلام حضرت نبوی بجا طبع گشت
 است شیخ سلیمان گفت کلام من از راه حجت بود و از راه طعن و تشنیع بر تو نیست و زیاده
 ازین او را ممکن نشد که رو بر شیخ مذکور نماید زیرا که شیخ محمد در آن زمان اشارت الیه بود و شیخ
 سلیمان تا آنوقت اشتها نداشت پس بر دو از یک دیگر جدا شدند و مجلس منقضی شد و هر یک
 از ایشان خستمناک بر دیگر بود و مدتی خلیل قریب چهل روز برین حال بودند و استاد من
 شیخ سلیمان رساله در مسئله فتن بر او نوشتند و گفتند که شیخ محمد مذکور را مرض عظیم عارض شد و شیخ
 سلیمان اعیادت او حاضر شد پس شیخ محمد در همان مرض که عمرش قریب هفتاد سال بود در حدود
 سنه یک هزار و یکصد و پنج هجری وفات یافت و آن سال سال جلوس بادشاه زمان سلطان حسن
 بن شاه سلیمان صفوی بود و قبر شیخ مذکور در مقبره شهید و اقصیت و قبه بالای آن بنا کرده اند و در آن
 بلا و بعد از او بسوی سید ماظم قلی بجرانی منتقل شد و مؤلف گوید که آنچه صاحب تذکره العلماء
 از بعضی تواریخ نقل کرده که سال جلوس سلطان حسین بن شاه سلیمان صفوی یک هزار و یکصد و پنج

بود چنانکه در احوال سید زاریع قزوینی و خط گذشت مخالف است که شیخ یوسف بخرانی
 در نیکام تحریر فرموده و الله اعلم و شیخ یوسف میفرماید که رساله شیخ سلیمان بن عبد الله بخرانی
 که مشتمل بر رد بر شیخ محمد مذکور در مسئله مذکوره نزد من بود و در بعضی حوادث از دست من رفت
 و چون شیخ محمد مذکور وفات یافت شیخ سلیمان قصیده خوب در مرثیه او نظم کرد و در آن قصیده
 معج بسیار در حق او گفت و شیخ محمد مذکور از مولانا محمد باقر مجلسی علیه الرحمه روایتی حادث
 داشت شیخ سلیمان مذکور از روایت دارد السید هاشم المعروف بالعلامة ابن
 السید سلیمان بن السید اسمعیل بن السید عبد الجواد الکتکانی التوبلی البجری
 منسوبت بسوی کتکان بفتح کاف و دو نقطه بالا قبل از کاف دیگر که نام قریه از قریه های
 توبلی است و آن بتای دو نقطه بالا و سکون و او قبل از باء موحده و لام قبل از ایا و یکی از
 اعمال بخرن است که آنی بعضی الکتاب در لؤلؤ آورده که سید هاشم مذکور معروف بعلامة است
 فاضل محدث جامع و متبع احادیث بود یکبار سوله مولانا محمد باقر مجلسی علیه الرحمه مجلس
 کوی سبقت بروی نر بوده و کتابهای چند تصنیف کرد که گواهی بر شدت تتبع و کثرت
 اطلاع او دارد و ایضا در کتاب مذکور مسطور است که ریاست قریه بلاد العباد از شیخ محمد بن ماجه بخرانی
 بسوی سید هاشم مذکور منتهی شد و او در آنجا متولی الموقوفه ریاست بود و آنرا با حسن وجه بجا آورد
 و آن زمان حاکمان را دفع کرد و بالعنه بسیار تریج امر معروف و نهی عن المنکر فرمود و
 در امور دین از لایست بگویان اندیشه نیکو و از جمله اعیان متورعین بود و شدت بر ملوک
 و سلاطین داشت و فاش در سنه هزار و یکصد و هفت هجری در قریه نعیم بنیامه شیخ عبد الله
 بن شیخ حسین بن علی بن کبار نعیمی بحسنه واقع شد زیرا که او و پدر شیخ علی بن شیخ عبد الله بن کبار
 در عقد کالج خود داشت پس نعش او را بسوی قریه توبلی نقل کردند و در مقبره مشهوره آنجا دفن
 کردند و قبرش هزاره معروف است در ریاست بلاد العباد و بسوی شیخ سلیمان بن عبد الله بخرانی
 منتهی شد و بعضی از علما ذکر فرموده اند که وفات سید مذکور بعد از وفات محمد بن ماجه که ذکرش گذشت

سید هاشم
 البجری
 و الف غایم

چهار سال واقع شد بنابرین تاریخ وفات سید مذکور سنه یک هزار و یکصد و نه هجری بوده باشد
 از تصانیف او است کتاب المیزان فی تفسیر القرآن شش مجلد دوران احادیثی که در تفسیر
 آیات قرآن وارد شده است از کتب قدیمه غیره جمع کرده و دیگر کتابها و ذخایرانکه در تفسیر قرآن
 دو مجلد و کتاب غایه المرام فی تعیین الامام و کتاب معالم الزلفی و النشاة الاخری یک مجلد کتبیست
 فی النسخ علی الائمة الهده و دو مجلد و کتاب الدلائل فی فضائل الحسین الشهدیک مجلد
 و کتاب تفصیل الائمة الاثنی عشر علی الانبیاء علیهم السلام سویضیاد کتاب وفات النبی و کتاب
 وفات الزهراء و کتاب سلاسل الحیدر که منتخب از شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید است در
 بیان فضائل سید المومنین و باقی ائمه معصومین است و کتاب الاحتجاج و کتاب غایه الاموال
 فی ماتیم به الاعمال و کتاب ترقیب التهذیب در دو مجلد و در آن جمیع احادیثی را که در تهذیب
 الاحکام شیخ ره مندرج بوده است در باب مناسب ترقیب لائق مندرج ساخته بعضیها نیز
 از راه حداد و تحسیرب التهذیب می گفتند و کتاب تنبیهات الادیب فی حال التهذیب
 که در آن بر اعلام بسیار که از شیخ طوسی ره در اسانیه تهذیب الاحکام واقع شده بود تنبیه
 نموده است و دیگر کتاب الرجال و العلماء در ذکر کسانی که بوسیله حق راجع کرده اند و کتاب
 حلیه الابرار و کتاب حلیه النظر و فضائل ائمه اثنی عشر و کتاب البهجة المرضیه فی اثبات
 الولايت والوصیة و کتاب مناقب ائمه و کتاب الائمة و کتاب نسب عمر و کتاب تلخیص
 روایاتی که در سنن لا یحضره الفقیه مذکور اند و کتاب مولده حضرت قائم صاحب الزمان علیه السلام
 و کتاب نزله الابرار و منار الافکار در ذکر خلق جنت و نار و کتاب الحجج در ذکر چیزی که حق
 حجت و امام نازل شده و کتاب تبصرة الولی در ذکر کسانی که حضرت امام همدی صلوات الله
 علیه را دیده اند و کتاب عمدة النظر در احوال ائمه اثنی عشر علیهم السلام و کتاب معجزات النبی
 صلی الله علیه و آله و سید هاشم مذکور از جمعی از علماء روایت احادیث داشت از جمله ان
 شیخ فخر الدین بن طریح جعفی مصنف مجمع البحرین و غیره و سید عبد العظیم بن سید عباس استرآبادی

معنی رساله در وجوب عینی نماز جمعه است که از علمای اخبارین بود و منتهی محصله و صاحب
 تذکره العلماء آورده که دیگر از تصانیف سید اشتم مذکور کتاب روضه المعارفین است که از
 شیخ یوسف بحرانی در احوال شیخ محمد بن یعقوب کلینی رحمه الله تعالی ذکر نموده است و
 شاید که درین مقام بسبب سهولت مذکور را نام برده و الله اعلم ملاحظه افصح الله و مستر
 از افاضل عصر خود بود و ما اثر انکار مسمور است که ملاحظه افصح الله شتر شری تازه داغ نشانه
 زودرسی و انجمن افروز سخن عربی و پارسی است سید علی معصوم در سلافة العصر احوال طار
 بطمطراق مینویسد و میرزا صاحب مکر را در مقاطع یاد میکند از جمله است ۵
 همین رخاک فرج کامران نشد صاحب که فیض هم ظهوری ازین جناب سید
 از وطن الموت بسیر ممالک دکن خراسید و در خدمت سلطان عبدالحمید قلی شاه دله

حیدر آباد منزلت و ثروت تمام بهرسانید از اشعار عربی او است ۵

لا عزوان لم تفصح الا یام بی الدهر ابن عطاء و لیا الراء
 و بذل جری طبع الزمان اهلہ دفن الکلام و اهلہ احياء

اشاره است به اصل بن عطاء غریبی که الشاع بود یعنی حرف را را نطق نش و آنست
 و نوعی سخن ادومی نمود که حرف را در کلام او نمی آمد و عیب شنبه بر سماعان نگاه
 نمی شد تا جیکه ضرب المثل شد و شعرا در اشعار خود استعمال کردند ابی محمد خازن گوشت
 در وجه صاحب بن عباد وزیر

شعر

تجنب لایوم العطاء کما تجنب ابن عطاء شنبه الراء

در تذکره تنایج الافکار مسمور است که ملا سید مذکور در او اخراسته حاوی عشر شیل بشر
 عقبی گشت

بخشم دوم

در ذکر فضلاء و سیدین مائتہ ثانی عشر

ایشان محمد بن الحسن بن علی بن محمد الحر العالمی المشغری بقسم حار و جملہ و تشہیر
 را و جملہ منسوب است بسوی مشغری بفتح میم و فتح ثین سجد و سکون غین معجم قبل او و جملہ
 و با و اخرا آن کہ نام قریہ از جیل عامل است از اعظم محدثین و محمد بن ثلثہ متاخرین است
 و ساعصر اخوند ملا محمد باقر مجلسی بود و از واجازہ روایت دارد و اخوند مذکور نیز از واجازہ
 روایت داشته چنانچہ در بعض لقائیت خود آورده کہ مولانا محمد باقر مجلسی خدایش بسبب است
 دارد آخر کہے است کہ مرا اجازہ داد و سن ہم اورا اجازہ دادہ ام صاحب سلفانہ العصر کہ
 ابتدای تصنیف آن سنہ کینہ از ہشتاد و یک ہجریست بحسب روایت او و نوشته و گفته
 کہ او درین زمان در محکم بقیم است و در لؤلؤة البحرین سطور است کہ شیخ حر عالم فاضل و
 محدث و اخباری بود تا تاریخ ولادت خود را کتاب اہل ذکر نمودہ است کہ شب جمہ ششم ماہ ز
 سال کینہ از ہجری و سہ ہجری بود و ولادتش در قریہ مشغری واقع شد و او در قریہ مذکورہ بحدیث
 پر خود و ہم بخدست عم خود شیخ محمد حر و بخدست جد مادری خود شیخ عبد السلام بن محمد الحر و بخدست
 خال پر خود شیخ علی بن محمود و غیر ایشان قرارت علوم نمودہ بود و ہم در قریہ جمع بخدست عم
 خود و بخدست شیخ زین الدین بن شیخ محمد بن شیخ حسن بن شہید ثانی و بخدست شیخ حسین
 ظہیری و غیر ایشان خوندہ و مدت چہل سال در آن بلاد یعنی عرب اقامت نمود و در عرض
 آن مدت دوم مرتبہ اولی حج نمود و بعد از آن بسوی عراق سفر کرد و بچغ و کر بلا و انجدا و سوس
 من رائی رسید و بشارت زیارت مشاہد نمودہ حضرات ائمہ علیہم السلام مشرف شد پس بسوی
 عجم رفت و بشارت مقدس طوس رسیدہ زیارت حضرت امام رضا علیہ السلام را بجا آورد و مدت
 مجاورت او در آنجای اقدس تا وقت تالیف کتاب اہل بستہ چہا سال بودہ است و درین

درت هم دوم تہج رفت و دوم تہج بزمیارات عبات عالیات اللہ عراق رفت مولف گوید
 کہ اجازہ کہ شیخ مذکور برائے اخوند ملا محمد باقر مجلسی علیہ الرحمہ نوشتہ بنظر فقیر رسیدہ تاریخ
 کتابش اول جاوی الثانیہ ستمہ خمس و ثمانین بعد الالف است و در شانای آن بتقریب ذکر
 طرق و شاخ خود آورده فمن ذلک ما جہزنی بہ شیخ الجلیل الثقۃ الورع ابو عبد اللہ الحسین
 بن یونس بن ظہیر الدین العالمی و ہوا اول سن اجازت کتبہ و مشافہتہ سنۃ احدی و خمسين
 و الف عن الشیخ الفاضل نجیب الدین علی بن محمد بن کی العالمی عن الشیخ الکامل الادحد
 بہار الدین محمد بن حسین بن عبد الصمد العالمی عن ابیہ عن الشہید الثانی انتہی کلاسہ و
 صاحب تذکرۃ العلما بعد نقل بعضی از مضامین سطورہ آورده کہ در اواخر کتاب و سائل الشیخ
 در جملہ ذکر رجال راویان و علما سے حدیث بتقریب ذکر خود سال ولادت خود را مطابق
 آنچه گذشت مذکور ساختہ بسیاری از تصانیف خود را نام برده و گفتہ کہ این کتاب را کہ سی
 بتفصیل و سائل الشیعہ الی تحصیل سائل الشریعہ است در مدت ہجده سال تالیف کردہ ام
 و قریب دو ثلث آنرا در قریہ مشغورہ کہ از قرایہ جبل عامل است تالیف آورده ام و باقی را
 در شہد بقدرس حضرت امام رضا علیہ السلام با تمام رسانیدم انتہی محصل کلاسہ و تاریخ
 ولادتش و مدت اقامتش در عرب و مجاورتش در شہد بقدرس کہ در کتاب اہل آمل ذکر نمودہ
 است چنانکہ گذشت ظاہر میشود کہ آن کتاب را در سنہ یکہزار و نود و ہفت ہجری یا بعد از آن
 تصنیف کردہ است و اللہ اعلم و در لؤلؤۃ البحرین سطور است کہ فاضل ابو الحسن شریف بن
 محمد ظاہر عالمی و شیخ محمود بن عبد السلام بحرانی از شیخ حرر مذکور روایت داشتند و از فاضل
 تلامذہ شیخ مذکور شیخ مہذب الدین احمد بن رضا مصنف کتاب فائق المقال فی الحدیث
 و الرجال است از تصانیف شیخ خبر موصوف کتابت آنرا بجملہ کتاب جواہر السنیہ در ذکر احادیث قدسیہ
 کہ اولین البقات اور است و احدی قبل ازہ جمع آن نیز درختہ و کتاب صحیفہ ثانیہ از دعا ہا
 حضرت سید الساجدین علیہ السلام سولے دعا ہائے کہ در صحیفہ کاملہ متداولہ مجمع است

مؤلف گوید که کتاب صحیفه ثانیه که بخط مصنف آن شیخ حر عاملی علیه الرحمه در کتبخانه بعض
 اعلام البقاء الله الی یوم القیام موجود است بنظر فقیر در آمده شیخ مذکور در دیباچه کتاب مذکور
 اسما کتب را تضمین عبارت خود فرموده و بر نظر آن نسخه بخط خود نوشته الصحیفه ثانیه من
 ادعیه مولانا زین العابدین علی بن الحسین بن علی بن اسیطالک علیهم السلام تالیف العبد محمد
 بن الحسن الحسری عالمه الله بلطفه و فضله و ایضاً بر حاشیه همین عبارت مرقوم است
 ما لکها کاتبها مولفها و در خاتمه کتاب مزبور میفرماید یقول العبد محمد بن الحسن بن علی بن محمد
 العالمی عفی الله عنه هذا وصل الی من ادعیه مولانا زین العابدین علی بن الحسین
 علیه السلام مما خرج عن الصحیفه الکامله و الحمد لله وحده و صلی الله علی محمد و اله و عترت
 من جمعی فی شهر رمضان سنه ثلث و خمین بعد الالف حامد اصغیا سلما ستغفر الله
 لمن دعا بها ان لیسر کنه فی صالح دعائه و قد کتبت هذه النسخه ایضاً بیدی تمینا و تبرکاً
 فی شهر جمادی الاول سنه ست و سبعین بعد الالف بمریته استرا با در سهاب العباد و درین
 نسخه بر حاشیه شروع هر دعا اسناد و درود ایت خود بخود که کتب منقول عنه باین عنوان نوشته
 که هذا الدعاء مروی فی عدة کتب ههنا کتاب معج الدعوات الی غیر ذلک من الکتب المتی نقل للشیخ
 المزبور عنهما و دیگر از تصانیف اوست کتاب تفصیل و سائل الشیعه فی تحصیل مسائل الشریعه
 شش مجلد شیخ موصوف ذکر تصانیف خود آورده که اگر حسب حال در اجل صحت بدرج ما یکشف شیخ کتاب
 و سائل الشیعه دارم انشاء الله تعالی و آنرا بتحریر و سائل الشیعه و تحجیر مسائل الشریعه یوم
 خواهم ساخت و آن شیخ مشغول باشد بر آنچه که استفاد از احادیث باشد و بر فوائد متفرقه که
 در کتب استدلالیه انداز ضبط احوال و فقه اوله و غیر ذلک من المطالب المهمه مؤلف گوید
 که شاید ثوبت تصنیف شیخ کتاب مذکور رسیده که اجل آنجناب در رسیده رحمه الله تعالی
 و از جمله تصانیف شیخ موصوف است کتاب هدایه الاله الی احکام الامم که سه مجلد است
 و آن متخنی از سائل الشیعه حضرت امامیه و کبریات از اول فقه تا آخر است که کتاب است

رسائل الشیعه مشتمل بر عنوان البواب وعدد احادیث هریاب و مضمون احادیث مندرجه آن
 که یک مجلد است و کتاب الفوائد لطو سیه که یک مجلد از ان بحال تالیف رسیده و آن
 مشتمل بر صد فائده در مسائل متفرقه است و کتاب اثبات الهداة بالانصوص و المعجزات در رد حمله
 که مشتمل بر هزار حدیث از کتب خاصه و عامه است و کتاب اهل آمل فی علمائیل عامل که در آن
 علمای شاخین هم مذکور است و رساله در ذکر حجت که آنرا رساله الایقان سن الحجة بالمهران
 علی الرجعة نامیده است و رساله در رد برفقه صوفیه و آن معروف بر رساله شنی عشریه است که
 که در آن قریب بیک هزار حدیث در رد صوفیه آورده و رساله در مسئله خلق کافر و بجه مناسب
 دارد و رساله در مسئله نام بردن حضرت امام محمد جد صاحب الزمان عجل الله فرجه که آنرا رساله
 کشف التعمیه فی حکم التسمیه موسوم ساخته است و رساله در بحث نماز جمعه و رساله در تحقیق اجماع
 موسوم بر رساله نوبته الاسماع فی حکم الاجماع و رساله در اثبات تواثر قرآن مجید و رساله در ذکر آثار
 رجال و رساله در احوال صحابه و رساله در بیان منزله بودن انبیاء و ائمه معصومین از سهو و نسیان
 و رساله در واجبات و محرمات منصوصه از اهل فقه تا آخر آن و در آن مجموع واجبات یک هزار و
 بالنقص و سی و پنج است و مجموع محرمات یک هزار و چهار صد و چهل و هشت است موسوم به بایه الهدی
 و کتاب فصول المهمه فی اصول الائمة که مشتمل بر قواعد و کلیات منصوصه در اصول دین و اصول
 فقه و فروع فقه و در طب و کتاب العربیه و العلویه و اللغة المردیه و از تصانیف اوست
 اجازات متعدد برای معاصرین خود که مطول و مختصر اند و دیوان شعار است که قریب بیست هزار
 بیت است اکثرش در مدح سید المرسلین و ائمه معصومین است و در آن منظومه است در تاریخ
 نبی و ائمه و ایضاً از تصانیف اوست کتاب فوائد قدسیه و دیگر رسائل متعدد طویل که
 قریب به ده رساله باشند که ازانی الاصل سن تعداد الکتب و ائمه اعلم و از اوست از جوده و دیگر
 العالم الربانی اخوند محمد باقر بن محمد تقی المجلسی الاصفهانی معروف باخوند مجلسی است
 چنانکه لقب جدش بود که معانی ترجمه والده العلامة باجله آن اقرانوم وین ائمه معصومین صلوات الله

علیه السلام از اکابر علمای و محدثین و ثقات فقهی و مجتهدین و مجتهدین ثانی نشسته تا آخرین است در مباحث اجتهاد و فقه
 احتیاط و کمالات علوم و دین و تقوی و عظمت و جلالت قدسیان سائر اهل زمان خود در علم ملک و عرب
 تفوق و امتیاز و شست شخصیت کتاب در سال از تالیفات او است و صورتیکه تمامی مجلدات بحار الانوار
 را یک کتاب شمارند و مجلدات ثلثه حیات القلوب را یک کتاب گیرند اکثر ترتیب آنجناب که از ابدال عهد
 فرموده بزبان فارسی عبارت واضحی براسه انتفاع عامه مؤمنین ترجمه فرموده الحق چنین فیض عام
 در هیچ عصری از هیچ عسک بظهور نرسیده چنانکه شیخ یوسف بحرانی در لؤلؤة البحرین بعد وصف آنجناب
 میفرماید که هیچکس در زمانش قبل از او و بعد از او قرین و عدیل او در ترویج دین و احیای سنت
 سید المرسلین تصنیف و تالیف امر دینی و رفع مبتدعین و مخالفین و دفع اهل بدع و معاندین سیما
 صوفیه معتدین یافته نشد و اینها گفته که آنجناب در دار السلطنت اصفهان شیخ الاسلام بودند
 ریاست دینی و دنیوی و امامت جمعه و جماعت و انجا داشت و او است آنکسی که احادیث طهریت
 رسالت را جمع نموده رواج داد و در میان مردم خصوصاً بلاعجب منتشر ساخت و از برای فهم ایشان
 انواع احادیث را از عربی بفارسی ترجمه نموده علاوه آنکه تصاب و استقامت تمام در امر معرفت دینی
 عن المنکر داشت و دست بود و کرم بر هر کس که سوی او می آمد مربوط داشت چون در زمان نبیت امام
 علیه السلام هر که مجتهد عادل و جامع الشرائط باشد نائب آنحضرت است و سلاطین صغیر و رعایای
 شریف بسیار داشتند از اهل بادشاهی را مجتهد معظم آن زمان نائب خود کرده بترتیب سلطنت می نشستند
 و آن بادشاه خود را نائب او می شمرد و از بخله سلطان حسین صفوی را مولانا محمد باقر مستطاب ^{سلطنت} می
 اجلاس فرمود و شیخ یوسف بحرانی آورده که ملک و سلطنت سلطان حسین با فریه دخول و وقت
 تدبیرش در امور ملکینة مین و وجود ملا باقر مجلسی محروس و محفوظ بود و چون ملا رحلت فرمود نقصان در
 اطراف ملکش راه یافت و اقصای اهل بلاد شروع شد و هائسال لم یج تمهید را از همه متضرر
 اختراع نمود و پیوسته روز بروز ملک او خراب و در معرض زوال بود و دیگران غالباً شتم
 آنکه همه ملاک از عجزه او بیرون رفت و ولادت نمودند و از آنکه کبریا

چه آنکه آن مرحوم بر حاشیه کتاب بحار الانوار در مقام تذکره اسمیه آن کتاب گفته که از غرائب اتفاقات
آنکه عدد جامع کتاب بحار الانوار تاریخ ولادت من منقست در لکوة البحرين مطبوعت که وفات
اخذند سال یکصد و یازده هجری اتفاق افتاد تاریخ فوتش غم و غزن است و مایه علی مجلسی
در رساله خود بعد از ذکر اوصاف و القاب و مدائح آنجناب گفته که ولادتش در یکصد و هفت هجریست
لکن گفته که وفاتش در سال یکصد و ده هجریست و احمد بن محمد حسینی لایبجانی که از تلامذه آن
مجلسی است در ذیل فهرس البواب کتاب نظم لای که مشتمل بر تاریخ و هی آن مجلسی است گفته که وفات او
در ربیع و پنجم ماه رمضان سال هجریست چنانچه تاریخی که برای فوت آن مرحوم بطریق تعلیمی گفته اند اشتباه است
ماه رمضان چوبست و فطش کم شد تاریخ وفات عالم شد
و در کلام مولانا از بهری که مشتمل بر تاریخ وفات او است یافته شد که آن مرحوم در و سه آخر ماه رمضان
سنه مذکوره از دنیا رفت و آن این بیاست که در آن اشعار از بعضی اشعار

مرقد او بحار انوار است	که ز عین احیات داده نشان
روضه اش سید حیات قلوب	ز جلال العیون بین تو عیان
اعتقادات اوست ز او معاد	تو بحق الیقین یقین میدان
آیت رحمت آسمی بود	رفت و مردم شدند سرگردان
گویند که عالم غیب	داده بودش بشارت ازین دین
که درین ماه میروی بهشت	ز دوشب و دایه پیر و جوان
زان سبب گشت ختم تفسیرش	آیه کل من علیها فان
چون شب قدر آن عظیم القدر	شد نهان عشر آخر رمضان
از بهری گفت سال بخیرش	با قدر علم شد روان بجان

و صاحب تذکره گفته که از بعضی اشعار از بهری مستفاد میشود که آن مرحوم تفسیری تا شرح آیه
کل من علیها فان تبالیغ آورده که وفاتش در رسیدن لکن الی الآن کلامی تفسیر منسوب با

یافته نشد و هم در نهج تصانیف او مذکور نیست و نیز در کلام احدی از علما نسبت تصنیف
تفسیر بسوی او بنظر نرسیده شاید که در آن سال تفسیر سوره رحمن را در ماه رمضان بسبیل عظمه
و بیان فرموده و تا آیه مذکور در نوبت بیان آن رسیده و اعلم عند الله اخوند مرحوم از جمیع کثیر از
علمای اعلام اجازه روایت احادیث میداشت از انجمله از والد خود و از پسر عمه و از خود شیخ
عبدالله بن جابر عالمی و فاضل جلیل سید شرف الدین علی بن حمزه الله حسینی شولستانی مجاور
نبخت اشرف تمیذ مرزا محمد استرآبادی و غیر هم روایت دارد و کما لیتفاد من شرح الالبیعین علی طاب
و از رساله ملا حیدر علی و لؤلؤه البحرین ظاهر میشود که از اساتذده او ملا حسن علی بن ملا عبدالله شوشتری
و سید الکمل السیر فیع الدین نامی و سید محمد موسی استرآبادی و ملا حسن کاشانی و شیخ علی بن شیخ محمد
بن شیخ حسن بن شهید ثانی و سید شهید سجد الحرام امیر محمد بن دوست محمد استرآبادی تمیذ سید
نور الدین عالمی و غیر ایشان هم بودند و از بعض اجازات متاخرین علما ظاهر میشود که اخوند موصوف
از ملا محمد شریف رودیشی هم روایت داشته و نیز از سید مرزا ابن شرف الدین علی خراسانی در
نوع جمادی الاخری سنه یکتره و شصت و چهار اجازه یافته و نیز در اول جمادی الاخری سنه یکتره
و شصت و پنج از شیخ حر عالمی اجازه براسه خود گرفته و شیخ موصوف هم نوشته با حمله جمیع کثیر از فضلا
و مجتهدین که بعد از اخوند مرحوم هم رسیده اند از روایت دارند از جمله ایشان دامادش میر محمد صالح
حاتون آبادی و دختر زاده اش میر محمد حسین بن میر محمد صالح موصوف که جامع فہرست تصانیف
اخذند است و ملا رفیع شہدی و ملا ابوالحسن شریف عالمی و شیخ محمد بن یوسف نعیمی و شیخ سیام
بن عبدالله بحرانی و غیر ایشان اند و از رساله ملا حیدر علی دریافت میشود که اخوند را چهار پسر بچہ
رسیدند یکی مرزا محمد صادق که والدہ اش خواہر سید جلیل مرزا علار الدین گلستانہ شارح نوح الہام
بود و دیگر فاضل مرزا محمد رضا مشہور باقی که والدہ اش خواہر ابوطالب خان ہنودنی بود
و اخوند مرحوم را کنیزی بود کہ دو پسر از دہم رسیدند یکی ملا محمد جعفر و دیگری ملا عبدالله و دختران
اخذند مرحوم کہ از خواہر سید علار الدین گلستانہ بہر سید یکی زوجہ میر محمد علی خان آقا

که از او میر محمد حسین هم رسیده و دیگر سه نسخه مرزا محمد کاظم بن ملا خریزانی برادر زاد او آن
مرحوم بود که پسرش غلام محمد تقی به ما احیا. من مجاهیست و دیگر دختران هم داشت که اولاد ایشان
در همان میباشند و تفصیل سالی ایشان در آن رساله منضبط است و از اعظم تصانیف در
اجل تالیفات آن قدوة است که کتابها در آن است و مشتمل بر بیست و پنج مجلد است که گاهی از آیات
قرآنی و تفسیر و معجزات حضرت رسالت پیاجی است و تا حال مثل آن کتابی در مذهب امامیه که
جامع احادیث تا آخرین و معتدیه بر نماند باشد تا این نشده ترتیب مجلدات را بنا بر آنچه خودش
در اول کتاب مرقوم فرموده. فیهست کتاب افضل العلم کتاب التوحید کتاب العدل والمعاد
کتاب الاحیاء و الموات کتاب قصص الانبیاء علیهم السلام و کتاب تاریخ احوال نبی صلی الله
علیه و آله کتاب الامامة و جامع احوال الائمة کتاب الفتن و ماجری عبدالنبی من غصب خلافة و
غزوات امیر المومنین کتاب تاریخ امیر المومنین و فضائله و احواله و کتاب تاریخ فاطمة و حسن و حسین
علیهم السلام و فضائلهم کتاب تاریخ علی بن الحسین محمد بن علی الباقه و جعفر بن محمد الصادق و موسی بن
علیهم السلام و فضائلهم کتاب علی بن موسی الزناد و محمد بن علی الحجاد و علی بن محمد الهادی و الحسن بن
علی اسکری و فضائلهم کتاب الغیبه و احوال الحجة القائم المهدی علیه السلام کتاب السماء و العالم
فی احوال العرش و الکاسی و الافاکی و العناصر و الموالید و الملائکة و الجن و الانس و الوحوش و الطیور
و احکام الصيد و الذبابة و البواب و المطب کتاب الايمان و الکفر و مکارم الاخلاق و کتاب الادب
و اسنن و الادب و النواهی و الکبائر و المعاصی و الحد و کتاب الروضة فی المواعظ و الخطب و حکم
و کتاب اطهارة و الصلوة و کتاب الاذان و الدعاء کتاب الزکوة و الصوم و اعمال السنة کتاب الحج
و کتاب الفرائض کتاب العقود و الاقیعات کتاب الاحکام کتاب اجازات العلماء و الاعلام و صلوات الله
علیهم و از کلامش ظاهر میشود که مجلد بیست و ششم نیز در آخر مجلدات مذکوره الحاق نموده چنانکه در
بعض فصول از مقدمه کتاب بنام سفر مایه که بعض احادیث کتب متقدمین را در کتابی ملحوظ
که آنرا مستدرک البحار و هم ساخته اند نیز مذکور و نیز که الحاق در هر یک از مجلدات

این کتاب نمودن باعث تغیر بسیاری از نسخ متفرق این کتاب میگردد و اتمی و رساله دارش به بلخ و غیره
تصانیف اخوند مرحوم که مولفید جمیع بن محمد صالح خان و از آباء سی و نوزاد او اخوند مرحوم است
در آن مفید از آیات هر کتاب و رساله مفصلاً مرقوم است و دیگر از تصانیف آن مرحوم است کتاب
مرآة العقول فی شرح اخبار آل الرسول شرح کافی کلینی که قدری از آن ناتمام مانده کتاب اللؤلؤ
در شرح تهذیب الاخبار شیخ الطائفة ابو جعفر طوسی است و آن نیز ناتمام است و کتاب الصوم نوشته
و کتاب شرح چهل حدیث و کتاب فوائد طریقه که شرح صحیح است و نادعای چهارم نوشته و رساله
و جیزه و علم رجال و رساله اعتقادیه که در یک شب نوشته معروف به لیلیه است و رساله در اوزان
و مقادیر شریعیه و رساله شکیات نماز و رساله موسوم بسائل هندیه در جواب مسائل متفرقه که بر او
او ملا عبد الله اندازند فرستاده از سوال نموده بود و کتاب عین الحیات در ترجمه احادیث مؤلف
که حضرت رسول با بود گفته مشکوٰۃ الانوار که مختصر است از کتاب مذکور در خواص سودا و عیبه کتاب
حلیة یقین کتاب حیات القلوب در سه مجلد اول در تاریخ پیغمبران سلف و بادشاهان که صهر
ایشان بود مجلد دوم در تاریخ و حالات پیغمبران ماصلوات الله علیه مجلد سوم مشتمل بر دلائل نبوت
و امامت و این مجلد را ملا محمد رضی بن ملا نصیر علی که یکی از بنی اخوان اخوند مرحوم بود بعد از او تعالی
تصنیف در آورده موسوم بصحیفه یقین ساخته در از تصانیف اخوند مرحوم است کتاب تحفة الزائر
کتاب جلاء العیون کتاب مقیاس المصابیح کتاب ربیع الاسابیح کتاب زاد المعاد رساله حدود
رساله در اوقات نوافل شبانه روزی و رساله جمیع رساله در ترجمه نامه که حضرت امیر علیه السلام
بالک اشتر قلی فرموده و رساله اختیارات و رساله ذکر بهشت و دوزخ معروف بطریق البسته که
جناب مشتمل بر تفصیل و تکفین احوات و کیفیت دفن و نماز ایشان رساله که به در اعمال حج و عمره
رساله صغیره حج و رساله مفاتیح الغیب مشتمل بر ذکر انواع استخاره های مافوره رساله در زیارت نال
نواصب رساله زکوة رساله کفارات رساله نماز شب و رساله آداب تیر اندازی و رساله ایغلا
و رساله تحقیق معنی آیه کرم و السابقون السابقون اول کتاب المقرئون فی جنة النعیم

و رساله فرق میان صفات ذاتی و صفات فعلی با وجودی و رساله تعقیب مختصر غزالی شانه روزی
 و رساله تحقیق فی بدو رساله توفیق در افعال بندگان و رساله نکاح و کتاب فرقه الغری
 مشتمل بر چهار است و امور غریبه که از مرقم قدس حضرت امیر علیه السلام ظهور رسیده رساله در ترجمه توحید
 مفصل مشتمل بر حدیث طوافی و رساله در ترجمه توحید حضرت امام رضا و رساله ترجمه زیارت جامع
 و رساله در ترجمه دعای کبیر و رساله در ترجمه دعای روز میا اله و رساله در ترجمه دعای سات
 و رساله ترجمه دعای پنج تن صغیر و رساله در ترجمه روایت عبد الله بن جندب و رساله در ترجمه روایت
 رجاء بن ابی ضحاک در اعمال و اداییکه از حضرت امام رضا منقول است و رساله ترجمه قصیده
 و عمل خراسانی در مع حضرت امام رضا و رساله در ترجمه حدیث سته اشیا مشتمل بر ذکر اشیا رشته که
 در آن بندگان را دخلی نیست و رساله مشتمل بر اشتیاق زیارت نجف اشرف و کربلای معلی
 که در وقت مراجعت از آن دو مکان اقدس انشا کرده بود و رساله صواعق الیهود و مثل کفایت
 بخیر گرفتن از یهودان رساله مثل بر جواب سوالهای تفرقه که مردم از سوال نموده بودند و کتاب
 حق اربعین که آخر تصانیف آن مرحوم است جامع اوراق کوی که کتاب مذکوره الائمة که مشتمل بر
 دلائل نبوت و معجزات و امامت ائمه معصومین از روی کتب یهود و نصاری و مجوس بنمود
 و سایر مثل تفرقه و تواریخ و احادیث عامه و احوال زمان خلفای اموی و عباسیه است و صاحب
 رساله فهرست آنرا ذکر نموده اما در نسخه از اجازه ملا حیدر علی مجلسی نظر رسیده و حق این است که
 مطالب سند رجبه کتاب مذکور کمتر مطابقت بکلام آن مرحوم دارد چنانچه صاحب تذکره آورده و چنین
 سال اختیارات کیه که منسوب بآن مرحوم است و آن سوای رساله اختیارات مذکوره است
 و در بعض نسخ فهرست شرح باب عادی عشر هم مطبوع است و دیگر از موقوفات اخوند رساله بحیث
 ششم است که در آن فهرست مذکور نیست لکن صاحب تذکره هم نوشته و گفته که در نسبت آن بسو
 آن مرحوم یکس از نظایر آن را جای کلام نیست و دیگر رساله ترجمه الصلوة فارسی که مشهور است
 و رساله اذان و عربی و این هر دو را در اجازه خود ملا حیدر علی ذکر نموده مولانا الحاج

ابوتراب الاصفهانی شیخ علی حنین در ساله سواخ عمری خود بتقریب ذکر کسانیکه در
 صفر سن خود باصفهان ملاقات ایشان نموده می گوید دیگر مولانا می مقفور حاجی ابوتراب ست
 دی از صغای دهر و از صاحبان مولانا محمد باقر مجلسی بود با فاد و فقه و حدیث مشغول و افوالش در
 شریعات معتدلیه و روزگاری با سانش داشت و در سال فوت مولانا محمد باقر در گذشت مولانا
 ابوطالب بن ابوتراب الاصفهانی فرزند اجند حاج ابوتراب سابق الاقارب ست شیخ
 علی حنین در ذیل حال پدرش ابوتراب گفته که پسرش حاجی ابوطالب نیز از محدثین بود و بعد از
 پدر چندی سال در گذشت مولانا المیرزا علاء الدین محمد حسینی معروف بگلستانه
 از مشایخ میر محمد ثمن و فضلا کاملین بود شیخ کتاب مستطاب نهج البلاغه موسوم به حدائق الحقائق
 در بست مجلد که از عمد تصانیف شریفه اوست شاهد عدل بر جامعیت و اتمیت آن حاوی علم
 و فضل ست و در آن کتاب بطرز زبان ابی حمید مقرر می بیست متوجه گردید و مطاعن خلفا و اوجه
 آنرا ذکر کرده بر آنرا رساخته اوجه پیچیده و سدید و تحریر فرموده و دیگر از تصانیف اوست
 کتاب نهج الیقین فارسی در ترجمه وصیت حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله و در آن ذکر
 کبار را مبسط تمام آورده ملا حیدر علی مجلسی اجازه خود آورده الخیر المقدس لعلامه السید
 السنن المیرزا علاء الدین محمد الحسینی گلستانه شارح نهج البلاغه و ظنی انه له بیش از
 کتاب مثله کانت اخته جد له لکنها حلیله للعلامة المجلسی رحمه الله تعالی
 ازین عبارت واضح گشت که خواهر میرزا بقدر نکاح اخوند ملا محمد باقر مجلسی بود و شیخ علی حنین در
 رساله سواخ خود آورده عمده السادات میرزا علاء الدین محمد معروف بگلستانه است از افاضل
 انقیاب و باده در موم اختصاص تمام داشت بعبادت و افاده بسیر می بر دبر کتب متداوله
 شرعی تعلیقات دارد و روزگاری با سودگی و عزت داشت اولادش بمناسب دیوانی
 آلوده شده و ایشان را آن عزت و احترام نماند و فوات میرزا بنا بر آنچه اند ساله مذکور
 مستفاد میشود و در حد و دهنه هزار و صد و ده هجری واقع شد و الله اعلم مولانا السید

میرزا علاء الدین
 گلستانه

الحجة العبد الموصی الجرائی القسری اذا اعلام محدثین وزبدة منتها وفضلاى متاخرین
 بود و تفصیل احوال آن علامه بیال بنابر آنچه سید عبداللطیف خان شوشتری که از احفاد سید
 موصوف است و کتاب تحفة العالم مبیط تام نوشته ثبت این مجموعه می نماید زب شریف
 و شجره پاره حنیف سید موصوف بدین وجود است السید نعمت الله بن عبد الله بن محمد بن حسین
 ابن احمد بن محمد بن محمود بن غیاث الدین بن مجد الدین بن نو دالدین بن
 سعد الدین بن عیسی بن موسی بن عبد الله بن الامام ابی الحسن موسی الکاظم
 علیه و علی باباه السلام و نسبی چنین را که قلیل الوسائط باشد ائمه انساب عالی گویند اجداد
 کرام آن والا جناب از صد را سلام همه امامی مذہب و در شیع فرزانه و هر یک در عصر خود عظیم و
 زبند و تقوی یگانه و مقتدای خلقی از اولوالالباب آن زمانه بودند و الی الان بنی اعوام آنجناب
 در جزائر و زوگاری بغزت و احتشام دارند اعراب آن نواح که هر دو طرف دو دجله و فرات
 سیاه خیمه دارند از بنی خزعل که همه امامی مذہب و مشفق و بنی لام که خفی مذہب و محکوم حکم احدی از سلاطین
 بنی عباسند و بادالی بغداد و شانی دارند و سادات جزائر را پیرو مریطی طبع و منقاد اند
 و لذات با سعادت ان علامه تحریر در قرینه صیانتیه جزائر من اعمال بصره و فتنه خمیس ابدال
 اتفاق افتاد از ایام رضاع آثارش و بزمی و امارات اقد او سروری از ناصیه هایونش
 پیدا بود و بعد از آنکه چهار سال از عمر او گذشت حسب الاشارة والد بزرگوارش شیخ و مع تعلیم
 نمود و در عرض یکسال که میایش ختم قرآن نموده سواد خوانی و خطی بهرساند و بخوندن صرف و نحو
 مشغول شد و ثونی غرض تفصیل علوم دست داد که بآن صغیر سن بخوی که شیوه اطفال است برگز
 اینم نان خود و انتفاع نکردی و اوقات شبانه روزی را بباحثه و مذاکره صرف نمودی تا بن
 بست سالگی و سادات را ملی نموده قوی در مطالعه بهرساند و در آن سن از جزائر بطلب علم کسب
 متصالح روانه دار العلم شیراز گردید و در آن بلدة فاخره که دار الفضل است از خدمات شاه ابوالو
 نه از ابراهیم خلف موزنا صده رای مشهور شیخ جعفر خلف شیخ کمال بحرانی و شیخ صالح بن عبدالکریم

و سید اجل سید شمس و شیخ عبدعلی حوزی اوی که هر یک از آنها نادر روزگار و از غایت اشتهار بی نیاز
 از انظار است مدت نه سال استفاده نموده بدرجه کمال رسید و اجازه بنظر شریف هر یک
 حاصل نموده صفت فضلش بلند آوازه گردید پس از آنجا عود بجزایر نمود و صبیح علمای مقدارش را که
 نامزد او بود در ملک از او اج کشید و یکسال در آنجا مانده روانه اصفهان گردید و در آن مکان
 بهار اعصار و خرمی روزگار بود آنقدر از مجتهدین و افضل و مستعدان در آن مصر عظمی جمع نبود
 که اگر احصای آنها در دجله و بطل انجامد و رجاس مناظرات و محافل عظیمه شصت نفر مجتهد جامع
 الشرائط افاده فرماید که هر یک علامه دوران و نادره زمان بودند و در بهر سبب یکی مثل
 آنها مشهور و اعوام می بایست فقی گرد و تا از کتم عدم بوجود آید و آن برگزیده و انبلا مدت
 هشت سال در آن بلده مینوشتال در خدمت فیلسوف اعظم رئیس العلماء آقا حسین خوشنویس
 و خاتم المجتهدین مولانا محمد باقر خراسانی و عارف ربانی مولانا محمد حسن کاشانی و شیخ المحدثین
 مولانا محمد قزقلی و سید مرزای بزاز می رسم اندکند نموده و ههولا فضل و شرف و فضیله
 اجل من ان یدک و الا عظم من ان یسطر مرتبه تبحر هر یک از این اعانتهم کالتوحی فی الظلم
 و الناحیه علی العلم بر عالم و عالمان سلم البرهان و بی نیاز از توصیف و بیان است و سید بزرگوار
 سرآمد آن علمای اعلام و افضل آن اذکیای عالم مقام گردید و در تالیف و تالیفات و انوار آخوندی
 مددگار و اکثری از مجلدات آن کتاب تصحیح کرده آن بزرگوار است و گاهی در قبول آنها متبول
 و مسلم پیدا شدند باطل یا بفضل و در بینه کمال آن مرجع انام از آن برتر است که زبان خلیل سلم
 از علو آن حکایت توان نمود و اکثری از کتب مطوله را مانند قاموس المقتدر و کتب بیهیث و تفسیر
 بیضاوی و غیره را در بدایت تحصیل بنظر خود کتابت فرموده و بقدر چنانچه از جلد کتب علمی که در
 کتبخانه جمیع دانشمندان است که خواش و تعلیقات بنظر مبارک ایشان نداشته باشد یا صحیح
 او رسیده باشد و آنچه که گشت بهر آنکه در صفهان از علمای اعلام تکمیل نموده هر یک اجازه
 عانه باو دادند و عود بجزایر نمود و آنچنین آرای بزم افادت و ارشاد بودند و در این کتب

و هفتاد و نه حسین پاشا بن علی پاشا مستقیم بصره که از جانب سلطان محمد عثمانکو وزیر بغداد فرمان
فرما بود با او از در عصیان برآمده بغی و رزید سلطان محمد سر داری را با لشکر بیکران به نفع او
فرستاد پاشا خود تاب مقاومت نیاورده از بصره فرار و به سمت هندوستان آواره گردید
افواج رومی بخو که عادت ایشان ست تیغ عاجز گشتی را نیز و بار عایا و زیر دستان از دست نیز
و آویز درآمده از جزایر تا حوالی بصره را بنا خنند و خلقی انبوه ناچیز گردید مردم جز آنکه از اعوان
پاشا بودند در آن اشوب نیز جلای وطن نمود و هر کس بطرفی فرار نمود از آنجمله سید نعمت الدین نیز
در آن سال از جزایر سجوزیه که از قدیم مقر ریاست والی عربستان است آمده و حکومت خویره
و آن نواح از قبل از نظم شاه سلیمان ثمان شاه اسماعیل صفوی الی الآن بسادات شیعش اختصاص
دارد و این سلسله علییه از بدایت حال تا این زمان همه امامی مذہب و در افراط جهان بیجا است
قدر و علو شان معروف ببناد ذاتی و شجاعت فطری و حسن اخلاق بن الانام موصوف اند و ترجیح
دین مبین و احترام طمای اعلام دقیقه فرو گذاشت نمی نمایند و پیشه در مجالس سلاطین دین پر
صد نشین و در کمال عزت و ایں بوده اند و در آن عصر والی بود سید علی بن تونی خلفه او را
در خدمت سید ادا تلی تمام بود استقبال و بوزنم ضیافت و بهماننداری و شرط پرستاری و دیگر بنگار
بتقدیم رسانیده و با نامت خویره و تکلیف نموده و همه بآن دست و انضال الی شوشتر بالتماس
مفسن تکلیف آمدن بآن شهر بهشت اساس رسیده و بکرم ستاره رونق بخش ساخت شوشتر گردید
در آن اوان حکومت شوشتر را بنامد و بلوک فتح علیخان بن آشتوخان که از علما ان نامه شریفه
سلاطین صفویه بود و تعلق داشت خان و اعیان اساطم در کان رعایا و برایاناد و منترلی شهر
استقبال و مقدم او را با کرام و اعزاز تلقی نمودند و بانماس ماندن و توطن را از خدش اشدا
گرداند آنحضرت بنیستول آنا قبول و توطن اختیار نمود و از آن روز با شوشتر و توطن اجداد و الا تبا -
گردید بکلی مردم بلد و بلوک غائبه اطاعت آن بزرگوار را بردوش و حلقه ارادت او را بر کوشش
کشیدند و در سه و خانقاه بخوی که لائق آن سید عالم بود و برسانند از پیشگاه بادشاه مالک قاصد

شرح مفتی البیپ حاشیہ مدون بر شرح جامی رسالہ مفتی المطلب ہدایۃ المؤمنین منبع الحیات سکن النین
 فی جواز الفرار من الطاعون مقامات النجاة حواشی کلام اللہ کہ مولانا محمد درہ مجلد تدوین نمود و
 برنج البلاغہ و حواشی بر شرح ابن ابی الحدید و براکفری از کتب حدیث و فقہ و عربیت حواشی
 تعلیقات شایستہ دارد کہ ہر یک کارنامہ و احصای آنها باعث اثناب ست نامور سہ میگرد
 یکصد و دوازده کہ شوق طواف مشہد مطہر رضوی علیہ التتبع و الثناء اور اگر بیان گیر شدہ روانہ
 گردید بعد از حصول آن سعادت عظمی در مراجعت بمنزل جاید رمن اعمال فیلی ازین سراسر
 عاریت بریاض رضوان شتافت اللہم اسکنہ فی فلجہ یس الجنان و افض علیہ شایب
 الرحمة و الغفران ارستان فیلی کہ مشہورست بلربزرگ و بقرب یکصد ہزار خانہ دار کما شست
 ہمہ امامی مذہب و شیعی فطری انداخیار آن دیار بارگاہی عالی بر مرقد او ساختہ و موقوفات
 بسیاری وقف آن سر کا و قرار و خدمہ معین نمودند والی الآن آن عالی بارگاہ مطاف مہوم
 آن دیارست از و چار ہر خلف شد سید نور الدین و سید حبیب اللہ و سید محمد شفیع و سید جمال الدین
 سید حبیب اللہ در صخر سن پیمیز نارسیدہ وفات نمود و از سید محمد شفیع اولاد ذکر و خلف نشد و سید
 جمال الدین از و یک ہر خلف شد سید محمد الدین ہندوستان افتاد و از و خبری نشد مولانا السید
 صالح بن عطاء الدین سید محمد بن حسین الجزائری مولف تحفۃ العالم در ضمن احوال سید
 نعمۃ الدین جزائری سابق الذکر تقریب ذکر کسانیکہ در عہد او از موطن اصلیش جزائر بشوشتہ آمدہ
 با و پیوستہ آورده سید فضل سید صالح بن سید عطاء اللہ کہ عموزادہ حقیقی سید عالم بمقام بود و
 شوشتہ گردید و در آنجا کئی گزید از اتقای روزگار و از علوم متداولہ خالی از رہانہ بود بعد از چند
 در گذشت و از و یک ہر خلف شد سید اسمعیل از و بوجود آمد سید فضل عالیشان سید زین الدین
 علیہ الرحمۃ کہ احوالش خواہد آمد مولانا شاہ محمد بن محمد الثیرازی از اکابر علماء و خاریز فضل
 و مشائخ بنمای شیعہ امامیہ است کتاب روضۃ العارفین شرح صحیفۃ الساجدین امام زین العابدین
 علیہ السلام کہ از عنعنات فائزہ آنجناب ست شامہ فضل و جامعیت اوست مولانا محمد مومن

شایب

جزایری که از نمانده جناب موصوف ست در کتاب طیف الخیال بتقریب ذکر مشایخ خود آورده
واخذت کثیرا من الاحادیث والتفایر واصناف علوم الحکمة من الطبیعی والالهی والیهیة والریاضی
والجسطی الموسمی والاکرات والمتوطات وما والاها من الفنون مشکلات مده مدیده و شین
عیدیه عن البحر المولج والسراج الودج انموذج الحکماء الهندسین وخاتمة الفضلاء المتبحرین علی
الملاطمة مواجیه و بیث الفضل التالاسه اجیه عیث الکرم الذی یفید ویفیض ولجة الفیض الذی
لا ینضب ولا ینفص المتقن فی جمیع الفنون والمفخریه الابار والبنون السابق من کل ضل قبله
والفائق علی کل معاصر ومن بعده رئیس اهل الفضل وصاحب المنطق الفضل والکلام الخوص البجد
والنزل علامته طارحیت فضله فی الافاق والنقد الاجماع علی انه المجهذ علی الاطلاق محدث سلم عن
البحر والتعبدیل روایاته ومفسر حقیقی عن النقص والترتیب وتوجیهات مطنب کلامه غیر مل وموجز اختصاره
غیر مغل منشئ یسیر بقول بنفحات قلعه الشاروشیح الصدور شیوات کلمه الفائقة نسام الاسرار شاعر استعد
النظم لمعه و احتمال علی مناضله اتباعه فاما من فین الاول فیما یخط الاوفی والمورد والعذب الاعلی الاصف
علامته لمن التصانیف ما یدل علی کمال فضله وسوقه یدی العلم الی محله و ابحار افکار رفوق علی عرائس المعانی
وفنایس معانی انزی من قلامه فی جید النوانی وحل مشکلات ضحت النقول مقولیه جائیه من یدیها
ونشر الیفات است الرغبات مستوفیه المطایا تهوی الیسا و حکامات میط تقلمها عقول عقول الاقران
ومواخذات ینبسط عنده شره حار وان اذ بان الاعیان وتوجیهات اغلاط خلص بها عن صمه الزنج
اناما و رفع اغلاطات وقف ون الوقوف علی معانی اقوام اعوانا فهو استاد اکل باعقا و اکل کل فی
الحقیقه لا بالجاز و سابق الغایات فی مضمار السبق عند التناضل لا احرازه یا من یری الیه یجیب منابه
و فکر اکل تفصیل و اکل لقد وجدت مجال القول واسعه وان وجدت لسانا قاطما لافضل
سل عنه و انطق و انظر الیه یجد ملا المسامع والا فواه و یفضل علو الفکاهة مرابجد فدمر جت
بدقه الطبع منه رقة الغزل اعنی استادنا ومن به استادنا عمده المحدثین وزبده المحققین فخر المتکلمین
والحکماء التالیین ثقة الاسلام قدوة الانام کثر الافاده و کعبه الوفاده و معدن المعارف والمعلی البشار

العلامة الاوحد مولانا شاه محمد بن محمد اصطبلانی اصلًا و مولانا شیرازی منزلاً و موطناً لازل علیه السلام
 و علمه سامیا و صدره مبطل اشعة الانوار فی انوار اللیل و اطراف النوار و من الله علی النوریین
 یا علما سدة الدینة و مع طلاب العلم بطول مدته الشریفه و اجر فی بحر التائید فلک وجوده و اطلعه
 من افق التائید منه وجوده و ادام التاسع محمد و ابهات و العاشر مدبر الکائنات و عرف الاشخاص
 بسماوات و انشقت الاراضی عن بنائنا و تعاقبت الاناء و الساعات و دامت الارض و السموات
 و ایم الله انه لم یزل مع علو رتبة و سمو قدره و منزلته فی نهاية التواضع و خفض الجناح و کسر النفس و
 لین الجانب و بذل الجهد فی البصاال النفع و دفع الضرر عن الاقارب و الاجانب اذا جمیع مع التمدد فی
 عد نفسه کواحد منهم و لم یزل نفسه العلیه ابد الی التیزشئی ما عنهم قدر یمیز بهذه الصفه عن ابنا جنسه و خصه الله
 بهذه المصلحة تزکیة لنفسه حتی اتی رأیته مرارا ایام ملاوسته قد صفف الغال و سبق الی وضعها لئلا تدته
 مع انه کثیر جاور التبعین و کان یستعین به الناس و لا یستعین فطوبی لمن حبیل حسن خلقه و ذیل عظم خلقه
 سهل اللقاء اذا سلطت بداره مطلق الیدین مودب الخدام و اذا ایت صدیق و حقیقه لم یتم ایتاها و الا راحا
 و تذکره شیخ علی حزین سطورست استاد العلماء و اسوة العرفاء مولانا شاه محمد شیرازی تخلق باخلاق حمیده
 نبوی و متأدب بآداب مرضیه مرقنوی و از بدلت تمیز زانمایت زندگانی که از عمر طبعی در گذشته بود
 روزگار خود را صرف خدمت دینی و نشر معارف یقینیه و ادای تحصیل مشروبات نموده با دراک صحبت
 بسیاری از علماء و عارفان قیافا بزرگ دیده بود و از ماثر قلم فیض شیم ان فاضل محقق رسائل شریفه و شرح
 صحیفه و تحقیقات لطیفه بر صغیر و زکارب یادگارست در فم حروف و شیراز قدری از احادیث
 در خصوص سامی ایشان قرارة تحقیق نموده و کتاب حکمت العین را با نحوای در خدمتش گذرانیده
 و حاضر بود که آن نفاذ سعادت زندان بجهان جاودان ارتحال فرموده طوبی لیه و حسن حال
 گاهی طبع مسقیمش را نشنا و شعر مأل و ابیات غزوا و رباعیات آشنا بمذاق عرفا از نتائج افکار آن بحر حزن
 پر دزد در میان و تخلص آن عارف معارف عارفست و نیز در سوانح عمری نوشته که مولانا ی
 اعظم استاد العلماء از نوادر روزگار بود و تبحر عظیم و حفظی قوی و دعوی طول داشت و دراک صحبت

<p>بیل دل خون گشته ز مقار فر و رنجیت هوش از سر این ساعه شرار فر و رنجیت بگسته دشت بازه گفتار فر و رنجیت بام و در گنجینه اسرار فر و رنجیت بر صفحه این آئینه زنگار فر و رنجیت برگ و بر این باغ یکبار فر و رنجیت در پیرین طاقت مانا فر و رنجیت زین طرفه خزان که بگزار فر و رنجیت</p>	<p>زین واقعه ننگ زرخ گلزار فر و رنجیت پیمان سه شاد کشیدی تو و ما را پو بقیس از لب اعجاز تر غم چون گنج منت تا بدل خاک فین شد در ماتم تو ناصیب هیچ کبودست بی باد بهار نفست گشت خزان دل تا گلشن جان پرور عمر تو خزان شد بال و پر مرغان چمن گشت شکسته</p>
و نیز مرثیه دیگر گفته یک بیت از آن در اینجا ثبت میشود	
در ماتم علامه اصحاب شو است	امروز که از نظم صبح کبودست
<p>مولانا صدر الدین علی بن نظام الدین احمد احسنی اسینی المعروف بسید علینان المکنی از شاه ارباب و بلنای عصر و معارف فضلا و علمای دهر بود و در اثنای نظم و شعر کمال نبرد داشت در علم حدیث و روایت شاکر شیخ جعفر بن کمال الدین بحرانی است نسب شریفش بروحیه است که خودش در رساله که در توضیح پنج حدیث از احادیث سلسله اسناد آنها بواسطه آبای او حضرت رسول صلی الله علیه و آله می رسد نوشته باین ترتیب که سید علی صدر الدین بن احمد نظام الدین ابن محمد مصوم بن احمد نظام الدین بن ابراهیم بن سلام الدین بن مسعود بن محمد صدر الحقیقه بن منصور غیاث الدین بن محمد صدر الدین بن ابراهیم شرف المله بن محمد صدر الدین بن اسحاق عزالدین بن علی ضیاء الدین بن عثمان زین الدین بن امیر نجیب الدین بن امیر خطیر الدین احسن بن جمال الدین بن احسن الغریزی بن علی بن زید الاعظم بن علی بن محمد بن علی بن جعفر بن احمد السکینی بن جعفر بن محمد بن زید الشید بن الامام علی بن احسن بن علی بن ابی طالب</p>	

جانب احمد نکر ارتفاع یافت سید علی راجه است اورنگ آباد مامور ساخت سید مدنی برین خدمت قیام داشت پس از آن حکومت ماهور و غیره از توابع صوبه برار تفویض یافت احترام حکومت ماهور استعفا نمود و التماس دیوانی بر ماہپور کرد و در جبه پذیرائی یافت سید در بر ماہپور رفته بدیوانی پرداخت و بعد در زمان از خلد مکان رخصت حرمین شریفین گرفت و با اہل و عیال با ناکن فیض موطن رفت و از انجا ببارت عبات عالیات شفا و بیشہ مقدس سید و بصفا بان آمد و سلطان حسین صفوی را ملازمت نمود و التماس گہ مطلع نظر بود دنیا یافت ناگزیر رخت بوطن اصلی یعنی شیراز کشید و در مدتی منصور یہ پای اقامت افشرد و عمر فاوہ طلبہ پایان رسانید و شیخ علی حزمین در تذکرہ خود آورده السید الکبیر والفاضل المحمود عبداللہ بن السید علی خان بن سید نظام الدین احمد الحسینی خلف سلسلہ علیہ غوث الحکامہ بن غیاث الدین منصور شیرازی قدس سرہ و صاحب الغریب است کہ ملقب شدہ با ستاد البشر و ہوس الثمس اظہر و احوال افاضل اعلام این سلسلہ علیہ چون سید الحکامہ امیر صد الدین محمد و تنکی شیرازی و سید مبارکشاه و میر صیل الدین و میر جمال الدین محدث و غیرہ ہمہ برابر باب بصائر مستور نیست موطن اصلی ایشان مدینہ طیبہ و از انجا بدارالعلم شیراز آمد و سکنی اختیار نمود و صاحب ضیاع و عفا گر ویدہ با حشام و اعزاز و ورگاری و دار بسر بردہ اند تا آنکہ بہ نظام الدین احمد باز ساکن حجاز گردیدہ ولادت با سعادت سید علی خان نقشبندی ایشان در آن مکان بابرکت و اعزاز اتفاق افتادہ در خدمت والدہ و بر و خود بحجہ آباد و کن احتمال نمود و چندی در آن مقام با جلال و اکرام گذرانیدہ الحاق لفظ خان با اسم سامی ایشان بعد از وصلت بالملوک قطیبہ و کن و منصب صدارت و امارت و ریاست بعد از چندی با ہمہ تجل و احترام کرامت تمام از مکت در آن مقام بخاطر سید علیخان مرحوم یاد یافتہ شوق عود و بزمین طہیین غالب شد چنانکہ این حالت از بسیاری اشعار آن سید بزرگوار آشکارست قطع علائق از آن دیار نمودہ بکدہ مکرہ انتقال فرمود و در ظرف اعوام

هر سالی دست بذل اینا را اموال بسیار عاری گشته بغریمت زیارت عتبة علیه غر و تیه و مشابه قدس
عراق و اشتیاق بوناق مالوفه اجداد با کاروان حاج ابران نجف اشرف آمده شرف ادراک
آن سعادت یافت پس ارضای عنان بصوب دار السلطنة اصفهان فرموده اشرف و
اعیان و اکابر و سلطان مقدم ادب با کرام و اعزاز تلقی نمودند راقم حروف در آن بلمه فاخره
با آن ساله عمرت طاهره و مجتبهای سنونی داشته عهده محبت و وفاق در میان استحکام تمام
یافته بود آخر شب از رفته بعد از فرصتی اندک داعی حق را بلیک اجابت نموده در جوار مرقا بجهت
خود امیر صدرا الدین محمد و امیر غیاث الدین منصور برورد و قسح الله امر احصا ارام گاه یافت
و فقر در مرثیه آن او حد زمان قطعه عربی که تضمن تاریخ بود انشا نمود و از ضعف و اندر اس حواس
بخاطر غمناخته و یقین تاریخ نمی تواند نمود با بجمله سید عالیقدر در علوم عربیت امام اعلام و در علمت
لظفا و غیر آینه بنی المرام و انقیاس المقام اعوام ارتقا نموده اعوام و دهور انقضا یافته که در
عرب شاعری چون او بر صفت ظهونی آمده بود و در انواع دیگر علوم نیز وسیع الباع و بدقت
طبع و جودت ذهن فرید و صقل می نمود چنانکه این مراتب از آثار اعلام آن امام شامل
کتاب بیعیه و سلفه و شرح صحیفه کامله که در موقع خود بی نظیر است و دیوان اشعار بلاغت
او کالنا دلی العلم والنور فی الظلمه روشن هوید است انواع رائقه و استعارات فائده و اشعار
دیوان رفیع بیان او که بجزی است لبالب از لالی ابدار و درجی است مملو بواجبت گران بقدر
مندرج است و این کلاش در فصاحت و بلاغت و عذوبت سلاست و زیاده علم و غایت
قصوی رسیده سواد دانش نیل افعال بر مظهره مقال اکثر بغای عرب کشیده و چون نظم فایده
التفات نفرموده درین ارتجال و ضیق مجال بچند بیت از اشعار آن گرامی مقدار که در توبه
ناظر فاتر بود و کفای نماید در قصیده بایته در مدح سرور ایلایه التیة و انشا فرموده قصیده

امیر المومنین فدائک نفس	لنا من شانک العجب العجاب
ولا کلاولی سعد افلا یجود	و نادا الذین شقوا فحبا یوال

لو جهك ساجدا ولم يجابوا	ولو عز الوتر ما انت اصحوا
ووجد الله لورفع الحجاب	بين الله لو كشف اللفظ
سمعت عن ان يجالها سحاب	خفيت على العيون وانت شمس
ولم يبصره اعمى العين عاب	وليس على الصباح اذا تجسست
محمد النبي المستطاب	ليس ما دناك ابا تراب
اليك وانت علت انتساب	فكان لكل من هم من تراب
ولولا انت لم يخلق تراب	فلولا انت لم يخلق سم
يعاقب من يعاقب ويناب	وفيك وفي ولا تات يوم خسر
وانجيل بن مرير والكتاب	بفضلك فصحت توتره موسر
ومن قوم له عوهم اجابوا	فيا عجب لمن ناواك قد ما
فضلوا عنك ام خفي الصواب	اذا غوا عن صراط الحق عمدا
وهل في الحق اذ صدع ادنيا	ام اذ تابوا بما لا ريب فيه
نصيب في الخلافة او نصاب	وهل اسواك بعد عدا بوجه
على دعم هناك لك الرقاب	الريج عالج مولا هه فذالت
وان اضحى له الحساب للباب	فاه بطرح انيهاها ستم
وهو سبيلان حضروا وغابوا	من زهير بن مرة او عدت
فبلا شقين ما حل لعقاب	لبن جمد اذ انت حقت عز شقاء
فكنت لبدا تبج الكلاب	فكم سفوت عليه محطوم قوم

ودر مقابل تقيده مشبه: خاتم المجتدين شيخ بهار الدين محمد والدش شيخ

بين بن عبد الصمد عالمي قدس الله روحه

فامر ج الكاس يار شام فيك	كوكبا الصبح قد بدا يحكيك
--------------------------	--------------------------

الى آخره از جمله صفات اوست كتاب سلافة النعم في محاسن اعيان العظمى من جليل القدر
 شعراى عرب وادباى عصر خود که در مائة حادى عشر بهر سده اندوخته و تصنیف آن
 سال هزار و هشتاد و یک هجری است و کتاب ریاض السالکین شرح صحیفه حضرت سید
 الساجدین علیه السلام که در ابتدای زمان سلطان حسین صفوی مرزوم در سال هزار و یکصد
 شش هجری تصنیف فرموده و کتاب انوار الایمان فی انواع البدیع و تخریج بدیعی که خود نظم
 کرده و کتاب حقائق ندیه شرح فوائد صمدیه و کتاب سلوة الغریب و غرائب البحار و عجایب
 جزائر و رساله الکلام الطیب و الفیث الثقیب مثل برادیه منقشه و احراز منقشه و کتاب الذرجات
 الرفیعة و دیوان اخفار و رساله در توضیح احادیث خمسة سلسلة بالابانایخ ختامش بسمت و بحم
 بریج الاول تسع و مائة و الف است شیخ محمد بن عباد و البحر اترمی صاحب تلخیص احوال و ا
 بجا بد فاضل ستوده و در زمره معاصرین خود نموده مولانا محمد صادق الکرپاسی
 الاصفهانی الهدائی صاحب شذ و العقیان او را با فاضل کامل عابد زاید و روع صالح
 ستوده و گفته که اخوند ملا محمد تقی نیلے مرحوم در سنه ثمان و شین بعد الالف اجازه بنام ملا
 موسوف بطلمی صحنه مجادیه تخریر فرموده در آنجا میفرمایند بلع اللو فی تحلیل و الفاضل النبیل
 جامع المعقول و المنقول حاوی الفروع و الاصول و مائة و ثمان مائة و ثمان و ثمان و ثمان
 ثمانیة بقولای علیه فی مجالس واجزت ان یروى سنی و یروى الی غیره و تحلیل
 اهل البيت علیه السلام با ساندی المتواترة الی السیلة الاجل الشیخ الطائفة
 اعلاها من اولاد عن خلیفة الرحمان فی الی الی التي ظهرت حقیقتها با سناد
 الصحیفة فی الافاق بعد اصادت مجهولة الی اخره مولانا شیخ محمد بن احمد
 بن رضا فاضلی خیر و عالمی تخریر اصحاب ربانی و ارباب کمال و تمیز رشید جناب شیخ محمد
 علیه الرحمه بود و نیز تخریر العلاء مسطور است که از فاضل تلامذه شیخ حرعانی است شیخ محمد
 الدین احمد بن رضا مصنف کتاب فائق المقال فی الحدیث و الرجال و دیگر کتابه سائل

دی در سال یکمزاردهشتاد و پنج هجری که تاریخ ختم کتاب فائق المقال است وارد بلده حیدرآباد
 شده بود در آن کتاب تقریب ذکر مآلفه بعض محدثین اشاره بعض احوال خود نمود و چنانکه
 گفته است که من تا این زمان دو از ده هزار حدیث بغیر سلسله اسانیدش در حفظ خود دارم
 و یکمزار دو و صد حدیث مع سلسله سندهای آن با دارم و بسبب ابتلای خود به صحبت ملوک
 و کوشش برای عیال و ارتکاب مفرهای بیهوده و تواتر امراض و مصائب و آلام عدیده
 از تحصیل کمال زیاده ازین قاصر ماندم و اگر در بلاد عرب باقی می بودم شخصی کامل میشدم
 لکن قضا و قدر مرا در زمین هند انداخته است اتنی کلامه رحمه الله دیگر از تصانیف است
 کتاب منج القوم و رساله در قرأت و غیر ذلک من الرسائل مولانا محمد مؤمن بن
 الحاج محمد قاسم البخارتری جبرئیل و محمد الشیرازی مسکن و مولد افاضل
 ادیب و محقق لمیب بود در کتاب امل آل مطورست محمد مؤمن بن الحاج محمد قاسم
 البخارتری اصلاً و محدثاً الشیرازی منشأ و مولد لکان ادیباً منشأ محققاً و فاضلاً
 فاضلاً کاملاً الخزانة الخیال فی کادب محمد مؤمن موصوف در کتاب طیف الخیال
 بتقریب ذکر اساتذہ خود آورده که بسیاری از علم صرف و نحو و معانی و بیان و بدیع و فقه
 و تفسیر و حدیث را از سید مولانا سید قاسم بن سید خیر الله حسینی اخذ نمودم و سنت و فروع
 فقه و اصول آنرا از امیر بن العابدین حاتری انصاری و از استاد علم و ملاذ آنم الاصل اساتذہ
 و الفرع العالی النامی شیخ علی بن محمد التامی از عالم ربانی شیخ صالح بن عبدالکریم البحرانی و
 بسیاری از کلام و حکمت طبیعی و الهی و قدری از تفسیر و دیگر عقلیات را از مولانا سیح الزمان
 محمد اسماعیل فسوی و از علامه او صد مولانا شاه محمد اصطهباناتی صلاً و مولد الشیرازی منزلاً و مولدنا
 و بسیاری از فنون ریاضیه و فن رمل و فرائض را از مولانا لطفاً و اکثر اصول فقه و حکمت از امیر
 شرف الدین علی معروف بدست نعیم و امیر نصیر الدین محمد البیضاوی الشیرازی و مولانا
 محمد صالح الحنفی و مولانا محمد حسین المازندرانی مولد او الشیرازی مسکن و فن طب علم

وعلی را انجیم حادق و لغراط عمر حکیم محمدی اخذ نمودم از جمله مصنفات اوست که بطور اجمالی
 الفخویة فی شرح الصحیة البهائیه و آن ششمی است مبسوط که قبل بلوغ حد تکلیف تحریر فرموده و
 کتاب در منشور مثل بر حواشی مدونه است بر شرح مزبور و کتاب بیان الاداب در شرح
 رساله آداب المتعلمین و کتاب مصباح المبتدین از ترکیب رساله انودج علامه زحمت
 مشکوة العقول شرح لغزیده الاصول قره العین و سبکة اللجین مثل بر توجیه آیات مشکاة و احادیث
 غریبه و اسوله و اجوبه علیه و حل آیات و عبارات و ذکر معالطات منوره و منظومه و الفاظ
 و معنیات و فوائد متفرقة تاریخ اتماش سنه یکزار و یکصد و یک هجری است کتاب فی سبکة الفکر
 بر و تیره قره العین مبنیه الفوائد بر طریقه کتاب سابق تحفه الاخوان فی تحقیق الادب ان تعلیقاً
 متفرقه بر اکثر کتب درسیه متداوله تحفه الغریب و تحفه الطیب در شرح قانون تحفه الاحبار
 بر و تیره کنگول تئیمه الفوائد من الملباود در لطائف اشعار و نوادر عثمان رساله موسوم بحکایات
 عدن مثل بر مسائل از فنون ثمانیه کتاب مشرق السعیدین در تادیل آیات مشکاة و احادیث معتضله
 و آن کتابیست مبسوط و کتاب مجمع البحرين بر و تیره کتاب سابق دیوان شعر عربی موسوم
 بشعر الفوائد و بحر البعا و ثمره الحیوة و ذخیره الهامات مثل بر شرح چهل حدیث و از عمده مصنفات
 اوست کتاب مجالس الاخبار و مجالس الاخیار مثل بر هفت مجلد اول سیم به معارج القدر
 در تواریخ انبیاء و بیان عصمت شان و تادیل آیات ظاهره در باب غلات انیمیه و جلد ثانی
 موسوم تحفه الابرا فی مناقب الائمة الاطهار و جلد ثالث در احوال ملوک و غیر هم
 به بحر المعارف و جلد رابع در ذکر بعض اولیاء و علما و شعر اسمی بر پنج الابرا و جلد خامس در
 احوال خود و مولف و سوانح عمری و نوادر او موسوم به زهره الحیة الدنیا و جلد سادس و سابع
 سه صد حدیث موسوم بروح الجنان جلد سابع در فوائد متفرقه اکثر علوم و فنون موسمی لطائف نظر
 و کتاب جنات الفردوس در اصطلاحات علوم و تعریفات و کتاب طرب المجالس و لطائف
 و مداعبات و کتاب زینة المجالس بر طریقه کتاب سابق کتاب مائة الاسماء و آن کتابیست

مبسوط و تاویل بعض آیات و احادیث و عبارات مشککه و قصص لطیفه و اشعار شریفه
 کتاب مدینه العلم مثل کتاب سابق در اسلوب و نظم و کتاب طیف الخیال فی مناظره العلم
 و المال و کتاب تعبیر طیف الخیال فی تخریر مناظره العلم و المال مثل بر شمع مبسوط کتاب
 طیف الخیال مؤلف گوید که صاحب تذکره العلما احتمال اتحاد محمد مومن موصوف با سید
 محمد مومن استرآبادی صاحب کتاب الرجبه تلمیذ سید نورالدین عاملی در تذکره خود نوشته لهذا
 احوال مصنفات محمد مومن موصوف در ذیل سید محمد مومن مؤلف کتاب الرجبه آورده
 و این قطعا فاسد و غیر صحیح است و خود صاحب تذکره هم اشعار باین مطلب کرده اما بجز
 و این تردد در غیر محل است مولانا میرزا حسن بن عبدالرزاق اللاهی از فاضل عصر
 و علمای عهد خود بود علی حزین در سوانح عمری خود بتقریب ذکر کسانیکه در اثنای سفر گیلان
 و اصفهان با ایشان ملاقات نموده آورده و از فاضل و اعلام که در آن سفر ملاقات
 شده فاضل محقق میر حسن خلف مرحوم مولانا عبدالرزاق اللاهی است در دارالمومنین قم که
 مولفش بود و درین کولت واد آورجیات سعادت خدمت ایشان یافته ام و علم و تقوی
 ایجاب بود مصنفات شریفه دارد چون شمع یقین و رعقائد و ینیه و جمال الصالحین در اعمال و رساله
 تقیه و غیر آن انتهى و دیگر از مصنفاتش رساله ایست موسوم به هدیه المسافر در احکام سفر و رساله
 فارسی در بیان اصول دین است معروف به اصول خمس اقا محمد باقر بن محمد صالح
 المازندرانی در اجازه ملا حیدر علی مسطور است فاضل علامه اقا محمد باقر بن محقق
 ملا صالح مازندرانی صاحب تصانیف کثیره است مثل شرح قواعد که کتاب است مبسوط و
 شرح فروع کافی و ترجمه عالم الاصول و حاشیه بر تفسیر بیضاوی و شرح شافیه فارسی و کتاب
 انوار البلاغه و در علم معانی و بیان و غیر ذلک که رساله فی الرضاع تزیید علی الف بیت
 کما فی سلفه العصر علی حزین گوید که بسیاری از کتاب تهذیب الاحکام شیخ طوسی علیه السلام
 در درس محدث الزمانی آقا باقر بن خلف مولانا محمد صالح مازندرانی است تقاده نمودم

محمد سعید بن ملا صالح از ندرانی در تذکره طبعی حزن مسطور است که ملا محمد سعید
خلف فاضل محقق مولانا محمد صالح از ندرانی و صبیح زاده قدوة الفقهاء و المحدثین مولانا
محمّد قلی مجلسی است اکتساب علوم و کمالات نموده در بیابان حال شعر و شاعری
زنجبت نمود طبع رسا و سلیقه بسجین اشناد داشت اشعار خوب و معیات مرغوب از ان مقفور
بیادگار است در تذکره نتایج الافکار مسطور است که رنگ بخش گلستان نکته دانی ملا محمد سعید
اشرف پسر ملا محمد صالح از ندرانی فاضلی عالی مقام و شاعری خوش کلام بود و محل احوال انیکه
ملای موصوف در آغاز عهد عالمگیر بادشاه بندگان آمد به ملازمت شاهی رسید و بتعلیم و تفسیر
ماند و گشته در بیابانهای گزرا نید آخر حب وطن استولی گشت قصیده و دیوانچه زیبا نوشتن بر
و خواست نصرت نظم آورد و در آنجا بگوید یکبار از وطن نتوان برگرفت دل
و در غم اگر بفرزندان اعتبار بیش تو قرب بعد تفاوتی کند گو خدمت حضور نباشد اشعار
نسبت چه باطنی است چه علی چه صفیان دانیش تست تن چه کابل چه قندار در سنه
لشت دشمنان و انفس با صفیان عود نمود و کبریت دیگر قادر روزگار زمام اختیارش جانب نهد
کشید و در عظیم آباد پشته بجد دست شایزاده عظیم الشان خلف شاه عالم بهادر شاه که در آن بیان
رایت سکونت اجتماعی افراشت عزائم از انداخته و مرادم نمایان گردید شایزاده خیلی طرف
مراعات او نگاه می داشت و بنا به کبر سن و مجلس و حکم نشستن کرده بود و ملا در پایان عمر قصد
نیت اند کرد و خواست از راه بنگاله در جوار نشسته عازم منزل مقصود شود و فاما نا بلده و نوگیر
که از توان عظیم آباد است رسیده در دست عشق و ماته و انست بر دست حق پوسیده از کلام او هست
اشرف تو کیت نکته دانی دانی اسرار روز با و دانی دانی هر چند که مانند داری و خط
در شیوه تصویر بانی مانی مولانا الشیخ سیما بن عبد الله بن علی بن حسن بن
احمد بن یوسف بن عمار البحرانی الماحوزی المعروف بالحق البصری
و رولوة البحرین مسطور است که مولود و سکن شیخ سلیمان قرینه و در نج بود که از قرنی شایسته

لکن او در قریه بلاد قیوم از بحرین ساکن شد و با سادات یافت ریاست بلاد بحرین در زمان او
 بسوی او منتفی شد و شیخ مذکور را دیده ام در وقتیکه بقره ساکنی یافته بودم و ایضا شیخ یوسف
 آورده که بخط شیخ سلیمان مذکور یافته ام نوشته بود که ولادت من در شب پانزدهم رمضان
 سنه یک هزار و هفتاد و هجری واقع شد و قرآن مجید را در عمر هفت سالگی حفظ کرده ام و چون ده ساله
 شدم شیخ جمیع علوم نمودم و پیوسته مشغول تحصیل و کسب کمال بوده ام تا وقت تحریر
 این کلام که سنه یک هزار و نو و دوهجری است اتنی و ایضا آورده که تلخیص شیخ عبدالمدین
 صالح بحرانی گفته است که شیخ مذکور در حفظ علوم و دقت نظر و سرعت جواب در مناظر آ
 وطلاقت لسان اعجوبه زمان بود گاهی مثل ادعای رانیدیم و فقه و ضابطه در نقل احادیث
 و پیشوای عصر و یکتایی در هر خود بود جمیع علمای زمانی اذعان علم او نمودند و سایر حکما و دانشمندان
 اقرار بفضل او دارند جامع جمیع علوم و سلامه جمیع فنون و حسن التقرير و عجیب التحریر و خطیب
 و شاعر ماهر و فصیح الکلام بود و باینجه نهایت انصاف را کار می فرمود و اعظم علوم او علم حدیث
 و رجال و تواریخ بود و شیخ عبدالمدید مذکور گوید من تحصیل علم حدیث از نمودم و نسبت تلخیص
 بنحیث او داشتم از مرتبت نمودم و مقرب خود گردانیدم و بخدمت خود جدا داد و از جمله افراد
 من مرا انحصار بنمودند بنحیث وفاتش در هفتم ماه رجب سنه یک هزار و یکصد و هشتاد و هجری
 در سکن او که قریه بلاد قیوم از بحرین بود واقع شد در حالیکه عمرش قریب به پنجاه سال بود و او را
 از انجا بسوی قریه دوح باجم بعد النون که از قریبای اخو ز باکار المهاد و الزار المجهه از بحرین
 نقل کردند زیرا که او از اهل آنجا بود و در بقعه شیخ یثیم بن العلی که جد شیخ یثیم بحرانی بود مشهورست
 دفن کردند و از شیخ یوسف بحرانی میفرماید که باعتبار فاصله میان نارنج و ولادت شیخ سلیمان
 و تاریخ وفاتش که مذکور شد ظاهر میشود که مدت عمرش چهل و چهار سال و ده ماه تقریباً بود پس
 تلخیصش که مدت عمرش قریب پنجاه سال گفته است مشهور کرده است و بر تاریخ ولادتش مطلع نبوده
 و شیخ سلیمان مذکور شاعر خوب بود و اشعار بسیار متفرق در پشت کتابها و مجموعها در کتاب خود

از اهل ریاض نوشته است و مرثیای خوب در مصائب حضرت امام حسین علیه السلام گفته
و من در صغر سن خود بسیاری از آنرا جمع کرده بودم لکن هودق خراب شدن بحرین بآدن
خواج ضایع شد و جمعی از فضلا داخل تلامذه شیخ مذکور بوده اند که مشهورترین ایشان والذین
شیخ احمد و شیخ عبدالعبدین حاج صالح بحرانی استادین شیخ حسین باحوزی و شیخ واحد امجد و آه شیخ
احمد بن شیخ عبدالعبد بلادی بودند که احوال ایشان خواهد آمد انشاء الله تعالی و ایضا شیخ
یوسف بحرانی آورده که شیخ سلیمان مذکور چندین تصانیف دارد لکن بسیاری از آنها رساله
که بعضی از آن ناتمام مانده و بعضی باتمام رسیده و از آنجمله کتاب جہل حدیث و امامت از رویا
نامه است که از بدترین تصانیف اوست و آنرا بنام سلطان سین صفوی تصنیف کرده بود
و دیگر کتاب از اهل ریاض که بنام کفول و سه جلد است و کتاب فوائد نجفی که بسیاری از آن
مشتمل بر مسائل فقهیه سابقه فحاشی متفقه اوست و کتاب عشره کامله تضمن ده مسئله از
اسدال فقه که دلالت بر تصائب است و دو طریقه مجتهدین دارد لکن از چندین فوائد مفترقه
منافیه از مفهوم میشود که بعد از آن علی بطریق اخباریین بهرسانید و دیگر کتاب انشاء در حکمت نظریه
و رساله در نماز و رساله در مناسک مختصره حج و رساله در حکام آب چاه سی فیه العی فی طهاره المیر
و رساله ثانیه در مناسک مختصره حج و رساله ثالثه در مسائل غلافیه و مناسک حج و رساله اقامه الدلیل فی
نصرة الحسن بن عقیل در عدم نجاست آب قلیل در رساله در وجوب عینی نماز جمعه و آنرا از راه نقض
بر رساله بعض فضلا که نماز مذکور را در زمان غیبت جائز نمیدانستند تصنیف کرده و کتاب المعراج در
شرح فهرست شیخ طوسی لکن ناتمام مانده و تا باب اتنا تصنیف شده و رساله البکة و احوال جاک
بر طریقه رساله و جیزه مولانا مجلسی است در رساله در علم منطق و شرح آن در رساله در تحریم غوطه زدن بر جام و عدم
نقض صوم و در رساله در نجاست بوال سب و خرد و اثر و رساله در وجوب طهارت لیسر یا خاصه جماعا غسل
جنابت یعنی از برای نماز واجب و مثال آن واجب میشود و رساله در فضیلت بیعت اربعه بر حمد و رکعت سوّم چهارم
و رساله در شرح خطبه استقار رساله تعریضه فی الفارسیه شریعتی بر ذکر چهار مسئله که در دربر مخالفین است و رساله

و تحقیق آنکه نماندن پیشانی جزوی از وجود است و آنرا در معارضه شیخ محمد بن ماجه در تصنیف کند و ده
 در ساله در مسئله طلاق غائب و رساله در بیان آنکه ثبت مومن بهتر از عمل اوست و رساله
 و سبب تسایل علما و تحریر اوله امور مستحبه و رساله صواب الهدا و مسئله بداهه که ناتمام مانده و رساله
 و مسئله استقلال پدر بولایت و نکاح و خست بر الله رشیده و ساله ثانیه در مسئله براسمی علامه
 و رساله در جواز تقلید و رساله ذخیره الحش و ذکر فساد نسب عمر و رساله نکات البدیعه و ذکر فرقا
 شیعیه و رساله در اعراب بکاء الله احسن الخالقین و رساله در اسرار صلوة و رساله در تمکات
 و رساله در فرقه و رساله در احکام صوم و کتاب شرح باب حادی عشر که ناتمام است و رساله در وجود
 غسل جمعه و ساله در مسئله بقاء و بائع و رساله در علم نحو و رساله مقدمه واجب و رساله در معیبات
 و الفنازی می بجالس الامحاز و رساله در بیان مسائل آنچه تاخیرش از اول اوقات شنب است و آن
 رساله خوب و سومی بنامه اثبات است و رساله الشبیه و ذکر برگردیدن آفتاب از برای حضرت امیر
 و رساله در مسئله وقوع محدث و اثباتی غسل و رساله در تحریم تسمیه حضرت امام زمان علیه السلام
 و رساله در مسئله تعلیم نجوم موسوم به نجوم و رساله در کفر اهل کتاب و فساد اب که ناتمام است و
 کتاب هدایه القاصدین الی عقائد الدین و رساله سیمی بنامه النوار و کتاب شرح مفتاح الفلاح
 و کتاب شرح اثنا عشر شیخ بهائی علیه الریه ناتمام و رساله سیمی بساطه البیبه فی الترمیمه البیثیه که در آن
 بعض احوال شیخ بهیم بجزانی ذکر نموده استی پس عدد و تصانیف مذکوره به پنجاه و هشت میرسد
 و ایضا شیخ یوسف آورده که بسیاری از رسائل مذکوره ناتمام است و بعضی از آن از مسوده قبلی
 فرسیده و شیخ سلیمان مذکور از استاد خود فقیه فقیه شیخ سلیمان بن علی بن راشد بجزانی شاخوری
 و هم از شیخ احمد بن محمد بن یوسف خطی و مولانا علامه محمد باقر طریقی و شیخ محمد بن ماجه بن مسعود باخو
 و سید ابشیم بن سلیمان توملی و شیخ صالح بن عبدالکریم بجزانی روایت داشت مولانا ابوالشیخ
 علی بن الحاج حسن بن یوسف البلاوی البحرانی از معاصرین شیخ سلیمان سابق الکر
 در بولوة البحرین به طور است که شیخ علی خان حلیل بود و خط و صادر عریبه و معقولات ماسر

سلیمان بن احمد بن یوسف
 بحرانی است

بسیار داشت و در سر و امام نمازجه و جماعت بود و از شیخ محمد بن ماجه بن مسعود بحرانی روایت حادث
داشت و معاصر شیخ سلیمان مذکور بود و معارضه با او در دعوی فضل داشت چنانکه عادت علماء
معاصرین یکدیگر است در اعصار کن شهرت میان غرب و علم شیخ سلیمان را بود پس شیخ حسن الد
شیخ علی مذکور و همچنین جدش شیخ یوسف قاضی حلیل القدر بود و در اهل اهل مطهر
که شیخ حسن بن یوسف بحرانی بلامدی قاضی فخر و شاعر ادیب از معاصرینست و در لولوة البحرین
مذکور است که فخر شیخ یوسف جد شیخ علی سطور در فریة بلاد بمقبره شد واقع است و له حکایة
حکایة ثالثة فی سقوط داس المناء علی قبرة طالب فراه شیخ داود بن حسن البحرین
البحرانی منسوب است بسوی قریة جزیره که قبل از زای مجده سکون یافت از رای مملکت قریبای
بحرین که جزیره ضاع مشهور است و در لولوة مطهر است که شیخ داود مذکور کتاب اختیار الکشتی
که از تالیفات شیخ طوسی در علم رجال است بر قریب حروف تجوی مرتب ساخته و استاد من شیخ
عبد الله بن صالح بحرانی گفته که شیخ داود صالح و ادیب صحیح الاعتقاد بود و خلوص در محبت
البلیت علیهم السلام داشت و کتاب اختیار الکشتی و رجال نجاشی را بر حروف تجوی و هم کتاب التلخیص
را مرتب نمود و از تصانیفش تساله در مسائل دین و تساله در تجریم متن است لکن و لائل مندرش
محکم نیست و باجماع شیخ مذکور نیکوکار و صالح بود مگر آنکه فوت استدلال و تصرف در ترجیح اقوال است
و او کتابهای بسیار بدست خود نوشته و در مدرسه که در قریة جزیره بنا کرده بود و وقف نمود و سایر
کتابهای موقوفه اش بخط او و بخط غیر او قریب چهار صد کتاب بود و او را سه پسر فضل از خیار بودند
یکی شیخ علی که ابرایشان بود و دوم شیخ حسن سوم شیخ صالح همهم الله تعالی و شیخ عبد الله مذکور
میفرماید که شیخ علی بن شیخ داود مذکور پسر بی دار که معاصر من است و شیخ داود در علم و فضل خصوصاً
در عربیت از پدر خود و بر و دم خود فضل است و ثقة و عادل و صالح است و فخر شیخ داود بن
حسن و همچنین فخر پسرش شیخ علی در حجة شمالیه از و گاه بنی صالح و در قریة جزیره واقع است و شیخ
یوسف بحرانی گوید که شیخ داود بن شیخ علی که استاد من ذکرش نموده است هم با من معاصر بود

در وصف نقد عدالت و نیک نفسی و حسن اخلاق متعنت بود و تنهی کلامه شیخ احمد بن صالح بن
 حاجی بن علی بن عبد الحسین بن شنبه البحرانی الدرازی در توفه البحرین مسطور است
 که نسبت شیخ احمد مذکور بنیض اجدادین متصل میشود شیخ احمد عالم صاحب زاهد بود و بسیار وفات
 شیخ جعفر بن کمال الدین بزرگانی که در بلاد دکن و حیدرآباد و مرجع خانیق بود شیخ احمد مذکور
 در آن بلاد قائم مقام و شد تا آنکه عالمگیر و رنگ نیب بادشاه بران بلاد فتح یافت پس امر نمود که
 هرگز ده را باقی نماند و رئیس ایشان از آن بلاد بیرون کنند پس شیخ احمد مدتی در رئیس کرده علمی
 انجام بود و بادشاه مذکور هزار و دویست برای او فرستاد پس شیخ مذکور کج بیت آمد و رفت بعد از آن
 بسوی ولایت عجم مراجعت فرمود و در بلاد بصره که از توابع شیراز است توطن اختیار نمود
 و او در زهد و ورع و تقوی و امر معروف و نهی از منکر بدرجه نهایت رسیده بود و امامت
 ناز جمعه و جماعت داشت و متصف بسجاوت و کرم بود و مال خود بر مهمانان انبار میکرد
 و خانه او غالباً از جماعت نحر و مساکین مسافرن خصوصاً از اهل بحرین خالی نمی ماند و بوقت
 ذکر شد انداخت غش و بیوشی لاحق حال او میشد شیخ بوسف بحرانی میفرماید که مکاتبات او
 بسوی پدرم در بحرین بحبت بعض مطالبی که در ایجاد داشت میرسد از تصانیف اوست کتاب
 الطب الاحمدی که نزد من موجود است و همه اش در علم طب بطریق روایت است دیگر
 رساله در استخاره است و فائش در ماه صفر سنه کبیر و یکصد و بیست و چهار هجری
 واقع شد سال ولادتش چنانکه بخط او نوشته دیده ام سنه هزار و هفتاد و پنج هجریست حمای
 تذکره العلماء بعد نقل این عبارت شیخ بوسف آورده که انچه شیخ بوسف آورده که شیخ احمد مذکور در حیدرآباد
 قائم مقام شیخ جعفر بن کمال الدین بعد از وفاتش بود و خالی از غایت نیست بزرگوار احوال شیخ جعفر بن کمال الدین
 مرقوم شد که وفاتش در سنه هزار و هشتاد و دو هجری اتفاق افتاد پس بنا بر تاریخ ولادت شیخ احمد
 بن صالح که در اینجا مذکور شد ظاهر میشود که او در وقت شیخ جعفر مذکور هفت ساله تخمیناً بوده باشد
 معیناً بچگونگی و تفاوت وقت در سایر امور مرجع آن ملا شده باشد مگر آنکه مراد آن باشد که بعد از آن

شیخ جعفر بن کمال الدین بغاصه چند سال شیخ احمد بن صالح در زمان مرگیت خود قائم مقام او
 گردید و الله تعالی در این بخش تواریخ ظاهر میشود که فخر یافتن عالمگیر در جدر آباد و در سنه یک هزار
 و نود و هشت هجری بود پس اینجا بنا بر تاریخ ولادت شیخ احمد بن صالح مذکور ظاهر میشود که شیخ احمد
 در آن زمان هشت و سه ساله بود و الله العالی بحقیقه الحال جمال المحققین مولانا آقا
 جمال الدین بن آقا حسین بن جمال الدین محمد الخونساری از محققین زمانه
 و مدققین یگانه بود و فضایل جمال و کمال علمش برالسنه جمهور و در کتب سجالیه مسطور است
 بالجمله جناب او مرجع علماء و فضلاء و ملجأ و ملاذ خاص و عام بود کمال علوم و فنون از حضرت
 والد ماجد خود علامه آقا حسین خونساری و از اخوند ملا یحیی مجلسی رضوان الله علیهما فرموده و
 باقصای مراتب اجتهاد و اعلاای مدارج صلاح و سداد فائز شد بهواره پدری افاده اشغال
 داشت از مصنفات شریفه اوست حاشیه شرح لمعه که بهترین حواشی است نظیر ندارد و حاشیه
 بر کتاب خفری و تعلیقات و حواشی بر کتاب شرائع الاسلام و حاشیه شرح مختصر الاصول
 عضدی که صاحب و منه بیه در وصفش آورده و له حاشیه شرح مختصر الاصول
 للعضدی مشتمل بر تحقیقات و بسبب اینها احدی مذهب منقح حقیق ان یکتب بالکتاب
 علی صفحات و جنات الحویار گشته و هذا الشیخ معروف بالتحقیق و تنقیح المطالب الصواب
 فی المسائل و قلة الخطاء و الزلل کثیرا لا اشتغال بالتصنیف و التألیف و الله دخیل
 و از تلامذه آنجناب جماعتی از علمای مجتهدین و فضلاء کاملین اند از آنجمله آقا محمد اکمل اصفهانی
 و آقا باقر بهبانی و هم از آنجناب روایت داشته و از آنجمله فاضل کامل ملا محمد بن فرج معروف
 بلارفع مشهور و از آنجناب روایت داشته کذا قبل و دیگر از علما اند که ذکر آنها در اینجا موجب
 تطویل است و در کلام کی از شعرا و عجم مختلص بفتح تاریخ و فاشس چنین یافته شد قطعه تاریخ

مرواز حکمت العین از نظر شدنا پدید	شد شفا ییما را از مجهر س آقا جمال
بی قواعد گشت منقلح افلاخ اهل فضل	شد جمال اصاصین مخزن زشم اهل حال

داشت کافی از کلام و فقه شرح اصول	مشرق الشیمین و انش بود آن نیکو خصال
رفت چون در ماه صوم آن آفتاب ز شهر علم	با ذکر و ابواب جنت ابر و نبش و ابجلا
سال فوئش البغایح باقی از غیب بخت	کرد ایزد با حسین بن علی حشہ جمال

بنابرین ظاهر میشود که آقای موصوف در ماه رمضان سنه احدی و عشرين و مائت و الف و فوات یافت رحمه الله تعالى مولانا شیخ جعفر القاضی از شاخ علم و اعظم فضلا بود و از تلامذه استاد العلماء اقا حسین خوشنویس است که فی الزوضه البیة ملا حیدر علی در احوال اقا حسین موصوف آورده که شیخ جعفر قاضی اصغیان که عالم و فاضل و مصنف حواشی بر شرح لمعه بود از روی است داشت و شیخ علی حزین در سوانح عمری خود آورده که فاضل میر و شیخ جعفر قاضی وی از شاخ بلده کرده و از اعظم تلامذه استاد العلماء اقا حسین خوشنویس و جامع ذی کمال و علوم بود در درس او جمیع کثیر از فاضل استفاده میکرد و در روزگاری بغیر از هشتاد و هشت و بمصوب شیخ الاسلامی رسید و آن شغل خطیر را پنج سئوده تقدیم کرد و از وفور مهارت که در امور ملکی و قوانین معاشرت داشت بوزارت اعظم نوید یافت بعضی امرای سلطنت که در پایه آن منصب بزرگ بودند در شکست کار او کوشیدند و بادشاه را اذن اراده و گذرانیدند و درین کموت و گذشت و در حال حسین علیه السلام مدفون شد چون بآیه الله مرحوم مودت و الفت تمام داشت مکرر فیقر بخدمت ایشان رسیده و مولانا شیخ علی برادر شیخ جعفر قاضی بانهی است شیخ علی حزین در سوانح عمری بعد از که شیخ جعفر برادرش اینگونه دیگر برادر گفته ایشان شیخ علی است او نیز در سلک فضلا بود و بعد از برادر خود بچند سال و گذشت استحقاق المدفون الصمدانی میرزا محمد بن حسن الشیرازی الشیرازی بیلا میرزا محمد بن علی المدد و فاضل بنیل القدر بود و از ارشد تلامذه استاد العلماء اقا حسین بن محمد بود اما او اندام محمد تقی مجلسی علیه الرحمه بود چنانچه از رساله ملا حیدر علی مفوم میشود صاحب مدینه بیه آورده که استاوش جناب اقا حسین خوشنویس با آن فضل و کمال از ترقی یافت

در یک کتابت که شیخ بکر العلوم ملقب بانی در خوانندگی جای میفرماید محمد بن الحسن البیروانی الشیرازی
 ملازم بنی از تصانیف اوست کتب و رسائل بسیار آنرا بجمعه شرح شرائع بر بحث قضاء و صلوة
 جماعت تقریر کرده هزار بیت است و از دست حاشی منفرد بر مسالک و رسائله عمل بیت صلوة
 او و رسائله در بیان سهو و تنک و رسائله در جرة عبریه و رسائله در جوه و رسائله در صید و ذباج
 و رسائله در بیان اینکه ما را بایضا نفس را بگردانید و رسائله در ذکوة واجوبه مسائل من عبارات بکلمه
 از قواعد آنرا بجمعه است کل من علیها طمأنينة و احبة بین کبيرة و صغیرة ینوی الی الوجوب
 و آنرا بجمعه لو اشترى عبدًا یجاد به و انما یخلو کان الذلیل من طهارة ین فی ثوبین و رسائله
 و وجوب و رسائله در پیش اسامه و رسائله در بیان عصمت از سورم الی و رسائله در حل حدیث
 مشهور سبعة اشياء لیس للعباد فیها امر و رسائله در حل حدیث من عصى و رسائله در بیان
 فایده و رسائله در نبوت و امامت فارسی و رسائله در احباط و تکفیر و رسائله در بیان اختلاف
 و نظری و ضروری و رسائله در کائنات چو که از ابراهیم شاو عباس نوشته بود و رسائله در
 صدق کلام الله حاشیه حاکم الاصول فارسی و عربی و حاشیه شرح مختصر حاشیه مطالع حاشیه
 بر حاشیه قدیمه حاشیه بر حاشیه دیگر بر حاشیه در اثبات واجب حاشیه مکه العین حاشیه
 شبهة الاسکرام سبک در اختیار آنرا از مؤلف العلوم و رسائله در هند سه هفته و فصل و رسائله در بیان
 المولی حیدر علی بن ملا میرزا الشیرازی البیروانی البیروانی سابق الذکر است انما فاضل
 زمانه و محققین بگفته بود ملا حیدر علی بنعلی در اجازه خود آورده که فاضل مقدس حیدر علی بن
 ملا میرزا محمد بن الحسن البیروانی از تصانیف اوست کتاب المجالس امامت و دیگر رسائل متعدده
 هم دارد و افاضی الدین محمد بن العلامة آقا حسین الخوساری عالم المعنی فاضل بکلمه
 بود از تصانیف اوست حاشیه بر حاشیه نظریه بر الیاس شمس بن محمد بن علی حزن در رساله سوانح عمری خود بکلمه
 نقل و کمال علای آقا جمال خلف ارشد آقا حسین آورده که دیگر فاضل علی خان مفاد علی الدین
 میرزا آقا حسین خوساری از آن کاتبان بود و طبیعی بغایت دقیق و فکری عالی داشت و در خدمت شاه

بسیاری از فضلاستغید شدند و در جوانی در گذشت و رضی الله عنه مولانا محمد سیح الکاشانی
 سر دفتر فاضل اعلام و اذکیای ذوی الاحترام بود فاضل ابن شیخ علی حزین در تذکره خود بقره
 ذکر علمای اعلام آورده المولی اکادیب الفصیح محمد سیح رحمه الله از اهل کاشان و از تلامذ
 علمای آقا حسین خوشنویسی و بصارت ایشان نیز ممتاز بود و معلوم شد اوله مدارس و فارسی
 مضمار اشعار و در انشا مهارت داشت بار اسگی و شایستگی محفل آرامی انجمن فاضل و صاحب
 دانشوران کمال و صاحب در شعر خلص ایشان ست فقیر در مجلس و الد علامه طایب شاده
 ادراک صحبت آن صاحب کمال بسیار نمود و نتیج قصیده لایمیه طغر فرموده ابیات خوب آن
 قصیده دارد و شعر فارسی بسیار گفته اشعار عالی رتبه در آن میان از لطیف قیامش بر صفحه روزگار
 بیادگار است انتی بقدر الحاجه مولانا السید قوام الدین محمد الشیخی الحسینی القزوینی
 از فاضل فقهای کاملین و اکابر علمای مفسرین و محدثین ست شیخ علی حزین در تذکره خود در ذیل
 اعلام از علمای کرام مرقوم سائنه السید الجلیل قوام الدین محمد السبغی الحسینی القزوینی
 علیه الرحمه احوال سلسله سادات سیفی حسینی قزوینی و اصحاب کمالی که در آن خانواده بودند و نام
 بر و اتفاقان میر سنو رخا ابد بود و با جمله میرزا قوام الدین سلاله آن خاندان و از شایسته نسل آن
 بود در علوم عربیت نیل العصور و در فقه و حدیث جلیل القدر و منشرح الصدقین با جناس فضائل و
 نقاده انقیای کامل بود پیوسته بجای غربا و ضعفای هر دیار و کف دریا و نوازش شکایه بار
 قائم زاد صامت کمالش بجز بزرگسار اعتراف دارد و فقیر چندی در اصفهان و بای در قزوین فیض
 صحبتش یافته شعر عربی و فارسی بغایت سنجیده میگفت من کتاب الله و تفسیر را که در فقه شوش
 و المال بلاغت منظوم نموده و در نظم تواریخ مهارت عجبی داشت انتی بقدر الحاجه مولانا
 میرزا باقر الاصفهانی از اذکیای عصر خود بود و در تذکره علی حزین مسطور است که ذوالفنا
 و المعاصر المیرزا باقر طایب خواه بقاضی زاده عباس آباد معروف به فضائل ظاهر
 و باطنی موصوف مولد مولف اشافان از اعیان زمان بود و اسناد نقاده منقول از حضرت

ناظم المصنف و شوقیه

بخت زمان مولانا محمد باقر خراسانی علیه الرحمة و نقول ان الله انعم بقرامه قسماً
 نموده و مصاحبتی دیدیم با والد علامه رحمه الله و طوفانی تمام بحال را قرائن مقاله داشتند
 سلیقه اش با دقایق صنعت شعر از اکثر افاضل بیشتر و بی لکاش را در شکر ریزی قسمتی اوئی و او فرمود
 در عشر سبعین از مراحل زندگانی اینجا فانی را پدر و نموده بمطابق قدس از حال نمود سه
 فصل گل و موسم بهار است + گل از رنگ و بوی یار است + بی تو شب ماه پروردگان + چون چشم سفید گشته
 مولانا شیخ خلیل الله الطالقانی از افاضل و کمالات عصر خود بود و در تذکیر علی حزین مستوفی
 الفاضل العادف مظهر العواطف الشیخ خلیل الله الطالقانی از افاضل اصحاب
 ابقان و مستغرق بحر عرفان زلال چشمه انوار فانی و از شفیض ملائق با وج اطلاق رسیده بود
 چهل سال کماتیش در یک خمره و شبار و زنی بیک دو لقمه جراتش آگشته نموده کیفیت ریاضات
 و سلوک زندگانی آن زنده جاد و ادنی الساع مقامی عظیم پیچیده علوم ظاهر و باطن را جامع و نورشود
 از سیاهی ادلاج بود و گوشه غایت در اصفهان اختیار و آخر از انجا بلا اعلی انتقال نمود و خطوط از زیبا
 بی نوشت و مجلدات بسیار کتب نافعه بفلم مبارک خود کتابت فرموده و وقت بطلبه نمود
 و بقدم تصادفت و داد که با والد علامه اعلی الله مقامه داشت در باب آیات صبا بقول
 تربیت این بی سواد استعداد فرمود چنانکه بسیاری از مقدمات علمیه را تلقین از آن مارت
 ربانی یافته و پرتو انکسار او بر مشاعر این قاصر یافته گاهی با نثای اشعار زبان قفاش
 نرجهان حالش می آنتی بقدر حاجه الفاضل الادیب الفصیح محمد سیح بن اسمعیل
 المعروف بلا سیما الفسائی از اکابر ادباء و فضلاء اعلام و افاضل علماء و اجالاتی نوی
 الاحترام و از ناظر ملائمة قدوة الانام آقا حسین خونساری بود چنانچه پنج سته ترین تذکرة
 خود بقریب ذکر علمای اعلام آورده المولی کلاجل الفاضل الاکمل مسیح الاکرام اعلی الله
 مقامه اسم ترفیش محمد سیح بن اسمعیل فسائی است که اگر میراث شیراز در نرزه است لطافت
 هوامناز است و تخلص حضرت سلامی در اشعار بی سیح و در فارسی معنی ست علامه و گاه

و تادرة اودار و جميع علوم سرآمد علمای اعلام و احقاق ذکایای افاضل عالی مقام بود و ايضا
 شيخ علی حزين بعد مدح بسیار گويد که با آنکه بسبب کبر سن آثار تشنگی و هرم از پیکر انوار
 بود و فوت حواس بدرجه کمال اسلام افتور و کلالی بآن روح مجسم راه داشت تشنگی طبعش تشنگ
 نوبهار و ضمه رضوان و سر رخساره حقایق تصویرش رنگ کلفت خمیر پوشندگان میزد و کتب
 رسائل نفیسه و حواشی شریفه از آثار ذوقین و قاصد و طبع نقادین بر صغیر و زکارب یادگار و خطب غرادر
 منشآت بلعش کل الجواهر بصائر فصهای بلاغت شعراست اشعار عربی آن سبج کساد افکن کالاس
 بانابه بلع و جبری و ردق فکین شعر حشمتی و مغزی و درانثای شعر فارسی تشنگی تشنگان از اصلاهی حسا
 و نوال داده و از نوای کاک طوبی مثال بسواص قدسی سروشان در گنجینه سنی کشاده مانا که در
 مراحل عشرتین جهان بی بقار و دواع نمود و دواع حرمان بر دل خرد و پرتو مان ارباع گذشت
 و ايضا گفته که از نقائس منشآت فارسی دیباچه ایست که بر ترجمه کتاب مصائب النواصب
 و بر ساله شریفه خود که در باب قصر و انعام است قلمی فرموده و دیگر یکانیب که در مجموعه مذکور
 مندرج است و اشعار عربی و فارسی البشانی با سیمیات کینه زار و کسری که خواهد بود و شیخ علی حزين
 بعد ازین قدری از اشعار و بعض قصاید شریفه انجناب نقل نموده و ايضا آه زده که از خطب
 بغیة علانی بسیار و خطبه ایست که در جلوس سلطان سلیمان و فناء سلطان حسین صفوی افتاد فرموده و در
 نکاح و غمزدگ از جمله منشآت عربی مرسله ایست که از جانب سلاطین و در راه شرفای که
 و دالی بمن نوشته و آنچه خود بر رئیس العلماء اقا حسین مرحوم و بوالهبر و این خاکسار و بلاء علی حنا
 نقل ده دیباکینوس الزمان میرزا اشرف حکیم و بوزیر اعظم میرزا مهدی و ترجمه یک و وزیر عجم گشته
 قانون کتابت بلاغت بیادگار گذاشته و ايضا شیخ علی حزين در سوانح عمری خود و تقریب ذکر
 علمای شیراز آورده و دیگر از افاضل آن شهر مولانا محقق جامع العقول و المنقول خود سیمیا
 فوسای علیه الرحمه بود و بتدریس اشتغال داشت وی از اعظم ملازمه مرحوم اقا حسین حجاز
 و قدوة مقتدای عهد و بحدت ذوقین و حسن سلیقه و تجرد و جمع علوم اشتباه داشت و منصب

شیخ الاسلامی فارس بخودتش مرجوع و بدستش مجمع طلبه آفاق مدنی در خدمت ایشان بذاکره و بحث
پرداخت و طبعیات شفا و الیاس شرح اشارات و خواشی قدیمه و جدیدیه و غیر آن از دستفاده
نمودم تا آنکه سبله شرافت بر حمت از وی پوچست و الحق از نظایر فضلا بود فکری رسا طبع
مستقیم و سنگفته داشت و شعر عربی و فارسی و مخی و منشآت عربی و فارسی نهایت قدرت
یافته بود و قصائد عربی و در مدح امیر المومنین علیه السلام دارد و بنایت بلنج گفته و در فارسی شعر
شوخی دارد و معنی تخلص ایشان است انتی بقدر الحاجة مولف گوید که بجز قصائد بلاغت آثار
که در مدح جناب باب شینه علم علیه السلام نظم فرموده این قصیده بدیهه بنظر رسیده و در
سخنوری تصب السبق از اقران خود روده چون مثل بر طائف اشارات و بدائع نکات بود

در بنیابت نمود و قصیده

<p>یا صاحبی بانلافی آجیرانی من المجون شجون السجون سجنانی تکاتر الله هلعن ذکراه الهانی وهل یزود الکری بالنکر اجفانی فدام تهتانه غسلا لتهنانی اذا تلانی من حی بصفانی وحدت هم بادانی و اشجانانی غافل عن ذلایرتی بین غزلان ورق تکر را سجا علی البان الی مظلک ظل العطاشانی تماؤلکی بافت فیہ حصانی مالذم مع رماها و التادی ذات</p>	<p>ما أدکت مذکبت للبین جیرانی جلدی حصیر زفیری فی سلسلانی لله طیف شدات منه سجنانی مالی وللنوم بعدا ما ابتلیت به عینی کمین و شاه بالهوی فزح یا حادی الودک بلغت المنی جمعا عج بالحداد قریبا من محبة هم بما انشده لا خاب مسعا کا الی الانین علی عطفیک صبان مهلا فذک حیاتی مت عطشان من طول هارقت عینای لی خبل شف الجوی حسی حنت بها کیدی</p>
--	--

<p> شبت ضلوعى بطيف منك بوقدها فالفجر واصلة والوصل ما جرت كان منية وصل دتهها خطمة لا ذنب لي بيدائي غير ذى قنيل ولا يدى معشر هج فتدا التحفوا حكى كراؤا اجداد فر وجداد شمر الأتوف ترى طيفان دهرهم دعاه جبنها غير سباسبها والشمس طفلة نصر من وجل ولى من الصبا سدا و فراعلة قرب ارقط زهلول لقيت بها وما يهتفني بيض ولا سمر كلام الدهرام اهلوه من جلدى فضلى ومجلى واتقانى ومعرفى لو قلب لدا هو اوراقى لصادنها دينباى قد شككتنى باكية واسوء بسط يد غلت الى عنق وقوت الفى كالنون من نصيب فيما ارتقانى سحبا غير ماطرة من ليعاصف شمالا يبلغة لا وية من الرمن طاعة </p>	<p> مثل الهلال ذكا من شارق دالت العين يذكرنى والحب ينسائى موودة شملتها حزن احزانى ولا منوع من التبريات كسلات عما قريب بهيان بن بيتان من العلاء يذ انبها السما كات عرب حاجات عدنان وقطان كان جنح دجاها صف غربان تحكى حشاشة صب يوم هجران تذودها عن حسانى هز ثعبان حسبت شمة فى كف نسوان لكن دهمك بالارزاء اذ رانى هل يشكك عجزه عال من الدلة بانوا باجمعهم اسباب حرمان ايات لقمان فى اشعار سبحان تقومها الدمع والعيان عينان حتى يدى المزن بالامطار بارانى فكاد يقلب الايران نيرانى الى ما رضى بارض ليس نزعانى الى الغرى فيلقين وينسانى على البرية من جن وانسان </p>
--	---

على المرتضى المحاوى مدايح
 ما استعين بشمال ولا تداء
 تنزه الرب عن مثل يخبرنا
 كان رحمته في طي سطوته
 عم الوحي كوما فاق الذرى شهما
 فالدين منتظم والنمل ملتئم
 كالبرق في بسم والنار في ضرر
 فقاده وهي في غملي تجللى
 قد اقتدى برسول الله في ظلم
 تعسا لهم كيف ضاوا بعد ما ظهرت
 فهل اريد سواه حيث قيل لهم
 هل ردت الشمس يوما لابن حنمة
 هل جاد يوما ابوبكر بخاتمها
 وهل تظن قالوا اندع انفسنا
 وهل يشم الهلك من بضع حنمة
 هل خص بالطل والمنديل واحد
 ام حينما طال عمر بين اظهروهم
 ام خبير كان واني قبله بطلا
 اشالها لجمع الجند قنطرة
 ام ريثما انهزم الاصحاب في احد
 من عصبة الشرك صفت حوافرة

اسفار نورية بل ايات قوت
 من ترب ساحته طوبى لا جفا
 بانه ورسول الله سيان
 ارام وجرة في اساد خفان
 رمى القرى عنان من نحر فريات
 والكفر منه دام من سيفه القاتل
 والماء في سحيم من نهر افان
 اى الوعيد حواهل جده فزان
 والناس طرا عكوف عند اوثان
 لهم بوارق ايات وبرهان
 هذا على فنن والآله والا
 ام هل هوى كوكب بيت عثمان
 مناجيا بين تحريم واسكان
 في غيره نزلت عن ذاك حاشا
 او هل يشم الشذى من شقص عفا
 ام استخيو ابتفاح ورمات
 سواه صبغ منه السيف بالقاتل
 سل المصارع من موصوع نيا
 يجيزها الكل من رجل وركبان
 وظل خير الورى فخر ابلان
 ذات الخالب من رباش عقبات

سواة حامى رسول الله بطعنهم
 بالسيف والرمح ولا تضاع اضرهم
 حتى تبدد اهل الشرك واخربوا
 والقوم بشرهم ابليس من كذب
 فادناح انفسهم سدا وما نتجوا
 وهل قصدن للجوى سواة فتي
 هل في فراش رسول الله بات فتي
 لولا لم يجدوا كهو الفاطمة
 لولا كان رسول الله ذا عقم
 لولا لم يكسقف الدين ذا عبد
 لولا ما خلقت ارض ولا فلك
 لولا ما عبد الرحمن في ماله
 ما كان ربا ولكن ليس من يش
 هو الذي كان بيت الله مولاه
 هو الذي من رسول الله كان له
 هو الذي صار عرش الرزق شفي
 اذا امه سحت ظهوره سحت
 يا واضعا قد اميه حيا وضعت
 عمت شايبه الا فاق ان شجرا
 تفيض راحته للناس مجله
 رجب الا كفت اذا فاضت انا مله

بسمه قتي بجاني لداع ثبات
 عن الرسول باخلاص وايقان
 شبه الخنادس اذ فتي بنيران
 بقتل احمد مصرع عابيدان
 اسرادهم خوف ايصار واذان
 وقد مضى قبل لحن الحكم يومان
 سواة اذ حقت من فضل بنيران
 لولا لم يفهم اسرادهم قات
 لولا ما اتقدت شكوة ديمان
 لولا لم يندست اذ كانه الواسع
 لولا لم يفطن بالاولى الشاسع
 لولا ما كان يترنم ربه سجع
 اذ ليس يشعل له شان عن الشان
 يظهر البيت من ارجاس اوثان
 مقامه من من موسى بن عمران
 اذ صار قريبا من اكرام
 اذ كان له من احوال
 اذ كان له عليه عز من شان
 سفته فهو مع الطوبى كسوان
 سقد الا لاني بلا هل كيسان
 لو لم يقل حسب نبي يوم طوفان

لو ظل تحت لواء في الوثنا علم	تراه ترجح جوا نحو سيدنا ان
ماستقر الراس تحت صار مد	كالعلم ودرگاه من ايش ونيان
لواء الوصية فالنجان اربعة	يوم القسفة انقضاء قريان
في اعجاب من دنيا و عمارتهما	ان كذبت عدا عدا بونعد انك
من كان نص رسول الله عينه	لا مودة الشرع تبديغا باعلا
بين الجاهل في بيداء قد ملكت	لكل من كان في اعقاب عه ناك
وقال صعب رسول الله قاطبة	بخ لذك و كان الاول الثاني
من بعد اشد الرحمن امرته	على الرسول باحكام و اتقان
فقال بلغ الا فادراك ما	بلغت رسالاتي و نبياي
تقدمته اناس ليس منهم	فصل الاله ولا منطوق برهان
حتى اذا جدت الاجداث في ثلثهم	بين اليهود بخفيرة و خذلان
من بعد ذلك بن هند قام دعيا	مؤمنا امرة من زاد عثمان
من امه حملت ممن بد حملت	اهل الخلافة بين الانس و الجان
لا اضحك الله سن الدهران له	فوانع اعداءك عن كل ميزات

الشيخ محمد جعفر بن عبد الله الكرمي الاصفهاني شيخ عبد النبي قزويني و تكملة
 ال الال آورده كه شيخ محمد جعفر ذكر داماد اقامسين نوناري است و در اصفهان
 ادلا بهد قضایام داشت و بعد از ان منصب شيخ الاسلامي باو تفویض یافت و صاحب تكملة
 انچه در مع او آورده مجلی از ان است كه وی فاضلی بود محیط باطراف فضل و كمال و تحریر
 خاتم و تقریری لائق و اساطیر تام با انواع علوم و تحقیقات و تدقیقات تشریف داشت و از هر علم
 حظ وافره هم عالی یافته و معاصرین مثل نظیر خود داشته و است لما انشا الله تعالی بحمد و نصیب قضا

برضایابی رضا اختیار فرمود و موافق قول خدا و رسول خدا و ائمه هدی حکم میفرمود و با بطلان مبالغه
 بسیار در ابطال باطل و دریافتن حق می نمود و چون بسفر حج رفت در مسجد جامع تشریف برد
 و در جمعه اعظم فرمود که ایما الناس علی که بر کسی کرده ام بعد از آنکه قطع و یقین داشتیم که حسین
 حکم خدا بر گزینان حق نکرده ام اما کسی که حق او یا مال او ضایع شده باشد بسبب آنکه وقت را گولان
 کرده ام یا بمن ثابت نشده و در واقع حق او بود پس او را بخشید و عفو کند از قصاص و دست
 ماشیه بر شرح لعمریه کتاب التجارة و حاشیه بر کتاب الاقرار شرح لعمریه و دیگر حواشی متفرقه شرح
 لعمریه و دیگر رساله فارسی در حکمت طبیبی و الهی و در اثنای حیدر حج سفر آخرت را اختیار فرمود
 و مصداق آیه شریفه من یخرج من بیته مهاجراً الی الله فربما یدرکه الموت فقد اجزاه
 الی الله گردید و استاد امیر از خوام الدین محمد قزوینی در وفاتش مرثیه گفته در آن تاریخ وفات آن مرحوم
 ذکر کرده است انتهى کلامه نصحا الامیر ذوالفقار الهدائی از افاضل زمان و اکابر تلامذه علای
 اقا حسین خوشنویسی بود و از آقای موسوی در سنده و شین بعد الالف اجازه روایت یافته
 در شده و راغبیان فی تراجم الاعیان مرقوم است الامیر ذوالفقار الهدائی کان فاضلاً
 عالماً عابداً زاهداً ذکياً للعبای و ذیاً جامعاً للعقول و المنقول حاویاً للفرع و الاصول
 و علای اقا حسین و سعادت در اجانه خود که بنام امیر مذکور فلی فرموده باین الفاظ و استوده
 انی بعد ما تشرفت بر همة من الزمان بحسبة السید النجیب لعالم الفاضل الکامل
 المتوکل الذکی الالهی المذبحی خلاصة الفضل و زبدة الاذکیاء ذی العظمت النفاذ
 و القطع انو قاده جامع المعقول و المنقول حاوی الفرع و الاصول تنمیس سماء
 الانضال غرة سیماء الکمال سنی سیف الوصی الکوار علیه صلوات الله الملك المجبار
 الامیر ذوالفقار خلاه الله من کل شیئ و شاد و حلاه بكل زین و غنار و احله محل
 الابرار و اوصله مقام الاخیار و طال التردد الی و اکثر الاختلاف علی و اخذنا
 منی طر فاصالحا من العلوم الشرعیة و قرأ علی شطرا من المعارف الادبیه

والعقلية اخلايقان وتحقيق وقرائة تفهيم ودر تفهيم التمهيد من ان اجازة لاجازة
 من حيث من الاثار الماثورة عن ائمتنا المعصومين الماخوذة عن سيد الانبياء
 والمرسلين صلوات الله عليهم اجمعين المنتهية جديد نيل الامين المنتهية
 الى جناب دب العالمين تعالى شأنه وخطره هائلا وبقدر است اشارة بقوات
 الاودة فاجزت له الى اخر الاجازة مولانا ميرزا عليخان الكليايكاني در تذكرة
 على حزين سطورست جامع الفضائل الميرزا عليخان عليه الرحمة والقرآن اذا عاظم لم يكلم
 دارستفيدان رئيس العلما حسين فونساري بود بفضل صوري ومعنوي اراسته ذهن
 وقيش كشاف غوامض حقائق وديقة ستقيمت اش در مزين باسحقان واسقلال فائق باليقا
 شريفه وفوايد ارجمند دارد ودر شعر وانشا افاضت مآب وبنات دقيقرنج وكنه ياب
 بود ميگاييكه از اصفيان غم كليايكان داشت بمنزل والده علامه اعلى البدر مقام آده روزه
 چند مقام نموده وداغ فرمود در ان ايام فقير را سعادت حضور ايشان حاصل آمد وچند سال
 ديگر هم بصفاي خاطر وركليايكان زندگاني نمود ودر همان بلده بخت جاودان انتقال فرمود
 اتني مولانا خطيبين ملا مراد قفري شيخ علي حزين در تذكرة خود آورده المولى الهام
 ظهير الانام فاضل عالیه قام وملك الكلام بود خلف فاضل مرحوم ملا مراد قفري است كه از شايير
 علما و صاحب حواشي متداوله است بر كتب احاديث و اصول و فروع وغير ذلك ندام
 ظهير بكاو حدت فهم و مستقامت طبع و جامعيت فنون علميه خصوصا علم حساب ببيت مهند
 موصوف و مين الاناضل متبحر معروف طبخش حكمتا نص و كامل و نقاد راجع و كامد و در قبول
 مسلم ميداشتند و چون لطافت طبع و علوم ببيت و فضائل نفسانيه اش پايه كمال داشت بعاشق
 انباي عمده راضى نشده از دسائى دنويي متعرض بافاده علوم هم چند ان التفات نكرده
 گوشه منزل خود و هموار پسنديده نميداشت ببايرين بين الجمهوران اعراف و اشتراكه فردي
 آن از منزلت بوسيله خود نمائى و سعى و تلاش در وصول جاودست معاش داشتند

حاصل گشت و بانس و الفت و یرینه که با والد مرحوم این خاکسار داشت چون بمنزل ایشان رسید
 ایام و لیالی صحت گذرانیدی و فقیر مستفیدان مجلس عالی بودی در شعر و انشا و سخن سخنیکانه
 و بظرت بمنزله خود زمانه بودی ملا عبداللہ و سیلی از تلامذہ استاد العلامہ آقا حسین
 خوشنویس است و از آنجناب بازه روایت داشته مولف تذکرہ العلامہ ترجمہ آقا حسین نسائی
 بتقریب ذکر تلامذہ آنجناب آورده که دیگر تلامذہ آقا حسین موصوف فاضل کامل ملا عبداللہ
 اردبیلی است بآنکه از اجازت که بخط شریف او برای تلامذہ کور بر بعض نسخ شرح لمعہ مکتوب یافته
 از آنرا بشود دانشی و ملای موصوف از مولانا محمد باقر واری و اخوند ملا محمد باقر مجلسی علیہما الرحمہ
 نقل داشته چنانچه صاحب تذکرہ و ترجمہ ملا محمد باقر بسند اری بتقریب تلامذہ او نوشته که دیگر از
 تلامذہ اش فاضل کامل و روح المعانی ملا عبداللہ اردبیلی است که کتاب شرح لمعہ را تمام بر و قرات نموده
 و اجازہ روایت نمود و داشته چنانچه از آنجا که باقر مجلسی از برای ملا عبداللہ مذکور بر پشت نموده
 که کتب مکتوبه ان شاء اللہ تلامذہ محمد گیلانی مشهور بسراپ در حوالی عمری شایع علی خزین
 مسطور است که اخوند ملا محمد گیلانی مشهور بسراپ از مجتهدین عصر و صاحب درج و زحم تمام بود
 و مدت در اصفهان متوطن شد با فادہ مشغول بود و در و دگاری میباید داشت با والد مرحوم
 ایشان از الفت و صداقت و خالص بود و مکرر فقیر بخدمت ایشان رسیده و تحقیق مسائل نموده
 و یکبرین رحلت نموده و در آن بده مدفون شد انشی اخوند ملا محمد موصوف از تلامذہ ملا محمد باقر
 بسند واری و آقا حسین خوشنویس است و از ملا باقر مذکور روایت حدیث دارد مولانا
 قاری عماد الاصفهانی خلف ارشد اخوند ملا محمد سابق الذکر است و در تذکرہ علی خزین
 مسطور است که آقا رضا خلف مجتهد الزمان مولانا محمد گیلانی علیہ الرحمہ مشهور بسراپ چون
 والد مرحومش از توابع لایحان باصفهان آمدہ متوطن گردید و تولد ایشان در اصفهان شد
 در خدمت والد خود تحصیل علوم عربیہ نمود و زینت تمام بانثاد شعر داشت و ابیات خوب
 از آن استماع شد و سی سال گذشته باشد که رحلت نمود مولانا محمد شفیع بن فرح البجیلانی

از شایخ علما و اکابر فضلا و برادر ملا محمد رفیع بن فرج جیلانیست که ذکر آنجناب هم انتشار اند خواهد
 ملاحظه علی مجلسی در سال نسب خود آورده که دختر ملا صالح مازندرانی که زوجه فاضل امیر ابوالعلا
 بزرگ طباطبائی بود چهارپسر و دو دختر داشت یک دختر در جوانی نکاح فاضل عظیم الشان
 ملا محمد رفیع جیلانی مجاور شد و بعد از آن بود و دیگری زوجه برادرش ملا محمد شفیع انتقی و در نزد العیال
 مذکورست که ولی محمد شفیع جیلانی امام وقت خود در فقه و حدیث بود و از ملا باقر میرزا
 اجازه روایت صحیفه تجاویه دارد که تاریخ کنش در ماه محرم سنه ۱۰۸۰ و ثانیین بعد الالف است
 و بعض عبارات اجازه مذکور اینست و بعد فان الولد الاثر الرکی الذکی الدین مولانا
 محمد شفیع و فقه الله تعالی تحصیل ما یقرب الیه و الله لتکلیل مایز لعل له به استیذان
 روایة الصحیفۃ الکاملۃ الشریفۃ الفاضلۃ السجادیۃ علی منتهای الضلوة والسلام و تاج
 له بعد الاستخارة من الله سبحانه ان یروی عنی بطریق المتکثرة الی داوی الصحیفۃ
 الشریفۃ الخ و ملا محمد باقر ابن محمد باقر الزاری برین شیخی در اجازه خود که بحر العلوم داده و تاریخ
 کتابش سه فرس و تعیین و مائة بعد الالف است میفرماید قال شیخنا الفقیه الجلیل الامیر
 ابراهیم القاضی اقول و اسرهی عن جماعة من مسیحی الذین صادقتهم و قرأت
 علیهم مولفاتهم منهم الفاضل العلامة الجلیل مولی محمد شفیع الجیلانی و هو قد
 اذن لی فی الروایة عنه عن شیخه الاجل المحقق المولی محمد الشهید بسراپ کان
 شیخنا صهره و قد صادفت شیخه المذکور فی اخر عمره و لکن لم یتفق لی الی الاجازة
 منه الخ بالجملة مولانا شفیع جیلانی از فضلاء عصر خود و صاحب بنایف عالی توفیق الله است
 و از سید امیر امجد بن امیر جمال الدین محمد حسینی الدشکی اجازه داشته و تاریخ تحریر آن سه
 سبعم و ثمانین بعد الالف است در اجازه مذکوره فرموده قد سألنی المولی الحمید السدید
 المحمد بن زایا التاجید و التسدید المخلی بحامد الشیخ و الخلاق المحض بحاسن البین
 و الطرق المطهر فی رتبة الفضائل و الآداب المبرز فی ضرب الکمال علی الامثال

واکثر اب الساعی فیما یوجب النعمان الذی فی المحل الاعلی الرفیع المولی الاعز
 الکریم محمد شفیع رفقه الله تعالی لسلوک مناجیح السداد و اعانه علی اقتناء
 ذخائر الاجر لیوم المعاد ان اجیز له رحم ایتها فاجبت مسئوله و اجزت له
 ان یرویها عنی بطرقه الثانی الی الامام علیه السلام و هی مشبعة الفنون و
 الضرب متکثره الاقسام و الشعوب الحی مولانا الحاج محمد انجیلانی
 الاصفهانی جامع کمالات رفیع و صاحب مقامات منیع بود تحصیل علوم و کتاب
 فنون از مولانا محمد باقر خراسانی فرموده عالمی نبیر و فاضلی محری بود و در شعر نظم طبع لطیف
 محاصر اخوند ملا محمد باقر مجلسی بود و شیخ علی خزین در تذکره خود آورده که از جمله فاضل که در صفت
 بملاقات ایشان رسیده ام جامع الکالات حاجی محمد گیلانی ست که از مشایخ طلبه و بغایت
 پسندیده فاضل بود و در اصفهان توطن اختیار کرد و در خدمت مجتهد مرحوم مولانا محمد باقر
 خراسانی که از اناطلم علماء بود تحصیل نموده بود و در شعر سلیقه مستقیم داشت مولانا مسیح الدین
 محمد الشیرازی از نقضای عصر خود بود و از علامه مجلسی صاحب بحار اجازت روایت داشته
 علامه موصوف در اجازه مذکوره در وصفش میفرماید اما بعد پس هرگاه که بود مولای بزرگ
 در اصل کامل بود اما صاحب پیشه غریب و توفیق ذکی جامع فنون علم و صنوف کمالات حادی نصیب
 بقیع در مضامین ادوات زنده کننده مدارس علم با نقاس سیحیه خود و آبیاری دهنده با نهجها
 نقض را بخواه افکار خود و فائق بر تمام بلنا از روی نظم و نثر و خواص بحار حرکت تا سالها سوار
 اندیشی مولانا مسیح الدین محمد الشیرازی بلغه الله غایه الامال و الامانی
 و بدرستی که صرف نمودی مدتی از عمر شریف خود در تحصیل علوم عقلیه و ادبیه که بوجود آنها
 مزین میشود انسان درین زمان مفاخرت مجیدین الاقران پس هرگاه در رسید بغایت بلند
 از مناقب و فضائل خود و دانست بدرستی که برای علم در راهستند که بغیر اهل علم داخل آن راه
 نتوان شدن و برای حق مصاحبتی که اخذ کرده نشود مگر از ایشان پس اقبال فرموده ما

اذعان و یقین برای شیخ انا حضرت سید المرسلین و تصدیق اخبار ائمه طاهرين صلوات الله عليهم
 اجمعين مبذول داشت در آن جهد و جهد خود را صرف کرد در این محنت و کد خود را پیش رفتن
 مشرف شدم بصحبت او تازه و جدید بعد از آنکه میان من و او اخوت قدیم بود و انما بعد از
 او نمودم در فنون عقلیه و علوم نقلیه یافتیم او را سید در پایان از علم که ساحل آن ناپیدا بود
 دیدیم او را جبرابر و فضل که کسی از وسایق تر بنور الهیست ترجمه آنچه که در وصف خود انا
 سرخ الدین حضرت استادش فرموده و ایضا در آن اجازه میفرماید قد اندزید فضائلا ادا
 ان یتاسی بسلطان الصالحین و ینتظم فی سلك دواة ائمة الحق و الدین سلاما
 علیهم اجمعین امری بان اجیز له ما صححت لی روايته و اجازته فامتثلت امره
 لانی كنت اعدّه علی فرض لا تغفلوا و ان لم اكن اجدانی لذلك استأذنت فاستخف الله
 تعالى و اجزت و اجحت الی آخر ما قال رضوان الله تعالى علیها جمعة الدین محمد
 بن عبد الحسین بن احمد بن زین الدین العابدین العالمی العلوی الجبلی سیاحین
 زین العابدین که داماد و تمیز میر باقر و داماد علیه الرحمه بوجه بصدور الدین که کورست
 شذ و رالعقیان و روصف و مدح او میفرماید بالسند المحقق المدقق الحسین
 النسب ذی الحسب الباهر و النسب الفاخر صد الدین محمد بن عبد الحسین بن
 السید احمد بن زین العابدین العالمی العلوی الجبلی کان عالما باضداد ائمة
 خطه علی کتب عدایده ککشف الحقائق و غیره تاریخ کتابته الاول من شهر
 جمادی الثانی سنة ثلاث و مائة بعد الف محمد بن عبد الفتاح الشکابستانی
 المشهور بمراب از افاضل زمان خود بود و تحصیل و استفادة علوم را از او آموخت و فرمود
 تمیز و شاگرد مولانا محمد باقر سبزداری بود علی ما قاله صاحب شذ و رالعقیان
 مولانا محمد صادق از وی روایت داشته چنانچه بحال العلوم سید محمدی طباطبائی
 در اجازه سید محمد رازن سید علی الموسوی تقریب ذکر کوشای خود آورده که از حیدر ایشان

سید و حید و عالم ادیب و فقیه امیر سید حسین خوشنار لیست و او از شیخ محمد ثقیف فاضل الملو
 محمد صادق بن فاضل علامه مولانا محمد بن عبدالفتاح المشهور بسايب و او از والد خود و او از
 شیخ خود و افضل اکمل عالمه علمای محققین و زبده فقه و مجتهدین مولانا محمد باقر بن محمد یونس
 الخراسانی روایت دارد محمد قاسم سید و علامه الانا محمد التکناکونی الشیخ بالسرايب
 در شذ و رالعقیان مسطور است که مولانا قاسم سبط محمد تکانی عالم فاضل و
 صالح بود و عبد الباقي بن محمد حسین بن محمد صالح سببی را اجازه نمود که برای سید
 طباطبائی مقرب بحر العلوم قلمی فرموده بتقریب ذکر شیخ خود آورد که المولی الامام
 و الفاضل المصلح محمد بن محمد قاسم سبط المولی المدقق و الحبر الموفق مولانا محمد
 التکناکونی الشهید بالسرائيس السیدان و اولاد المسانيد السیدان حسین بن
 السید صالح الحسینی عن حیدرة القمضاء عن صاحب الجهاد الی اخره محمد قاسم بن
 محمد رضا الخراز جری صاحب شذ و ر آورد که مولانا محمد قاسم مذکور مشهور بفضیل علم
 یوم صاحب نوالیف و تصانیف است و از بیکه گسائیکه نسبت دامادی باخوند ملا محمد باقر
 مجلسی علیه الریحه داشتند و کما ذکره الملاحید علی المجلسی فی اجازه لبنیه و ملا محمد باقر
 هزار جری بکنی در اجازه خود که برای سید مهدی طباطبائی قلمی فرموده بتقریب ذکر شیخ
 خود آورده و مهمم الشیخ الفاضل الکامل الفقیه الرضی المروضی مولانا محمد قاسم
 بن محمد ضا الهزار جوی و تارک کتابة اجازه مذکور سه سنه خمس تسعین ثمانه و الف
 بود میرزا کمال الدین محمد بن محمد معین الدین الفسوی الفارسی المشهور بمیرزا
 کمالا داماد اخوند ملا محمد تقی مجلسی بود و پناخچه ملاحی بر علی محاسی آورده المولی العلامة
 میرزا کمال الدین محمد بن محمد معین الدین الفسوی الفارسی المشهور بمیرزا کمالا
 صاحب شرح الشافیه طاب ثراه کان فقیها عالما مفسرا دیبنا متکلم الشیخ بهر
 بن الحاج عبد المحسن المنافی البحرانی در شذ و رالعقیان ذکرش بدین عنوان آورد

دارالسلطنه اصفهان را محاصره صعب نمودند تا آنکه با کولات در آن شهر نایاب گشت و خلق
 بسیار از سختی بابت شد و بادشاه پسر خود طماسپ ثانی را با چندین نفران بسوی قزوین فرستاد
 پس اصفهان را و اوایل شمس و غلغله و مائه و الف داخل شهر شدند خطبه مکتوبه بپیش خود کردند و سلطان
 مذکور را مجبوس کرد و بعد از این سانه بدو سال اورا کشند امیر محمد حسین بن الامیر
 محمد صالح الخاتون آبادی فرزند ارجمند شیخ الاسلام امیر محمد صالح خاتون آبادی سابق الذکر
 است و از مشایخ خود و اجازات یافته و اعظم شاخ انتخاب عبدادی او جناب اخوند محمد باقر
 مجلسی علیه الرحمه صاحب بحار الانوار چنانچه فرزند ارجمند او امیر عبدالباقی حسینی در اجازه
 خود که در سنه ثلث و تسعين بعد المائة و الالف برای بحر العلوم آقا سید مهدی طباطبائی نوشته
 در مقام ذکر انتخاب بفرمایند که جناب والدین و مولای من و بدین و شیخ من و استاد من و
 مستند من و علوم عقاید و فقهیه و دلیل من بطرف سالک دین مبین بلکه در یکی من بجانب
 منهاج حق و یقین یعنی الاسلام و مولانا المعظم سید قائم و فقیه فیه اکرم مرجع فضلالی زمان
 و امای طامای ایمان محبت بحر عقول و منقول منبع نشی علوم از فروغ و اصول فخر الشکلی و الثانیین
 زینت فقهاء مجتهدین قائم محمد بن شیخ الاسلام و ملاذ المسلمین الامیر محمد حسین حشر الله مع اجداده
 المعظمین الشیخ جد خود من قبل الامام سان الشیعه و مرقع الشریعه خواص بحار انوار حقائق و مشکوٰه
 السرا و قافی میر فقا و محدثین خادم اخبار الله غابر بن افضل فقه و قائم مجتهدین آیه الله
 العالیین شیخ الاسلام و ملاذ المسلمین مولانا محی باقر الباسی قدس الله روحه القدسی روایت ارد
 و ملا سید علی مجتبی و ضمن احوالی پدر او امیر محمد صالح میفرماید که پسرش علامه میر محمد حسین دختر زاده
 مولانا محی باقر مجلسی است از باب تصانیف بوده و بواسطه پدر خود و اجازه سائر روایات
 و تصانیف و امامان کبر و داشت و از تالیف امیر محمد حسین مذکور فهرست کتب مصنفه اخوند محمد باقر
 مجلسی علیه الرحمه است و نقل کرده اند که امیر محمد حسین نیز در زمان خود شیخ الاسلام در اصفهان بود
 و بعد از آن نزد مجلسی که به مادری او بود تربیت یافته و بعد از آن در تحصیل علم تمام کرده بود

و در مرآت الاحوال جهان نامستورست که آن عالی جناب در علوم معقول و منقول فضائل مآب
 و در اکثر فنون علمیه خاصه و در فقه و حدیث مرجع اولوالالباب بود و در غیر خواهی عباد و انجاء طلب
 کافه مومنین دمی تغافل نمیفرمود و در دار السلطنه اصفهان برحمت ایزدی پیوست و در تذکره
 ریاض الشعر تألیف علی قلی خان و اله مستورست که میر محمد حسین خلف فاضل مرحوم میر محمد صالح
 شیخ الاسلام اصفهان و دختر زاده مرحمت پناه محمد باقر مجلسی علیه الرحمه است اصل میرزا قزیه خان ^{نویسنده}
 که و در فرستگه اصفهان واقع شده و آن فاضل مفقود تحصیل علوم از خدمت والد و جد مرحوم و فاضل
 کامل آقا جمال بن آقا حسین خونساری و سایر فضلاء عصر نموده درین شباب برتبه عالییه نصیبت
 رسیده با فاداه دفتر علوم اوقات صرف نمیداشت بانثاد شعر مربوط بود و در خط نیکو می نوشت
 در سنه یک هزار و یکصد و پنجاه و یک هجری در اصفهان بخوار رحمت الهی پیوست و نفس او را شهید
 مقدس نقل کرده در جوار حضرت امام رضا علیه السلام مدفون ساختند بهاء الدین محمد بن
 تاج الدین حسن الاصفهانی از مشایخ محدثین و اعظم محققین لقب بفاضل هند می از بده
 اصفهان میلاد هندوستان آمد مدتی اقامت داشت لهذا منسوب به هند شد ولادت با سعادت
 آنجناب در سنه اثنین و سنین بعد الالف است از جمله تصانیف مشهوره اش در فقه کتابت ^{الایام}
 و در شرح قواعد الاحکام است و همچنین کتاب مناجات النبویه فی شرح التوضیه البهیة مثل پریشان و محاسبه
 کتاب معیه است که شهادت بر فضل و کمال و تبحر علوم او دارد و تا بیخ ختم تصنیف کتاب کشف اللثام
 سنه یک هزار و یکصد و پنجاه و پنج هجری است کذا قبل و در او اهل کتاب مذکور فرموده که من در وقتیکه از
 تحصیل سایر علوم معقولات فارغ شدم عمر من بسیزده سال تمام رسیده بود و پیش از تمام بازده سالگی
 شروع بتصنیف نمودم و کتاب مینة الحرصین علی فهم شرح التلخیص را در زمانی تصنیف کردم که
 نوزده سال تمام از عمر من نگذشته بود و قبل از آن چندین کتب دیگر از منون و شبه وح و حاشی
 که زیاده از ده کتاب باشد تصنیف کردم از آنجمله کتاب تحف در علم بلاغت و قواعد آن و کتاب
 زبده در اصول این و کتاب النحو و الجرایه در اصول شریعت و فروع آن و کتاب کاشف و شرح

محمد باقر

عقائد شفیقه است و در عمر ده سالگی شیخ مختصر و شرح مطول را که بر کتاب تلخیص سعدالدین تفتازانی
 مجردم درس میگفتم منتهی محصل کلامه و در رساله ملا حیدر علی مجلسی تقریب ذکر جمعی که نسبت بمصاهرت
 و دامادی بنامد آن اخوند مجلسی علیه الرحمه داشتند گفته است که از جمله منسوبین بمصاهرت این فاضل
 بود مولانا علامه بهاءالدین که مشهور بفاضل هند است رحمه الله و از نصایف او کتابهاست
 از انجمله شرح او بر کتاب قواعد شهورست و شیخ محمد علی حزین در سوانح عمری خود بتقریب ذکر جمعی
 از علمای اصفهان که بصحبت ایشان رسیده بود گفته است که دیگر عمده المحدثین مولانا بهاءالدین
 اصفهانی است که مدت ما بود که با فاضله علوم دینی مشغول و در نشر عیادت مرجع اهل زمان خود بود
 و اخلاق بغایت ستوده داشت و چون در صغر سن با والد خود بنده افتاده بود بفاضل هندی
 مشهور بود قبل از احداث اصفهان یعنی تسلط افغانه که در او اعلیٰ سنه بگذارد و یکصد و سی و پنج هجری
 واقع شد وفات یافت شیخ محمد بن یوسف بن علی بن کنبا الغضیری النعمی صلا
 البلادی منشأ و مسکن البحرانی در قوۃ البحرین مسطور است که شیخ محمد زکوری رقیه و عابد صالح
 بود و پیوسته بر کتاب مصباح شیخ طوسی که مشتمل بر آداب نماز شب و ادعیه است عمل نموده
 و از نصایف اوست دیوان شعرهای خوب مشتمل بر مرثیهها و در مصائب حضرت المیهت علیهم السلام
 و کتاب مقتل حضرت امیر المؤمنین علیه السلام و در بعض نسخ بجای کتب مزبور کتاب مقتل امام حسین
 علیه السلام است و شعر او بلیغ و نفیس بوده است و فائش در بلده قطیف در ماه ذی قعدة ۱۱۳۰
 هجری واقع شد بخت آگاه او در بلده قطیف قیام داشت و از آنجا بسبب شوق معیشت بسوی
 بحرین رشت و در حالیکه بحرین در قبضه تصرف خوارج درآمده بود اتفاقاً فتنه و فساد و در میان
 فرقه خوارج و لشکر عجم واقع شد پس جماعت عجم کشته شدند و شیخ محمد بن یوسف بحرانی مذکور بجهت
 بسیار مجروح شد و او را بسوی قطیف بردند بعد از ایام قلیل بر حمت الهی بپوست و در قبیره
 خاک مدفون شد و او از مولانا محمد باقر مجلسی علیه الرحمه بلاد اسطه اجازه روایت حدیث داشت
 و هم از سید محدث سید نعمت الله بن سید عبدالله شوشتری و شیخ محمد بن مابین مسود بحرانی و شیخ

سلیمان بن عبدالعزیز بن زهر روایت داشت و شیخ عبدالعزیز بن صالح بحرانی از شیخ محمد بن یوسف
 مذکور روایت دارد مولانا محمد فاضل بن محمد مهدی المشهدی فاضل کامل و عالم عامل
 از تلامذه شیخ حرعالمی و اخوند محمد باقر مجلسی علیهما الرحمة بود و از هر دو بزرگوار اجازه مبسوطه یافته
 از تصانیف اوست شرح ارجوز شیخ حرعالمی و غیره چنانچه در اصل ذکرش آورده که مولانا
 محمد فاضل بن محمد مهدی المشهدی فاضل کاسمه صالح شاعر معاصر شیخ ارجوز فی النبی
 نظمته فی المواریث مؤلف گوید شیخ حرعالمی در ششمین بنام ملا محمد فاضل مذکور اجازه
 نوشته که تاریخ کتابش او هشتاد و پنج و ثمانین بعد از الف است و اجازه مذکور
 چون مبسوطه است نقل بعض عبارتش اکتفا می نماید ابعدا فان العلم اشرف الخصال
 و اکمل الکمال و احسن الجلال و اجمل الجمال و لا یریب ان اشرف العلوم کلها علم
 الدین الذی به هدایة المشرشدین و وضع المعاندین و منه یعرفنا لاحکام
 الشرعیة و هو الوسيلة الی حصول السعادة الدنیویة و السعادة الاخریة و یرى
 ما یجب العمل به و الرجوع الیه من الکتاب و السنة و ما یتوقفان علیه قد صرف
 الی ذلک انظاره الدقیقة و وجه الیه افکاره العمیقة و بذل فیه جملة وجدته
 و استقرح و کده و کده المولی الجلیل النبیل الفاضل المحقق المدقق مولانا
 محمد فاضل ولد الصالح الثقی مولانا محمد مهدی المشهدی و فقه الله تعالی
 لمراضیه و جعل مستقبله خیرا من ماضیه و قد قرأ عندی ما یتسر فتراته
 و ده و کتاب من لا یحضره الفقیه من اوله الی آخره و کتاب الاستبصار فیما یتممه
 و کتاب اصول الکافی کله و اکثر کتاب التهذیب و غیر ذلک الخ الاجازة و مولانا
 محمد باقر مجلسی علیه الرحمة در ذیل اجازه خود میفرماید انی لما فرغت بتقبیل عتبة مولای
 و مولی المومنین و سیدی و سید المسلمین و بضعة سید المرسلین و تقی عین
 اشرف الوصیین و خازن علم الاولین و الاخرین و مختلفه سالار ذکاة السموات

والأرضين ثامن الأئمة الطاهرين علي بن موسى الرضا المرتضى صلوات الله عليه
وعلى آباءه الطاهرين وذريته الأجيبين كان من بركات تلك البقعة المباركة تشرع
بصحبة المولى الأولي الفاضل الباذل البارح الكامل التقى الركن جامع فنون
الفضائل والكلمات حائز قصبات السبق في مضامير السعادات اختار من خلا
أحمد هاد من الشؤون أسعد هاد من السبيل أقصد هاد من الأطوار أشد هاد بخل
الشاخ العظام وسليل الأفاضل الكرام أعنى الحبر العالم العامل الشيخ محمد فاضل
زاد الله في فضل وأكرامه واسبغ عليه من جلائل انعامه فوجده قد قضى وطره
من العلوم العقلية وامعن نظره فيها واستولى حظه منها ثم اعرض عنها صفحا
وطوى عنها كشحا وأقبل بشأه نحو علوم الدين سلام الله عليهم اجمعين
ويصح اخبارهم ويبرق في آثارهم غير متيال بلومة اللامئين ولا خائف من عدل
العادلين تقصر عليها همته وبيض فيها لته فكان من كرام اخلاقه وطيب عرافته
اندام نبيله بعد ان عقدت الافادته المجالس وقضيت الافاضته المحافل اثناني
بجس ظنه وان لم أكن لذلك اهلا للحق واليقين طالبا وفي علوم مواليه عليهم
السلام راغباً فقراءتني شطراً وافياً من كتاب الكافي والتهذيب من مؤلفات
الشيخين المجليدين الثقتين الفاضلين الكاملين ثقة الاسلام محمد بن يعقوب الكلي
وشيخ الطائفة المحقة محمد بن الحسن الطوسي قدس الله روحهما وكتابهما كالانوار
من مؤلفاتي وغيرها من كتب الاخبار الماثورة عن الأئمة الأبرار صلوات الله
عليهم على غاية الصحح والتقيق وفاضني في كثير من المسائل الشرعية في مجالس عديدة
بنظره الدقيق وفكره الاينق فلم يكن في كل ذلك افادته لي قاصرة عن استفادته
عني بل كان اسنى فامني زيه فضله ان اجيز له من اية ما جازت لي وايتة واجازته
وان كان قد ادرك اكثر مشايخي واستفاد من بركات انفسهم كوالدي العلامة

قدس الله روحه من برعة تلاميذه وفحولهم ومن قرء واصحابه واصولهم فاستخرج
 الله تعالى واجزت له الى اخرها اجازة مولانا محمد ابراهيم اليوناني ان تلامذة اخوند
 ملا محمد باقر عليه الرحمة بود مؤلف شذوار العقيان آوروه كه مولانا محمد ابراهيم اليوناني فاضل و
 عالم و فقيه و محدث بود و از مولانا محمد باقر مجلسي عليه الرحمة اجازة روایت وار و بود
 شذوار اجازة نه كوره اين عبارت نقل فرموده كه دلالت بر فضل و كمال محمد ابراهيم موصوف
 دارد و آن اينست قرآن المولى الاجل التقي الفاضل الكامل اللوذعى صاحب
 الفكر والحديث المجتهد في تحصيل مابه كمال النفس الاثر الحليم المولى مولا محمد ابراهيم
 اليوناني من اجهد نفسه في تحصيل مابه النجاة من المعاد فله دينية والعلوم اليقينية
 فخرج منها بخطط افرو نصيب متكامل و سمع من الاحاديث النبوية والاثر المصطفوية
 فيه الكفاية والتقى من داعيه وقت الغزى على المفارقة والحق بمسقط داسه وضع
 انسه اجازة ما صحى روايته من الكتب المشهورة بين اصحابنا رضوان الله تعالى
 عليهم اجمعين كايانى عليه النبوة الكافي والتهذيب والاستبصار من كل مختصر ^{الفقهاء}
 فاجزت له مرة ايتها ابا القوام الى مولانا محمد باقر والمصاديق وفقه الله تعالى
 لمراضيه الكتب الاربعة بل ما صح له انه من مقرر اتي و اجازة في الخ الاربعة
 محمد اشرف المحمدي ان تلامذة مولانا اخوند محمد باقر مجلسي عليه الرحمة بود و از واجازة
 ميسوطة يافته چنانچه در وصف ابراهيم موصوف اين عبارت اجازة اخوند فرموده كه في وقت
 ما بعد لما كان السيد الاية الموقر المبدع العالم الفاضل الكامل الحبيب الشريف
 الحبيب اللبيب الاديب الاديب الجامع بين شرف العلم والسيادة الفاخرة تحتوى
 لكرامته الخصال المنتهية في الدنيا والاخرة منتقى اوابان الخ من حلة العلم وسدقة
 الدين والائمة المقدسين صاواة الله عليهم اجمعين غرة سماء الشرف والسيادة
 ونجم سماء الخ والسعادة الاخ لايمانى واخيرا في الروايات حاشيت السلف الايام محمد بن

اسبغ الله فضاله ووفقه العلماء امثال الخ كذا في شذور العقيان الامير محمد الاصفهاني
 صاحبين فضلاي متورعين وازلامه مولانا محمد باقر مجلسي عليه الرحمه بود واز انجناب اجازه
 يافته صاحب شذور العقيان بعض اجازه اور افضل فرموده وآن اينست اني بعد ما شرف
 برهه من الزمان بعجبة السيد الخليل لحسبب لعالم العامل الفاضل الكامل
 السعيد الرشيد التقى المتوقد الزكي الاملي شمس سماء الكمال وغوة سيماء الفضل
 والا فضل الموفق في عنفوان شبابه لاقتناء المعالي الواصل كذا يامه بسهر
 الليالي الغواص في بحار الانوار الخاض في لبح الافكار الاخ في الله امير محمد الاصفهاني
 بلغه الهادين على المدايح الاكمال والا ماني وجو بين بين كثير من المسائل الفعيرة
 فافضته في جزع غير من الاخبار النبوية فاستجاذني دام تائيدا وكان لذلك
 اهلا فاستقرت الله تعالى واجزت له دفع الله قد ركان يروي عنه كاصحلى رواية
 واجازته الى اخر الامجاد ومارج كتابت اجازه مذ كور سلخ شهر رمضان المبارك سنة
 اثنتين وثمانين بعد الالف بود كما في الشذور ورواها العالم بحقائق الامور ابو الشرف
 الاصفهاني ارفضلاي زمان بود وابتدع حديث مولانا محمد باقر مجلسي عليه الرحمه اشتهر صاحب لامل
 اورده كه ابو الشرف اصفهاني عالم وفاضل ست واز مولانا محمد باقر مجلسي روايت حديث
 دار وادنى كلامه شيخ محمد الارويسي مؤلف شذور آورده كه في انكبار صاحبين وادلياى متورعين بود
 مولانا عبد العل طباطبائي بر حاشية كتاب امل الاصل آورده كه انما كسانيكه ذكر ايشان در مقام
 در ذيل اسامى محمد بن بايد نمود شيخ محمد اربلي لميز محقق تاليسى است از تصديق او ست كتاب
 كبير و علم رجال موسوم ببيان الرواة الخ الاشباہات لكن كتاب مذكور غير معروف ست
 و محقق مجلسي در اجازه اش مي فرمايد سمع من المولى الفاضل الكامل الصالح الفالح السفة
 التقى المتوقد الزكي الاملي مولانا شيخ محمد الارويسي و قد الله تعالى للعرض على
 اعلمه ارج الكمال في العلم والعلم و انه عن الخطأ والخطل كثيرا من العلوم البديعة

والمعارف اليقينية لا سيما كتب الاخبار الخ ما قال ونوالنا عبد العلي طابا لاني سيفرايدكه هرگاه
مطلع شدم بر كتاب شيخ محمد مذکور بنی جامع الرواة ویا فتم در ان احوال جماعتی از علمای
معاصرین و فضلاى قریب العصر شیخ مذکور را پس بر عاشر این کتاب یعنی ایل و برج ساختم
تشیید البقاء اسمیه و لکی بستیید بدعاء من دیاید عولهم عند ذکرهم
انتهی کلامه مولانا محمد حسین بن یحیی النوری از تلامذة خانم المحدثین اخوند ملا محمد باقر
مجلسی علیه الرحمة بود از مولفات او رساله ایست در صلوٰة من و دیگر مختص ربع آخر از مجلد
کتاب مسجد هم بحار الانوار که مشتمل بر بقیه احکام صلوٰة است و نسخه مزبور که بخط مولف است
مزبور بود و بنظر مؤلف رسیده تقریباً چهارده هزار بیت بوده باشد در آن مجلد بسیاری از افادات
و تحقیقات خود درج فرموده که دلالت بر فضل و کمال او دارد و خصوصاً در شرح دعای سناست
که داخل مجلد مذکور نموده و دیگر افادات خود بر حواشی همان کتاب درج ساخته و در اول
آن نسخه فهرست ابواب کتاب مزبور را که مشتمل بر چهل و دو باب ساخته بخط خود نوشته
و در آخر آن عبارت میفرماید اقول هذه الابواب المذمورة في الفهرست اخرجنا
منها نصفها اعني واحد وعشرين التي رقنا عليها علامة **مح** و دعاء السماء
في باب التاسع عشر و ادرجناها في كتابنا الاثني ابواب فاننا ادرجناها في رساله
علمية الفناها في صلوٰة المسافر و قد غيرنا ترتيب بعض الابواب كما مر دعاءنا اليه
و در آخر مجلد مذکور میفرماید قما اردنا استخراجها من ابواب المجلد الاخر اکتاراً بالصحة
من بحار الانوار للحقق العلامة مولانا و استادنا محمد باقر علو الدین المجلسی **علیه الله**
تعالی مجلسه فی اعلی علیین فی لیلۃ السادس عشر من شهر رمضان
لمبارک سنة سبع وعشرين ومائة بعد الالف للهجرة علیها خبرها و الدلائل
لوف الثناء و التحية علی به المقسک بالمصطفی ابن یحیی النوری **محمد حسین**
حاملاً مصلیاً سلاماً له **ایکثیراً کثیراً الحاج محمد تقی الطوسی** از تلامذة آقا جان

خونساری بود و انصاف است و حاشی بر کتاب ^{نقد} الاحکام و ترجمه ادعیه ایام اسبوع چنانچه
 شیخ عبدالحق قزوینی در تذکره اهل امل آورده که حاجی محمد الطیبی من تلامذة العلامة
 جمال الدین محمد الخونساری و کان من اهل الفضل العلم و دایت منه حواشی علی کتاب
 المله از آنکه و قد ترجوا و ادعیه تکالیف و کتب فی الحاشیه ما یرفع بها ما بهم
 من عبادات الادعیه و قد احسن فیہ انتخای کلامه السید احمد الطباطبائی
 الاصفهانی و انما انتخای اهل امل آورده که سید احمد مذکور فاضل مکرم و عالم مجتهد فقیه
 معظم بود همه اهل علم اقرار و اذعان بغضل او داشتند و سید احمد موصوف نبات مشهور و
 معروف بود چنانچه از بعض ثقات سماع رسید ملا ابو الحسن شریف بن محمد طاهر بن
 عبد الحمید النباطی العالی المجاور بالنجف الاشراف حیثاً و مدینتاً منسوب است
 بسوی نبات که از توابع بلده جبل عامل باشد کما قبل و در لؤلؤة البحرین مسطور است که ملا ابون
 مذکور فاضل متقی و دقیق و شایع بود و مجاهد نجف اشرف در حیات خود بود و بعد از
 مات هم در انجای اقمین مدفون یافت و از ملا محمد باقر مجلسی و شیخ حر عاملی و غیر ایشان و بیه
 احادیث و روایات و سید محمد بن علی بن حیدر عاملی از ملا ابو الحسن مذکور روایت دارد و بعضاً
 شیخ یوسف میفرماید که پدر من در سال کیمزار و یکصد و بیست و پنج هجری زیارت نجف اشرف
 مشرف شد بملاقات ملای مذکور رسید و میان پدرم و میان او بحث در مسائل جاری شد پدر
 را در نظر و حجتی از روایات صحبت او بودند و پدرش در بیمن سال وفات یافت و قبرش در جوار
 حضرت کاظم علیه السلام است و از تصانیف ملا ابو الحسن مذکور است کتاب فوائد الغریبه و مقصد
 ثانی در کتاب مذکور که متعلق باصول فقهیه نزد من هست و آن کتاب نیکو متضمن اصول
 و قوانین مستفاده از احادیث و مثل برابهاث رائقه و تحقیقات فائده است که بر علوشان علم
 معقول و منقول و دستگاه عظیم او در مسائل فروع و اصول شادوت دارد و تا پنج فرائع او
 از تصنیف مجلد اصول چنانکه در آخر آن ذکر نموده است سنه یکمزار و یکصد و دو و از دوم هجری است

و دیگر تصانیف او رساله و مسئله مضاع است که در آن قول بمنزله را اخبار کرده است
 و دیگر شرح بر کتاب کفایه ملا محمد باقر خراسانی است که آنرا از کتاب التجارة شروع فرموده و پاره
 آنرا دیده ام و گمان دارم که زیاده از آن به تصنیف شرح مذکور نه پرداخته و دیگر شرح بر کتاب
 مفاتیح المؤمنین کاشانی است که آنرا کتاب شریعت الشیعه و دلائل الشریعه موسوم ساخته است
 و پاره آنرا که مشتمل بر شرح باب اول است دیده ام و تاریخ فراغ از تصنیف شرح بابت کوکر
 و آخرش نوشته است او ای سید کهزار و یکصد و بیست و نه هجری است و آن کتاب به فضل
 و تحقیق او داده و بر بونش بدار افاضت که مصون از لغزش و خطاست گواهی میدهند
 و ایضا شیخ یوسف در رساله مذکوره آورده که شیخ احمد بن اسماعیل جزائری در رساله خود گفته است
 که من بطریق قرأت و سماعت و اجازه از استاد خود غلام العلماء الماضین شیخ اجل عظیم
 شیخ ابوالحسن بن محمد طاهر مذکور روایت دارم و او از جمعی از علمای عظام و فضیلهای اعلام بطریق
 اجازه روایت داشت از جمله ایشان مولانا محمد باقر مجلسی علیه الرحمه و شیخ عظیم شیخ عبدالواحد
 بن محمد بورانی تمیذ شیخ محمد الدین طریح نجفی ره و شیخ اجل اکمل شیخ صفی الدین پسر شیخ فخر الدین طریح
 نجفی و شیخ اجل فضل شیخ احمد بن محمد بن یوسف بحرانی و سید اجل افضل اکمل میر محمد صالح بن
 عبدالواسع حسینی بوده اند که هر یک بواسطه اساتذہ خود از علمای سلف روایت داشتند
 انتی کلامه القاضی محمد الدین الدزفولی و ای از افاضل زمان و قضاة عصر و او آن خود بود
 شیخ علی حزمین در تذکره خود نوشته القاضی الفاضل محمد الدزفولی در قول بلده ایست از
 توان شوشر قاضی محمد الدین قاضی آنجا بود و از بدایت تحصیل مطالب علیه از نزد علمای حوزه
 و شوشر طی نموده فقه و حدیث را از سید نعمت الدین جزائری علیه الرحمه استفاده فرموده بمنزله
 کمال رسید و کر باصفهان آمده در صحبت علما و ارباب هنر بسر برده درجه بلند یافت بسی نیکو خصال
 و ستوده فعال و لطیف الطبع بود در انساب نایب ماهر و در شعر نیز سلیقه درست داشت اگر چه کم میگفت
 لکن آنچه میگفت عالی از لطیف نبود مدت با این فقیر ایس و مجلس در بعض اسفار رفاقت نموده

چند سال قبل از تحریر و فاشش مسموع شد اسکنه الله فی جواد ک مع الصّدیقین و ز قول به ال
 مملک مسوره و زای بجه ساکنه و فای مضموم و د و د و لام ساکن کذا سمعت من بعض الافاضل
 و در تحفه العالم مسطور است لفظ و ز قول فارسی است بمعنی قلعه با قلعه و قلعه را و قول با قلا را
 مانند و چون در آن شهر گشت و زرع با قلا بسیار و اکل با قلا نیز در آن دیار زیاد و از سائر بلاد
 است باین اسم موسوم گردید مولانا کمال الدین حسین الفسائی از کلامی عصر خود بود
 شیخ علی حزین در تذکره خود نوشته که الفاضل الکامل کمال الدین حسین الفسائی از افاضل شاگردان
 حضرت علامی سیح الانام فسائی بود توفیق استفاده از بسیاری علمای اعلام در یافتن بساعت
 الطاف الهی و کمال استعداد ذاتی برای مجتهد و علا و اعلی رتبه علم و تقوی صانع گشته کاشف
 مضملات اداقل و حلال غوامض مسائل بود و در علوم معقول متبحر کامل و در معقولات فطری
 وافی حاصل نموده تا پایان عمر سعادت فرجام با فاضله فاضل و تحسیر بر قوائد و مصنفات
 عالیله اتمام فرمود و از اثر قلم مشکین رقم او کتاب شواهد است بر مطول که در مقام خود مثل آن نسخه
 تدوین نیافته و حاشیه که بر معالم اصول تحریر فرموده در ساله شریفه دیگر در حل شبهات کاتب قزوینی
 نوشته رقم حروف کتاب معنی اللیب را با تفسیر صغیر عروقه الاسلام شیخ ابو علی طبرسی علیه الرحمه
 و بعضی مقاصد دیگر و حضور بایر النورث قرائت استفاده نموده تا آنکه بهنگام محاصره اصفهان
 و در سال هزار و یکصد و سی و چهار بدار القرار و جوار رحمت آفریدگار مقام اختیار فرمود و چون
 از بدایت تحصیل پرورش یافته حجت تربیت علامی علیه الرحمه بود بغایت خوش تقریر و نیکو
 و در شعر و انشا انگشت نمادید بیضای نمود قصیده خاقانی را که صدرش اینست
 دل من بر تعلیم است و من طفل زبان دانش خوش لیسان فرموده و بصیقیل اندیشه زنگ اندولهای
 سخن بنان زدوده ملا محمد رفیع المشهدی مختص باؤل از شاعران مقبول و ملاح خاندان
 رسول و سرآمد ناظمین فحول بود کتاب حمیدری از مصنفات او یادگار و مشهور به دیار و احصاء
 حشره اسد مع سینه من الائمة الاطهار در بعض تذکره با مسطور است که محمد رفیع خان باؤل مختص

ملا رفیع باؤل
 صاحب حمید

از سلسله زاجعفر مشهدی در زمان عالمگیر بادشاه با حال خود محمد طاهر مشهدی معروف بوزیر خان
از مشهد مقدس وارد هندوستان گردید مدتی بدیوانی شاهزاده محمد معزالدین پسرزاده آن
بادشاه مغفور مشغول داشت در اواخر قبله داری گوالیار مامور بود و چندی بجز است
آن قلعه آسمان بیکر قیام می نمود بعد از فوت عالمگیر بادشاه از آن منصب معزول گردید
در دار الخلافه شایمان آباد عزالت نزد آگرید در شهر سینه هزار و یکصد و بیست و شصت
بقا ازین دار فانی با حست جاودانی کشید **جامهر علی بخش** وادیه تار پنج فوت او یافته
از آثار طبع سخن پر دازش آنچه بر صفحه روزگار مانده کتاب حله حیدری است که بسبب فطرت
و زعیت طبع رقم نسخ بر شاهنامه حکیم فردوسی کشیده بر چند محب لفظ در جنب شاهنامه حکیم چرخ
پیش آفتاب دارد اما نظر بر تبه بخوی که شغل است بر خرد است معجزات اسد الغالب علیه السلام
و مفاد بسیاری از احادیث بوی و در آن مندرج است صد هزار شاهنامه بهای یک بیش نرسد
مولانا محمد باوی از افاضل عصر خود بود در تذکره شیخ علی حزین مسطور است الادیب لند
یا اب المبادی الموسی محمد باوی از شهید مقدس رضوی در اصفهان مقام اختیار نمود و روزگار
در آن بلده بصغای وقت بمصاحبت اسد قافاده معارف پیری ساخت الحق
از جمله اعظم ارباب عظام بود و خصال حمیده اش کمال بقایت خوش صحبت و شیرین مقال
و بار اقم این مقال - اما انس و اتصال داشت در سال هزار و یکصد و سی و چهار ازین دار
بفرار بعالم اندر پیوست اگر چه طبع با نثاد شعر گاه می گماشت اما از بدایت حال
باین شیوه میل و زعیت نموده و هر ضعیفی که در سخن سرانی داشت ندارد که آن بسخن
پیری و التذاذ از آن فرموده **مولانا حبیب الله** در تذکره علی حزین مسطور است لغار
باسد المولی حبیب اسد طاب ثراه ساکن عباس آباد اصفهان و در عقاید مشهور زان
بود نتایج افکار حکما را با معارف اصحاب شود تطبیق نموده و بمشرب مملک صوفیه انس
و عادت گرفته بود دشورش دماغش را مرضی سوداوی علاوه شد چندی از معاشرت

و تدریس باز ماند و به حاجات مفیده باز بجال خود آمد و باز با فاداه مشغول شد با فقیران تمام داشت
 در همان بلده بجزار رحمت الهی رسید مولانا میرزا ابوالششم الهدائی در تذکره علی حزین سلطان
 المویّد بالقبض الرّبانی المیرزاها شمه الهدائی علیه الرحمه فاضل بهمن و از فضیلت
 شیرین زبان فکرتش صحیح و مدقش صریح و در علوم عمیق و نفی بارع و وحدت شعورش سیف قاطع
 و در برفی نکته طراز و در سرعت فهم و اختصار ممتاز مولدش همان و سالاد را صفهان بید موفور
 تحصیل علوم نموده بذروه کمال ارتقا یافت و در علم طب بفرط زمان شد معبّی خالص و داد
 با فرط این ذره ناقص داشت بعد از تکمیل و فراغت تحصیل بهمان فته با فاداه مشغول بود تا
 در سانحه قتل عام که لشکر و مبرّان مرز و بوم استیلا یافتند در آخر عام هزار و یکصد و سی و شش
 بساعت شهادت فائز گشت مولانا صده الدین الجیلانی الرشتی در تذکره علی حزین
 مرقومست الموصوفه الدین الجیلانی در بلده رشت است که تختگاه سلاطین اسحاق گیلان بود
 سالاد را در ارا السلطنت صفهان با کتساب علوم مشغول و حاوی فروع و اصول گشته معاودت
 گیلان نموده سودای عالی بنیاد تکمیل در فرازش بود و ارقم حروف در سینه و ثلثین و مائه
 بعد از آنکه که گیلان رفته عزم خراسان داشت و بخت دیگر در بلده رشت با مولانا ملاقات
 نمود و عمرش به پیشاد رسیده شیخ الاسلامی آن بلده بوی تعلق داشت و در خلال فراغ از شاغل نظام
 نظم بهت میگذاشت اشعار خود را نزد این خاکسار آورده میخواند و در اصلاح آن یکوشید بیات
 دوست مولانا السید مرتضی عالمی در تذکره شیخ علی حزین مسطورست السید العالم
 العاسل فی ذکر فاضل السید مرتضی العاسل از احفاد مجاد سید الفقهار و الحمدین سید محمد
 مشهور است که صاحب کتابت اگر شرح شریع است و آن فاضل عالمی مقام مبدیّه اوده شیدنا
 و زنده جاودانی الشیخین الذین علی العالمی است قدس سره و صاحب بجهت مولد سید مرتضی
 و پدرش و ارا السلطنت صفهان و کتساب علوم دینیّه و اقتناء معارف یقینیّه و در آن بلده
 فیض توانا نموده از فاضل زمان بود و معلوم عربیت و فقه و حدیث که میراث ایشان است

ماهر و طبعش با نشا و شعر قادر و علم تخلص آن نقاد اکابرست چه سته رقم مودت شفاق
 این سراپا و دقاق را بر لوح خاطر عرفان و خاطر نگاشتی و هرگز قدم از پیر کشش و نو از سرش
 این خاک را نکشیدی و دست از تسلیه این خاطر قاتر باز نداشتی تا آنکه رای سفر عالم بقایا رفت
 و حسرت بی پایان و داغ حرمان بر دل دردمند گذاشت مولانا ابوسعید قاسم
 البر و جبردی در تذکره علی حزمین مسطور است السید اکامعی السید قاسم البر
 از سادات عالیه درجات بر و جبر دست که بلده ایست و کاشا قریب بنهاند و غیر در
 بلده خرم آباد لرستان بود که آن سید سعادت منش از شهر خود که مسافت میست سنگت
 بخرم آباد رسیده از هجرت تمام حاصل شد و با آنکه بست و دو سال از عمر او
 گذشته بود از وطن و کجا سفر کرده و او را از افاضل دریافت تحصیل نزد فضائل مآب حاج
 عبدالغفور بر و جبردی نموده و حال آنکه او فقیر را دیده و بر تبه او واقف گردیده سید مذکور
 فائق بر استاد یافت ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء بی تکلف جوانی بود از نواد در جهان
 آن لیاقت و استعداد و استقامت سلیقه وجودت ذهن و سرعت فهم و حدت شعور
 و احتضار بعلوم متداوله که دیده بود که اتفاق افتد به چهار ماه پوسنه حاضر و معاشر بود
 بشعر و معانی آنرا که با ذک تامل گفتی و پسندیده میگفتی باز بوطن خود عود نمود و از ده
 سال قبل از وقت تحریر بنده شد که بجهت جاودان انتقال نمود اتنی کلامه مراد از وقت
 تحریر او آخر سال هزار و یکصد و شصت و پنج هجری است چنانچه در ادل تذکره اشاره بآن نموده
 پس بنا برین وفات مولانا سید قاسم در حدود سنه هزار و یکصد و پنجاه و سه هجری بوده باشد
 والله یعلم القاضی نظام الدین الخونساری در تذکره شیخ علی حزمین مسطور است
 العالم المحضیر القاضی نظام الدین الخونساری و اصغیان تحصیل علوم نموده بوطن
 خود بازگشت و الی لرستان فیله از کمالات او اطلاع یافته بنابر التماس و اشتیاق بخرم آباد
 که دارالامارت آن ملک است توجه نموده شغل قضا و امر اعداء آن دیار بخدمتش بجمع شد

به فضیلت وجودت طبیعت انصاف داشت و در حسن صوت و مهارت بموسیقی و حسن
از نواد و رعمد بود چون را قلم این رقوم دارد آن مرز و بوم گرم و پدید از حوادث و تقلبات و زنگ
بنایت افسرده دل و شوریده دماغ قاضی فرخنده خصال بدل اساتذی میان بر بست و در مضی
بقصو نگشته به روزنه حاضر شدی و اصول کافی و حاشیه قدیمه را شش وع بفزات نمود و با پایان
ایام اقامت فقیر آن مذکره در میان بود احوال از حیات و موات و اطلاع نیست فکرش
به شعر آشنا و در می رسامیرزا ابوالعالی بن میرزا ابومحمد المشهدی مرزا موصوف
اباعن جدا از عیان و اما بعد آن مکان مقدس رتوسای خدام عالی مقام عتبه علیه رضویه
صاحبها السلام و التیمه بود و او قاتش بادای وظائف و طاعات مصروف و بشراقت ذات
معروف تجرش در سوبی و فارسی سلم شیخ علی حنین گفته که در مدت سه سال که شرف مجاورت
آن آستان ملائک پاسبان این فقیر را مرزوق شد آن سید و الا قدر از معاشران در مصداقت
و موافقت تصور نمداشت سید عالم عابد فرشته خصال بود شنیده شد که در بهر ضل قدس بجوار
رحمت الهی پوست طعنه و حسن مآب **مولانا شمس الدین محمد گیلانی** در تذکره
علی حنین مرقوم است خلف از چند مجتهد الزمان مولانا محمد سعید گیلانی بحدت شعور آیتی بود
جامع فضائل انسانی و مورد فیوضات ربانی مولد شش اصفهان و با این قدر و ان مستفاد
الفقه خاص و صد اثنی باخلاص داشت و الحق نادره زمان بود اگر روزگار مهمل میکرد
سرمد را باب فضل و کمال میشد لکن در غنفلان شباب بهار الوصال از حال نمود و این غزل
فقیر که مطلعش نیست مناسب مقال **یکایک** از نظم نور پیکان رفتند به سارای
شب فروزم از جهان رفتند و در شعر و انشا رتبه عالی یافته اصول فقهیه منشیانه و اشعار لطیفه
عارفانه دارد **مولانا محمد نصیر الکلیا پکانی** عالم عامل و فاضل کامل متورع و صالح و از تلامذ
لامحمد باقر محلی بوده چنانچه مولانا محمد باقر بن محمد باقر مرزا جریبی در اجازه که برای بحر العلوم در
سینه خوس و تسعین و مائه و الف قلمی فرموده نقل آورده که قال شیخنا الفقیه الجلیل الامیر ذی

ابراهیم القاضی قول و اسرودى عن جماعة من مشيخى الذين صادفتهم و فرات
 عليهم مولفانهم من القاضى المرحوم الحاج محمد نصير الكلبى كانى و هو
 الذى تعلمت منه فى اول سنى الى ان قرأت عليه نفسى البىضاوى و كتاب
 الاستبصار و شيئا من المدارك و هو من تلامذة العلامة المجلسى القاضى
 السعيد الحاج ابى تراب انقضى موضع الحاجة منه مولانا محمد باوى بن مر
 الكاشانى قاضى لاثانى و برادر زاده ملا محسن كاشانى ست و هم بخدمت شريف او
 الكتاب علوم و فنون فرموده از تصانيف شريفية و ست شرح كتاب مفاتيح الشرائع
 ملا محسن كاشانى مذکور و آن كتابى ست مبسوط مثل برتفاصيل او تله و احكام فقهية
 و از بن شرح ظاهر ميشود كه در زمان حيات ملا محسن مذکور بتصنيف آن پرورخته
 ملا محمد بن محسن الكاشانى الملقب بعلم الهدى فرزند ارجمند ملا محسن كاشانى
 تحصيل و استفادة علوم پيش و الدماجد خود نموده از تصانيف شريفية او ست كتاب
 فقه الايضاح كه در آن كتاب ايضاح الاشتباه علامه حلى عليه الرحمة را كه شتبله توضيح
 اسرار حال ست بر ترتيب خوب مرتب ساخته و از كتاب مذکور ظاهر ميشود كه در زمان
 حيات پدر خود تصنيف فرموده و كتاب مزبور در قریب اين زمان من فرست شيخ طوسى
 بقالب طبع ريخته شد ملا عبد الغنى بن ابوطالب الكشميرى از افاضل اعيان و صاحب
 طبع و قاده و ذرمن نقاد و اصحاب صلاح و سداد بوده و از ارشاد تلامذة فاضل مانند راستى
 شارح كافى كلينى ست از تصانيف مولانا عبد الغنى مذکور كه درين ديار مشهور ست كتاب
 جامع رضوى ترجمه فارسى شده ايج الاسلام ست ملا امراد الكشميرى از تلامذة شيخ حرعائى
 بوده از تصانيف و ست حاشية بر من لا يخضره الفقيه و شرح كتاب بداية الهداية يوم
 بدليل ساطع كه باشارت شيخ حرعائى مصنف بيايه تحرير نموده و آن شرحىست مبسوط
 و شرحى ديگر مختصر از آن نموده موسوم به نور الساطع شيخ مصطفى بن عبد الواحد

بن بسیار الحوزی از تلامذه شیخ حرعالی بود چنانچه در ایل لائل گفته که شیخ صالح شیخ مصطفی
 مذکور تمام کتاب و سائل الشیعه پیش من خوانده و دیگر کتب حدیث قرأت نموده بعد چندی از بلاد
 خود سفر نموده مجاور روضه رضویه علیه آلاف الصلوة و التحیة گشت - مولانا میرزا
 مهدی القسابة شیرازی مولف شذ و العقیان پس از وصف او گفته که و
 شیخ الاسلام شیرازی بود در فتنه افغانه بدرجه شهادت رسید و شیخ علی حزین در تذکره
 خود بتقریب ذکر فضل و اعیان بلده شیراز که در اسنیلای افغانه بدرجه شهادت رسیدند
 آورده که دیگر سید السادات و الافاضل میرزا مهدی سابه بود و منصب شیخ الاسلام
 بایشان مرجوع و بنایت جلیل القدر و سلسله ایشان قرآن بلده بجلالت حسب و نسب مشهور و فقیر
 محبت الفتی نام داشت مولانا محمد علی بن محمد امین السکاکی شیرازی
 فاضل حقایق و معارف آگاه و از تلامذه حضرت اخوند ملا شاه محمد شیرازی شارح صحیفه
 و اخوند ملا سحانی قسوی بوده و شیخ علی حزین در تذکره خود گفته الفاضل الا و حلال الملوک
 محمد علی السکاکی الشیدازی علیه الرحمة عادی بسیاری از فنون علمیه و متعلی باوصاف
 شریفه و اخلاق فاضله بود در او اخترمدرس دارالعلم شیراز بنامش موکول و مشربی صاف
 و دارنگی عجیب داشت و از شاگردان نمایان حضرت علامی سح الانام علیه الرحمة
 و الرضوان و ادراک صحبت بسیاری علمای موهدان نموده بصیقل هدایت و فیض سعادت
 و نگارگرفت از آئینه تمیز مرتوب برش دم جان بخشیمانی پیدا و تا این نیازمند درگاه الهی شیراز
 بوده پیوسته هنگام سحرگاه بفیض بخشی منزل فقیر آمدی و تا ارتفاع نار بصاحب گذرانید
 سه در فرقت او میرس احوال دلم و تا آنکه از کمال سعادت که شامل حال فرخنده مال آن
 صاحب دل بمناد قبال بود در اسنیلای افغان و آشوب شیراز سال هزار و یکصد و سی و پنج
 بدست اشرا و قوم بدسگال در مراحل تنین شربت شهادت چشیده در خانه خویش مدفون گردید
 اسکنه الله فی جواره تخلص آن بلند کلام تکلیب و خلف محمد امین سکاکی شیرازی است شمل

ملا و لفظ از ده از تلمذ در حسن از شیخ علی سکاکی

رقیقه دارد و بنیست شیخ علی حزین در سوانح عمری خود بتقریب که فضلالی بلده شیراز آورده که
 دیگر از افاضل و معارف آن شهر جامع الفضائل مولانا محمد علی مشهور بسکاک بود و موحدی
 دانشمند مدرس مدارس شیراز که در اکثر فنون و علوم مهارت داشت از تلامذه ملا شاه محمد شیرازی
 و اخوند ملا مسیحای قزوینی و دیگران بود نسبت ارادت بسایه شاخ درست کرده در لبت
 ایشان می زینت بغایت عالی فطرت و صفاتی طوبیت و نجسته اخلاق بود قبول عظیم در علم
 داشت پیوسته دوستی و مصاحبت با فقیری نمود تا آنکه در استیلاهای افغانه بشیر از در شهر شهادت
 یافت شعر بغایت بنگو گفتی مولانا لطف الله الشیرازی تکیه ملا حسن کاشانی است
 شیخ علی حزین در سوانح عمری خود بتقریب ذکر اعیان و اهلین دارالعلم شیراز آورده که دیگر از شاگرد
 فضلالی آن بلده مولانا لطف الله الشیرازی علیه الرحمه بودی از فحول علما و تلمیذ فاضل عارف
 مولانا محمد حسن کاشانی رحمه الله بود بخدمت ایشان رفته مدتی با ستفاده هدایت و معارف
 دیگر گذشت و بعد از گذراندن کتاب دانی که از مصنفات ملا حسن مرحوم است اجازتی
 مفصله بجهت فقیر مرقوم فرموده بود تا آنکه درس کمالت در گذشت میرزا احمد علی الهمدانی
 اصلاً الحاکم ترمی موطناً و مد فنان شیخ عبدالبنی قزوینی زکما که اهل آل آورده که میرزا احمد علی کور
 عالم مقدس و صالح و پیرزگار بود و مجاورت سید و مولای من حضرت ابا عبدالعزیز
 علیه الصلوٰة والسلام اختیار فرموده و زیاده از پنجاه سال در مجاورت آن حضرت بوده
 رحمه الله تعالی و نیز در آن کنات مذکور است که میرزا احمد علی مذکور منامات صالحه و عیب
 بسیار دیده بود که یکی را از آن ذکر میکنم تا آنکه از بعضی دوستان شنیدم که میرزا موصوف گفت
 که در آنوی من عیب و عیبتی پیدا شد که اطباء از مداوات آن عاجز شدند و او صحت یابوس گشتند
 آنرا الامراض طبیسی که اکسل اطباء می هند بود رجوع کردم از هم از معاو به اعتراف بچیز کرد بعد از آن
 بطیب نصرانی رجوع کردم بعد ملاحظه گفت که سوای مسج علاج تو دیگری نخواهد کرد و گفت که
 نزدیک است که زخم تو سیرایت خواهد کرد و بعد یک دور در خوابی مرد چون آفتاب غروب کرد

و شب تاریک شد. در خواب دیدم سید و مولای خود حضرت امام الحنبل و الانس علی بن ابی الصفا
 علیه التحیه و الثناء که پیش من نشست. بفت آوردند و از روی مبارک آنحضرت نوری ساطع بود و مرا
 ندانم که یا احمد یا گفتیم که ای آقای من بیدار شو که در چه مرض گرفتارم باز فرمود که بیای پس
 برخاستم چون نزدیک آنحضرت رسیدم بدست مبارک خود زانوی مرا مسح فرمود پس عرض کرد
 که ای مولای من بخواب که زیارت تو حاضر شوم آنحضرت فرمود که چنین خواهد شد انشاء الله
 تعالی چون از خواب بیدار شدم هیچ اثری از مرض در زانوی خود ندیدم و این امر را انشا
 نمیکردم اما چون مردمان مراد فصحیح دیدند خبر مشهور شد تا آنکه بادشاه هند خواست طلب نمود
 و وظیفه برای من معین فرمود و هر سال وظائف مرا میفرستاد و من مجاد را رضی قدس که بمای
 بی بودم آقا رضی الدین القزوينی فاضل کامل و عالم عامل از جمله حکمایین بود و از تلامذه
 مولانا محمد غلیل بن غازي القزوينی شارح کافی بود و از تصانیف او ست حاشیه بر حاشیه خضریه
 بر البیات شرح بخبریه و توحی مولانا بهاء الدین محمد بن محمد باقر احسنی البخاری التائمی
 از فضلاء کاملین و علمای محققین بود و از جمله معاصرين امیر محمد باقر بن خلیفه سلطان بود و از
 تصانیف او ست کتاب حدائق المعارف فی طرائق المعارف فیما يتعلق بالنبات الصانع
 جل جلاله که آنرا برای امیر محمد باقر مذکور نوشته بود و دیگر از تصانیف او ست کتاب ان
 الايمان من اخطار الاذیان و کتاب حشيت العلویه فی شرح حدیث الغریبه میرزا ابراهیم
 بن خلیفه سلطان از اذکیای زمان و فضلاء عصر و او ان خود بود و صاحب مکتبه
 اهل احوالش بدین عنوان آورده که میرزا ابراهیم مذکور فاضل و محقق و عالم دقیق
 و با هر متقن و متبحر و متبحر کتب و دفاتر بود زمان نظرش نمیده و گوش دهر و او ان حدیث
 نشنیده از جمله تصانیف او ست حاشیه مدونه بر شرح لعه و مشقیه و دیده ام از جمله
 آن کتاب الطهارات و از تصانیف او ست حواشی بر کتاب مدارک الاحکام که ظاهر شود
 از ان هر دو کتاب و ست نظر و متبحر او و قوت فکر و دقت نظر و حسن سلیقه و صفای فکر

او و محمد اسم که جواهر گران بهایش آن حواشی بچو خذف مینماید و یواختیش قیمت سپیند
 و گرفته نمیشوند بقابل آنها میرزا موصوف با وجودیکه درس سه سالگی اتمی شده بود اما با وجود
 عدم بصیرت تمامی اصحاب نظر و ارباب بصرفائق گشته بود و قصب السبق از امثال و اقران می بود
 و ایضا صاحب تکرار آورده که حکایت کردین کیکه مامور ساخت مراتب این کتاب
 ادام الله ظله بدرستیکه شخصی از فضلاء معاصرین میرزا موصوف بر حواشی و الد ماجدش
 خلیفه سلطان که بر شرح لعه اند بر عم خود اعتراضات بسیار داشت روزی میرزا موصوف
 بلاقات او رفته بود که شخص معترض تمامی اعتراضات را پیش کرد و گفت که شخصی اینقدر
 اعتراضات بر حواشی و الد ماجد شماست میرزاها نوقت فرمود که بخوانید عبارت حواشی را
 که بر آنها اعتراض دارد و اگر دیده شخص معترض عبارت حواشی را از گرفته بنجی که موافق مطلوب مصنف
 منقول بود پیش او نخواند و اعتراضات و ایرادات آن معترض منفع گردد پس شخص منتظر
 شده و تعجب نمود و متصرف بعدم ورود اعتراضات و ایرادات گردید ملا محمد جعفر
 الکشمیری وی از افضل اعلام و مشایخ ذوی الاحترام دوازده تلامذه عالم ربانی
 مولانا میرزا محمد بن الحسن الشیرازی معروف بلا میرزا بود و از تلامذه ملا جعفر موصوف
 میرزا ابراهیم قاضی اصفهان بود و از ذوی روایت حدیث داشته و دیگر از تلامذه او است
 ابر عبدالباقی بن امیر محمد حسین بن محمد صالح حسینی خاتون آبادی و از روایت داشته
 و مولانا محمد باقر بن محمد باقر نازجری مخفی در اجازه خود که برای بحر العلوم آقا سید مهدی طباطبائی
 در سنه یک هزار و یکصد و نود و پنج هجری نوشته میفرمایند قال شیخنا الفقیه الجلیل امیرنا ابراهیم
 القاضی اقول و اروی عن جماعة من شیختی الذین صادقه هم و قرأت علیهم
 مؤلفاتهم منهم الفاضل الجلیل المولود محمد جعفر الکشمیری رحمه الله و قد قرأت
 علیهم و هو من تلامذة العلامة الاجل کلا و هو المولی میرزا محمد بن الحسن الشیرازی

صاحب التالیفات البقیة والحواشی الکبیرة ومما فرأت علیه کتاب
 الشافی للسید الاجل المرقضی علوه الهدی قدس سره الشیخ الاجل محمد اکمل
 البهبهانی از شاخ علمای آفاق و اساتذہ فقهای عراق بود و والد ماجد حضرت اعلی القامیة باقر
 بیهانی ست علیه الرحمة حال آن وحید الاعصار استغنی از اظهار است و انتخاب از شاخ فاضل خود
 که محقق شیرازی مشهور بلامیز و علامتہ المحققین اقا جمال خونساری و قابل عظیم الشان شیخ جعفر قاضی
 اصفهانی بودند و ابیت میفرمود پسرش اقا محمد باقر بیهانی طاب فراه در اجازہ خود کہ برای بحر العلوم
 اقا سید مهدی طباطبائی نوشته بتقریب ذکر شاخ خود میفرماید و منهم الوالد الماحد العالم
 الفاضل الکامل الماهر المحقق المدق البادل بل الاعظم الا فضل الا کمل اسناد
 الاساتید والفضلاء شیخ المشایخ العظماء العلماء الفقهاء مولانا محمد اکمل
 نعم الله فی رحمته الواسعة والطافه البالغة باقر مودہ کہ ایشان روایت اشتد
 از مولانا میرزا محمد شیرازی و شیخ جعفر قاضی و از مولانا محمد طبع الاسرار آبادی و فرمود کہ بنا بر
 منقول من از محقق اقا جمال خونساری ہم روایت داشت از افاض مجلسی علیه الرحمة روایت
 دارد و بدیم من اجازہ آن جناب البقر این مشایخ و اسانید مشورہ از ائمہ طاهرين صلوات
 علیہم اجمعین انتی موضع الحاجة مولانا محمد طاهر بن مقصود علی الاصفهانی مولف تہذیب
 آورده کہ فاضل کامل و عالم عامل حاج محمد طاهر بن مقصود علی الاصفهانی فقیہ و محدث بود شیخ
 علی حزین در تذکرہ خود بتقریب ذکر فضلائیکہ در بلدہ اصفهان بودند آورده کہ نزد مولانا سید
 فاضل محمد طاهر اصفهانی کہ محدث و فقیہ زمان بود کتاب استبصار شیخ طوسی علیه الرحمة و شیخ
 لمعد و شقیة قرائت کردم انتی ملا محمد باقر نیر جری بخنجره در اجازہ خود کہ در سنہ خمسین
 و مائتہ والف برای بحر العلوم طباطبائی تحریر فرمود و بتقریب ذکر شاخ خود میفرماید کہ از جمله
 ایشان فقیہ عالم و دیر تقي انتی فقیہ عدل عالم بانی الحاج محمد طاهر بن الحاج مقصود علی
 الاصفهانی علیه الرحمة است اقا محمد صادق بن محمد بن عبدالفتاح الشنگانی مولف تہذیب

صاحب شذوآرد ده که آقا محمد صادق مذکور عالم فاضل و محدث فقیه بود و آقا سید حسین بن اسم
 موسوی در اجازه خود که برای بحر العلوم طباطبائی نوشته میفرماید که مولای بهتر فاضل کامل و فقیه
 نبیه عالم عامل محدث تقی طویل فائق آقا محمد صادق التککاسی ثم الاجهانی دفع الله د رجسته
 و اجزل منوبته روایت میکند از والد علام خاتم ادب و ادب و اتقی و افضل و اکمل که ذات
 مقدس و کمال شریعت مستغنی از تعریف و توصیف است مولانا عبد الفتاح التککاسی
 مشهور بمراب حشره الله مع النبی الله الاطیاب انتقی مولانا محمد صادق الارستانی
 بالفتح و السکون و فتح الهیة و سکون الهیة الثانیة و فوقیه آخره نون الی اردستان بدقرب اصفهان
 و قیل بکسره الغمره و الدال کذا فی الاسماخ شیخ علی خزین در سوانح عمری بتقریب ذکر اسانده خود
 میگوید که من بخدمت سلطان المحققین افضل الحکام الراغبین المولی الاعظم البحر الاعظم ظهر مبارک
 و حقایق مکمل علوم سوابق و لواحق محیی الحکمة ابو الفضائل مولانا محمد صادق الارستانی علیه الرحمه
 از متوطنین اصفهان و بتدریس زمره اولیای انجمن می پرداخت رسید با استفاده مشغول
 شدم و او از اساطین حکما بود و فرمایند که مثل ادکسی از دانشمندان بر خیزد من عاطفی بی پایان
 داشت و در خدمتش کتب مشهور و غیر مشهور مکتبه و نظریه و علمیه بسیار خواندم و حقان فلیت
 کامل زیاده از استادان دیگر است تا هنگام حلت استفاده من از خدمت ایشان منقطع نشده و
 در سه اربع و ثلثین بعد المائة و الالف و راصفهان بر حمت ایزدی پیوست میرزا ابراهیم
 القاضی باصفهان در زمره مشایخ اسلام و سلسله نقای لازم الاخرام معدود و در
 و در اصفهان بعد از وفات شیخ الاسلامی منصوب بود و از امیر محمد حسین بن محمد صالح
 و دیگر علمای روایت دارد و مولانا محمد باقر نیر از جری نجفی در اجازه خود که برای بحر العلوم سید طباطبائی
 در سنه خمس و تسعین و ثمانه و الف قلی فرموده بتقریب وصف مشایخ خود میفرماید که از جمله ایشان
 شیخ من عالم فاضل فقیه طویل القدر عظیم المرتبت امیرزا ابراهیم قاضی اصفهان طاب رمله بحق
 روایت او از جماعتی بزرگان کبیر انان سید سید طویل القدر و فاضل عالم کامل عظیم المرتبت

وحید العصر فرید الدین شیخ الاسلام ملاذلسلین امیر محمد حسین بن علامه امیر محمد صالح اصفهانی است
 ملا محمد رفیع بن فرح البجیلانی المشهدی جیلان معرب گیلان بکسکات فاسے
 کہ از بلاؤشود عجم است اصل وطن لمای موصوف بود چون مجاورت مشہد مقدس رضویہ
 اختیار فرمود منسوب بآستقام شد و نسبت مصاہرت بخاندان ملا محمد صالح مازندرانی
 داماد ملا محمد تقی مجلسی داشت چنانکہ ملا حیدر علی مجلسی علیہ الرحمہ در رسالہ نسب خود آورده
 کہ دختر ملا محمد صالح مازندرانی کہ زوجه فضل امیر ابو المعالی بزرگ طباطبائی بود و چارہسہر
 و دو دختر داشت یک دختر در حبالہ کج چہل عظیم المزلت ملا محمد رفیع البجیلانی مجاور مشہد مقدس
 رضوی بود و دیگر زوجه برادرش محمد شفیع بود و نیز ملا حیدر علی در رسالہ اجازہ خود بتقریب
 ذکر فضلاء خاندان خود گفته از جمله کسانیکہ نسبت مصاہرت باین خاندان دارند فضل
 علامہ مولی محمد رفیع جیلانی است کہ مجاورت مشہد مقدس رضوی داشت و صاحب
 چندین تصنیفات بود و ایضا در آن رسالہ گفته کہ لمای مذکور از استاد خود مولانا محمد فخر
 مجلسی و آقا جمال الدین محمد بن آقا حسین خوساری و شیخ جعفر قاضی تلمیذ آقا حسین مذکور و آقا
 داشت مولف گوید کہ ملا رفیع مذکور تا زمان انترام افغانہ از اصفہان و جلوس شاہ
 طہاسب نانی بن سلطان حسین صفوی بختنگاہ پدرش کہ در سنہ یکہزار و یکصد و چہل و دو
 ہجری اتفاق افتاد و در حیات بود چنانکہ شیخ علی حزین در رسالہ خود بتقریب ذکر اقامت خود
 بمشہد مقدس نزول شاہ طہاسب نانی مذکور در آنجای اقدس در وقتیکہ او بانکہ خود بکبت
 اخراج و استیصال افغانہ متوجہ خراسان و اصفہان شدہ بود و گفته است کہ از اتقیا
 و اعلام زمانہ و از شاہیر فضلا در آن بلدہ یعنی مشہد مقدس جمعی بمغفور مولانا محمد رفیع گیلانی
 بود و شیخ یوسف بحرانی در تلوۃ البحرین بتقریب ذکر طرق و اسانید خود میفرماید کہ از آنجملہ آن
 انجہرا اجازہ روایت آن داده است فاضل اخوند ملا محمد رفیع بن فرح کہ معروف بلامتعت
 و مجاور مشہد مقدس رضوی بود و اصل او از جیلان بود و بمشہد مقدس مذکور وطن اختیار کرد

و بهمان جای اقدس در گذشته مدفن یافت و او از استاد خود ملا محمد باقر مجلسی روایت داشت
 و این سلسله روایت من که در سابق کمتر دارد اقربا سانیدن است و هم بواسطه ملا فیض مذکور
 از علامه فاضل آقا جمال الدین پسند آقا حسین خوشنویس روایت دارم و اجازه مرا که از ملا فیض
 مذکور حاصل شد بربیل مراسله بود پس چون بسوی عجم رفتم باز زیارت شهید مقدس حضرت
 امام رضا علیه السلام مشرف شدم بخدمت ملای مذکور رسیدم و مشرف خدمتش شدم و او در
 مدرسه آن شهر در کسب تفسیر بیضاوی میفرمود و در مسجد جامع بعد نماز عصر درس تفسیر جامع البیضاوی
 میگفت و من شرفیض در آن زمان قریب بعد سال رسیده بودم و ملا محمد تقی المشهد
 المشهور بپاچناری از فضلا عصر خود بود و معاصر ملا فیض گیلانی مشهدی سابق الذکر شیخ عبدالنبی
 قزوینی در تکمیل آمل آورده که مولی میر محمد تقی مشهدی معروف بپاچناری فاضل معظم و عالمی مخمسم
 و صاحب قوت و فکر بود و معرفت علوم با بطله کمالش در علم و فضل ظاهر و او هم مست خواجه
 از بعضی ثقات علماء فضلا شنیده ام که در میان او و میان فاضل معظم و ملا محمد فیض جیلا
 در مشهد مقدس در مسئله تنخیر صلوة جمعه با شاخت و مشاجرات واقع شده و رسائل مینویسد و در آن
 باب تصنیف فرمودند چنانچه در بعضی کتبخانه ها آن رسائل یافته میشود و رسائل مولانا میر محمد تقی
 مذکور در آل بعلم و کمال وی اند و من از رسائل مذکور استفاده شدم با بطله میر یوسف باوصف
 علم او در کمال نبود و تقوی بود و رضی الله عنه داد ضاه السید محمد بن علی بن حمید
 الموسوی المعروف بالسید محمد حیدر العالی المالکی منسوب بسوی جبل عامل که معتقد
 محقق بحرانی و اجازه خود گفته که ولدش جبل عامل و مولدش که معتقد بود وی عالم کامل و فاضل
 محقق مدق و حسن التبعیر و جید التقرير و التقرير بود و انقصایف دست کتابی در احکام آیات
 قرآنی که آنرا دیده ام بر وسعت دستگاه و دوفور اطلاع او بر مذاهب عامه و خاصه و تحقیق اقوال
 ایشان گوی میسر بود آن کتاب بسلوب عجیبی دارد و در آن بر جمیع علوم تکلم نموده است و مشتمل
 بر ابجاث شافیه با علمای عامه است و آنرا برای سلطان حسین صفوی تصنیف کرده بود و دیگر سالها

در محاکمه من الغنی والفقیر است که در علوم مقام او در بلاغت و فصاحت و حسن عبارت شایسته
 پنجیکه میدان سخن در آن باب بر دیگران تنگه دارد و شیخ عبدالعبد بن صالح در وصف او گفته
 که وی محقق در فقه و علوم مخصوصا در علم عربیت و کلام و نجوم و فلکیات و غیر اینها بود از جمله
 تصانیف او کتابی در سبب امانت از روایات عامه است و حاشیه بر شرح مدارک ساله
 در تفسیر آیه کریمه جعلی علی خزائن الارض انی حفیظ علیهم و نیز شیخ یوسف بحرانی آورده که
 والدین در سنه یک هزار و یکصد و پانزده در سفر که نظریه با ملاقات نموده وصف فضل و علل او
 بیان میفرمود هم گفته که وی از فاضل ابو الحسن شریف عالمی روایت احادیث دارد و شیخ
 عبدالعبد بن صالح بحرانی از روایت دارد میر محمد تقی بن معزالدین محمد الرضوی
 المشهور بالشای صاحب تکرر الال در مدح و ثنائین میفرماید آنچه حاصل بعض فقراتش نیست
 که میرنده که از اعظم سالکان و اکابر عارفان و افاضم سالکان بود در بدو امر خود تقب و ریاضتها
 کشیده و مرتبه عیار رسیده و از چشمه صافی عرفان و یقین سیراب گشته و نیز گفته که آن مرحوم را
 دیده ام و فیض صحبتش رسیده ام و بسیاری از حکایات تواضع و فروتنی و حسن خلق و کرامات
 آن مرحوم را ذکر فرموده و گفته که با وجود آنکه نزد سلاطین موقر و محترم بود و خود را کمتر از آحاد
 الناس بشمارد و هیچ وجه مغریتی بر مردم نمی دید و از جلایه کراماتش آنکه و فیکلنج رفت چند فلوس همراه داشت
 و چون برگشت چهل کس همراه او بودند که لقمه طعام و زاد را حله همه ایشان بر توده آن مرحوم بودند
 عادتش بود که مردم را ضیافت میکرد و اطعمه نفیس همانان بخورانید و خودش پاره نان خشک
 میخورد و باطل صاحب تکرر بسیاری از فضائل و کرامات آن مرحوم آورده بسبب سقم و اخلاط شسته
 منقول عنه ترجمه آن نوشته ششم از کتاب مذکور ظاهر میشود که امیر محمد تقی مزبور را پسری بود فاضل
 کامل سخی بامیر محمد مددی که حال او بهم در کتاب مذکور سطور است و ایضا آورده که از
 جمله فضائلش آنکه گاهی بر طبق مذاق صوفیه و مصطلحات و مرخرفات ایشان سخن میزد و
 و تکلم نموده و مدام بر نیجات و سنن نبویه مواظبت داشت و ذاتا و در شهید مقدس

ليلة الاحمى سنة خمس مائة بعد الالف اتفاق افتاد و قبرش در آنجا در خطره معروفه بقلنگاه واقع است
 رحمه الله تعالى السيد احمد بن امير محمد ابراهيم الحسينى القزوينى صاحب كلكلا آورده كه سيد
 مذکور سيدى طيل در ميل بود خطى از همه علوم داشت اما حصه او در علوم ادبيه بيشتر و نصيب او در
 اكثر بود و كتاب و ضاف را بيشتر ميديد و در تفقيات ميفرمود انهى محصله الشيخ احمد بن سمجى
 البحر اترى المجاور بالبحف الاشرف حيا و متيا بسوى جزائر منسوب است كه نام دريا
 متصله است كه بر شط و جله واقع اند كه فى الاحفاف در لؤلؤة البحر من مطور است كه شيخ موصوف
 فاضل محقق و مدق بود و مجاورت بحف اشرف تا مدت حيات خود داشت و بعد از وفات هم
 در آن حواره فاضل الانوار مدفون يافت از تصانيف او چندين كتابهاست از جمله كتاب آيات
 الاحكام كه كتابى نفيس و جيبى است التزام احاديث او را آن مرعى داشته و ديگر كتابى است تهذيب الاحكام
 كه طيله از اول آن بجز بعض تصنيف در آمده و ديگر سال در سلك تصدق است هر دوزه در اثنا سفر مرسله
 و جوه از تعداد تفصيل بعض احكام آن و ديگر رسائل هم دارد صاحب كلكلا بعد و صفت شامى شيخ محبوب
 آورده كه اين شايخ خود در حد و ثنائى رفقه و ديگر علوم شنيد و هم و در بحف شرف سه كنز به پهل
 بهجى ملاقات او فائز شد و در همان سال يا بعد از آن به قى قليل رحلت نمود و باطله شيخ احمد با كور
 اجمعى از علماء روايت داشت ايشان او را اجازه كه براى يسر خود فاضل محمد شيخ محمد نوشته ذكر نموده
 انما گفته كه بطريق سماعت و قرأت از استاد خود شيخ ابل فاضل اكمل شيخ سيدى امد عالم عامل شيخ عبد
 خاسى نخعى روايت دارم و او بوسطه پدر خود از شيخ محمد بن شيخ جابر روايت داشت عن والده عن
 الشيخ الكبير كرا علم الشيخ عبد الله بن سعة الجزائرى عن السيد الافضل العالم الاكمل
 السيد محمد بن السيد على العالمى عن والده عن الشهيد الثانى رحمه الله وايضا گفته
 كه بطريق قرأت و سماعت و اجازه از اسناد خود اجل اعظم شيخ ابو الحسن بن مؤلف
 بن عبد الحميد شريف عالمى روايت دارم و او از ملا محمد باقر مجلسى عليه الرحمه
 و شيخ عبد الواحد بن محمد البوراني از شيخ اجل شيخ حسام الدين بن شيخ در ويش سله

از شیخ بهاد الدین عالمی علیه الرحمه روایت داشت و ایضا بطریق قرأت و سماعت
 از سید ابل بر محمد صالح بن عبد الواسع حسینی و هم بطریق اجازه از ملا محمد قاسم بن محمد صادق
 استرآبادی روایت دارم و بهر دو ایشان از ملا محمد باقر مجلسی روایت داشتند و سید عبد
 بن سید علوی بحرانی که ذکر او انشاء الله تعالی خواهد آمد از شیخ احمد مذکور روایت دارد و از شیخ
 محمد بن احمد بن اسمعیل البحر اترمی از فضلاء زمان و معاصرین شیخ یوسف بحرانی
 بود چنانچه از لؤلؤة البحرین مستفاد میگردد و شیخ محمد مذکور از والد ماجد خود شیخ احمد باین
 الذکر اجازه روایت دارد و از شیخ احمد بن شیخ عبد الله البلاوی شیخ یوسف بحرانی
 در لؤلؤة بتقریب ذکر نموده شیخ سلیمان بن عبد الله معروف بمحقق بحرانی آورده که از جمله
 ملائذه شیخ سلیمان مذکور شیخ احمد مجاهد از شیخ احمد بن شیخ عبد الله بلاوی بودند و شیخ احمد بن
 عبد الله با وجود فضل و منزلتی که داشت در غایت انصاف و حسن اوصاف و فروتنی
 و پرستگاری و تقوی و مسکنت بود و احدی را در زمره علمائش ادب این صفات ندیده ام
 و فائش در چهارم ماه رمضان سنه یک هزار و یکصد و سی و هفت هجری واقع شدن مجلس
 درس و حاضر شده ام و مقابلہ شرح لمعه بختمش نموده ام و شیخ عبد الله بن شیخ علی
 بلاوی که ذکرش انشاء الله می آید هم از ملائذه شیخ سلیمان مذکور بود و بسوی همین جماعت
 ملائذه اسل ریاست بلا و بحرین بعد از و بلکه در زمان او متشی شد و مشهورترین آنها پدرم
 و محدث شیخ عبد الله بن صالح بحرانی بودند انتقی نقل من کلام شیخ یوسف البحرانی
 شیخ عبد الله بن احمد البلاوی البحرانی منسوب است بسوی بلا و که قریب از قریب
 بحرین است از جمله اساتذہ شیخ یوسف بحرانی و ملائذه شیخ سلیمان بن عبد الله بود چنانکه
 شیخ یوسف در اجازه خود آورده و گفته که شیخ عبد الله مذکور عالم فاضل بود و در سائر
 علوم مخصوصاً در علم حکمت و مقولات انصاف دوست رساله در علم کلام و رساله
 دیگر هم در علم کلام که آنرا از برای شیخ احمد بن شیخ الاسلام نوشته بود و در رساله در مسئله نفی خبر

لایخیزی در ساله در علم نحو و شرح رساله استادش شیخ سلیمان در علم منطق که تا تمام مانده
 در ساله در واجب شدن جهاد با دشمن دین با غیبت امام و در ساله در عدم ثبوت و نحو
 بر میت یک شاهد و یحیی و پدر شیخ یوسف بحرانی رد آن رساله کرده و بخلاف آن قائل گردید
 کاصح حنفی اجازته و وفات شیخ عبدالعزیز مذکور در بلده شیراز در سال جلوس طاعنی با نفع
 مادر شاه واقع شد و این واقعه در سال هزار و یکصد و چهل و هشت هجری اتفاق افتاد
 و شیخ یوسف بحرانی آورده که من در آن ایام در شیراز امامت نماز جمعه و جماعت آنجا داشتم لکن
 چون شیخ عبدالعزیز مذکور برای اصلاح مقدمات بلاد بحرین که بسبب استیلا ی اعراب
 مورد فساد و خراب بود و او را در شیراز نشاندند و او را در نماز مقدم داشتیم زیرا که او شیخ و استاد
 بود پس بعد از چند روز در آنجا وفات یافت و در قبه منوره سید احمد بن حضرت امام
 موسی کاظم علیه السلام که مشهور بشاه چراغ است مدفون شد گو یا بمصدق حدیث تربت که
 مشهور است اتفاق آمدن او در آن بلده شده بود یعنی خیمه طینت هر کسی از هر موضعی که
 میاشد بهمان زمین مدفون میشود شیخ مذکور از جماعتی از علمای روایت داشت از جمله
 ایشان استادش که شاگردی او بنحمت او اشتها یافته است شیخ سلیمان بن عبدالعزیز
 بحرانی است و دیگر شیخ علی بن حسن بن یوسف بلادی بحرانی است دیگر از جمله اساتذ که
 شیخ محمود بن عبدالسلام معنی بود منسوب بسوی قریه عالی من بفتح میم و سکون عین و کسر
 فون از قریبای بحرین که عالم صالح بود و در قریه مذکوره امامت نماز جماعت داشت
 و قریب صد سال زندگانی یافت و از سید ما شمس قلی بحرانی و شیخ حر عاملی روایت داشت
 و جمعی از علمای مثل شیخ عبدالعزیز مذکور و پدر شیخ عبدالعزیز بن صالح بن میراثان از وزوای
 داشتند میرزا محمد باقر بن حسن بن خلیفه سلطان حسینی در زمان سلطان شاه حسین
 بعد از صدارت منسوب بود از مصنفات او دست رساله در فکایات صلوٰه و تعلیقات
 بر شرح لمعه و شیخ عبدالبنی قزوینی که معاصر بحر العلوم طرابلسی بود و در کتاب امامت

آورده که میرزا محمد باقر مذکور فاضل و فائق و جامع در فقه بود در زمان شاه حسین عمده
 صدارت داشته از تصانیف اوست تعلیقات بر شرح لمعه و میرزا محمد باقر مذکور
 تا اواخر دولت نادر شاه بادشاه بقید حیات زندگانی کرد و عمر سببی طویل یافته
 بود لکن من بخدمتش نرسیدم انتهی کلامه السید نورالدین بن السید
 نعمت الله الخجراتری الشوشتری از افاضل اجداد و اکابر و لادید نعمت الله جزایر
 است صاحب تحفه العالم احوالشن بین خال آورده السید کلا دیب الفاضل للیب
 العارف کلا دیب جامع الفضائل محیی العلم ابو عبد الله السید نورالدین
 بن السید نعمت الله طاب ثراه بعد از فوت والد بزرگوارش بمقادیر الدالحق بقصدی
 بابائنه الغد شعله افروز برزم افاضت و محفل آرای انجمن افادت بود و تولد بابرکت و عزت
 بزرگوار در شوشتر سنه یکم از و هشتاد و هشت اتفاق شد بعد از چهار سالگی باشاره
 والد بزرگوارش شروع بتعلیم و تعلم نمود و از فرط محبت و اشتغافیکه پدر بر او داشت
 خود بتعلیم او پرداخت و در صغر سن قبل از تکلیف بشوق طواف مرقد امام مفخر الطاعه
 علی بن موسی الرضا علیه السلام به پای خراسان گردید و در آن مکان بهشت نشان بهشت
 علامه زمان شیخ اجل احمد شیخ محمد حرر رحمه الله که انوار فضاکی و مناقب و مانند افتاب عالمگیر
 بر ساحت آفاق تابیده و از بیان سستیست رسیده شیخ از صفای باطن و زناصیه آن بزرگوار
 آثار رشد و برتری دیده اجازه عامه بخط مبارک باو داد و از آنجا بوطن بازگشت و در محله
 والد علامه تلمذ نمود و در زمانی بسیر خبان استغراقی بعلوم پیدا کرد که کمتر کسی را از محققین بیشتر
 آند باشد پس و آنه صفیان در آن یونان کده روان پرور از فضلی فضل گل گزیده حکما و موبدان نشو
 بکلیات و مذاهب مختلفه فیضیاب و دیده و در و مقرب بادشاه مدلت گزیناه سلطان
 صفوی گردید و آن بادشاه نجسته اخلاق در توقیر و احترام او باقصی الغایه کوشید و بحق
 یکی از خصائص حمیده سلاطین صفویه جوان مردی در و ست و تربیت علما و فضلا و مشایخ

و زاد بود مقرون بکمال و بکونی و مخواری و رعایت اداب و این شیوه را بر طایفه
 نهاده اند کسی را از سلف و خلف با نهاد عوی پسری نیست مجلا بعد از یکسال
 اجازه از هر یک از علمای اعلام بازگشت بشوشتن خود و آنچه که سبق ذکر یافت و الد
 ماجد بزرگوارش بلا اعلی بآل کثاکر و بدان برگزیده که بسلامت اتمام و مقتضای کرام
 و در فصاحت و بلاغت یگانه روزگار بود و از این جهت در این پیشانی مکتوب
 نمودی چنانکه دور و باد شاه قمار نادشاه بشوشتن چنانکه از آن نه بان آن بوم خبر
 را دریافت مناظرات و مکالماتی که در تباحث الموار و عصب سلطنت از صفویه و خطم
 و بیدادان جبار و پرو و بدون پاس آداب سلطنت با و نموده از غراب روزگار
 و بالقوه احدی نبود و تا حال ان مقالات بر السنه خلاص و اثر و سائر اند و بان سبب
 و در عهد آن عالیجناب رعایا و زیر دستان از ظلم اقویا و حکام در عهد امن و امان بودند
 حسن بلاغت و بیکونی تقریرش و نقیثکن بازار بلغای شیرین مقال و صفای تحریر
 مصفا نش کساد افکن کالای فضلی ماضی و استقبال ست رساله فراق مشن و نکات
 عربیت و بلاغت و منثات و مطلب بیغه جمعات و مناکحات او هر یک کارنامه است
 که رسم بلاغت را در صفح روزگار یادگار گذاشته است اشعار عربی آن فصیح عبد بغایت بیکو
 و بنجیده و سواد و ادناظم الاحزان شیل انفعال بر چهره بلغای عرب کشیده زیباست
 خط شمشست خوشنویسان عالم را بخت بسته و رعنائی شکسته اش بیغای بنقشه زار
 بنا گوش و لبران را در هم شکسته علوفطرت و صفای طوبیت و سخاوت را از اجداد
 کرام میراث داشت و هدیت المهر جمیع زخارف و بنوی که ادنی تمیذ او را باندک
 مسامحتی میر آمدی هست نمی گماشت مناصب شرعی که بخدمت والد بزرگوارش
 مرجع بودند همه با و مفوض شدند و باین شایسته بتقدیم برسانید روزگاری صرف
 علوم و بنیه و معارف یقینیه نمودند و در عهد ناد و در شاه که ابد ای افسردگی و دور و اعسار

و از روزگار سده خوش دلال را کشیدند غلث و در خراج آن بزرگوار استیلا یافته از معاشر
 مردم دامن کشید و باز و البقیه عمر را گذرانید از ماز قلم فیض ششم اوست شرح قسم طهارت
 باطن نخبه و ترجمه آن اخلاق سلطانی و در سال طهوریه که هر دو را حسب الامر شاه سلطان حسین
 در سلک تحریر کشید رساله شکایات نماز ترجمه حدیث و صحبت بنام ترجمه قصص الانبیاء
 فروق اللغات و غیره از حواشی و تعلیقات مدونه که هر یک بموقع خود بی نظیر اند و از
 که در آن اقتباس آیه نور را فرموده حسن بلاغت و کمال فصاحت او گواه و دایره براسنه
 و افواه است بالجمله از انقطاع از مردم باندک مهلتی در سته ثمان و خمین بعد المائت
 و الالف داعی حق را بیک اجابت نمود و حسب الوصیت در جوار مسجد جامع ارمک
 یافت تغمد الله بغفرانه بارگاه او در انجام معروف است قاضی مجد الدین در فو که
 فاضل خیر و شاعری بی نظیر بود و ور باعی در تاریخ گفته در فوت مقرب خدا و غفور
 شیخ الاسلام فخر سادات و صد و بیست و نایت حزن سال تاریخ آمد به محله مسجد
 و درین رباعی دو قمیمه است که بغایت مانوس خوش آینه اتفاق افتاده اند
 از واقعه سید فردوس مقام بر اهل بفاع ارض شد ماتم عام
 ر و داد چو فوت بجز نایش شد با آل عبا رفیق شیخ الاسلام
 و از وشت پسر خلف شد سید عبدالعزیز بن محمد الشیرازی سید حسین سید محمد سید فیض
 سید مرتضی سید طالب سید رضی و از وده اما سیکه در آن اقتباس آیه نور را فرمود و بر حسن
 بلاغت و کمال فصاحت او گواه و دایره براسنه و افواه است از اخطاب اختر از گرد
 و درین رساله ثبت نمودم الله تعالی علیه خاتمه الانبیاء و شافع یوم العرض الله
 فصل لایسته احکام النداب و الفرض و اشرق بنور نبوتنه افکار الافاق
 ذات الطول و العرض محمد المصطفی الذی اجتباه برسالته الله نور السموات
 و الارض الله تعالی علیه وصیه و عین سرور و دایره علومه

وشاهق طوره فناصره في غيبته وحضوه على المرقى الذي نور مثل نور
 اللهم صل على فلقة الاصباح الباكية في كل صباح وروح العابدة اثناء الليل
 واطراف الصباح فاطمة الزهراء التي مثلها العليا كم شكر فيها مصباح
 اللهم صل على ریحانتی الرسول البدری الشهيدین بایدی کل فاجر
 قهری الذي بنورهما یتدی البری والجری الحسن الحسین اذ هما الصبا
 فی زجاجة الزجاجة كما هما کوكب دري اللهم صل على ذی النجر المیونة
 التي هی بلا مامة مقرنة وبالعرف والكرامة مشحونة على بن الحسین والعابدين
 الذي نور یوقد من فجرة مبادكة زيتونة اللهم صل على المظهرین لليلة
 النبوة والمعلمین للسنة الرضیة والمرشدین الى الاخلاق المرصیة
 محمد الباقر وجعفر الصادق الهادیین الى طریقة سوية لا شرقیة ولا غربیة
 اللهم صل على السید السند البهی والامام الزکی الرضی والبذل الكامل
 الوضی موسی الكاظم الذي هو من زیتونه بنوا الله یكاد زیتها یضی اللهم
 صل على سید الابراذاضا من لمن نارة جنات تجر من تحتها الانهار
 المصوم بید الفاجر الغدار علی بن موسی الذي نور على علمه ولکی لکم
 منسسه نادر اللهم صل على الائمة الصدة والذین هم لسماء الاسامة بدو
 ولشيعتهم قرة اعین وروح محمد النقی علی النقی والحسن العسکری الذین هم
 نور علی نور اللهم صل علی من یجوز عن نفعه فلم الا نساء ویظهره الله فی
 ارضه متى شاء وهو الحجة علی من خلق الله وانشأ الامام المهدي الذي
 یمدی الله لنوره من نساء اللهم اهد عبدك نورانین صراطک
 المستقیم واعذک من شر الشیطان الرجیم وبصره الامثال لیستقیم
 فانک قلت ویضرب الله الامثال للناس والله یکل شیخ علیهم

سلیمان بن عبد الصمد بحرانی که ذکرش گذشت باقی علوم حکمت و فقه و حدیث و رجال را
 تحصیل نمود در قوت بحث و سخن چنانکه باده نمیرسید و از بحث کردن طول نمیداد و بنشینم نمی آمد
 و غضب و انقباض چنانکه عادت بنی از علماست که قوت مکه بحث ندارند از و
 ظاهر نمیشد روزی خطبه کتاب کافی را بر دم درس میگفت و در طلقه درس او جمعی
 از فضلا بودند از جمله ایشان شیخ علی بن عبد الصمد حبیبی بود و شیخ علی مذکور فاضل و دقیق
 النظر بود پس بحث در اشائی درس واقع شد و از اول صبح تا وقت ظهر سباحه شبان
 هر دو ایشان ستر ماند و ایشان رجال بحث از علی بسوی علی از مسئله بسوی مسئله و گاه متعلق میشدند
 و بوقت نماز ظهر محاسن نقضه شد پس بعد از نماز عصر چون بوقت درس نشستند شیخ علی باز
 بسوی بحث رجوع نموده و کلام تا غروب آفتاب ستر ماند و شیخ احمد بن ابراهیم مذکور مکه
 مدرس بعدی داشت که چکس از علمای عصر گوی سبقت از و نموده از تصانیف او رساله
 در بیان قول بحیات اموات بعد الموت و رساله در ذکر جوهر و عرض و رساله در بیان
 جزو لا تجزئ رساله در اوزان رساله اثنا عشریه در مسئله اقرار رساله در شرح رساله محمدیه
 که تصنیف استادش شیخ سلیمان بن عبد الصمد بحرانی بود و در رساله در بیان ثبوت ولایت
 پدر است برای نکاح و نفقہ بالغه باکره رشیده رساله در مسئله بدیم طلقه و طلاقین تجمل محاکم در آن
 بخلاف قول مذکور قائل بعدیم بدیم شده رساله در فقره رساله در مسئله نفی رساله در شرح عبارت شرح لمعه و بحث
 زوال رساله در مسئله موت زوج باز و قبل از دخول در بیان آنکه در بنصورت مکر کامل واجب میشود یا نه
 و رساله در مسئله ثبوت دعوی بر میت بیکبار و بین و رساله در صلح و رساله در تحقیق غساله نجاست رساله
 در عدل نمودن از سوره بسوی سوره و دیگر در نماز و رساله در جواب مسائل شیخ ناطق بحرانی در تحقیق
 طلاق و رساله عطاریه در جواب مسائل شیخ علی بن الخطائمه بعضی بحرانی متعلق ببطاره از مسائل
 تجارت و رساله در اجوبه سوالهای سید محیی بن سید حسین الاحسانی و رساله در مسئله چیزی تنگی که بعد از مال
 عین نجاست یکم شش اردیانه و درین مسئله بر ملا محسن کاشانی رد کرده است و رساله در اجوبه مسائل

شیخ عبدالامام احسانی در ساله در بیان داخل بودن گردن در حکم سر نهنگام غسل که شیخ
 عبدالعبد بن صالح و رین مسئله رساله مثل بر داخل نبودن آن نوشته بود شیخ یوسف
 گوید که من در کتاب حدائق اشاره بسوی این بحث نموده ام و فائز شیخ احمد کو
 در بلد قطیف که از بلاد بحرین است است و دوم ماه صفر سنه یک هزار و یکصد و سی و یک
 هجری واقع شد و در ایامیکه فرقه خوارج بحرین را گرفتند و جمعی از اعیان آنجا بسوی بحرین بلده
 قطیف رفتند و شیخ احمد مذکور در مقبره قطیف که بمیکه معروف است مدفون شد مدت
 عمرش قریب چهل و هفت سال بود و در ایضا شیخ یوسف آورده که از تلامذه آنجناب
 فاضل درع تقی زاهد عابد سید عبدالعبد بن سید علوی بحرانی است که احوالش انشاء الله تعالی
 خواهد آمد الحاج محمد تقی المشهدی المشهور بپوست چلاب از فاضل تلامذه
 فاضل علامه ملا محمد رفیع گیلانی مشهدی است جامع علوم و فقیه و حاوی فنون بود و در کتاب لایزال
 آورده که حاجی محمد تقی المشهدی فاضلی صاحب قوه و اناة بود و از هر علم حلی کامل داشت
 و من هم در خدمتش در مدرسه او نشسته ام و او از تلامذه فاضل علامه مولانا محمد رفیع
 گیلانی و پیش استاد مذکور بغایت درجه معتد علیه بود حتی اینکه مسوع شد که مردم را
 بر جوع در امر امتا و غیره بجانب او میفرمود و بر مساک و مستحقین او بغیر ملاحظه نظر نمی
 فرمود و ثبت می نمود مولانا السید صدر الدین بن السید الثوئی از فضلاء
 زمان و علمای عصر و او ان خود بود و از جمله شاخ آقا باقر بهبانی علیه الرحمه بود و آقا
 باقر موصوف حبیب جناب سید مذکور را بعد خود داشت از مصنفات شریفه دست
 جاشیه بر کتاب دافیه الاصول الشیخ ابوطالب بن عبدالعبد بن عطاء الله
 الجیلانی شیخ فزوبی از اخفاء شیخ تاج الدین ابراهیم معروف بشیخ ذاب گیلانی است که مرشد
 شیخ صفی الدین اردبیلی جد سلاطین صفویه بود با الحکمه شیخ مذکور صاحب علم و فضل بود
 و والد باجد شیخ محمد علی تخلص بحرین بود چنانکه در سوانح عمری خود آورده و گفته که والد

ما بهیچ
 کتب و نسخ
 از اینچنین
 عوامی نیست
 بهمان

مردم یعنی شیخ ابوطالب مذکور و بن بست سالگی بعد از تحصیل بسیاری از مطالب علمیه
 نزد مولانا ی فاضل ملا حسن شیخ الاسلام گیلانی بشوق ادراک صحبت فضلاء عراق
 باصفهان آمده در مدرسه استاد العلماء آقا حسین خونساری با استفاده مشغول شدند و ضمن
 ریاضیه و خدمت بطلمیوس الزمانی علامه مولانا محمد رفیع که بر فیعیای یزدی مشهور است
 تکمیل نموده چنان استغرائی در مطالعه و مباحثه یافتند که محصلین را کمتر میسر آمده باشد تا او آخر
 عمر بر همان منهای بود و جماعتی کثیر از اصحاب تحصیل برکت تربیت ایشان براتب عالی رسیده اند
 و در کتابخانه ایشان که زیاده از پنجاه جلد بود هیچ کتابی علمی نپدید بود که از ادول تا آخر تصحیح
 ایشان در نیامده باشد و اکثر بخشه خط ایشان بود و در قریب هفتاد مجلد را که از بخله قریبضا و
 وقاموس اللغه و شرح لعه و تمام تهذیب حدیث و امثال ذلک بود که خود بقللم کتابت
 نموده بود میفرمود که من یک روز شمار و زنی یکبار بیت و زیاده نوشته ام خطی بجا بیست و یک
 و واضح داشتند از ایشان شنیده ام که میفرمودند والد من در حیات بود که باصفهان آمد
 و باین سبب که سبب انوطن اخبار کمتر زیاده بر قدر مصارف ضروری بجهت من میفرستادند
 و آنرا هم در عرض سال بچندین دفعه میرسانیدند آنقدر که بخواستم برای اجتناع کتاب مقدر
 نبود بسیاری را خود می نوشتم بعد از چند یکی که والد رحلت نمود اندیشه ما و دت بلا اجماع از خاطر
 محو شد با بخله در اصفهان مکانی خریده بر بخار قش انزو دند و عازم سفر حجاز شده از راه شام
 بطواف بیت الحرام مشرف شده میگردید باز گشتند و چندی در شام بته بکه عراق بسر برده
 باز باصفهان مراجعت نمودند و از اهالی آنجا حاجی عنایت امد اصفهانی که از اتمیاس
 کبار و ثقه بود و ایشان موافقت پیدا نمودند و حبیه خود را با ایشان تزیج نمود و او را در مختصر
 در چهار پسر بود و من نخستین این دتره بمقتدا رسد و سه برادر دیگر یکی در کوه و یکی در دود
 عنقوان شباب در گذشتند بجزا اگر در محاسن صفات و اخلاق کامله و علوهیت و فطرت و
 قوت ایمان و کمال فضل و دانش آن علامه نخر بر خوض رود سخن بد را زنی کشد بسیار باشد

که محل بر مبالغه و حسن اخلاق این خاکسار کند و هیچ فن از فنون علوم نبود که مهارتش بکمال
 نباشد و باین کمال هرگز مبالغات بعلم چنانکه رسم علماست نداشتی و بادنی کسی از اهل تحصیل
 و فرومایگان مصاحبه سلوک کردی تا آنکه طول صحبت بباحثه و افاده گذرانیدی و از جدل
 بنایت محترز بودی و این شیوه را کرده داشتی بچیک از افاضل را بحسن تقریر و تشنگی
 طبع ایشان ندیده ام و ایضا شیخ علی حزین بعد ذکر محامد پدر خود میگوید که عبادت و عیش
 بشا به بود که در عرض بخت و پنج سال که با ایشان بسر برده ام هر فعلیکه در شرع مکروه باشد
 از ایشان ندیده ام و بعد نیم شب و هیچ حال چه در صحت و چه در مرض او را بر بستر استراحت
 بناخته ام شش هفت سال پیش از فوت عزلت و خلوت بر فرازش غالب آمد ترک
 مباحثه و معاشرت نمود و اصلا پیرامون انتظام امور معاش اهل خانه نیکو دید و این فقیر را
 در آن باب مختار ساخته بود گاهی بطلالعه مشغول شدی و بسا اوقات گریان بودی
 و اکثر لیالی را بعبادت احیائی نمود و سخن با کسی نپاییده بر ضرورت گفتی و سخن گفتن کسی اہم خوش ندا
 تا آنکه در سال هزار و یکصد و بیست و هفت در سن شصت و نه سالگی امر اض شدت کرد
 و ضعف مستولی شد چنانکه چاشمگاه آن رحلت کرد و مرطوبیده سفارش بازماندگان و
 نیکوکاری با ایشان نمود پس فرمود که چنانکه مرا خوشنود داشتی خدا از تو خوشنود باد و وصیت
 من تو آنست که هر چند اوضاع و بنا را بروفق مرام نبینی و زمانه ناسازگار افتد باید که بذلت
 رضا بدهی و سببیت و دنبال روی اختیار کنی چه عمر قلیل قابل آن نیست و در اصفهان اگر
 تو ماننی زیاد تو توقف کن شاید از کسی باقیماندین سخن را فقیر و ریافت تا بعد از چند سال
 که فتنه و خرابی اصفهان پدید آید پس فرمود که در لیالی و ایام بتبرکه بهر چه دست دهد و میگردید بار
 فراموش کن و بعد از ساعتی چند بعالم بقا انتقال فرمودند مدفن ایشان در مقابر مشهور
 بزار بآباد کن الدین در جنب تربت عارف ربانی مولانا دانشمند گیلانی است افاض
 الله تعالی علیه شأبیب الرحمة والغفران و اسکنه فی فردیس الجنتان

الشيخ عبد الله بن الحاج صالح بن جمعة بن علي بن احمد بن ناصر
 بن محمد بن عبد الله السامحجي الاصمعي البحراني منسوب بسوى قرية سماح بسين
 مملكة قبل الزيم والف قبل ازاداي و دو نقطه پسين قبل ازيجيم كه قرية از قريباى جزيره صغيره
 در پهلوى جزيره بحر بن از طرف شرق است قال صاحب كتاب كفا العلماء شيخ يوسف
 بحراني در لوله آورده كه اصل وطن شيخ عبد الله موسوفت قرية سماح بود پس از انجا به
 خود بسوى قرية اصبح پياي موحده بين الصاد والعين الملتئميه آمد ساكن شد و شيخ فخر
 صالح وعابد و پرنه گار و جواد و سخى و كريم بود و در شرت و راه بر حروف و نثى از كتابها
 چندين مصنفات داشت كه آنرا در اجازه خود كه از براى شيخ ناصر خطى بر راني نوشته
 ذكر فرموده تاريخ فراخ او از اجازه مذكوره در جمله بيهان است و سوم ماه صفر سنه
 يكهزار و يكصد و سيست و شست هجرى بود از انجا كه كتابها را به بحراني فى اكمام التكميله
 در ان احاديث كتب اربعه را تبويب و ترتيب فرموده از جمله اش مجلد اول شامل بر كتاب
 الطهارت و بعض مجلد ثانياً شامل بر كتاب العملة بمطالب التذويت رسيد و ديگر كتاب
 مسائل محمدية در ضروريات مسائل دينيه است و كتاب صحيفه علوميه و تحفه مرقوميه در كتاب
 مسائل ديبا و حرب و در سائى عيون المسائل الخلافية در ضروريات مسائل طهارت و صلوة
 كه آنرا از براى سيد عبد الله بن سيد علوى بحراني تصنيف كرده بود و در سائى علوميه و در
 مسئله كلاميه كه در جواب شيخ على بن سليمان بن على شاخورى نوشته بود و در سائى مسائل الاجل
 در جدا اول مسائل و در سائى كه لفظاى پدر خود در بندر گنگ نوشته بود و در سائى در احقيقت زوج
 و غسل و اذن زن متوفاة خود و نماز كه درون برجازه اش رساله در اثبات سورۃ توبه
 در نماز و در سائى در مسائل مضرات و در علم نحو مشتمل بر نود مسئله و در سائى در تفصيل حضرت
 پيغمبر صفت مشك از چاه عس رساله بيهانيه در احكام اموات مشتمل بر سيست و دو مسئله
 رساله ديگر منتخب از ان بغارسى و در سائى در مسئله حوا از نماز نافله بيان نماز نافله صبح و طلوع

افتاب و مسئله فضیلت نماز نافله یومیه ادا و قضا بر تعقیب نماز و رساله در اثبات لذت عقلیه
 عقلا و عدم ثبوت آن شرعا و رساله در مسئله از مسائل حیض و رساله موسوم به بحقیقه التنبه
 در وجوب نشد و رساله در مسئله ضمان چیزی که با تم ملوک شخصی از مال کسی در شرب خورده
 باشند در روز و رساله موسوم به کفایه در علم در مسئله که تا تمام ماهه و رساله در مسئله حیار زوج بجهت
 نفقه دادن زوجه و لباس دادن او و رساله منظومه موسوم به تجتبه الرجال و زبده المقال در علم
 رجال و رساله المنه الصافیه و تحفه الوافیة و کتاب ارتداد ذم النبیه و شرح اسانید
 من لایحضره الفقیه و کتاب من یحضره النبیه و شرح کتاب من لایحضره الفقیه لکن این
 هر دو کتاب تا تمام مانده و رساله سلیمانیه در مسئله لاضرر و لاضرر و رساله در بودن بمنزله داخل
 کفن واجب و رساله در شرح حدیث شکل از اصول کافی و رساله السله رساله منظومه شاعریه
 شیخ با و الدین عالی علیه الرحمه در نماز و رساله در مسئله لعن کردن شخصی در چیزیکه در ملک او
 باشد مدعی شدن شخصی دیگر بلکه آن رساله در تحقیق گردی که نماز جمعه بر ایشان واجب میشود
 و این رساله را از راه در سلیمان بن ملا خلیل قزوینی در خراسان تصنیف فرموده رساله در
 تحقیق مقام سرکه مسیح آن در انشای وضو واجب است و رساله در اوقاتیکه بیج در آن جایز است
 و کتاب مصائب الله لو مناقب السعد که پنج مجلد است و رساله در مسئله اکل چیزیکه در محرام
 مختلط شده باشد در حالیکه محصون نباشد و رساله توحید و جواب سائل شیخ نوح بن اشل
 که متعلق با اصول فقه است و کتاب ریاض الجنان الشحون باللولو و المرحان که بمنزله الکوکب
 و کتاب خطبها و انشای جمعه و عید او کتاب معین المارین بجواب سائل شیخ یسین آتوده که
 شیخ عبدالصمد موصوف اخباری صرف بود و وطن بسیار بر مجتهدین می نمود و پدرم بمکس او بود و مجتهد
 صرف بود و وطن بسیار بر اخباری من داشت و در دو رساله خود تقریر بر شیخ مذکور نموده است
 او حق نزد من آنست که درین باب اختلاف را سد و کنند که موجب مفاسد است و فاسد
 شیخ عبدالصمد موصوف در قریه بهمان نیم جمادی الثانیه سنه کبیر از و یکصد و سی و پنج هجری

این از خطبه است و دست نوشته است

واقع شد زیرا که چون فرقه خوارج بیکت گرفتن بیلاذبحین آمدند و اهل بحرین
 ایشان را محاربه نمودند و ایشان برگشتند شیخ مذکور را بحرین بیکت سعی در مقدمه آن بلاد
 بسوی اصفهان سفر کرد و در آنجا شیخ الاسلام ماند پس چون بسبب دلاوری و شجاعت
 در آن مقدمه بظهور نرسید شیخ عبدالعزیز اصفهان مراجعت نموده بقریه بهبهان و وطن گشت
 آنکه در آنجا وفات یافت شیخ مذکور از چندین علمای حدیث روایت داشت از جمله
 ایشان شیخ سلیمان بن عبدالعزیز بحرانی و سید محمد بن علی بن حیدر عالمی و شیخ محمد بن یوسف
 ابن علی بنی بلادی بوده اند مولانا الشیخ عبدالعزیز بن السید العلوی البحرانی
 شیخ یوسف آورده که سید عبدالعزیز مذکور فاضل در معارف و فقه و زاهد و پرهیزگار و در عصرش نظیر او نبود
 در نقوی و در عیله بهبهان وطن گرفت بعد از اینکه فرقه خوارج بیکت گرفتن بیلاذبحین آمدند و
 در بلده بهبهان امام جمعه و جماعت بود و هم در آنجا انتقال فرمود روایت حدیث از شیخ
 احمد و الشیخ یوسف بحرانی صاحب المداق داشته و در تلوئه آورده که من بواسطه سید
 عبدالعزیز مذکور از پدر خود روایت میکنم زیرا که والد من در حیات خود اجازه نداده بیکت
 عدم وصول من بدرجه اجازه چه آنکه در وقت وفات والد خود در کتاب قطبی میگرفت
 آقا ابراهیم الشهدی صاحب کلمه اهل آمل آورده آقا ابراهیم شمس
 بعد از شیخ الاسلامی از مشایخ مقدس اقامت داشته و از مشایخ علمای کرام در زمان بابو
 کتابی در حکمت و کلام نوشته که تقریباً چهل هزار بیت بوده باشد و بخدمت شریفش و در مجلس
 در سخن حاضر شده ام و از شدت استحضار و فوت حافظه اش این بود که میفرمود که در کتاب
 کتاب فوائد مراجعت هیچ کتابی نکرده ام و این همان کتاب است که مذکور شد و میگفت که
 همه را موافق حفظ و یاد خود نوشته ام و وفات او در سنه کثیره از و یکصد و چهل و هشت هجری
 واقع شد و ایضاً صاحب کلمه آورده که من از کتاب فوائد از بیعت امامت بعضی احادیث
 نقل کرده ام این مختصر کلامه مؤلف گوید از تصانیف شریفه و تالیفات منیغه و ادنی

بنظر فقیر رسیده رساله ایست در تحریم صلوة جمعه که در همان آستان مقدس تصنیف فرموده
 رساله مزبور به خط سید عبدالصمد بن شریف عبدالباقی کشمیر است که از ملائذ ملا
 موصوف بود و تاریخ اتمام رساله سنه عشرين و ثمانه بعد الالف بود میر محمد ابراهیم
 بن محمد معصوم الحسینی از ملائذ آقا جمال خونساری علیه الرحمه بود صاحب کمال الی
 بسیار در وصف او فرموده و گفته که دریای ذخائر بود و سیح علی از علوم نیست که
 با عاقلان نرسیده و سیح فنی را نگذاشته مگر آنکه از تلخ و شیرین آن چشیده و در کتبخانه او هزار
 و پانصد جلد از انواع علوم بود و بر هر یک خط آن مرحوم بود و در تصحیح و مقابله و تخریص و دفع
 ایراد و غیر آن با درمدریس او بود با جمله در اکثر کتب از خود یا نقلاً عن غیره حواشی بخط خود
 نوشته و هفتاد و یک جلد از تالیف خود یادگیری بدست شریف خود نوشته و عمر شریف او قریب
 بهشتاد و یک سال بود که همه آن را در تحصیل و استفاده و افاده علوم صرف فرمود و در نقطه
 ازان غفلت نورزیده صاحب تالیف حسن و تصانیف تحسنه است از جمله حاشیه بر کتاب
 تفسیر آیات الاحکام علامه مقدس اردبیلی علیه الرحمه و حاشیه مزبور به بسیار مبسوط است
 و پاره ازان حاشیه را بر استاد خود آقا جمال خونساری رحمه الله عرض کرده بود و آن
 مرحوم بسیار تحسین آن حاشیه فرمود و بر پشت کتاب عبارتی در مدح مولف و تالیف نوشته
 و دیگر از تصانیف اوست رساله در رجعت بدو در تحقیق علم الهی و غیره و از اشعار اوست
 در سببی از آن جمله قصیده ایست که آنرا بمقابل قصیده الفوز و الامان فی مدح صاحب العصر
 و الزمان علیه السلام که از تصانیف شیخ بهاء الدین علی علیه الرحمه است تصنیف فرمود
 و از تصانیف او مجموعه‌های کثیره اند که آن را از اماکن متعدد و در مظان متباعد جمع
 فرموده و اکثر آن جای هیچ مثل بر رسائل مذکور او در علوم اند و اشعار خواننده و دیگر منقرات
 آن مرحوم باوصف این جامعیت متواضع و متعبد و کریم الاخلاق بود و صاحب جاه و
 منزلت عظیم و اولاد بسیار داشت و عمر طویل یافت و همیشه خوشحال و در توسعه معاش گذرانید

صاحب کمال آورده که من پایه از کتاب ذخیره المعاد در شرح ارشاد بخدمت و درس
 گرفته ام و کتاب المتقی بقابل در خدمت او گذرانیده ام و فات میر محمد ابراهیم مذکور در سنه
 یک هزار و یکصد و چهل و نه هجری اتفاق افتاد طیب الله فرأه و جعل الجنة مشاوه انتهى محصل
 کلامه السید عبد المعبود بن السید نور الدین بن السید نعمه الله العبد المذنب
 از افاضل اعلام و علمای ذوی الاحترام بود در تحفة العالم مطهر دست السید الکبیر
 المحقق النحوی و مقتدی الاقامه المجتهد الهمام علامه المشارق محیی الحکمة
 السید عبد الله بن السید نور الدین رحمه الله ثمة از فضائل و مناقب این بزرگوار
 بیکران فضیلت را درین مختصر گنجینه ان از قول آباء و ارباب الفیاض بال جهود و دست
 و اگر خواهم که ذره از افتاب کرم دست فضیلت و جلاله و عیال و کماله و عباد
 و ضیاء او فائز و مظهر معاش و حسن اخلاق و حسن صنایع و کمال شایسته و کمال
 دستند ان از ذکر مکارم او معترف بقصور و در رسیدن با اولیای ایداد است و عباد
 نامر از او مانع نموزانند شوارق انوار و معجزه بنایت است که دیگر از نواد و رزق گارید
 شهور و اسعوا و فلک از ان هزاران هزار چرخ باید تا مثل او فاسق بهر صفت وجود آید و لذت
 با سعادت او ختم شعبان شد یک هزار و یکصد و چهارده و در شوشه اتفاق افتاد جابر گوار
 او سید نعمه الله که در ایام رضای انصاریه او قفس نوک و فم نمود و بود بعضی کتب نفیسه را
 از هر علم که ساخته و حشی او بود و نماند و بخشید و در تربیت او تا ایام حیات کوشید و بهر
 درس صبا بود که آن بزرگوار این زبان را بدر دهنود و والد علامه اش از غریط الطافت
 پدانه درس سه چهار سالگی خود تعلیم او پرداخت و در اندک زمانی بخواندن عربی علوم
 متداوله مشغول و مع نمود و ذوقی چنان در تحصیل بهر ساند که هیچ لذتی از سلاطین نژاد او
 بهتر از علم نبود و در سن پانزده و شانزده سالگی جامع علوم دینی و معارف یقینی و معارف کمال
 صورتیه و مسنویه گردید و صیبت فضائلش با وجود پدر بزرگوار با مالی و ادانی اطراف

و اکثاف عالم رسید پس از شوشتر به سمت همدان و سائر بلاد ایران و خراسان و آذربایجان
و ممالک فارس و بعض بلاد روم سیاحت و از خدمت بسیاری از علمای نامدار و حکما
و دانشوران با استفادۀ ریاضیات و حکمیات تکمیل نموده و بشوشتر بازگشت بخوکیه قریه فدخانه
و تالیف نگار شد و والد بزرگوارش ازین سرای عاریت رخت بر بست مناصب شرعیه بکامان
از پیشگاه خسر و نامدار نادر شاه با و مرجوع بودند و بهار فیض سرمدی و گل خلق عظیم محمد
از گلستان طبع قیاضش و میده و فضائل حقیقه نقسانیه را که پیشه عرفاست با محاسن شرع
اقدس جمعه داشت چنانکه این مراتب از آثار تلام ان امام همام در تحفه النسیه من مصنفات
آن بزرگوار که بحری ست مواج از لالی آبدار و در حیات ملوک بجا هر شاهوار بر بکمان بود یا
و بی نیاز از انظار است در شوشتر و آن نواح علم نجوم و استخراج تقاویم و ریاضیات رواج یافته
و رونق بخشیده اوست مصنفات عالیله که در سلک تالیف کشیده به تخر و احاطه اوجین علوم
گواهد و فتاوی و سجلات لیغۀ اش ثبت سفائن و کتب و درابر السنه و افواه است تا این بیان
کسی بر مولفات او قلمی و خطائی ندیده و بر اکثری از انما علمای عالیه در حفظ خود تسبیح قرین
نوشته اند میرزا قوام الدین سیفی قزوینی که احوال سلسله سادات حسنی سیفی قزوین بر او اتفاقاً
سیر سنو نیست و سید عالی شان سلاله آن خاندان و از مشاییر فضلاء زمان بود بعد
از آنکه شرح مفاتیح آن علامه تحریر و در قزوین با و رسید مرا سلسله تشتمن شالیش و لغوت
و این قطعه عربی که از منظومات آن والا تبار است نوشته با و فرستاد

بجسبک ذ خوالستبلا لعلو سوا فح	بیان مقایض الشرائع کافیا
ففيه تمام الکشف عن مشکلاته	بطر ایق جاء للتعشافا
واشرق نور الدین منه بنعمه	عن الله ابدی کل ماکان خافیا
بماتع شعری و حسن نقطه و معنوی درین قطعه تمام است و ایحی که سید عالیشان در شعر عربی بمعبدل و در نظم لعمه و مشقیه و ادب سخن سینه را داده مکررا از قزوین آن سید مرتضوی	

نشان و تحول فضیلتی عالیشان از اقطار جهان مسائل مشکله و نکات غامضه را که موضع
 خلاف فقها و مدح اقدامند از و سوال نموده اند و آن علامه بخر بر همه راجعات شانی
 با دلائل عقلی و نقلی و رسائل مدونه بالغ سیاقی ارشاد نموده و زنگ کلفت و شکلیک
 از آئینه خاطر آنها زدوده است و این مراتب از آثار قلم فیض شمیم آن والا جناب در
 رساله جلیله اولی و آن کتابی ست مثل بر جواب هفتاد مسئله و جلیله ثانیه مثل بر جواب
 سی مسئله از مسائل دقیقه شکله مختلف فیه از فنون متفرقه که سید فاضل عالیجناب سرسید علی
 نهادندی که نهایت اشتهار بی نیاز از توصیف ست در آنها استشکال و از حل آنها
 سوال نموده است و رسائل علویه در جواب مسائل شیخ اجل علامه شیخ علی مشهور حوزی و
 در رساله احمدیه در جواب مسائل مولی احمد بن مولی مطلب و علی عربستان کاشمش
 فی وسط النهار بر ارباب ادبی الا بصار ظاهر و باهرست بالجمله سید والا انشاء
 در علوم معقول و منقول و وسیع الباع و بجامعیت فرید اسفحاح بود شکفته طبعی و نیکو
 تقریرش رشک خنده نوبهار و زنده رضوان و بغایت دلپذیر و در شعر فارسی و لغزو معما
 بی نظیر بود و الحق حد فصاحت تقریر و شیرینی گفتار و سلاست و عذوبت کلامش
 بذروه علیا و درجه نقوی رسیده و خامه حقائق تصویرش خط بطلان بر صفا مقال اکثر
 بنا کننده علامه مذکور علامه ادوار و برگزیده حضرت که دگار بود بارگاه علم و دانش امانان
 عالی ترست که شاهباز خیال با ولین پاینده او پرواز نماید و کیت قلم ره نور و در سیر آن
 وطنی این بودی از ان سرگشته ترست که مرحله پیاید و بر خیزد و بان روشن ست که مهر
 جهان تاب فایز از مع و فنا و معج تجلی بی نیاز از وصف سناست به قلم وجودت و بین
 و قوت حافظه آیتی بود و آندوگی و استثنائی داشت که دنیا را در نظر بمش قد کف غائی بود و هر
 رفاق حقیقه مرزوق نموده بود و به بذل و ایثار و اتفاق آن مقرون کمال فروتنی و حسن اخلاق
 با اقارب و عنایت و ارباب استحقاق طریق مواظاة و موااساة می پیو و ذوقی دانی و شربلی حسان

و نهایت در دین سلک بود با آن علوم شبه و جلالت شان که حکام و اعظم جلیل القدر
 نهایتاً دب را مری میباشند و با آنها سلوک بزرگان بهیچ می آمد با دینی کسی از طلبه و اهل
 تنبیل و درویشان حتی با فقرای در بوزه گرد و فرمایگان طلبه صاحبان سلوک کردی
 با است بطور فضل چنانکه رسم غلامان است مداشتی و از جمل نهایت محتر و این شیوه
 کرده و داشتن روز سوم بعد از فوت والد بزرگوارش با التماس مردم از خواص و عوام
 که بر در مدرسه و در لشکر از و حام آورده بودند و اندامی امامت جمعه و جماعت را
 داشتند بخودان خطبه و ادای نماز جمعه با امامت اندام و بخت گذاردن نماز عصر و
 کمین برادر رسید مرقی را که ذکر احوال او خواهد آمد گرفته و بحجرات امامت برو
 و خود با مردم با و اقتدا نمود و فرمود که قابلیت سید مرقی از برای امامت جمعه و
 جماعت بیشتر از من است و خود اکثر اوقات خمس را در مسجد کبخی مقروء نماز میگذارد و در حجرات
 شورای معان که از فضلای نام آور و حکام و عمال و کدخدایان و ریش سفیدان
 بر دیار از اطراف و اکثاف اینان بحیث تصدیق سلطنت نادر شاه مجتمع و سفرای روس
 و روم و غیره تا که بالتاس صلح آمده حاضر بودند و آن جمعی بود مصیب که نادر شاه بکدوکس را
 از مشایر پیرانه بقل آورده و چند کس از چشم کدوکس گرفته و آنقدر از آلات سیاست جلوه گرد نمود
 که مریخ خون آشام از مصیبت آن در زیر بال شر طائر پنهان گردید و پسر برین از مصیبت
 حکم برنجویشتن و زودید ازیم سطوئش مجلسی از احساس پریشان تراز او اوراق خزانی و مانع
 پراکنده تراز گلهای زمستانی و همه را صورت از هیولی مفصل بود در آن حالت بعد از تقریر
 سلطنت از نادر شاه قمار بان سید عالم بعد از اشاره رفت که خطبه در تنبیت جلوس
 خواند خطبه که بخوف و هراس که در آن مجلس گردون تماس انشا نمود و بخواندن آن
 رنگ تشویش از خاطر کنعان زد و در هر بمن مکر که نصی جان و ناخ کلام بلقانی شیرین ببا
 ثبت و قاتر علمای اعلام و سه لوح سینه تر خاص و عام است و در سفر حجاز که بطوانه حرمین

سعادت اندوز بود و در حقه و نجف اشرف و حکیم نادر شاه علمای عامه از اسطنبول و بجا
 و بغداد بجهت تصحیح مذہب متبع شده بودند با هر یک از سران مذہب اربعه مناظرات
 شاکسته وار و در استیلای آزادخان افغان باصفهان که بادعای سلطنت برخاسته بود و
 بالاخره از بادشاه نیکو سیرت محمد اکرم خان زند مقهور گردید مردم آن بلده متفرق شدند
 یکی از اعاظم علمای نصاری که در آکینش گفتندی داخل در زمره اسرای افغانه بود و سنج
 از خوشان او در بصره بودند بعد از آنکه سید عالی مقام اطلاع بحال او به رساند او را خریداری و
 در خانه بقرت نگهاری کرد و از او خیلی بیاموخت و بشروحات آن پی برد و هم در آن
 اوقات یکی از علمای یهود را از اصفهان و یکی از مؤیدان مجوس را از یزد بشوشر طلب آید
 قریب را باشد و چ بسیار و کتب مجوسی را از نظر گذرانید و این هر سه را نزد قی نزد
 خود نگاه داشت و آنچه داشتند از آنها فرا گرفت و آنقدر علوم متفرقه و فنون مشتته و مذہب
 مختلفه در اندک زمانی اخذ نمود که حد آنرا خداوند و بس و کمتر کسی را از خطای مترجمه باشد
 همیشه میفرمود که اگر بادشاه متفکر بود که تحمل مصارف بسین نیمی میشد و صدی می بسیم که بزیجات
 افضل سلف راجع آید و از کینگی داند راس محفوظ ماند و لایق ذخیره خزینة سلاطین قدر شناس
 باشد و طریقه انحضرت در سائل فروغیه علییه که محل اختلاف فقہاست و بسیاری از اصولیین
 و اخباریین بسبب اختلاف آراء عدم عصمت در مثل این مواقع تفرقه و اندوخته و سبب
 جهنمدین و اخباریین و میفرمود که این طریقه با احتیاط اقرب و بصواب انسب است و درین
 جزو زمان که او ضاع روزگار و غلبه در پیشان و چرخ سنگر بکام سنگیشان میگردد و
 و اکثر فرمان دبان هر دیار وجهت از تربیت افاضل معطوف و ترقی را اذل و او باش
 مصروف و بسی بخت فطرت و سفله نماند و این سبب مناع علم و فضل در جهان
 کاسد افتاده و دیگر مثل این افاضل نماند و بر صحنه ظهور آمدن دشوار و امر بسبت محال است
 در بعض بلاد فرنگ مانند انگلستان و دیگر اماکن که در قوانین سلطنت و مملکت داری گرده

یونانیان را بر دشته اند و به نیروی القاصت سلاطین مهلت گسترکند و دانشمندان
مرفه و باطنی و به عزت و اعتبارند آنگاه را فاضل و دانشمندان در آن کشور بر سر وجود
آمده اند که احصای آنها عیسرست بر طایع قاطبه مردم اند با حتی عوام و مردم باز در
حکمت و دانش مرسم و منطق و اخق درین اوان انگلستان رونق نمکین بانا را سراقیان و
یونانیان و هر یک از فردایه گان آن مملکت نامخ فضائل فینا غورس و افلاطون است وجود
و بچود و حسن محاسبه آن دانشمندان با فزینک اساس سلطنت و مملکت داری آنها بیشتر
و منظم و بر اکثر ممالک بعیده مانند هندوستان و غیره تسلط یافته اقتداری تام دارند و درین محاله
انجائیش ذکر آنها مفصل نیست اگر زمانه فرصت دهد در آخر این و بجزه شمه از ادو ضاع و اطوار و
طریقه سلطنت و معاش مردم آن و بار رفو و غامه بدائع نگار گرد و ناظران را موجب شگفت
عظیم خواهد شد القصه از شحات سیاح غامه آن سید و الا قدرست رساله مدینه النوح و تاشیه
اربعین حدیث حسب الامر و الدبیر گوارش و رساله در تحقیق قبله حویزه و شوشتر حسب الاستعا
والی حویزه سید علیخان بن مولی مطلب و والی شوشتر تحفة النوریه باسم والدش و آن ده
مسئله است در ده علم شرح صغیره اسطرلاب بالناس شیخ ابراهیم بن عبد الله بحرانی که بنجد منش
استفاده می نمود و بالآخره از برکت انقاس آن بزرگوار بیدار ج علما را تقاد و در حویزه و قبا
و اقامت جمعه و جماعت و تدیس اعتلا نمود و فخرالودائع فی شرح مفاتیح الشرائع جلد
اولی جلد ثانی رساله احمدیه رساله و تحقیق ضوابط استخراج طلسم سلطانی تحفة السنیه فی
شرح الفیه المحسنیه و سیاق آن مخالف سیاق شرح سید نورالدین است حاشیه مدونه بر فقه
و افق و دیگر حواشی غیر مدونه بر موطول خاصه بر فن برنج و مدارک و مسالک و کتب حدیث
و رجال و تفسیری البیاب و غیره و معنی نامه که صناعت شعری را که نسبت بعصانه طلیه مقامات
علیه به پستی پایه مخاطبت بآن عالیشان نسبت دادن اگر چه تراش خانی و پادشاهی است
و لیکن چون گاه گاهی زبان فیض تر جانش با نشاد آن جاری گردید و اگر بنا سبب مقام

بزرگشهر پرواز دباکی نیست اگر چه گم گشتی آتا بتناست واسلو بی که باستی گفتی دیوان او بخینا
پانصد و شش بیت ست از سخنان دل آویزین فیض سحر گاه است هویدا و از کلک طوبی
مثالش و دم جان بخش مسخالی پیدا و در نظم عربی کلک در سبکش زنگزدای خاطر بدیع و حریر
و زلال طبعش رشک افزای سحر متنی و معرزی و در طبع و غلط عربی بغاری که اعظم صنایع سخن
شکر شکنان شیراز اسلامی احسان و نوال داده و در بدیه گوئی بسوای قدسی سر و شان
در گنجینه معانی گشاده و غیر تخلص دست یکی از غزلیات سحر طرازش که باعارف شیراز و مساز گشته

معنی رامی آرایه

یاجبیر که بنیدله ترقبوا الجوارا	صبر علی جفا که ضیعه الدمارا
افروخت صبح پیری شهای دل بگشاید	داما علی لیا لی بتنا مع العذارا
پیر یمن سحر گاه بر کوی ما گذر کرد	دستی زباده افشاند بیدار کرد مارا
کی بیدلان شعوری دی غائبان حضور	فاح الضیاء و انقوله نکسر الخمارا

بسیب اندراس و از جارجواس حافظه با تمام عزال سعادت نکرده و با نچه در نظم و ناطر بود
اقتصاد رفت روزی و یکی از مجالس منادوست و کس انتظار انداختن و الا اجاب و الا انما
علی الصراف و مولانا محمد هادی که هر یک در عرصه سخنوری نیم آور و خاقانی و انوار
در شک سعدی شیراز در شیرین زبانی بودند و در باغی نوشته سخن بخش دادند و بخوبی شیوه
ناظران سخن است استماعی تخلص نمودند و در ظاهر رقع هر یک مدیه جواب نوشته آهنا دادند

علی صراف سوال

ای صبر نیردشنی بخش جان	من ذره بقدر و تو نور شید زمان
خواهم ز عنایت که تا بد بر من	نوری که تخلص جان باشد ازان

جواب

ای میر فی نقود افکار و خیال	گنجینه دل ز دانشت مالا مال
-----------------------------	----------------------------

بناج بتوشد کمال چون نگه بزر
اکسیری حاجت نباشد بسؤال

مولانا محمد رادی کما نکر قطع

بر درگت ای خسرو باب سخن
فتبت شده چون ناصیه فرامان
از کرممت تو سفته آمد ارم
سازی بخلصم تو مشهور ز من

جواب

ای تیر فلک تراست پوسته کمیش
برجیس کمان نداده است و پیش
آوازده ترا زهر گوشه بلند
قواس بود شگفت سیکم و میش

بجلا سید عالم جناب بعد از صرف عمر به نشر علوم و حق طلبی و خیرخواهی عباد در او آخر عزت گردید
و چه هست از معاشرت خلق بر تافت تا در سنه ثلثه و سبعین و آنه بعد الالف ازین
جهان فانی برود و نه رضوان شنافت و داغ حرمان بر دل خرد و پرفروان گذاشت
و در جوار والد بزرگوارش خوابگاه یافت حشره الله فی جواره مع الصدایقین
از نتایج افکار مولانا قواس است رباع در تاریخ وفات تاریخ

از امر خداوند جهاندار قدیم
در رباع نفیم جای اوست قواس
علامه دهر سید غلام مستقیم
تاریخ وفاتش طلب از رباع نفیم

دوازده پسر خلف شد سید ابوالحسن سید جواد سید عبدالهادی سید بهاء الدین
سید عبدالرحیم سید علی اکبر سید عبدالمهدی سید ابونزاع سید محمد امین سید عبدالسلام
السید نعمته الله المعروف بسید اخانی سبط السید نعمته الله انجرا تری
حکیمی باهر و فیلسوفی شایر بود در تحفه العالم مسطور است السید العالم السید نعمته الله بن
السید نور الدین الشهیر بسید اخانی سید عالم بقدر و در فزون هندسی و ریاضی شرح
بشعر و شاعری ربعتی تام داشت دیوانی تخمیناً سه چهار هزار بیت از دیباگاه است
اشعار برجسته دارد سید تخلص است در جوانیها از شوهر تر آمده در عراق و خراسان تنگبیل

علوم ریاضیه پرداخت و از آنجا بندگان افتاده از بادشاه محمد شاه عزت و احترام یافت
در بسن پنج جدید محمدشاهی سرآمد رسیدند آن دقیقه باب واحدی اخترشناسان بطیوس
انتساب بود و در پیشاورد در سنه کیمزار و یکصد و پنجاه و یک بمکه اعقب و گذشت

السید حسین بن السید نورالدین برادر سید نعمت امد سابق الذکر است
در تحفه العالم مسطور است السید الاولی الاجل الفاضل الادیب الاکمل السید حسین بن
السید نورالدین سیدی عالیشان و رفون اویس و سنگای عالی داشت کسب فضائل ازوالد بزروار
خود نموده و در هدایت حال بند افتاد چندی چار و ناچار بکلیف محمد شاه و در شاهجهان آباد دلی
اقامت نمود و وضع این کشور منافر طبع آن عالی خواجه چنین است حال هر کسی که او را
فی الجمله تمیزی باشد با اختیار خود در ضایع ماندن ننید بد بالجمله از شاهجهان آباد به بنگاله و از آنجا
بر جهاز سوار شده و عود بوطن نمود از استنای روزگار به نایب عالی هست بود بدست بدل
و اینکار که بر سلسله و قبیله نموده از امدال بسیار عاری گشته مجاور ارض اقدس نجف اشرف گزید
و در آن مکان بابرکت و انوار مبطالع و تحقیق مطالب علمی و عبادات و ریاضات کام روا
بود و در بهانجام رفون شد طوبی که و حسن مآب و در اکثری از کتب علمی تعلیقات ثانیست

دارد و از و یک پسر یارگار نامید محمد علی السید محمد بن السید نورالدین الشوشتری
البحر اترمی در تحفه العالم مسطور است السید الاوحد الامجد السید محمد بن السید نورالدین بطیوس
مدا و لم ربوط و در انشای فارسی بنایب ماهر و جذبه قوی داشت بسی و ارسته و آناده
مزاج بود در شوشتر قد گذشت و در جوار والد بزرگوارش آرمید اعلی الله مقامه و از و
هفت پسر بوجو دادند سید احمد سید علی سید حسن سید معصوم سید طیب سید زکی سید کاظم
السید مرتضی بن السید نورالدین در تحفه العالم مسطور است السید الفاضل المحقق
اکامل اسوة العرفاء السید مرتضی بن السید نورالدین وی از اعظم فضلای این خاندان
و در تقوی و ورع از اولیای زمان تخلق با خلاق حمیده مصطفوی و مناقب با دواب مغنیه

مرقنوی بود استفاده علوم مقبول و منقول از پدر و برادر نموده بدرجه کمال رسید
 کیفیت ریاضات و سلوکی آن زنده جاوید اشاع مقامی عظیم بنحوا بدو در مدت التماس
 قریب بمقادیر سید بیک خرقه و جلب نائی که رازق عباد داده بود گذرانید و درین مدت
 مدت پانزده روز در مدرسه که داشت بیرون گذاشت باز داد عزلت بسر برد و چو یک
 سبق ذکر یافت با امت جمعه و جماعات و هدایت و ارشاد و تدریس عمری سپری
 نمود و حواشی تعلیقات مدونه بسیاری در هر فن دارد بنایت عالی فطرت و صفات
 طوئیت و تحجیم اخلاق بود آنچه از او صاف کبرای اولیا در کتب و سفائن نوشته اند
 و از انما در جهان نشانی نیست در و بود اعظم و ارکان را بنحو در راه نمادی و با نظر آفرین
 نمودی خطب طینه عباد و جمالتش آیات بلاغت را دستور و در خواندن خطبه و قرائت کلام الله
 رشک برانیدن او و بایات زیور بود باینکه سبب کبر سن انار هر مپیری و شکسته و پیکر
 انورش ظاهر بود اما قوت حواس او بدرجه کمال اصلا فتوری و کمالی بآن نور دیده و باب
 فضل و کمال راه نیافته بود چهار پنج سال بودم که والد میر و ساعی سعد بحسب تعلیم معین نمود
 در آن روز مرا با خود گرفته بخدمت آن بزرگوار شتافت و اسندهای تعلیم مرا کرد آنوالا
 جناب بعد از بسط این کلمات را سه مرتبه تلقین در لب سهل و سیرم کافقت و فاسخه
 خوانده نوازش نمود و در نیکویی تقریر و شگفته طبعی او و دیگر پرا می دیدم در سن کسولت
 بلا اعلی انتقال و در بارگاه سید نورالدین مدفون شد اللهم ارحمک و احشره مع
 اولیائک و از ویادگار ماند سید ابراهیم سید اسمعیل سید برج سید نورالدین سید تقی
 سید جمعیب الله سید طالب بن السید نورالدین نور الله مرقد همافز زند
 از چند سید موصوفت در تحفه العالم آورده السید الکی بنظر العوارف ذو الفاخر و المناقب السید
 طالب بن السید نورالدین والد راقم آثم و معلوم شد اوله عالم بود بتی عالی و جودی کمال
 داشت گنج شاکان دولت میشد او یان و در منزلت پیش قدر سر موی نبود و بهرحه دسترس

او بود حتی قوت شبانروزی خود و عیال را از این بار مستحقین و محرمه قصور نمی نمود و خصال حمید و شریف
 بکمال و بنهایت خوش صحبت و شیرین خال بود همواره بطریقه امر او طرز اعظم روزگار گذرانید
 در یابی نظم و حمایت مضار از ظلمه و انویابی اختیار بود و برگز انقباض باطل و تکلیفین ظالم
 نمی نمود با اعمال و کارکنان دیوانی بدشمنی و دشمنی سلوک کردی در عرض پانزده شانزده سال
 که بخدمت او بوده ام هرگز ندیده ام که نماز تجد و شب بیداری از وفوت نبرد و یا بعد از
 نیمشب در بستر استراحت باشد اعم از صحت و مرض و همیشه در نماز گریان بود و حتی آن
 که مراتب حق شناسی و مجاهدات او را مقامی دیگرست و را خرب نمم محرم الحرام سه شعبین
 بعد المائتة و الالف ازین و ابرقرا ببالم انوار پوست و در جوار والد بزرگوارش آرمید
 اسکنه الله فی جوارحه و حشره مع اجلاده مولانا قواس قطعه بنایت سنجیده و زیانچ
 دارد که در بیت آن سیا و گارست تانچ

از دهم صغ خانه قواس زد سال فوتش از و تانچ آشکار
 پانی و عمرت و اولاد او جای او جواز پشت کردگار

و از و خلف شد سید محمد شفیع سید محمد جعفر سید صادق سید نورالدین سید علی لطیف
 السید رضی بن السید نورالدین الموسوی الحجازی
 الشوشتی از افاضل عصر و اعظم دهر خود بود در تحفة العالم مسطور است السید
 العارف البهمنی النوب الباهر المصنف السید رضی بن السید نورالدین دی از افاضل
 اصحاب عرفان و از اسلام زمان بود کسب فضائل و در خدمت والد و برادر نمود بدرجه
 کمال رسید علوم ظاهر و باطن را جامع و وارنگی عجب از بیامی اولایع بود حواشی و تلیقات
 و را کثری از کتب علمی از و دیده ام و از انشا و شعر فارسی باستقامت سلیقه و جودت ذهن
 و شور و زوش و نمک کلام از جمله یکم تا زمان و بدینگونه تقریر و فصاحت تحریر محمود و انبانی
 زمان بود و در جوانی او سید حسین برادرش بنده افتاده بسبب از و انگیزه او چندی

بشا سیمان آباد بکلیف ابو المنصور خان که از اعاظم قریبائیه خراسان و بوزارت اعظم
 مفتخر بود اقامت نمود با آخره عازم وطن شد و در آن روز باره کابل و قندهار آمد و بود
 و در حیدرآباد دکن شد که آنجا روانه شود نظام الملک اصفهانی که از اعاظم هندوستان
 و فرمان فرمای دکن بود مقدم او را گرامی داشت و در آنجا کباب داشت با آنکه بسی شائق
 نمود و بطن بود میزش نشد و در آنجا سکنی نمود اما هر قدر که از نظام الملک تکلیف خدمتی
 و منصبی باورفت مقبول نیفتاد حتی بخدمات و مناصب مشروعه مانند صدارت و امثال
 آن سر فرو دنیا و روشن درند او و هر چند زمانه ناسازگار اقتاد بجلت و تبیت و نهارا
 که درین تنها و پانزده شانزده سال قبل از وفات غلوت براجش غالب آمده بالمره غلوت
 انقطاع و ندید و در صومعه که داشت دلقی در پوشیده بعبادت و حق طلبی بقیه عمر گذراند
 و درین ظرف مدت پانزده صومعه بیرون نگذاشت و اصحابی را چون انتظام معاش اینک
 هم نگردید و در آن باب فرزند اکبر خود سید ابو القاسم را اختیار کرده بود و تا اینکه جنازه
 او را از صومعه برآوردند و مدفون ساختند نو خدا را و این مصیبت در شب
 بیست و چهارم جمادی الاولی سنه اربع و تسعین و آتیه بعد الالف اتفاق افتاد و بپای
 برجسته و منکشف میشدش در آن دیار بر السنه و افواه جاری و اقدس تخلص آن برگزیده پادشاه
 از دو پسر خلف شد سید ابو القاسم و سید زین العابدین و قلام علی آزاد بگرامی که همکار
 میر رضی مذکور است و در تذکره آثار الکرام بگوید که اقدس تخلص میر رضی خوشتری است و بعد
 سید نورالدین شیخ الاسلام بیده خوشتر بود و منصب شیخ الاسلامی آتیه یا از قدیم الایام با او
 اجداد او تعلق دارد و ولادت میر رضی در شوشتر سنه ثمان و عشرين و آتیه و الف واقع شد
 از آنجا که شورش و امن کسب فضاکی بر زد و علوم عقل و نقل در شوشتر از خدمت و اند خود
 و بعضی فضلاء آن دیار اخذ نموده و بعد از آن شد بزیاحت جولان داد و همگان
 و قوم و کاشان و سائر بلاد عراق و عجم را تا شاکه و درین اماکن نیز تحصیل علوم پرداخت

و انصاف و انعتاب را بر سر نمود و پیشانی سعادت و در غایت عالیاات ابد انگاه نطق عزم
 بگلگشت هند و ستان بر بست و در سه شمع و اربعین و مائه و الف از بند بفرقه به بند رسوت
 رسید و ایامی درین شهر توقف نموده از راه دریای سیاهی بدیار بنگاله کشید و در سایه
 عاطفت نواب شجاع الدوله ناظر بنگاله بصیغه مصاحبت مدتی بسر برد و بعد انتقال نواب
 مذکور رفاقت نواب مرشد قلیخان صمدی دارا در پسر برگزید و چون مرشد قلیخان بدکن آمده بنگاله
 مراجعت نمود و بعد چندی از مرشد قلیخان جدا شده و در خلال محبت نواب آصفجاه
 خود کو کشور و کن مدتی روزگار گذرانید چون مسلک او در سنگی و استتاست آخر الامر
 دست از مصاحبت آصفجاه برداشته و در حیدر آباد دکن گوشه اتزو گرفت و بایک
 از سادات نقشبندی که از دکن متوطن حیدر آباد اند وصلت نموده بتابل پرداخت فقیر را
 اول در لشکر نواب آصفجاه سه تن و مائه و الف بامیر لاقانهای مستوفی دست داف
 بعد از آن در سه خمس و شصت و مائه و الف و در دو فقر حیدر آباد و در رت بست و دیده
 و وادید و کریم ابد امر و زیر بنی نظیر زانست و در خلافت لسان و صنوف فضائل
 ممتاز اقران انتی کلامه مولانا السید زین الدین بن السید اسمعیل بن السید
 صالح بن عطاء الله البحر اتز و در تحفه العالم مسطور است بد فاضل عالیشان سید
 زین الدین علیه الرحمه وی عالمی تخریر و فاضلی فی فقه و کتب علوم از خدمت سید
 عبد الله نموده بود در اکثر علوم افادت پناه خاصه در نحو که سید یعقوب و دران فن از
 یک تازان و بنایت با دسگاه بود بر کتب متداوله مانند مخی اللایب و المول و استقصاء شرح
 المع و مشقه و شرح منجبه در طی مباحثات حواشی مفیده و متفرقه در مسلک تخریر کشیده و در
 و فارس بغض صحبت بسیاری از فضلاء نامدار رسیده و خاتمه را بنایت نیکو و با سلوکی که با
 نوشتی جبر و بدایت تحصیل بعض البیات را در خدمت آن بزرگوار خوانده و تمامی نبی عالم
 مخدات را از خدمتش استفاده نموده اند و در حجت تربیت و یکت الفاسس در بنات

علیاربعده اند و حسن کسوت که عماد یکصد و کسری رسید و تمام آن عمر گرانایه عرف نشر علوم گردید
 ازین در افتادار بقا شتافت و در جوار مرقد سید نور الدین خلف سید نسبت آمد جزایری
 آرا مگاو یافت حشره الله مع الصادقین از و چار پیر متولد شد سید صالح و سید یعقوب
 و سید اسمعیل و سید محمد علی سید یعقوب در غفوان شباب بی اولاد و عقاب در گذشت
 باقی هر سه بزرگواران تاجین تحریر رساله در قید سیات بزبور علم و فضل آراسته و تجلیه زهد
 تقوی پیراسته اند میرزا ابراهیم ابن میرزا نعمیات الدین محمد الاصفهانی الخو
 قاضی اصبهان ثم قاضی العسکر النادر می صاحب تکیه ایل آل آورده که میرزا
 ابراهیم مذکور را عجب و دوران و ناده زنان و فاضل یکنا در عصر خود بلکه در سائر ازمان بود و در
 فقه و اصول ماهر و در حکمت حاذق بود و نهایت دقیق النظر و جید الفهم و عمیق الفکر بود و الا
 در بلده اصفهان قاضی بود و ثانیاً بقضای لشکر نادی اقامت داشت و من بقای شرف
 شده ام بنایت علو الکلام و خوش اخلاق و نیک اعتقاد بود و از تصانیف او سست
 رساله در تحریم غنا که در آن بر رساله فاضل منظم سید ماحد کاشی روفروده و رساله در بیان
 آنکه در اهرم و دنا نیر که دارا باشد یا نه منی غاصب آنرا مواخذه مثل میشود و یا قیمت و غیر
 آورده که میرزا ابراهیم مذکور قبل ظالمی بدار البقار حلت فرمود و صاحب تکیه اگر چه سینه
 و فاش نوشته بود و لکن چون نسخه منقول عنه بنایت سقیم بود و بجوبی و انسخه نشو لذا ترک
 آن مناسب نمود محمد امین بن محمد سعید الا شرف بن ملا صلاح المازندرانی
 در اجازه ملا حیدر علی سطور است که مولی محمد امین مذکور و فاضل محقق بود و از تصانیف
 او ست شرحی مبسوط بر قسم کلام از تهذیب ملا سعد الدین قناتزانی و رساله دیگر فارسی
 در بحث امامت محمد علی بن محمد سعید الا شرف برادر محمد امین سابق الذکر است
 غلام علی آزاد در آثار الکرام بعد ذکر احوال پدرش محمد سعید آورده که میرزا محمد علی دانا
 تخلص پیر ملا محمد سعید مردی فاضل و شاعر بود و در مرشد آباد فوت کرد و الله الشیخ سعید

آقا محمدی بن آقا هادی بن ملا صالح المازندرانی ملا حیدر علی مجتهد
 بعد از آقا هادی پدر آقا محمدی میفرماید که پسر آقا هادی فاضل آقا محمد هادی شیب
 و مصنف حاشیه شرح مختصر الاصول عضدی است و نقل کرده اند که آقا محمد
 مذکور در زمان خروج شاه طهماسب ثانی ابن سلطان حسین صفوی به دست افغانه
 قندهار که تسلط بر اصفهان یافته بودند شہید شد ندقاله صاحب تذکره العلماء از تلامذہ
 آقا محمدی مذکور شیخ محمد بن حاج شیخ محمد زمان قاسانی است کافی الشفا و السید
 بشیر البجیلانی المرشتی عالمی خیر و فاضل تخریر بود صاحب تکرر امل آورده که
 سید بشیر مذکور از فضلاء زمان و علمای عصر بود فاضل و در فنون حکمت و محقق در اصول
 فقه و حادق در فقه و دیگر فنون بود و ایضا گفته که بعضی افادات و درایات او بمن سید
 وی مطویل یافته و سن شریفش قریب به نود و سال رسیده بود که بر حمت حق پیوست و ابو طے
 صاحب منتهی المقال او را بر حاشیه کتاب خود ذکر فرموده و گفته السید بشیر البجیلانی
 کان من السامع الا ذکیاء الخادیس میرزا بدر المدعو با قایمیرزا صاحب تکرر امل آورده
 که میرزا بدر معروف با قایمیرزا عالم و فاضل و استاد من بود و خوانده ام پیش او بابت کلام
 از شرح عضدی و متعلقات او و کتاب العقل و التوحید از کتاب اصول کافی کلینی
 قدس الله روحه و تود ضریحه السید ابراهیم بن محمد القمی ثم النجفی ثانیاً ثم
 الهمدانی ثالثاً صاحب تکرر امل آورده که سید ابراهیم مذکور فاضل محقق و عالم
 مدققی صاحب فطانت عالیہ و درایت نامیہ و متقی و جامع و کامل و حادق و در حکمت کلام
 و حدیث و اصول تفسیر و فقه بود و بخدمت وی در مجلس حاضر شده ام از تصانیف او است
 شرح کتاب مقایج لاحسن کاشانی و شرح کتاب وافی و غیر اینها از رسائل مفروہ السید
 محمد ابراهیم القزوینی شیخ طے حریز در سوانح عمری خود بنفریب ذکر کسانیکه انشای سفر
 خود بخدمت ایشان رسیده گفته دیگر از افاضل سید العلماء میرزا محمد ابراهیم قزوینی است جامع

مستوفی و منقول و از انقیاب و دور دار السلطنت قزوین ایشانرا دیده ام و صاحب شذور
 بعد از آن گفته که وفاتش سنه بضع و خمسين و مائة بعد الالف اتفاق افتاد **الحاج اسمعیل**
 الاصفهانی الخاتون آبادی صاحب تکرله آورده که وی از اعظم علماء اکابر فضلا
 بود اگر چه در زمان او بودم اما بخد مت او مشرف نشده ام لکن مشایخ و علماء را شنیده ام
 که مدح و ثنای او بسیار میکردند و تحقیق و تدقیق او را می ستودند حتی که شنیده که فن ستیقا
 که اصعب فنون است میداشت و درس موسیقی شفا میفرمود و همت و اهتمام او در
 تحصیل چنان بود که شرح مطالع نام با متعلقات آن در عرض مدت هفتده سال خواند
 و با اینجه کمال زهد و تقوی داشت و لباس او درشت و غذای او فقیرانه بود و مالها
 بسیار داشت همه را بپدر خود عطا فرمود و شش طکر که در ایام ولیایی مبارکه در پیرای
 علماء و زهاد و فقرا را بخیالهای خیره کننده و باغذیه لذیذ و ولیمه نفیسه اطعام نماید آورده
 که سلطان اشرف قلیباوی روزی بزیارتش آمد و ان مرحوم بتبلیغ شاه برخاست و سلطان
 مذکور فرود از او نشست **السید احمد بن امیر محمد حسین الحسینی السکاکي**
 صاحب تکرله اهل آل آورده که سید احمد مذکور شهابی ساطع و سیفی قاطع و نوری باهر و قمری ظہیر
 و دریائی ذخر و در جمیع علوم باهر و فائق بود و در معقولات و منقولات و دستگاه و افق
 در احوال شباب بلاغات او مشرف شده ام و از او استفاده کرده ام و تاریخ وفات
 او را یاد ندارم انتی لمخصما مولانا احمد الطالقانی القزوینی صاحب تکرله اهل آل
 آورده که مولانا احمد مذکور از اهل طالقان بود و در قزوین نشو و نما یافته و تحصیل علوم
 و تکمیل علوم فنون در همان بلده فرمود اسم او در اصل عبدالداکم بود و علمای تبرسم او مکلف شدند
 و احمد نامش گذاشتند پس همین اسم اشتهار یافت بالجمله مولانا مردی فاضل بود و دین
 او را ندیده ام اگر چه در زمان او بودم اما مصنفات او را در علوم مختلفه دیده ام من جمله
 آنست شرح کتاب الطهاره از کتاب بدایة الهدایه شیخ حر عاملی علیه الرحمه اگر چه باعتد او شرح

دروس علامه خوشنویسی بود چنانچه به بتیج بر من ظاهر شد اما خود نظر در این میفرماید شهادت
 بفضل و کمال او دارد و از مصنفات او فوائد متفرقه است بر حاشیه عدّه الاصول ملا خلیل
 قزوینی و حاشیه دارد بر حاشیه حاج علی اصغر که بر حاشیه عدّه الاصول ملا خلیل مذکور است و دیگر
 حواشی دارد بر غیر این دو کتاب و از حواشی او حدیث فہم و دقت و ہن و قوت طبع او
 اشکار است انتہی لمضی السید احمد الاصبہانی الخاقون آبادی المجاور لشہد رضا
 علیہ السلام صاحب تکریم اہل آل آورده کہ سید احمد مذکور از مجاورین شہد حضرت امام
 رضا علیہ السلام بود و فاضل جلیل و عالمی نبیل بود بملاقات او شرف یافتہ ام و در مجلس درس او
 حاضر شدہ مجاورت او را اصباح و مسامحہ ام و در بلد یکہ او مجاور مولای خود بود و او جہا
 در علم فضل و متکلم بنایت صلاح و تقوی بود و با وجود تجرد و فقر و در سوخ ملکہ اجتناب
 احتیاط در افتاداشت و عمل بنایت احتیاط میفرمود از تصانیف شریفہ او رسالہ
 دیدہ ام کہ تالیف میکرد و در جواب اعتراضات بعض مخالفین کہ از ہند فرستادہ بود
 و اعتراضات مذکورہ بر کتاب حق البتین اخوند ملا محمد باقر مجلسی علیہ الرحمۃ بود پس جواب
 آن نامصباح پنج خوب و اسلوب مرغوب نوشتہ و بنایت جہودت علمی فرمودہ و فائز
 سید احمد موصوف در شہد مقدس حضرت امام رضا علیہ آلاء التیمیہ و الثناء و سنیہ کثیرہ
 و یکصد و شصت و یک جہری اتفاق افتاد محمد بن سعید بن السید سراج الدین قاسم
 بن الامیر محمد الطباطبائی الحسینی الحسینی القمیبائی مولانا عبدالمعلی طباطبائی
 بر حاشیہ کتاب اہل آل از جامع الرواۃ نقل کردہ کہ محمد بن سعید مذکور طلیل القدر و رفیع
 القدرت و عالم و فاضل و کامل و ربیع صالح و ہندین صاحب تالیفات است از ہجرت کتاب
 مناجات الاحکام در شرح کتاب آیات الاحکام ملا احمد اردبیلی طالب فراہ و رسالہ است
 و در احیای موات و حاشیہ بر حاشیہ فاضل زکی مولانا عبدالمعز دی برہنہ ذیب انطوق و لا
 محمد بن سعید مذکور و رسدہ اشئی و تسعین بعد الالف است و رحمہ اللہ الامیر اسمعیل

الخاتون آبادی صاحب تکریمه فرمایند که امیر اسماعیل مذکور از علمای مشهورین بفضل و تحقیق بود
 و الحق که او در دریای افکار تنقید کرده است اما انکار او نفع ندارد از تصانیف او دست
 شرحی بمسوط و ضخیم بر اصول کافی دیگر جواشی بد و نه بر شرح البیات اشارات و متعلقات
 او و رسال متعدد و حکمت و غیر آن میرزا محمد باقر شیرازی از جمله ماہرین و اعلام دین
 حکمت و کلام از معاصرین شیخ عبدالبنی قزوینی صاحب تکریمه اهل آمل بود چنانچه در کتاب
 تکریمه مسطور است که میرزا محمد باقر شیرازی در ایام جوانی بدرجه عالی فائز گشته صاحب بن
 ناقد و فهم نافست و با وجود حوادث سن کمال حسن تقریر شنود درس کتب مبسوطه و اسفار
 کبیره می باشد حسن تقریرش بجای است که محصلین و طلبه علوم از حسن تقاریر و بدایع بیانات او
 متبیر میشوند باجمه میرزای موصوف مہارت وافر و بهره باهر و حکمت و کلام و عربیت داشته
 و صحبت های مرغوب و سخنانی دلچسپ و مطلوب میداشت انتهی محصل کلامه مولانا
 محمد تقی الدامغانی از فضلاء کالمین و معاصر شیخ عبدالبنی قزوینی بود چنانچه صاحب
 تکریمه اهل آمل بعد ذکر و وصف او گفته که دیده بودم او را در اثنا سفر اول که بطرف
 مشهد مقدس امام رضا علیه السلام نموده ام و در عجب آوردم و مرا حال فضل و کمال و قوت
 علمی وی مولا اسماعیل المازندرانی صاحب تکریمه اهل آمل آورده که مولا اسماعیل با زنده را
 که از ساکنین خاجه مست و آن محله ایست از محلات اصفهان وی از علمای فاضلین صاحب
 تحقیق و تنقید در علوم و از فرسان کلام و فحول اهل علم بود باجمه صاحب تکریمه بسیاری اندک
 و مناقب او ذکر فرموده و گفته که بعضی ثقات شنیده ام که کتاب شفا را بنامه سی بار ملاحظه فرموده
 یا بخواندن یا بتدریس یا بطلعه و شنیده ام که جای چند ورق از کتاب شفا افتاده بود و آنرا
 بیاد خود نوشت چون کتاب صحیح مقابلہ کردند و در یک حرف یاد و حرف تفاوت بود
 بوکتب معروفه و متداوله فن حکمت و کلام و اصول پیش او بنایت آسان بود و از نشر حرا
 نایکه مردمان او را مخاطب بخطاب ان هذا الشیء عجاب و ان هذا الشیء عیاد ساقند

و آن مرحوم باین نوع خل و رحمت معرفت تام داشت و رفقه و تفسیر و حدیث و در تمام این علوم صاحب تحقیق بود و بالخصوص آیاتی عظیم از آیات الهی و حجتی بالنسبه از حج جناب باری تعالی شانه بود و باین همه اشتغال بیاد است بسیار داشت و زاهد و گوشه گیر و عزلت گزین بود و از مردمانیکه برای دنیا تحصیل علم میکردند حسد و بغض داشت و مواظبت بسبب نبویه و اخلاص تام بحضرات ائمه علیهم السلام داشت و صاحب شدت عظیم در تسبیح عقاید حقّه بود و در اجرای امور دین بهمت عظیم داشت شنیده ام که مردی نزد سلطان آن زمان حاضر بود و در اثنا سخن آن مرد بیدین سخن گفت که ولایت بر انکار معاد جسمانی داشت و بادشاه با او میل داشت پس شخصی از اهل مجلس گفت که ما نزد مولانا اسماعیل کس را میفرستیم هر چه او بفرماید حق است و همان امر اعتقاد باید داشت پس فرستاده بخد مت مولانا آمد و ماجرا بعضی رسانید مولانا فرمود که آن مرد و بادشاه که خوردند به از آن امر صادر را با و مفصل بیان فرمود و از تصانیف مولانا اسماعیل کتب بسیار اند و حدیثی بسیار بر کتب علوم پیشمار و انچه بمن رسیده است و پیش من موجود است رساله ایست در ردیه علامه خوشنویس در محبت زمان موهوم و فاش در سنه سبع و سبعین بعد الهیة و الا اتفاق افتاد السید ابراهیم القاسمی بکسر التثنية آخره فون الی قاتن بلده عبدطیس بفتح الطاء المملوکه مدینه من فیسا بور و امهسان و کرمان شیخ عبدالباقی قزوینی در تکریمه اهل آمل آورده که سید ابراهیم قاسمی نبوده شیخ الاسلامی در بلده قاتن اقامت داشته وی عالمی عامل بود در بلده مذکوره و در دیده ام و عالمی باصلاح یافتم رحمه الله تعالی آقا محمد باقر الهدای از فقهای عصر خود بود و صاحب تکریمه آورده که آقا محمد باقر هدای عالمی فقیه و شیخ الاسلام هدای بود و زیارتش مشرف شده ام و از اکابر صلحا بود السید محمد باقر بن محمد ابراهیم الهدای فرزند ارجمند سید محمد ابراهیم هدای سابق الذکر است صاحب ذهن رفیق و فکر عمیق بود و دست نظر در علوم حقیقه و معارف الهیه بجدی داشته که فوق آن نیست

کذا فی التکلیف و ایضا در آن کتاب مسطور است که قبل از تالیف این کتاب یعنی کتاب تکلیف
 بدت بست و پنج سال اورا دیده بودم دام ظلّه الوریف علی الوضیع و الشریف
 انتهى کلامه الحاج محمد باقر الرشتی از صاحبین و محدثین بود صاحب تکلیف آورده
 که الحاج محمد باقر الرشتی کان محلنا صالحا لانه کان اخباریا انتهى آقا محمد باقر المازنی
 از مجاورین نجف اشرف بود صاحب تکلیف اهل آمل بسیاری از علما و مناقب آورده
 مجلسی این است که گفته آقای مذکور بحر فخر علوم و دوقین النظر و عمیق الفکر و مادی انواع
 معارف بود در مسه او دار الشفای یاران جالت بود و کلمات و اشارات بطریق نجف
 از ضلالت باطله بعد از پنج اوصاف بسیار میفرماید که آقای موصوف تحصیل علوم و اکتساب فنون
 و رسال کثیره و یکصد و پنجاه هجری در بلده اصفهان فرموده و نزد اعظم علمای آن زمان بود
 می نمود تا آن که فضل او در عراق عرب مشهور شدند مکرر رتبه رفقای او شرف
 شدند و نیز گفت که اکنون هوذا ظلّه من قطان هدا السلامه فی مجاوره من یفخر به
 سكان البيت الحرام نسأل الله الیکون فی حضرته و الشرف بمشهداته و خطبته
 انتهى مولانا اسمعیل التبریزی صاحب تکلیف اهل آمل آورده که مولانا اسمعیل تبریزی از صاحب
 علمای بلده تبریز و شیخ الاسلام آنجا بود و در علم و فضل هر چند متوسط بود اما در اجرای امور
 دین و امر معروف و نهی عن المنکر نهایت اهتمام و تشدد داشت و نقل است که مولانا امر
 حکم کرد و ابدای زکوة و حج و آن مرد مالدار بود چون موثر نیفتاد بنجد ام خود امر کرد تا او را بزنند
 و بچنان کردند و از عجب آن حکایات مولانای موصوف آنکه در تبریز تو نگری بسیار مالدار
 بود و پشت بگل مال خود را میخورد و وزنی داشت بعد از فوت او مولانا بان زن نکاح کرد
 و جمیع اموال را برضا و اجازت زوجه بفقرا و مساکین داد و در درسه با صرف نمود شنیده ام
 که آن مال ده هزار تومان بود و انتهای ملخصه میرزا محمد جعفر بن سید علی الخفاف
 صاحب تکلیف آورده که میرزا محمد جعفر مذکور فاضل عظیم الترات و عالمی طویل المرتب بود و متواتر

از فرقدین بالا و مرتبه بنایت متلاداشت اگر میدید متحقق دوانی و فیکه آنرا حرم و در حاشیه
قد میه شمس بخیر میگفت چنان دشت و حیرت او را عارض میشد گفت صور بهوش نمی آید
که است شیخ ابوسعله که تحقیقاتش را به بند و کجاست ابو نصر تا ندقیقاتش بشنود صاحب
تکلمه همچنین کلمات بسیار در مدح و مبالغه وصف وی آورده و نیز گفته که درس حاشی
همنان فرمود که اتفاق اهل علم است هرگاه گاهی بچند رسی اتفاق نشده با جمله صاحب تکلمه
بعد مدح بسیار و ذکر کمالات و مقامات آن علامه روزگار فرموده من شاء فلینحی الیه

الشیخ علی بن عبد الله بن عبد الصمد بن محمد بن علی بن
یوسف بن سید الاصبغی البحرانی مشهور بسوی قریه اجتمع که از قریبای
بحرین است جدش شیخ محمد بن علی بن یوسف عالم طلیل و از تلامذه سید ماجد بحر
باجله شیخ علی مذکور از اکابر حاضرین مجلس درس شیخ احمد بن ابراهیم و اند شیخ یوسف بحر
بود چنانکه حال مباحثه اش بنجد است او در ضمن احوالش مذکور شد و در لؤلؤه مطهره است
که شیخ علی مذکور فاضل و دقیق النظر خصوصاً در علوم دینی و عقلیه بود و بنجد است شیخ
عبد الله بحرانی فرات کتاب استبصار نموده جمعی کثیر از فضلا بحال مجلس درس او را دیده اند
از جمله مصنفات او کتاب ترتیب فهرست شیخ طوسی است و دیگر شیخ رحمانی
شیخ علی بن عبد الله مجد حاسبی است که فاضل فقیه و اعجمی و روزگار در علم و
با وجودیکه مشغول فرات بر قبور بود و شل شاگرد خود شیخ علی مذکور که هر دو ایشان شغل فرات
بر قبر او داشتند و شیخ علی مجد حاجی از تلامذه شیخ محمد بن یوسف مقابلی بود و علوم ادبی
و عربیه و عقلیه و حسابیه را بنجد است او خوانده و انیضاً کتاب شرح لعمده را بنجد است شیخ محمد
بن احمد بن ناصر بحرانی فرات نموده بود و شیخ محمد فقیه و اصولی بحسب و دقیق النظر و طریقت
و لطیف و متواضع و صاحب تعانیف بود و نیز شیخ یوسف بحرانی آورده که پدرم گفت
و فیکه استادم شیخ سلیمان در عجم بود بنجد است شیخ محمد بن احمد مذکور طلب درس نمود و

از راه تو اضمی که با استاد من داشت اجابت فرمود و سن شریف او قریب هشتاد سال
 بود و در ناز جاعت شیخ حجری اقتدا میکرد و حال آنکه خود افضل از او بود لکن از راه هضم
 نفس و تواضع در اختیار امانت توریع میکرد و انتی کلامه الشیخ حسین بن محمد بن
 جعفر الماحوزی البحرانی منسوب است بسوی ماحوزیم و حامی مصله و زای عجمه در آخر
 که از قریبای بحرین است و مشتمل است بر سه فریه از جمله آن فریه دُوح بضم دال مصله و سکون
 و او دُوح نون قبل از حیم که مسکن شیخ حسین مزبور بود و از اعظم اساتذۀ شیخ یوسف بحرانی
 و تلامذۀ شیخ سلیمان بن عبد الله بحرانی بود صاحب منتهی المقال فی معرفۀ الرجال بتقریب ذکر شیخ
 یوسف آورده که استادش عالم علامه شیخ حسین ماحوزی عالم عامل و فاضل کامل و مجتهد
 صرف بود و مولانا آقا محمد باقر بهبانی رحمه الله فرموده است که او طعن بسیار باخبارین
 میکرد و میگفت اخباریان جمعی اند که میگویند آنچه خود نمیکند بقیلۀ ون من حیث لا
 یستعرون انتهی و صاحب تلوۀ میگوید که از جمله اسانیدن بسوی روایات و مصنفات
 علمای اعلام آنست که بر از راه قرأت و سماعت و اجازه خبر داده است استاد من
 فاضل کامل جامع علوم منقول و منقول و مستنبط فروع از اصول جامع مراتب علم و عمل فاخر
 باکمل مدارج بی خلل شیخ اجل او حداد خیر شیخ حسین بن شیخ محمد بن جعفر بحرانی ماحوزی که نزد ما
 یافت آمدنی که عمرش قریب به نود سال سیده بود و سواد او اگر ضعف و نقایص بیست کبر سن لاحق حال
 بود و عجب آنست که او با وجود غایت فضل و علم خود ملکه تصنیف داشت و چیزی از او بقاء
 تصنیف نرسید و ایضا آورده که تلذذ استفاده من بخدمت شیخ مزبور و در بلده قلیف بعد
 از وفات والده بعد از آنکه خوارج بر بلاد بحرین استیلا یافته بودند اتفاق افتاد و شیخ مذکور
 از استاد خود علامه زمان و نادرۀ الادب شیخ سلیمان بن عبد الله بحرانی که ذکرش گذشت
 روایت داشت و ملاحیدر علی مجلسی در اجازه خود آورده که استاد من میر عبدالباقی
 بن میر محمد حسین بن میر محمد صالح خاتون آبادی از شیخ حسین ماحوزی مذکور روایت کرده

شیخ مذکور از ملا محمد باقر مجلسی روایت داشت ذوالفضل الاشراف میر آصف
 القزوینی از فضلاء زمان و سلم الثبوت بین الامثال والاقران بود شیخ عبداسمیت
 قزوینی در تکملة اهل آمل آورده که میر آصف القزوینی از سادات علماء علمای سادات بود
 و ایضا گفته که دیده ام من فضلاء علمای قزوین که آنکه زیارت میر آصف مذکور مشهور
 شده بود و بسیار با لغه و مدح و ثنائی او میکردند و عظم فضل و کمال او بسیار میگفتند
 اما من خدمت او شرف نگشته ام و میر آصف مذکور تحصیل علوم در قزوین و اصفهان بین فضلاء
 مشایخ آن زمان در او آخر آتة حادسے عشر و او اعلی آتة ثانی عشر فرمود تا آنکه اسقده اذ قال
 و مهارت و افزای علوم کثیره حاصل ساخت و با وج فضل و کمال رسید و بعد از تحصیل علوم
 از اصفهان به قزوین و تخلص و دیگر بلاد کثرت داشت و در آنجا مدرس و در رئیس
 مشغول بود و با وصف کمال فضل مقدس و پر پرگار و زاهد و ورع بود و ایضا صاحب تکلمه
 آورده که حکایت کرد من جمعی از ثقات که همراه میر آصف مذکور رحمه الله در محاصره
 محمودیه در اصفهان بودند و را با میکشدند و جوع و قحط در محاصره مذکوره پیدا آمد میر
 آصف گفت که با جمعی از رفقاء اصحاب خود یک دو رطل و یک دو از گوشت حاضر کرده
 و بطنی خلیفه بوض آن داده پس تقسیم فرمود علی السویه حصه هر یک را از رفقاء جمعی که بیج
 گمی و زیاده دینی در آن نبود و اطعام فرمود و هر یک از انجاعت را بنفس نفیس خود و حصه خود را
 موخر گردانید از حصص دیگر احباب بلکه گمی حصه خود فرمود و مؤلف گوید که آنچه
 صاحب تکلمه آورده که میر آصف مذکور در محاصره محمودیه هم شریک بود و ایضا در آخر
 ترجمه او میگوید که وفاتش قریب ازین واقعه اتفاق افتاد جزاء الله خیر الجزاء و جعله
 من سلك الانبیاء و الصالحاء و الشهداء انتمی مفهوم نمیشود که کدام محاصره بود و زمان
 محاصره هم معلوم نمیشود علاوه برین سقم نسخه منقول عنه بجهت است که اصلاً با عبارت مفهوم
 نمیشود و آنچه محصلش ظاهر بود ثبت نموده از جمله صفات امیر آصف قزوینی آنچه صاحب تکلمه

آورده است شرح خطبه جهام است که از حضرت امیر المومنین علیه السلام مأثور و کتاب
 نهج البلاغه و کافیه کلینی مذکور است و خطبه مذکوره در باب صفات مومن است و
 در آن شرح بطرز بدیه و بیان سدید پرداخته مولانا عبدالعبد بن حسین بن
 احمد بن جعفر بن احمد بن جعفر البحرانی الیبر بوری از فضلا و مشایخ و کلاما بود
 از شیخ محمد مقانی بحرانی اجازه یافته و اجازه مذکوره بظرف نسخه شرح زبدة الاصول سیمی غایه المایه
 نوشته بود و نسخه مزبوره را ملا عبدالعبد موصوف بدست خود نوشته صورت اجازه و
 اینست بلفظ قرأه الشیخ الاجل الانبل الا واه الشیخ عبداللہ بن المرحوم الشیخ
 حسین البر بوری البحرانی مداف بقاہ فاجزت لبعده الاستخارۃ ان یروی عن
 صاحبی رحم ایتہ و جازنی اجازتہ من مولفات الشریعہ و مصنفات لسنۃ
 الشیعۃ مشروطا علیہ الاحتیاط التام کما اشترطتہ علی مشایخی الکرام و علی
 الیہم فی ذلک طرق عدیدۃ منها ما روی بہ قرأه و سماعا و اجازۃ عن مشایخ
 الثلثۃ الشیخ الاجل الشیخ احمد بن عبداللہ و الا واه الشیخ عبداللہ بن علی و
 المبرأ من الرین الشیخ حسین بن محمد بن جعفر البحرانیون عن شیخہما العلمامہ
 شیخنا الشیخ سلیم بن عبداللہ البحرانی عن شیخہ الشیخ سلیم بن علی البحرانی
 عن شیخہ الشیخ صالح بن عبدالکرم و الشیخ جعفر بن کمال عن شیخہما الشیخ
 علی بن سلیم عن شیخہ الشیخ بہاؤ الدین عن ابیہ عن شیخہ الشیخ زین الدین رضا
 المسالک و شرح اللعۃ عن مشایخہ المتصلۃ سلسلۃ ہم الی الامام عن الرسول
 عن جابر ثیل عن اللہ سبحانہ و تعالی و کان ذلک فی اوقات عدیدۃ فی
 طریق الہند بعد الا انصراف من نصر فوربتا رخ سابع عشر شہر ذی القعۃ
 الحرام سنۃ و کتب فقیر ربیہ و اسیر ذبیہ تراب اقدام اخوانہ المومنین
 خادم خدمتہ العبد الاخباریین الاقل الجانی و القن الفانی محمد بن علی بن

عبدالنبی از ابان البحرانی و الحمد لله وحده و صلی الله علی من لای نبی بعده و آله اجمعین
مولانا میرزا محمد تقی بن میرزا کاظم بن ملا عزیز الله بن اخوند ملا محمد تقی المجلسی
ملاجید علی آورده الفاضل العالم الشریعی میرزا محمد تقی طاب ثراه صاحب المصنفات
و السیایا السخیه و آورده که مولانا می مذکور صاحب تصنیفات و تالیفات بود از جمله
کتاب هجده الاویاد و احوال صاحب العصر الزمان علیه السلام در فارسی و در سنه
در سنه تسع و ثمانین و الف بود و وفاتش در ماه شعبان سنه تسع و خمین و آنه و الف
واقع شد و ایضا ملا می مذکور آورده که و انا سرمدی عنه و جاده عن جداه العلامه
من قبل الامام المولی محمد باقر المجلسی طاب ثراه و میرزا محمد تقی مذکور بعد از واسطه
ملاجید علی مجلسی بود و میرزا محمد تقی الاصفهانی الشهابی المعرف بالمعروف
صاحب کلمه اهل آمل آورده که میرزا محمد تقی مذکور از فضلا می قدسین و علمای با شین و
متقدم و زاهد و پرهیزگار بود اکثر اوقات گریه میکرد و خوف خدا و اتم الحزن از عذاب خدا
بود و معزز و مجتنب از عقاب خدا بود و در بلده اصفهان مدت اقامت جمعه و جماعت و شش
و فیض بسیار با ای آن بلده میرسد میرزا مذکور در مقبره مولانا محمد تقی مجلسی علیه الرحمه در سنه
بضع و خمین و آنه بعد الف و فن شد مولانا سلطان محمد القاسمی صاحب کلمه اهل آمل
آورده که آنچه محصلش اینست که مولانا سلطان مذکور فقیهی زاهد و عابد بنایت زهد و کمال عبادت
بود و در امر دین و نصیح جاهلین تشدد داشت و سختی و شجاع بود و استیج مولانا اسماعیل الخیر
صاحب کلمه آورده که شنیده ام دی عالمی فاضل و صاحب تحقیق و تقوی بود و بعد از این عبارت
آورده که بسبب تشنه نمجذبی مطلب آن و از سیدم اما ظاهر اسفوم میشو که مراد صاحب کلمه
اینست که ملا اسماعیل مذکور بسبب صحبت مردی صوفی مشرب یا فی به تصوف گردید و الله
اعلم بحقیقه الحال مولانا السید محمد باقر بن السید اسماعیل الاصفهانی الخاتون
صاحب کلمه اهل آمل آورده که میر محمد باقر فرزند میر اسماعیل سابق الذکر است فاضله منبع

و عالمی رفیع و فضل و کمال و محو فضل کمال پدر خود بقضای الوالد سر کاتبه مطابق بنمود
بود و او را دوام بزرگ حاصل بود که سببیک از علما را در غالب از زمان حاصل نشده اول
تقریر و پذیر و تبصره فی نظیر پنج صاحب کمال الال آورد که شنیده ام از حبیب خود میرزا
ابلی تراب رحمه الله از مولانا امینعلی مازندرانی نقل میکرد که او میفرمود که از زمان حسن
حضرت ادریس بنی علیه السلام این زمان چکس خلق نشده که تقریر و بیان او از غیر محقق
بتر و خوشتر باشد و او دوم قریب سلطان زمان چه آن مرحوم نزد سلطان حسین صفوی
چنین قدر و منزلتی عظیم داشت که در حیطه بیان کلمه و سلطان مرحوم او را معلم خود ساخته
بود سلطان میرزا او را بسیار میخواند و او را بر جبهه علمای زمان مقدم کرده بود و جمیع امرا
و اعیان و اشراف و اعیان پیش او حاضر بودند و امرای زمان نمیتوانستند که بحضور او بنشینند
تا وقتی که او حکم بنشیند میفرمود و ایضا شیخ عبدالعزیز قزوینی صاحب کلمه آورد که از استاد
امیر محمد صالح حبیبی طاب فراه شنیدم که میفرمود و ما شیخ اشارات و دیگر حواشی را
نزد میر محمد باقر میخواندیم انتهی محصل کلامه آقا محمد تقی اهدانی صاحب کلمه آورد
که آقا محمد تقی اهدانی فاضله عجیب و علم غریب از هر دو چشم نابینا بود و حال آنکه در
پیش او قرأت کتب حکمت میکردند و او در آن باب کلامی هیچ خوب و اسلوب مزعوب
میفرمود و توضیح امور و عوایص و مشکله مینمود و دفع ابرادات و آورده و ابراد اعتراضات
مینمود صاحب کلمه آورده که من بخندش شرف گشته ام انتی کلامه الشیخ محمد تقی
الدورقی النخعی الدورقی بفتح اوله و الراء و القاف الی دورق بلده بجزرستان
لکذا فی الاختلاف صاحب کتاب کلمه الال آورد که شیخ مذکور را اطلاع
فصلاد از افراد علما بود و جامع علوم عقلیه و نقلیه و صاحب تحقیق رائق و ذهن فائق و
و بلخ رسا بود و چون علم و فضل او در عراق عرب اشتها تمام یافته و علمای اطراف
و امسار از او اخذ علوم کردند و ریخت اشرف متوطن گردیده بود و در آنجا با فائده و

و تدريس اشغال داشت باجملة شيخ فرور صاحب نظر دقيق و فكر عميق بود و در تحصيل و افتاده
 و استفاده سے و كوشش بلخ فرمود كه براى شهر خود بلكه تمام اهل عصر خود فائق
 وعالى گشت رحمه الله تعالى مؤلف گويد كه شيخ موصوف از جمله اساتذہ مولانا
 بحر العلوم آقا سيد محمدى طباطبائى رحمه الله بود و كما يظہر من كتاب منتهى المقال ميرزا
 محمد باقر بن ميرزا علاء الدين گلستانہ از فضلاى زمانہ و علمای يگانہ بود و صاحب
 شذو را آورده كه السيد الحبيب ذى المناقب ميرزا محمد باقر بن
 سيد محقق اميرزا علاء الدين گلستانہ ضال كمال و عالم عال بود و ملا محمد باقر بن
 از رو ايت دارد مولانا محمد سعيد جوينورى از اذكيائى فضلا و از اكابر زهاد
 و عباد بود و بر اكثر كتب مخالفين و موافقين اگاهی داشت و اسم التقر و صان الفكر
 بود از نتايج افكار او حاشي كثيره بر كتب فريقتين بنظر مؤلف رسیده چنانكه في بيان
 علي بن طاووس كه فقير صديقه اكثر عالم حاشي نوشته از اسباب دريافت ميشود كه اكثر اوقات
 مشغول عبادت مى بود و صاحب ذوق سليم و طبع سقيم بود چنانچه صاحب كتاب
 اقبال جاينيكه ذكر ماه شعبان و اعمال آن بيان فرموده مولانا برجاشيه آن مقام ميفرمايد
 الحمد لله الذی وفقنی لهذا الصيام الی تمام الشهر اکثر من ثلثین سنة فانی
 انكره فی الحضرة کافى السفر ابتغاء لمضات غافر البشر ما ذلک علی جنات فیله
 بغیر و ارجوان اصوم الشهر بن الی منتهی عمره و قد جا و ذت من سنی
 الی ما اعذر الله تعالى لعبده فی تلك السنة و ذلک السن العالی و قد صرت
 الآن من عقاب الکلام و الاحزان کالسن البالی هذا سبب عوارض الايام
 و لكنی قد متعنى الله بفضلہ و کرمه الی الآن و هو اول مرحلة من مراحل
 السبعین بالحواس الظاهرة و الباطنة خصوصا السمع و البصر و الاذان
 فضل الله یؤتی من یشاء فلا یخیفنا شاء الله تعالى من لا یخيب الله به الا مال

ووفقی الله الحث علی اد کتاب احسن الاعمال جرمه جاه محمد و کمال صلوات الله
 علیه و علیهم بالفضل و کمال احوال و ما توفیقی الا بالله و ایضا در مقام ذکر اعمال ماه رجب
 بر حاشیه میفرماید بحمد الله الذی وفقنی لهذا العمل مع سائر اعمال رجب الا قلیلا لانا
 ما ترک منذ قرن و هو ثلثون سنة صوم تمام رجب و شعبان قاطبة فی
 السفر و الحضر و القبول مر بمعط السؤل ما مول جرمه جاه الرسول و آل المقبول
 و در جایکه صاحب اقبال نوشته که عمر شمس سال رسیده بر حاشیه آن مقام نوشته
 که کان عمر السید سنین سنة حین تألیف الکتاب و عمری ایضا حین
 اقبال بهذا الکتاب اعنی الاقبال ایضا و بر کتاب قلام الجمان که از تصانیف بعض
 اکابر اهل سنت و جماعت است اکثر جاحواشی نوشته چنانچه صاحب کتاب قلامه حکیم
 ذکر محمد بن اسحق مطبله نور محمد سعید بر حاشیه نوشته هو محمد بن اسحق بن بشاد المطبلی صاحب
 کتاب سیره النبی و هو عندی موجوده بفضل و منه و هو منه منة علی العبد
 الضعیف اقل العبد محمدا المدعو بسعید اسعد حاله و نور باله و رفع و باله و جیل
 شفیع به و آل سید و ایضا در کتاب مذکور جایکه صاحب کتاب در ذکر همان
 این شعر خباب میر علیه السلام نقل کرده شمس

فلو كنت بواباً على باب الجنة لقلت لهذا ان دخل بسلام

محمد سعید مذکور بر حاشیه این دو بیت نوشته ما نسخ فی حین سماعی هذه الیبت

من کلام امیر المومنین علیه السلام و ان لم يدرك الظالم شأوا الضلوع هذا ان لیبتان

طوبی لهذا ان فیما قلت سیدنا و لیس غیر له بوابها و اما

بل انت امر بواب لیس له بغیر لفتك فخل بمنزلة مقام

چنین اکثر جاحواشی و افادات او که بر کتب فریقین نظر رسیده دلالت بر علوم مرتبت
 و از اصحاب فضل و کمال بودن او دارد و الله اعلم المحقق المدقق الشیخ

یوسف بن احمد بن ابراهیم الدرازی البحرانی صاحب الحدائق
از علمای متأخرین و کلامی محدثین و قضای مجربین و عاظم اصحاب دین مبین
و در باب انصاف و اعتدال میان طریقه اصولیین و اخباریین بود کتاب الحدائق
الناظره فی احکام القرة الطاهرة از تصانیفش در فقه امامیه معروف و شاید عادل
بر مذاقت و جامعیت و خصوصاً در علم فقه و ضبط احادیث و دیگر فضائل اوست
وی از جمله مجاورین ارض مقدس کربلای معلی در حیات و بعد ممات گردید باجماع آن جموع
تفصیل احوال خویش را در آخر کتاب لؤلؤة البحرین فی المجازة لقرتی العین که معروف
باجاز و کبیر است مذکور ساخته و اجازة مذکوره را برای دو برادرزاده خود یکی شیخ خلف
شیخ عبدعلی و دیگری شیخ حسین بن شیخ محمد نوشته و تفصیل احوال شایخ و طرق روایات
و سلسله اجازة خود بطریق متدونه از علمای معاصرین خود تاسد و ق و ابن بابویه و کلینی
و دیگر معاصرین ایشان مانده و احوال بلاد و قیامت و سامی تصنیفاً اکثر ایشان را مندرج
ساخته و درین رساله اکثر از کتاب نقل شد باجماع احوال شایخ علی ما ذکره فی آخر
الاجازة المذكورة آنکه و لاوتش و رسته کبیر از و یکصد و هفت و هجری واقع شد و دیگر از جرح
شیخ ابراهیم که او مرضی تاجر و کریم و حرم و نیکو کار و دیندار بود پدرش یاخته و او تعلیم کتابت
بوی فرمود و خط او و خط والده او شیخ یوسف بنایت نموده بود و بعد از خدمت والده خود در کس
اشتغال داشت و کتاب فطر اللہ او شرح ابن ناظم و او انکی کتاب قطبی پیش او خوانده بود
که درین اثنا والده ماجدش بر حمت حق پیوست و قریب دو سال بعد فوت پدر خود در کربلا
خلف بود و بعد از آنکه خود شیخ حسین با حوزی پاره قطبی و بسیاری از شرح قدیم تخریر قرات نمود و باز
در کربلا فتنه و آفات پنج یا شش سال بعد از آنکه شیخ احمد بن عبدالمطلبی تحصیل علوم نمود و بعد فوت
شیخ احمد مرحوم بعد از آنکه شیخ عبدالمطلب علی بلادی قرات فرمود و در همین این مدت بود که خطیفر فرمود
و حجت المظفر و زیارت البیت که اکمال آورده باز طراحت به بلده طلیف خود در آنجا بعد از خدمت شیخ حسین

احوالی سابق الذکر در این کتاب تهذیب الاحکام مشغول شد تا آنکه در بلد و شیراز رسید و ماکم
 آنجا بود با کرام داعیه پیش آمد و مدتی در آنجا بخواجگی بسر برد و مشغول افتاد و تدوین و اناست
 جمعه و جماعت بود و در آنجا چند رسائل تصنیف فرمود تا آنکه در اهالی بلد مذکور تفرقه
 و تفریبی افتاده اموال ایشانرا غارت نمودند پس شیخ مذکور را از آنجا بیرون رفته در قصبه فسا
 توقف اختیار نمود و مشغول مطالعه شد و همانجا کتاب حدائق الناظره را تا باب انعزال تصنیف
 فرمود و اتفاقا در آن قصبه هم تفرقه پدید آمد و والی آن مقام کشته شد و اکثر کتب شیخ هم در آنجا غارت
 رفت و مدتی بر بنیوال و تا آنکه بفضل خداوند تعالی شانه بسوی عراق تشریف آورد و در
 کربلای معلی بزم مجاورت دائمی اقامت ورزید و بمطالعه تدوین و تصنیف اشتغال نمود
 و در آنجا شروع در اتمام کتاب حدائق فرمود و چندین مجلدات از آن مبرر نفس تصنیف
 رسید از آنجا که کتاب الطهاره و مشتمل بر دو مجلد است و کتاب الصلوة و مشتمل بر دو مجلد و کتاب
 الزکوة و کتاب الصوم در یک مجلد و کتاب الحج در یک مجلد در اینجا بعد ذکر این مجلدات
 شیخ یوسف مذکور میفرماید که این کتاب من یعنی حدائق که اشتغال بر جمیع فصوص و احادیث
 مستفاد بر سر سینه و جمیع اقوال دار و کتابیست که مثل آن در کتب علمای ما تصنیف نشده است
 و هر قدر که از آن درین مقام اقدس یعنی کربلای معلی تصنیف کرد و اتمام التزام مذکور
 در آن نمود ام لکن آنچه در عجم تصنیف کرده ام مشتمل بر تفصیل احادیث باین شایستگیست
 اگر چه اجمالاً متضمن تحقیق مسائل و در ربط بدلائل است و خواستم که ناظران کتاب محتاج مطالعه
 و دیگر کتب احادیث و اسناد لال نباشند لهذا آن کتابی بمسوطه و واضح مثل بحر ذخیره ملوک و کرام
 فائز و شده است و نوبت تصنیف آن تا کتاب الحج رسیده است و اکنون یعنی وقت تطبیق
 بنازم مذکور و تصنیف کتاب التجارة آن کتاب اشتغال دارم و متوجه ذکر کتاب مجاهد
 بشدم زیرا که درین زمان احتیاج آن کثرت مؤلف گوید که مجلدات و دیگر احادیث
 و فلاح و کثرتخانه بعضی اعلام ابعاد امدالی یوم القیام موجود است ظاهراً بعد تمام اجازه

موسوم به بلوۃ البحرین بقالب تصنیف درآمده و تاریخ اختتام کتاب لؤلؤه علی ما وجد بحظه
سال یکزار و یکصد و هشتاد و دو و هجری است و از تاریخ وفات او که مذکور خواهد شد ظاهر
میشود که بعد اتمام نسخه لؤلؤه بدست چهار سال انتقال فرموده و هم از کلام شیخ مزبور
ظاهر و ثابت است که او در آن اوان مشغول بتصنیف کتاب حدائق بوده و دست
از اتمام آن برنداشته بلکه بعض دیگر از تصانیف خود را بجهت اشتغال بآن ناتمام گذاشته
و صاحب تذکره العلما آورده که سموع شد که قدری از ابواب آخر آن کتاب باقیانده بود
که او بر حمت الی پوشت و بعد از بعضی از تلامذه اش با تمام آن پرداختند و العلم
عند الله دیگر از تصانیف شیخ یوسف مذکور است کتاب سلاسل المحدثین فی تصفیه ابن
ابی المحدث در دو مجلد و در آن کلام ابن ابی المحدث را که در شرح نهج البلاغه بر طبق مذہب
معتزله مندرج ساخته رو کرده است و در اول کتاب سلاسل مقدمه شافیه در بحث
اماست ذکر فرموده که لائق آنست که کتابی مستقل باشد دیگر کتاب شهاب ثقیل در بیان
بیان معنی ناصب است و کتاب درر النجفیین الملقطات الیوسفیه که مشتمل بر تحقیقات رافقه
و ابجاث فائده است و کتاب عقد الجواهر النورانیة فی اجوبة السائل البحرانیة و رساله
الصلوة منادیه و رساله دیگر در صلوة بعبارت و فحمة و رساله محمدیه در احکام میراث
ابدیه و کتاب طلیس الحاضر و امس المسافر که بمنزله کشکول است و کتاب میزان الترجیح در
افضلیت تسبیح در رکعت سوم و چهارم و کتاب مناسک الحج و کتاب تحقیق معنی اسلام
و ایمان و کتاب اللآلی الزواهر فی فتمه عقد الجواهر و کتاب النعمات الملکوتیه فی الرد علی الصوفیه
کتاب مدارک الدارک مشتمل بر بحث بکلام صاحب مدارک که یک مجلد از آن مشتمل
بر کتاب الطهارة و الصلوة بمعرض تالیف رسیده و باقی موقوف بر کتاب حدائق مانده
کتاب سائل الشیرازیة و کتاب اعلام القاصدین فی اصول الدین که باب اول آن
در توحید بتصنیف در آمد لکن هر دو کتاب مذکور در حوادث زمان بقضیه فساد دست

شیخ مذکور بنات رفتند و رساله فاطمه الثقال و القلیل در بحث نجاست آب قلیل ششبار در کلام ملا
محسن کاشانی و بعضی متأخرین از او که قائل بطهارت آن بودند و کتاب کشف القناع عن حرج الملک
فی الرد علی من قال فی الرضا بالتزلیل ششبار بحث بکلام میرزا قوام و در مسائل رضاعت و کتاب
الکونزالودعه و مسئله تمام صلوة مسافر در حرم اربعه یعنی مکة و مدینه و کربلا و مسجد کوفه و کتاب الصوام
القاصمه ششبار تحریر جمیع میان دوزن از اولاد فاطمه و کتاب معراج النبیه در شرح من لا یحضره الفقیه
که تا نام مانده و قلیلا از اول آن تصنیف شده و کتاب المسائل البهبانیه در جواب سائلیکه سید
عبدالمصدق بن سید علوی بحرانی از بهبهان فرستاده بود و کتاب المسائل الکاغذونیه در جواب
شیخ ابراهیم بن شیخ عبدالنبی بحرانی و کتاب المسائل النخسیه در جواب ملا ابراهیم خنسی و کتاب
مسائل شیخ احمد بن یوسف بن علی بن مظفر پوری بحرانی و کتاب سائل شیخ احمد بن شیخ حسن بحرانی
و کتاب مسائل سید عبدالصدق بن حسین الشاخوری کتاب المخطب ششبار خطبای جمعه از اول سال
تا آخر سال در خطبای عیدین و کتاب الاثوار الجریه و الاقمار البدریه در جواب مسائل احمد که
دو که بلای مسئله واقع شده و فریب چاه و پنج مسئله از ان میاض رسیده و کتاب سائل شیخ
محمد بن علی بن حیدر نعیمی بحرانی و دیگر غیر اینها چندین حواشی و احوه به مسائل است باید دانست
که شیخ مذکور چندین مقدمات متعلق باختلاف مجتهدین و اخباریین را در ابتدای کتاب مدافع مذکور
ساخته و در ضمن آنافرموده که من در اوایل از جمله نصرت کنندگان مذهب اخباریه بودم و بعد
بسیار با علمای مجتهدین معاصرین خود و دیگر دم و مقاله مبسوطه در کتاب خود دسمی به مسائل شریزیه
مشتمل بر ابحاث شافیه و اخبار کافیه تجربه در آوردم لکن بعد تامل کما ینفی درین مقام و امان
نظرد کلام علمای اعلام بر من ظاهر شد که انخاص نظر ازین باب نباید که دو سه این اختلاف
است سید العلماء آقا سید حسین نصیر آبادی طاب مرقده در بعضی مصنفات خود به تقریب ذکر
اعتقاد خود و درباره اخباریین میفرماید که سائیکه خطی از انصاف دارند و متوسط اند مثل شیخ یوسف
بحرانی و شیخ حسین عصفوری مخالفت ایشان در اکثر جاها مثل مخالفت علمای اصول فباینم مورد

الحنفیست بلا نشان را از مرده علای مقبولین میدانیم صاحب غنی المغال بعد ذکر مرج و القاب
 شیخ یوسف گفته که وی در اول حال اخباری صرف بود بعد آن بسوی طریقه متوسطه رجوع نمود
 میگفت که این طریقه مولانا مجلسی مصنف بحار الانوار است و فایده شیخ موصوف را و بیع الادب
 سینه بکند و یکصد و هشتاد و شش بحری دانشمند و یکصد و شش مقدس تقی شیخ محمد علی مشهور بابین
 سلطان و ولید دیگر حاجی مصوم متولی غسل دادن او بودند و استاد من علامه یعنی آقا محمد باقر سبزواری
 بر جنازه اش ناز کرد و جمعی کثیر خلف جنازه اش مجتمع شدند با وجودیکه ساکنان کر بلائی سبزی
 بسبب عادت که در آن سال بایشان رسیده بود و متفرق و مشتت بودند و انتهای محصله بنابر
 تاریخ ولادت و وفاتش که نقل نموده شد ظاهر میشود که مدت عمرش بمقادیر سه سال یا هشتاد سال
 تقریباً بوده است و گویند قبرش نزدیک پایهای شهدای کر بلائی علی رضوان الله علیه و انست
 رحمه الله و حشره مع من دفن فی جوار صلوات الله علیه لاجله علی مجلسی در اجازه خود آورده
 که شیخ یوسف مذکور از شیخ حسین با حوزی و ملا رفیع شمدی و غیر ایشان روایت داشت و میر
 عبد الباقی ابن میر محمد صالح خاتون آبادی اصفهانی که از اجازه روایت دارد و مرابا سر
 مصنفات و مرایات او اجازه داده است و الله اعلم الشیخ محمد علی بن ابوطالب
 بن عبد الله بن علی بن عطا الله الزاهدی البجلیانی تخلص از خزین است از فضلا
 باوقار و نوادر روزگار و میر غلام علی آزاد بلگرامی در مائراکلام گفته که خزین شیخ محمد علی سلسله
 نسب شیخ سیدی و واسطه شیخ نادر گیلانی مرشد شیخ صفی الدین اردبیلی جد سلاطین صفویه می بودند
 و مولد و منشأ شیخ اصفهان است چون نادر شاه بر ملک ایران استیلا یافت و امنی که در عهد
 سلاطین صفویه بود بر سر خم خورد شیخ رخت سفر بدار بپوشید و در سینه سلع و اربابین نامه و لطف
 از راه دریای بندر تهر رسید و از طریق بیستان و خدا باد و از در بلده بکمر گشت اتفاقاً و در آن ایام
 عطف عثمان فقیر از بند بکتاب هند واقع شد و در بلده بکمر با شیخ ملا قناد دست داد جامع علوم
 عظیم و نقلت است و در نظم و نثر تبحر بلند و در آخر راه طمان و لاهور متوجه دارالخلافه ملی شد

و قریب چهارده سال درین شهر بنیوان از دوا اقامت گزید و در سنه احدی و سبعین و مائة و الف
از شاه جهان آباد برآمده چندی در اکبر آباد وقفه کرد و از آنجا بشهر بنارس شتافت و صاحب
نتایج الافکار بعد از ذکر محمد و اوصاف شیخ موصوف گفته که وی در سنه ثلث و اربعین و مائة و الف
که هجرت بعزم زیارت حرمین شهر یقین بر بست و عند المراجعت عبور بن بکر لده لارا افتاد و آن
و یار از حوادث روزگار که منشأ آن وجود نامسعود نادیر شاه بود توقف مناسب نموده
خود را بسا مل دریای شور کشیده از بنادر فارس و کرمان و بندر عباس گذشته خود را
به بندر تنگه که از بنادر ملک سندست رسانید و از آنجا بر سیستان و لمطان و لاهور عبور کرد
بنزل مقصود که عبارت از دار الخلافت شاه جهان آباد است فایز گردید و مدتی در آن پای
علاء آمار بسر برد و عمده الملک امیر خان تخلص بانجام سیور عالی سیر حاصل بوی از سکار
محمد شاه بادشاه دلهانیده بود و در آن فارغ البال بحسبیت خاطر میگزارانید و تقضای حاجت را
از بناتش سرزده و شعرای شاه جهان آباد را بشورش و پرخاش آورد و ده طاقت اقامت
دلی در خود نیافته متوجه اکبر آباد گشت و بعد توقف چند روز از آنجا بساحت بنگال شتافت
و از بنارس گذشته تا به عظیم آباد رسیده باز بحسبیت فقری خود را به بنارس رسانید و در آنجا بنگ
سکونت ریخته عاقبت خانه تربیت داد و همانجا در سنه ثلث و ثمانین و مائة و الف و بنزل آخرت
نمود و آقا احمد بهانی در کتاب مرآة الاحوال جهان نام تقریب ذکر و در خود در لده بنارس
نوشته که قریب پنج راج شهر واقع است بمقبره شیخ علی خرین محمد علی جیلانی تخلص بحجرین که از اخاد
سارف ربانی شیخ ابراهیم معروف بزراد جیلانی است مرشد و مطلع شاه صفی جدا علای سلاطین صفویه
رضوان الله علیهم است و اوصاف آن از غایت اشتها رستنی از اظهار است و شیخ مذکور سلاطین
خانمان بمنزله افروزان دودمان بود و ولادت با سادش در دو شنبه سبت و هفتم ماه ربیع الاول
سنه یک هزار و یکصد و سه هجری در اصفهان اتفاق افتاده و در خدمت جمعی از علای عالی شان چون
والد خود و شیخ تیل الله طالقانی مولانا محمد صادق اردستانی و آقا اودی بن ملا محمد صالح مازندرانی

شارح اصول کافی که ذکرش گذشت و میرزا کمال الدین محمد فرسای و انا مولانا محمد تقی مجلسی
 سابق الذکر و فاضل محدث حاجی محمد طاهر اصفهانی و قدوة الحکما شیخ عنایت گیلانی و میرزا میرزا
 ابراهیم حسن طالقانی و فاضل مدق میرزا محمد طاهر خلف میرزا ابوالحسن قاضی که در ریاضی نادر بوده
 بود و استاد العلما مولانا شاه محمد شیرازی و جامع العقول و المنقول و اخوند سیاحی فسوی تلمیذ
 استاد اکمل آقا حسین خونساری و مولانا الطف الله شیرازی تلمیذ فاضل محدث مولانا حسن کاشانی
 و فضلی دیگر تحصیل مراتب فضل و کمال نموده و بآنکه زمانی مقتدا ای انام و مرجع خاص عام
 و در اغلب علوم امام گردیده و در بیاضت فارس و عراق و محرم و خراسان و طبرستان و حجاز و یمن
 و برهان گذرانیده بطلاقات جمعی از علما و اعیان رسیده است چون فاضل ربانی میرزا علاء الدین
 گلستانه و فاضل متبحر مجتهد آقا جمال الدین محمد خلف اکبر علامه خیر استاد اکمل آقا حسین خونساری
 و آقا رضی الدین محمد خلف دیگر آن مرحوم و اخوند سیاحی کاشی تلمیذ و داباد آن مرحوم و فاضل
 متبحر شیخ جعفر قاضی اصفهان و فاضل محقق میرزا حسن خلف مولانا عبد الرزاق الاصبی ساکن
 دارالمومنین قم مؤلف کتاب شمع الیقین در عقائد دینی و جمال الصالحین در اعمال و رساله
 در تفسیر و مولانا محمد گیلانی مشهور بر سراب و مجتهد کامل مولانا بابا و الدین محمد اصفهانی مشهور
 بفاضل هندی و سید فاضل کامل سید هاشم همدانی و فاضل متبحر کامل صدر الدین محمد حسن
 اصفهانی و مدرّس مدرسه همدان استاد جد این فقیه و مولانا ابوالحسن اصفهانی ساکن نجف اشرف
 و فاضل مقدّس شیخ یونس بن خنجر و عاکم و زاهد شیخ احمد جزائری و شیخ مفید شیرازی و مولانا محمد
 فرای و سید الاقطیاء و رئیس العلماء و الصالحا سید هاشم نجفی و مولانا محمد علی شیرازی مشهور بکمال
 و فاضل ادیب سید علیخان بن سید نظام الدین احمد حسینی مشهور بحجازی شارح صحیفه کامله که از
 استاد ابراهیم غیاث الدین منصور شیرازی است و عالم عال مولانا عبد الکرم اردکانی و فاضل
 محقق میر عبد الغنی اصفهانی که در میراث رساله دار و شیخ سلام الله شولستانی شیرازی که از خلق
 انزلی و اگر ندیده و کوهی مقام داشته است و مجتهد کامل ملا محمد رفیع گیلانی مجاور مشهد مقدس رضوی

و سید نورالدین ابن سید نعمت الله جزائری ساکن شوشتر و امیر سید علی و برادرش میر سید حسین
 ولدین سید الافاضل میر عزیز الله جزائری که در خرم آباد فیلی ساکن بوده اند و ادوا آخر
 ایام فاضل محدث کامل استاد المجتهدین و رئیس المتأخرین اخوند ملا محمد باقر مجلسی علیه السلام
 و در سن طفولیت دریافته است و از تذکره آن مرحوم که در مجلسی از احوال خود نوشته است
 معلوم میشود که بترتیب علیه عالیها اجتهاد رسیده و بشریف جامع جمیع معنیهای اعلام مشرف فرموده
 و مولفات و رسائل بسیار از کلام ^{میرزا محمد باقر خراسانی} و در نگارادگار است چنانچه رساله و جواب
 مسیح رحلین و رساله فیضا و قدر و رساله حد و ثبوت عالم و رساله توفیق که در توافق حکمت و شریع
 نوشته است و حواشی شرح حکمت اشراق و رساله ابطال مناسخ و حاشیه البیات شفا و رساله
 در مدارج حروف و حاشیه بر شرح بیاض النور و شرح رساله کلمه التصوف شیخ اشراق
 و قمر نامه و رساله مدت العمر که در اوقات تحصیل هر مسئله مشکله را که حل نموده و در آن ضبط
 کرده است و غیر اینها از رسائل بسیار و چهار دیوان ریاض فیضی متضمن سی هزار بیت غزل که
 هر یک بحریت لبالب از لایقین و گلزار است پر از گلای زنگین مراتب فضیلت و علمش
 و غایت فصاحت و بلاغت و منانیت و علاوت کلامش از مطالعه آنها برهنه ماندان علمای
 نبی مرض و فضیلائی خالی از غرض ظاهر و هویدا میگردد و در دارالایمان اصفهان و نگارخانه حضرت
 حرمت و اعتنا گزرا نید و در خدمت سلطان حسین و شاه طهماسب بجلالات قدر ممتاز و چون
 قره باصره باغ از بود و در ایام تسلط افغانه آن کشور و سلطنت نادر شاه افشار و وزیران شدن غلامان
 معدلت شعرا از فرط علوهست و پاس حقوق آن دولت و اطلاع بر حقوق صفویه بر سلاطین
 باریه و عدم اطلاع بر رسوم و عادات مردم هندوستان بقصد استمداد از محمد شاه و اداین کشور
 گردید چون بنای جهان آباد رسید و از اوضاع و اطوار بادشاه و گرفتاری بدست امر مطلق شد
 نهایت پشیمان دنا دم شد و لکن از سطوت نادر شاه قدرت بر معاودت نداشت شاه
 طهماسب قبل از گرفتاری خود بوی مکتوبی در کمال ادب نوشت و تکلیف بر معاودت نمود

چون بر حقیقت عاشقت امرش مطلع بود قبول نکرد و معذرت خواست و درین کشور شهریاران را
 مسکن خود نمود و از معاشرت خلقی دامن افتاد و دران بلده در سنه یک هزار و یکصد و هشتاد یک
 بر حمت ایزدی پیوست بارگاه او مطاف زمره نام و مزار خاص و عام است و در شب شنبه
 و پنجشنبه بر بقعه او عجب انبوهی و ازدحامی میشود و در بعض کتب تواریخ مسطور است شیخ محمد علی
 حنین از ابنای شیخ تاج الدین ابراهیم معروف به شیخ زاهد گیلانی است نسب او به پانزده واسطه شیخ
 موصوف میرسد از غایت اشتها که صیت فضائل او اقطاع عالم را فرو گرفته مصنفات او در جمیع
 عالم عموماً و در هند هم خصوصاً از روی سائرس در هنگامه نادر شاه از ایران دیار و در هندستان
 گردید و مدتی در شایهجان آباد گردانید و از انجا رخت بشهر یارس کشید و همانجا رحل اقامت نهاد
 و دران بلده قبری برای خود ساخته انتظار اجل موعود میکشید و اکثر بزرگانش میکشد که تقدیر
 در جزاست و برای قبر لوحی از سنگ تراشیده اینچند کلمه و بیت بران نقش کرد بر سه لوح
 احم بنیاد الله بعد از ان محسن قد انتیک المسی بعد از ان العبد الواحی دجه و به الغفور
 محمد الممد عو یعلی بن ابی طالب الجیلانی و در پائین لوح این مطلع خودش مرقوم ساخته
 روشن شد از وصال تو شبهای تار ما صبح قیامت ست چراغ مزار ما

و در پهلوی مزار این بیت

زبان دان محبت بوده ام دیگر نمیدانم همیدانم که گوش از دست پنهانی شنید اینجا
 حنین از پای رویه پایبسته سرگشته دیدم سرشوریده بر بالین آسایش رسید اینجا
 و در همان قبر مدفون گشته شخصی این تاریخ بطریق تمثیل گفت

گفته گشته به سات روی زمین ز شیخ محمد علی حسن دین

بظاہر بعد از اخرج حرف زای محبه که عدد هفت باشد تاریخ وفات شیخ مذکور خواهد بود مؤلف گوید
 شیخ مذکور تصانیف خود را در بعض رسائل خود بدین عنوان آورده و گفته و اما ما صنفته
 من الکتب والتعلیقات والرسائل فی ظنن و اقانتی فاكثر من ان اقل و علی ذکرة

وعدة فان حوادث الايام قد نبذتني من بلدة الى بلدة هادبا من فرط الهم وال
 تشتت البال من خيال الى ديار حتى طفت الاقاليم من غلار ارادة ورغبة الى الاسفار
 هادبا عن الاحمال والانشغال فلم يجتمع عندي ما كتبته ونسيت كثيرا من الوسائل
 والفوائد فمنها كتاب رواج الجنان وكتاب خلاصة المنطق وكتاب الرموز الكشفية
 وكتاب شرح عيون اخبار الرضا وكتاب جامع نفيس سمعته مدة العمر وكتاب كنه
 وكتاب دعايم الدين وكتاب الفصح وكتاب لتوجيه بقول قدماء المجوس في المبدأ
 وكتاب شرح الرهال للشيخ شهاب الدين يحيى المقتول وكتاب انيس الفوائد في حقيقة
 الاجتهاد لم يعمل مثله وكتاب اللباب في علم الحساب وكتاب جوامع الادب وكتاب
 الوصية وكتاب كشف الغطاء في تحقيق الغناء وكتاب النصر وكتاب الانساب وكتاب
 التعليقات في الطبيعى والالهى وكتاب المراسد في الرايح والكاسد وكتاب الرح
 المصقول في الطعن على اكثر قواعد الاصول وكتاب لذة خرو والسعادة في العبادة و
 كتاب الفوائد العلية تم وكمل منه عشرين فصلا واسأل الله التوفيق لاتمامه
 وكتاب كشف التلبيس في هدم اساس ابليس شيع في القول على رد القياس وكتاب
 سيف الله المسلول على اعداء الارسول وكتاب جلاء الافهام في علم المساحة
 وكتاب المصراط السوي في غواية البغوي وكتاب نوح الطلب في استخراج ضلع المكعب
 واستكشاف معضلات الهندسة وكتاب كد القلم في حل شبهة جذلة الاصر
 وكتاب التعليقات على بحث الفلكيات من الشفا وكتاب التعليقات على الامور
 العامة من شرح الخريد وكتاب تعليقات على كتاب المطارحات للشيخ المقتول
 وكتاب التعليقات على الفصوص للعلم الثاني ابي نصر الغادري وكتاب التعليقات
 على كتاب النجاة للشيخ الرئيس ابن سينا وكتاب التعليقات على مقامات الغادريين من
 شرح الاشارات وكتاب التعليقات على غوامض المحسنى وكتاب التعليقات على

التلويحات للشيخ المقتول وكتاب التعليقات على التذكرة لابن رشيده وكتاب التعليق
 على شرح المقاصد وكتاب شرح رساله حكيم عيسى بن زهره وكتاب المرد على التلويح
 وكتاب الاله عوات الصالحات واسماء الله الحسنى الفقهاني مشهد مولاي امير المؤمنين
 عليه السلام وكتاب خواص بعض السور والآيات كتبه ايضا في النجف الاشرف
 وكتاب شجرة الطور في شرح آية النور كتبه في مشهد طوس علم مشرقه السلام
 وكتاب لوازم المشقة في تحقيق الواح والوحدة وكتاب جوامع الكلم وكتاب
 مدارج العلية وكتاب شرح قصيد في الممدودة الله ^{سبحانه} ^{وآله} ^{وسلم} ^{عليه} ^{السلام}
 مكة المباركة وشرحها في بلدة لحسا واهدية ^و السيد الجليل السيد حسين المكي
 من آل محمدا وكتاب بلاليد باج في ابانة اراط الزجاج وكتاب هداية الامم في الحديث
 والقدر وكتاب النية وكتاب اجابات عن مسائل سأل عنها الشيخ احمد بن محمد
 الصميري العاني وكتاب الجمل ^{عن} المسائل الطبرية وكتاب الجواب والاليد ^{عن} الله
 المأثر في مراضع من كبار الشيخين العربي وكتاب خلق الاعمال وكتاب معنى العمل
 و تفسير سورة الحديد وكتاب تفسير سورة هل اتي على الانسان وكتاب المنايع ^و المشو
 وكتاب تحفة الازل والابد والسرمد وكتاب الطول والعرض وكتاب العين
 في شرح القصيدة العينية للسيد الحميري رحمه الله وكتاب الفصول البليغة
 وكتاب مختصر البدع والعروض والقفا في وكتاب تجويد القرآن وكتاب فتح الابواب
 وكتاب المشامد الشلية وكتاب صورة الاخوان وكتاب هجة الاقران وكتاب
 مصراع النفس وكتاب راج الارواح وكتاب المغلة في بيان النقطة وكتاب الفضائل
 في اجاوسن الاوائل وكتاب اللمع في اذهاق البدع وكتاب سير عبد الله بن بلال
 ابن ورقاء المخزاعي الاثر في رضي الله عنه واخباره وكتاب هشام بن الحكم
 مناظرته وكتاب فوائد العرب واخبارهم وكتاب اخبار ابى الطيب المبتقى احمد بن

الحسين بن عبد الصمد الجعفي الكوفي وذكر بعض اشعاره الفايقة وكتاب اخبار الصحابة
 الجليل كافي الكفاة اسمعيل بن عباد الطالقاني وذكر ما وصل الى من فصوله ونوادير
 اشعاره وكتاب نوادر ابي الحسين مهيار الكاتب الديلمي واخباره وذكر بعض غريب
 اشعاره وكتاب اخبار ابي تمام الطائي حبيب بن اوس وبعض اشعاره وكتاب اخبار
 الشيخ الصفي الدين الحلبي ونوادير اشعاره وكتاب اخبار المحقق الطوسي قدس الله روحه
 وكتاب اخبار جدي السعيد الشيرازي اهلهم المعروف بزاهد الجيلاني قدس الله
 سره وكتاب ما جرى به القلم واما ما كتبه بالفارسية فكتب منها كتاب معرفة
 النفس بجردها وكتاب ابطال القناسخ وكتاب بشارة النبوة ذكرت فيه من التورات
 والانجيل وصحيفة يوشع وكتاب شعيا ما يدل على نبوة نبينا صلى الله عليه وآله وسلم
 وكتاب الاغاثة في الامامة كتبه في مكة المباركة زادها الله تعظيما وكتاب بحث
 القدم والحديث وكتاب فتح السبل وكتاب مقالات بعض المشايخ وكتاب
 تجريد النفس وكتاب المعيار في الاوزان الشرعية وكتاب النسب الثاليفية
 وكتاب نوادر الطب وكتاب اداب دعوة الاسماء والاذاكار وكتاب مختصر الدعوات
 والزيارات وكتاب الحليات وكتاب معرفة الباري وما يتعلق به وكتاب مصابيح
 الظلام في اداء الكلام وكتاب الصيد والدبائح وخواص الحيوان وكتاب اصول
 المنطق على طرزي نيق وكتاب شرح بعض خطب امير المؤمنين عليه السلام وكتاب احكام
 الشك والسهم في الصلوة وكتاب دستور العقل في اداب الملوك والامراء
 وكتاب شرح دعاء عرفة لسيد الشهداء عليه السلام وترجمه دعاء المشلول
 وترجمه دعاء الصباح وترجمه الجوشن الصغير وترجمه الدعاء المعروف
 بالعلوي المصطفى وتفسير سورة الحشر وشرح القصيدة الجميلة الفارسية وكتاب
 معرفة الاجسام وتناهيها وكتاب الموسوم بحيام جمع في بيان المواليدين واثبات النجوم

وكتاب بطل الجبر والتفويض كتاب جوب انص على الامام وكتاب الخواص المجربة
 وكتاب العلاجات الغريبة وكتاب معرفة اللآلئ وكتاب شرح مطلع الانوار في الهيئة
 وكتاب شرح مصباح الشريعة وكتاب شرح بعض فصول الاظفار المهم وكتاب المواريث
 وكتاب الدلالة على الخير وكتاب سبب الاختلاف في الاخبار وبيان طريق جمعها
 وكتاب في تحقيق الروايات واصل علم التعبير وكتاب الرد على النصارى في القول
 بالافانيم وكتاب المواريث السماوية وكتاب الجمع بين الحكمة والشريعة ودفع شبهة
 التحالف كما وهم الغاية وترجمة رسالة الافانيون للشيخ الرئيس وترجمة الرسالة
 الموسومة بالصفحة في علم الاضطراب لشيخنا البهائي طاب ثراه مع زيادة توضيح
 وتحقيق وترجمة منطق الجريد وترجمة كتاب اقليدس في الهندسة مع زيادة
 توضيح وترجمة نوادر محمد بن ابي عمير الاذدي وذكر سيرة واحواله ورسالة
 الكرواحكام المياه ورسالة سيرة المتعلمين ورسالة تضعيف الشطرنج ورسالة
 حل بعض الاشعار من كلام اخاقاني ورسالة مناسك الحج كتيبه في اثناء سفر الحجاز
 وكتاب المناظرات والمناظرات كتاب اداب العزلة المتخلوة وكتاب اداب المعاشرة
 وكتاب معرفة التوبة واحكام النجوم وكتاب جركالاتقال وما يناسب له وكتاب
 الاسنى في تحفة قول تعالى نورى قندلى فكان قاب قوسين او ادنى وكتاب
 التعريف في حصص انواع القسمة وكتاب الحيوة والمائة في البحث على العلم اذ لم يعط
 وكتاب المعادن وكتاب قلعة الاكباد حاصل رسالة ابي عبد الله المعصوم في
 الفسق وهو اعظم اصحاب الشيخ الرئيس مع زيادات وافادات شريفة وكتاب
 التخليد والتخليد وكتاب الادعية والادوية وكتاب التاليف بين الناس وكتاب
 فضل الصادق وكتاب تذكيرة المعاصرين من الشعراء وكتاب كمال العلماء
 وكتاب رياض الحكمة وكتاب مواعظ الحكماء وكتاب فضائل القرآن

وكتاب تفسير الاسماء ومعانيها وكتاب شرح رسالة الوالد العلامة رضي الله
 عنه في تحقيق المحركة وكتاب شرح رسالة والدي ايضا قدس الله روحه
 في عمل المسبج والمتسع في دائرة آب حج من التعاليم وكتاب شرح الرسالة ايضا
 لوالدي قدس سره في قول ارسطو لو صار ماء المطر خفيفا وترجمه رسالة الوالد
 العلامة طاب ثراه في بيان قل الرحمن من امر ربّي وايضا ترجمه رسالة الوالد
 اعلى الله مقامه في تحقيق ماهو الحق في مسئلة العلم وايضا ترجمه رسالة الوالد
 نور الله مضجعه في تحقيق قوله عليه السلام عرفت الله بفهم العباد ثم رحل الفقيه
 وكتاب المواهب في ليلة الرغائب في بيان كلام فرفوربوس حيث قال الخبير
 منها ما هي شريفة ومنها ما هي مدحّة ومنها ما هي بالقوة كذلك ومنها ما هي ناقصة الى امر
 كلامه كنيته في ليلة واحدة وذلك من فضل الله سبحانه على وكتاب الفرق
 بين اللبس والفس و ما يتعلق به ويتفرع عليه وكتاب شرح رسالة ابني يوسف
 يعقوب بن اسحق الكندي في تحقيق النفس وكتاب المفصل في خبر ائمة علي بن ابي طالب
 وكتاب الزكوة ورسالة معرفة القبلة ورسالة في دلالة الفعل المضارع المثبت وذكر
 الاقوال ونصرة قول ابي حيان في اشتراك بين الحال والاستقبال ورسالة في جوامع
 السؤال عن الاربعة المتناسبة ورسالة في جواب مسئلة في الوضوء ورسالة
 في تدوين بعض ما كنيته الى الاصحاب ورسالة في ذكر احوال الفاضل العارف
 افضل الدين محمد القاسمي رحمه الله وذكر بعض مكاتيبه ونوائله المختصرة ورسالة
 في جواب المسائل التي وردت من خواسان ورسالة في جواب مسائل وردت
 من جيلان ورسالة في الجواب عن السؤال الذي ورد من قسطنطينية ورسالة
 في النوافل الليلية ورسالة ما يعل في ليلة الجمعة ورسالة حصر مخرج ديات الدين
 ورسالة المحسن والفقيه العقليين ورسالة تركية النفس على القولين قول ارسطو وقول

افلاطن الاطفي ورساله في بيان العقيدة القدسية وامكان النفوس
 القدسية في النواع الانسانية على قول المشائين وهو الكشف
 الالهام على رأي الاشرافيين والقبول فيه ورساله الفرق بين
 العلم والمعرفة ورساله اصول الاخلاق ورساله تجديد
 الامثال ورساله البحث مع الشيخ السهروردي في الرؤية ورساله
 اقسام المصدقين بالسعادة والاخرية ورساله في شرح
 قصيدنا في اللامية ورساله الكسوف والخسوف ورساله
 في تحقيق صلوة الجمعة ورساله في الامامة والبحث عن شرايطها
 ورساله في تحقيق بعض المسائل التي اشتهد الخلاف فيها بين
 الامة المحمدية صلى الله عليه وآله ورساله في بيان خوارق
 العادات والمعجزات والكرامات ثمس الدين فقيه تخلص ابو
 وزيد في نتائج الافكار مسطورست گنجينه فنون وليد ثمس الدين فقيه كه حاش
 شاهجهان آبادست پير لطيفش ورسنه خمس عشره وائة والف هما شهاب
 هستي پوشيده واصله نسب آباي او بباس عم النبي صلى الله عليه وآله واز
 طرف مادر بسادات منفي ميشود و و از اعيان آن يار حسن انوار است
 بخندست علماء وقت كب كمالات گراييده از دهن نقاد استنداد
 شايسته و دستگاه بالسته بهمرسانيد و در فنون نظم و نثر و معاني و بيان و بدعي
 و عروض و قوافي از نخستين روزگار گرديد و در آغاز عشره خامسه بعد مائة الف
 ترك حواشي و نيوست كه ده كسوت فقرادر بر كشيده و در همان روزها متوجه سياست
 و كن گشته دراز و رنگ آباد رنگ قيلم نخت دپس از پنجال بمعبيت قزلباشخان سيد
 بشاهجهان آباد مراجعت كرد و امر او را كه بر آن لمده فرخنده بتبليسم و تكريمش مسير و اعتقاد

علی الخصوص فیامین وی علی طایمان ظفر جنگ و انجمنانی سه رشته ارتباط و اتحاد میرتب کمال
 استحکام یافته بود و مخفی بر مافت نواب عماد الملک وزیر ابن امیر الامیر و در جنگ بن اسفجاء خجسته
 پسر طغی سلق مرافقت نمود و دراکبر آباد منزوی گشت از قسینفات وی دیوان و منشوی و اله
 سلطان و حدائق البلاغت مشهورست و آخر عمر بغرم زیارات اکنه متبرکه باورنگ آباد
 بر خور و دو توقف یک هفته سری بر بندر سورت کشید و از آنجا بعد فوز بنزل مقصود و حصول نقد
 مراد بصره رسید بغریمیت هند بر کب دریای شود نشست قصار کشتی شکست و سربای جانش
 در گرداب فنا افتاد و این ماجرا در رشته الکت و نثار تلخ و الف و دوا از تصانیف است حدائق البلاغت
 و منشوی شمس الضحی و منشوی در کنون الشیخ ابو صالح محمد مهدی بن محمد صالح
 الفتوئی العالمی منسوب است بسوی فتون بغا قبل از تالی و دو نقطه بالا مضومین و دوا
 ساکنه قبل از فتون که شاید یکی از مواضع جبل عامل است وی از تلامذه ملا ابوالحسن شریف عالمی
 بود و بحر العلوم آقا سید مهدی طباطبائی و میرزا مهدی شهید رابع از تلامذه آنجناب اند و از وراثت
 داشتند از تصانیف شریفه او است کتاب نتائج الاخبار در جمیع ابواب فقه حاوی اکثر مسائل
 و احادیث ائمه اطهار علیهم السلام جناب آقا سید حسین مخاطب بسید العلماء طاب اه و بفضل جازاته
 خود نقل کرده که من از والد خود شنیدم که حکایت میفرمود که سید اجل بحر العلوم طباطبائی
 ذکر میفرمود که فقه مسودی و استنباط جمیع فتاوی مرتبه بیست جلیله که علمای زمان ما را از جمله
 کسانی که بلافاصله اینان سیده ام حاصل نشده مگر دو کس که یکی از انها شیخ محمد فتوئی است بعده
 جناب موصوف گفته که شاید درین کلام اشاره بآن باشد که شیخ مذکور جمیع ابواب فقه را بجهت
 و استدلال در کتاب خود نتائج الاخبار بمعرض تالیف در آورده است و آن کتاب جامع اکثر
 مسائل و آثار و رسائر ابواب فقه است که مستند با حدیث منقول از جناب حضرات ائمه
 اطهار است آقا سید محمد مهدی بحر العلوم طاب نراه و را جازه خود که برای سید عبدالکریم بن
 سید عماد الدین بن السید محمد بن السید جواد موسوی قمی در مقام ذکر سلسله و سند مشایخ خود فرمود

ومنها ما خبرني به بالوجوه الثلاثة المذكورة شيخنا العالم المحدث الفقيه واستاذنا
 الكامل المتبحر النبيل نخبه الفقهاء والمحدثين وزيه العلماء العاملين صاحب
 الاخلاق الكريمة الرضية والمخصال الحميدة المرضية واحد عصره في كل
 خلق رضى ونصف على شيخنا الامام الهادي السني بن صالح محمد المهدي الفتو
 افاض الله على نفسه الشريفة القدسية مراحم الفاضلة الانسية عن شيخه
 الاعظم رئيس المحدثين في عصره وقدوة الفقهاء في دهره المولى ابى الحسن
 الشريف الفتوى قدس الله نفسه وطيب رسمه عن شيخه خاتمة المحدثين
 المجلة وناشر علوم الشريعة والملة العالم الرباني والنور الشمساني خادما
 الائمة الاطهار وغواص بحار الانوار خالنا العلامة المولى محمد باقر العلوم
 الدين دفع الله درجته في اعلى عليين الخ الشيخ محمد باقر بن محمد باقر المازجري
 موطن اوهر ارجرب است كيمي از بلاد نقبسيه از نذران ست دي از اكابر مجتهدين واعيان
 مشايخ وشاگرد ميرزا ابراهيم قاضي اصفهان و شيخ محمد قاساني بود واقابدهم بدي بحر العلوم
 از دي روايت دارد سيد عبد اللطيف خان شوشنري كنجا معا صرين جناب شيخ بود
 در كتاب تحفة العالم بقريب ذكر اعلام مجاورين نجف اشرف آورده ديگر ناسل غرر آقا محمد باقر
 هزار جري طاب ثراه فيلسوف زمان و نادره جهان در فن معقولات و رياضي طبيعي آيتي بود
 در سن كهولت بود كه بخدمت او رسيدم عاطفتي بي پايان و محبتى افزون بهم رساند از كثرت
 امراض صعبة قادر بر مطالعة و افادة نبود اسد عاى خون من زبدة الامول والبيات شفا
 از دستش نمودم از فرط اشفاق قبول فرمود مشروح كردم طولى كشيده و فاته نمود و عليه
 ثراه انتفى و بحر العلوم طاب ثراه در اجازة خود كه براى شيخ محمد حسن نجفى قلمى فرموده و ذكر
 طرق و مشايخ خود ميفرمايد و منها ما خبرنا بالوجوه الثلاثة المذكورة شيخنا العالم
 العامل المعادف الحائز كل انواع العلوم والحقائق والمعادف جامع العقول المنقول

ومقرها الفروع والاصول الشيخ محمد باقر بن المولى الفقيه محمد باقر الهزارى جريبي
قدس الله دمه الشريف عن شيخه العلي بن الفاضل بن المحققين الميرزا تقى الدين
الفاضل الا واحد الحاج محمد الفاساني الاصبهانى والشيخ الفاضل الجليل الامير ابراهيم
الفاضل بدلا والسلطنة اصيهان عن مشايخهما العلماء الفضلاء النبلاء السيد
العلامة وحيد عصره وفريد دهره شيخ الاسلام ومفتى الانام الامير محمد حسين
ابن العالم النامل الصالح الامير محمد صالح الخاقون ابادى والشيخ الفقيه العالم
الرباني الحاج محمد طاهر بن الحاج مقصود على الاصفهاني والشيخ الفقيه النسيه
العالم الرضى والفاضل المرحوم المولى محمد قاسم الهزارى جريبي عن شيخه الامام
الهمام غواص بحار الانوار ومرجع اخبار الائمة الاطهار داخلنا العلامة الفهامة
المولى محمد باقر المجلسي دفع الله مقامه المحمد صالح بن عبد الباقي بن ملا محمد صالح
المازندراني اذا فاضل عصره خودبو ومولانا حيدر علي مجلسي رحمه الله دراجازه خود آورده كه ملا
محمد صالح مذکور پدر مادر من است و از تصانيف اوست كتابي در تزيين اخلاق منتهى
امير عبد الباقي بن العلامة امير محمد حسين بن امير محمد صالح الخاقون ابادى
الحسيني از انجمن تاليف شيخ اجل اكمل شيخ يوسف بحراني صاحب حدائق بود و از روايت
دار و در هم از والده خود امير محمد حسين مذکور راجازه روايت حديث و اشعار و آقا سيد محمد
طباطبائي لقب بحر العلوم طاب سر قدح از امير عبد الباقي مذکور راجازه روايت و از
انجاء امير موصوفت عالي نحرير و مدق و محقق نزيل النير خود و حضرت بحر العلوم مذکور در اجازه
كه براي شما گرد خود سيد حيدر بن علي موسوي تحرير فرموده و تقريب ذكر مشايخ و بيان طرق
خود آورده و ما اخبرني به اجازه جماعة من اصحابنا الاجلاء العظام منهم السيد
الجليل الراقى في التقوى والمجد العلي اعلى المواقي الامير عبد الباقي عن ابيه السيد
السمندار اعظم الفقيه المعظم شيخ الاسلام ومرجع العلماء الاعلاء الامير محمد حسين

الاصفهانی الخاقان آبادی آقا سید حسین بن خونساری بمصر استاد کل آقا باقر بهبهانی
 و استاد محقق قمی صاحب قوانین بود و ملا شفیقادر کتاب اجازة خود موسوم بر وصیه بهیه در ضمن حال
 محقق قمی آورده که صاحب قوانین بعد از نگارش علم ادب چیزی از والد ماجد خود تحصیل فرمود
 خدمت جناب منزله عن کل شین آقا سید حسین خونساری تحصیل فقه و اصول فرموده و این
 کلام ظاهر میشود که آقای موصوف در فن اصول و علم فقه خلی صاحب دستگاه بود و الله اعلم
 السید حسین بن ابی القاسم الموسوی عالمی خیر و فاضل نحر رب و از جمله مشایخ حضرت
 آقا سید محمدی لقب بحر العلوم طباطبائی بود صاحب شذ و را و را با لم و فاضل و ادیب عربی
 ستوده و گفته که بحر العلوم طاب ثراه از سید حسین موصوف روایت حدیث داشته
 حسین مذکور از مولانا محمد صادق بن مولانا محمد بن عبدالفتاح مشهور باب روایت است
 چنانچه بحر العلوم در اجازة خود که برای شیخ محمد حسن نجفی نوشته تقریب ذکر مشایخ خود میفرماید السید
 السند الوجیه و العالم الادیب الا دیب النبیه الامیر سید حسین بن الفقیه
 العالم قدوة الفضلاء اکاد مر الامیر ابی القاسم عن شیخه المحدث الفقیه
 الفاضل الفائق المولی محمد صادق بن الفاضل العالم العلامة المولی محمد بن
 عبدالفتاح المشهور بهر باب عن والده عن شیخه علامة العلماء المحققین
 وزبدة الفقهاء المجتهدين المولی محمد باقر بن محمد مؤمن الخراسانی السید زاهد
 صاحب الذخیره و الکفایة عن السید الجلیل و العالم النبیل السید نواله علی
 بن ابی الحسن الموسوی الساملی عن الشیخ العالمین العالمین اخیه لایه السید
 السند الا واحد السید محمد صالح الممداد و اخیه لایه الشیخ الفقیه العالم
 المؤمن ابو المنصور الحسن بالشهید الثاني عن لایه السید الجلیل علی بن ابی الحسن
 عن الشهید الثاني رحمه الله انتمی موضع الحاجة مولانا السید حسین بن امیر
 ابراهیم الحسینی القزوینی صاحب شذ و را و ده که سید حسین مذکور عالم و فاضل

به مجتهد و محدث و فقیه ما هر و حاذق بود و روایت حدیث از پدر خود داشت و بحر العلوم
 لمباطیانی از تلامذۀ سید حسین موصوف بود و از و اجازه روایت داشته و تاریخ کتابت
 اجازه مذکور در ماه ربیع الاول ۹۲۴ هجری و تسعین و ثمانه و الف بود و نقل اجازه
 مزبور در رسد و مسطور است و مولانا بحر العلوم در اجازه خود که برای تلمیذ خود
 سید حمید بن سید علی موسوی نوشته بتقریب ذکر مناجح خود میفرماید و منوعه فخر
 السادة الاعاظم و تخبه العلماء اکادم العالم الورع و الفاضل المطلق المضطلع
 الامیر سید حسین الحسینی القزوی بنی عزاییه السید الماجد الکریه و الفقیه المتکلم
 الحکیم الامیر سید ابراهیم الی آخره اجازه از تصانیف شریفه اوست کتاب مناجح حکام
 فی شرح مسالک الانعام و شرح اربع الاسلام و کتاب تقصی الاجتهاد فی شرح ذخیره العالی
 و الارشاد و کتاب الدرر الی الثمین فی الرسائل الاربعین و من جملة ما اشتغل علیه کتاب
 رفع الالتباس عن احکام الناس و کتاب قصد السلوک فیما یلک الملک و کتاب البیضاح
 المحجبه فی عل الظهور و مجموعه و کتاب اختیار المذهب فیما یجبه الانسان من الذمیه
 کتاب مواهب الوداد فی موارث الاحفاد و کتاب غایة الاختیار فی مذاکمه الکفار
 و کتاب حکم بیع الوقت و غیره و کتاب نظم البرهان فی احکام الایمان مع شرحه کذاست
 الشذ و مولانا السید ابو الحسن بن السید عبد العزیز بن فخر الدین بن السید
 نعمه الله انجز امری الشوشتری در تحفه العالم مسطور است السید الفاضل الشیخ
 السید ابو الحسن بن السید عبد الله گرامی اختر برج سه درمی و فقیه است و یکتا گهر
 درج برتری و کمرست بعد از فوت والد بزرگوارش مصطفی آری بزم افتادست و شعله
 افر در زنجین افانست بود و تلمذ در خدمت والد بزرگوار خود و خدمت به ارج علیه رسید
 درجه انبیا مجید را با و کن افتاده از ادغام زشت این ملک نایب مقرر گردید و در
 کمر میزد که مردم آغدار از اعالی و ادنی هر یک بر بندار خود و مغرور در تمیز نیک و

بنایت عظیم الشنور و اکثر فرمایندگان از خرد بیگانه اند علم و جمل را در نظر باد درجه مساوی است
 و بر این کتاب مناسبتی افتخار و مبالغات دارند باجمله حکم وراثت و قابلیت منصب جلیل
 شیخ الاسلامی از پیشگاه خان نیکو سیرت محمد کریم خان زند با و مرجوع و بخدمت آن پادشاه
 معزز و محترم و در فن طبابت بقراطه زمان و سرآمد طبای عالی مقام و اخذ فی حکمای اعلیاء
 بود حدسی صاحب و فنی رساد داشت و در هندسه و ریاضی صاحب و دستگاه و در علوم
 دیگر نیز افادت پناه بسی رسائل شریفه مدونه در طب و حساب و ریاضی و در نظایر
 الحساب را در خدمتش خوانده ام شرحی مبسوط بر مفاتیح شروع نمود و در اصل فرستاد
 و با تمام زسیدان نقد کرد که به ریاضی رسید و مخ نوشته شده است و در راه شوال سینه کبزار و
 یکصد و نود و سه ازین سرای قانی بعالم جادوانی انتقال نمود و حسب الوصیه در مقبره
 علیده مدفون گردید بارگاه معروف است و از وجود آند سید محسن سید عبدالعزیز سید محمد
 السید مهدی بن السید عبدالعزیز بن السید نورالدین بن السید نعمت الله بن السید
 الشوشتری برادر سید ابوالحسن سابق الذکر است صاحب تحفه العالم و ذکرش بدین
 آورده السید الفاضل الزاهد الکامل السید مهدی بن سید عبدالعزیز از افاضل روحانکار
 دارنده اولاد و عالمی مقدار اگر چه از اکثر برادران کوچک ترست البتة از علم و تقوی
 او فر بود ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء از اعیان زمان و بعلم و تقوی ناموده و در آن
 استقامتی داشت که تا این زمان کسی را باین دارنگی ندیده ام گنج قارون و شمس
 سیر از آن در نظر والای او قدر ناشاکلی نبود و از فرط علو همت و تقوی با سید حامی عظمای
 برگز آلوده بشاغل و دنیا نشد و بوضع گوشه نشینان معاش می نمود و بکم تقدیر که او را گویا
 شده و هندوستان انگلند بعد از رسیدن باین دیار و ملاحظه کرد از شاعت آثار او و ضاع
 قبح اظهار این مردم بنایت نا اوم و متاسف گردید چند مرتبه بغیر خود بوطن مالوف و آن شد
 میرزا دجادر و دجادر و مرشد آباد و بنگاله اقامت نمود با اینکه حکام و فرماندانان همه بکونه گیما

نسبت باو مرعی میداشتند اما آن بزرگوار همیشه کاره کشت در ان مقام و بس مشتاق بود و چون
 ولایات بنام عام بود و دگر راز و شنیده ام که میفرمود عمری بر انگان درین کشور بر باد
 و آدم چه از آغاز و درو باین ملک تا این زمان که فرزون از بست سال ست مدام غلغلی
 آمد و شد و اوقات مرا ضائع داشته اند و من همیشه بصعوبت تنهائی و رنج یکسکه گرفتار بوده ام
 و اگر گویهی یاغاری سکون گزیده بودم باینهمه گوناگون نجات و عاقلان بستم بملا بودم با بچه و رینه
 صحت و آئین بعد الالف ازین ساری عاریت رخت بر بست اللهم انشر علی شایب
 الوجه و در یکی از بناغات آن شهر مد فون گردید صاحب آن باغ که یکی از اعظم و اخیار بود
 بشرافت مقبره (اسجدی) و تفریه خانه متصل بر قد منورش بنا نهاده و موقوفات بسیار وقف
 آن سرکار نموده در جهات و ایام متبرکه که رسم فرشیه خوانی در آنجا شیوع و آن مرفه مبارک
 مطاف آنردم دست میرزا محمد ضای اصفهانی عیسی مخلص که شاعر شیرین زبان و ارفروز و در
 باین کشور از معاشرین این بی نام و نشان و در استقامت سلیقه متناظر افرانت قطع
 متضمن وفات و در ثبت افتاد

رکن ایمان سید مهدی و رینغ	زین جهان فانی مغرور شد
زین مصیبت بر همه اهل جهان	رو در روشن چون شب بچو شد
زین خراب آباد پرانده و رنج	بر تماشای جهان مامور شد
جبرئیل از بهر دقتش در بهشت	از پی استبرق و کافور شد
از فروغ روح آن عالیشاناب	جنت الماوی سر اسر نور شد
گفت تا رنج و فاقش بر عقل	با علی و مصطفی مشغور شد

و از چهار بسمه مختلف شد یکی در شوشتر سید فرج الله در بنگاله سید حسن سید حسین محمد حسن
 السید محمد شفیع بن السید طالب بن السید نور الدین بن السید نعمت الله الحجازی
 سید عبد اللطیف خان شوشتری که برادرسید موصوف است در کتاب تحفه العالم الفته

ذو الفضل الجبجج و الثانی الرفیع السید محمد شفیع بن السید طالب رحمہ اللہ فرزند خشنویں و اللہ
 بزرگوار و نسبت بہن و دیگر برادران بغایت بیکو کار بودند کا دہم و استقامت سلیقہ
 و جامعیت فنون علیہ خصوصاً ریاضی و اصول فقہ موصوف و تجربہ من الافاضل و معروف
 طبیبش نقاد رائج و کاسد و ناک ناقص و کامل و پیوستہ لطایف غنفا و عربای ہر دیار است
 و دست و پاؤ اش رشک ابر بہار بود و رشو شتر از عم عالی مقدارش سید عبد اللہ
 عربیت و نجوم را استفادہ نمودہ بدرجہ کمال رسید و از انہار و انہ عتبات عربیہ جات گردید
 و فقہ و حدیث را از خدمت شیخ اجل شیخ مہدی فتویٰ و شیخ یوسف بحرانی و اصول را از
 از استاد الافاضل آقا محمد باقر بہبانی اصفہانی و حکمیات را از آقا محمد باقر نیر اہری کہ بصیت
 تبحر و فضیلت ہر یک ازین بزرگواران خافقین ما مال مال دارد و از غایت اشنہار شتفی
 از اوصاف اندکلیل نمودہ و در ارض اقدس کربلا مجاور گردید شیخ مہدی و شیخ یوسف
 مراتب فقہ و حدیث و رجال و ایام اعلام و نکتہ الکلام و از جملہ اخبارین بودند باطلہ
 سید عالم مقام سالہا در خدمت آقا باقر بہبانی تلمذ نمودہ و از برکت الفاسان حیدر و ان
 باعلی درجہ فضیلت صعود نمودہ و در شرح مبسوطی کہ بر مفتاح ملا محمد محسن کاشانی نوشتہ
 اتوا لامقام اورا محمد و معاون و دران اماکن ابرکت و اعزاز پیوستہ ضیاء بخش انجمن
 افاضل و مصاحب انشوران کامل بود و در فن طبابت جالینوس زمان دالگشت نام و
 در استخراج احکام نجومی ید بہینای نمود بعضی جوہ بجانب ہندوستان نخصت فرمودہ بودند
 از ان مقام بشو شتر عود و پانہ از انہار و انہ ارض اقدس کربلای معلی شدہ سکنی و دیار است
 و حق طلبی مشغول شد تا در سنہ یکہزار و یکصد و ہشتاد و شش ہجری کہ مرض طامون از
 قسطنطنیہ اسلامبول بمراق عرب سراپت نمودہ تمامی آن حد و در افر گرفت و غلقق انہوہ
 کہ عدد آنہا را خداوند و بس آن مرض در گذشتند و در بغداد کہ اعظم بلدان عراق عرب است
 و در روز اول ہفتاد ہزار کس مردند و در روز دوم و سوم از حساب در گذشت عتبات

حالیات که شهنش بانامل و علمای و دینیه آنها در گذشتند مگر سعد و دی که فرار کردند و در
 ابرار آنها ناخیزی بودید محمد بن سید زینا که از ادبای روزگار بود تاریخ آنرا الطاعون عظیم
 ویر و چون شد از میرسانید که سینه کپز را و یکصد و پستاد و هفت و اخل شد الطاعون عظیم
 فرمود و آن لمبه ثانی صهره و شهر سحر است کرده سکنه بلاد مشهوره و دیار است و احشام و
 نشین آن فواح همه بگردند القعه سید محمد شفیع موصوف بعد مدتی بتقریب بعضی یار یار
 شوش گردیدند که بجا بجه برادر و دشمن که بخواست بنی اعوام آن وحشت طبعیت بانس
 و حبسیت گراید و راهوار که نیمه راه است مرض ذات الحجب اضافه امراض دیگر گشته
 در راه جادی الاولی اسرار و یاتین بعد الالف با اعلی بآل کشاگردید و داغ حرمان
 بدول افاضل و انتقاد داشت و حسب الوصیت میرزا حسین علیه السلام فون گردید
 حشر الله مع الله فی الدار الاولاد و سید محمد علی که در جوانی با عقب در گذشت سید محمد حسین
 میرزا حسین اصغری لاسل تاریخ و فائز طبعه گفت یک بیت آن است

چون دل بیاورم فتنه زمان تاریخ در دل آمد علیه رضوان الله

سید مرتضی بن سید محمد الطباطبائی البروجردی دی از فاضل اخبار و اعلام
 روزگار و والده ماجده حضرت بحر العلوم آقا سید مهدی طباطبائی است در آئینه صفای
 احوال جناب بحر العلوم طاب ثراه مسطور است که والده ماجده حضرت میرزا محمد
 در بر و جرد که از بلاد عجم است منصب امامت و تاج جاست داشته و علم و ادب و کمال و
 در روح و فتوی و کرامات و مقامات برافراشته میرزا محمود شارح در بحر العلوم و بعضی
 افادات خبر و گفته السید المرتضی کان عالما جلیلا کما شهاده غایره واحد است
 العلماء و لواقف له علی مصنف نوی مجلد فی شرح بعض مباحث صلاوات الکفا
 در شرح فائز جمعی از علما تصانیف او را نشان داده از آنکه خلف ارشدش بحر العلوم مرتضی
 گفته است که میرزا محمد او را در گذرد داشت که از بحر العلوم و سید جواد که جد میرزا محمد

سید مرتضی
 در شرح

شارح در بحر العلوم است بوده اند باجمعه وفاتش قبل از وفات خلفه ارحمه با و بحر العلوم
 چهار سال واقع شده پس بحسب ظاهر وفاتش در سنه ثمان بعد مائین و الف بوده باشد
 لان وفات بحر العلوم کاسبقه من ترجمه در سنه اثنی عشر بعد مائین و الف است
 یکر از فضلا تاریخ وفات او در کلمه مات مرقضی دیگری نوی بجنات العیبره
 یافته مرقد منورش در بملوی جدش در کربلای علی قریب مزارش دای که بلاد واقع است
 فرضی الله عنه و ارضاه استاد اکمل آقا محمد باقر بن اکمل الدین محمد الاحمدهانی
 البهبهانی الحائری ولد و منشا و بهبهان بیای موحده و بی ساکنه و بی موحده
 دیگر قبل از بیای دیگر که از توابع بلاد ایران است و او مدتی در اسخاساکن بود بعد از آن
 بقیه عمر بجاورت کربلای علی متنازگشت وی از اعظم مشایخ علمای دین حسین و کبار
 نقاد و محدثین سند اکثر علمای بای بعد اوالی الآن بلکه سلسله تلمذ جمیع مشایخ ایشان بسوی او
 منقش میشود و لذا بیان ایشان لقب با استاذ اکمل فی الکمل گردیده صاحب تلمذ اعلی اکمل
 معاصر او بود و ذکر شریفش بدینگونه آورده اقا محمد باقر بن اکمل الدین محمد الاحمدهانی
 البهبهانی الحائری تقیه العصر فرید الله هم حید الزمان صد و فضلا و اکذوان
 صاحب الفکر العمیق و الذهن الدقی صرف عمره فی اقتناء العلوم و اکتساب
 المعارف و الدقائق و تکمیل النفس بالعلوم بالحقائق فبجاء الله تعالی باستعداده
 علومه و الراسخه احد منها من المتقدمین و لا یلحق احد من المتأخرین الا بالاحذ
 منه و الرافقه من العلوم مالا عین ذات و لا اذن سمعت له قتها و وقتها
 و وقوعها موقعا فصار الیوم اما فی العلم و کنا للدين و شمسا لا ذال ظلم
 البهائم و بدلا لا زاحه یا جیر العطالة فاستناد طلبته بعلومه و استضاء
 الطالبون بفهمه و استنارت فتاویه کشفاع الشمس فی الاشراف به الله
 ظلاله علی العالمین و امده هم بوجود وجوده الی یوم الدین و در او اخر احوال نجباء

آورده و بالجملة شرح فضل و اخلاق و فضل عبادت ليس في مقدمات و لا بصل اليه
 ممکن است و قدر تناو و تالیف کثيرة و تصانیف غفيرة في العلوم و الخطایرة و الفنون
 الکثيرة الفقه و الرجال و اصول الفقه و هي لشهرتها لا تحتاج الى الذکر و العدة
 و اليوم هو ادم الله ظله الوارف على التاله و الطارف مقیم في ذلك المشهه
 صابر علی مضض لفتن الکائنه لذلك المورخ لصغرها في جنب تلك لفتوحات
 و عدم خطرهما عند ما یرد علیه من العلوم الوارفات و قدر في حق الله مطالعة
 طلعتها المبادكة في سفر الحج في سنة ثمان و سبعين بعد المائة و لا الف نسب الله
 العود الى تلك المشاهدة لفسر حج في المساكن و الملاحة انتهى كلامه ویدر عبد اللطیف
 شوشتری در تحفة العالم بتقریب ذکر سکنه کربلا می طے آورده و ذو المناقب و المفاخر المولى
 محمد باقر البهبهانی رحمه الله ذکر او بتقریبات گذشت و می از اعلام مجتهدین زمان و قلم
 آنجسرد و اوصاف آن علامه بنحوی شرح شکسته و کسور اللسان و از غایت اشتباهی نیاز از
 اوصاف و بیان ست قریب یکصد سال عمر یافت و تمام آن عمر گرانمایه را در آن
 سرزمین بهشت آمین صرف افاده و نشر علوم و ارشاد مردم ساخت اکثر در آن عالم
 محفل که افاده فرمایو و از دستمندان بودم و نیز صاحب تحفة العالم در ضمن احوال برادر
 خود سید محمد شفیع بتقریب ذکر مشایخ و اساتذہ او آورده که آقا محمد باقر بهبهانی از احفاد
 شیخ الحدیث اخوند ملا محمد باقر مجلسی مجتهدی عالیشان و از کبرای اولیای زمان بود قبل از او
 فن اصول را اینقدر رواج نبود بیشتر از فضلالی اخباری و قلیل اصولی یا متوسط میان
 اصول و اخبار بودند آنقدر که اکنون رواج یافته است و رونق بخشیده آن علامه کبر
 و بیان دیگر حالات او خارج از حوصله تحریر است و او خود در اصول و حید عصر و فرقه هر
 بود دوران امکان بر فیضی که عمر او از تسعین گذشته بود و بحدتش رسیده ام چند سال قبل از
 وفات نمود ملا حیدر علی مجلسی در رساله اجازة نسب خود آورده که نسب آقا باقر موسوی

از جانب مادر بلامحمد تقی مجلسی میرسد زیرا که مادرش دختر ملا نورالدین محمد بن ملا صالح
مازندرانی بود و مادر ملا نورالدین دختر ملا محمد تقی مجلسی بود لهذا آقای مذکور در تصانیف
خود ملا محمد تقی و ملا محمد صالح را جد خود گفته است و اخوند ملا محمد باقر مجلسی را خال خود خواند
و ملا ابوعلی کر بلائی تمیزش در منتهی المقال بعد اوصاف و مدائح و القاب آنجناب آورده
و لادش در سنه کهنه را و یکصد و هجده در اصفهان واقع شد و بطه به بیان توطن اختیار کرده
بعده بسوی کر بلائی و گاه گاهی بخاطر شرفش میگذشت که از کر بلا بسوی بعض بلاد منفعت
فرماید پس حضرت امام حسین علیه السلام را بخواب دید که میفرماید کلا دضی ان تخرج
من بلادی بنی راضی نمیشوم باینکه تو از بلاد من بیرون روی پس بجز و دیدن این
خواب عزم با بجزم بر اقامت و مجاورت آن ارض اقدس نموده و در بلاد عراق خصوصا
در نجف اشرف و کر بلائی معلق قبل از آمدنش کثرت اخباریان بود و جملای ایشان بسیار
متصلب و مذکوره گاه یکی از ایشان میخواست که کتابی از تفهیمی اصولیین را بدست بردارد
کتاب را بواسطت جامه بریداشت بجهی که دستش بآن کتاب مس نشود یعنی از شدت
تعصب و عناد بلکه کتب ایشان را بجز مشهورند پس حقتالی بیکت قدم او آن بلاد را از تعصبان
جهال خالی گردانید و مردم از انوار علوم او از ظلمات حیرت رسته بشاهراه هدایت رسیدند
با بجزله نامی مجتهدین عصر وی اخذ استفاده از علوم او نموده اند تصانیف آقا باقر ممدوح
قریب شصت کتاب است از بجزله شرح مفاتیح ملا محسن کاشانی که از ان بجزله شرح ابواب
طهارت و صلوة و صوم و زکوة و خمس بمعرض تالیف سیده است و پس آن کتابی بسیار
نیکوست و دیگر حاشیه کتاب مدارک بر ابواب طهارت و صلوة که در ان بر غفلتها
سید محمد عالمی مصنف کتاب مذکور تبیین فرموده و مصنف مذکور را در خواب دید که از
بغضت خود کرد و اظهار رضای خود بر تنبیهات او فرمود و دیگر از تصانیف او خواسته
و تعلیقات بر کتاب منج المقال فی احوال الرجال تالیف میرزا محمد اسرار آبادی که در ان

تنبیه بر فوائد تحقیقات بسیار نمود و همچنین که علمای متقدمین و متأخرین را اطلاع بر چنین تحقیقات
 میسر نشد و دیگر حاشیه بر شرح ارشاد ملا احمد اردبیلی از اول کتاب التجار تا آخر کتاب است
 و دیگر حاشیه بر کتاب دانی و رساله اجتهاد و اخبار که در آن شبهات دارد و آنرا مندرج
 نموده و رساله در مسأله اصل بر ارب و رساله در بیان جملهای شرعی متعلق بر یاد و ذکر
 چیزهای که آنرا شرعی گمان میکنند و محال آنکه شرعی نیست و دیگر رساله فوائد حائریه مشتمل
 بر آنچه فقیه را معرفت آن ضرورت و رساله فوائد لطفه فوائد حائریه که آنرا فوائد جدیده گویند
 و حاشیه بر عالم الاصول و رساله در طهارت و صلوة که حاوی مسائل شریفه و دقائق
 لطیفه است رساله صغیره فارسیه در احکام زکوة و خمس و رساله مختصره فارسیه در احکام حج و رساله
 جتده فارسیه در معاملات و رساله صغیره در حرمت غنا و رساله صغیره در ذکر قیاس و رساله
 لطیفه در حل شبهه جبر و اختیار و رساله در بیان جمع بین الامادیث و اقسام جمع آن و رساله
 در علیت جمع بین القاطعین که درین مسئله بر شیخ یوسف بحرانی رحمه الله که بر حرمت آن اصرار
 داشت و نکاح و دوسیده از بنی فاطمه را با یک مرد در زمان واحد باطل می انگاشت و رد
 کرده است و رساله مبسوطه دیگر که در همین مسئله است و رساله مختصره دیگر در همین مسئله و رساله الفاظه
 در اصول خمسة و رساله در بطلان عقد با و خضر صغیره بخش عزم علیت نظر بسوی مادرش و محرم
 گردانیدن او و رساله مبسوطه در استحباب صلوة جمعه در ابطال و وجوب یعنی آن و رساله
 دیگر مختصره در مسئله مذکوره و رساله در محبت تعجب در بیان اقسام آن و ذکر اقوال فقها در آن
 و رساله در بیان کیفیت مناظره که او را با یکی از فضلاء الهیست و جماعت در باب محال
 بودن رویت حق تعالی واقع شد و آن فاضل از جواب او عاجز شده و در مسئله رویت
 متوقف شده و دیگر حاشیه بر دیباچه کتاب مفاصل متضمن بر چهار مقاله است مقاله اول در بیان
 اصول معتبره فتاوی کرام مقاله دوم در بیان چیزی که جهال آنرا قیاس می شمارند و محال آنکه
 قیاس نیست مقاله سوم در بیان اجماع ضروری و نظری و بیان آنکه شهرت میان علما

حجت است بانه مقاله چهارم در عدم جواز تقلید است و بیان حکم آن کسی که مجتهد می نبرد
 در رساله در بیان حکم شیره انگوری و تری و مویزی در رساله در بیان حجیت اجماع و اقسام آن
 و دفع شکوک آورده در آن رساله در مسئله عدم اعتبار روایت بلال قبل از زوال حاشیه
 بر کتاب ذخیره و حواشی منفرقه بر کتاب فتاوی و حواشی بر معالم الاصول و حواشی بر رساله
 تهذیب و حواشی بر شرح قواعد و رساله در حکم خونهای که نجاست آن مفوضت در رساله
 در احکام عقود و رساله در اصول اسلام و ایمان و احکام منکر آن و بیان بنی ناصب و سایر
 صغیره در احکام حیض و رساله در بیان اینکه مردم در زمان غیبت امام علیه السلام و دیگر
 کی مجتهد و دیگری مقلد و قسم ثالث هم تصور است بانه در رساله در بیان سبب موسوم شدن
 بعض اولاد ائمه علیهم السلام با اسم خلفای جور و رساله بر حاشیه میرزا جان بر مختصر عضدی که رساله
 و حیزه لطیفه است و سوای این دیگر رسائل و اجوبه مسائل از تالیفات او بسیار است که اگر
 مجتمع شود چندین مجلدات گردد و اکثر آنها بفارسی و ایضا صاحب منتهی المقال آورده
 که جناب مرحوم راد و پسر و یک دختر بود پسر بزرگ ایشان عالم عادل آقا محمد علی صاحب
 کتاب مقایع الفضل و دیگر آقا عبد الحسین و احوال ایشان انتشاره المستعان و پنجم سوم
 خواهد آمد و یک دختر که در جهالت نکاح جناب آقا سید علی طباطبائی علیه الرحمه بود و جمعی کثیر و
 جمعی غیر از جمله ملائمه آنجناب بوده اند که احوال اکثر ایشان در این کتاب انتشار یافته
 مذکور خواهد شد و وفات آنجناب در سال یک هزار و دصد و پنج هجری اتفاق افتاد و پائین
 پای ننهد ای که بلا مدخون گردید تاریخ وفات او چنین یافته اند

گشت از روی درد ناز بخش باقر علم رفته از دنیا

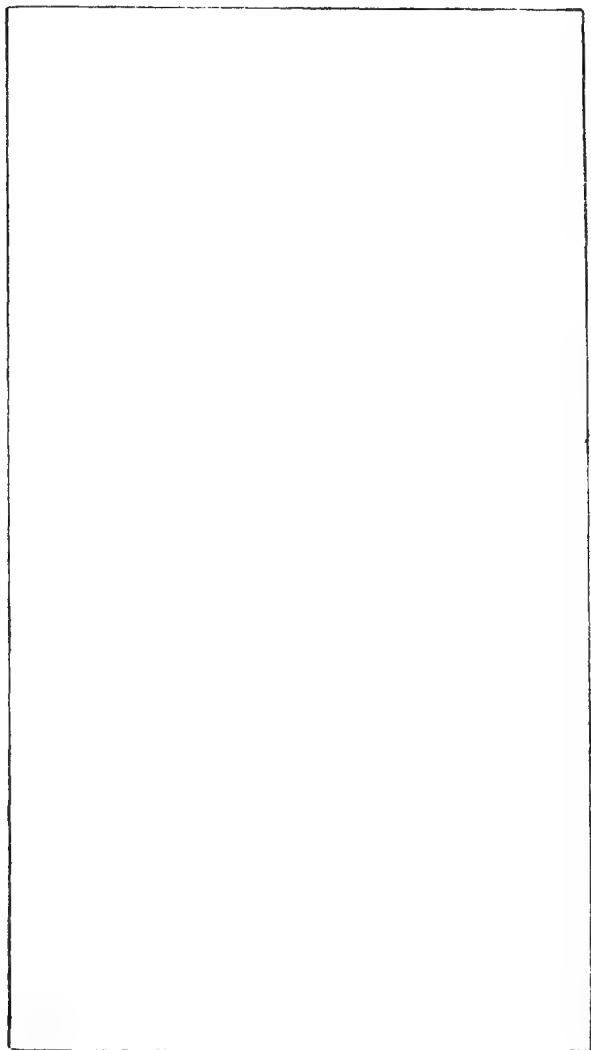
ابن عبد البنی القزوبی الیزوی از معاصرین جناب آقا باقر بهبانی و مولانا بطالع
 آقا سید مهدی طباطبائی علیه الرحمه بود عالمی خیر و فاضلی شریح ماهر فقیه رجال بوده در آنجا
 محمد بن محمد صالح الاجبی که از بعض ملائمه آقا باقر بهبانی یافته تقریب ذکر مشایخ خود آورده

و منهم أساتذة به اجادة عدة من صحابة اعلام و جماعة من فضلائنا الكرام هم
 السيد الحبيب النوري دبرة السادة الاعاظم و نخبة العلماء الاكابر العالم الاعلى
 الورع و الفقيه الفاضل الطالع الامير سيد حسين القروي من مشاهير العلماء الفاضل
 المحقق و الشهير الخیر الملقب جامع العقول و المنقول و مقرر الفروع و الاصول
 عبدة النبي القروي ائصال اليزدي مسكننا بحق روايتهم عن الشريف الماحد
 الكريم و الفقيه المتكلم الحكيم الامير سيد ابراهيم والد السيد حسين المنقو
 باسمه انتهى ما اردنا نقله و از بعض مقامات كتاب تكملة اهل اهل كه از تصانيف شيخ
 موصوف ست ظاهر ميشود كه او از تلامذة سيد محمد صالح حسيني خاتون آبادي و شيخ محمد مفر
 بن عبد الله الكرمي الاصفهاني و اما آقا حسين خونساري بود و ديگر از مشايخ او كه در كتاب
 ذكره رسلوا اند و الله يعلم از تصانيف شريفة اوست كتاب تل اهل مشايخ ذكره كسانكه
 در اهل اهل از معاصرين صاحب تل اهل تروك شده اند كسانكه از متاخرين زمان شيخ
 حرم علي عليه الرحمة اند و كتاب مزبور را با التماس حضرت بحر العلوم تاليف فرموده چنانكه
 در وي باچه ذكر شريف او نموده و گفته اگر چه از مدتي اراده اين امر داشتم كه تكميل كتاب تل اهل
 نايم و سامي باقيمانده را درج سازم لكن بيش از آن نپرداخته بوديم تا آنكه آن اراده متمم شد بحسبكم
 اتجناب كه واجب الاذعان است بحجبت شتافتم و مولانا بحر العلوم طاب ثراه تقریظي مشتمل بر مدح
 و ثنائی الخیر بر كتاب مزبور و در حق صاحبش قلمي فرموده چون بزرگي و جلالت شان شيخ بزرگوار
 ولالت وارد و در بجا ثبت نموده شد و بعد فقيد و فقي الله و له الحمد للتشريف بما املاه
 الشيخ العالم الفاضل و المحقق البدر الكامل طوبى العلم الشاخر و عماد الفضل الراغب اسوة
 العلماء الماضين و قدوة الفضلاء الالين ببقية نوايسل السلف و شيخ مشايخ الخلف
 قطب دائرة الكمال و شمس سماء الفضل و الافضال الشيخ العالم الزكي و المولى
 الاولي المذهب التقي المولى عبدة النبي القروي اليزدي لا زال محمداً صاحب اساسة

الرب العلي وصحابة النبي والولي محفوظا من كيد كل جاهل غبي وعنيد غوي يرحم
 من قال امينا فاجلت فيما املاه نظري ورجدت فيما اسداه بصري جعلت
 الطبل فيه فكري واديره ذكرى فوجدته افضل من لبوس وازين من
 عرس واعذب من الماء وادق من الهواء وقد ملكته من القلوب وسبيته من المطالب شعب
 لقد واقت فضائلك المعالي تهتم معاطف اللفظ التي شيق
 فضضت ختامهن وقلت انة غضضت بهن عن مسك فتيق
 وجمال الطرف منها في رياض كسين بحاسن الزهر الا لا ينق
 شربت به اكوي سا من معاني غنيت بشربهن عز التي حيق
 ولكني حملت بها حقوقا اخاف لثقلهن من العتق وان
 فمن ان نعيم في سر ويدا فلست اطيع كهران الحقوق
 وحمل ما اطيق به نهوضا فان الرقيق البيق بالصدديق
 ولعمري لقد جاد واجاد وبذل المطالب كما اريد منه واراد ولقد
 احبب واشاد بما رسر و افاد رسوما قد اندرست وطولا قد عفت
 ومعاهد قد عطلت وقباب مجد قوضت واركان فضل قد هوت وانقد
 وابنية سوخ قد انقضت وانتقضت فلهذا درختند وجب على العالمين بل
 العالمين شكره وبره فكم احب جميل الذكر ما قدمات ورجع جميل الثناء ما غير
 وفات وكم لي في ذلك من النعم والا يادي على الحاضر والبادي ومن الفواضل
 العوادي على المحفل والنادي ولقد نشر فضائل العلماء والفقهاء وذكر محاسن
 الادباء والاذكياء ونوه بذاكر سكان نروايا الخمول وانا منار فضل من اشرف
 ضوعه على الافول فكان في بمدارس العلم لذلك اهتزت وربت وطربت
 وبجاسن الفضل له قد ازلت وزفت وبجافل الادب قد اسست انست

و کافی بسکات الثری و سرهائى القبو قد ارتقوا معارج الطوبى و البسوا ملابس
 البهاء و التوبى و تباشر بالتهنئة و التبر و طفقوا باللسان الحالى بشده و زما و جمعه هذا المقال
 احييتنا بثنائك السلسال فاذهب بنعمها و دخی السبال
 فى النشأتين لك المهتا و الهنا نيل المنى و الفوز بالمال
 جامع اوراق هم از کتاب مذکور اکثرجا نقل آورده اگر چه کتاب مذکور درین دیار
 نایاب است و آنچه که دستیاب گردیده نسخه ایست سقیم تا حرف ایچم در کتبخانه مولانا شریف
 العلامة السید حامد حسین دام ظلہ العالی بنظر رسیده اما اینهمه در کتاب مزبور احوال کشیم
 در آن منقول گردیده و دیگر کتب رجالیه کمتر بنظر رسیده اخوین کریمین العالم
 العامل میرزا حبیب الله و الفاضل الکامل میرزا ابدایت الله رحمهما
 هر دو برادر زیب دانش و هنر و فضلاء عصر افسر بودند حاج ملا شفیقا در اجازه نو
 آورده که بهر دو بزرگوار در اصفهان بودند و اخوند ملا حسن شفتی دالمحقق ابوالقاسم
 قمی صاحب قوانین الاصول در اوایل تحصیل خدمت این دو بزرگوار را ندانم علوم
 نموده و ایشان حسب الطلب بادشاه عصر خود و ایلای بلده جابلان برای تضاد و حکومت
 در وچ امر شریعت در انجا رفتند و از جانب بادشاه بهمدت شیخ الاسلامی قیام داشتند
 و اخوند ملا حسن مذکور همراه ایشان بود و وصیه مرزا ابدایت الله در حباله نکاح ملا حسن
 و محقق قمی صاحب قوانین از بطن صبیبه مذکورده است و نیز از روضه بهیسه ستفا میشود
 که ملا مرزا حبیب الله موصوف به مادری ملا شفیقا بوده و اخوند ملا حسن الشفیق الجابلا
 منسوب است بسوی شفت و آن موضعی است از مواضع رشت که یکی از بلاد عجم است
 و جابلان بحکم فارسی و بار موحده و قاف در آخر که قریه از توابع قم است اخوند موصوف
 پدر محقق ابوالقاسم صاحب قوانین است ملا شفیقا در ضمن احوال محقق قمی گفته که اخوند ملا
 شفتی دالمحقق مذکور که از اهل شفت بوده از انجا باصفهان برای تحصیل علوم شرعی

و فنون دینی رفت در انجمن پیش عالین عالین کاملین میرزا هدایت الله که جد مادری
 ملا ابوالحسن قمی است و برادر او میرزا حبیب الله جد مادری من تحصیل علوم اشتغال فرمود
 در وقتیکه عالین مذکورین بسوی قریه چالاق رفته بمنصب قضاء و افتا قیام نمودند اخوند گلکار
 همراه ایشان بود و با و خرمیرزا هدایت الله که والد محقق قمی است نکاح کرد و ولادت صاحب
 قوانین در همان بلد واقع شده و همانجا نشو و نما یافت و از والد خود اخذ علوم ادبیه
 نمود و با جملة احسن عالم و فاضل جامع کمال است شهود رزید و عبادات است از تصانیف او کتاب
 بردترة کنگول موسوم بکامر الیالمین است

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله وكفى وسلاماً على عباده الذين اصطفى بحسب سوم از تذکره موسوم به نجوم السماء فی تراجم العلماء و ذکر برخی از افضل واعیان فقها و محدثین و مفسرین و بنده از حالات مستعین و شتتیلین علوم آتة ثالث عشر و بالله اتوکل و اعنصره العالم الربانی مولانا السید محمد مصدق الملقب بحجر العلوم بن مرتضی بن محمد احسنی الحسینی الطباطبائی النجفی البروجردی بروج و شهریت از قلم و علی شکر میان او و بلد که با نشانان مسافت پیر و زه راه زبان اکابر فقها و اعظم علمای مزج و حقیق قاصر علامه شیخ جعفر نجفی صاحب کشف الظهار که از اعظم تلامذة و بحر العلوم بود باین آیات فصاحت آیات او راستوده شعر

لسانی عن احصاء فضلك قاصر جمعت من الاخلاق كل فضيلة يكلفني صبحي نشيد مدحكم نقلت لهم بهمات لست بقاتل وما كنت طلبد المنير بنا عت ولا للسماء بشر اك انت رفيعة	وفكري عزاداك كهات حاسر فلا فضل الا عن جنابك صادر لزعهم اني على ذاك قاصر لشمس الضحى بانتم ضوءك ظاهر لا ابدأ بالنور واللبل عاكر ولا للجوم الزهر من زهد اهر
---	---

وله ايضا في مدح محمد حسن سرها

البلاء اذا وجهت مدح وجدته اذا المدح لا يحلو اذا كان صادقا	معيبا وان كان السليم الغيب ومدحك حاشاة نال الكذب والريب
--	--

و مولانا سید جواد عالمی صاحب مفتاح الکرامه و در معراج تنجیب قصائد بلغیه فرموده و در کفر

آنها اشاره بکرامات مشهوره اش نموده از انجمله قصیده ایست که در آخر آن التماس ملاحظه
مفتاح الکرامه از حضرت بحر العلوم داشته از تقویل نمیدیشیده و در اینجا ثبت مینماید

البطل و نام المخلوق یا خیر مرشد	وانت نظام الوجود فی کل مشهد
وانت امین الله قست بامره	علی الدین الذی بایام محمد
وحجته العمامین کل وصمة	وانته الکبری علی الیوم والغد
وانت جنب الله خازن علمه	وانت وجه الله فی کل مقصد
فقالیت عزتک الا نام ولا ادری	انی کل سر ناقب الذهن یعتدی
تباین فیک الناس اذینت عنهم	فاضحوا و هم ین غا و مهتدی
و بین الناس حارثین و انی	لنا ذرهم فی ذاک غیر منقصد
ففی کل سر من علاک ظاهیر	دلیل کل نحو مبداه یبندی
لک المجرات البینات اقلها	یقدر علی ساقی الهدی کل مقعد
الست الذی اصحی الیهوم بمحجز	نحر و اغناة للجران و للید
واضحوا جمیعاً مسلمین و انهم	جمها بذکرهم کل حابر مسود
یضیقون عزته و تلک بیوتهم	بمحج الذی جموعه بالتعجب
و قاضی قضات القوم ارشادهم	و قد کان صعباً لایلین لمرشد
و قومت ذیع الزکات و کرم لکم	بکذا آیات لکل موحد
و طائفة فحج الطريقة قد عدت	وانتم دهانی غیها کل معتدی
فخیر رأت ما یقطع العذ منکم	تجلی عما بعد طول ترد
و کرم فرقة ضلت فزع اصولها	مرود تو الی الاصل الاصل الموصول
وللجن و الامم الذک شان لکم	قتل مسجدی فادرس کوفان ترشح
و قد حایا حایا فیه ناریة	لهم اند جیش السوء من خاتمه الید

و کرم فیک سرکلا اوج بد کره	مخافتجب طائش لب سمهد
وفی درساک المیون اعدا شاهد	علی سواد الحزن و فی کل شهید
تدبر کئوس العلم من کل غامض	علی کل جبر بالفضائل مرندی
و علامه ندب امام زمانه	و مجتهد فی کل فن مصمد
هم القوم کل القوم الا لایکم	فا فهم ما بین بکرم و لم تد
فیا جبل من قدرة الله بانرا	و جرنندی نادای لوجوبه بنده
مدحتک لانی رجوتک المعنی	وان غاض فری من طریقه مثله
ولکنی عایت فیک شمائل	عرفت بها عرف النبی محمدا
وقد صنف المولی کتابا بایمتکم	یفوق جمیع الکتب کل مقصد
و کرمتم الارشاد بالنبا واجیا	صلاح کبابی الکتبای فی یدی
فان تلخظوا زاد نبلا و رفعة	و بالغیت یعد همرا کل قد نذا
ولا زالت الامام یاربها	نروح علیکم بالسر و تفتندی

و جمیع من سوال بسیاری از فضایل زمان و اجلای علمای عالیشان و در مدح آنجناب فصاحت
و غشاسته بلینه که بیرون از احاطه توصیف و تعریف اند گفته اند نسب شریفش از جانب پدر
حضرت امام حسن علیه السلام و از جانب مادر حضرت امام حسین علیه السلام می رسد زیرا که
از جانب پدر منسوب بوده اند بسید ابراهیم طباطبائی بن اسماعیل الدیاج بن ابراهیم العمرین
احسن المثنی بن الامام الحسن المجتبی علیه السلام و مادر ابراهیم بن حسن مثنی جناب فاطمه زهرا
سید الشهدا ابو صاحب مثنی المقال بعد مدح و ثناء آنجناب گفته که و لا و نش و کر بلائی
در شب جمعه ماه شوال سنه خمس و خمسمین بعد المائة و الالف و اثنی عشر بموت والد خود که عالم
بر بزرگوار و صالح و نیکوکار بود و بخدمت جمعی از کبار علما که از جمله ایشان شیخ یوسف بحرانی باشد
خفیس مودود با بنیف شرف رفته بشاگردی جمعی از علمای آنجا که از جمله ایشان شیخ

فتویٰ و شیخ محمد تقی ذوقی و غیره بودند بهره یاب شد باز بکر بلا مراجعت نموده بخدمت
آقا باقر بهبانی با اشتغال علوم پرداخت و باز بخت رفته اقامت در زید کنون خانه مبارک
محل حال علم و مغز فحول فصل است و آنجناب بعد از آقا باقر بهبانی پیشوای علمای
عراق و سید فضلالی علی الاطلاق است علمای آن بلاد التجاسوی ایشان ارند و عظام
آن نواح اخذ علوم از خدمتش نمایند آنجناب کعبه علمی است که طی مراحل بسوی
او میگذرد و بحر هواج فضائی است که ساحل آن در نمی یابند و باینکه کرامات ظاهره و آیات
باهره که از او بوقوع آمده و شائع و ذائع است که در زمانیکه آنجناب در حجاز تشریف
داشت جمعی کثیر از قوم یهود بشاهده بر این کرامات آنجناب ایمان آوردند و والد ماجدش
در شب ولادت شریفش بخواب دید که حضرت امام رضا علیه السلام شمی را با محمد بن
اسمعیل بن یزید که از اصحاب اختیار آنحضرت بود فرستاد و آن شیخ را بر بام خانه اش برافروخته
پس روشنی آن بلند شد که پایش را در خاک نمیتوان کرد و نظر بر وقت دیدنش تحسین
میشد و زبان حالش میگوید ما هذا بشیر ز المحمود طایبانی که از برادر زادگان بزرگوار علم است
و در فوایح شمس در زهقه بعد نقل عبارت صاحب منشی المقال که ترجمه اش گذشت می فرماید
اقول ومن کراماته المنشرة حکایة فتح انفال الرضة المقدسة الفردیة الشابعة فی
الاصفاح والده اثره علی السن الفضلاء الثقات بعد وفاته حیث خذ العهد من رآه علی
عدمه لا برز حال الحیوة و قریب من ذلک حکایة السرداب معتمدا مفصله عن بعض العلماء
الثقات نقله عن غیره و همی معرفة من خذک ما اشتهر من نیاحة الجن علی طایفه
فی السرداب المتوفی فیہ بل خدمته و له و اخذهم العلوم منه درج قصه ای علم و عمل و درج
آنجناب بمندی بود که در آئینه حقما از جناب مولانا السید دلا علی طایفه نقل است که در ایام عبودیت
آنجناب بسیار فاضل الانوار ائمه الهما علیه السلام از زبان سیدی باوقار از سادات
اہل خطه که آتش سید حسن و از سالها مجاور در وضع مقدسه غرویہ بودند شنید که میگفت

اگر درین زمان جناب بحر العلوم دعوی عصمت نماید احدی را مجال قدح و جرح و تزلزل
 و بهم نقل ست که در بنگا سیکه آن قلیله زمان دارد که منظره بود و در آنجا اهل قلیله ای میفرمود
 شخصی از بعض فضلای اهل سنت سوال کرد که این سید اگر چه از چهار مذهب اهل سنت
 می نماید اما معلوم نیست که از مذاهب اربعه سنیان کدام مذهب را اختیار کرده است آن
 فاضل در جوابش گفت که این نمیدانم بی اینکه در امر معلوم و یقین است که اگر سید مذاهب
 خاص را سوای مذهب اربعه اختیار نماید و در آن استدلال فرماید کسی از اهل تشیع باز
 او اقدام نمیتوان کرد و حق اینست که فضائل و کرامات و خوارق عادات آن عالیجناب
 بیرون از حد و احصاست اگر کسی استقصا خواسته باشد کتابی جداگانه باید نگاشت
 تحفة العالم بتقریب ذکر ساکنین نجف اشرف آورده سید طلیل المناقب عظیم القدر سید
 محمد مهدی طباطبائی بر وجودی از اکابر فقهای زمان و اعظم محدثین دوران و در جمیع علوم
 معقول و منقول دسج اتباع و بیجا نیست و تقوی فرید اصقاع بود و چند سال در حریرین شیراز
 مجاور و به مذاهب اربعه مدرس بود و با تحقیقات تشریفیه و مصنفات عالیله از آثار قلم آن امام
 بهام بیادگار است و در او اثر سبب من مفرط و بیماری خفقان از افاده علوم و دامنه غزلت
 داشت و بمطالعه و تالیفات بقدر طاقت می پرداخت انتی و ناث انتخاب و سینه
 اثنتی عَشْرَة بعد المائتین و الالف واقع شد و عمر تفرش تقریباً پنجاه و هفت سال بود و در
 عرب و عجم در مرثیه و تاریخ او قطعات و قصائد غزلیات نموده اند از جمله بیک دوست

افقصار میرود

عجب نمی ست که ازین صیقلگاه بسینه خون شد و بیرون چشم ز بزم رفت
 خرد چو سال و ناث از توجبت بادی کو سخی مهدی صاحب نشان عالم رفت
 لفظ دی برای تعیید است که عدد آن بر مصرعه اخیر می افزایند تا عدد مذکور حاصل شود و از جمله
 اولاد امجاد آن برگزیده رب عباد جناب قدسی القاب ملا ملک آباد است

عالمی حضرت مجمع علوم و دینی و متبع معارف یقینی آقا محمد رضا علیہ الرحمہ و یک صبیہ خذره کہ در
جبال عقد جناب سید محمد خلف اکبر جناب آقا سید علی طباطبائی بوده از مصنفاتش کما ضبط
میرزا محمود الطباطبائی فی کتابہ المواہب السنیہ فی شرح الدرۃ المنظومۃ حیث قال برز
الدرۃ المنظومۃ و ہو کتاب جلیل لواقف لدی منظومہ کا صحاب و غیرہم علی نظیر و عدیل
و قد نظم فی مدحہا الفاضل اکرم الشیخ محمد علی الاعصر شرح ما یبلغ ثمانیۃ عشر بیتا اولہا
درة علم ہی ما یدرہ الدہر
فاتحة الکتاب ما بین السور

و لدی الفقہ ککاب المصایح و ککاب الہدایۃ اقتصر فیہ علی لب الفتوی لہ یدرہ منہ الا القلیل
من الطہارۃ و رسالۃ فی ماسک الحج تنسب لہ و رسالۃ فی تحریر العصور الزبیدی و الاختیار
علی الذخیرۃ حکما بعض مشایخنا و الی کلان لواقف علیہ و لد ککاب رجالی حقق فیہ
احوال جماعۃ من الرواة و العلماء یرید علی عشرۃ الاف بیت و لد فی الاصول شرح علی الوافی
لہ یعل مثله فی البسط و التحقیق و نقل الاقوال و الادلۃ علی غلط رشیق الا انہ لہ یدرہ منہ
الا القلیل و مر الفحی ل من اذ عن بانہ لو لم لک الاصول و لد فوائد فی الاصول جیدۃ
مشغلۃ علی فوائد جمہ و مباحث مہمہ و الظاہر انہا کالمصایح منتظمۃ من الملتقطات بین
بعہ و فائدہ و لد مرانی فی واقعة الطف ابتداء

اللہ اکبر ما ذا الحادث الجبل قد نزلزل سہل الارض الجبل

و لد قصیدۃ بالغۃ فی المناقب و المثالب رد علی بعض النواصب تبلغ مائتین و خمسۃ
و ستین بیتا و لہ رد و دیالغۃ علی ابن حجر العسقلانی انکراۃ القائم فی تولد ما ان للشرایک
و مرانی جیدۃ فی رآء و لدہ المرحوم و بعض الادب و اجل اهل عصۃ و لد قصیدۃ و مانیۃ معروفۃ جیدۃ
یلحہ و غیر ذلک من الکلام المنظوم السید الاہل میرزا یوسف البزرجی از اجلہ
علمای وین ست فخر المجتہدین لما اتای در بندہ در اکسیر العبادات ان مرحوم را در تلامذہ
حضرت مجد الدین آقا باقر بہانی اعلیٰ الد مقامہ شروہ الشیخ حسین المشہر بن الہنجری

در اکبر العبادات و در ابین الفاظ ستوده الفاضل الكامل والعامل الثقة لا تنقی المشتهر
 بكونه صاحب المدرجات العالیة والمقامات المتعالیة الشیخ حسین المشتهر بابن
 الجف التبریزی الذی کان من اجل اصحاب السید الاجل ذی المناقب الکثیرة و
 المفخر الوفیه المسمی بحجر العلوم الراقی من الفقه الی اعلی الراقی محمد محمد
 ابن ابی ذر الراقی از اکابر علمای قم نابودیش علامه زمان ملا اسمیل الخاجی نامت سال
 تحصیل علوم و فنون شش سال داشت و نزد بسیاری از علمای ماهرین تردد و میفرمود و عادی ^{علیه السلام}
 سیار فنون ریاضی از هندسه و حساب هیئت و علوم ادبیه از معانی و بیان و غیر آن گردید و در علم
 قیاسیه مهارت یافت و بلکه بهر پید انود با بجز جناب موصوف و رفقه و حدیث از ملا ذوقا با قریباً
 طاب ثراه می باشد کایظهم من عوائل الاحوال از تصانیف اوست کتاب عمدة الشیخ و کتاب
 مناسک کتبه در احکام حج و کتاب شکلات العلوم که کتابی است عجیب تقریر یافته بسیار و کتاب
 محرق القلوب در مصائب امام حسین علیه السلام و کتاب لوامع الاحکام در ساله در فقه فارسی
 و مشنوی طائر قدسی السید علی بن السید محمد بن السید نور الدین بن السید
 نعمته الله البحر ازمی در فقه العالم مسطور است السید الولی السید علی بن السید محمد بکارم
 اخلاق ظاهری و باطنی محلی و از صفات فیمه برآورد مجلس آرائی در نگین جمعی کل همیشه بار و عالم
 از کتب خلق او گلزار بود با کتساب کمالات صوری و مننوی و خصای ستوده نفسانی متنازه و چشم
 اعیان و عاظم چون مردم دیده با غار و در فهمیدن شعر فارسی و رسیدن به نیک و بد آن فی اناناز
 و شعرای عصر و سخن سنجی او در این تراز بود و اگر چه غنی گفت اما شعر درست و سخن برادر مذاق عجیب اثر
 بود هر روز به هنگام عصر شعر می خواند مولانا قاضی مولی محمد جواد بن ملا مومن شمس متولی مسجد جامع که او نیز شاعر
 شیرین زبان و در فن تاریخ زبده اشراال و اقران بود و سایر شعر او در منزل او منقذ می شدند
 و هر کس اینچه تازه خیال کرده بود و بخدمتش می نمود و بگی رد و قبول او را مسلمی داشتند و نجوم
 و استخراج تقاویم کوکب و دقیقه یاب و در هیئت و ریاضی ثانی بطلیوس و جابا سب در آرد و

جنی و احکام نجومی مهر جهان تاب و تابودمد استخراج دران نواح بان دالاجاب بود معرفت
 التعمیم و رساله در اصطراب و رساله در هیئت بنجیت او خنده ام چند سال قبل ازین
 بلا علی انتقال نمود السید طلیب بن السید محمد را در سید علی سابق الذکر است صاحب
 تحفه العالم آورده که سید موصوف عالمی عاقل قدر و در اکثری از علوم خاصه در نحو و منطق
 و در بعضی فضاکی کثیر بود کسب فضائل از سید زین الدین علیه الرحمه نمود و در عراق فارس و گیلان
 که همیشه مشغون بدانشمندی و اعلام اند بفضیلت صحبت بسیاری از آنها رسیده بنایت هموار
 از عباد و وزگاری بود در حاکم حسین در حین مجاورت پیدشت جادوان انتقال نمود و الله جل و
 مع الله علامه اولاد امجاد او سید جعفر سید مهدی سید محمد سید اسد الله مولانا آقا
 محمد سید آبادی سید آباد از اعظم مملات دار السلطنه اصفهان که بنایت ممد و بلطافت
 آید و هو مشهور بدولت آن برگزیده رب غفور است که مراتب فضیلتش کالتشخیص و سلاله
 آفاق را نورانی دارد و بی نیاز از ادصاف و بیان است کذا فی تحفه العالم از تلامذه آقای
 موصوف سید اسمعیل بن سید مرتضی بن نور الدین بن سید نعمت الله جزائری است
 که ذکرش خواهد آمد انشاء الله مولانا العلامة المیرزا محمد مهدی بن ابی القاسم
 الموسوی الشهرستانی الحاکمی اصل وطن آغنا ب شهرستان ست فنیج شین عجبه
 و سکون با و فتح راه ممل و سکون بین ممل و نامی دو نقطه بالا قبل از الف و نون در آخر که
 از بلاد مشهوره خراسان و عجم است بعد از ان مجاورت کر بلای ممل اختیار فرموده و در همان
 جای اقدس مدفن یافت نسب شریفش بحضرت امام موسی کاظم علیه السلام میرسد از جد علما
 کرام و فضایل عالی مقام بود و علوم بنجیت شیخ یوسف بحرینی و دیگر فقها نموده و از ایشان اجازه
 ردایت داشت در تحفه العالم مسطور است که میرزا موصوف از اعظم فاضل نامدار و علامه
 جلیل المقدار است و در تندیب اخلاق و تکمیل نفس نافض آفتد رکوشیده است که مزیدی بر آن
 مقصود نیست شهرستان خلق عظیمش سواد اعظم عالم ملکوت و بحر بیکران دست و دیرا نوالش

جرعه بخش سکنان دیر ناسوت معرفت علوم الهی روم دهند و ایران و بجاخت روانی مردم
 یکنانه دوران است با آنکه عمر از بهفتاد تجاوز نموده و عرش نشامن بود و آثار شگفتی و هر م از
 کمال و ملال و ضعف قوای نفسانی و عنصری اصلا با و راه نیافته بود و در بدایت عالی شان جهان
 افتاده از تبه ضلال و زشتی اوضاع و احوال آیند یار اطلالی کمال و احوال کافی و تفسیر
 صفاتی را جمعی در خدمت تلمذ می نمودن هم از مستفیدان آن مفضل ارم نباشد بودم استغفر
 از جمله اولاد اجداد میرزا موصوف میرزا محمد حسین معروف به آقا بزرگ بود که بعد وفات آنجناب
 دار دهند و شان شده و مجید را باد کن هم رسیده و فائش در سینه خسته و شرمه الماسین و
 الالف اتفاق افتاد و بعضی شعر تاراج و فائش را درین مصراع یافته اند از بنیامین آل محمد
 آقا احمد سببانی در کتاب مرآة الاحوال بتقریب ذکر علای کر بلای منقلب و ذکر سوختن سال
 بکمر او و دو صد و پانزده آورده که دوران او ان عالیجناب مقدس انقاب فضائل مآب
 سلاله الاطیاب عمده المحققین و زبدة المذققین ملاذ خرد و نجا مضاعف موم و مغفوف میرزا محمد مهدی
 شهرستانی موسوی طالب ثراه در ان ارض اقدس رحمت ایزدی پیوست و غار مصیبتش در لهما
 غالیان نشست جنازه او را با ناله آه و رایوان پیش روی شهدای سعد او روان شریف
 مدفون گردند و نغمه الم و بغیر آن مولانا المیرزا محمد رفیع بن محمد شفیع مستوفی الممالک
 صاحب تحفة العالم آورده که میرزا موصوف از افاضل اعلام و اکابر عالم مقام بود و در فنون
 علیه خصوص در مقولات و دستگاهی عالی داشت و در خدا شناسی و در دینی با اینکه در
 دنیا صاحب جاه و خیر بود و شبهه و نظیر داشت و در نجاشی مسوخ شد و نیز از کتاب مزبور
 مستفاد میشود که وطن میرزا موصوف بلدة آذربایجان است مولانا السید عبدالکریم
 بن السید جواد بن السید عبدالعزیز بن السید نورالدین بن السید محمد بن السید محمد بن
 صاحب تحفة العالم آورده السید العظیم و الفضل العظیم السید عبدالکریم فاضل خیر و عالمی
 بی نظیر و سرآمد پارسایان و عباد و سخیل اصحاب کرامت و سداد و آکنه از علم

خاصه فقه و حدیث امام همام و در مجاهدات و ریاضات و قوت عبادت از کبرای ولیای عالم بقا
 و از سن مبنا تا سن رحلت که از شصت تجاوز عمر یافت و تحصیل معارف و مینه آبله با و خوشه
 علوم و فنون طلبی با عقلا و بنایات کریم النفس و دارسته و بسی قانع و می ساخته بود شرح کیفیت
 سلوک و ریاضات آن مجاهد مقامی عظیم باید و تفصیل آن در حوصله تحریر نمی آید و اگر در کلیات
 و آنچه در نوشته میشود مسامحه نمود نیز دفتر با آن مشحون گردد با جملله بعد از آنکه به سن چنانچ سال
 رسید جد و الای او سید عبدالمند بربیت او همت گماشت و او را بر حوم سید زین الدین
 پسر و خطی و سوادی بهر ساند و شروع بعزیمت نمود بعد از استفاده مبادی از سید میرزا
 آن و الا مقام خود تعلیم او پرداخت بسهل فاصله آن بزرگوار رحلت نمود چون با استعداد و
 و بقوت مطالعه و مذاکره و استفاده از بعضی اعمام کرام بر انب علیا ارتقا یافت از ابتدا
 نشو و نما خلوت بزم اشغال غالب بود از مزجیت مردم حتی از مشاکلت و معاشرت اعمام
 و سلسله عالی شان خود نیز دامن کشیده گوشه نشینی اختیار نمود و در بر روی مرتبه عبادت
 و حق طلبی بسر میبرد مدت تابش اکت فرزند اکبر او سید محمد در خدمتش استفاده نمود و هم ام دین
 ظرف ایام هرگز ندیدیم که از امور سنونه از صوم و صلوة و دعوات با ثوره چیزی از وفوت
 شود و یا فطی که در شریع مذموم باشد از دست میزد حتی در افعال مباحه نیز با احتیاط بود
 یک مرتبه زیارت ائمه ائمه عراق رفتی و چندی توقف نمودی و از علماء مجتهدین آن اماکن کسب
 کردی از آنجا محمد باقر بهبانی و سید محمد مهدی طباطبائی بر و جردی که از اعلام افاضل سمو
 امکان و سر آمد مجتهدین عالیشان بود و اجازه عامه تحصیل نموده و در نگاری بفرست احرام
 گذاشتند و در سفر مشهد مقدس ضوی از استاد الحکام میرزا محمد مهدی خراسانی بقصد فرصت
 استفاده حکایات نمود اما آن بزرگوار را بتعلیم و تعلم علمی و ریاضیات رغبی نبود اخباری مذیب
 و از فقهائى نظام و در فتاوی بنایت محتاط بود و از قبول هدایا و احسان از مردم حتی از کرام
 خلق اندوستان احترازی تمام داشت و بقمه نان جوین که از بعضی اراضی موردی با دست

می ساخت و حق با او بود چه بر فرض محال هرگاه نفس بلند هست تن پستی در دهد و جلالت
 قدر ضرورت گردن نه در طریق تحصیل از وجه ستوده درین جزو زمان ناباب و مقبول است
 و زبونی مقدور گرام نه و اگر از دنیا طلبی منظور بود و اینست بد دیگران سببه سخاوتمندانه
 از دنیا و گذشتن آن چیز نیست که در دست تمام خلق است با نامصقات بسیار
 در هر فن از آثار ظلم فیض ششم و هفتم عالم یادگار است که متذکر آنها نیستیم و اکثری بعد برآمدن
 من از آن دیار تالیف شده اند تا من بودم شرح مخفی بر الفیه ابن مالک در نحو نوشته بود
 و چند رساله در فقه که هر یک ابو جعفر در بی نظیر نیست نوشته بود و دو سال قبل از وفاتش از وفور
 اشفاق اناناده مکتوبی در بنگاله از آن علامه سید امان معلوم شد که نه شوشتر باشند
 متفیس نزدی انتقال و در آن مکان بزرگست و اعزاز سکن گزیده با احترام و اجلال فاو
 و نشر علوم و رضای خالق متعال اشتغال دارد یک سال قبل ازین فوئش مسوع شد که در آن
 روضه خلد مثال افون گردید و طوبی که حسن سبب اولاد اجماع و سید فاضل بن محمد سید علی حسین سید حسن
 مولف گوید که چون سال اتمام کتاب تحفه العالم کبیر از دو صده و شانزده هجری است
 بنا بر آن تقریباً وفات مولانا در حدود و شصت و شصت بعد الف و المائین بوده باشد
 والعلم عند الله مولانا السید عبد الرزاق بن السید بهاء الدین بن السید
 عبد العزیز بن السید نور الدین بن السید نعمت الله البخاری الشوشتری
 فاضله خیر و زاهدی بے نظیر بود قبل از استکمال کمالات یحسانی در گذشت
 اگر فرصت یافته بود یکی از فضلاء ما بمقدار و در سلک بارسایان بگو اطلعه بشمار آمد
 از دغاف شد و پس سید محمد سمیع سید ایوب العلماء فی فضیل حسین خان الکشمیری
 معروف به خان علامه است و زناج معین السعاده مسطور است که متشاور مولد شش
 دار السطی کشمیر لاهور و نشو و نما و شایعان آباد و دوزک فضا الش و دیار شرقی مشهور
 نام دارد و علم معقول و منقول هر دو را فی داشته و در جمیع علوم متداوله جامع گردیده

بجز او را ثالث معلوم خوانند بنیاید و اگر عقل حاوی عشر دانندی زبید و سید عبد اللطیف
 که از دوستان و معاشران خان موصوف بود در تحفه العالم نوشته که وی از اعاظم
 فضیلتی نامدار و سواد علمای روزگار و در جمیع فنون علمی فاضلی بی نظیر و علامه
 تحریر بود و خاصه در حکمای و الهیات افلاطون عصر و ارسطوی دهر می نمود و چند
 در شاهجهان آباد از خدمت علمای عصر و در بنارس از انقاس فیلسوف اعظم
 و امام اکرم شیخ اعلی شیخ محمد علی حزین استفاده علوم نموده بدرجه علیا و مرتبه بلند رسیده
 و حسن تقریر و بیان افادات رشک چهره بلبل هزار دوستان در بهار ان و حشرت افزا
 تقه کبک دری و در کوهساران شگفته طبع او چون خنده سحر گاهی نور آگین و جامع علوم
 اولین و آخرین و در تشیع عالی و نور ولای ائمه اطهار صلوات الله علیهم از سیاهی و لایع
 وحدت ذهن و سرعت انتقالش بنابه سیف قاطع و مکارم اخلاق پسندیده ظاهر و باطن را
 جامع و در تمامی این کشور نور فضیلت او ساطع بود و بجابت روحانی مردمان بی نیاز
 و زود انایان فرنگ و مردمان بافرنگ چون روح روان با کرام و اعزاز
 مرحله می پیود و حق این است که مراتب فضائل و مناقب او را مقامی عظیم است
 عمری و یک نیتان قلم باید تا شمه از اوصاف او را نگار و زبان عربی و فارسی
 و انگریزی و رومی که زبان علمی فرق فرنگ و هر کس از فرنگیان را تالیف کتابی
 منظور باشد آن زبان نصیف می کند و آن را لاتی می نیز گویند مانند زبان عربی
 نسبت به علمای عجم زبان رومی را نیز در فرنگ همان منزلت است و یونانی را نیکو گفتی
 و خواندی و نوشتی و باین سبب بسیاری از کتب علمی فرنگ ابعربی ترجمه نموده است
 و خود نیز تالیفات دارد از انجمله از آثار فضل اوست شرحی بر مخروطات ایونیوس
 و در ساله مدون در جبر و معالیه کی شمل بر مل جبری و یکی متضمن مل جبری و هندسه
 و شرحی بر مخروطات دیونال و مخروطات مسن در طبیی مباحثات و مطاله نقد

حواشی و تعلیقات بر کتب حدیث و فقه فریقین و حکایات اسلامی و سایر علوم نگاشته است
 که احصای آنها غیر و کثیر فاضلی را میسر شده است سزااست که بنده و هندیان با بطنهار
 اودم از فضل و دانش زنند و بوجود او اختیار کنند و دیگر هر قدر فلک بگردد چون او دیگری را
 بر صفت ظهور نیاورد و شمه از طور معاش و طرز سلوک او این است که یکپاس از روز برآمده
 از خواب برخاسته جمعی از تلامذه که ریاضی خوان بودند می آمدند و استفاده می نمودند
 تا نزدیک بظهر ایشان که رفته بودند بید و باز دید انگلیسیه و اجرای کارهایی که با و تعلق داشت
 می پرداخت و مردم رفت و آمدی نمودند و گاه گاهی خود نیز بیرون میرفت تا عصر
 که جمعی دیگر از تلامذه که بقیه امامیه مشغول بودند استفاده میکردند و نماز ظهرین را ادا نمیدادند
 آنگاه قدری طعام می خورد و بعد از برداشتن سفره چند کس که فقه حنفی میخوانند حاضر میشدند
 و استفاده میکردند شام که شده بود نماز عشاءین ادا و کبخی کیه و تنهاکه بجز کتب چیزی دیگر
 نزدیک او نبود بمطالعه و خوض در مسائل دقیقه نظری مشغول میشد تا طلوع صبح صلوات
 نماز صبح را کردی و بخوابگاه رفتی و دو سه کس خواننده خوش آواز نوکر داشت ایشان همه
 بآهسته تار و چهار تار بر آشکری و زمره مشغول می شدند تا بخواب میرفت یکپاس خوابیدی
 و بیدار شدی و نیز از آن کیمت به طعام دیگر چیزی بدین نیکی داشت و شبها مره بر بزم نمی نهاد
 اطباء و ارازمین همه خوض در مسائل و کثرت مطالعه منع و زجر می نمودند و فائده نداشت
 و چون آنها اهل اختیار و یک فرزندان کل حسین خان از وجود آمده آن ضعیفه در گذشت و دیگر
 روی زنی را ندید تا وفات نمود و بجز سماع امری دیگر که منافعی شمع باشد از ندیده ام سخن
 تا به فیض صحبت او بودم منافرات او ضاع این کشور چندین معلوم نمی شدند اگر چه
 در خدمتش کتابی بخصوص ننوخته ام لکن نبره استاد مشفق و در هر طایفه آنقدر مطالب
 علمی و مسائل غامضه علمی و نقلی از او استفاده کرده ام که حق ایادی و شکر نعم او بر زبان
 طلاقت بیان و قلم کمور اللسان ادا نکرد و چون بامر و کالت از جانب مثل آصف الدوله

رئیس بے مانند میامور بود اسباب تحمل و دور باش باطنی درجه نیکوئی داشت با بطور
 که شیوه دنیا داران خاصه اعظم هندوستان ست بر خود نهستی و با ادنی سلوک
 برابری نمودی و بعلم و فضل نیز افتخار نکردی و با پست رتبه ترین طلبه بفرستی و شکسته
 طبعی بودی چند سال قبل ازین آصف الدوله او را بکهنه طلب فرمود و نیابت خود را
 بشکلیف و اصرار داد و با اینکه مدام کاره آن کار به هیچ ستوده بتقدیم رسانید که
 می فرمود که از نیابت آنقدر بکنک آمد دادم که میخواهم سحر بگذارم مرا با نیابت
 پنهان و در میان چه مناسبت کسی که تمام عمر را بصحبت علما و فضلا و کتب دانشمندان
 بطلان و خوض در علوم سپه برده باشد باین مردم عوام که درین دولت را جمیت
 دارند چگونه تواند گذرانید و دران زمان نیز حجاب و دربان و علمه نگاه نمی داشت
 هر کس میخواست باو میرسد و باین سبب در بارگاه او از آمدن باب حواج آمد و شد
 و شوار بود و ناچار به اجرات آن کار صبری نمود تا آنکه آصف الدوله جامع تلخ مرگ
 از دست ساقی اهل نوشید و زمان دولت او سپری گردید و نوبت ریاست حاکم
 بپادشاه و نواب سعادت علی خان رسید از ان کار استفاد هر قدر نواب مذکور
 حاج و ابرام نمود و مقبول نیفتاد باز به ملکه برگشته و خانه خود گوشه منزل خویش سبک
 نشست و در بر روی مردم بیگانه و ارباب دنیا که هجوم می آوردند به سبب و بطلان کتب
 و افاده می گذرانید تا در ابتدا ی سنه اربعه عشره بعد الف و المائتین یاری فالج و
 مایعویا عارض او گردید اطباء هر فرقه معاجمه می نمودند و یکی متفق اللفظ بودند که اکثریت
 مطالعه و وقت در مسائل حکمی باین مرض مبتلا شده و چون در ملکه از معاجمه فائده بیشتر
 نگشت بقصد قبیل آب هوای بگرای سمت لکنو گردید از بنارس گذشته و نارسیده
 به لکنو در هجدهم شوال سنه ختمه عشره بعد الف و المائتین بلا اعلی انتقال نمود ^{الله} خوشه
 مع اولیاء کلاطها و صاحب مفتاح التواریخ نوشته که از جمله مصنفات آن گایان زاده

یکی در بیت کهای فزنگ و دوشنم دیگر و صناعت جبر و مقابله و در عهد نواب سعادت علیخان
 بگلته رفته هنگام معادوت باین گلته و مرشد آباد بتاریخ پانزدهم شهر شوال سال ۱۱۸۵ هجری
 درگذشت شاه محمد اجل اله آبادی و زنا رخ و فالتش این قصیده نظم کرده بخند خد شاعر
 در بخت می شود

در هزار و دصد و دوازدهم	شده چون فضل قاور قدوس
خان عالمقام والا جاہ	اشرف و انفس خدات نفوس
آن فضل حسین خان یعنی	زده بر کشور امارت کوس
نائب اصطفی زمان گردید	رفت نامش زبند تا مدروس
آشنایان بند و بست کرده بملک	که بملکش نمانده یک سال کوس
بعد چندی بملک مشفق رفت	خورید و تسلی او زد کوس
گشت از شرق چون بجانب غرب	بای شد مطلع جهان منکوس
آفتاب شرف غروب نمود	نیزه ز گشت این جهان بکوس
دو صد و یک هزار و پانزدهم	مه شوال و ساعت منکوس
بود تاریخ ماه پانزدهم	طالع روزگار شد منکوس
که بناگاه آن عسکرمثل	بسوی ملک آخرت زد کوس
یک جهان رفت به استقبال	عالمی در امید شد مایوس
مثل او گردش زمانه ندید	صاحب ننگ صاحب بکوس
سر بشاکر دیش فرو بردند	یکه تا زاوستانا بطلیموس
در فغان دگر فغان و فتم	از قلاطون و دیقوری و سوس
برزبان بود یاد ادهردم	چه صراح و صحاح و چه قاموس
رای مشایبان و اشداقین	پیش در ایش چو پای نامحسوس

داشت او در خزانة علم چنان بوسلے زمانة خود بود صاحب دین و صاحب سلام نیک و بد را نیک گذارد حیف آنکه بر قائم و سمر نشست گرچه پسند سال نار بخش	که ندید و بخواب یکا و س علم او پیش علم او چو درس یشک و ریب چون محقق طوس آه از گردش سپهر موس دارد از خاک گوری لبوس با سر حیف و غم گوا فوس
---	---

صاحب تحفة العالم آورده کمین برادر خان موصوف سام اند خان نیز دانشمند بیدیل
فاضلی مدیم السیمست در حجر تربیت آن بزرگوار نشو و نما یافته و از استفاده علوم نموده است
الشیخ ابو علی بن محمد بن اسمعیل بن عبد الجبار بن سعد الدین الحاکمری
از مخبرین تلامذة آقا باقریهانی است و بخدمت آقا سید علی طباطبائی که ذکرش خواهد آمد نیز
نمذ داشت کمال تجرد و در اصول فقه خصوصاً در علم رجال از کتاب منتهی المقال او
ظاهر و باهرست چون شیخ مزبور بکفایت خود ابو علی معروف بود و لهذا در او اواخر کتاب
مزبور در باب کفایت با ترجمه احوال خود قرار داده و گفته که نسب من بنا بر آنچه پدرم ذکر
می نمود بسوی شیخ رئیس ابو علی سینا که شیخ فلاسفه اسلامین است و استاد حکمای ایزدین بود
می رسد و من در ماه ذیحجه سنه یک هزار و یکصد و پنجاه و نه هجری در کر بلا متولد شدم و کمتر از
دوازده سال بودم که پدرم وفات یافت مدتی بخدمت استادین خود آقا باقریهانی
و آقا سید علی طباطبائی تحصیل علوم پرداختم گمانکه اکثر اوقات تخلل در تحصیل واقع میشد بسبب
انواع بطالت و تطل بفرایم مواضع احوال و نهضت نمودن و فرود آمدن در آن پس
وقتی در حجاز بودم و سالی در بین و گاهی در راه و زمانی در وطن آری تکلمشی اقامه و للعلم
اوقات از مصنفات اوست رساله در رد اخبارین موسوم بقدر اللالی البیته فی الرد علی
الطائفة الخبیة و دیگر ترجمه رساله مناسک الحج که از تالیفات آقا باقریهانی طاب ثراه است

عبارت فارسی و ترجمه رساله دیگر که در ماسک حج است از مصنفات آقا محمد علی خلیف آقا
 بهبانی در ساله فارسی در طهارت و صلوة و صوم که آنرا شرح مختصر فی معروف
 به شرح کبیر انتخاب نموده و موسوم بزهر الریاض ساخته زیرا که شرح مزبور سی بر ریاض المسائل
 و دیگر رساله در ذکر واجبات حج و محرمات و مکروهات است که آن هم از شرح
 مزبور اختصار نموده و دیگر کتابی است که در آن رد مصنف نوافض الزوافض نموده
 فرزندان بهندش شیخ علی که او نیز از افاضل عصر بود بر مائیه کتاب منقح المقال بمقام ترجمه
 پدر خود شیخ موصوف عبارت فی نوشته که محصلش این است که جناب شیخ وقت معاود
 از سفر حج بخانه خود نرسیده و در نجف اشرف در سینه عشر عبد المائتین الالف
 بدار البقا کوچ فرمود پس الله روحه السید عبد الهادی بن السید عبد الله
 بن السید نور الدین بن السید نعمه الله الخیر اترمی الشوشتری در حقیقه العالم
 مسطور است المتأدب باداب المبادی السید عبد الهادی بن سید عبد الله
 بعلم منقول و معقول فتاویات فی فقه و احکام و انجاش مطالب کافه نام سیدی عالیجناب
 و در اکثری از فنون علمی حلال نمود امض حقایق خاصه در فقه و حدیث که باستحقاق و استقلال
 فائق است تا حال که عماد بهشت و ترقی نموده و می از نشر علوم دینیته نیاسوده و بجهت الله که
 ناصین تحریه و حیات مستد آرای بزم افاضت و روزگاری بعزت و اعتناء داروا اللهم
 احفظنا و احرسه اولاد امجاد و سیدیم الدین سید نعمه الله سید باقر اولاد السید کاظم
 بن السید محمد بن السید نور الدین بن السید نعمه الله الخیر اترمی الشوشتری
 در حقیقه العالم مسطور است السید الزاهد العالم السید کاظم وی از افاضل زمان و سلاله اشخاصان
 بفضائل صوری و منوی موصوف و بعلم تقوی معروف از سن صبا تا در شوق شوق بودم
 در اکثری از مباهشات با من و ساد و یار و نو از بود در سپهر فضائل و مناقب مزبوره
 و در قوت ایمان و ریاضات ثانی سلطان آباد است سالهای دراز که با او معاشر بودم

هرگز فکری که در شیخ مکر و دوا باشد از نودیده ام با وجود جوانی دنیا و مستلکات آن در نظر او بی مقدار
 و با او در مدارج درویشی و قناعت کیشی بذروه علیا است در شوشه طری مقدمات نموده
 روانه ارض اقدس کربلای مطهره و در آن بلده فله مثال از فضلالی نامدار و علمای عظام
 اصول فقه و حدیث را استفاده نموده بر مراتب بلند رسید پس از آنجا ما زمر خراسان و
 تأمین بخیر که زیاده از پانزده شانزده سال است در مشهد رضوی از خدمت فیلسوف
 اعظم مرزا مهدی که از غایت اشتهار بی نیاز از اظهار است با استفاده حکیمات و الیات
 مشغول وصیت فضاالش در آن نواح بلند او ازده است السید العلامة میرزا
 محمد مهدی بن بهایت الله الموسوی الاصفهانی المشهدی الملقب
 بالشهید الرابع نسب شریفش با امام موسی کاظم علیه السلام میرسد اصل وطن و مولد آنجناب
 بلده اصفهان است و بمجاورت مشهد رضوی مشوب با سخای اقدس شد و بهانجامشاد
 یافت از اعظم علماء و مشایخ بلاد و فضلاء بود مراتب فقہی و علمی کاشمش و وسط النهار بود و یاد
 آنکار است و مستغنی از اظهار و تحصیل علوم از عظامی مشایخ مانند آقا باقر بهبانی و زبده
 المحدثین شیخ مهدی فتونی طاب ثراهما فرموده از تصانیف شریفه اش شش مجلد است
 بر کتاب دروس شهید اول علیه الرحمه که مین العلماء شهسوار و متداول بین الجمهور است
 میرزا اوصوف از جناب سید محمد حسین بن ملا صالح که در اصفهان شیخ الاسلام و دختر زاده
 مولانا خانو از مجلس علیه الرحمه است نیز و ابیت دارد قصه شهادت آنجناب بنابر آنچه در تذکره
 العلماء قوم است این است که نادر مرزا میر و نادر شاه مشهد مقدس را در محاصره کرد و نادر مرزا دروازه
 داشت چون فتح علی شاه قاجار بر و خروج نموده مشهد مقدس را محاصره کرد و نادر مرزا دروازه
 قلعه را بنده ساخت و روزی چند برین گذشت پس اهل مشهد از جفت بند شدن دروازه آذیت
 بسیار رسید لاجرم استفاده به میرزا اوصوف آوردند میرزا پیام بنادر مرزا فرستاد که اهل
 محاصره صلح کن و دروازه را بکشاکش کنیم بجان رسید و اندام مرزا قبول نکرد و آخر کار

جناب سید ابراهیم فرمود که بعضی از اهل مشهد بدون اجازت تا در مرز آن دروازه را کشتاوند چون نادور مرز را بنیشت
 مطلع شد گمان کرد که سید اهل محاصره سازش داشته ایشان را بجهت محاصره طلبیده داشته است فی القوم ششم آمد
 با شمشیر برهنه پیش میرزا سید گویند که میرزا آنوقت در صحن مشهد مقدس بتلاوت قرآن مجید مصروف بودند پس
 نادور مرز گفت ای سید تو دشمن ما را به محاصره ما و حکومت اینجا طلبیده فرمود که من هرگز چنین نکردم
 نادور را قبول نداشت و همان صحن مقدس بچند ضرب شمشیر محجوج ساخت مردمان از عفت آمده آن
 ملعون را دور کردند و همان جراحت های کاری که داشت روز سوم ازین درافانی بنیم ما و ادانی حلت
 فرمود بعضی گویند که آن ملعون همان ساعت آنجناب را شهید نمود و خود را ظالمیرون رفته راه فرار پیمود
 تا آنکه اهل محاصره او را بدست آوردند و قتل رسانیدند و دفن آنجناب پشت سرمردم و حضرت امام رضا
 علیه الاف التحية والتنا واقع است مسموع شد که از اولاد آنجناب میرزا هدایت الله و میرزا جواد و میرزا داود
 و هر سه مجتهد و عالم وقت خود بودند تصانیف انیقه از ایشان سیاد کار دارند و از فرزندان میرزا هدایت الله
 موصوف میرزا مکرری و جناب میرزا ششم که اقامت جمعه و جماعت داشته و در مشهد مقدس به ذات والا صفات
 ایشان بود سید ابوتراب بن سید عبد الله بن نور الدین بن العلامة السید نعمته الله
 البحر ازمی الشوشتری و رتبه العالم سطور است که سید موصوف و علوم مبادی و فقه و رسالک خواه
 و در شوشتر تدریس و امامت یکی از ساجد جزو اختصاص دارد اولاد او سید عبد الله سید زکی السید
 اسمعیل بن قاضی بن نور الدین بن السید نعمته الله البحر ازمی الشوشتری از افاضل علم
 و علمای ذوی الاحترام بود صاحب تنقه العالم که از جناب سید تلند داشته فاش تفصیل نگاشته
 و اینجا بقدر ضرورت ثبت افتاد السید الجلیل الزاهد النبیل السید اسمعیل بن السید قاضی قلم از اوصاف
 کمالش بمجوز و انکسار اعتراف دارد حاوی انواع فضائل و تقاؤد اتقیای کامل مهربان و پاک مجد و علا
 و اختر تابان آسمان علم و تقوی و در علوم عقلی و نقلی امام همام و از افاضل علمای اعلام است در شوشتر
 فقه و حدیث را از والد بزرگوار خود استفاده نموده روانه اصفهان و در آن بلده مدت پانزده شانزده
 سال از علمای آن زمان مانند قدوة الحکماء و اسوة العرفاء آقا محمد سید اباد و سائر مشایخ فاضل

تکمیل نموده با وج فضاوت صاعده گردید و بقای که بایست رسید پس از آنجا به شوشتر باز گشت و در آنجا
 والد بزرگوارش در حیات بود تدریس و ارشاد مشغول گشت و در سخن گفتن و حسن تقریر بیل نیرادستان
 و شگفتگی طبعش رشک گلهای خیران ست گوی سبقت از بهکنان و از افاضل بانام و نشان ر بوده
 و بصیقل سعادت و ریاضت زنگ کلفت از آئینه خاطر زده و بعد از چند س که والدش بجلار اعلیٰ بال کشا
 گردید اوست جمعه و جماعت بالتماس جمهورانام با و رسید و روز کار به هدایت مردم و تدریس و ایصال
 گشتگان بادی ضلالت بجا و تهتیم بکمال عزت و منزلت داشت پس از مدتی در مدرسه چپ
 او دینی بهر سید و مدت پنج شش ماه بزرگ میشد و سر و انمی کرد و در غمی شد از شدت و جمع آن بزرگوار
 بهیقرار از حرکت عاجز و بر ستر بیماری افتاده بود استادان ماهر بر ولاد و سائر تدابیر معالجه
 می کردند اما فائده پذیر نبود بالاخره یکی از جراحان نادان بے تحاشا در آن نیشتر و او اندیکه یکی از
 ریگهای مفصل رسید و آن رگ منقطع گردید بعد از پنج بسیار که چند ماه دیگر بیک پهلو افتاده و چرک
 دریم از آن جاری بود التیام یافت اما پانزین نمی رسید و بے اعانت چوکان که در زیر بغل گیر و قادر
 بر راه رفتن نبود و دیگر هر چه تدبیر نمودن حتی جراحان فرنگ را که درین پیشه شهر آفاق اند از عصر و طلبه
 معالجه کردند و سودی نبخشید و چنان آن پاسبان کوتاه و عاقل ماند آن بزرگوار بعد ازین بلیه از وسایل بزرگی
 بالمره معرض و با فاد و علوم هم چندان التفات نکرد و گوشه منزل خویش نمود و از دروازه پسندید و باین
 سبب هم آن اشتها را که فرومایه تران از منزلت و راجوسیه خود نمائی میسر آمد و خدش را حاصل نشد
 و باین گفتاگر ده از شوشتر قطع علائق کرده روانه غنایات عرش در جات و در کالین علیهما السلام و
 سائر روضات بهشت تمثال به معاشرت افاضل و انبیا کرام رداست اللهم بارک لعمره و فضل اولاده
 امجاد و سید عزیز الدین سید نعمه الدین سید رضی سید صادق سید مصطفی سیدی السید محمد حسن بن ابی
 ابوالحسن بن السید عبداللہ بن نورالدین بن نعمه الدین سیدی الشوشتری در شرف
 العالم سطوت ذوالکرام و الحاسن السید محسن بن السید ابوالحسن بحکم در اثنای ملاذ الاسلام و بهر کار
 اخلاق سیدی عالی مقام و مرجع اکابر مقام و در نظر سلاطین باشکوه چون نور مدینه با حق تعالی

بقدر فرصت کسب فضائل و تحصیل علوم از سید زین العابدین و والد بزرگوارش نموده فطانت و
 ذکاوت عالی و اردو جمع اخلاق فاضله و تمکلی باوصاف شریفه مجلس آرائے و طلاق لسان او
 مشهور عالم و در ارحام پرور سے زبده اولاد آدم در فوشتن مراسلات عربی فصیح عمده و شتاب بخشی
 بسالمین و محتاجین مسیح هدایت مکاتباتی که از جانب خود و والدش و بعضی امرای آن نواح
 بموالیان عرب نوشته بلاغت آموز مستعدان آفاق و اسحق در انشاء عربی کلاش باطلاتی
 است منتسب علیل شیخ الاسلامی از سلاطین عصر از پیشگاه شهنشاه مجبته انامی و دیندار فخر علی
 شاه قاجار با و منوفست و بآئین ستوده بتقدیم می رساند و عید الدشمن شوق طلبه است
 جریمین و اورا گریبان گیر شده بان سعادت غفلی بهره گردید باقارب و بنی اعمام مخصوص بار اتم اتم
 عاطفتی وارد و در ابتدا سے جلوس این خدیو پیمال خود بار دوی کیوان پوی ارتحال و بادشاه و نگاه
 با عزت و جلال او کوشید تا در اینجا بود و مقرب بزم حضور و مراحمش ماند و راه او به جلو نگاه ظهور
 سید سید زلیفه معتد به حسب الاستدعای او بجهت سادات ذوی الارحام و طلبه از عصر رجاء و هشام
 معین گردید اولاد امجاد و سید ابوالحسن معروف بسید آغائی سید محمد رضا سید محمد حسین سید عبدالکیم
 اتقی نقلا من تحفه العالم مولانا السید محمد بن عبدالکریم بن جوادی بن عبدالمدین نور الدین بن
 السید نعمت الدین السحر ائری الشکوشتری صاحب تحفه العالم آورده السید فاضل الدار و حب
 العارف الکامل المودع السید محمد سلازمین فاندان و یادگار آن افاضل و ایشان منله انوار باری و
 نظرات کمالی گوهرش هو اور دریا سے عرفان و از اعلام اصحاب ایمان فضائل نمایه و باطنی
 جامع و نور شهود از سیمای اولایع ست از ایام رضاء آثار ریش و بزرگی از انیمه و پیدا بود و بیان
 سبب والد بزرگوارش خود تعلیم او رغبت و بهر چهار پنج سالگی شریع تعلیم نمود و در دو
 سال صاحب خط و سواد و راغب بهدایه و ایشاد شد کتب بسیاری از نظم و شعر خواند و بر سائل
 صورت و نحو شغول گردید در حدیث و فقه و سرعت انتقال تا این زمان کسی را مثل او ندیده ام و بحدیث
 و آله خود تحصیل علم چنان مستغرق بود که بنیای مستندات آن حتی با کتاب بعضی از سید ضروریه شد

التفات نمی نمود و بالتاس والین باقل بایقنع اکتفای فرمود و حسن بیشت ساکنی باشاره والدش
 بتجود فرات قرآن مشغول و حسن فراتش مرغوب اسماع گردید و در اندک زمانی انقدر از علوم مختلفه
 و فنون تشسته بمطالعه او درآمد که مکرر کسی از مخلصین را میسر آمده باشد باجملة تعالی جناب بعد
 از آنکه از والدینیک اختر و علمای نواح شوشتر ترقه و حدیث و باقی علوم عربیت را فرا گرفت
 روانه عقبات عرش درجات گردید در آنوقت مرحوم میرزا خوی سید محمد شفیع در ارض اقدس کربلا
 مجاور بود از وره و او مطلع شده او را بخانه برد و بجهت تربیت و تعلیم او را بخدمت مشایخ فضلا
 مانند آقا سید عظیم و میر سید علی الهلبانی مشهور بکوکچک که از افاضل زمان و کفیه و حدیث و اصول و
 رجال سرآمد اشغال و اقران ست سپرد و اسباب ما محتاج از کتب مدونه مبسوطه در فقه و سایر ضروریات
 بجهت او سرانجام و تربیت او کو شیدا و نیز در آن شهر روان پرور خط مشال افاض انفس آن بزرگوار را
 بمهر کمال سید و فضیلت شهر آفاق گردید البته تالیفات شائسته داشته باشد که مر معلوم نیست
 پس عود بشوشتر نموده آنجناب آرای محفل افادت گشت بخلاف سلیقه فقهای ظاهر و والد میرزا شوش
 با میدانی که غایت شرف طلبه و انظار نماید با حکام و اعیان که کمال ادب را معرفی دارند آمد و رفت و اوج
 در صفای طینت و صافی طوبیت و وسعت مشرب از نوادر روزگار و از عوام و فروع و لیگان متعطر و نیز است
 و بعض مسائل مشروعه و حکمی را با مشاهدات و عقاید صوفیه انطباق داده بمذاق عرفا و ارباب تجربه و فقهی
 عظیم دارد و در اصلاح و تزکیه نفس آنقدر مبالغه و اتفات مینماید که زبان اربیان آن قاصر است
 شنیدیم که در سفر حجاز بعد از آنکه سعادت زیارت حرمین در مراجعت بکربین که یکی از بنادر سواحل دیار
 عمان واقع بود و مترسک اصر و جمیع اکابر علمای عامه است افتاده با نقیها و فضلا آن منافرات
 بسیار نموده بر بر خلیف آمده است حالیا در شوشتر و الاحمکه جد عالی مقام میناست ملاذالاسلام ائین
 مهات و مرجع انام با فاده و حق طلبی روزگاری با سایش و انتظام دارد و یک سپاس از دین و دین آمده است
 مولیٰ سنا حیدر علی بن عزیز الدین محمد تقی بن محمد کاظم بن عزیز الدین اخوند
 ملا محمد تقی المجلسی الاصفهانی النظیری العالی از تالیفات او که بنظر جامع ادب و اهل

اجازه است که برای فرزندان خود ملا محمد علی و ملا کاظم و ملا محمد تقی و ملا غزیز السعد و ملا صالح و برای پسر
 عم خود ملا حسن بن نوشته و فی الجمله مبسوط است و از انتخب از اجازه کبیر شیخ یوسف بجرانی که معروف
 به نوکرة البحرین است نموده و در آن نسب خود و مع اقارب و اولاد و احفاد و اجداد خود هم مذکور ساخته
 و لاؤش بروز سه شنبه یکم ماه رمضان ۱۲۳۵ است و از بعین بعد الالف و المائت و وقع شده و فرغ
 از تحریر اجازه مذکوره يوم الجمعة یکم محرم سنه خمس بعد المائتین و الالف اتفاق افتاد و در کتاب العقیل
 در ترجمه لایحه موصوف آورده که او از فضلاء معروف و عالم فقیه و منشی و ادیب و حافظ و ماهر بود
 و در کتاب خود در ضمن اجازه مذکوره بنویسند و ره اجازه فی الفاضل العلامة السید المعز المکره شینخا
 المعظم الامیر عبد الباقي بن المرحوم المغفور العلامة امیر محمد حسین بن بنت الخلق
 العلامة السید محمد باقر المجلسی ابن الفاضل الامیر محمد صدق بن الامیر عبد الواسع الحسینی
 قدس الله ارحمه و ایتة جمیع الاخبار المانقذة و الادعیة المشهورة و غیر المشهورة و غیر
 اجازه کما اجازت له اجازه و سکت له و ایتة مکتبة الادعیة و الاخبار سیم الکتاب الایمة
 و بیایه الانوار الصحیفة السیما دية و سایر الصحف و کتب الاثار جمیع ما صنف و الاسلام من مصنفات
 الخاضع العارفون العلم من التفسیر و الحدیث و الدعاء و الرجال و الکلام و الاصولین و فروع
 الفقه و التبیوید و المعانی و البیان و البدیع و الصرف و النحو و اللغة و المیزان و غیرهم کما لم یخل
 فی علوم الدین و الایمان بل کل مقروءاته و سموعاته و محاضراته و مناوالاته و اجازه استحق اجازه
 عن مشائخ الکرام منها ما اخبره فلامه و سماعاً و اجازه استاذة العلامة و والده الفهامة شیخ
 الاسلام المسماة الامیر محمد حسین المربوب عن جمیع غفیر من مشائخ العظام منهم حیدر العلامة
 الام و جد جدک الفاضل میرزا محمد تقی ایضاً عن اصحاب و اصحاب الانوار رئیس الشیعة و مرجع الشریعة
 المحترمة آیت الله فی العلمین الخیر من کتف المعانی و الحقائق نقاش الجواهر المؤید بالتأیید القد
 السی الجلیل محمد باقر المجلسی عن عدة من مشائخ العظام و الفضلاء الکرام منهم والده العالم الخیر
 المدقق الفهامة الموقر محمد تقی زین العابدین الاصفهانی و منهم شیخ الفاضل حسن علی التستری و سید

الحکام الامیر فرید الدین النائی فی السحر العالم محمد تاسم القهیانی العالم الصالح المولود محمد شریف
 الروید شریف عن العالمیز الفاضلایز الغنیی عن التوصیف بهاء الملة والذین محمد بن حسین بن عبد
 الحکیم بن المولود عبد السم بن الحسبیه التستری آقا محمد بهمان سبط استاذ کل در کتاب مرآت الاحل جهان نام آورده عالیجناب
 فضائل ماب علامه فامه میرزا حیدر علی قلم از اوصاف کمالش بجز و انکسار ستعرفت معاضی انواع فضائل
 و نقایصه اتقیاسی کامل در علوم عقلی و نقلی امام بهام و از افاضل علمای اعلام بوده است
 و در دار السلطنت اصفهان مدتی مرجع خاص و عام و مجامع کافه انام بود و در حفظ انساب
 سلسله علیهم جویم مہارت تامہ داشتند درین اوقات بسراے جاودانی ارجحال فرمود پنج پسر
 و دو دختر از ایشان مخلص شده است اما پسر بایکی عالی جناب میرزا محمد علی که از صبیہ جناب
 میرزا ابوطالب عم آن مرحوم است و چهار دیگر میرزا محمد کاظم و میرزا محمد تقی و میرزا عزیز الدین و میرزا
 محمد صالح ملقب باقا بزرگ است و دو صبیہ از طیلد دیگر که دختر عالی جناب غفران ماب آقا محمد ابدی
 بن آقا محمد علی بن آقا محمد ابدی بن الفاضل العلامة المولود محمد صالح مازندرانی متولد شده اند
 مولانا آقا محمد علی بن آقا باقر البہمانی از شاہیر فقہا و علما بود و کتاب منشی
 المقال سطور است که آقا باقر بہمانی را دو پسر متقی و پرہیزگار و فقیہ و عالم و عامل اند لکن پسر
 بزرگ کہ آقا محمد علی است در وقت نظر وجودت فہم و صفائی ذہن بدرجہ غایت و مرتبہ نہایت رسیدہ
 و در سایر علوم از اصول تفسیر و تالیف و عربیت و فقه و رجال و حدیث سجد کمال فاخر گشته و لا بدش
 در کربلا بی سالی و سندانج و اربعین بعدائت و الف واقعت شد و بخدمت پدر خود در ایام آقا تشریف
 و بہمان مشغول تحصیل علم ماند بعد از آن ہمراہ آنجناب بکربلا آمد و سالہ چند در آنجا مصروف و درس
 و تدریس و افادہ و تصنیف و تالیف بسوی کاظمین رفت و مدتی در آنجا قیام نمود الحال در دیار حرم
 تشریف دارد سید عبد اللطیف خان شہ شیری در تحفہ العالم تقریب ذکر باشندگان بلکہ کہ انشا بان
 آورده کہ از اعلام آشہر بود فاضل علامہ آقا محمد علی بن آقا محمد باقر بہمانی کہ از افاضل نامداران زمان
 اشتہار بہ نیاز از انہا است محققہ عالیشان و عالمی بانام و نشان است امامت مجتہد و جماعت با او

بود از اصول و فروع مذاهب اربعه عامه اطلاعی کهمال داشت رسائل بسیاری بقلم موهبت قلم
 و بود و قدح آن مذہب نگاشته که هر یک فنون بلاغت را جامع و در نظر خصم بداندیش سیف
 قاطع است در آن شهر باجلال و اکرام و او فائز با سائنش و انتظام داشت استدلالی خان حاکم آنجا
 و تنظیم و توقیر او باقصی الفایده می کوشید و در اجراء حدود و او امر و نوای تسلطش کهمال بود شری
 مبسوط بر مفتاح مولانا محسن وارد در فن عبادات و اخلاق بسطی عظیم داده است و بغایت منفع نوشته
 است جمعی بهباشته آن و جمعی بخودن معالم الاصول و من لایحضره الفقیه که بتدش مشغول بودند
 و من در آن مجالس از مستفیدین بودم بمن عاطفت بسیاری داشت و از سرعت انتقال
 من و بدینین و تاسن حاضر نمی شدم لب با فاده نمی کشود و از رساله ملا حیدر علی مجلسی ظاهر
 میشود که والده آقا محمد علی عمه آقا سید محمدی طباطبائی بود و او تاسن خمس و اتمین و الف
 که تاریخ اتمام رساله است بقید حیات بود و الله تعالی افاضه مذکور چهار دلاذکور داشت که بنویز
 صلح و سداد و فضل و رشاد و تصدق بودند آقا محمد جعفر آقا محمد اسمعیل آقا محمود آقا احمد که در ۱۲۰۳
 بلاد هندوستان آمده بود و از جمله تصانیف آقا محمد علی موصوف رساله ایست و طبعت جمیع میان
 و وزن فاطمیه است و رسائل نمسه و مناسک سج و کتاب مقام الفضل که در آن مسائل فقیه
 و رسائل شریقه اجمع کرده و حاشیه بر کتاب مدارک و شرح مفتاح که هر دو اتمام مانده و چند جز
 در تحقیق احوال رجال اے غیر ذلک من الرسائل آقا عبدالحسین بن آقا باقر البهبهانی
 اسحاق کرمی جامع علوم و کمالات صوری و منوی و ستجمع صفات طاهری و باطنی بود و فضل و
 کمالتش بدرج رسیده که والدینا مدرکش استاد الکمل در حیات خود ارجاع مسائل برای دستخط بوی
 می نمود و مدار المہام این رتبه و الامقام می بود و آنجناب بعد وفات پدر و برادر خود مدتی بسیار در حیات
 بود و فاضل احمد آقا محمد بن آقا محمد علی که برادر زاده آنجناب است در کتاب مرآة الاحوال میفرماید
 هالی جناب مقدس و محلی القاب فضائل و کمالات الکتاب علامه الزمان و حیدر و در آن مجتهد فاضل
 و فقیه روشن ضمیر جامع المعقول و المنقول حاوی الفروع و الاصول البرهن کل شین ذوالنائب

والفخر آقا عبدالحسین بن آقا محمد باقر مد ظله العالی عم بزرگوار فقیر فاضلیست مخیر و عالمی بے نظیر سرآمد
 بارسایان و عباد و سرخیل اصحاب کرامت و سداوست و در اکثر از علم خاصه فقه و اصول امام
 بهام در مجاهدات و ریاضات و قوت عبادت آنکه اے او یار عالی مقام و بغایت کریم النفس
 و ارسنه و بسن قانع و میسانته است شرح کیفیت سلوک و ریاضات آن مجاهد را مقامی عظیم باید
 و تفصیل آن در حوصله تحریر نمی آید اگر شمه بطور علمای دنیا و ارقار را با اعظم هر دیار رسم مراسلات
 و کتابت نامه برقرار می داشت و متوجه امور فقه و غیرت و مبرات می شد ظاهر آنست که نام آن
 عالی مقام در رشته و ارفاقین بر اکثر علمای اعلام می شد لکن بجهت آنکه او گوشه گیری و گریختن
 از دنیا را پسندید حتی آنست که جمیع وجهات بخدمت رسیده است که اغلب ناس بنام آن زبده انام مطلع
 نمیشدند تا بمقدار فضیلت چه رسد ولادت با سعادت ظاهر و زبده به بیان اتفاق افتاد و در خدمت
 جد بزرگوار ایستادم شرح عید را استغاده نموده و در حضرت آن مرحوم مرجع انام و در اخذ فتاوی و احکام
 شده اجازه بوسیله بانیشان دادند و مردم را بر رجوع دست نهادند از خدمتش حکم فرمودند و از آنکه واکه اکثر
 بر جمیع ایزدی بیعت بندگان و حیدر زمان میرزا محمد یزدانی و جناب تخی الاغلب قایم سید علی بابا
 با سایر علما و مشایخ از خدمتش فخرش نمودند که در مقام آن جنت مکان نماز شغل نموده و از احوال بسیار چند روزی
 مستغولی شد و خلق بر غبت تمام حاضری شدند چون مدت دو ماه قریب گذشت بر قوت نمود و فرمود که امانت
 مقامی عظیم و تحمل آن بر من مشکلست مولانا السید علی بن محمد علی بن ابی المعالی
 الوعظی بن ابی المعالی الکبیر الحسینی الطباطبائی السامری نسب انشرف
 طریقه پدر به ابراهیم طباطبائی که از فرزندان حسن نشینی بود و از جانب مادر با فاطمه بنت سید الشهدا علیه السلام
 میسر و از دنیا مادرش سید محمد علی معروف باقا سید بود و خواهر آقا باقر بهائی بعقد خود داشت که
 که مادر جناب محمد و مست و جد آقا سید فاضل خیر امیر ابو المعالی ملقب بکبیر که داماد صالح مازندرانی
 بود و سه پسر داشت سوم ایشان ابو المعالی صغیر که ملقب بکبیر بود و از آقا سید بود و یک دختر که در
 حلقه فاضله و عظامه مشرف بود و از او خواهری داشت و از او خواهری داشت و از او خواهری داشت و از او خواهری داشت

بود و مادر ملا نورالدین وزیر مادر ابوالعالی و قمر الامام محمد تقی مجلس بود و هر دو وجه کسب صاحب
 ترجمه از جانب مادر بلامحمد تقی مجلس می رسد و همین وجه در تصانیف خود تعبیر از و بلفظ جهنده و نیز
 از جمله درج قرب و انتصافش بجناب آقا باقر است که صبیحه انتخاب در عقد تزویج خود داشت
 و از جناب آقا و دیگر علمای کبار اجازه روایت احادیث دارد و سید عبد اللطیف خان شوشتری
 در تحفه العالم بتعریف ذکر علمای عراق آورده و دیگر فاضل علامه عالی شان میر سید علی مشهور کچک
 که صیت فنیستش در صاغ خلک کج بین وساحت خبرای زمین چیده مستغنی از از نیاز است شریعی بسط
 مختصر نافع و بطریق نوشته است که مقدار فضل او از آن ظاهر و هویدا است بتدیس آن مشغول
 بود گاه گاهی من هم حاضر بودم و می شنیدم وقت بسیاری مفرموده اصل و ماخذ مسائل را نوشته
 بموقع خود بنظر میست و از عزت گزینان و خلوت طلبان است و صاحب منتهی المقال بدو توصیف
 از جناب آورده که ولادت شرفش در شهید کاظمین تبایخ و از دهم ربیع الاول سنه احدى و ثنین
 و الف و ائمه اتفاق افتاد و در ابتدای حال نهم است آقا محمد علی ولد آقا باقر بهائی اشتغال تحصیل
 مینمود پس باطلانده اش که در عمر بزرگتر و در تحصیل قدیم تر از آنجناب بهت بسیار بود و در شریک و در شد
 و در اندک زمانی بر همه ایشان سبقت و تفوق یافت و ترقی حاصل کرد و بخدمت خال خود آقا باقر
 طالب ثرا تحصیل علم پرداخت و بعد مدت قلیقه تصنیف و تدیس مشغول شد و سلف گوایز نقاشی
 عالییه اوست شرح مختصر نافع مسمی بر ریاض المسائل و میاض الدلائل کتابیست بغایت مبسوط و
 ایراد اخبار و اقوال باستیعاب تمام به نهایت خوبی نموده که از سابقین هم چنین تالیفیه بطور رسیده
 تاریخ تمام آن کتاب لیلۃ الجمک است و ختم صفر سنه ثنین و تسین بعد المائت و الف است پس
 از فاصله میان این تاریخ و تاریخ دلاوش ظاهر می شود که سن شرفش در وقت فراخ تصنیف شری
 مذکور قریب سی و یکسال بود و حال آنکه در چنین عمر از علمای کثر اتفاق شده که همچو تصانیف کامله و بسط
 بظهور آید و دیگر از تصانیف اوست شرح مفاتیح که کتاب الصلوة از ابن بقالب تصنیف و آمده و جمله

ضمیمه است دیگر رساله در مسئله تثلیث تسبیحات اربعه در کت سوم و چهارم و رساله در ترتیب نمازها
 اقتضا از طرف اموات و رساله مختصره در بیان اصول خمس و رساله در ذکر اجماع و اختصاص باب و رساله
 در تحقیق مسئله حجیت مفهوم موافق و رساله در جواب از انکشاف برت واحد و تیمم مطلقا و رساله در مسئله
 اختصاص خطاب شافیه به حاضران و مجلس خطاب رساله در تحقیق آنکه منبر است مرتضی یعنی چندی که
 در مرض موت خود و دیگران همه کند بعد از وفاتش ثلث از مال او محسوب می شود یا از اصل
 زیرا که آن و رساله در تحقیق حکم استظهار یا کف بر گاه خوش از ده روز متجاوز شود و رساله دیگر در
 اصول خمس بغارت و رساله در بیان اینکه کفار مکلف بفرع دین می باشند و رساله در مسئله اصل
 برائت از فرجی همزوجه و بیان آنکه بر وجه واجب است و که باقی بودن مهر را بر ذمه زوج ثابت کند و رساله در مسئله
 حجیت شهرت میان علما و رساله در مسئله نظر کردن بسوی زن اجنبیه و شنیدن آواز او و دیگر از تفصیلات
 شریفه اوست شرح دوم بر مختصر فایده معروف به شرح صغیر که آنرا از شرح اول اختصاص نموده شرح
 خوب است در احکام عبادات و در آن بسط احتیاط سلوک فرموده بحجت آنکه نفع آن برای عالم و جاهل
 و فقیه و مقلد در بیانش و بعد مائش عام باشد و دیگر جراحی متفرقه بر کتاب مدارک و حواشی متفرقه
 بر کتاب حدائق شیخ یوسف بحرانی طاب ثراه و دیگر اجزای تمام و در شرح سباده الاصول تالیف
 علامه علیه الرحمه و غیر اینها و دیگر جراحی در سائل و فوائد و اجوبه سائل است و فائش در ماه محرم
 صدی و نهمین بعد از الف و المائین واقع شد تاریخ و فائش درین مصرع یافت اند مصحح
 بحیات علی مانت علم محمد و بعض شعری که متواریخ و فائش چنین گفته اند
 بگفت باقی غیبی ز روی خودت طبع علی مقنن دین نمی زد و نیافت

در مصرع اول تمجیدیم واقع است بنا برین مدت عمرش شصت و نه سال و نه ماه تقریباً بود و السلام

مقنن القوانین میرزا ابوالقاسم بن الحسن القمی الهی پلاقی البیلاقی منسوب
 است بسوی چابلاقی بحیم فارسی و با موصوفه وفات در آنکه تقریباً از تولد نیم است ولادت میرزا هانجا
 واقع شد لذا انتساب او با نامقام شد پدرش از اهل گیلان است عال علم فضل و از زبان زوایا

صاحب قلوب

وادانی است و از تحریر و تفسیر این عبد معترف بتقصیر است مخفیست تعلیم علوم نه درت اکابر علمای و فقهای
 علی الخصوص از حضرت استاد الکمل آقا باقر بهمانی نمود و بدرباره تصوات فضل و اجتهاد و مرتبه علمی
 اخلاص و در شاو صاعد کردید تصانیف او در وفات و وقت و شانت است مشهورترین آنها کتاب
 قوانین الاصول فی اصول الفقه است و کتاب جامع الثقات و راجع سائل الاول و ثانیات تا آخر
 انوار الفقه مبسوط و ضخیم است و از دست بواشی بر قوانین الاصول و کتاب شرح تهذیب الاصول و
 کتاب مناجیح الاحکام و کتاب غنائم الایام در فقه و رساله فائز در اصول دین و حلال و حرام
 مسائل عبادات و معاملات و کتاب حین النواصی و رساله مرشد العوام فارسی و دیباده از تلامذه او یکی کشید و علمای
 سید عبدالحسین سید محمد رضا یمنی و حاج آقا شیخ املا حسینی و در کراچی خود میرزا را برین انعام مستودع
 الشیخ المصطفیٰ و العلم المقدم مسهل السبیل للتدقیق و التحقیق و مبین
 قوانین الاصول و مناجیح الفروع که اهو به حقیق المیزان ابو القاسم الجبار فی القمی قدس
 الله سره و نور وجهه جناب میرزا عبدوفات جناب آقا سید علی طباطبائی بقایه قلیل از دنیا طاعت
 فرمود و از آن تصنیف کتاب قوانین و دستخمس و اثبتین بعد الالاف اتفاق افتاد و شیخ المشایخ
 الاعظام الشیخ جعفر بن خضیر النجفی بخدمت جناب بحر العلوم تحصیل علم فرموده و گویند که در
 خدمت آقا باقر نسبت تلمذ داشت در وضع برتبیبه سطور است و هذا الشیخ افضل اهل
 زمانه فی الفقه لوی مثله مبسوط الید فی الفروع الفقہیة و الفتاوی
 الکلیة قوی فی التفریع غایة القوة مقبول القول عند
 السلطان و الرعیة کان من العرب یطیعونه غایة الاطاعة
 و یطیعه السلطان فتح علی شاه قاجار عفی الله عنه غایة الاطاعة
 و کذا کل اکابر دولته و یاخذ من السلاطین و الاکابر
 من العجم و العرب الثروة و العننی مالا کثیرا و یعطیه الفقراء و یتما
 و یجمل الاخذ و ینظر از تصانیف حیدر اوست کتاب کشف الظواهر بحث عبادات کتاب بیهوش

و نظیر خود ندارد و مقصود است بر مجموع قاضی و در این اکثر از سائل فرود عید و برج فرموده که در هیچ
کتابی سابق و لاحق بیان نشده حتی که جناب او مشتمل باینکه الله و العالمین گردید و در مقدمه آن اول
بیان اصول دین و اصول فقه فرموده که در غایت سنان و زرات است و بیان اشاراتی بطرف
اوله شرعی فرموده و مفسر ساخته و در آن قواعد کلیه را برای استنباط احکام شرعی سوائے قواعد
اصولیه و قواعد فقهیه را در مباحثات قوت فکر و وقت نظر جناب شیخ از آن کتاب ظاهر است از تصنیف
اوست در ساله در احکام مملو و شرح بعض ابواب قواعد علامه علی طالب شراره و رساله در اصول و
انبار و رساله در احکام امور است از جمله فرزندان جناب شیخ عالم بے نظیر جناب شیخ موسی که اکبر
اولاد بود و جناب شیخ علی و جناب شیخ حسن که هر سه از مجتهدین کاملین و علمای راسخین بودند و ملا
شفیعا در روضه بنیه گفته که مشهور است که قبل از وفات جناب شیخ بعضی مردم عرض کردند که بعد شما
بکدام کیسه از فرزندان شما اتقاید کنیم دوباره فرمود که موسی بن جعفر و غیر گفته که وفات شیخ قبل فات
آقا سید علی طباطبائی و محقق قزوینی بقا بعد یک سال یا زیاده چند ماه اتفاق افتاد و وفات مذکوره اهلما
آزاده که وفاتش در سال وفات جناب آقا سید علی طباطبائی طالب شراره که سنه احدی و ثلثین بعد
الالف و المائتین است و اتع شد الشیخ محمد حسن بن الحاج معصوم القزوینی النجفی
از اعلام و شایخ ذوی الاحترام بود اهل عراق و عجم مقرب و معروف با علمیت و اذعان با کملیت
دارند استغاده و تکمیل از خدمت استاد اکل آقا باقر و بحر العلوم آقا سید مهدی طالب شراره
نموده از تصانیف اوست کتاب مختص فوائده حاریه موسوم به مختص فوائده سنیه و منتخب فرائد
سنیه و بهم شرح کتاب مکتور از تصانیف اوست موسوم به تنقیح المقاصد الاصولیه فی شرح
مختص الفوائد الحاریه و تنقیح الفوائد الحاریه القدیسه که از تصانیف استادش آقا باقر بهبانی
است و کتاب کشف الظواهر من وجوه مراسم الائمة ابر بحر العلوم در اجازه خود که براسه شیخ نوشته
برالحج و اوصاف بلیغه ستوده بقدر حاجت و رایجا ثبت افتاد فلما کان من فضل الله سبحانه
على العباد ان سهل لهم سبیل الرشاد و اوضح لهم مسالك السداد فجعل

لدينه واحكامه علم مستحفظين لشرائعه واحكامه صار بتلقف الخلفاء
 عن السلف ما استحفظوا من علوم اهل العصمة والشرف حفظا
 لها عن الضياع وتحفظوا في النقل عن صورة الانقطاع وحفاظة على الاسناد
 فيما طريقه الاحاد وتيمنا بالدخول في سلسلة المشايخ المجلة وتبركا
 بالاتصال بروساء الشريعة والملة فلهذا هم اذ عرفوا من قدر العلم ما
 عرفوا او صرفوا اليه من وجوه هممهم ما صرفوا وكان من انتداب الى
 هذه الفرض ومن اد الندب في علم المفترض وجمع بين المعقول والمقول
 وبرع في الفروع والاصول فان بسعادتي العلم والعمل وحاز منهما النخبة
 الاوفر الاجزل العالم العامل الفاضل والمحقق المدقق الكامل الاديب الشريف
 النبيل والامعي اللوذعي المصيب الحاوي على النجى الابين والساكن في السند
 الاحسن الحاج محمد حسن بن المبرور الحاج معصوم القرويني اصلا
 الحائري مسكنا وفقه الله نعم للوصول الى غاية المرام والمراد من امثاله في البلاد
 والعباد وقد استنجا من هذا العبد الضعيف بحفظه بذلك من حسن اخلاقه
 عظيم اشفاقه فحريت في ذلك على ما قد واجزت له من حمدا وسعد جدا ان يروى عنى الله
 التي علمها مدار الشيعه الا برات في جميع الاعضاء والاصناف موضع الحاجة الحاج ملا احمد
 محمد بن الرائي الكاشي اصلا مسكنا عالمي عالي مقدور مجتهد بلند اعتبار ومنبع المم في تسيار الحكم بود
 اقا محمد بسط استا والكل در كتاب مرآة الاحوال بتقريب ذكر علماء بلدة كاشان وذكر انك على ما
 بسيار در آن مجتمع نوشته واز انجمله است عالي جناب فضائل آب زبدة المحققين اخوند ملا احمد
 خلف مجتهد فاضل كامل مرحوم ملا محمد نراقي لا شفيعا در روضه بهيه در ذيل مشايخ خود نوشته وگفته
 كه فاضل عالم محقق ماهر و مجتهد اخر الفائق على الاول والآخر جامع معقول ومنقول مما حسب
 وشگاه وسيع در علوم كثير شيخ واستاد من حاج ملا احمد بن محمد مهدي النراقي در رياست

و دنیوی مرجع خلق خدا و در قضا و افتا کیلتا بود تصنیفاتش در فقه و اصول و اخلاق بسیار اند و بهترین
 کتب او کتاب مناجات و علم اصول است و کتاب مستند الشیعه در فقه و کتاب معراج السعاده در علم اخلاق
 مؤلف گوید و دیگر از تصانیف شریفه اوست کتاب خرائن معرود بکشلول نراقی و کتاب مفتاح
 الاصول و کتاب شرح تجرید الاصول و کتاب وسیله النجاة و کتاب عوائد الایام دیگر کتاب وسیله النجاة
 در فارسی و کتاب اساس الاحکام و کتاب سیف الایمان فی ملاحضات شیعیه آورده که شنیده ام ملا احمد
 و مجلس درس استاذ الکمل آقا باقر بهبهانی همراه والد خود میرفت و نزد جماعتی دیگر از علمای
 اعظام و در او از خدمت بحر العلوم آقا سید مهدی درس میگرفت از تلامذه ملا احمد جماعتی کثیر
 اند که بر تبه عالییه اجتهاد محسیده اند از انجمله حجة الاسلام شیخ مرتضی نجفی انصاری طاب ثراه بود
 که ذکر شرفش خواهد آمد انشاء الله تعالی آقا کوچک بن محمد مهدی بن ابی ذر النراقی
 برادر ملا احمد صاحب الذکر علیه بزرگ بوده ملا شیعیه بقرب ذکر معاصرین خود گفته که از جمله اشراف
 عالم عامل فاضل فقیه محقق مدقق آقا کوچک بن محمد مهدی بن ابی ذر النراقی برادر استادم علامه
 نراقی که فاضل کامل و مجلس صلاح است ریاست دارالمؤمنین کاشان بعد وفات برادر خود
 عالم ربانی میرزا ابوالقاسم نراقی بجانب آن علامه تحریر منتشی گشته الفقیه الاویب السید
 محسن الاعرجی البغدادی النجفی الکاظمینینی از افاضل محققین و اکابر مجتهدین
 و اصولیین و از ارشد تلامذه بحر العلوم و شیخ احمد اسائی بودند نسب شرفش به سید عبدالمعرج
 بن حسین الاصفهانی الامام زین العابدین میرسانند معروف باعرجی است از سادات علمای
 کرام و فقهای عظام بود و فضل و کمال و تجرد و تقدس و زهد و عبادت و ورع و تقوی
 مرتبه نصوری داشت اولاً مجاورت حضرت و بعد از مدتی مجاورت مشهد کاظمین علیهما السلام
 اختیار فرمود آقا احمد بهبهانی در کتاب مرآة الاحوال جهان نما بتقریب علمای بلد طیبه کاظمین
 آورده که در اینجا بخدمت عالی جناب مقدس القاب سلالة الاطیاب عمدة المحققین و زبدة المجتهدین
 جناب سید محسن بغدادی رسید وی عالمی است شجر بر و فاضلیست در بخش فقه و در کسب و کمال

جناب سید المجتهدین سید محمد مهدی الطباطبائی با استفاده مشغول شده بدرجات عالیہ رسیده است
 نهایت مقدس و صالح و زاہد و متقی است در خدمتش استفاده مکرر دوام و لکن از جمله شاخ اجازہ
 من است شرح مبسوط بر وافیۃ الاصول ملا عبد اللہ تونی و کتب و رسائل دیگر در نقد و اصول
 از وی یادگار است صاحب روضۃ بنیہ در احوال سید و توصیف میفرماید و هذا السید کان
 عالماً بالزهد والتقوی لم اعثر علیہا الا لشرح کبیر علی الوافیۃ فالاصول و هو کتاب
 جید مشتمل علی التدقیق والتحقیق علی التفصیل و یبلغ خمسیۃ الف بیت تنجیداً و کنت من المستغنی
 فرفانہ لانہ لم یتفق لہا آیۃ لوالہ مضجیعہ النہی و لکن یصفنا فی شرح مقدمات مؤلف تاخیر شیخ یوسف بحرانی
 در آن کتاب بر اقوال شیخ یوسف کہ مائل بمسک اخبارین بودہ بطرز انبیین و تحقیق رشتن
 پر داختہ دیگر کتاب حصول فی علم الاصول کتابست مبسوط دران احتیاج مسائل اصولیہ
 فرمودہ و فائز در سبت و یکم ماہ رمضان سال وفات آقا سید علی طباطبائی شیخ جعفر
 نجفی طاب ثرا بہا کہ سنہ احدی و ثلاثین بعد المائتین و الالف بود و واقع شد مرقد مشر
 متصل روضہ کاظمین شہرت تمام دارد و تلامذہ اش جمیعہ کثیر اند از انجملہ مولانا صدر الدین
 عالمی نجفی است و اما شیخ جعفر طاب شہدہ السید حمید بن السید حسین بن السید
 علی الموسوی الیزوی صاحب تذکر العقیان او را بہ فاضل و عالم و منشی و امیب
 ستودہ و قدرے از اجازہ بحر العلوم کہ برای سید موصوف نوشتہ نقل فرمودہ انمودہ می از آن
 بقدر ضرورت ایرادی نماید و کان ممن جد فی الطلب و بذل الجہد فی تحصیل هذا المطلب
 و فائز بسعادتی العلم والعمل و حار عنہا الخط الا و فر لا کل ولدنا السید المحسب النسیب العالم
 الفاضل الادیب الارب ذوالفطنة الوقادة والفریحة النقادة والاحلاق الکرمیة والفطرة
 المستیقیمہ الاعز الابرار الفخر السید حمید رب السید حسین بن السید علی الموسوی اصلاً
 ونسباً الیزدی مسکناً ومنسباً وفقہ الله تعالی العروج الی اعلی معارج العلماء والارتقاء
 الی اقصى مدارج الفقهاء العرفاء وقد استبحر فی بعد ان قرأہ علی شطرا و انما من الحدیث

الفقه وغیرہما قراۃ بحث و تحقیق و تعمق و تدقیق و تدکشف
 عن نظر دقیق و فہر صائب را شایق و انہ بلا جا مزہ حری
 حقیق فاجزت اسعد اللہ جدہ و صناعت کدہ و جدہ ان
 یروی عنی الکتاب الاربعۃ النی علیہا المدار فی جمیع الاقطار النہی
 بقدر الحاجة مناب غفران ماب مولانا السید ولد ارغنی بن محمد عین
 بن عبد المادی الرضوی النقموی الہندی النصیر آبادی نسب شریف و شجرہ
 پر شجرہ کونین انتخاب پست دسمہ واسطہ بحضرت امام علی النقی علیہ السلام می رسد ولادت باسعادت
 تقریباً دسہ ست و شین لہ لائف و المائتہ واقع شد مولدش قصہ جالیں و نصیر آباد انتخابت
 اول کسے ست کہ در عمد خود بسلا و ہندوستان با جہاد رسیدہ و بنای جمہ و جماعت و اشاعت
 و ترویج ملت از ذات منظر البرکاتش بطور آمدہ بالجملہ احوال فضل و کمال و اجتماع فنون و دست
 و اہلال آن علامہ قدیم المثل بر تر از انست کہ در احاطہ تحریر و تقریر و آید چون کتابت
 آئینہ حق نامشتملہ تفصیل احوال آن سلا آل ست بنا بران را قم حروف بہ سبب مقال متوجہ
 نگردید و ہم نظر بکہ فضائل و محامد ذاتی آن عالمہ قدر کار کا شمس فی رابعۃ النہار اشکارا ست
 و انچہ دین و دیا قدرے از دین و اسلام ست ہمہ از برکات انتخاب غفران ماب ست و ہادی
 احوال علوم عقلیہ را از فضلا ہندوستان مثل سید غلام حسین و کنی آلہ آبادی و ملا جید علی
 پسر ملا محمد السکرندی و مولوی باب الدشاگر در شید ملا محمد احمد مرحوم تحصیل فرمود و بعد فراغ
 از عقلیات عبات عالیات رفتہ در کربلائی محلے از استاد اکمل آقا باقر بہبانی و آقا سید علی
 طباطبائی و آقا سید مہدی شہرستانی طباطبائی شراہم و در نجف اشرف از حضرت بحر العلوم آقا سید
 مہدی طباطبائی بہر و جردی تحصیل علوم فقہ و حدیث و اصول فرمود و در سنہ اربع و تسعین بعد
 المائتہ و الالف بزیارت مشہد ضیوی علی ساکنہ آلاں التحبہ رفتہ در انجا بمقامت شہید ربیع السید
 مہدی بن سید ہدایت المداحہ فہانی رسیدہ و کتابت افادات فرمود و از ایشان اجازہ یافتہ

مولوی سید ولد ارغنی

باز رجوع بجلا و خود نموده در اشاعت دین و شریعت سید المرسلین و آل المعصومین علیهم السلام
 می گزید و ازین دیار بعض تصانیف خود را بخدمت اساتذۀ عراق فرستاده ایشان اجازه را
 نوشتند که درین بلا و شتراء احوال ابتداء اشاعت شکار شریعت و بنامی اقامت جمعه و
 جماعت که در بلده لکنو از ذات والا صفاتش بطور رسیده در کتاب آئینه حقا بمفصیل تمام مرقوم
 است خلاصه اش اینکه چون بعد انقضای مدت سیر بطرف لکنو که از مدتی محل اقامت
 آنجا بوده مراجعت فرمود نظر بنویس قدیم عیال خود را از موطن اصلی که نصیر آباد است
 طلبیده و ظل عاطفت نواب حسن رضا خان مرحوم باطینان کلی اوقات شریف خود را
 بسر برده مشغول تدریس و تصنیف کتاب اساس الاصول و دیگر رسائل و کتب و نیز گرد
 دین آشنا قدوة الافاضل و فخر الامجد و الاائل مقبول بآگاه آنکه علامه محمد علی کشمیری ملقب
 به پادشاه طاب ثراه که در علم فقه علم اشتها برافراشته و در فیض آباد محل اقامت انداخته بود
 رساله در بیان فضیلت نماز جماعت که از احادیث مانوره و غیر آن با دله شرعی و واضح است تالیف
 نموده و خطبه آنرا بنام نامی جناب نواب مرحوم مزین فرموده و در پنج باب مبسوط گردانید و باب
 چهارم آنرا متضمن آسای و وسوسه کس را که بر بدین تحقیق شان درین بلا و قابلیت شناسایی داشتند
 نوشته و باب پنجم را متضمن التماس که بخدمت وزیر الممالک نواب اصفت الدوله مرحوم کرده در
 آن رساله مندرج ساخته مرسل نموده چنانچه عبارت باب چهارم نیست که بزرگانی که قابل
 امانت نماز ملا ازیاب و مقربان درگاه رب الارباب اند و احدی را محال طعن بر ایشان
 نیست و نویسم از انصاف بحال ایشان پدید است و فروغ صلاح عمل از چهره جلال ایشان
 جوید است یکی از انجمله عاقل کمپه مقبلی و سعید انلی میر دلدار علی است که از سالکان راه و مقربان
 درگاه است بشری است فرشته سیرت و آدمی قدسی سیرت که انوار عرفان و اشعه ایمان از پیشانی
 و رخشان و فروغ علم و عمل از چهره اش تابان رافع اعلام شعائر شرع سیدالانام و سدا ید
 بکرت خواص و عام زیده از گیاهی فحول جامع علوم منقول و منقول بحر است سوانح و کلی کر است

استراح بالا هتدا و حقیق و بالا اقتدا و یلیق از مجتهدین کرطای محلی و شهید مقدس ثامن آئمه هدی
سجل و انقار ابهر و توقع رسانیده و استقفاضه فقیه نموده است بر محکم اعتبار ایشان طلبش
کامل عیار برآمده تحمل مشتبهای و در و راز کرده گوهر اجتماع بدست آورده سمیش مشکور و شفتش
ما جوشده صدق الله العظیم و الذین جاهدوا فینا لنهدیهم سبلنا و ان الله لمحسین

اشعار

ما صاحب نفس قدسی و سکه حسن خلق و تواضعی که باوست بحر سواج علم محقول است رافع الله قدره الاعلی	فاضل ذوفنون و طبع نسکه هر دو شا به بخونی که در اوست قمر برج علم منقول است شراح الله صدره الاذکی
--	--

و پرستیز گاران و دیگر هم از تلامذه ایشان ذوالنفس القدسیة و انحصال الملکیة
شعله اوراق و ذکاسید مرتضی و متقی قدسی ماثرو نقاوت منظر مرزا محمد خلیل زائر که بلاشبیه
قابل امامت نماز اند حقیقه وجود این بزرگان عالمه قدر اقبال سکار و دولتمدار است باب
پنجم اینکه نواب نامدار سلامت چون فضیلت نماز جماعت بنصوص قاطعه قرآن مجید و احادیث
ثابت شده و حضرت سید المرسلین و حضرات ائمه معصومین صلوات الله علیهم اجمعین بتاکید امر
نموده اند و مجتهدین و محدثین و متقدمین و متاخرین در هر عصری نماز جماعت می کردند و احدی
از علمای اسلام انکار فضیلت این نمی کند و همیشه حکام و سلاطین و مروج و معین شریعتین
بوده اند اگر بذات مبارک اند که متوجع این امر شده در قلمرو دولت خدا داد حکم بگذارون
نماز جماعت نمایند همه امتثال فرمان واجب الاذعان خواهند نمود و سید دلدار علی را
ایرشاد پیشینامی فرمایند که مریض ملت بیضا و شریعت غرا خواهد بود و به بنای این انفرس
گوی سبقت و در میدان سعادت از همه خواهد بود و بذات مبارک هم اگر نماز پنجگانه را با اقتدا
سید دلدار علی بگذارند هر جا نماز جماعت رواج خواهد یافت ابدالا با و ثواب بر فرد گار فرزند

آثار عالم خواهد گردید و از باقیات مصاحبات بندگان عالی متعالی خواهد بود و الباقیات و
 الصالحات خیر عند ربك ثواباً و خیراً ممللاً نیست عبارت رساله ملا علی
 موصوف بعد از این بمحنت امور دیگر که مولف آئینه حقیقتاً ذکر کرده سخن ملا علی در دل نواب مرحوم
 استقرار یافت و چنان تصمیم فرمود که هرگاه اتفاق مراجعت جناب مولانا از وطن ببلده لکنه افتد
 تکلیف گزاردن نماز جماعت بان عالی جناب نماید لهذا وقتیکه گان والا مقام را مراجعت
 از وطن اتفاق افتاد نواب بجهت مکان التماس گزاردن نماز جماعت فرمود و درین باب
 مبالغه از حد گذرانید علامه مذکور از اولاد و کورنخ پسر والا گمر داشت که هر یک از ایشان
 در فضل و تقوی و دیگر محاملات تعدد و لا تحصى نظیر خود نداشتند علی الخصوص جناب قبله و کعبه دین
 و ایمان سلطان العلماء مولانا السید محمد طاب شده که مرجع خلافت در ریاست دینی و دنیوی
 بود و اکبر اولاد آنجناب اند و دیگر جناب مولانا السید علی و جناب مولانا السید حسن و جناب مولانا السید
 مهدی و جناب ملا ملک ماب سید العلماء آقا سید حسین رضوان السید علیهم که در علم و حلم و فضل و خفا
 و قضا و اقتدا مشهور بین الانام و زبان زد هر خاص و عام است و از علامه آنجناب جماعتی که نیز اند
 که بدرجه قصوی از علم و عمل فائز شدند و از جمله فاضل علامه آنجناب صفیة الاعیان مفتی سید محمد طلیحان
 که از اکابر کلین و زبده مفسرین اند و از جمله ایشان مولوی یاد علی که از نبی اعمام آنعالی مقام بود
 از تصانیف او تفسیری است بزبان فارسی و از آنجمله مرزا فخر الدین احمد خان ششدر سمرقانی که در
 اکثر علوم حقا و قرة اشته و از آنجمله فاضل کامل و عالم عامل میر قاضی رحمه الله از تصانیف او است
 رساله اسرار الصلوة و رساله و از آن شرعی عربی و غیره و از جمله ایشان است مرزا محمد خلیل زائر که
 که هم بخیر است آقا سید علی طباطبائی که بلائی شرف گشته استفاده از آنجناب هم نموده بود و دیگر از فاضل
 علامه ایشان ذی الفخر البجلی و الشرف البی مولانا السید احمد علی الحکیم بادی ادام السلام که آثار
 که احوال ذات قدسی صفاتش بدست و تدلیس و افادات مشغول و مصروف است از مبدل
 مصنفات آنجناب غفران ماب است کتاب اساس الاصول و کتاب مواظب صنیع و تشریح باب التفت

حدیقه المتقین اخوندی مجلسی ره و شرح باب الزکوة از کتاب مذکور و کتاب مرآة العقول که مقب بجمک
 است و پنج مجلد مخم جلد اول در ذکر مباحث توحید و مجلد دوم در بیان مباحث عدل و مایع
 مجلد سوم در مباحث نبوت انبیا علیهم السلام مجلد چهارم در مباحث امامت ائمه هدی علیهم التحیه و الثنا
 مجلد پنجم در مباحث معاد جسمانی و روحانی و مایع به من المباحث اکثر درین کتاب بر امام فخرالدین رازی
 رد فرموده الحق کتابست که کوش فلک نظیرش نشینده و چشم روزگار عدلیش ندیده در استیجاب
 اقوال و عبارات عمداً کمتر کتابی مثل آن از کس ضما کر علماء بمصنوعه طوبه گر گردیده و از جمله تصانیف
 اعلامیه کتاب شهاب ثاقب است و نقض ندراسب مبتدعه صوفیه و ذکر کبرای ایشان که قائل بوحث
 و موجود گردیدند و کتاب صوامم الانبیاست فی قطع شبهات عابدی القری و الالات نقض باب البیت
 تحفه اشاعره شاه عبدالغفریز هندی و کتاب حسام الاسلام تمهید نقض باب نبوت مذکور و کتاب
 احوال السنه ردیه و رجعت از کتاب تحفه و رساله ذوالفقار در جواب باب و فاضل هم تحفه دیگر فاضله
 کتاب صوامم که رساله مستقله و اثبات امامت است و دیگر رساله عبیت است که اثر در رد اقوال عبدالغفریز
 در باب عبیت است قلمی فرموده و رساله جمعه که قبل از بنای انقضا جمعه و جماعت بتالیف آورده بودند و
 و حاشیه بر شرح هدایه الحکمت ملا صدرا که مشتمله بر دقائق حکمیه و اسجاث هندسیه و نقض بعض اقوال
 مولوی عبدالعلی حنفی است و در آن رساله ششانه با لنگریر راجع فرموده و بر تقریر کمال المتقین
 الفحول اجماع بین الرواسته و علم انقول علامه تفضل حسین خان کشمیری و دیگر علماء بندهای لایب
 فرموده و دیگر رساله اجازه مبسوطه که برای سلطان العلماء مولانا السید محمد طاب ثراه تفصیل قلمی فرموده
 و رساله در جواب مولوی محمد سمیع صوفی مشتمله بر طلال تصوف و بر است علمای ما ازان مذهب و رساله
 منتهی الافکار و اصول فقه و کتاب سکن القلوب که در آموخته خود برای تسلیه و تسکین دل حزین خود در
 وفات فرزند نوجوان خود سید مهدی طاب ثراه قلمی فرموده بود دیگر رساله مشتمله بر چند سئو فقهیه و علمیه
 از رسائل املاک و اراضی و معاملات که با کفار بنده و غیر آنها واقع شود و معروف بر رساله زمین است
 و رساله در احکام طوط و ب و فضیله و پیغمبر معروف است و رساله اثارة الاثران در احوال شهادت

حضرت امام حسین علیه السلام وفات آنجناب در عهد غازی الدین حیدر بادشاه در لکنئوش
نوزدهم جمادی الاصل سنه خمس و ثلثین بعد الالف و المائتین واقع شد مزار فاضل الانوار
حسینی که خود تعمیر نموده بود در بلده لکنئو واقع است ملا محمد علی الکشمیری ملقب
بپادشاه و از زمانده ملا عبدالحکیم مشهور بر است گوشت کیکی از فاضل کشمیر بود مولد و منشأ او
کشمیر و از چندگاه در بلده فیض آباد رحل اقامت انداخته توطن اختیار نمود و صف فصاحت و کمالات
او در کتاب آینه حقهماست طور است راقم را بر تصنیف او اطلاعی نیست مگر بر رساله او در بیان
فقهیت نماز جماعت که با حدیث ماثوره و دلائل شرعی تسلیم فرموده و کتبت که کتابی است که
در احوال جناب سابقین الالقب حضرت غفران مآب مولوی دلدار علی طاب ثراه آورده که توضیح
جناب غفران مآب برین ملا دنباسه آفات جمعه و جماعت فرموده و اشاعت شعائر شریعت
نموده باخت آن ملا علی مذکور شد که بترغیب و تحریص او این امر غیر از ثواب هفت الد و له و
فریش نواب سر فرزند اوله مزار حسن رضا خان مرحوم که از عقیده تمسدان ملا علی بودند بطور پیوست
توضیح این مطلب آنکه ملا علی در رساله که ذکرش نمودیم تصنفن بتذکره کسانی که لیاقت و قابلیت
پیشانی داشتند نوشته و در ابتدا سه باب چهارم از رساله مذکور مدح جناب غفران مآب
پروانته آنرا پیشکش نواب حسن رضا خان مرحوم ساخت چنانکه نقل عبارت رساله او در احوالی
جناب غفران مآب نموده که وفات ملا علی در بلده فیض آباد اتفاق افتاد و در مقام نیایکما از مزار
آن بلده است و بعضی مکانات خود مدفون گردید از اولاد مذکور شد پس داشت که ایشان هم مدفون
علم و حلم آراسته بودند ملا محمد علی و ملا قاسم علی و ملا جواد که دفن او در لکنئو حسینی مرطابو
ابوطالب خان قریب غسلی حکیم مهدی علی خان واقع است و ملا اکبر علی که در سن سیمه سالگی
فوت کرد و محمد رضا نصیر علی و فیض آباد در صغر سن وفات یافته احمد علی دو فرزند داشت
مآحسن که در حسینیة آقا ابوطالب خان مدفون شد و ملا محمد تقی که اولاد او احوال موجود اند ملا
جواد هم دو فرزند داشت یکی از ان ظمیر الدین که اولادش در قید حیات اند العلامة المحکمه

مرزا محمد التلخیص بالکامل بن عنایت احمد خان الکشمیری الہمدومی از اجلای
 متکلمین و فضلاء ربانین و اطباء حاذقین بود یائے فضل و شاد و مرتبہ صلاح و سداد آن
 برگزیده رتبہ جواد از آن برترست کہ زبان علیل و قلم کلیل از علو آن حکایت تواند نمود و قاصد
 سریع السیر اندیشہ ازان و اماندہ ترست کہ در وادی وصف او مرطہ تواند پیمود از آفتاب عالمنا
 فضل او ذرہ باز نمودن از مقولہ بحر محیط را بکمال حریف پیودن است ہر قدر کہ در محامد و مناقب
 او مبالغہ رود ناگفتہ بہ اند سلطان العلماء مولانا السید محمد طاب ثراہ در بعض افادات خود میزرا
 را باین اوصاف ستودہ العالم المدقق والفاضل المحقق العربی الاکمل والنخبہ
 الاکمل جامع المعقول والمنقول حاوی لقروہ والاصول حافظ نقی الملة القویۃ
 الجہدۃ قالم قلاء البدع المحدثۃ للما کثریدۃ والاشریۃ المتوقد الا وحاد المیزان محمد
 طاب ثراہ وجعل النجۃ مثلاً در سبادی احوال تحصیل بہادی علوم و دسیات از افاضل عصر نمودہ
 کتب طبیہ مانند قانون و شروح موجز ہیست علامہ زمان و فرید دوران حکیم شریف خان
 بتحقیق تمام خواندہ حدت وجودت درین او در مطالعہ کتب و استفادہ علوم باین مشاہدہ بود کہ فضلا
 و علمای عصر او تحیر و تعجب میگشتند علوم دینیہ و نقلیہ را از سید اجل نخبہ اکمل سلالہ دودمان
 مرتضوی خلاصہ خاندان مصطفوی جناب مولوی رحمہ علیہ تفسیر المد بلطفہ الخفی و اکمل مصنف
 کتاب ہر الدجی کہ استاد چھ میان برادر محمد شاد بادشاہ بود و در گرفتہ مولف شذو را بقیان
 کہ رسالہ فارسیہ جداگانہ چنان نیز از نوشتہ اوصاف و مدائح او و قدریہ از حالات مفصلہ و مرقم
 قلم بلاغت رقم ساختہ را تم حروف ہم چنینکہ در اینجا ثبت می نماید ما خود و ملتقط از رسالہ مذکور
 است مولف رسالہ می گوید کہ فقیر جواب بعض سائل فقیہ و تخطی جناب میرزا نیز بعضی اجاب
 دیدہ از آن معلوم می شد کہ در سائل فروع اہتمام ہم فرمود و نقلہ کسی نبود و علی سبیل الاتر حال
 در اشتغال بدرس و تدریس انچہ بخاطر طر حنا بش می گذشت برہاشی کتابا قلمی میفرمود و چنانچہ
 برناظر کتابہائے کہ جناب ممدوح در آن درس دادہ مخفی نیست باجملہ بہ تحصیل علوم اشتغال

بتدلیس پیدا داشت و بهدایت مردم آن زمان که تا واقع بخت از سائل اصول و فروع بودند
 می پرداخت از ثقات سموع گردیده که در او امل اشتغال تصنیف و تالیف کتابی و طبع بزبان
 تازی داشته و آن کتاب در کتب استدلالیه است و بخت عدم وجدان ناقلین و نامتوجه
 بودن معاصرین کتاب مذکور چنانکه باید درین بلاد شهرت نیافت اما در دلی پس نسخ آن در بعض
 کتب خانه ها یافته می شود و پیشتر از آنکه فاضل عبدالغفری صاحب تحفه سر و قه کتاب خود را ظاهر
 سازد با او ملاقات می فرمود و مباحثات و علوم می نمود چون فاضل عزیز تحفه خود را که ترجمه
 کتاب صواق خواجہ نصر الد کاظمی است بجهت خوف نواب نجف خان مرحوم که سر آمد امرای
 آن روزگار و ارشیعیان ائمه اطهار بود آنرا بطرف خود نسبت نکرده بلکه اسمی فرضی غلام طمیم
 برای آن تراشیده ظاهر نمود و ضلالت شیوع گرفت و مردم جهال و ناحق بین بطرف آن
 گردیدند و انهمت خود را متوجه بنقض و رد آن با وصف فقدان اعوان و انصار
 و عدم تیسر کتب و دیگر مواد فرمود تا آنکه در مکتوبی که بجناب غفران ماب شتمل بر حال تصنیف نزهه
 اینا مشرب تعلیمی فرموده نوشته که هنگام شروع کردن جواب کتاب مسطور یک ورق هم نزدین
 نبود و مرتبه بدهقه الطاف الہی و اعطاف نامتناہی او درین امر عظیم و مخطب سیم شروع
 سامتم پس یو ما فیو ما عنایات و افره و انعامات شکاثره او تعالی شایه برین فائض می شد
 محضی نمائند که اکثر حالات متعلق تصنیف نزهه و کساد بازار فن کلام که در او امل کتاب مذکور اشعار
 و اطهار آن فرموده ایراد آن از تطویل نیندیشیده مناسب و انست و آن نیست اختل
 الخلیقہ باللاشی فی تحقیقہ العاصیہ بأنواع المعاصی المفتاک الی الرحمة الله الاحد اب
 عنایت احمد خان المبرور المعصوم المتخلص بالکامل میرزا محمد عفی الله عن
 جراتمها که درین بلد و دار الخلافه شاه جهان آباد حرسه الله عن قطری السواذ و القسا
 که مسقط الراس این نابلد شهرستان فضل و کمال است درین ایام خشک سال فضل و کمال
 بسبب بیہوب و بوراد بار برو فبات احوال اہل ہرمنستان علم و دانش که در نصارت و شادابی

غیرت ریاض رضوان بودمانی مزین خزان رسیده پیرمرده و در هم و گشتانش لبان گشت زار اهل
 عصیان خشک و بے گشتی پر دودی رونقی و بے و لے برین کشیده روزگار دانشمندان که در پیشگاه
 رونق و ردامی او بهار پیرایه فرودین وادی گشت جبین نیازی سود لبان دل مبسل و
 طره سبیل خراب و پریشان گردیده سنا بل خوشگوارش که مشرب عذبت عشان بودادی افاده و
 استفاده و با سلسیل کسبم لاف تفوق می زد و بسبب امتزاج مرارت و زعوفت جمل از بلخ
 اجاج پافر ترک نهاده و جداول انباش که منهل لبشنگان زلال سیر شمه هدایت بود و با جسد
 اخضر و عظمی مساهمت می نمود مانند سراب که نمودی ست بے بود تن بمصاحبت عدم در داده
 از بے نمیزی روزگار از انجا شخص مهر خشت از جهان بیسته از راه عدم بشهرستان سرمنزل اعتقا
 رسیده و در زبانی و غایت وجود با کیمیا و کبریت از منظر و تیریم گردیده و جامه فضیل از فضل و پیرایه
 و گردوی جہول و زبل و صدق قدرت ابری بر روی کاه مرده با وجود عدم قابلیت ذاتی و بی جویی
 فطری خود را از دستمندان زمان و دانشمندان جهان انکاشته کس لزم الملک می زنند و دعوی
 انا و لا غیر می کنند. از غایت عجب و لغا غریزه گشته نخوت بر آسمان می ساینند و از نهایت
 تقل و تختر پابزمین نمی گذارند و خود را از یک تازان مضمار علم و دانش و قهر و سواران میدان فضل و
 بیش می انکارند حرف شناسی عرش المعرف و سواد خوانی لب انکاشته اینهاست و باین همه دهن
 و ذکا و فطانت و دوا پلکست خود فراتر از پله رسائی بزرگان می نهند و بایه کوتاه خویش را بالاتر
 از پایه والای بلند قدران قرار می دهند بر لول اجملی خود را رویت مدینه علم و هر بود الفضول و خویش را
 سیم بود الفضل می انکارند و هر باقلی خود را زعم جبر و اخطا بلکه از سستی و آشی افضل می پندارند
 هر گویا که موی عمران لاف مضامین و هر غری با عیسی مریم دم مساوات می زنند و هر خسیسه پلای
 خویش را با رئیس حکمت یونان برابری نهند و هر بلبی پایه خود را بالاتر از پایه فلاطون و ارسطو قرار
 می دهد چون شرح مبارک و صفات ابن آبار الفضول و اطفال الفحول از کفایت امکان و محیط
 بیان غایت بنا بر اختصار بگذر این قطعه که در وصف ایشان بیانیست و درست و خلقیست

بر قامت قالمیت نشان چیست سبادت نمود قال تعذره الله بغيره انه قطع

حیرت دارم جزین از حال بانجامی زمان
پو از من گشاد دستند و میدان لاف
ویده از نیش محرابینه ازاد باک پاک
نیردی موری نه و بشیر مردان در صفات
غول صحرا سے غوایت دیو کسا ره هوا
معنی کامل عیاران خرد را کرده مسخ
جز بکبر خیم ناکرده ز ما و انکسا
خامه نیشان در عذاب نمانه نشان در بال
مروم از این نشانه این و تمیزه فهم این

کودنی چند از چهره گاه کمی و کونته
سبتدی نگشته چون گشتند یارب منتی
قاب از جان بے نصیب و صورت از منتی ہی
رتبه کاهنه و حبس و با سر و سی
کورا در زار جمل و خفسه راه گمیزی
در دکان معرفت قلاب ز رتبه دبی
غیر بای و بهر نه انشد از ضمیر بودی
بجسول درک معنی از رخ و از زبانه
می نخواهد دید دنیا بعد ازین روی ہی

از جمله خرس ناشخص از چاکه جمل و دماقت گزیده عتق کمال الحار یحیال اسفار اهلان و صف حال
اوست کتب احادیث و تفسیر بانی اندیکه بدست گنجی افتد دوست و افتاده چنان بر پایه علم و تخیل و در باری
این طریقه نماند معنی و قوت نداشت و بهر از تقویر و زبان اتمام حدیث و نصیب از اتفاقا و اخبار او
حاصل نمود از تذریا کوه و الصحیفی بنی نند شیده به آنگاه در فهم و داسی آن رجوع باستاد کامل کند ابدی
مملو از شلوک و او بام و دماغی مخطوب و او مایه لیا و سر سام و بهر از او را که حقائق خود و بصیرتی از دریا
و قائل پس دور در آن کتب که خوان اسرار علم و حکمت و ذخائر نوافقه و معرفت اندک نظر علی و لعل کل نظر کرده
از دریافت و قائل معانی آن در آمده بدست نکسته و بنان اگر از رتبه بر بعضی اعتراضات دارد و او بداد است غیر و از
نمود و در غی را موندید منب خود تصور کرده و بر اکثر روایات نشان شیخ در از نموده بندگان و ناب تیج و مرج کرده خود
و کلیت خود را بعضی اظهار کرده و او از دور و قوتی در آمده مانند پلیس و پلیس برای ذریع جمال خود و اقران خود را
از طبقه اعلا شیخ امیر المؤمنین علیه السلام و نموده تا عوام بخلات نمائی و در پی بانی او معانی آن باطل کرده بر اطم
در آینه نشانیا بجهت پلیس و پلیس توفیق کم ما یکان مانند و غلمان ابواب غلبت کثود و جنایات فخری و مروت

نمود بر زبان
روزه به است
و در کمال و در راه
و در کمال
و در کمال

میراب گلستان امامت کز فیضش	تا حشر بهارست چمن زار جهان را
مهر فلک غر و شرف بعدی مادی	کز عدل بود واسطه یقائن و جان را
بنی بستی آن مظهر کل مستغنی آمد	امکان بقا جز وی از اجزای مان را
او مرکز پرکار وجود است و گرنه	نه دوا نگره در خواب نه پیدی و دران را
چون بحر بر آشوب زند سطح زمین موج	حفظش نشود باعث گراسن و امان را
عالم اثر زندگی او بستی او یافت	از روح پذیرتن نسرود و توان را
از آب حیات ابدی ساخته میراب	خاک دریا و کام و دریا بن عطشان را

علی‌السلام و الصلاة علی آلائه و جندگان اشخاص را با انواع سفاهت و استغناء یا و یکند
 و باستماع این مقال رگ غیبت و غرق محبت این کسرتن طبعش آید با وجود عدم البصاعت و قلت استغناءات
 و کثرت علائق و وفور عوائق و قوزع بال ثبوت حال توکل فیض نعم فضال و عنایت حضرت سیالتاب
 و آی و علیم السلام نموده که محبت بر میان جان بسپارم و دفع شبهات او را پیش نهاده توجه به محبت ساخته برینا
 قصر شکوک او پر دایم و این رساله را نیز نه تنها عشریه که منشی از تاریخ از آغاز تا لیف و و هم شعر از نزاهت و
 طهارت بستم اعتقاد و فرق حق از کثرت مغزیات و هفوات اهل عناد است موموم و منفرد المنونین و اولیای
 مقرب ساخته امتی کلامه مخفی نماند که خواجہ نصر الدین کمالی صاحب مواقع استدلالی که از کتاب الحق نموده پیشتر
 از وفای حقین را سیر گذشت بود لکن سعیش غیر شکوگر و دید و اصل کتاب او بدست قاضی عبدالغفر از افتاد که بتزجیه
 آن پرداخت و از آنجمله نام گذشت چون درین کتاب بحث از اصول و فروع بود اگر علامه و مصنف و دیگر علما
 از علم الهدی و السلام بر فتح شکوک و شبهات و نقض هفوات و غماتش نمی پرداخت عرصه کار جغتاد و بصیرت
 نگار می گردید لکن الحق یعلو و الحق یغلب حق تعالی علامه و مصنف را که در همه علامه سالیق الاقدم
 است برای تکلیف خصم و حمایت ملت خیر الانام بر انگیزت که با جمع علم و تبحر و ادب و اسباب ارقم کتاب و
 کتاب که محبت بر میان جان بسته بدفع شبهات و بهمت عالی را متوجه ساخته و چون اعتماد و توکل بر او تعالی
 شانه درین امر عظیم و خطب جیم فرموده فی الواقع که کتاب او موجب نصرت مؤمنین و ذلت شیاطین گردید که

که دین عرض موت که قریب هشتاد سال از روز تصنیف آن گذشته علمای امصار و فضلاء هر دیا یافتند
 از افادات او هستند و خواهان با وصف تصدی بحایات صاحب تحفه که در هر طلب و یابس تبا و یالات
 بعده و توجیحات غریب پندیده می پروازند قدرت بر روان سخن بعضی از مقامات باب نهم نیاقتند و در
 خلوات و بلاوات تنه بخت بخت و خفاقت اوی یافتند و آن علامه را بختند و متفرد درین فن می پندارند
 چنانچه بر نظایر کتب کلاسیک معنیفات فاضل شنیده و غیر ایشان این امر پوشیده و مخفی نیست عجب
 آنکه خوبصفت حضرت شایسته باوصی آنکه در همان بخت قیم بود و سامان و اسباب مهیا داشت و مجلدات
 نریمه با وسیله بکار خویش بختی آنرا بدست آورده چنانچه آنرا مکتوب و که حکیم شریف خان نوشته
 «اموم میشود و همی هفتاد و هشتاد الفاضل الکامل المدقق المحقق مرزا احمد سلسله الله تعالی قد
 کتب علی وجه الرد و البحت علی التحفة الاثنی عشریة ان اتفق طلب مرافی مآنة و معطاء
 بواسطتک و فالماحول ان تبدلوا فی ذلك الجهد المستحلی کن وقت مطالعہ چون آنرا
 در آن شکرمان یافته و از مقابلہ و مناظره برافتنه مگر فاضل شنیده که بدل و مکاره و دستخ همی و راسخ بود
 از مسئلہ طهارت و جمیع بین الصلواتین چند مظهر عبارت را فر گرفته شباهت غیر دارد و بخت قلم در آورده و حد
 علامه فرستاد و علامه بجواب آن مکتوب و نیابت رزانت و خیرالت تحریر فرمود چون آن مکتوب بفاضل شنیده
 رسید برای عدم طو حیرت خویش و در پی چند نوشته موسوم بعزلة الراشدين نمود علامه موصوف تحریر جوابش را
 سراسر تفتیح اوقات شمرده اعراض از جواب او نمود و مگر عالم محقق و فاضل مدقق حکیم باقر علی خان که در او خرم
 غم خود طرح آقا مست شاه جهان آباد حرما المد عن الفتن و افساد انداخته بود و جواب باصواب آن پرده ختم
 علاوه آنکه بعضی اعلام از اصرار ملت خیر الانام علیه الاف التحية و اسلام تم تفصیل تمام رد و نقص
 خرافاتش فرموده آنرا معین الصادقین موسوم ساخت اگر کتاب خطاب نریمه انچه درین دیار اشتبار یافته
 جواب پنج باب است اول و دوم و چهارم و پنجم و ششم شاید که علامه مرحوم حملت استکتاب باقی مجلدات و نشر
 نسخ نیافته یا آنکه مسودات دیگر مجلدات غیر منتخبات مانده و این باعث نوبت انتشار و اشتبار درین دیار رسید
 تفصیل مجلدات مذکوره بدین منوال است باب اول شتم بر رد دعوی فاضل غریز در حدوث و ضرب ششم

و بیان فرق ایشان باب سوم در جواب حرفهای پرنشان او که در احوال اسلاف شکیفته باب چهارم در
رجال و اصول حدیث و احوال انصار و رواقه باب پنجم در سائل الهیات باب ششم در احکامات تقبیته و دیگر از
مصنفات آنعلما منقول کتابیست مبسوط و در رجال سنی بتاریخ العلماء و رساله و علم باریع و رساله فارسی در
صرف و کتاب نهایت الدرایه شرح عربی رساله و جبر و شیخ نهایت الدین عالمی علیه الرحمه که در علم درایت است
تقریباً پانزده هزار بیت بوده باشد مهارت و غزالت او در علوم کثیره و فنون شیره از شرح آن رساله که دو
ورق بیش نیست واضح و بویده است اهل سخنان بخط علامه موصوف که بنظر ارقام رسیده و کتب خانه جناب
علامه بان مولانا السید حامد سمن ادام الله فادیه موجود است بجهت تصویبم انبای روزگار و فضلمای این
عصاره ترویج آن در اطراف و الکاف عالم نشده و دیگر از تصنیفات اوست کتاب تنبیه اهل الکمال لا انصاف
علی اختلاف رجال اهل اختلاف و در آن اسامی رجال که این دو ضامین و مجهولین و مضغ و خواجه و تواسب
و قدریه و مرجئه را که باب صحاح است که بقول اصح عبارت از صحیح بخاری و مسلم و ترمذی و ابوالک و نسائی و ابوی
داؤد است و کتب صحاح خود آورده اند این کتاب را از تقریب ابن حجر عسقلانی استخراج فرموده و دیگر رساله
الایضاح للآمال فی توجیه قوال الرجال است که در آن تاویل و اذیل روایه احادیث اهل حق نموده و دیگر رساله فائز
و فلسفه و از مصنفاتش تقدیر جناب غنیات است لکن آنرا هم درم از آن علما کرده اند در آن تعصبات
اهل سنت را مانند لازم بودن محبت اهل بیت نبوی و اسقاط لفظ آل از ورود و حکم بحسن خاتمه عبداللہ بن
ابی سرح مرثد و خلیفه دانستن یزید ملعون و حکم نمودن بایمان و وجوب اطاعت و لید بن یزید بن عبدالملک
و حکم بحسن خاتمه حجاج بن یوسف و عید نمودن زید عاشور و تجویر کردن سجد شمس و قمر و سائل غریبه و عیبه
که ایشان بان قائل اند حکم ساقط الاعتبار بودن نجاست موضع استنجاء یکدیگر متنبها از آن واجب نیست
و پاک دانستن منی و عدم فسادات از طلاقات نجاست هیچ حال و پاک دانستن بر آب نجس را که زفته زفته
به مقدار قشتین برسد و باز زداشتن و وضو آداب کثیره که در آن انیکس بول کرده باشد نجس دانستن آب
مستعمل و وضو و غیر آن سائل در آن ذکر فرموده و دیگر منتخب فیض القدر شرح جامع مغیره سناده که انتخاب
هر سه را بجلد و یک جلد که تخمیناً پانزده هزار بیت بوده باشد فرمود و دیگر منتخب انساب سماعی که در آن مستمسک

مشهور و بعد از وفات و اسقاط تراجم حفاظ و محدثین و ذکر منسوبین القضاة فرموده باین ترتیب نسبت احوال کتاب
 در بناب بغایت مفیدست و منتخب کنز العمال اعلیٰ متقی که در آن احادیث و ادله بر امامت جناب امیر و دیگر
 ائمه درج شده و صاحب خلافت نشسته و دیگر صحابه انتخاب فرموده و رساله بدر رساله در سلسله زودیت و منتخب
 کتب کثیره اهل سنت نموده که اکثری از آن بدست مردم نابل افتاده بخوبیال مسوده بودن آن همه را بر باد
 ساختند مگر رساله گفته بعضی از آن که بنظر فقیر رسیده اسما را آن در ذیل نوشته می شود و صحیح بخاری صحیح مسلم
 و صحیح ترمذی و صحیح نسائی و سنن ابوداؤد و موطای مالک و تقاوت الثقوف و رجوع الفروع الی الاصل از
 شرف الدین تلمیذ شاه ولی الله قنداری و ابوحی قنای و همادای آقان سیوطی طبقات خفیه طاعلی قاری حقه
 الامه شعراوی شرح مواقف شرح بزرگ و بی نهایت شرح صحیح مسلم از زودی تحصیل الرجال شیخ عبدالحق ابوبکر
 رجال صحیحین از طاعلی قاری کتاب سیاسته و الامانه ابن سبیه رساله ظاهر الدین ابن اندی تاریخ بدونی تاریخ خمس
 فی احوال النفس النفیس تاریخ ماضی تاریخ ابن خلکان شرح نسب نامه سرو کائنات حلیه لادلیا لابی نعیم
 الاصفهانی سند احمد و بی تاریخ طبری رساله تحقیق مذنب شیخ الرئيس جمع بین الصحیحین جمیدی شرح مسند
 شافعی متفق متفرق قنداری عالمگیر مختصر و قایه کافی در تاریخ الباری شرح بخاری آرشاد الساری شرح بکار
 در اربع النبوه معراج النبوه ترجم و حاج شفاقی قاضی عید بن جامع الاصول استیعاب ابن عبد البر شرح مشکوٰۃ
 شیخ عبدالحق محامل التنبیل روضه الصغار زینة الاجاب حبيب السیر شرح برجندی مختصر و قایه تذکره
 هفت منظوم کفایه کتاب الادب المفرد بخاری شاهد بهمان نامه تاریخ اختلافی سیوطی امل و محل شهرستانی
 شرح مقاصد علامه تفتازانی کیفیت وفات علامه بروجی است که مکتوف رساله از فاضل کامل مرزا ابوالفتح
 شاه جهان آبادی که تلمیذ علامه موصوف بود نقل نموده و گفته که از زبان فاضل مزبور شنیده ام که در نواح طبری
 اسیری از اقارب بادشاه بود و در تعصب و لعنت تعصب اسمن از او جعل می بود و همیشه ملازم در اطاعت
 نورانی می نمودن چون مصنفات علامه موصوف در قطار و کثافات عالم داند و سارگر دید و باعث اظهار
 حال فضاخ و قباخ اعدای دین شد عرق حسرت او زیاد به پیران آمده حیل با باخا و استار در اضرار انجمن
 می انگشت و تاریخ یک اول پیش میرفت ناچار آن مکار عذر خود را تهاض و اغت و علین ظاهر ساخت و

به شاه و آلاجه حال خود عرضه داشت بادشاه مجلسی برای محاجبه و معین کردن بعد چندی عرضه دیگر فرستاد
 که اگر حضرت اعلیٰ را منظومیت که فردی چند دیگر درین دنیا زنده بماند سلطان الکمل و فخر اطبا علامه زمان
 و میدود و در آن مرز محمد شکر شود که بهلاج سن پرورند و آلا از حیات مستعار دست بردارند بادشاه بعلامه موصوف
 پیام داد که بهلاج فلان مرئوس باید بدوخت علامه موصوف از فتن نزد آن مکار بنا بر تمام محبت برکن
 اشرار و اهل اباد نکار فرمود لکن چون تقاضا و اصرار از جانب والی آن دیار نهایت رسید ناچار بقضای
 الهی تن برضاده تسبیح سفر از بی نمود بدو وقت خضعت می فرمود که غالباً دعای اجل درین سفر مراد عوت کند
 لهذا نیز ادوای آخرین باید پنداشت و از حقوق هر کس که باشد باز دهمه حاصل باید ساخت تا آخر چنان
 واقع گشت که آن غدار با قفای آثار آنکه نار آنجناب را سموم ساخت مرقد نور او در دلی در پنج شریف
 واقع است که مردم را اعتقاد آنست که در آنجا نشان انگشتان مبارک حضرت امیر است و اکثر قریب از نین
 و صاحبین هم در آن بقعه است تا این منظوم فارسی بر قبر مطهرش نوشته است چنین فاش از صراع
 و شورش بگریه بگو و انجماد برمی آید که ۳۲ کیمز او و صدوسی و پنج هجری است محمد بن آقا
 محمد صالح اللاهی موصوف شد و از آنجناب را به فاضل و عالم و مجتهد حیدر ستوده و گفته که در حدود
 سده اصدی و ثلثین و آستین بعد از الاف جازه روایت از بعضی تلامذه آقا باقر بهبهانی علیه الرحمة
 یافته در آن اجازه سطورت و بعد فان افضل ما صرفت الیه الهم و ابعضت فی تحصیله
 هو علم الدین و التفقه فی شریعة سید المرسلین فهو اعظم ما تلحق الیه ابصار و الا بصا
 و انفع الباقیات الصالحات فی ادال القراء و معامداه من الرسوم فهو من الهبات للنشوق
 يحصل ما فی الصدور و قد جرت عادة العلماء الاول و الا و اخر یاخذ العلم من
 المشائخ الاکابر و تلقیه خلفاء من سلف و کابر اعن کابر فکون متعرب عن وطنه
 متقرب الی الله بهجرتی عن مسکنه و مرحله قد جاب البلاء لطلب الایمان استناد الی سادات
 العباد قصد الشیوخ من کلهم عمیق و شد الیهو الحال بطریقهم الوثیق و کان معنی
 سعی فی هذا السبیل و جد فی تحصیل هذا القصد الجمیل و فاذ بالخط الوافر الا سده

وحفظ النصب المتكاثرة المعنى ولذا اعز الله لكم الارشد وعزيرنا الزكي الاسعد الامعي اللوح عبي
 المسدد والعالم الفاضل الامجد سمي حبيب الله محمد بن العالم الفاضل الصالح والعباد الكامل الفاضل
 اقا محمد صالح اللاهيجي اذ الله في علمه تقاه وحباه من الفضائل والفواضل فانزجاة ثمانية كان
 من طال ترده الى وكثر اختلافه على قدره على شطره وافيا من الحديث والفقه والاصول وسمع من قسط
 كافي من المعقول والمنقول ثم استبحر في ايد الله نعم بتأييد سدره بتسديد فوجدته اهلا لان
 يجازو ان يساعده الطلبة بالاجاز فاجرت له مزيد مجدا وعلا جده ان يروى كتابه في شرح البلاغة النجاشي
 امير المؤمنين والصفيحة السجادة المشتملة على ادعية السجادة العبادين علم الناطق بها افضل الصلوة
 والتسليم للثناء التعظيم الكثرة التي عليها الدلائل في جميع اصناف الامام صاحبها كانت في الوضوح والاشباه
 كالشمس في رابعة النهار الاخره مولانا محمد شفيع الاستر آبادي از فاضل عصره وتلميذه
 حضرت بحر العلوم آقا سيد مدي طباطبائي ^{الملا} بوزكانه الله مهدي المازندراني في بعض
 تصانيفه وعلامه صاحب جواهر اوراد بعض مكاتيب خود بمدا كجليله ستوده مولانا رابر جالات او
 اطلاعي بهم نرسيد مولانا السيد عبد الله بن شيرنجي اقا احمد تقريب ذكره ساينكه رتبة طيبة
 كاطمين از فضلاي انجما ملاقات کرده گفته وبا عالي جناب قدس عالم فاضل كامل سيد عبد الله
 بن سيد شيرنجي ملاقات اتفاق افتاد وى از فضلاي نامدار و نيز از ملائذ جناب سيد وللا تاراعني
 بحر العلوم آقا سيد مدي طباطبائي است مولانا السيد محمد بن جناب مولانا السيد علي طباطبائي
 بحضرت والد علامه خود تحصيل علم فرموده وازاكر اولاد جناب آقا سيد علي طباطبائي است ونيز واما
 بحر العلوم بود بعد زفات پدر خود قائم مقام آن منبع هدايت وارشاد قريب افزي سند بشمار كويد باكل
 انجباب جامع علوم معقول و منقول و حاوي فروع و اصول و معادن و روع و تقدس و كمال و فخر و سلم
 و فضل و جاه و جلال بود در تجرب علوم محاسن ذاتي و محامد صفاتي شهر و افاق و با و عان اكا بخر و مجتمعي
 الاطلاق بوده و علماي ابرار و عرف فضل و كمال او در وساي كبا رنقا و مطيع او بوده انصاحب خيبر
 از جمله مصنفات كوكشفه كتاب مفتاح در اصول تقرير با جملته از بيت است و كتاب و سائل و در اصول فقه و كتاب

متناهی در رفقه وان کتابت بمسوط و جامعیت مضبوط که تا حال مثل او کتابی جامع در ادله و اقوال و
 حاوی جمیع مسائل فروع و اقبال تالیف نیامده تقریباً دو لکمه بیت است و از مضامین دوست کتاب
 متصلیح در رفقه و کتاب اصلاح العمل در رفقه و آن محتوی است بر قادی و هم در آن کتاب اشاره فرموده است
 مسائل مختلفه و کتاب اکمال و تکمیل اصلاح العمل صاحب رفقه اینها را از شاخ خود نوشته و
 گفته سمعت منه رحمه الله ان مولفاتی قریب من سبع مائت فقه الفینین و اکثر
 مشهور است که در زمان آنجناب قوم روس که بلاد سلطنت ایشان قریب ممالک محروسه بادشاه اسلام
 پناهی علی شاه طاب ثراه واقع بود دست تعدی بر مسلمانان در گذر کرده بودند بجزایات ناشایسته پیش می
 آمدند و اهل علم شتافته این معنی بخدمت آن پشوا می دین بهین بودند بملاحظه و چه در رای اقدس
 آن قدوه ارباب اجتهاد چنان قریب افت که جهاد بران قوم کفار جفا شعار در نصیورت جائز نگذاشتند
 است و بر مسلمانان لازم که بدفع ایشان برخیزند و فتوی این معنی ببادشاه اسلام پناه نوشت چون
 بسبب بعضی هوائی از جانب بادشاه در باب دفع ایشان اعتدائی بظهور رسید مردم باز بجدتش
 عرض حال نمودند آن عالی جناب ببادشاه پیغام فرستاد که اگر شما متوجه دفع ایشان نمیشوید پس
 بفرمایید که متوجه نشویم بادشاه اسلام پناه نظر بانیکه بجهت بر عرصه نائب امام زمان علیه السلام است
 جناب سید را پسندید و آن جناب بحسب مرضی بادشاه متوجه دفع آن قوم روسیاه شد مردم بسیار
 از زمینین همراه رکاب سعادت انتساب جمیع شدند بجهتیکه راهها از مردم پر شد گویند که خلوص ارادت اهل علم
 بخدمتش بجدی بود که چون آنجناب بخرم آمدند کور از کربلا می معنی نهضت فرموده بعض بلاد و محترم شریف
 آورد بر سر حوضی نشسته و فرمود که مردم بآن تبرک جستند و یکی از ایشان آب اوان حوض بقدر مقدور
 خود برداشت تا آنکه تمام حوض خالی از آب شد چون قدم فیض از دم آنجناب ببادشاه دین پناه
 فتح علی شاه طاب ثراه بود و تمام اهل طهران که پایتخت شاهی بود حتی که ملازمان شاهی قبل او آنکه
 اجازت از او خواهند بخدمتش شتافتند باجمعی چون خبر رسید بتبلیغ و استقبال بیک منزل پیش آمد
 و آنجناب را بدر السلطنت آورد و به علای تخت خود جاده خود بگوشه تخت بکمال ادب نشست آخر الامر

چون آنجناب از آنجا نهضت بسوی جهاد القوم بدینا و فرمود بادشاه هم با فوج کشیر می ره و کباب آن سلاطین
 الاطیاب بغرم قتال آنهار و این شد و فرزند خود مرزا عباس را که ولیعهد بود مقدمه پیش گردانید چون آنجا
 عسکر اسلام با فوج روس در نواح بلخ و غلجس واقع شد محرکه حصار و محاصره گری فریفت تا آنکه بصورت
 کمال شجاعت و دین علم و همت آن خلافت احقاد مرتضوی نوبت بجائی رسید که آنرا فتح و ظفر و عسکر اسلام
 نمایان بود ناگاه رئیس قوم روس بمشاهده اینحال پیغام بخدمت سیراز عباس فرستاد و اگر
 صلح کنید دوست از جنگ ما بردارید و ضرر خود را بشما میدهم و بعد از آنکه مرده فیروزی اولیای
 دولت اسلام قریب الوقوع می نمود بعضی نااندیشان بخدمت میرزای موصوف کشیش عساکر
 شاهی بودند عرض نمودند که ادوی آنست که قبل از فتح انقطاع حرب کنید و سؤل قوم مخالف را
 مقرون احابت فرمائید زیرا که حال خلوص ارادات و اجتماع سائر عجم بخدمت جناب سید سعادت
 که مشاهده نمودند پس اگر این فتح واقع شد سلطنت بسوی جناب سید منتقل خواهد شد و شما اندین
 دولت محروم خواهید ماند میرزا عباس برگمان باطش اعتماد نموده و سخن فاسدش را قبول داشته
 در همان حال در ذنیه و عده اجابت صلح بقوم مخالف داده بملازمان خود امر نمود که رایات
 عسکر را از دستهای زمین گیرار و خود بحسب ظاهر کناره نیت تا جنگ برهم خورد و نوبت بوقوع فتح
 نرسید ناچار آنجناب و پادشاه بعد از مصالحه از آن نواح مراجعت کردند و بر خاطر آنجناب ازین واقعه
 حیرت افزا افتد و رنج و الم راه یافت که چون در حال مراجعت بلخ و ارویل رسید زیاده از یکده نیت
 در سکوت بود تا آنکه در آنجا یادگرفته ^{۱۳۸۴} سیم جری از دنیا رحلت فرمود و پیش مطهرش را بسوی کربلای معلی
 برد و فی مابین طرار فاضل الانوار حضرت فاضل آل عباس علیه الاف التحیت و الثناء و مزاج حضرت عباس
 علیه الرحمة و الرضوان دفن کردند جناب سید طالب مرقده الشریف چند پسران عالی و قار و شایسته
 یکی از جملة ایشان فاضل کامل جناب سید حسین و محمد طلیل القدر اقا سید حسین دیگر یکی صاحب
 عقل و سیر جناب سید جعفر که بعد از چند روز از وفات پدر جدا خود در ایام طاعون و شب زفاف خود
 داعی حق و البیک اجابت فرمود و رحمه الله تعالی کذلک فی التوضیة البهیمة فی الاجساد

الشفیع بن الفاضل المعتمد آقا سید حسین بن آقا سید محمد الطباطبائی
 مرشفیعا وضمن احوال والد ماجد آقا سید محمد گفته فاضل عالم کامل ذو الصفات احسنه آقا سید حسین
 بن محمد و بصیر بقواعد اصولیه و خبر بطریقه علمای امامیه است و جواد و نجی است در غایت سخاوت و
 نزد پدر علامه خود و غیره نیز از دیگر برادران خود بوده سید حسین موصوف زختر شانه ده علی میرزا بن علی
 قحطی شاه قاجار را در عقد نکاح خود داشت بعد از وفات والد ماجد خود که در سنه یک هزار و دویصد و چهل
 و یک یا چهل و دو هجری واقع شده اندک زمانی انقیاد حیات بود و او را پسری است آقا میرزا بن العابدین
 مولانا السید مهدی بن العلامة السید علی الطباطبائی طاب مرقدهما از مشاییر
 فضلا و ادبیای فقا و علمای کتساب علوم و فنون از پیش والد علامه خود بنمود و در زمانش کمال
 فضل و تبحر رسیده حال علم فاضل و ورع و زهد انجناب مشهور تر از آنست که احتیاج بیان داشته
 باشد مصلح بهماستاب چه حاجت شب تجلی را به مولف تذکره العلما از بعض افاضل ثقات که در
 زمان انجناب در کربلا می معلق بود و نقل کرده که انجناب جود و طبع و قدا و صحت ذهن و نقد
 بحری داشت که رای اقدس او در تفریق جزئیات مسائل اختلافیه فقهیه سحائی قرار میگرفت و هر
 شتی از شقیق آن که نظر و فکر و استدلال میفرمود محال متفرعه و شقوق متنوعه بران می افزود و ثلوت
 باز نمیزد که آن را هر یکی واقف و بر قوی فرماید باین جهت بیچگانه ای فتوی در مسائل اختلافیه بر آن
 اجتماع خود نمیداد بلکه همین وجه تدوین کتابی و تصنیف مقالی از انجناب بطور زیر رسیده و کمر
 متوجه تدوین میکرد و اگر گاهی با التماس علمای کربلا می حللی و اصرار اعز و اقر با برای برافا
 و رس بمسجد والد مرحوم خود تشریف می آورد و سخن میزد که بسیار وسیع است از استفهال خدمت فیض و شری
 که اکثری از ایشان علمای کبار و مجتهدین نامدار بودند و ندیری شدند و در یک سلسله که بیان میفرمود و در
 ارشاد و دقایق و شقوق آن و بیان استدلال متقدمین و متاخرین و تحقیق مطالب عالیه زیاده
 از یک هفته میگذاشت . با تمام نمیرسید و آنقدر در هنگام بیان دقت طبع و علو تقریر را که میفرمود که
 در شریقه اهل سلسله سخن بامتنا و در بیان ثلوت یا شلوت چشم انجناب میرسید و آخر الامر با فطی

تدریس می پرداخت چون برادرزاده آنجناب آقا سید حسین بن سید محمد طباطبائی بعد از وفات والد ماجد خود
 اکثر اوقات التماس تصنیف کتابی در سائل فقهیه بخدمت آنجناب می نمود و آنجناب از ابراهیم ایتینا ط
 و عدم امکان برای خود مسئول او را مقرون با حاجت میفرمود چون اصرار سید موصوف از حد گذشت
 مسوده چندین مسکنه از سائل طبابت را بتحریر در آورده و چون در بعض اوقات نجف اشرف تشریف
 برد مسوده مذکور را سید موصوف بطریق امانت نزد خود داشت چون آنجناب از آنجا بکربلا مراجعت فرمود
 مسوده مذکور از نزد سید موصوف باز گرفت و فرمود اجازه از من نیست که کسی برین مطلع شود بآنچه
 حال او مصنف کمال احتیاط آنجناب با وصف اینقدر بتحریر و دقیقیات سجده مشهور است
 که در وصف احدی از علمای نقل نکرده اند فتعنا فی نحل و علمای معقول و منقول از محققین و تقدیر
 اهل کربلا و نجف اشرف که در زمان آنجناب بوده اند اذعان بفضل و کمال بزرگواری و تقدیر
 و تخر آنجناب داشته اند و احدی را جای سخن بر آنجناب نبوده و مشهور است که آنجناب در او احسن
 عمر خود از کربلا بسوی طبرستان تشریف آورده و در سال یکم هزار و صد و چهل و نه هجری در مکه
 بمزار فاضل الانوار سید عبد العظیم حسینی علیه الرحمه وارد بود بر حمت جن پویست و نقش مهرش را بسوی
 کربلا نقل کردند و قریب یکی از ابواب رواق حضرت امام حسین علیه السلام که معروف بباب العباس
 است دفن کردند رحمه الله تعالی الشيخ احمد بن زین الدین بن ابراهیم بن صقر بن
 ابراهیم بن ذاعربن را شید بن قسیم بن شمر بن ال صقر المطیری فی الاحسان
 از فضلا ی زمان و علمای اقران کبیری ماهر فیلسوفی شایع صاحب تصانیف کثیره است از کائنات او
 جمعی از علما و فضلا اندکی از انما مولانا سید محسن اعرجی شایع مقدمات حدائق است و از ارشدان مذکور
 او سید کاظم رشتی که تابع مذهبش و مروج مسلکش بود شیخ احمد موصوف از اعظم محدثین اجازه
 یافته و از جناب بحر العلوم آقا سید محمدی طباطبائی و جناب آقا سید علی طباطبائی و مولانا سید محمدی
 موسوی کربلائی و حضرت شیخ جعفر صاحب کشف الغطا و شیخ حسین بن شیخ محمد بن شیخ احمد بن شیخ ابراهیم
 بن عصفور در آری کربلائی علیه السلام مراد هم اجازه های مفصله یافته و نقل اکثر عبارت آنها در کتاب

شذوذ العقیدان فی تراجم الاعیان موجودست من شاء فلیبرجم الیکه لا شفیعا در روضه
 بهیه آورده شیخ محمدت علامه وفلسوف ماہر شیخ احمد بن زین الدین الاحسانی از اہل احصا بود بہیکہ
 در بلکہ یزد ہم میبود از انجا حسب الطلب شاہزاد محمد علی میرزا پسر فتح علی شاہ قاجار بلکہ کرمان شاہ
 تشریف آورد و گوشتہم سیدہ کہ شاہزادہ موصوف کہتر از توان برای زاد سفر کرمانشاہ و برای ادای دین
 با و عطا فرمود و قصد توان ماہانہ وظیفہ اش مقرر ساخت و از انجا بکر بلای محلی مراجعت نموده سکو
 اختیار کر شیخ مذکور را پسری ست فاضل شیخ علی کہ قائم مقام پدر خود در بلکہ کرمانشاہ شمرہ بود
 و اینجا ملا شفیعا در وصف شیخ مذکور و بر اہل اوازہ دیگر مذاہب فاسدہ و قول امارکاسہ باین عبارت گفتہ
 و الشیخ المذکور کان ذاکرا متفکرا یتکلم غالباً فی العلم والجواب عن السؤالات
 العلمیة اصولاً وفروعاً وحديثاً وکان مشغولاً بالتدریس ویدرس اصول الکافی
 ولا استنبصار ولا نرى منه الا الخیر لان جمعا من العلماء المعاصرين له
 قد حوافیه قد حفا عظیم ابل حکم بعضہم بکفرہ نظر الی ما یتفاد من
 کلامہ من انکار المعاد الجسمانی والمعراج الجسمانی والتفویض الائمة
 علیہم السلام وغير ذلک من المذاهب الفاسدة المنسوبة الیه وما رأیت
 فی کلامہ ذلک وما سمعت منه الا انه المنقول منه استفادة من کلماتہ
 وصاۃ ہذا دہیۃ عطی فی الفرقة الناجیۃ وذهب جمع من المشتغلین بل العلماء
 کاملین الی المذاهب الفاسدة المنسوبة الیه وصار هذا سبباً لاضلال
 جمع من عوام الناس فالطائفة الشیخیۃ فی هذا الزمان معروفة ولہم مذاہب
 فاسدة واکثر الفساد نشأ من اجملة تلامذتہ الشید کاظم الرشتی والمنقول
 عن ہذا السید مذاہب فاسدة لا اظن ان یقول الشیخ بہ بل المنقول
 ابن السید علی محمد الشیرازی المعروف بالباب الذی یدعی
 دعاوی فاسدة ہی سماءہ بالباب وکذا سمي بہت حاجی ملاصالح

القزويني بفترة العين وان لم يعلم رضاه بما ادّعاء الباب وفترة
 العين والباب صار اسببا لاضلال جمع كثير من العوام والنحواس
 وصار اسببا للقتل نفاس كثيرة كما وقع في ما ذكره ان وزنجوار
 وتبريز وغير ذلك من بلاد المسلمين فان جماعة كثيرة ادّعى
 البابية وبرزوا وحاربوا مع السلطان في شرويه مذهبهم واما ما
 قتل السلطان ناصر الدين شاه بالخديفة ولم يظفر والذات وقتل
 السلطان رئيسهم وتأبى جميعا فالتهم الله آتى يؤفكون فقتلهم
 ذاب القوم الذين ظلموا والحمد لله رب العالمين وقته تهم صفة
 مشهورة لا تضل بذكرها وذكروا مذهبهم الفاسدة ولهذا
 الشيخ كتب كثيرة منها شرح الزياراة الجامعة وهو كتاب كبير
 حسن وشرح العرشية وغير ذلك وهذا الشيخ يدعى انه اذا اراد
 الوصول الى خدمة الائمة والسوء الى عن الائمة ساء في المنام
 ويسأل عنهم وينكشف عليه العلوم المشككة والله العالم بالحقيقة
 از مصنفات شيخ وصوف على ما نقله بعض الفضلاء في بعض افادته كتاب شرح زيارت جامع كبير ودر
 جات مجلدة وكتاب شرح حكمت عرشية لا صدر اى شيرازى در سه مجلد وشرح شاعر لا صدر اى از تصانيف
 او مختصر بيت جامع وديان امور عامه بالحقه متعلق بوجودات ثلثة ست يعنى وجود حق وجود مطلق ووجود
 مفيد كه در بلده يز و تصنيف فرموده وشرح مختصر ذكر كره بالتماس فاضل امجد لا مشهد قلمى داشته وشرح
 كتاب تهمرة التعلين ورفقه از علماء على عليه الرحمة تا تمام ست وكتاب حيدر كيه كيه جامع اقوال فقهاء ست ودر
 كتاب فروع مسائل وفتاوى خود بيان فرموده وكتاب مختصر حيدر وديان فتاوى صلوة وطهارت وروح
 كتاب كشف الغطاء الشيخ الاطهر مولانا الشيخ جعفر بن محمد طاب ثراه كه انرا بالتماس شيخ ذكره تصنيف فرموده ورساله
 وبحث صوم كه بالتماس شاهزاده محمد علي ميرزا قلمى فرموده ورساله ديوان احكام كافرجى ودر قلمى از اسلام ودر

و ما بعد ان و احكام فرق ضالاه فرق اهل اسلام كه بالناس شان از ده موصوف نوشته در ساله در بيان محل نمودن
 بر احاديث كتب اربعة و قطعية الصدور و بودن احاديث و عدم آن كه در ان ترجيح بر عدم قطعيت آنها داده
 و وجوب انقضا و در نسيجات و در تعيين اخيرين و بيان اينكه وجوب جهود اينا قوليست مستحدث و ذكر منشأ محدث
 و باعث آن و رساله در بيان حجت اهل حق بر غيرت و در بعضي مكرين غيرت و رساله در اصول فقه در بيان مباهي
 الفاظ و رساله در جواب سوال شيخ محمد كاظم در باب اينكه مقلد را چه نرست كه تقليد و مفتي بكني در سلسله واحد و وجود
 اختلاف ايشان و قنوي و رساله در سلسله قدر در جواب سوال متوجع آقا شيخ عبدالعزیز الشيرازي مبارک الله عليه رساله
 در شرح رساله قدر سيد شريعين كه بمورد نموده التماس عبدالمعز بن وند في تحرير فريزوده و رساله اجوده النفس در اصول
 عقائد و ما يلحق بها من القول في الرحبة و سلسله الفاظ و الرخص و رساله در تحقيق قول باجتماع و تقليد بعض سائل فقيه
 و رساله در جواب شيخ محمد و رباب جواهر سيرة الحكماء و اربعة عند الحكمين و اجسام ثلثة و اعراض اربع و مشير في احوال
 حوادث و بعض سائل فقيه رساله شرح رساله علم فاكس كاشاني كه بطور رد و بطلان است و آنرا بالناس فاضل
 كامل نواب ميرزا باقر نوشته و رساله در شرح حديث حدوث اسما كه في كليتي مكررت اولش اين است
 ان الله خلق اسما كبا الحروف غير مصنوت و باللفظ غير منطوق الا ان ازاد جواب
 سوال شيخ محمد بن شيخ صالح بن شيخ يوسف احسان في تحرير فريزوده و رساله در بيان و عامي ثلثة يعني و عامي سرمد
 و عامي و سرمد و عامي زمان و بيان لوح محفوظ و لوح محو و اثبات و تحقيق بدارقضا و قدر و عالم في تحقيق لطيف
 سعيد و شقيقه و ديگر اشيا كه در جواب فاضل سيد ابو القاسم الاجيجي نوشته و رساله در بيان حقيقت محمد صلي الله
 عليه و آله كه در جواب سلسله عالم سعيد ملا محمد ثقب بر شيد نوشته و رساله در حديث تحقيق كميل بن زياد الغني و بيان
 فرق ميان قلب و عقل و صدر و نفس و دم و فكر و خيال و سائر قوي و بيان اينكه آل محمد صلي الله عليه و آله انوار
 موافق حديث شهور در جواب سوال ملا كاظم سناني و رساله در شرح حديث رأس الهالوت و در باب سوال او از
 حضرت امام رضا عليه السلام عن الكفر و الايمان و الشيطان ان اللذان مرجون و معنى الرحمن علمو القرآن
 و جواب فرمودن حضرت امام رضا عليه السلام جميع سوالات و اجواب بجملي و مفصل تا ممل پس قول آنحضرت
 بيننا انت انت حصننا نحن و هو الجواب عن كل تلك المسائل

ورساله فی تحقیق این تئذ علین که بجواب سوال حسین خراسانی نوشته و رساله خاقانیه که بجواب فعلی شاه در بیان
 حقیقت برزخ و معاد و نعم و دوزخ و غیر آن تلمیذ داشته و رساله در بیان حقیقت عقل و روح و نفس و مراتب
 آنها و رساله تفسیر سورۃ کحید و رساله در بیان اطفال شیعه و حالات سقط آیا بعد مرگ نمیکند یا نه و ذکر احوال
 شان در برزخ و قیامت بجواب سوال محمد خان و رساله در تحقیق حقایق مصدریه و مفلسیم اعتباریه و دیگر اشیا و در
 رساله در معنی امکان و علم و شیت و غیر آنها و رساله در جواب سائل حاج محمد طاهر قزوینی و رساله در جواب سوله
 ملا حسین کرمانی در بیان احوال برزخ و معاد و رساله در جواب سائل متفکره فقیه و رساله در بیان اینکه
 الخلق فخر مستند پیر و ذی همت اندیشا یعقوب الیه که متسلل تحقیقات عجیبه و نکات غریبه است و رساله در جواب
 سائل فاضل کامل میرزا محمد علی بن محمد بنی خان در باب شیت و رساله در بیان اینکه مؤمن فضل است از
 لاکه و سلمان بهتر از جبریل با وجودیکه لاکه محصورند و تفسیر آیه سنقر انک فلا تنسی و بیان اینکه اجنبه میکنند
 یا نه و تحقیق و دیگر اشیا و رساله در جواب سائل شیخ جلیل احمد بن الشیخ تسامح ابن طوق و سائل
 متفکره فقیه و در بیان ربط بین احوال و القدر و رساله در بیان صحت و رحمت بجواب سوال غلام
 محمد علی میرزا و رساله در جواب سائل شاهزاده محمد و میرزا و رساله خاقانیه در جواب
 مسئله سلطان فطعلی شاه از سر فضیلت جناب تاج محمد تجل الله فرجه و علیه و علی آباءه السلام
 از آنکه ثانیه علیهم السلام و رساله در معنی قول من سبحانه و تعالی انا الله وانا الیه راجعون و در معنی قول
 نبوی اللهم استأمرنی الا شیکم کساهی و غیر ذلک من اسائل و رساله توبلیه در جواب سائل عالم عامل
 شیخ عبدالمطی التوبلی مشهور بجواب سائل نکات و غرائب تحقیقات است یحیی تحقیق عالم زمانی و عالم بحر
 و عالم سرمدی و برزخی و عشری و فشری و بیان تطابق عقل و عمل و تطبیق انسان کبیر و صغیر و بیان
 ابداع اول و ثانی در عالم حروف و در بیان اسمای حسنی و خواص آن و بیان اسم ناقص من الماده و بیان
 کیفیت استجاب دعا و بیان اقسام بسط و کسیر و بیان حروف مقطعه را و ازل و احوال و احوال و احوال و احوال
 و بیان تزکیه نفس و وصول الی طریق الحق و بیان شجر و اقسام آن از شجره خلد و شجره طوبی و شجره الیه
 و شجره مزین و شجره ریتون و ذکر مقابلات آن از شجره زقوم و شجره ططام و شجره جنته و اسئال آن و بیان

ارض مقدسه و تسعة مفسدين و جبال عشره و طيور اربعة و غير ذلك من اسائل الكثرية التي تعد كل واحد منها رسالة مستقلة و شرح رساله حضرت امام حسن عسکری عليه السلام که بجانب اهل ايهواز فرستاده بودند و بيان سئله الامير من الاميرين و ان کتابيست مشتمل بر مطالب عجيبه و اسرار غريبه و رساله در جواب اسوله شيخ احمد بن حنبل و علوم متفرقه و رساله در جواب سائل و فاضل ولي ملا علی شيرازی در احوال اهل عراق و مزناضين و بيان تدبير مولود فلسفي و شرح علم الصنعة الفلسفية و ذکر علم حروف و جفر و انواع بسط و تکسير و رساله در جواب سائل شيخ محمد بن شيخ عبد الله القطيفي و تاويل بحر سبعة و بيان دليل عقلي بر عصمت ائمه و رساله در شرح ابيات شيخ علي بن عبد المدين فارس و علم صناعت و رساله در شرح کلمات شيخ علي مزبور و علوم متفرقه که آنرا بطور الفا تراليف فرموده و رساله در علم نجوم و رساله در علم کتبات خط قرآن و رساله در جواب سوال عالم فاضل حاج عبد الوهاب القزويني في توضيح معنى الحسين و الحسين و رساله در جواب سائل شيخ عبد المدين حمزي و معنى استغفار انبياء و اوصيا و خوف و بکا و ايشان با وجوديکه محصوم و طاهر بودند و غير اينها از سائل مشکله و از جمله مصنفاتش رسائل المعجم العلياني جواب سائل الرويا و آن دو سئله انکه شيخ اجل شيخ حسين آل عصفور البجواني سؤالي کرده بود که مشتمل است بر عجائب اجاث و رساله در جواب سائل سيد حسين بن سيد عبدالقادر در ذکر قضيه موسى مع اخضر عليها السلام و در نيکه اجساد اهل جنت آيا تنگن ميشوند مانند کثافت اهل ارض يا اين اجساد اهل جنت يا از چيزي که بزرگتر از غير ذلک من المسائل و رساله در جواب سئله سيد محمد بن سيد عبد النبي و شرح حديثي که صدر عليه الرحمة و کتاب علل الشرائع و بيان خلق ذر و اجساد آورده و رساله در جواب سائل شيخ محمد بن علي بن عبد الجبار القطيفي در معنى قول امام عليه السلام العلم نقطة كثرةها الجاهلون و در معنى حديث ان السنة ثلثمائة و ستون يوما اخذت منها سنن ايامه و در معنى حديث ان المؤمن انما يحس بالوئال اذا اخبر منها كالي غير ذلک من المسائل و رساله در بيان اينکه ممکن نيست شيطان را تشبيل بصورت انبياء و اوليائه در خواب و نه در بيداري و علت آن و جمع فرموده و بيان حديث مزبور و در انيکه ما نورست که صحیحی نباشد بصورت سليمان عليه السلام نموده و تا چهل روز حکومت

بر تخت سلیمان کرده و حدیث منام جناب فاطمه علیها السلام و رساله در حقیقت رؤیا و اقسام آن تحقیق
 صادق و کاذب آن و رساله در جواب سائل نواب میرزا جعفر نیرودی در معنی کشف و کیفیتش و در معنی
 سبقت رحمت الله غضبه و غیر ذلك من المسائل و رساله در جواب سائل شیخ محمد بن عبد الجبار
 و در بیان قول حق سبحانه و تعالی مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله الا یب
 و یبذلوا ما اوتوا به مشکله و رساله در جواب سائل شیخ محمد حسین بن شیخ یوسف بحرانی در بیان کفر و ایمان و رساله در
 جواب سائل شیخ مسعود بن شیخ مسعود که فحشاء نما قول نبوی انا و الساعة کھا تین و اشار بالسبابه و
 الوسطی الی غیر ذلك رساله در رفع نزاع در میان فاضلین عالمین از علمای بحرین در حقیقت کاف در
 قرآن تعالی لیسر که مثلہ آیا ناکده است یا الهی است و رساله در جواب سوال سید حسین بن سید عبد القادر بحرانی در باب
 کفر و ایمان و دلیل بودن از جانب صاحب الامر علیه السلام که بگوید که من بجزیره خطر رسیده ام و نماز جمعہ میرا نخواست
 فرمایید که نماز ده ام و رساله در جواب سائل فتح علی خان در باب اینکه قرآن افضل است یا کعبه و رساله در جواب
 ملا محمد رشتی در باب امکان و آنچه در ممکن مجتنب است در واجب و اجب است و رساله سر اجبیه
 در جواب سائل ملا مصطفی شیروانی در باب علم مرئیه از چراغ و تطبیق آن با عالم و رساله در جواب سوال
 بعض عارفین در کات خطاب آیا که بعد و آیا که نیستین و رساله در جواب سوال بعض طلبه تفسیر
 قول خدا فی تبارک و تعالی فکان قاب ففسین او اد نے و رساله
 در جواب سوال بعض عارفین در باب اینکه بمقابلہ هر مخلوق از مخلوقات اسمی خاص برای خدا فی تعالی است
 که همان اتم مشربست و مطلق و ایجادان مخلوق و رساله در وجوہات ثلثه وجود حق و وجود مطلق و
 وجود مقید و ذکر مراتب و احوال و اطوار آنها و رساله در جواب سوال سید ابوالحسن گیلانی در باب
 بدو اربع محو و اثبات و نسبت آن بطرح محفوظ و رساله در جواب سوال سید محمد کجا از تفسیر سورہ
 التوحید و آیه نور و رساله در جواب سوال بعض طلبه در باب جمع میان اخبار و الہ بریکه دنیا و اولیا و قیام
 نمی مانند یا ده از سید و ریاسی روزی با چهل روز و دینکه وار و شمشه که حضرت نوح علیه السلام شوم
 حضرت آدم علیه السلام را نقل کرد بسوی نجف اشرف و موسی علیه السلام نقل کرد بدین حضرت

یوسف علیه السلام را بسوی بیت المقدس و رساله در جواب سائل اصفهانیه در باب شرح قول حضرت
 امیر المؤمنین ان العرش قد خلفه الله من اربعة انوار امانه و شرح امانه
 طینت و حدیث ان الشمس جزء من سبعین جزء من انوار الکوسی امانه
 و رساله در جواب سائل ملامدی استرآبادی در احادیث مشکو و علوم فنی و آن بسیار اند و رساله در جواب
 سائل شیخ احمد بن شیخ صالح بن طوق القطیفی موسوم بمسائل قطیفیه و رساله در جواب سائل جناب
 میرزا محمد علی مدنی در باب اشتقاق و شرح حدیث و آن رساله در جواب سائل امین کرمانی در بیان نکات فقیهه در
 سوره ایلانی و شرح بعض مقامات شهادت حضرت امام حسین علیه السلام و بیان اینکه یک مرتبه حضرت چه چیز بر جمیل
 و رساله در جواب سائل صمدی و صمدی محمد بن سید ابوالفتح در اسرار قدر و نتهای اراده و تحقیق السعید سعید فی
 بطن امانه و رساله در جواب سائل شیخ احمد بن شیخ صالح بن طوق رساله در جواب سائل ملامدین بانقی و در احادیث
 مشکو و طوایف فنی از علوم رساله در جواب سائل ملامدی استرآبادی در علت حذف یا بغیر جازم
 و قول خدا می تعالی و اللیل اذ الیم و در باب تغیر قرآن و حدیث آن و دو جمع بین قوله تعالی کل شیء
 هالک الا وجهه و قوله علیه السلام ما خلقتو للفناء و انما خلقتو لیبقا
 و غیر ذلک و رساله در جواب سوال ملامدی استرآبادی در معرفه نفس رساله در بیان نعم و قایل اهل اخو و تفاسیل
 نیران و جهان و احکام مالی انجام و درجات و درجات ایشان و غیر ذلک من المباحث الشرعیه رساله در کیفیت
 سلوک موصل الی درجات القرب و الزلفی در جواب سوال ملامدی که در رساله در جواب از تقلید مفضل مع وجه البکال
 و رساله در شرح مسئله مواد بطور واضح و رساله در جواب آنچه تاو رازی در حدیث قدسی است لو کانت خلقت
 الا فلا لک و لو لا علی لما خلقتک در جواب سوال سید مال الدین السید محمد علی القطیفی
 و رساله در تفسیر بعض شکلات مثل تشبیه دادن حضرت امیر علیه السلام را بشکل ربع الی غیر ذلک من باجوبه المسائل فیه
 طبع احمدی صوفی در بیان نور و جنبه اوقاد القبیع علیم اسلام و آنست که مشاهده بعض الاماظم من
 الفضلا و بروج مزارش این عبارت نوشته است هذا اقدار المرحوم الشیخ احمد بن
 خرمین الدین الاحسان علی الله مقامه فی حصار الکرامه ۱۲۳۳ هـ و غیره الفضلا

مولانا محمد شریف الملقب بشریف العلماء بن ملا حسن علی المازندرانی اصل و السجاسری
 مسکنا و مدفعا شریف فقهای عراق و مبتدعی الاطلاق و مرجع فضلاء آفاق بود جامع معقول و
 منقول خاصه و عظیم اصول یگانه علمای فحول بود ملا خفیه با تقریب ذکر شریک و اساتذہ خود آورده و
 گفته از بنمای اساتذہ عالیشان سالک سالک تحقیق و عالج در این مدتیق مقنن قوانین اصولی شریف
 مبانی فرد و غیره مفتاح علم شرعیہ مربی علمای امامیہ مدرس جمیع طالبین در جوار ارفاق فی الاوان حضرت
 امام حسین علیہ السلام اعظم شیخ و استاد و مربی والد روحانی ما العالم الربانی محمد شریف بن ملا حسن علی المازندرانی
 است مولد شریف آنجناب اراض اقدس کربلائی معلی است اکثر عمر شریف با دریا بنجا بسیر بر
 درواخل اشتغال تحصیل علوم پیش سید الشاہ آقا میرزا آقا سید علی طالب ثرا ہما داشت بعد از ان پیش استاد
 آقا سید علی طالب ثراہ در مدت نہ سال تحصیل فقہ و اصول پرداخت تا اینکه مسودہ بن الحاسدین
 و مستغنی از اشتغال و لائق افتاد گردید و محمد بصیر و جامع جمیع شرائط مقبرہ بود گویند کہ آنجناب مجلس
 سباحۃ استاد خود در اواخر تحصیل متوقف نمی شد و اکثر اوقات استادش از جواب او عاجز و تغییر می شد و بایز
 بسوی او یا رحم عنان ہمت و ارادت خود را منقطع و صرف داشتہ و در ہر شہر و دیار کہ میرسد زیادہ از
 یک دو ماہ یا چند ماہ اقامت نمی فرمود و مشغول بسیاحت بود و منظور اقدس آنجناب ازین سیاحت تحصیل
 کتب و اسباب بود لیکن ممکن نشد و اعانت نیافت از کسی نہ از علما و نہ از اہل علم و نہ از اہل ہنر و زیارت
 مشہور مقدس ثامن ائمہ اطہار علیہ السلام شرف گشت و آنجا ہمراہ والد ماجد خود باز کربلائی محل شرفها
 اللہ تعالیٰ مراجعت فرمودہ حاضر مجلس استاد خود برای استفادہ خدا لکن از منقطع تقدیر کہ استادش
 در ان زمان بسیار متروک رسیده گردیدہ بود پس مولانا محمد شریف موصوف ہما نجا بطالعہ و سباحۃ مشغول
 بود و کمال جد و جد و صرف تا اینکه چنان مدرس ماہر گردید کہ مثیل و عدلش زبانہ نیافتہ بود نہ در سابقین
 و نہ در لاحقین و مجلس درس او ملو از علمای عظام بود و بیانات الفاس شریفہ و جمعی کثیر در دستگیری
 او خصیض تقلید بسوی اوج اجتناد ترقی یافت و بدوم سن اول کسی کہ با و اجازہ داد و شفقت نیک فرمود
 بن کمال حلف و عربانی و انما ملا خفیا آوردہ و فضیلت ہر کس متاخرست از جناب او و در قاعد

اصولیه ماخوذ از انجناب است و صرف فرموده شریف خود را در تربیت طالبین علوم دینی جناب او مجلس
 درس گذاشته بود یکی یازدهمین و دیگر براسه مبتدیان و درس میداد و رایتم تعطیل جماعتی دیگر ازین دو
 جماعت مقرر از نظریه علوم و در زمان در شب درس و افاده مشغول میشد و تا نصف نایل و بعد از نصف
 شب مشغول زیارت و عبادت می شد و همین وجهه که اکثر اوقات خود صرف درس و افاده و عبادت الهی
 و باریکب کلیل التالیف و تصنیف میکرد و این مصنفات شریفه او که بر وجه قدرت و عظمت انداز سواد به
 بیاض رسیده و در بار تصنیف و تالیف بحدت انجناب گفته بودم که با وجود چنین تحقیقات که افکار
 علمای ما برین و فلامانی تغیر و تبدل کالین ازین خاصه باز در این امر اعراض فرموده اند و جواب
 فرموده که من تکلیف تربیت طالبین تعلیم کالین است و آنچه که شما تصنیف و تالیف کرده اید همه از است
 و جناب موصوفت و حفظ و ضبط و وقت نظر و سرعت انتقال و مناظرات و طلاق سنان عجب به زمان در
 یکانه اوان بود و مثل انور برین دیده ام و مشابه نکره بکسی مگر آنکه غالب آمو را و متکا که تمام وید طولی بود
 و درین بحث و مناظره و صاحب تذکره آورده که گویند کتابی از تصانیف او جفت تدوین رسیده مگر یکی از
 کتاب التجاره و دیگر سائل تفرقه که تجدید آورده بود و فالتش سبب طاعون در کربلائی علی بهاء و یقعد با و بجه
 سنه یکم از روده و صومل شوش چیزی واقع شد و ساحت الله ایضا کابر فرموده اش و ما نیزین مجلس افادش
 جناب خطاب نفعیه عصره و حمید و بهر لانا ابراهیم فروقی کر بلانی علیه الرحمه بود و دیگر جماعتی بسیار از فضیلت
 بهره کامل برداشته اند از جمله ایشان فاضل کامل فقیه مخیر ثقه عظیم ایشان عالم المعی جناب قاسید علی شیرازی
 ادام الله اباه است و صاحب نعم العلماء مع و ثنائی جناب گفته که در مجلس درس او زیاده از هزار نفر می نشینند
 از جمله قاسید ابراهیم اخوند ملا اسمعیل نیر و فی و اخوند ملا آقایی در نهمی و سعید العلماء بار فر و سنی
 و قاسید شیخ بروجر دی و شیخ و تصنیف و غیر هم من لا فاضل العظام و العلماء الکرام
 اخوند ملا عبد الجلیل الکرماتی در کتاب مرآة الاحوال تقریر افاضل و اعلام بلد و کرمانشاهان
 آورده عالیجناب مستثنی الانحاب فاضل کامل قلیل العدیل اخوند ملا عبد الجلیل است اصل وی از طائفه ننگنه
 کرکونی است فاضلی است تحریر و عالمی است روشنی در و اکثر علوم افاد و پناه و صاحب و متکا است

و از جمله تلامذه مرحوم جد او آقا باقر بهبهانی بودند و در حیدرآباد و کن سمیع شدند که رحمت ایزدی پیوست ازین خبر
 خانم و الم بر دل خیزشست و از جمله اولاد امجادش مایلینا بان علی القابان اخوند ملا عبدالصمد و ملا عبدالصمد
 نهایت تقیتم لطیف و ذکی الذهن و معلوم مربوطند ملا عبدالاحد الکنزازی صاحب کتاب مرآة الاحوال بتقریب
 ذکر اعلام و افاضل بلده که پادشاه آورده که از جمله علمای آن شهر بود و عالی جناب معلی القاب فاضل ناب
 عالم فاضل کامل اخوند ملا عبدالاحد الکنزازی که از جانب سلاطین عظام بمنصب جلیل شیخ الاسلامی در کن
 بلده قیام داشت فاضلی بود و جلیل القدر و عالمی منشرح الصدر و نهایت آسان و ذکی و سلیقه تامه
 در علم صحبت با امر و بزرگان داشت چند سال قبل ازین فوت شد میرزا احمد بن اخوند عبدالاحد
 الکنزازی فرزند از حیدر ملا عبدالاحد سابق الذکر است مولف کتاب مرآة الاحوال بعد ذکر پدر نامدار و
 گفته و طفت از خدا رحمتش عالی جناب معلی القاب سلاله الانجاب علای میرزا احمد حکم دریافت و فرمان پادشاه
 عالم پایه بران مقام ذوی الاحترام شست و نهایت احتیاط را در اجرای احکام مرعی میدارد و اغلب
 اوقات امور مراعات را بصاحبه سیکند اند و چندی از مستفیدان مجلس شریف مرحوم والد ماجد طالب ثراه
 بنود و مصیبه و سطی مرحوم مخفور شاه قلی بیگ عم والدین فقیر در حباله اوست و از او چند اولاد دارد یکی عالی حضرت
 رفیع منزلت میرزا ابوالحسن است و باقی ناث از ملاعباس علی الکنزازی بغضل و کمال بین الاقوان
 و الامثال معروف ملا شفیعا در روضه بهبهانیه او را بتقریب ذکر اساتذده خود ذکر نموده گفته حاج ملاعباس علی طارش
 از بلده کنز است و در بلده که پادشاهان سکونت داشت وی عالمی محقق و متیق و صاحب ذهن ساندیده و در مشایخ
 بهتر از وی و فقه و ذکا چندی و در بلده که پادشاهان از خدمتش استفاده کرده قدری از کتاب معالم الاصول
 شرح کبیر تاسید علی بلابلان خوانده ام وی از تلامذه آقا محمد علی بهبهانی بود و در سادی تحصیل بیایت فقر
 و تنگدستی گرفته اند و در آنوقت استادش آقای موصوف نوعی عانت او فرموده که خوشحال شد و علای آقا
 احمد طفت آقا محمد علی بهبهانی و کتاب مرآة الاحوال بتقریب ذکر علمای بلده که پادشاهان مرقوم ساخته
 مایلینا معلی القاب فاضل کامل و مقدس عامل اخوند ملاعباس علی است وی از ارباب کنز است و چندی
 در خدمت عالی جناب ملا عبدالاحد سابق الذکر تحصیل شغول و متق از کمال چندان حدائق آفاه است

والله ما جید بود و از تفضل انفس شریفه اش به مراجع علیا رسیده است بنایت ستیقیم الطبع و در طلب
علوم افاضات پناه است آخوند ملا محمد صالح که با آقا صاحب کتاب مرآة الاحوال تقریب
ذکر علمای بلده کرمان آورده عالیجناب فاضل الکتاب عالم فاضل آخوند ملا محمد صالح خلف مرحوم
ملا علی نازندرانی نائب الصدیرت وی در فقیهت صاحب دستگاه و در شریعت زبانی در ریوس مجاز
و محافل بی همتاست آخوند ملا محمد کرمانشاهی وی برادر آخوند ملا محمد صالح سالی الذکر است صاحب
مرآة الاحوال بعد ذکر آخوند ملا صالح نوشته که برادر گرامیش آخوند ملا محمد در فضیلتی کبار و ملکا
فقیهت شعاری و نبی مقدس و صاحب ست ملا جید علی الکرمانی صاحب مرآة الاحوال تقریب
ذکر معاصرین از ساکنین بلده کرمان آورده عالیجناب فاضل آب خیر الحاج جید علی خلف مرحوم
معمور حاجی محمد کی قاضی است که از جانب پادشاه دین پناه بنصب قضا در آن شهر قیام دارد جمیع بخصال
و عیون فاضل است آخوند ملا محسن الکرمانی صاحب مرآة الاحوال تقریب ذکر معاصرین علمای و بزرگان
بلده کرمان آورده عالیجناب علی القاب فاضل آب عالم فاضل کامل آخوند ملا حسن خلف مرحوم
ملا سمیع مکتب دارست وی علوم شرعی را از خودست والده با جد فقیه و مرحوم مخفوق قدس میرعل فقیه
الله و در آن آقا حسین قزوینی و بنای مستثنی الاالقاب آقا سید علی طباطبائی است فاده
کرده است و بنایت ستیقیم الطبع و صاحب بلیقه و مقدس و زاهد است و برادرش عالیجناب فاضل
آب آخوند ملا حسن شاعر است آخوند ملا در شریعت مجتبی فرید اعصار است و بسمل تخلص میکند آخوند
ملا علی رضا الکرمانی آقا احمد و مرآة الاحوال تقریب ذکر معاصرین خود از ساکنین بلده کرمانشاهی
نوشته فضاکی آب مقدس القاب ملا علی نظیر آخوند ملا علی رضا خلف مرحوم که بلای قرطانی است
که بر وی علم فضل آراسته و بجای تقوی پیراسته و بی فرتن و بیاساخته است و در مراد حقیقه و احوال
حدوثانی ندارد و بامامت جماعت و بر سر مرحوم حاجی علی خان ششون است و از غایت و بیداری همیشه
مفسس و مقروض است آقا سید محمد بن میرزا احصوم الرضوی معروف محمد قصیر مشهور
طی بل الباع در علوم عقلی و نقلی و از تلامذه حضرت بحر العلوم و جناب آقا سید علی عامله ما الله بالطفه

الخفی الجلی است تو بیت افتاد احکام قضاء و عیاض خراسان بدست او بوده و گاهی باصفهان تفریق
 می آورد و علماء و اکابر فضلاسی اینجا با عزاز و احرام بدست انوالا مقام پیش می آمدند و معصومین و محدثین
 حاجی محمد ابراهیم کریم کرباسی و جناب حاج سید محمد باقر رشتی علی الله مقامهما کبیرا تعظیم آنجناب پرورد خدند حسب
 تذکره آورده که آقای موصوت محمد بن عظیم الشان و فاضل ثقه حلیل القدر از شاه میر قریب العصور بوده مجاور
 مشهد مقدس حضرت امام بهام علی بن موسی الرضا علیه السلام بود و صفات اینقدر داشت از آنجا که کتاب روح
 الرضوی فی الاحکام الشرعیة فاسی و شرح کتاب لعه است و در او اخره خود زیارت شده و قدس کرد و از آنجا
 مشرف گشته مراجعت باصفهان نمود و از آنجا سبله سبزار بر رفته اند از فانی عالم حجت جاده انی پیوسته
 گویند که سال یک هزار و دو صد و پنجاه و سی و هجری بود جنازه حضرت اندازده اش را از آنجا بسوی مشهد مقدس
 رضوی نقل کرده و در حرم اقدس آن امام الانس و اجمان دفن کردند و مردم آنجا از راه تعظیم و احترام
 از یک منزل استقبال جنازه حضرت اندازده اش نمودند غفره الله مولانا الشیخ اسد اللہ بن
 محمد اسماعیل الشوشتری الکاشغری فقیه کامل و عالم عال و داماد جناب شیخ جعفر صاحب کشف
 است مولانا موصوت در کاشغری شریفین اقامت داشت و در فن اصول و فقه سواد علم بود و سید عبد الله
 بن سید محمد رضا حسینی و احباب خود که برای سید کاظم شیعی نوشته تقریب ذکر مشایخ خود میفرمایند که از جمله
 مشایخ ماست فاضل علامه و عالم فنامه جامع طریق تحقیق و مالک از مفضل بنظر تحقیق و مدتب
 مسائل دین و ذوق و تقرب مقاصد شریعت از هر طریق عمیق المولی الا ولی الا تراه جناب الشیخ سید
 دافضل و علاه از صفات شریفه اوست کتاب منجی تحقیق فی مسئلة التوسعة و التفتیق و ان کتابی
 مبسوط محتوی بر دلائل و افیه و بر این شافیه و کتاب مقایس و فقه و کتاب کشف القناع عن مسئلة
 الاجمل تقریباً پانزده هزار بیت است از فرزندان جناب شیخ عالم عامل و فقیه کامل شیخ اسماعیل محاصر سید
 کاظم رشتی است و دیگر شیخ حسن که احال بقید حیات است وفات شیخ اسد اللہ موصوت در حدود شین و ناین
 بعد لایف اتفاق افتاد الشیخ محمد حسین بن محمد رحیم الکرطانی القزوینی الاصفهانی آیتی از آیات
 ربانی و علامه فی علم و دلائل تفلسف مستثنی فی علم و وصیت کمالش مشهور در اقطاع و اقطاع است کتاب انقبول

الغریب فی الاصول الفقہیۃ شاہ عدل برکمال مدیم المثال اوست و اعتراضات و
 مناقشات در تمام این کتاب بر قوانین الاصول محقق ابو القاسم قمی کہ از معاصرین
 شیخت دارد از مجاورین ارض مقدسہ خاسر ال عیا علیہ السلام بود ملا شفیعا در روضہ
 بہیہ اورا بہ عالم فاضل و محقق و مدقق ستودہ گفتہ جملہ مصنفاتش کتاب الاصول فی
 الاصول ست مشہورست کہ جناب سید ابراہیم قزوینی از تلامذہ شیخ موصوفست قاضی
 در ۱۲۵۶ ہجری و دو صد و پنجاہ و چار در کر بلا سے معنی اتفاق افتاد مولانا شیخ
 محمد تقی بن محمد رحیم الاصفہانی از اکابر علماء فحول در علم اصول و براوشیخ
 محمد حسین صاحب فصول و اماماوشیخ جعفر خفی صاحب کشف الخطایاب ثراہ بود
 و ہم نسبت تلمذ بہ شیخ جعفر موصوف و حضرت بحر العلوم آقا سید محمدی طباطبائی
 بر وجہی داشته از تعانیف شریفہ اوست حاشیہ مبسوطہ بر کتاب معالم الاصول
 کہ مشحون بہ نوادر تحقیقات و تدقیقات است بین اہل الاصول و اہل الفحول متداول
 و مشہور تمام دارد و شیخ موصوف از نجف اشرف بسوی اصفہان ہجرت فرمودہ و در آنجا
 بفضل و اجتہاد میان سائر اقران از علمائے اعیان امتیاز داشت و در ہمان بلدہ
 داعی حق را بلیک اجابت فرمود ملا شفیعا بتقریب ذکر معاصرین علماکہ در عہد ادوات
 یافتند شیخ موصوف را ذکر کردہ و بفاضل کامل و عالم محقق مدقق فقیہ نبیہ ستودہ گفتہ
 دے از اکابر فقہاء و اصولیین و مدرّسین معروفین است و صاحب قصص العلماء شستہ
 کہ جناب شیخ از صاحبان علم اصول و از تلامذہ شیخ جعفر و بحر العلوم است اورا حاشیہ
 بر معالم ہست کنی حقیقہ تحقیقات و تدقیقات را شامل و مستقصا را دلہ و اقوال را
 کاغل و در مباحث الفاظ گوی سبق از میدان ہکنان ربودہ آقا محمد جعفر بن آقا
 محمد علی بن استاد الک آقا یاقر البہبہانی آقا احمد برادر او در کتاب
 حُرّۃ الدال ذکر شریفش بدین عنوان آوردہ عالی جناب معنی القاب ذمہ الاطیاب

و تقاضای انجناب فاضل ربانی و عالم صمدانی مقدس بے نظیر و زاہد روشن نصیب
 عمدة المتحققین و قدوة المجتہدین العالم المظفر آقا محمد جعفر دام ظلہ العالی فرزند اکبر
 ارشد والد بزرگوار کدورت قم و استقامت سلیقہ و جامعیت فنون علمیہ خصوصاً
 فنیہ موصوفہ و بزرگواری و تقویٰ بین الامام والا فاضل معروف طبع شریفش نقاد و راجع
 و کاسد و محکم فاضل و کامل و دوست دریا فواشش رشک ابر بہار و بحال این فقیر و دیگر
 برادران نہایت رؤف و نیکو کار و در توضع و فروتنی یکجا کرد و بزرگوار و پیوستہ لمجاہدا
 و ضعیفانست و لا دست با سعادتش در لہو طیبہ کاظمین اتفاق افتاد و با والد مرحوم
 یا پیران رفته و مدتی در دارالمؤمنین قم در خدمت ہندکان فاضل کامل عالم عالم مرجع
 اکابر و فاضل مجتہد الزمان مطاعی جناب میرزا ابوالقاسم چابلاتی مدظلہ العالی
 مصنف کتاب قولین الاصول و غنائم الایام و مرشد العوام و غیرہ تلمذ نمود و از بزرگ
 تربیت و انقباس آن وحید دوران از فضیلتی عالی شان شد و بعد از آن چند مدتی را
 در خدمت والد بزرگوار باستغادہ مشغول گردید و برخی از ایام را در مجلس شریف ہندکان
 مستغنی الاقباب فرید اللہ ہر وحید العصر جناب میر سید علی طباطبائی مدظلہ العالی
 افادات شریعیہ میبود و از اخلاص جناب باری و امداد النفس شریفہ آبا و اجداد و علما
 او تا و بدرجہ کمال رسید و صبیحہ مرضیہ عالی شان معلی مکان میرزا احمد ناظر حاجی علیچا
 مرحوم را در کساح و جہالہ خود و آوردند و الجوان حرمین شریفین و عبات عالیات مشرف
 شدند و در اراض اقدس کربلا سے معلیٰ بزوجہ مذکورہ بر حمت ایزدی پیوست پس ہیشہ کربلا
 معلیہ عالی جناب معلی القاب عالم فاضل خیر الحجاج اخوند ملا محمد صالح مازندرانی
 نائب القصد در بلکہ کرانشان را کساح نمود و درین اوقات در آن بلکہ توقف دارند
 و حکام ذوی الاحترام و اعزۃ و اعیان و رعایا و باریار شہداء و دانش بر گردن و حلقہ
 اطاعتش را در گوش دارند و حضرت ظل آلہ بادشاہ حجاہ را باو سے رسم مراسلات

و نهایت الطاف و مهربانی و اشتیاقست اما مستحجمه و جماعت و اجرای حدود و مقررات
 شرعی بحدتش مرجع و بآئین شایسته بانجام میرسانند و بسیار گوشه گیر و عزت طلبند
 در مجلس تا بعد ضرورت نرسد لب سخن نمی کشند ادنی تمییزش اگر با ادعوی همسری بلکه
 برتری کند اصلاً ملول و رنجور نمیشوند و بسیار است که در عالی مجلسش شاگردان لب بافاده
 گشوده اند و آن بزرگوار از جمله استعانت غضب را در مزاجش راهی نیست هر که با دیگر
 کند بجز احسان چیزی نمی یابد بعد از والد بزرگوار هر که اندک سواد عربی داشت علم عالم را
 بر افراخت و کوس لمن الملک را نواخت بجز آن یگانه آفاق با آنکه مجتهد علی الاطلاق
 بود با حدی بطوریکه شیوه علمای دنیا دار است سوی رفتار ننمود بلکه سید یدم که در دل
 بسیار خوش بود که شاید این حرکات معین از او و گوشه گیری او شود و لکن بابی الله
 کالان یتیم نور لا شرح مختصرنا فی تمام شرح مفاتیح تمام و حاشیه شرح عمید الدین بر تئذیه الوصول
 علامه و حاشیه معالم الاصول و متن و رسائل بسیار در فقه و اصول و جواب سائل مشکه
 از کلک بدائع نگارش در صفحہ روزگار یادگار است او را در مجادش آقا محمد صادق
 محمد کاظم و یک صبیبه است از طبق زوجه اولی و از طبق زوجه ثانیه دین اوقات شنیده ام
 پسرت عبد الله نام و یک صبیبه و فخر شیمی آقا محمد صادق صبیبه مرضیه عالی جناب
 آخذ ملا صالح سابق الالقاب را نکاح کرده است و دختری از ان متولد شده است
 آقا احمد بن آقا محمد علی بن آقا بابا قرا به بهجانی برادر آقا محمد جعفر سابق الالقاب
 است اخذ علوم و استفاده فنون از والد علامه خود و حضرت بجز العلوم و شیخ جعفر شخصی و
 آقا سید علی طباطبائی و غیر ایشان فرموده و از ایشان اجازه رجوعیت دارد و او دیگر
 اخلاص کرام همچو فاضل ربانی میرزا احمدی شهرستانی و جناب سید محسن بغدادی و جناب
 شهید رابع میرزا احمدی موسوی مشهدی و فاضل کامل ماحضه قائمی اجازات حاصل
 ساخته و در سنه یک هزار و دویصد و بیست و سه سفر هندوستان نموده و از مدینه حیدر آباد

آقا محمد باقر شافعی

میر ابو القاسم خان بهادر مخاطب بمیر عالم که مختار سرکار نظام بود و مقدم اورا اگر می داشتند و
 در عهد لایب سعادت علی خان مرحوم ملکنو و فیض آباد و گلکنه و غیره رسیده حالات مفصله
 او در کتاب مرآة الاحوال جهان ناکه از اثر قلم فیض شیم او بر صفحه روزگار یادگار است و در
 درینجا محلی از حال خیر مال او مع ذکر تصانیف شریفه اومی نگار و ولادت او در ماه محرم ستم
 یک هزار و یکصد و نود و یک هجری در بلده کرمانشاهان که از بلاد طبر و علی شکر از حد و دایره است
 واقع شده و در سن شش سالگی شروع بدرس قرآن مجید و کتب فارسیه نمود تا دو سال تقریباً
 بخصیص نحو و صرف و منطق و منطق و کلام و ریاضی و نحو آنها از مقدمات پرداخته کتب فقهیه را
 بحدیث و الدماج خود استفاده فرموده و در سن پانزده سالگی شروع در تالیف نموده حاشیه
 بر فواید صمدیه و غیر آن از رسائل نوشته و تا یک هزار و دویصد و دهم هجری خدمت والد را حد خود بسر
 برده با استفاده علوم عقل و ریاض از انجالبیون عبیه لوسی مراقبه طاهرین علمیه اسلام غفره
 اختیار نمود و در نجف اشرف بخدمت عالیجناب سعلی القاب فاضل مقدس بیجیل و ذاب طایب
 اخوند لا محمد اسماعیل یزدی که از ارشد تلامذه بحر العلوم بود کتاب معالم الاصول را بنیاید
 استعمال قرأت نموده و نیز در کتاب آدره که عالم پیش فاضل عالم کامل شیخ محمدی مشهور بکتاب
 می دیدم و افادات هر دو بزرگوار را با آنچه بنحاط میر رسید بنوع حاشیه بر آن کتاب می نوشته تا مدت
 شش ماه تا بحث او امر و لوازی خودم بعد از آن کتاب و افیه فاضل مقدس ملا عبد الله
 را در خدمت فاضل بیجیل سابق الذکر خدمت در اوقت شروع کردم بنوشتن کتاب در الفقه
 و چهار مجلد و قریب بیست و پنج هزار بیت نوشته شد و درین اثنا بخدمت بحر العلوم حاضر شدیم و بیشتر
 خلف ارجنده ایشان جناب آقا سید محمد رضا و جمعی دیگر از طلاب زبده الاصول شیخ بهائی و
 منظومه آنجناب را که در فقه تالیف میفرمود استفاده میکردم محلاً سرگرم درس و بحث و تالیف بودم
 که از حضور والد ماجد علی رسید شتبه طلب منی آنجا به بکلام اشکرم این آیه برآمد و اهل جهاد
 علی ان تشرک فی ما لیس لک به علم فلا تقعه

بواله نوشتم و معذرت خواستم قبول فرموده اجازت توقف دادند چون مدت سه سال تقریباً ایام
 مفارقت بطول کشید بجهت دریافت فیض خدمتش بکربان ایشان معاودت کردم مدت یکماه توقف
 کرده مراجعت نمودم در خدمت جناب مستطاب معلى القاب شیخ المحدثین زبدة المدقین و
 عمدة المحققین استادی جناب شیخ محمد جعفر نجفی باستفادگی کتاب مستنصر و شرح قواعد علامه
 که خود تالیف میفرمودند مشغول شدم و از حضار آن مجلس شریعتین بود و عالیجناب آقا سید محمد رضا
 سابق الذکر و آقا محمد تقی خاله زاد من قیصر نزار جمیع خلف میرزا تقی قاضی تبریز و سید ابوالقاسم
 معروف بسید میرزا خلف آقا سید حسین بنایندی و شیخ موسی خلف بنایب شیخ و شیخ محمد علی
 اعظم و شیخ محمد بن شیخ صادق و آقا محمد علی خلف مرحوم آقا باقر بن ابرجری و آقا محمد بن آقا
 کمال و غیر ایشان که هر یک از فضلای نامدار و علمای فطیلت شمارانند و بعد چندی به بلده قم
 رفتم آنجا جمعی از طلاب کتب شرح لمعه و مفاتیح الاصول را خدمت صاحب توفیق میخواندند و مختصرات
 شرح میخواندند و بنظر صاحب توفیق این میرسانیدم و اجازه پدید آمدن مرحمت فرمود و انتهی بالجمله بایضا
 ارشاد و مرتبه عالیله استعداد و اواز گنجه ایة الاول ظاهر بآهر نقل اجازت علمای اعلام که بنام
 او نوشته اند در آن کتاب ضبط فرموده بخود تطویل اقتصار بر قدری از عبارات اجازه اخوند
 طاهره قفا نمینمایم و بعد فیقول الفقیر الحقیر الحیة فی الله الخ خیرة
 بن سلطان محمد القاضی الخراسانی مولانا و الطیبه مسکن اهداهم الله سواء الطیبه
 و انا قه ما من بحق التحقيق لما كانت عادة مشائخنا و اسلافنا الاستیجازة فی نقل
 اخبار الامم الاظهار لا اتصال السلسلة الیه صلوات الله علیهم اجمعین و کذا
 ذلك فاما یتبرکون به لایهم و کان ممن تأهل لخدمة الاجازة فی هذا الان العلم
 العامل الرافع مراتب العلم الی غایة القصود البالغ منزلت الی مرتبة الاجتهاد
 و الفتوی نور حدة الفضل و الکمال نور حدیقه العز و الجلال ناشر احسن

الشریعة ابا عن جد المولی العظمی انا محمد رفعه الله الی علم درجات کمال ووقفه
 الی ارتقاء مدارج الفضل والافضال ابن الفاضل العلامة المجتهد الفروع
 والاصول المحرم المغفور الواصل الی رحمة الله الغفور انا محمد علی الشهد
 ببهبهانی روح الله روحه فاجزت لدان یروی عنی الاخبار المروية عن
 النبی المختار والائمة الاطهار سیم الکتاب الاربعة المشهورة فی الاعصار و
 الامصار بل جملة کتب اصحابنا الابرار اسکنهم الله دار القرار من العلم العقلیة
 والنقلیة مکر ویتة عن شیخی ومعتدی قطب فلك السیاسة مکر ویتة
 السعادة افضل الحكماء والمتکلمین اعلم العلماء والمتشعین الشهد
 الثالث الموثق بالثبوتات السجانی المغفور المیرزا محمد مهدی
 الحسینی الموسوی الخراسانی عن شیخی واستاده اقا بهاء الدین محمد
 عن شیخی میرزا بدرالدین محمد عن شیخی محمد الحمری العاملی وطریقه
 الی الائمة المعصومین فی الوسائل مسطور وعن شیخی واستاده الشیخ محمد
 مهدی الفتوی النجفی عن شیخی ملا ابوالحسن عن شیخی شیخ الاسلام المسلمین
 ملا محمد باقر المجلسی قدس سره وطریقه الیهم علیهم السلام فی البحار مذکور
 وعن شیخی واستاده قدوة الدقیقین ستمه خالص الائمة المعصومین جلد جناب
 المستحیج انا محمد باقر الشهد ببهبهانی ایتة الله فی العالمین وطریقه الیهم معرو
 انتهى لقدرة الحاجة تصانيف او بنابر آنچه در کتاب مرآة الاحوال مرقوم ساخته نیت حاشیه صده
 سنه محمودیه که در کتابنا بان در مدون تالیف کرده تقریباً دو هزار و هفتصد بیت است رساله
 نور الانوار شرح اربعه اسماء هزار بیت است کتاب در الغرر فی اصول الاحکام الالهیه که در
 نجف اشرف تالیف ساخته قریب چهل هزار بیت است تخریج مختصر فایز از اول تا بحث غمال
 که در بلده قم تخریر فرموده قریب شش هزار بیت است رساله قوت الاموت وروایات حدیثیه و

یکمجله ان تصنیف در آمده سه هزار و پانصد بیت است جواب سائل مرشد آباد و ان پانصد
 است بیع الازهار و سائل تفرقه اصول فقه و ان هزار و پانصد بیت است جز و اول کن ب
 مخزن القوت کشج قوت لایوت که در فیض آباد در مدت چهار ماه نوشته دوازده هزار بیت است
 رساله تحفه الجبین مد مراتب فضیلت حضرت الله طاهر بن علیم السلام و اثبات خلافت لای فصل
 جناب امیر المومنین علیه السلام که آنهم در فیض آباد نوشته تقریباً سه هزار بیت است جواب سائل
 فیض آباد تقریباً یک هزار و سه صد بیت است تاریخ نیک و بد ایام که با تاسیخ کفر علیا بهو یکم از
 نواب صفت الدوله مرحوم در فیض آباد نوشته و ان سه صد بیت است تاریخ ولادت و وفات
 سادات الله الطهار علیه السلام و ان نیز سه صد بیت است تاریخ لغلی ستمه خجسته الاخوان در احوال
 مشاییر انبیا و خلفا و حضرات الله و غزوات حضرت امیر علیه السلام و مطالب چند که در و کن نوشته
 قریب سه هزار بیت است عقد الجواهر الحسان و جواب سائل حیدر آباد و کن هزار و شصت بیت
 است تنبیه الغافلین که در لمبه و لکنو تصنیف ساخته و ان هزار بیت است رساله کشف الریب المین عن حکم
 صلوة الحجه و احیدین مرآة الاحوال تقریباً پانزده هزار بیت بوده باشد که کشف المشرب عن حکم المنة قریب هزار
 بیت است و عدد ابیات مجموع آنها نود و پنج هزار بیت است تقریباً جدول احکام شکیات نماز
 دی لا اولاد و کوبرنج فرزند داشت آقا محمد اسمعیل بن آقا محمد علی البهبهانی
 برادر آقا محمد سابق الذکر است و سبط استاد الکمل آقا باقر بهبهانی علیه الرحمه حالات نامدارش
 و مدراء الاحوال جهان نمایان عبارت مر قوسست عالم فاضل کامل نبیل مقدس زاهد صلح
 جلیل ربیدل آقا محمد اسماعیل اطال الله بقاره بین ازمین فقیر کو چاک است اگر خونت نان لیس
 نکته گیران لاسام نبود هر آینه اشتهب بکسیر قلم را در میدان محاب چله آن نور چشم گرامی اندکی جلوه
 مینمود و ولادت با سعادتش در ورا المیز رخت از لطن جلیله جلیله رشتیه مذکوره اتفاق افتاده
 و تعمیل مراتب علیه را چندی در خدمت والد بزرگوار و چندی در خدمت برادر نامدار و چندی در
 خدمت بزرگان بر سر سید علی سابق الالقاب کرده بسیار نکته دان و دقیقه یاب و خوش تقریر و

بنیکو تحریر و در علوم خاصه در اصول و فقه نهایت روشنفیر و عراج مطرح عالییه و جامع فضائل و محامد
 جمیله است و در اول امر صبیحه مرغیه جناب سید عظم الیه را که غمنازه است نکاح نمود و از چند اولاد و شد
 فوت شدند و بعد از چند مدت بحجت سوره مزاجی که فیما بین ایشان شد تفریق اتفاق افتاد و احوال صبیحه
 عالیجناب جالینوس الزمانی میرزا زین العابدین طیب اصفهانی در نکاح اوست و از غافلانه کلمه نیز نکاح
 کرده است و شنیده ام که درین اوقات دختر عالیجناب علی القاب اخوند ملا شریف خلف حاجی
 عرب را که از بدوین و طفولیت الی الان از رفقای نابرا در است و با یار موافق و رفیق جانی
 و بغایت بنیکو اخلاق و خجسته اطوار و مقدس و صالح و صاحب فضیلت است در نکاح خود آورده است
 و درین اوقات با اتفاق خیر الحاح حاجی شهباز خان کلمه زیارت که معظمه مشرف شده در اوانی که
 در ایران بودم یک رساله در فقه دیکم در اصول مینوشت معلوم نشد که بدرجه اتمام رسیده یا نه
 و اولاد و مجادش از خوشنشان برخوردار محمد همدی و محمد صالح و محمد بادی است و محمد همدی ازین
 زوجه کلمه است و احوال باقی دین وقت معلوم فقیر نیست آقا محمود بن آقا محمد علی بهیمانی
 برادر کوچک آقا محمد اسماعیل و آقا احمد سابق الذکر است در کتاب مرآة الاحوال ذکر اربابین عنون
 آورده عالم فاضل و تقی کامل صاحب اخلاق پسندیده و از چشم گرامی آقا محمود و فقه استهلال ملک
 الودود و از نور چشمی آقا محمد اسماعیل اصغر و باین فقیر در لطن متحد است فاضلی است عالی شان و
 عالمی است با نام و نشان بفضائل و محامد صوری و صنوی موصوف و بعلم و حیا و تقوی معروف
 و لاوتش در بلده که انشا الله اتفاق افتاده مراتب شرعیه مادر بدو امر در خدمت والد بزرگوار
 تحصیل نمود و براب او شفقتی تمام و رافقی تمام بود و برخی در خدمت برادر نامدار و این فقیر استخادم
 مشغول شد و چند روزی از استمعان افادات جناب آقا سید علی سابق الانقاب و دام ظلّه
 و مدتی را از گلچینان صدایق افادات فاضل تحریر و عالم بی نظیر زبده المجتهدین و عدله المحققین
 استادی جناب شیخ محمد جعفر نجفی دام ظلّه العالی بود و بعد از انکه بجهت عیال و حایر
 مراتب فضل و زهد و تقوی است و درین اوقات بسبب رسیدگی که بحجت تحصیل مراتب عقلیه و سلطنتیه

اصفهان رفته در آنجا حبیبیه مرضیه عالیجاه شاه قلی یک بیگم را در نکاح خود آورده است و سمیع بنده
که از وفات زنی شده است محمد کاظم نام مولانا است صدق بن السید صالح الرضوی الکشمیری
عالی خیر و فاضل نحر بر و قاضی گوشه گیر از فضلاء کشمیر بوده راه زهد و قناعت و صبر و رضا و
ورع و عبادت و اتقایی پیموده و شبها اکثر بیداری و صرف عبادت باری میفرمود و کمتر چنان
حق بین آن سلاسله سید المرسلین اغواب می بود

به نیشب که همه ست خواب خوش باشند من و خیال تو دنا لهما کنه در د آلود
بالجمله جناب سید عماره مبطالع کتب و درس و تدريس کتب دین مشغول بوده بر اکثر کتب
فراغین اطلاع داشته و سعت نظر آنجناب از تالیفات شریفه اش ظاهر و باهرست و غالباً
علش بر طریقه احتیاط بود و در هر فن از حدیث و تفسیر و کلام و معانی و بیان و فقه و نجوم و جفر
و تاریخ و بعضی از علوم نا دوره اطلاعی و اقرو و دست گاهی با هر درشت و تحصیل علوم انبیا عالم
ربانی و فقیه صدائی علامه مقیم کی که از اکابر فضلاء کشمیر بود فرموده و اکثر در حضور و سفر همراه آنجناب
بوده حتی که در سفر کیهانی موصوف بجانب لکنو نموده جناب سید همراه بوده و پدر بزرگوارش
سید صالح که مرد صالح و عابد و متقی و پرهیزکار بود چند بار زیارت مرقد مطهر و مشهد مکرّم جد خود
حضرت امام رضا علیه آتایحیه و الشنا مشرف گشته اکثر اوقات در سفر میبود تا آنکه بشهر کشمیر که
مقام مسکن و محل توطن او بود مراجعت میکرد و در آشنای مراجعت در بلده کابل وفات یافته
و مرقدش رفیش در همانجا واقعست سمیع گردیده که االیان آنجا زیارت مرقدش میروند
و جناب سید موصوف صبیّه علامه محمد قاسم را که داماد آخوند علامه مقیم موصوف بود و بعد خود
داشت آنچه از حکایات زهد و ورع و پرهیزگاری جناب سید موصوف و انهامک در عبادت
و صفائی نفس قدسیده و ارتباطی که با عالم قدس داشت سمیع راقم رسیده بسیار است و رساله
جداگانه باید تا احصای آن شود بالجمله اشتغال جناب سید در انجمن حوائج مومنین و تعلق داشت
در دین بین بسیار بود و فرموده و مشقت بیشتر در فقر و فاقه برای تحصیل علوم کشیده تا باین سبب

از جمله تالیفات جناب سید سید جلد کتاب بنظر رسیده و آن هر سه بطرز کشکول مانده ملو و موشون از
نواد تحقیقات و غرائب تدقیقات علمای سابقین و حل احادیث مشکله و بسیاری از فنون مختلفه
از کتب سابقین نقل فرموده و یک جلد از آنها که بسیار ضخیم است با ناستی ایمن موسوم شده جناب
سید دوسر داشت یکی از این علامه تحریر و مجتهد تریه نظیر آقا سید علی شاه طاب ثراه که احوال
خیر کاش در اوراق آئیده انشاء الله مسطور خواهد شد و دیگر سید عبدالله رحمه الله که در سنه ۱۰۱۵
در بعین بعد الالف و الما متین در عنفوان شباب بسن سجد و ساکنی غریب در بای رحمت الهی
شد و چون خلعت ارشدش آقا سید که در سنه تسع و ثلثین بعد الالف و الما متین از کشمیر بقصد
تحصیل و تکمیل بسوی عتبات عالیات رفته بود از جهت الم مفارقت احوال جناب سید صفدر
نهایت تنغیر گردید و بر الم مفارقت چنین پس بعد وفات یک پسر جاده صبر و صفا پیوسته و تا
با جواد طاهرین خود فرمود و در آخر عهدش مقطم الدوله نواب حمیدی علیخان وزیر الممالک
بیت السلطنت لکنئو که در فتح آباد اقامت داشت و خرج برای جناب سید میفرستاد و در همان
زمان آقا سید علی شاه بفتح آباد آمد و از اینجا بکر بلائی سطلی رفت چنانچه در ضمن احوال آن جناب قوم
میگروه اقصیه آقا سید علی مرحوم وقت مرجعت خود از کر بلائی سطلی بفتح آباد و بنای اقامت جمعه
جماعت در اینجا خطوط متواتر بخدمت والد ماجد خود نوشته که محصل اکثر خطوط این بود که من اینجا
هستم و نواب موصوف بتکفل و خدمتگذاری و ترویج شریعت مصروف اگر مصلحت دانند اینجا
با خیال خود و عیال من تشریف آورند و اگر حکم شود من بخدمت عالی و کشمیر حاضر شوم آخر الامر آقا سید
صفدر با عیال خود و عیال فرزند خود بفتح آباد تشریف آورند و از اینجا هر دو بزرگوار با نواب
موصوف بکاشو تشریف آوردند و بمنجا مرض الموت مبتلا شده آخر روز خنبه هفتم حین حیات
سنه خمس و خمیس بعد الالف و الما متین بن الهجرة ازین دار فانی بهشت جاودانی رخصت فرمود
از باب و ایش دستعد و بسیار قطعات و تاریخ وفات آن مغفور فرموده علامه زمان استا و موف
جناب سید محمد عباس الشوشتری الجزائری ادا م الله تعالی ظلاله و تاریخ وفات آن مرحوم

<p>بعد الموت من الوهم وما اقرب به اعرب العجم من الامر فهل يشتب وعتيا طلق من يرة اعجبه ماله المولى الاعلى صاحبه شد في الناس له المثل وقال الشيب عبد الصفد والعبد قد رحبه</p>	<p>اله لير من الدهر الا ينتبه اسفل الصميم وورق يتناكح معرا كان الصفد بياض جلود من وهو اليوم على الارض طيرم فدا كان والله تقياد ورحا محتدا نظر العبد سني الهجرة في مصارع</p>
---	---

وله

<p>فاخملت اعين اهل التقى وما علمت سرى في لاغوى اصبح ينتاب عليا القبا العين والرفعة والا لقا عن نظر القلب ما ان نامى انكسفت شمس سماء العلم</p>	<p>انطمست انجم برح الهدى سيدنا الصفد ولما اتا كان لطيفا عطر الخلق اذ ياغبيا من الحد قد حوى غاب عن العين ولما يغيب زد الفاء وانزل لتاس يحنه</p>
---	--

السيد غنى نقى الرضوى مولود وفتا وولد قصبه زید پور الزوالج بلده الكهنه است
وسه فاضله خیر واز تلامذه جناب علی بن کان آقا سید حسین طاب ثراه بود و مولد تلامذ
بتقریب ذکر تلامذه جناب سید العلماء نوشته که جناب سیادت و کمالات مآب مولوی سید غنی نقی
رحم که در اکثر علوم سیما در فزون کدیده و در سیه و معقولات لغت عرب و غیر آن محقق عظیم درشت
در صفای ذهن و وجودت قریحه و کمال ذکا و نقاد طبع گوئی سبقت از اقران ربوده گاه بی حش
کلامیه زبان در بیان را آتشنا فخر نموده اگر آنکه جانب مقابل را ملزم فرموده بسیار قدس
پد و نیز پیر علم عالم آراسته و بجایه صلاح و تقوی پیر است بود و با نیمه تهذیب خلاق و انکسار

و تراض و فروتنی ز اعدا الوصف داشت جمعی کثیر از طلبه علوم از فیض درس او استفاده شده و کمال
 فضل رسیدند آن قدوه ارباب فضل و تقدس در راه حجب سینه کینار و دود و صد و پنجاه و هفت
 بر حمت حق پیوست سر شریفش قریب سی و هفت سال بود جناب زه مغفرت اندازد و اش را از
 لکن خوشنما الله بسوی قعبه زید پور که موطن مالوفش بود نقل کرد و از تصانیف عالیهاش ساله
 فرقیه در لغت است که در آن فرق میان لغات قریب یعنی را بیان فرموده و چونکه اکثر اهل علوم
 از طب و فقه و منطق و حکمت و غیر آن را بکار آید و در تصنیف کتاب تلج اللغات که جمعی از کلا
 لغت بابرسلطانی در چندین مجلدات ضخیمه مجمع آن پرداخته بودند مشارکت غالب داشت
 حتی که اجزای آن بعد اصلاح و تصحیح آنجناب به بیاض رسید بلکه گویند که تصنیف بعض مجلد
 مختص با آنجناب است و رساله در شرح دعای صباح نوشته بود که نوبت تصنیف آن نرسیده
 و همچنین رسائل دیگر هم دارد که در ستوده مانده و نوبت اتمام نرسیده رحمه الله تعالی انتی
 مؤلف گوید که بسیار از فضایل معاصرین از علوم اذعان فضل و کمالاتش و ششند و غایت اعزاز
 و احترام در تحریکات خود مرعی داشته خصوصاً جناب استطاب علامه زمان مولانا اسید محمد علی
 القسری دام علاه و مدنی بقا که اکثر اوقات سلسله مودت و مکاتبات بادی مربوط داشته
 و با عزاز و احترام در عبارات مراسلات خود او را یاد فرموده چنانچه علامه موصوف در مکتوب خود
 که در سنه تسع و اربعین لبعه الالف و المائتین بعد اشعاری چند که در وصفش انشاء نموده غیر
 المصقم العطر یف والبد و الیهفوف تمقام الفضل و الاحجاج النبلاء
 سبیدم السادة عربین القادة مرکز الککالات قطب السعادات المتمم
 لکم ارم العادات الحادى لحاسن الصفات صاحب الخلال الماودة
 و الخصال الحميدة الموفرة التى لوجل ارسطاطالیش فی حضرة بهت عن عوائد
 حکمت حدة فطنه بعدید س که ما فی القهار قبل الاظهار و یکا ذریقا
 یضئ لولم تمسسه نار الودع التی التی البارع اللودعی الا هو ذ ذ الطعم النقیه و

العلامة السيد غنى نقى لا زالت تمارق افاداة مصفوفة و زرراقى فيوضاته مبشورة
 و ازجمله كاتيب انجبايك بحجاب بعض رسائل علامه ششترى دام طله تحرر فرموده چون تشتمل نظم
 و نثر است براى لاطه ناظرين ثبت نموده

<p>فان عبدنا غيره شقينا كليل الفكر هموم حزين الى العلامة المحمد الفطين بهيا حيث كالدر الثمين يحاكى نفحة عن يامسين و لوج الرق في جهم الحزين يزيج الكرب من قلب الطعين الى اتباع سيدنا الرصين علم من علمه علم اليقين هيه شمس الاضائة باليقين على عصبية ذات المجنون لا يقن حسن جوهره الرصين صديق صادق خلد خدين حليف الفضل والحكمة التكين سماء المجد والغر المبين بلا الف الصراعة والحنين هو نوح التراب على الجبين تفوق الورد بل خلد الحسين</p>	<p>بسم الله وبه بديت كتاب من مجمين مستكين كتاب كله حب و ود نسيم الصبح يبلغه سلاما سلام طيبة يسمو عبدا سلاما ليس يشبهه كملا سلام عبقرى حار حسنا سلام من اليق التقر طرا سلام حقف بالاخلاص كلا سلام مستنير ولا يضا كلون الورد كابل عين تدير علم من لو تحدى جوهر ثيا على النش اين فرى انتخاب على خالص اريب معمق على قطب المجزاة والمعالى علم من داره اهوى اليها علم من ان اناه ابود وريب علم من فى لطائفه معان</p>
---	---

مجان
 يكيه

خبر
 نفع

هو العظريف قاموس المعاني حديث وكلمات وعلم له باب محيط للمزاي	اليق الجود مسحة الشجون ظهري شريعة ومعين دين محاط بالتيوت من اليمين
--	--

وهو دري سلم السماء والسمو عود دائرة الذكاء وذكاء العلو واحد الدهر نادو
الاعصر بارك الجوهر الفرح الذي لهيات بجيلة الفلك الدوار البليغ المقول البليغ
الجليل الكمال الخنذيذ الشخص صوم السور المحلل الماهر في الامور صاحب البر
الواني صليح الذهن الصافي ذو الطبيعة المستقيمة التي تعلو نتائجها التي برجة
والجنان يباع عندها عقود الداردي بالجمان المستوفي قسطا وافر من المعقول
والمقول الفاضل بالقدح المعلى من الفروع والاصول الخليل الجليل الفائق علي
اياس الصديق الصديق الايمى مولانا السيد محمد عباس لا زال مجيدا وما برح مجيدا
وبعد فقد هبطت الى محرة كريمة ومخاطبة باهرة عظيمة منظوية على دلائل
الاعجاز تحوى طرائف الحقيقة والمجاز كانها جوهر مجتمة وفريدة سنية تحوى
على افادات رائعة تنشط الازهان وتنضم على بدائع شائقة تسابق سمعها
الاذنين محلا لمجلى لمرثها عيون البصائر وفريدة بقلائد لم يخطر مثلها في الضمائر
حروفها مسنة من ادارة الكوكس وخطها جل من اصناء الشهور لطافتها التعباينة
تنبئ عن لطف معانقة الشائق بالمشوق والفاظها الحسان الحسانية اشقى من
الحياة لدى النفس المدقوق مثل سطورها كمثل جنات تجرى من تحتها الانهار
يسبق ما فيها من النوار ونحو الجنان قبيل الاظهار كلماتها الطيبة اعذب من الضمائر
تشمل على فصيح مستعذب ابهى من مواصلة الاحباب تسبح حمامات البراعة على
جذوع معانيها وتترنم عناد الفصاحة على افان صباينها محاسنها بمثابة ليس لها
في حسنها نظير ولما يسبح على منوال محورها اديب بخير اشهد ان صاحبها السلا

الخنذيذ
باجاد الدين
الاجات شوق
مغنى
بكره الاكاد كرف
فتر كركه درار
عام حروفه في
العالم الرجال في الامور
على الحروف موزون
مفرد في الامور
فيصاها وعلينا
كنا السبا من قنا

اوحدا لا عصا ولا بلم اد باء الامصار ليس احدا يعارضه في شذو سما
 فوانداه من النظم والنثر ومن ذل ثمانته كما لا في هذا العصر فاستلذ
 العبد المخول بثمراتها واستحل من حلاوة فكائها لكن لما كانت بيني
 عن عدم التفات سابقها الى تصحيح ما في الرسالة من الخلل وحذف ما فيها
 من التزلزل كدت ان احرق بنيران الملل واستغرق في بحر الكلال
 لعله عدني من لا يستحق بلطفه العليم ولا يستوجب بمنه المجسيم
 ليت شعري ان المولى الوحيد بمولم يصلم فسادها ولم يزل كسادها
 هل است من المتسكين بولائه امر لست من المتمسكين تحت لوائه
 ام لا استحق لاستئثار المحبة بذيل رحمة ما الباعث على ان لا اتروى
 بماؤه وانى اعلم من قبل ان جنابه مینر الصحاح عن السقام من كلام
 بعض الاشعرية الماتريدي بوجه استقام لا ادرى ما منعه
 عن عدم التحاشي من التغيير والتصرف الذير من التقدير
 والتاخير فاريد ان ارسل الرسالة المعلومة الى حضرته ثانيا
 ولعن ان الاتماس في استصلاحها ثانيا اذ المرء لا يعرف ما في
 نفسه من العيوب ولا يجنب تسانس من اللغو^{١٦}بها هذا ما جرى عليه
 يرأى العبد المحموم المهورا لا فعال على سبيل الاستعجال حالة كثرة
 الاستعجال^{١٧} وتوسيع البال المحرأ صغرا لا فزا موتان الفواد
 الماسيور بسلاسل الاثام المرهون بايدي الاسقام المعتصر^{١٨}
 بفضل ربه القوي السيد غني نقى الرضوى اغناء سبحانه من منه الجسيم
 وصفه عنه سقطته بفضل العليم المامل ان يصلم المولى ما في هذا الكتاب
 من السقام ويحوم آفيه من اغلاط صدرت عن داعية السقام^{١٩}

استقلت علیه جنود الامراض في هاتى الايام وخير المختار السلام من السلام
 جناب علامه اومدى الناس مولانا اسيد محمد عباس ودم طلاله علينا در تاريخ وفات آفتاب

این قطعه فرموده

<p>ذالك الغنى عن المعائب والنقص نصبت عيون العلم عند وفاته يبك عليه يراعه ومداده عجايب الرتبة التي حلت بها عجايب قلته التي عهد بها هذيان رحيله من عندنا</p>	<p>عن المعائب تسيبت محامده وجرت لفقته العيون الجامدة اذ يذكر ان نشيداً وقصائده تقوى وعلم شرفى ناقده سهل الليالى كيف اضحت راقده اما نعت كماله فعلا حلا</p>
---	--

عام الوفاة له مراتب اربع

سبع وخمسين واثنان واحدة

علامه اومدى بن محمد شفيح الاستر ابادى المازندراني دى از شاهير فضلاى اعيان
 و مولود و فشار اولاده مازندان است استفاده علوم و اکتساب فنون از آقا سيد على طباطبائي
 و جمعي از علمای عاليشان فرموده و بر مرتبه عاليه اجتهاد و درجه قصواى فضل و رشاد فاخر گردید و حقى در
 بلد كره انشا بان اقامت داشت و در عهد غلجى كان غازى الدين حيدر در حد و دسند اربعين
 بعد الالف و المائتين بيلد دهند وستان آمده بقيه عمر در بلد كره انوا اقامت داشت دى عالم
 شجر و فاضل مجتهد و هميشه مشغول تصنيف و تاليف و تدريس بود و بگوشه عزلت و قناعت بسير
 بسير اكثر مردم گمان دارند كه او اب حسن اخلاق و توجه و التفات را با كسى مرعى نيفرمود
 لكن حق آنست كه بجز اهل علم و جمعي از طلبه علوم كه بجهت استفاده حاضر خدمتش ميشدند با دوى
 مردم ارتباط و ملاقات كتر داشت با هم الناس از غير اهل علم خصوصاً كاري و انتقامى ندا
 و با جمعي كه از اهل فضل و كمال با طلبه علم و مستفيدان خدمت بابرکت او بودند كمال تواضع

والنقات و محاسن اخلاق و بذل اشفاق پیش می آمد تصانیف دقیقه و رسائل انیقه دار و کشف
کمال فضل و غایت اجتهاد و است لکن بعضی ازان ناتمام و بلکه بعضی در سوده مانده با جمله از
سائر کتب و رسائل مصنفه آن مرحوم که معلوم این حقیر کثیر التفسیر شده است رساله قاطب العقول
فی بیان قواعد الاصول و کتاب بنابرین الفرعیات فی الایس اشترعیات در فقه که نوبت تمام
آن نرسیده و تقدیری ازان از باب طهارت تصنیف شده و دیگر حاشیه بر شرح مطلق مسی به
مکمل است که آنهم با تمام نرسیده و تقدیری ازان ناتمام مانده و رساله اصولین لغاری که آنهم ناتمام
است و رساله فرة الفوائد در مسئله ترجیح جماع منقول که آنرا در جلد کرمانشاه در اوایل سینه یکصد و
دو صد و سی پنچ هجری تصنیف فرموده بود و رساله مصداق الاجتهاد و الاختیار جوده ما جمعه
فی القدر و الفوائد و رسائل اصول فقه و حدیث و تفسیر و کلام که آنرا هم در سینه مذکوره تالیف فرمود
و رساله فضل الخطاب فی حجیه ظواهر آیات الکتاب که آنرا نیز در سینه مذکوره تصنیف فرموده و
رساله احسن الاقوال فی تحقیق ما هو الراجح بالالفاظ عند تعارض الاحوال که آنرا در سینه یکصد و
دو صد و سی و هشت هجری نوشته بود و رساله جهات در احکام طهارت بر زبان فارسی و رساله
ممتاز در مسائل نماز در فارسی که تاریخ تصنیف آن سینه یکصد و دو صد و سی و هفت هجریست
و رساله استحکام و وسائل صیام فارسی و رساله کنوز در نماز براسه نوافل و رساله هدیه السلطان
در بیان اصول ایمان که آنرا از راه تحفه برای پادشاه خلد منزل نصیر الدین حیدر مرحوم در جلد
لکشتو تصنیف فرمود و تاریخ ماه شعبان سینه اربعه و سیست رساله غرة الجبین در احکام نماز پنجگانه
که آنرا براسه نواب منتظم الدوله حکیم حمدی علیخان مرحوم قلمی فرموده بود و کتاب مجاری الاوتار
ترجمه جلد هشتم بحار الانوار که آنرا در سینه اربعه و سیست فرمایش او در سلطان خلد منزل سابق الکرام
پادشاه حکیم مرحومه نوشته باب اول و باب ثانی ازان با تمام رسیده است و رساله
اعانة الباری در جواب شبهات اخباری و رساله در ذک اینج حدیث در فضائل خباب علیه السلام
که لغاریست و رساله نغم المؤمن در جواب مسائل متفرقه بر زبان فارسی که در بعضی بلاد رسیده

از برای نواب ممتاز الملک مؤمن علینان تالیف نموده بود و در سالک کج بزبان فارسی در سالک سوادیه
 در نوامید جلیله متفرقه که منتخب از تصانیف علمای سلف است و آنرا در سنه ۱۲۰۰ که کثیر بود و صد و پنجاه و
 هفت هجری تالیف فرموده و مسودات در علم نحو و غیره که تا تمام است و مسود شمس عالم الاصول
 در اصول فقه که آنهم تا تمام است و رساله در علم کلام بقاری موسوم بایقان در بیان ارکان ایمان
 که آنرا شتم بر رد اقول بعض تلامذه سید کاظم رشتی در او اثر غرر تصنیف فرموده و آن تا باب
 نبوت نوشته شده بود و نسبت با تمام آن نرسیده وفات آنجناب در ماه ذیقعد سنه یک هزار و صد
 و پنجاه و نه هجری در بلده که کنونی صاهناست واقع شد و در دار المعرفه حیدیه تعمیر جناب غفران
 علیه الرحمه مدفون گشت از تلامذه اش جماعت بسیار درین دیار اند که در علم و فضل میان این
 و اشال خود ممتاز اند استید کاظم بن قاسم الحسینی الرشتی در علوم عربیه و اصولیه و
 فقهیه هجری ذخیره بود و آثار عقائد و اقوال وی بطریق شیخ احمد حسینی و ترجیح طریقه او بود
 تا ویل اقوال و عبارات استیکرد و میگفت که عبارات شیخ زیارت که مردم بر کفر و زندقه حمل میکنند
 من معانی آنرا بر پنج صحیح میدانم و مدعی بود که شیخ او در مقام ائمه علیهم السلام را دیده و موجب
 انوار آبی برا گردیده با جمله اتباع او را که بر طریقه وی اندک شکی نماند و شیخ هم گویند و خودش هم
 اقوال غریبه و تحقیقات عجیبه دارد که بنظر بعضی فضلا خوش نمی آید و بعضی نسبت کفر و فساد
 عقیدت با میکنند و الله اعلم بحقیقه الحال القعه فیصیل لطلان عقاید متفرقه و قوه
 مختلفه اینفرقه مستحده را جناب مولانا سید العلماء قدس سره در تصانیف انیقه خود مخصوصا در
 در کتاب افادات حسینیة فی صفات الرب البریه و کتاب حدیقه سلطانیة بدلائل شایفه و بر این فاطمه
 از معقول و نقلات بیان فرموده اند و عبارات ایشان از تصانیف ایشان نقل کرده و بنقص و رد آن
 با حسن کلامی که مزید بر آن تصور نباشد پرداخته اند و این اوراق گنجایش فکر آنها ندارد و من شانه
 الاطلاع علی المفصلات فارجع الی تلك الافادات وفات سید کاظم در سنه
 یک هزار و صد و پنجاه و نه هجری اتفاق افتاد و معنفات بسیار از جمله آنها آنچه خودش در بعضی مسائل

ذکر نموده نیست کتاب الواسع حسب بیانی الحارف الالهیه و شرح خطبه طنجی حضرت رب المؤمنین علیه السلام
 که آنحضرت آنرا در بیان مکّه و مدینه تشریف فرموده بودند و تفسیر آیه الکری تقریباً هفت هزار بیت بود و با
 شرح حدیث عمران صبابی در ذکر سباحه او با حضرت امام رضا علیه السلام و شرح قصیده که لایسته
 بعد الباقی لافندی فی مع مولانا و اما انما الکامل علیهم السلام و رساله بسوطه در عقاید اصول خمس
 رساله مطالع الاقوال رساله در اجوبه مسائل ملا محمد رشید موسوم بمسائل رشیدیّه در رساله در
 بعض اسرار بسطه در رساله در شرح اسم اعظم و رساله در بعض اسرار بسطه و سوره حمد و رساله در بعض
 امور مستنبطه از بسطه در رساله در اسرار بسطه ایضا و رساله در بیان میزان قوم و قطاس تقسیم
 در بیان کیفیت سلوک الی الله و رساله در اخلاق و رساله در اجوبه مسائل ملا آقا محمد رشتی
 در رساله در اسرار شهادت حضرت امام حسین علیه السلام و ذکر مصائب آنحضرت و رساله در اجوبه
 مسائل ملا محمد علی خراسانی ساکن نجف اثرات رساله در اجوبه مسائل شیخ عالم و فاضل کامل المکمل
 انبیل الشیخ اسماعیل بن الشیخ اسد الله الکامینی در بیان محبت و تفسیر قوله تعالی انی
 جاعل فی الارض خلیفه و در جواب معرفت ائمه اثنا عشر علی کافه الالهیه علی التفصیل و دیگر شای
 و رساله در جواب مسائل عالم محقق مدققی شیخ محمد بن شیخ عبد علی آل حیار القفینیه رساله در جواب
 مسئله سید حسن رضا اندی در ادله فقیه و رساله در اجوبه ملا محمدی رشتی در ادله شرعی و رساله در
 بعض مسائل اصولیه و رساله در بیان اینکه میان الفاظ و معانی مناسبت ذاتیه است و در بعض
 فضلاء که قائل بعدم مناسبتیه بود و رساله در ذکر لغت و در علت ایجاد آن و رساله در بعض مسائل
 اصول ایضا و رساله اصولیه ایضا مشتمل بر فوائد شریفه و رساله در ذکر اینکه حقیقه شرعیّه ثابت
 و رساله فی ان الله لا یخاطب الناس الا علی یا فیهمون و رساله در احکام نماز و ایلا و در جواب
 مسائلیکه از بحر سیدیه بودند و رساله در احکام طهاره و صلوة که در آن محض فتاوی اند و رساله
 در بحث صوم و رساله مختصر و در رساله حد لفظه و احکام آن رساله در بعض مسائل میراث رساله
 در مسائل زکوة و احکام آن و رساله در اجوبه مسائل خمس و رساله در بعض مسائل بیع و صلح

در رساله در اجوبه سائل نکاح و طلاق و احکام آن در رساله در اجوبه سائل وصیت و ما يتعلق و رساله
 در ذکر سائل امانت و شرکت و وکالت و نیابت و سایر مکاتبات و مقاضه و قرض و مزارعه
 و بعضی سائل دیات و حدود و در رساله در بعضی سائل جهاد و ما يتعلق به من الجریه و شر الطیما
 و احکامها و احکام الاراضی المفتوحه العنوة و بعضی السائل فی التذرة و الوقت و رساله در اجتهاد
 و تقلید و بعضی سائل تضاد رساله در سائل متفرقه در سائل طهارت و صلوٰه و نجاست و اشباها
 در رساله در بیان نسبت حالت انخسرت باعالیه و بعضی احوال متعلق با امام و ذواب او و دیگر آتنا و آنکه
 اجوبه در سائل کثیره در اصول فقهیه و احوال ادله شرعیه و رساله در اجوبه سائل عالم عامل و سائل
 کامل شیخ علی بن قمرش در بعضی سائل فقه و در بیان عوالم و در تفسیر باطن قول حق تعالی و ذینا
 بدين عظیمه و دیگر بعضی سائل و شرح قصیده ابن سینا فی السؤل عن علمه تعلق الروح لمجد
 و مفارقتها و رساله در اجوبه سائل اغذا و دفعه در رساله در دفعه بجاوب سائل که از بلده حرامه و غیره
 در رساله در اجوبه سائل شیخ محمد احسائی در جمع بعضی آیات قرآنی و دیگر فوائد و رساله در اجوبه سائل
 حاجی میرزا محمد ابراهیم تبریزی در احوال صاحب العصر و الزمان و ذکر هویت انخسرت و زمان
 غیبت کبری و دیگر سائل در حقیقت خانه معروف لغیر اشن است و رساله در معنی قول انخسرت
 ان الذکر لیس قول بالکسان و لا اخطار بالها و دیگر احادیث و رساله در
 جواب مفتی بغداد که مذہب اہلسنت در اشت و دیگر رساله و سومه میرویه در جواب بعضی سائل مفتی
 سابق و رساله در جواب سئله عالم فاضل میرزا محمد شفیع نائب صدارت تبریز از سئله بحث نجوئی
 در رساله در جواب بعضی از افاضل خراسان در رساله در جواب سائل میرزا محمد شکی و رساله در اجوبه سائل
 میرزا حسن انندی عظیم الادی در بحث معاد و بعضی تحقیقات فقرات دعای سمات و رساله
 در جواب سائل سید حسن رضامندی شمل بر مباحث عجبه و تحقیقات غریبه و رساله در جواب
 حکیم سید محمد علی حسینی در بعضی سائل طبیعه و رساله در اجوبه سائل فاضل آقا شیخ حنیف الله
 احمد بن الشیخ صالح بن طوق القطیفی در معنی فقره یا من الله علی ذلک و ان الله که در رساله

مصباح وارد است و دیگر احادیث و رساله در جواب بعضی افاضل از اولاد شیخ عبدالحجبا نقلی در ترتیب شیخ
تبعی و رساله در اجوبه مسائل سید حسین طیفی در علوم شتی و رساله در جواب مسائل شیخ محمد جلی که از بلده احسا
فرشاده بود و در نه رساله دیگر در اجوبه مسائل بلده احسا در احادیث متفرقه و رساله در اجوبه مسائل که از بلده
ایلیش شیخ محمد حسین بن خلف بحرانی رسیده بودند و رساله در اجوبه مسائل که از جبل علی کفری رسیده بودند و آن شیخ
مسئله اند و رساله در اجوبه مسائل عالمیکه از بحر اجوبه مسائل باقی که از جبل علی رسیده بودند و آن مسائل صعبه اند
شامل مسائل کثیره است و رساله در اجوبه مسائل غویه در تغیر قول ان الحرف کان موجودا قبل وجود
السموات والارض و دیگرها متعلق باین و این رساله شمل بر یک مسائل صعبه است رساله در اجوبه
بغلبه در یکجهت و در هر دو آن دو عالمی می شود و رساله در اجوبه مسائل سید علی بهبهانی در مسائل متفرقه و رساله
در جواب مسائل سید علی مذکور در ذکر فرق میان میزوت صفت و میان میزوت عرک و رساله
در اجوبه مسائل سرز محمد باقر الحبيب البهبهانی و رساله در شرح دعای سات و ذیه من عجاب
المطالب که آنرا بالتماس فاضل کامل و نور از هر ملا علی صغریا پوری نوشته بود و رساله در شرح قصیده
بائیه من شند الذهب لعلی بن موسی الاندلسی در علم کیمیا و اول قصیده که مذکور نیست - مطلع

حَذِّ الْبَيْضَةَ الشَّعْرًا وَانْعِ قَشُورَهَا
فَإِنَّ لَهَا تَحْتَ الْقَشُورِ لُبًّا

و رساله در اجوبه مسائل ملا کاظم مازندرانی در علم کیمیا و رساله در اجوبه مسائل مازندرانی در شرح دعای
اسباب و رساله در اجوبه مسائل ملا عبد الوهاب لاجپانی در عدم استجاب دعا و در اثر توحیدیه
و رساله در تنبیه بعضی افاضل اهل نجف اشرف و بعضی مطالب عبارت از رساله خود که در علم حکمت
و رساله در توحید و رساله در اجوبه مسائل میرزا علی اشرف مراغی در احوال ملا که در رساله در شرح کلمات
منسوب بسو فخر رازی در مقدمه توحید و رساله در اجوبه ملا مهدی کشتی در سر اختلاف ازجه و رساله
در جواب مسئله اقا محمد شریف کرمانی در تنذیب اخلاق و رساله در علم میث و رساله در شرح رساله
اسطرلاب شیخ بهاء الدین عاملی ره و رساله کشف الحق در مباحث متفرقه و رساله در اجوبه مسائل

حاج عبدالمطلب سالک در شرح چند فقرات شرح زیارت استاد و در سالک در ترجمه رساله حیوة الاسلام
 استاد و رساله در ترجمه مختصر الحیدریه فی الفقه لولانا شیخ علی علی الله مقامه و رساله مخبره
 در سلک الی الله و رساله در اجوبه سائل مولانا شیخ محمد بن حسین بن خلف بن سلیمان و رساله
 مسمی به حجة البالغہ در دیو و لغصا و اثبات نبوت آنحضرت و ولایت حضرت ابراهیم علیه السلام
 و دیگر بابت و رساله در جواب مفتی بغداد در تفسیر قوله تعالی یا ایها الذین امنوا شهادة
 بینکم اذ احضر احدکم الموت بوسلہ ضلع و رد شافعیہ و دیگر سائل و رساله در اجوبه
 سائل طاحین علی و رساله در اجوبه سائل سید تقیم قزوینی و رساله در مقامات طاهره و طنبیه
 و ذکر تاویل و غیره و رساله در اجوبه سائل بعض علمای جبل عامل و رساله در حقیقت عقل
 روح و قوم و ماده آفتاب و غیره و رساله در اجوبه سائل میرزا محمد حسن بن ذریعہ زامهر و رساله
 در بعض فوائد جعفر و رساله در اختلاف مراتب موجودات و رساله در اسرار صلوة و ما یخلق بها
 من الطهارة و اسرار اعیان و الزکوة و الخمس و الحج و تفسیر سوره الحمد و التوحید و القدر و ذکر
 شریعت امام علیہ السلام و دیگر امور و رساله در انطباق عالم کبیر با انسان رساله در معنی نقطه
 فی السبله و رساله در حل شبهه اکل و ما کول که در جواب سوال شایسته محمد میرزا نوشته بود
 و رساله در اجوبه سائل عبد الله بیگ و دیگر رساله در جوابات سائل او و رساله در اجوبه سائل
 محمد رحیم خان و رساله در احکام ولد الزنا و رساله فی حقیقه القول فی الاخبار میں المجتهدین
 و رساله در اجوبه سائل محمد بیگ که کسی از هند فرستاده بود و رساله در ترجمه بعض اجزای اوایل
 شرح زیارت و رساله مقامات اعیان و رساله در اجوبه سائل بحرین و رساله در اثبات فضیلت
 حضرت فاطمه از مرجم و سائر سنن و آیات قرآنی و ذکر مراتب تفضیل بین انصار الحسین و
 انصار القائم عجل الله فرجه و سلمان و علمه و اباده و مقدار و رساله در شرح کلمات
 بعض علماء و رساله فیما یجوز اکلہ من صید البحر و البر و دیگر سائل و رساله در اجوبه سائل شیخ سلیمان
 بن عبد الجبار سقطی و رساله در عصمت انبیا و رساله در مسئله معاد و شرح لوامع شیخ مقداد که بالکمال

علامه مشهور نوشته در رساله در سائیکه کسی از شام فرستاده بود در رساله در حکم عده است و موطا در رساله موسوم به
 بجه و منه در رساله فی النون و وضع دائرة بالقصال النون و حکم الواوین البین رساله در سائر
 حج در جواب سوال آقا محمد باقر زیدی در رساله در معنی حدیث ان الله خلق ادم علی صورته
 که آنرا در مکشوفه تحریر نموده بود در جواب اعتساف بعضی اهل انکار در رساله در شرح این حدیث
 که بحضرت امیر مفسرین اند

ارای العلم فی ذل و جوع و محنة	و بعد عن الایاء الالهیة
فلو کان کسب العلم اسهل حرفة	لما کان وجهک الاخر الزین

در رساله در مقدمات شرح اربعین خود در رساله موسوم به دلیل المتحیرین در رساله در جواب بعضی
 سالکین از اهل مکاشفه و تکلیف در تفسیر فقره دعا بر روز ماه شعبان و آن اینست -
 الهی هب لی کمال الا نقطاع الیک و آثر ابصار قلوبنا بضیائظها
 الیک حتی تمحق ابصار القلوب حجب التور فیصل الی معدن العظمة
 و تصیرار و احنا معلقة بعن قد ساء رساله در حل بعضی اشک
 رساله در اثبات وجود جن و بیان حقیقت و صورت و ماده و هیات ذبیه و غرضیه آنها و ذکر
 تشکّل ایشان بمشکال مختلفه و تکلیف و عبادت و موت و حشر و جنت و نار و سایر احوال ایشان
 که آنرا در جواب مسئله عالم عامل و فاضل و اصل میرزا موسی ابن الحاج میرزا حسن الشیرازی
 که از قزوین همراه خود آورده بود نوشته بود هذا اما وجدناه من مولفات و
 مصنفاته الشیخ علی بن السید ولد علی النصیر آبادی اللمکنوی طایب قدام
 ولادتش در لکهنو هجدهم شوال سنه یک هزار و دصم هجری و متوفی صاحب زهد و ورع و در کثر
 علوم و داخلت و مهارت و کثمت ذات والا صفاتش همیشه مشغول و غلو و هدایت خلق و اقامت
 و جماعت بود و در اکثر فضائل شهرت داشت و تیار علم و قنارت و فن تجویدی نظیر بود در شمس العین
 بعد الالف و المائتین از هندوستان بکربلای معلی سفر نمود و علمای آنجا تعظیم و احترام او میکردند

تخصیصاً فاضل سید کاظم شتی بسیار در رعایت تعلیم آن سید جلیل القدر کوشید و کمال ذاتی او را
در یافته اجازة شغل بر دالح و فضائل آنجناب نوشته آنجناب داد و بالجملة سید موصوف و سید مست
و اربعین اجدالافت و المائتین باز مراجعت باین دیار فرمود و پیوسته مصروف و غط و هدایت مردم
و تدبیر و تصنیف بود او را و در سفر عتبات باخشات و نشاطات با آنحضرت واقع شده از جمله تصانیف
اوست رساله در محبت فدک و در رساله در باب متعه و رساله در علم قرأت و رساله در رد اقوال انجائین
و رساله در جواز تغریبه داری جناب سید الشهدا علیه السلام و تفسیر کلام مجید لاجبارت سید در و محله
و بعد تمام آن تفسیر در سنه ست و شصین اجدالافت و المائتین مره ثانیة با جمعی از دوستان و رفقا
از لکهنو سفر نموده بزیارت شہد و رضیة رضویہ علیہ الاف التحیة شرف گشت و از آنجا بزیارت شہ
مقدسه الله عراق مراجعت فرموده بعد از قلیل در کر بلائی معلی بطریق وقت قلبی که از مدتی در
تاریخ سید هم ماه مبارک رمضان سنه تسع و شصین اجدالافت و المائتین بر حمت حق پیوست مدت
عمر شریفش پنجاه و هشت سال و یازده ماه بود و قبر شریفش در آن مکان ملائک اطمینان در هر یک
قبر مقدس جناب آقا سید محمد بن آقا سید علی طباطبائی واقع است و مولانا سید ابراهیم حائری
که از علمای عالمین و نجمله قاطنین و ساکنین آن بقعه طیبہ و مقام کریم بود خطی مشتمل بر خبر وفات
آنجناب بخدمت جناب سید العلماء طاب ثراه نوشته بود و در تسلیم و تقریر آنجناب چیزی از او
و آن درج فرمود که منجمه آن این بیت بود

وَمَا الدَّهْرُ إِلَّا مَحْنَةٌ وَبَلِيَّةٌ
تَوْبٌ وَابْنَاءُ السَّامَانِ نِيَامٌ

بعد از ملاحظه خط مور جناب سید العلماء طاب ثراه خطی که بحجاب خط مذکور قلمی کشته بعضی عبارت
ثبت نموده و مشود اما بعد فقد وافی الینا کتاب من جنابک المستطاب مخدوم
بمصایب یاله من مصاب و اقلقتنا بوفاة السید المجدد المکرم المعظم الامام
الاقوم السید علی اعلم الله مقامه و سزا داکر اسمہ کما ختم له بالتشرف

واقبل بالموضع الاشرف وقد والله هطلت العبرات على الخدود
لهذه الرزية المفتة للكيود وارحل السرور وانكسرت الظهور
وبحق لنا ذلك فلقد كنا نحن نحن الى لقاء عتياء داسما ونزق اياه
سالما غائما فكان قد كان يوم توديعه عندنا هبة للسفر هو اليوم
الذي زرته فيه عا سدا له وهو محتضر وهكذا الزمان يمض على
الغير وما للدهر من وفاء وعلى الدنيا بعده العفا فان الله وانما
اشكو بشي وحزني الى الله ولا حول ولا قوة الا بالله وما جرى على
لسان القلم اقتفاء بدارك لا قوم

عيون المنايا لا تنام هنيئة وناع انا با من طفوف حسين نعم سيد احب عليا محجدا اني حائر ارض بعد ما ظل حائرا غريب كتيب نازح عن دياره كتاب تاني ناعيا وهو ناصح وقد اسبكت تلك العبارة عابرة لمهرات الهمة والحزن والاسه	ولكن ابناء التيمان نيام فلم يبق فينا راحة وجمام له في جوار المصطفين مقام فنومته نوم الحما جمام عليه من الله السلام سلام ففيه شفاء لي ومنه سقام وفكرت فيها والدموع سجام جليل هو يا الله الجليل عصام
--	---

مزار بعيد والجسوم ضعيفة منصور جميل والسلام ختام
--

والكثيري از علماء فضل اكر بلاي سعل در مشيه و قضا فرموده اند كما ليتقاد من خط السيد ابراهيم المكي
وجناب مولانا العلامة السيد محمد عباس الشوشري در تاريخ فاشن اين قطعه انشا فرموده

ترحل صاحب عليا علي	وساذن هو فجع كظيم
--------------------	-------------------

<p>بهموع من الصراط المستقیم له قد اذعن القلب للتسليم وحجده من هم الشرع القويم وانزل فيهم الذكر الحكيم وفي قريها الحسين له نعيم ورب غافر بن كريم لسر حلت له سي زع عظيم</p>	<p>مجيد كابر من اهل بيت اولي ايد و ابصار و محب تغلغل صيدهم في كل ارض ومن كبت مودتهم علينا طفا بالطف محمودا غنى يبجا شهيد الكبر بلاء له ضمين واصلات السماء موزجات</p>
---	--

السي حسن بن السيد دلدار علی انصیر آبادی الکنوی ولادت اولست و یکم ماه ذی القعدة
سنه خمس و الف بعد المائتين در بلده الکنو واقع شد تحصیل علوم از والد راجد علامه خود و هم از
خدمت برادر نامدار خود حضرت سلطان العلماء شرافه فرموده و در تقوی و زهد و عروت و سلامت
طبع و حلم و انکسار نفس و سائر حماد ذاتی و نه فانی نظیر خود نداشت سیما در عبادت که اکثر اوقات
صائم النهار و قائم الليل میبود و از تصانیف شریفه او کتاب عربیه در بیان آنچه تعلق بگفتن از انست
دارد و وحشی تحریر او تعلید و رساله در احکام اموات و رساله در علم قرات رساله تذکره الشیوخ
و اشبان و ذکر مواضع و کتاب مبسوط در اصول دین بزبان ساده که شکل بمطالع جلیله است و فاش
در یازدهم شوال سنه شین بعد الف و المائتين در الکنو واقع شد بهت عمر شریفش پنجاه و چهار
سال و ده ماه و سبت روز بود در روز وفاتش خلقی کثیر از فضلاء علمام و صلحا گرام و طلبه علوم
و سادات ذوی الاحترام بمشایعت جنازه او حاضر بودند و اشک حسرت از دیده حق بین میگریختند
خصوصا اخوان طبلین امرهم جناب سید العلماء آقا سید حسین جناب سلطان العلماء آقا محمد
طالب شراهما حبسی از اکابر و اصاغر نیاز بر انجناب قیام فرمودند و در دار التعزیه حینیته و اخلاص
قرب قبر مطهرش بهیلوی قبر برادر نامدار خود جناب سید محمدی مدفونند فون گردید بعضی از افاضل
بنی اخوان آن مرحوم در تاریخ وفاتش این قطعه گفت

سید حسن آن عبا و زین	در خلد برین رفت بگلگشت چمن
معنی حدیث از سر الهام بخوان	سر دار جو ایمان بخان ست حسن

و انچه هم دو فرزند از چند یکی سید حسن نشنی و دیگر فرزند حسن معروف بسید همتا یادگار گذاشت
و هم یک صبیحه که در خیاله نکاح سید مرتضی پسر جناب سلطان العلماء بود است محمدی بن سید
ولد اعلیٰ النصیر آبادی فاضل فکی و عالم المصنوع صاحب قوت قدسیه و نفس لکویه جامع
فضائل جلیل بود و با وجود حدیث سن در حدیث ذہن و جودت طبع و ذکا و علم و عرفان و صلاح
و تقوی گوی سبقت از امثال را بود و چنانکه بتواند رسید به بعضی عوالمی و تعلیقات و تحقیقات
مسائل متفرقه از معنیات اعلیٰ صفات گواهی بر فضلش دارد و حیات والد ماجد خود در سفر
بست و سه سالگی از دنیا رحلت فرمود و مرقد شریفش در حینیه غفر انعام در پهلوی والد ماجد است
جناب سید العلماء بن شریه در اجازه که بر آسید پسر از چند سید محمدی موصوف قلمی فرمود
باین الفاظ ستایش آن جناب فرموده المولیٰ الفاضل و الفقیه الباذل ذی الجهد
و البهاء و الفضل و الذکاء فخر العلماء و السادة صاحب القرینة
الوقادة و العظمة النقادة مولانا السید محمدی افاض الله
علیٰ اعلیٰ ترتبة شایع جنت و هم در آن اجازه میفرماید که آن سید محمد مرجم میان ما
هر سه برادران در فضل و کمال سبقت و شہادت داشت و در وقت نظر بر جوارح و اعلیٰ فائز بود و با
جهت در هنگام قرأت قرآن روح خطاب جناب والد مرجم بسو او میبود و الحقی که او بسیار فاضل و صافی
و نظر دقیق داشت و اکثر شہار را بیداری میگذاشت و انید و اجتهاد در تحقیق مسائل و نتیجہ دلایل میفرمود
بعدیکه احدی از امثال بمرتبه اش نمیرسید و با نیمه خلوت و عورات ای بسندید و از لایق است
و شہوات اعراض میفرمود و مرگ بسیار یاد میکرد و عبادت و حیات نمی نمود پس بی مانده ناچار
تفرقه در جماعت انداخته و اراغرض شد و بیدار ساخت و در عفو ان شباب طبل حلتش بر گرفت
پس و فاش در آخر ماه ذی الحجه سنہ یک هزار و دویست و یک هجری در سید و آفتاب حیاتش در آن

نسک گردیدت عمرش بشت و سه سال بود پس والد ماجد این واقعه معجزه بموم و غم و سر
از کیفیت این مصیبت را در کتاب خود سکن القلوب بیان فرموده است و الا مفران او برین طاری
شد پس خبر کردم و برخی از افادات و تحقیقات او را جمع کردم و از مسودات او آنچه یافتیم برآورد و لایق
بیاض ساندیم که یادگاری برآوردن و بصیرتی برای متعصین باشد و آن برادر مرحوم این
در تقسیم یعنی جناب سید ابدی طاب برقه را یادگار گذاشته و غیر از خود ندی نهشت و ثقل آن
سن او قریب به سه سال بود و منتهی ترجمه کلام حاجی محمد تقی بن محمد البرغانی القزوینی
از عالم مجتهدین قزوین و اکابر علمای متفهمین و شهادی سعادتی بود و سولهش برغان
که از قرائ دار اختلاف طهران و سکن و دانش قزوین است صاحب قصص العلایین صفت
و ثنای کما موصوف آورده که ایشان سه برادر بودند حاجی محمد تقی که برادر بزرگ بود و حاجی محمد
صالح برادر وسط و هر دو فقیه حاجی علی برادر کوچک که او از شاگردان شیخ احمد اسکا بود و در زمان
واقعه میر علی محمد باب او نیز میل بیاب داشته و پدر ایشان در نهایت تقدس متوفی بود و نیز جناب
قصص آورده که حاجی محمد تقی خود بمن حکایت کرد که در بدو تحصیل در قزوین بمنزله آمد
بیلده طایفه قم گذارم شد در اینجا مجلس فاضل فی صاحب خوانین حاضر شد مآل کس مراد
نیفتاد پس باصفهان فتم و چند است علماء اینجا به تحصیل علوم دینی مشغول گردیدیم و غالباً در علم حکمت
اشتغال داشته ام و ثواب هر بوییه لاهدر را در درس میگفتم از آن پس اعتیاد عالیات و کثرت
در مجلس درس عالم علم و مرم علم ختم آقا سید علی طباطبائی صاحب راض حاضر شد روزی
مجناب در سکه شرح و جواب و عدم بقا و جواز در درس پیغمبر و سن او انقضی الشجره مقطوعه نمون
که فصل رفت و جنس پماند ناگاه جوانی غیر تجریش نشسته بود او این بهنگم در آن نهایت سخنان
محققانه میگفت با نهایت فصاحت و بوعث و طلاق لسان این یک بان شد که مرا غمزد
دین توانستم که از عمده او برآیم و با او معاشرت کنم پس متغیر شدیم و گفتیم ای طفل چرا ما را غمزد
میگویی پس آقا سید علی بمن تغیر فرمود و گفت بخنداری با او موافق قاعده نکلم که اگر چه است

اما غیر بجهت پس از نسبت آن جوان سوال کردم گفت که او آن سید همدی فرزند دلبند و خلف با شرف اقا علی
است پس من سکوت نمودم بجلال حاجی موصوف نماز جمعه بخود و خلبه ادای میکرد و در نهایت تعجب وجودش تقریر
و در موعظه گوی سبق از شمار و علمین آن عصاره بوده موعظه او در نهایت فصاحت و بلاغت و سلاست و
جرات و غنایت و طاعت موثر در قلوب و حکایات غریبه نقل می فرمود و بخان علمیه مسائل اعتقادی
عنوان میفرمود و آیات بسیار را تاویل و تفسیر بر وجه اتم و اکمل بیان میکرد و در مجلس و خط او علماء و طلاب
بسیاری نشسته و تقریرات و خط او را می گوشندند عبادت آنجناب بدان نحو بود که از نصف شب علی الدوام
تا طلوع صبح صادق مسجده خود بر پشت و سناجات و ادعیه و تضرع و زاری و تقییری و اگر چه دانه اشتغال داشت
و سناجات خمس عشر را از خطه میخواند و بر این سجده میبویست سینه اش را در پشت تا آنشب که شربت شهادت نوشید
و کمر در میان درستان و دید که آنجناب در پشت بام مسجد خود در عین شدت آمدن برف و زنده شب پوشینه
بر پوش و دانه بکسر مشغول تضرع و سناجات بود و استاد و دستیار را با آسمان بر دوشته تا اینکه برف تمام
سپارکش را سر اسر از پای تا سر سفید پوشانیده بود و برادر کوچک او حاجی طاعلی نیز در آیام تحصیل همه شبها
گرایست اگر کون خود زنجیر میباز داشت و بر سر زنجیر میخ میبویست که زمین میبویست و تا صبح مشغول عبادت بود و کلمه
آنجناب پس از فراغ از تحصیل لایحه آن آمد و در آنجا اشتهار پیدا کرده و این در او آخر زمان فاضل قلمی بود
بعد چندی مرقه ثانیه باز بزیارت عتبات عالیات مشرف و از استاد و اهل علمه اش آقا سید علی شیخ جعفر
بخفی اجازه گرفت و بایران آمد و وفاری سیان ایشان و فتح علی شاه واقع شد پس بدار السلطنه خروین
نزدل اجلل نمود و مردم حاجی ملا عبد الوهاب قزوینی که از علماء آمد یار و شهره اصحاب و از رؤسای آن عصاره
بوده در مقام کفالت و طرح و دستیار حاجی ملا محمد تقی موصوف از هر جهت بر آن نقل است که شخصی صاحب نظر علی
و آخوند ملا محمد تقی را جمعی بر طایفه همان کرد و آن را شخصی صاحب نظر ملا محمد تقی را که در آن زمان بود گفت ای صاحب نظر
نمشته باش پس از آن ملا محمد تقی را و در مجلس از مردم سوال کردند فرمود بی زکوة دارد ملا محمد تقی گفت بقاعده باید
زکوة میبویست باشد زیرا که مصلحت بر آنست که مصلحت این عمل خارج شد لیل و حدیث عنوش لفظ محترم
و حکام و از راه است جز از سر و گردن نمیگردد و از خود گفت شما را نمیخواند ای که میگویی لغتم و المعروف حسن و

اجماعاً و کذا البقره الحاقاً و محقق در شرح که کتاب فقهی است و عموماً طبع نموده است و منصرف علی ما شد و غیر این
در سبب یکی خیال چهارم داشت که گویا او حدیث زمان بود و تصانیف او است کتابت بحسن الاصول و در مجلد اکثر
در آن کتاب بر خوانین ایراداتی دارد و کتاب پنج الاجتهاد در فقه استدلالی در دست و چهار مجلد در شرح شرائع
از طهارت تا دیات تقریباً بقدر جواهر الکلام است نقل است زمانیکه شیخ محمد حسن جواهر الکلام را می نوشت
چون کتاب چهارم رسید اسباب چندان داشت چون فقهائیکه چهارم را کمتر نوشته اند تا فقه محمد حرم
مجلس مولانا محمد تقی برغانی مشغول تجسس بود پس شیخ محمد حسن مجلد چهارم پنج الاجتهاد را برسم عایت گرفت
و از اسباب کار را بود تا فاغ از التالیفات کتاب چهارم دیگر از تصانیف مولانای موصوف رساله
در قضاء صلوة فائده در رساله در نماز جمعه و رساله در طهارت و نماز و صوم و کتاب مجالس المتقین که آنرا بنام
سلطان عصر خود محمد شاه در سنه یک هزار و دو صد و پنجاه و هشت هجری تبالیف آن مشغول گردید و آن کتاب
مشتمل است بر مواعد و حکم و اصل احادیث و تفسیر آیات و تطبیق آن بمصائب حضرت سید الشهدا ۳۱
بلکه عمده مقصودش در آن کتاب ذکر مصائب آن حضرت است و در مجلس جمیع و عشرین از کتاب مذکور بخوان
غنا در مرآت فتوی داده اگر چه سابق بر آن کبرست قائل بود و از مجله اسباب تبدیل و انقلاب رای خود در
باب این خواب تحریر فرموده و هذا لفظه الشریف و این خادم الشریعت در ادوایل اجتهاد خود
بشدت نمی عینودم از مجالس روضه خوانهای صاحبان صوت را تا آنکه فی مسئله شب است و یکم از رمضان
که همان یوم نیز شمع نموده بودم در سجده از خود ندان لغزیه که در عالم رویا دیدم که اندرون مسجد شاه صفهائی
سیدان از حاکم عظیم است از خلق و صد شیعیان بلند است سوال نمودم چه واقع شده جواب گفتند جناب
ایر المومنین علیه السلام در سجده لغزیه فرزند خود خواند سجده جمیع بود که با مقتضای ایشان گذشتیم تا خود را
بمنبر آن جناب رسانیدم و دیدم آن جناب را عمامه سبز و کسوة قنات قائل کبوتری و کبکچ چون مرد و زوجه
شیعیان کنان و در حسینا گویند لغزیه بخواند از گریه بی طاقت شدم استماع نمودم دیدم که بعضی حضرت
بعضی اما میفرمایند که در اعتقاد من غنا بود و غرض کردم با مولا من این همه را غنا میدانم آن جناب در آن وقت
این عهد نموده فرمودند از خود شما لغزیه فرزند مرا بیاورید بهتر میکنم باشد و منع نکنید همان عت بیارند

و در سجد بر زمین ایستاده ششم فرستادم که مجلس تفریه بپا داشته من میگویم شما از تنی کلامه مکلف گوید
 که فتوی بجز از شما و مرالی از مختصات مولانا موصوف است و احدی از علما قائل بجز از شما و همچنین در دیگر
 سائل هم فتاوی غریبه وارد از آنجمله عصیه عینی رابعه از غلیان و قبل از ذهاب ثلثین پاک نیست
 و از جمله فتاوی غریبه آنجناب اینکه جائز میدهند که مترفعین ادعای القسم صلح نمایند و جائز میدهند
 که متولی آن حلف و صلح مقلد باشد و از جمله فتاوی آنجناب اینکه جائز است که حاکم شرع برای خود
 مرافعه در نشستن حکم اجرت بگیرد و دیگر بالای منبر بفرمود که حکم کردن بر من لازم است لکن نوشتن لازم نیست
 و برای نشستن اجرت بگیرم و نقل است که فاضل هندی صاحب کشف اللثام نیز اجرت میگرفت این نحو
 که او فقیر و صاحب عیال بود و بکتابت امر خود را بیکه رانید و اگر برای مرافعه نزد او می آمدند میگفت من
 من فقیرم و خرج یومیه را از کتابت تحصیل میکنم و مرافعه نمودن باید مطلق شد و از تحصیل قوت عاجز میام
 بالجملة صاحب قصص العلماء بسیاری از حکایات و کرامات اخوند ملا محمد تقی نقل کرده و کیفیت شهادت
 آن مرحوم بدین عنوان نوشته و گفته که از جمله کرامات آن بزرگوار شهادت او بود که ما بر مردمان تاسی نموده و
 بحضرت سجد خون مبارکش را رنجند و رسال آخر بحجت شیوع مذہب باب آنجناب غالباً بر بالا منبر لوطی
 انام است غل: مردم را از سوره مال باب تحذیر و انطافه را کفیر فرمود میرزا جواد نامی که اصل او از عرب
 و سکنتش در قزوین بود و گوید که چند روز پیش از شهادتش بجهت آن بزرگوار رسیدیم آنجناب فرمود
 که از تو تماس دعا دارم من عرض کردم که خداوند عالم نعمتها دنیا و آخرت را بشما کرد است فرمود از عت
 و ثروت و اولاد و علم و نشر شریعت و تالیف و علوم کنون برای شما چه آرزو مانده فرمود که آرزوی من
 شهادت است عرض کردم که شما همیشه درجه شهادت بلکه برتر از آن مایه و اریزید که نظر من حق خبر ما و علما
 بهتر از ما شهادت است آنجناب فرمود بی چنین است و لکن من طالب شهادت یعنی در خون غرق شده
 میخواهم و در همان شب که شربت شهادت را نوشید چون غمی از شب گذشته خواست که بسجده و دوایات
 مستقره و برین عبادت مشغول شود عیالش باو گفتند که شما شب و یا این شما فتن مسجد را ترک کنید
 آنجناب فرمود که اگر میترسید که مرا بکشند پس بسیار طالب شهادت و لکن این سعادت دور است که

پس در سنه هزار و دویست و شصت و چهار در نیمه شب از خانه بیرون آمد و بسجده خود رفت و در محراب
عبادت ایستاد و متفرغ و داری و دگر به و بیقراری بدگاه حضرت باری اشتغال داشت و چون بیک
بصبح شد بلکه گویا صبح کاذب بود و عجزه که کعبادت خود آمد که چراغ مسجد را روشن کند و او هم بر شون
کردن چراغ مشغول و نیمه ثالث در آن هنگام سر بسجده گذاشته و مناجات خسته عشر را بنهتا
تخصیص و ششوع میخواند و میگریست که بنگاه چند نفر از فرقه غایب فساله مضله بایسته داخل مسجد
شدند در اول نیزه برگردن مبارک آنجناب زدند آنجناب هیچ متعرض نشده زخم دوم را
زدند که آنجناب سر از سجده برداشته فرمود که چرا مرا سیاهید پس نیزه به آن مبارکش زدند
که دهان آنجناب شکافته شد مجمل آن جمع هشت زخم باز زدند که ناگاهان عجزه فریاد برآورد و قتل
ظلمه گر خنجر آفتاب از محراب برخاست که از مسجد بیرون آید تا خون سیان مسجد ریخته نشود
محاب بدرسجده نزدیک بود پس آن بزرگوار تا نزدیک در مسجد رسید از شدت زخمها و پیری و
عبادت در شب ضعیف بر او ستولی شد پس نیزه یک در افتاد و غش کرد و در خون غوطه میزد
عیال و اطفاش با خبر شده آمدند و جسد الفخرش بجان بردند تا دور و زنده بود بسبب شکاف
زبان درست قدرت بر سخن گفتن نداشت و بسیار شدند می شد و قدرت بر آشامیدن آب نداشت
زیرا که آن زخم سوزش بر میداشت و طاق شرب آب نمی آورد و در آن حالت تشنگی سید الشهدا
بیاد می آورد و قطرات عبرت از دیدگان خود می ریخت و می فرمود یا ابا عبد الله جانی الفدا فی الله
آیا از تشنگی بر تو چه گذشت الحاصل بعد از دور و زخم مبارکش جانب چنان در خدمت سید جانان
اهل جان شتافت و خواستند که جسد مبارکش را بجانب ارض اقدس عتبات نقل دهند
اهل قدین راضی شدند و هجوم عام کردند و بدانش را در قدین بجوار شاهزاده حسین در مقبره
منفرد که حاجی میرزا ابوالقاسم شیرازی براسه خود تعمیر کرده بود سپردند و بعد از چند ماه یا چند
سال برای تعمیر قبرش را شکافتند همان اطهرانند ایام زندگانی با حال خود باقی بوده و اکنون
آنمقدّم از معروف است آخوند ملا صفر علی لاهیجانی القزوهی صلش از لمبه اهل بجان

و از فضلای نام و نشان از آن در لیده قزوین سکونت داشت وی از تلامذه علامه آقا سید محمد طباطبائی
 بوده و از حجه الاسلام آقا سید محمد باقر اجازه دارد صاحب قصص العلماء که از تلامذه و مستفیدین
 خدمت آخوند مزبور است نوشته که آخوند در بدو امر بعلم حکمت اشتغال داشت و شواهد بر بوی علم
 صدر را در سر سید او قتی در مصنفان خیالی دید که بعد مشاهده آن از درس و تدریس حکمت
 تائب شد و بعلم فقه و اصول اشتغال و زریب شری بر کتاب معالم الاصول و رساله در ادب و
 برخی از فقه را نوشته و اینها صاحب قصص در ضمن احوال علامه تقی برغانی صاحب مجالس المتقین
 بتقریب ذکر آخوند نموده و گفته چندی در خدمت او در اصول تلمذ می نمودم فاضل و جامع و از کاروان
 مرحوم آقا سید محمد صاحب محتاج الاصول بود آخوند ملا عبد الکریم ایروانی از شاگردان
 فضلا و افاضه علمای تلمذ رشید آقا سید علی طباطبائی طاب ثراه بود صاحب قصص العلماء
 که از تلامذه آخوند به صحت بود نوشته که آخوند ملا عبد الکریم ایروانی ساکن قزوین از معارف
 علمای عالی مقدار و از مشایخ فضل روزگار محروم و از آنکه فهم و کمال و خوشنیت و فضل و شهرت و حمید
 و عصاره و فزاید اصحاب حجت حقیقت سید مختاری از تلامذه آقا سید علی صاحب شج کبیر لکن بسیار کم
 تقریر تالیف از آن عالم عظیم بر روز نیافته مگر رساله در اصل برایت که آنهم ناقص است و در علم اصول در عرف
 عرب و عجم برتر از و بنا فیم بیا که تدریس میکرد و داغ تدریس نداشت و میگفت که میان تلامذه
 آقا سید علی ماسه نفر سر آمد اهل زمان بودیم و او را ازین سه نفر برتر شاگردی نبود من و شریف
 و میرزا احمد ترک و نیز صاحب قصص آورده که آخوند ملا عبد الکریم در جبل عجم داشت باین اسباب
 آخوند ترقی نکرده و الا در توفیق یگانه دیار عرب و عجم بوده و در آن اعصار بلکه سابق بر آن مانند او
 مدتی در علم اصول بنظر نرسیده شاه به امور مذکوره اینکه در زمانیکه در دار السلطنه قزوین تحصیل
 اشتغال داشتیم آخوند اصول را تدریس نمی فرمود و در فقه ریاضیه استادش را درس میگفت آن هم بخوبی
 اختصار پس چند نفر از طلاب با هم صحبت داشتیم که مثل آخوند ملا عبد الکریم که وحید اعصار است
 درین شهر باشد و از دست فاضله نتایج درس اصول او را مشاهده کنیم نهایت خلوت و عروت است پس

چند نفر بدین غرض خدمت اخوند رفیع و از در خواست نمایی نمودیم در جواب گفت درس هر شهر لطاف
چند است اول اینکه باید تکلمه صد نفر باشند پس اگر کمتر باشند درس نیکویم دوم اینکه کسی
ایرادی در میان درس نکند و اگر اشتباهی دارد بعد از تمام درس بشنود خود را بگوید تا جواب او را
گفته باشم سوم اینکه باید بزبان عربی بگویم چهارم اینکه بچکس نگوید که کافی است و بیست
بلکه هر جا یک محل کفایت است من خود سکوت میکنم پنجم اینکه همین جمعیت اگرچه بپندارند
باشما و بیایند آتوق اگر نفهمیدند نیایند محلا این شهر را تا تحقق ساختن چندی بدین رفیق
هر روز بدون تکرار مقدار یک ساعت از روز گذشته بنای درس را میگذشت تا دو ساعت
بنظر مانده فراغت حاصل میشد بدون تکرار و بزبان عربی که اگر همه تحریر می شد تقریباً بقدر نیازت
تحریری آمد طلاب در تحریر آن عاجز برآمدند و هر روز برای یک مطلب چیزی استدالات بسیار
میگرد فراد آن اوله را رد می کرد و روز دیگر باز اثبات می کرد و میفرمود که من در حکم استفاست دارم
و تکثیر ایرادات ورود و واجبه براس تشخیز اذمان طلاب است و از حکایات عجیبه
آنکه آخوند میفرمود زانیکه من در لبه اربیل در مدرسه تحصیل اشتغال داشتم در آن شهر
تاجری بود معروف بدانکه و خل و خاست نفس محب که هرگز ظییری بفقیری از سفره جانش نپسید
و غالباً در اوقات غذا همان کسانی می شد که بدون او بودند و از مال خود اکل نمی نمود و چون وقتی از
اوقات از مال او بدون علم و اطلاع او طنج کردند و او را همان ساختند چون خواست که بخورد در کلوتر
ماند و قدرت بر اکل نداشت و داشت که مال من در میان اینهاست که به گلویم نمی دود پس شبی باطلاب
در باب امر گفتگو داشتیم همه اتفاق کردند که ممکن نیست که چیزی از کسی از برای فقر بگیرد پس من گفتم
فروا من و او فرام رفت و چیزی بر طلبه نگذاشت ایشان انکار نمایی نمودند و آخر الامر عهد و نذر نمودیم که اگر
چنین کاری را از پیش بروم طلبه هر کسی بمقداری از من داده باشند و آن شخص ضرورت و دو وقت بطلبه
بود و همیشه مقدار ده هزار تومان در زیر فرش در جبهه کاروان سرگشته بود که اگر مالی بر من فروش یا در
و شن آن از خانه حاضر نمودن طلبی داشته باشد شن حاضر می شود باشد که انعام باشد و جمع

اصناف دیون او بود ندیس بعد از انعقاد نزد این سمیت بر کرد و بنزد انصاری کاروانسرا حاضر شد
و سلام کردم جواب گفت و در گوشه نشستم تواضع جزئی و تحیت قلیله داد و اذنان پس گفتم که مرا بشما
سکاه است موقوف مانده و اس راجعه داشته استماع نمایند گفت بگو پس من شروع کردم از بی بی اخبار
روزگار ندارد و فتنه و بلاء و آشغال آثار و عذاب روز شمار و قهر و غضب حضرت جبار قمار بازی
و اخبار انما اظهار حکایات بسیار نکند و هشتم سخنیکه دیدم اشک بر دور دیده اش حلقه زد چون رفت قلب
او را مشاهده نمودم یا خود گفتم که بالفعل وقت بکار زدن معاهده و جمال تاثیر است پس گفتم که چه میشود
که این صدمات و لطافات و عقبات را دفع سازی باینکه تنخواهی بر سر طلب مدرسه فلاطین بداده
که میان ایشان تقسیم نمایم تا حق تعالی در آن روز که روز نکلت و شفاعت و ثروت نیست ترا رحم نماید
و از این شد انکه خلاص نمایم پس آن فردیفا صلیبی ساعه و ساعه و ساعه و ساعه و ساعه و ساعه و ساعه و ساعه
پس تسلیم نمود که این اخذ کرده و میان طلب اندر سه قسمت نموده باشند من یا خود گفتم که باید فوراً برخواست
ورفت که مباد با غوغای غیلان داخله و غفاریت خارج و تسویات ابالسه از این عمل پشیمان شود بلا فایده
برخواستم و روی بجانب مدرسه آوردم همین بدر کاروان سر رسیدیم دیدم اندر از پشت سر فریاد میکنند
که ای آخوند در اینجا خواباش و تو را به منیم من هشتم که پشیمان شده است پس از سرعت و شتاب من اوجم
سرعت نمود تا وسط بازار من رسید و مرا گرفت من هم او را گرفتم و بجا مضارب و مشاجره و ناز و گداز هشتم
مصلحین خیر اندیش از پس و پیش جمع شدند و از دستفرازی نمودند که چرا با آخوند بچاره مجادله داری گفت
که آخوند امر و بنزد من آمد و مرا فریب داد و مبلغ بگرفت تنخواه از من درخواست نمود و مال مرا می برد
و چون مردم ماجر را فهمیدند او را منع کردند که بعد از قرضی و عمری تنخواه جزئی باین شخص که فقیر و عالم است
داده اکنون پشیمان شدن بمعنی است پس او را گرفتند و نگاه داشتند و نصیحت مینمودند من از دست او بیرون
آمده و بعد سه رسیدم و طلب راجع نمودم و آن تنخواه را میان ایشان قسمت نمودم و آن مبلغ که باین رجحان
منفقه ساختم از ایشان گرفتم حاجی ملا محمد جعفر استرآبادی ساکن طهران از فضلای
زمان و جامع علوم و از تلامذه آقا سید علی صاحب ریاض بود و در تالیفات بسیار است

مانند شرح تجرید در علم کلام و کتاب مائین العلوم که در علم عربیه است و در اصول و فقه تالیفات
 بسیار دارد و او در خدمت و محضر قاسمید همد یا شریف العلماء حاجه بایسته کاظم رشتی بمکنت
 احمد نموده او را ملزم ساخت و کتابی در روشیح احمد نوشته بسیار مختار بوده است و در درسی گفت
 یکے اصول دیگر فقه که از تالیف بود و پیش از درس هر روز خطبه میخواند و بعد از درس دعا میکرد
 که کافی قصص العلماء آخوند ملا حسن یزدی از ملازده آقا سید محمد طباطبائی طاب غراه
 بود مؤلف قصص العلماء آورده وی از معارف مشایخ فضیله خطه ایران در نهایت
 و ورع و تقوی و عبادت و در ابجاء بر حضرت سید الشهدا و اوقات عزاء آنمه هی بی نهایت
 مداومت و مواظبت داشت و او اهل حال سکنتش دار الخلفه طهران و در او اخر ساکن کر بلا
 مطه و دفنش در همان ارض اقدس از تالیفات او کتاب معیج الاحزان است که اخبار معتبره
 در آن جمع نموده و نهایت اهتمام در اخبار داشته و از شاگردان مرحوم آقا سید محمد است و در
 که آقا سید علی را هم ادرک کرده باشد و در نجاب او اخر حال مبتلای مرض عشته بود و طبایا او را هر دو
 بنیک شقال تم الفار اعتیاد داده بودند و سلطان عظمی قحلی شاه خواست که دفتر خود بسیار السلطنه را
 به پسر او بفرستد نماید آخوند راضی نشد باینکه آخوند موصوف آخر عمر بکربلا سکنه نموده و همیشه در خدا خود
 مجلس عزای سید حضرت سید الشهدا داشت و اگرین قرارت مصائب می نمودند و خود هم در
 ذکر مصیبت می نمود و در سبیم موعظی فرمود و ذکر مصائب می نمود و این فقیر هم غالباً مجلس عزاء
 حاضر میشدم و همان زمان که ذکر بلا بودم باز در ایام عزای ناومی فرتم و با اینکه آزار عشته داشت و
 سخن او را درست نمی شنیدم بعد از آنکه بی اندازه گریه می داد و از حجام چیز با یکبار بالا می پنداشت
 از گوشه ایم اینکه می فرمود که من پیغمبر خدا را در خواب دیدم و با حضرتت عرض کردم که در جبارتقا
 دیده ایم که حضرت سید الشهدا علیه آلاف التحية و الثناء در زمان شهادت و در فتنه غش کرده بود آیا
 این صحیح است یا نه حضرت فرمود که بله ای آخوند فرزندم حسین در زمان شهادت چهار دفعه غش
 نمود و نیز به سبب تعدد آلوده روزی از ایام محرم در خانه استاد آقا سید ابهریم علیه الرحمه

بر پا بود آن مجلس حاضر شدیم آخوند ملا حسن نیز ملا فاضله آمد و بهلولی استاد داشت و استاد زیاده آید
او نمود پس زاکری قصه آمدن شیر را بر سر اجساد شهدا بیان کرد و اینکه آن شیر امیر المومنین بود که
اسب قلعه گاه حاضر شد چون زاکر از شهر بزرگ آمد آخوند ملا حسن او را پیش خود طلبید و زاکر دست آخوند بوی
آخوند بآن زاکر فرمود که این چیزی را در بالا کسیر خونی که آن شیر امیر المومنین بود دروغ است و
امیر المومنین بصورت شیر درمی آید و بعد ازین چنین چیزی را بالا کسیر نکند و اگر گفته ام و رسم تو
کن آن زاکر همیشه توبه را جای ساخت و کسیر استاد استماع مینمود و در طباب هیچ تکلم نمود صاحب
بعضی از کرامات جناب آخوند ملا حسن نقل فرموده بخوف لکویل در نجابت نشد ملا محمد صالح
برغانی قزوینی از تلامذه آقا سید محمد طباطبائی و برادر ملا محمد تقی برغانی صاحب مجلس
است ثلث قصص العلماء آورده که حاجی ملا محمد صالح نهایت عابد و زاهد متبع در اخبار بلکه کمال
عصر بوده و در اصل راجل و در رفقه همان اول درجه اجتهاد داشته و در کمال مشغول کار و مطالعه و
تالیف و تصنیف و تدريس بوده و از بناهای او مدرسه عالی و مسجد متعالی است و در امر معروف و نهی از
نکر متعصب و راسخ بود و شهر قزوین در عهد قدیم شراب خانه بود و از امر معروف او و برادرش شهید
مردمان آن شهر متدین و از مردمان شهر دیگر شدند و در اینجا بر سرید شهدا تمام تمام داشته و بسیار زکی بود
و نمیکند داشت کسی که زکری معصیت از اخبار غیر معتبر نماید و او از تلامذه مرحوم آقا سید محمد بوده و در دست
پدر بزرگوارش آقا سید علی نیز فی الحکله تلمذ کرده و اجازه از آقا سید محمد و سید عبدالقادر داشته و نجابت
میفرمود که در سفر که چون شهر حلب رسیدیم باو شاه حلب از امیر حاج افندی خواست که یک شب
غیبات کند پس امیر حاج بن تکلیف نمودن گفتیم که آداب مجالس ایشان را نمیدانم و میروم امیر حاج
گفت که اجابت لازم است پس چند از حاجیان که آداب مجالس ایشان را آگاه بودند همراه من بودند
داشت چون نزد پادشاه رفتیم احترام بسیار نمود پس ازین سوال کرد که دلیل شما بر خوف علی چیست
من گفتم که من بهب سنت جماعت ام و شافعی مذہب میباشدم پادشاه گفت که من میدانم شما شیعه
میباشید و شما را برای آن طلبیده ام که اوله شما را نماند است بهشتم پس من شروع باقامه ادله نمودم و

هر دلیلی که می گفتیم پادشاه رومی نمود و نهایت ۱۱۰ راک بود پس با خود اندیشه کرد که اگر در ظاهر امر محتاج بشوم
 باید ضعف اقطاع و ضعف عوام از تبعه خواهم بود پس در باطن متوسل بباطن الله اظهار شدم و
 الهام و انفاضه ربانیه مراد یافت پس استدللال بدلیل نمودم پادشاه جواب گفت و سکوت کرد
 و در صبح آن شب پادشاه درازگوشی مصری بمن از زنی داشت با شال بزمه و ماهوت و شیرینی و بهر یک
 از آنان که همراه من بودند ماهوت و شیرینی بخشید پس من همان رازگوش در حلی چهل تومان خرقه
 و پنجاب تالیفات بسیار است کتاب غزیه الحاک و شرح ارشاد تمام آن در چهار مجلد است کتاب سلسله
 ارشاد در دو مجلد است کتاب تفسیر گویا در هفت مجلد است کتاب معدن البکا در مصیبت کفار می خست
 و کتاب مخزن البکا در مصاب که آنهم فارسی و طول است و کتاب منبع البکا در مصیبت که عربی است و درین
 کتاب نهایت وقت تدقیق اخبار مصیبت کرده و روایات معتبره مذکور داشته و در آخر کتاب بسیار از حکایات سیکه
 قصائد عربیه در آن ذکر نموده از جمله طعناات او اینکه سکه بهشت در شکوشتیم میرزا شکوشتا عزیز پادشاه
 درین آه گفتند که او را کرده پس و را خستیم و ایراد کردیم که زیارت میرزا و زانمیکنی در جواب گفت که این چه
 ایراد است زیارت را در نامه تعل و ست رست مینویسند زانرا در دست چپ پس چنان فانی در بیان این دوم
 است و حاجی ملا صالح مزبور در کر بلائی مطلع خانه خریده بود و در آخر عمر بکر بلاقات نمود و وفات
 او در کر بلا بوده روزی زیارت حضرت سید الشهدا مشرف شد پس از زیارت و نماز در بالا
 سر مرقد مطهر استقاده دعای نمود که ناگاه افتاد او را بدوش گرفتند و نمانه بردند که بلا فاصله
 فوت شد رحمة الله علیه و حشره الله مع موالیه المعصومین مؤلف گوید که از بعض فضلای
 عراق شنیدم که از تصانیف ملای موصوف تفسیر است عربی در دست مجلد و در آن هر چهار
 روایات البیت علیهم السلام یافته نقل فرموده و غالب روایاتش از کتاب کنز الفوائد است
 علیه الرحمة است و غالب این همان تفسیر است که صاحب قصص آنرا ذکر فرموده اخوانه از ملا علی
 عقده الی نیروی عقده و بی است قریب نزدیک شتی فرسخ فاصله در میان و اردوی از
 معارف علما و فقها و شاکر دجرح العلوم آقا سید محمدی طباطبائی طاب ثراه بود و در علم فقه و

اصول سرآمد فضل و در ادب از اهرن و کلام بود سجده در یزد بنا کرده الحال معروف است از
 تصانیف شریفه او کتابت در اصول و از جمله شاگردان اخوند موصوف فاضل کامل میرزا سلیمان
 طباطبائی نائینی یزدی است که بعد اخوند ریاست دینی و دنیوی بوی منتهی شده وفات آن
 در حدود سنه اربعین بعد الالف و المائتین اتفاق افتاد آقا سید حیدر یزدی و
 در عهد باو شاه جم جاهد محمد شاه قاجار طباطبایه و والد سلطان دین پناه ناصر الدین شاه خلد متهم
 ملکه در بلده یزد علم فقه و اجتهاد و اخراشته از معاصرین اخوند ملا اسمعیل عقدائی سابق الذکر
 است حاجی ملا محمد بن ملا احمد نراقی وی عالمی تخریر و مجتهدی خیر در بلده کاشان
 خلافت بود و اتم الحروف را بر تصانیف آن جناب اطلاع بهم برسد حاجی عزالدین شمس قدس بعد از
 و الالف ازین دار فنا العالم بقا ارتحال فرمود آقا سید احمد اردکانی یزدی از ساکنین بلده یزد در عصر
 فتح علی شاه مغفور بوده وقتی شیخ احمد اسحاقی وارد بلده یزد شد جمله علما بتطهیم شیخ احمد
 پرداختند مگر سید احمد موصوف با کجمله وی حکیم و فقیه و محدث بوده مصنفات عدیده دارد از جمله
 کتابی است در فضائل شیعه موسوم به فضائل الشیعه و کتابی در احوال جناب امیر علیه السلام
 سیدی بکسر در المؤمنین و رساله در فضائل صلوات بر حضرت پیغمبر و آل اطهار و نوشته و کتاب
 در انساب سادات شمل بر جد و لها و شجره با و نیز چند جلد کتاب عوالم را ترجمه کرده ملا علی اکبر
 اجیبی آجیه از اقلع اصفهان است در عهد سلطان فتح علی شاه در بلده یزد منصب است
 جمعه و جماعت با و منوخل و دو کفایه محدث و حکیم و با سلیقه بود از تصانیف اوست بلده خوار
 در علم اصول و آن کتابت مبسوط که بار الخلافه طهران طبع شده و مرغوب اهل فضل و کمال است
 ملا علی اکبر دارچی یزدی ساکن یزد در ریج و بی است سه فرخی یزد ملای موصوف در کربلا
 سطر ادراک صحبت جناب آقا سید علی طباطبائی صاحب ریاض فرموده وی از مجتهدین
 عظیم الشان و فقهای اعیان و بنای متواضع و نویسنده و آرسیده خصال بود در بلده یزد منصب
 داشت جمعه و جماعت قیام داشت وفات ملای موصوف در حدود ستمین بعد المائتین و الالف

اتفاق افتاد ملا اکبر زمان کرمانی از افاضل زمان و علمای بانام و نشان خاصه در علوم
 ادبیه و فن تفسیر حدیث و حفظ ادعیه و کتاب نسخ الجلاله و غیره نظیر خود نم داشت و مرجع اهل یزد بود و چند
 در یزد از کرمان آمده متوطن شد و کثیر الطعن بشیخیه و کشفیه بر سنابر بود و سعادته و بی پیش
 بادشاه محمد شاه کرد که طرح نظرش افساد و فتنه است شاه او را بیای تخت در طهران طلبید
 و در آن مبله مجبوس بود و در آخر عمر از تنش و او ند که پیشه بر مقدس برود و قضای کار در مشهد
 مقدس بیا بین راه ارتحال فرمود آقا سید اسمعیل قونی ساکن تون که از اعمال
 خراسان است وی از فضیله عصر و مجتهدین زمان خود بود و جمیع اهل خراسان و معاصرین بانام
 نشان معروف و بفضل و جهاد و بوده اند و صد و سه ستین بعد المائتین و الالف انتقال فرمود
 سید جعفر کشفی نجفی و اربابی و ارباب مقامیت نزد یک شیراز از فضیله عالمی مقدر
 و علمای باوقار و صاحب تصانیف بسیار بود و لایستاد و تفسیر عدیل نم داشت از تصانیف او
 کتابت بیت در آثار و اخبار عقل و جبل که لغزایی نوشته و کتاب اجابیه المصطفی بن لغزایی در ^{خط} و
 دیگر منظومه در علم کلام - سید موصوف طویشیخ احمد احسانی طریقه داشت اگر چه باشیخ احمد متنا
 بود و وفات سید موصوف در حدود سه ستین بعد المائتین و الالف اتفاق افتاد و قبرش در
 بر جرد است سید صدرالدین عالمی نجفی وی از متفکران اعیان و مجتهدین جلیل الشان
 و امام شیخ جعفر نجفی صاحب کشف الغطا بود و ملا شفیعه لاری و صبیحه آورده که سید صدرالدین از
 جبل عامل بنشاند و بهر نه برای تحصیل فقه و حدیث سفر اختیار کرد و از جناب شیخ الشیخ الغفاری ^{جعفر}
 نجفی تحصیل علوم فرموده و صبیحه جناب شیخ در جبال که سید موصوف بود و بعد چندی استغفران مراد
 فرموده و در اینجا حجت الاسلام آقا سید محمد باقر شیخ اعلی الله مقامه بسیار باعانت او پرورخت و
 مردان را بر جمع و مسائل لطیف او مامور ساخت سید موصوف صاحب تصانیف گشوده است و
 از شیخ سلیمان عالمی تلمیذ جناب شیخ جعفر نجفی و نیز از عالم جلیل و فقیه نبیل جناب شیخ محمد حسن کاظمی
 بغدادی المعرجی روایت دارد مولانا مفتی استی محمد قلی خان بن استی محمد حسین بن استی

حامد حسین بن السید زین العابدین الموسوی النیشاپوری از اکابر متکلمین عظام
 و اجلاء علمای اعلام و ساطعین مناظرین فحاش بود که دو کده او در اعلامی الوافی شریعت و
 حمایت دین و ملت کائنات عالی شان از انصاف و انصاف بر رشته تهور نگذرد و از او تحقیقات و غرائب تحقیقات
 و محامد صفات و معالی کرامات آن رفیع الدرجات در صفات موافقات متاخرین مرقوم و
 سطوحیت فضل و کمال آن نجیب طایفه کمال در کشف حجب و اطلال نویده در سایر علوم دینی و انوار
 فنون یقین چنانچه فن تفسیر و علم کلام بے نظیر و امام بهام بود کتاب مستطاب تقریب الاقدام در
 تفسیر آیات الاحکام از صفات انتخاب بر خوارت علم و فضل و تجرد و علاقه تبه او در علم تفسیر دلیل
 است روشن و حجتی است برین بالجله تصیف و تعریف آن جمیع الکمال است از تفسیر تقریر و تخریر و تفسیر

زبان شریف منظر سراسر تحقیق	ضمیمه شریف طبع انوار توفیق
ز تو ضیح بیانش گشته روشن	بر اهل علم هر شکل تر بهر فن

از اسب و اکر آن عالی مقام مولانا سید شرف الدین که در حدادیه بلا کوخان از وطن مالوف خود
 بجانب هندوستان رسیده بود و چنانچه صاحب مرآت الامراء آورده که سید شرف الدین با یک برادر که
 سید محمد نام داشت در حدادیه بلا کوخان از ملک خراسان برآمده و در بار هندوستان رسیدند هم در آن
 تاریخ مسطور است که سید شرف الدین که از کمالات صوری و معنوی در قصبه کنتور بقیم گشت تا آنکه ازین
 عالم نقل کرد بعد از وی سید سید عبد الدین پیشتر بجای پدر قائم مقام شده از وی پس سید سید سید
 علاء الدین در قصبه کنتور متولد گشت و بعد از بلوغ انواع علوم صوری و معنوی حاصل کرده انتی
 باطل سید سید سید بن عبد الدین ملقب بسید علاء الدین که بهارج و دینی و دنیوی و در مرتبه ارشاد
 و بدل و عطا مشهور بود و صاحب تصانیف لائقه است در قصبه کنتور نشو و نما یافت و در بهانجا
 وفات یافت و همگی سادات نیشاپور که در اینجا حاصل اقامت انداخته از نسل سید علاء الدین مذکور
 اند و اکمال هم اکثر اعیان و اشراف از نسل سید مذکور در قصبه کنتور موجود اند و هر قدر پاک سید علاء الدین
 مذکور در قصبه کنتور زیارتگاه خلایق نزدیک و دور است و ولادت با سعادت علامه موصوف روز دوشنبه

وقت صبح صادق نجم ماه ذیقعده که هزار و یکصد و هشتاد و هشت هجری بود و تاریخ بخت و دوم جهان ماه
 و سال نواب شجاع الدوله مرحوم رحلت فرمود و تحصیل کتب در سید از فضلی عصر خود فرموده و کتاب
 علوم دینی و معارف یقینی پیش جناب غفر اناب مولانا السید دلدار علی طایب شاه فرموده تا اینکه
 در اکثر علوم و فنون محقق بے نظیر و مدق خریگر و دیسیدار علم کلام شهو آفاق بوده صاحب تذکره احلما
 بتقریب اگر اعظم مولود جناب غفر اناب مولوی سید دلدار علی طایب شاه بلکه شریف آن علامه بردخته
 و گفته هم از جمله ایشان بود مدق محقق فاضل بود عی سیجلیل المصی مولوی سید محمد بن محمد بن
 حامد انتوری مشهور بسید محمد قلی که یکده تا سحر که فضل و کمالات و مناظر میدان بناطرات و مباشا
 بود و تصانیف انیقه اش بر نصرتش مذہب حق را دلالت طالع و برانیت قاطع اکثر کتب
 و سیرة بالفکر و مطالعه خود برآورد و بغایت ذکی الطبع و حدیقا الذهن بود و انتهی علامه موصوف مدتی
 در مایه سیرت شعب عدالت قیام داشت و مفتی در آنجا بود و رساله عدالت بلویه در بیان احکام
 و اقامت ضمن شراطه قاضی مفتی که شاید عدل بحرزم و احتیاط آنجناب است در بیان احیان تالیف
 نموده و حکایات قضا و افتا و فیصله جات التواضعات بر سنده و افواه عام و خاص سار و و
 اند و از جمله کرامات با برات آنجناب است آنچه از بعض ناقلین بسبع راقم الحروف رسیده که در
 آنجناب در قضایای معروفه نظر میفرمود و در فصل خصوصیات شروع نمید و ولید رحمان نفعی السو
 احد المتخاضمین ظاهری فرمود چنان بوقوع می پیوست که اگر یکی از آن دو شیعی است او را بر قاضی
 که از مخالفین می بود و ظفر حاصل می آمد و همچنین اگر یکی از ایشان از اهل اسلام می بود و خصم او از کفار
 حق بسوی اسلامی ظاهر و آشکار می شد و در او اثر خود و سلبه لکن بمراجعت فرموده و در اینجا بلیغ
 مشغول شد و تمامی اوقات خجسته ساعات و البصر طاعات و عبادات داشت تا آنکه مدت عمر
 باخر رسید و جناب باری استیطان عالم باقی را از برای او اختیار فرمود و از جمله کرامات آنجناب است
 آنچه قبل از ولادتش پدید آمد و روی که او هم از فضلی عصر خود بود و تحصیل علوم امولوی عبد الرزاق بنوری
 بستاقی ولی محمد ابالی حضرت پیغمبر نموده گویند که مولوی عبد الرزاق مذکور بذات خود شیعه بود و بالجمله و الله

العلامة روزگار کتب بسیار از احادیث و اخبار بکلمه خود نوشته بود بخواب وید که حضرت صاحب العصر
 والزمان عجل الله فرجه او را سه شمر غایت فرمودند از جمله آن دو اثر ناقص و یکی کامل بود بنابر آن
 اول فرزندیکه متولد شد او را همدی قلی و دوم را هادی قلی و فرزند سوم را محمد قلی نام نهاد بنابر
 همدی قلی در اول شباب در گذشت و هادی قلی در صغر سن فوت شد و العلامة راجع بجهانگیری
 بفصل و کمال فائز علی الاشیال گردانید و تعبیر خواب العالیجناب بطور انجاسید و انجاسیاب
 از اولاد و کورسه پسروشت اکبر ایشان عالیجناب مولانا اسید سراج حسین که فاضل طویل و حکیم
 عصره و فلسوف ماهر بود و خلف او طشیر جامع الکملات منبع الافادات سید عالی قدر و فاضل
 وسیع الصدر جناب مولوی اسید انجاسیاب صاحب التصانیف العبدیه و التالیف المفیده
 که در اشناهی تحریر این کتاب برحمت حق پیوست و فرزند ثالث آن علامه روزگار و حیدر الانصار
 خریدار و وار ویرای بنامید انکار علوم عقلی و نقلی و صاحب مدار فنون اصلی و فرعی المقتی آثاراً
 الاطیبین و الحامی لذاراجده الاکرمین ایه الله فی العالمین و حجه الحق علی الخلق جمیعین مولانا
 و استخوانا شیهه حیدر حسین اوام الله فله العالی بدوام الایام و اللالی که احوال خیرش در
 اوراق آئینه مرقوم میشود از مصنفات جناب المقتی العلامة در علم کلام کتاب تشیید المطاعن و
 کشف القفا عن است در باب هشتم تحفه اثنا عشریه شاه عبدالعزیز دهلوی و آن کتاب است ثنای
 مبطوط در دو مجلد کبیر که مثل آن در حسن بیان و شرافت عنوان و لطافت تقریر و ثنات تحریر و بیانی
 اقوال و ضبط احوال رجال و انعام معانین و قطع اسان جاحدین و پیوسته اتصال شعبات تکلمین
 مخالفین و ایضاح عوارضات این جماعه زلفین از سابق ازمان تا این اوان از تصانیف
 اصی از علمای اعلام و فاضل عالمیقام بطور زیر رسیده و کتاب سیع ناصری جواب باب اهل
 تحفه اثنا عشریه و کتاب تقلیب الکامد جواب باب دوم تحفه و کتاب بران السعادت جواب
 باب هفتم تحفه که تخمیناً سی هزار بیت خواهد بود و نسخ این کتاب در حیات آنجناب بکثرت و بظن
 مشتهر کشفه علمای اعیان و جمعیهای عالیشان عصرش به وصفت آن کتاب رطب اللسان بوده

جناب سلطان العلماء مولانا اسید محمد طاب مرقده در بعض مکاتیب خود که با جناب نوشته و بنامی
 بلخ در حق کتاب مذکور فرموده و معاشرش عین الایمان مرحوم سبجان علینان هم در مکتوبیکه با جناب
 نوشته و فرموده و صورت مکتوب مذکور نیست ابرو در راغبیت مجر زخارف گرفت محیط معقول و منقول
 حاوی فرد و اصل مولوی صاحب مخدوم نیاز کیشان مخرب زبان و امجد کم سر لوح نیاز نامه نامده
 به نیازمند بهمانوده گذارش میدهد که رساله رد تحفه اثنا عشری تصنیف ملازمان ویدیم سبجان الله
 چه قدر در غرور جاههای و ذنان شکن این بحر طبع گرامی سر بر زده و الحق چنین جواب کمتر از فضلای
 سابق هم سر انجام یافته باشد هر فقره اش ذوات فقار است برای قطع روس اوله مخالفان اگر غلط کنیم
 بجناب ارشاد از جناب حیدر کرار علیه التحیه و الثنا رسیده بود و در سرباخر و برکت سامی امده و اصل حق
 هر قدر که نازش نمایند نیز بید غایت مقصور اللسان چند آنکه مبدع طرازی جناب پر داد اندک نیست البتة
 زیاده نیاز سبجان علی دیگر از تصانیف بجناب است کتاب مصارع الافهام جواب یازدهم باب
 تحفه کتاب تقریب الافهام تفسیر آیات الاحکام در فارسی احکام عدالت علویه رساله نفاق الشیخ رساله
 تطهیر المؤمنین رساله اجوبه فاخره وفات علامه مذکور بتاریخ نهم شهر محرم الحرام سنه یک هزار و دویست و
 هجری در بلده لکهنو واقع شد در حسینیه جناب خضر انساب طاب ثراه مد فون گشت افصل عصر در تاریخ
 وفاتش قصائد غرا و قطعات بدلیعه نظم فرموده اند از انجمله علامه المتاخرین مولانا دوستا زنا سید
 محمد عباس القسری دام علاه در مرتبه آخر هم این قصیده که شتمل بر بعض حالات پنجابیت فرموده

أريد ذكر محمد قلی وحلته هو الهاجر بالکهنو مدفنه کانه هو نور الهدی و حیدر بدلی و فی بطلنه مو الیمان مجتهد لقد تفقه فی الدین قاد سلو رعیا ابان جاده الحق بالبراع کما	وانتی بدیاعی لا نفخ الصوا وکان مسکنه الا ولی کنتورا سناهداه بکتور قیا که کتورا الوری محمد الطهر کان مذکورا وکان مشغلا بالکلام محمدا تری الحجرة لیلا تفتتق نوراً
---	--

جزاك ربك عن اهل دينه خيرا مضى خلقت ولدك اولى فضله وحسين سبى صلى عليه محمدان محمد وحسين فذاهما روجي ومن يشتم سدا خلفهم بطبنا كذلك اقتربني روضهم حاطم مضى لتاسع شهر غلاة عاشره مصابه بمصائب الحسين مقرون طفوا قلت لتاريخ يوم رحلت	وكان سعيك عند الله مشكورا كذلك عاش حميدا وما غفورا كان فضلاهما في الانام مشهورا فانما بهما الشرح صا مضورا ولا يشتم اذا اعتبروا وكافورا وفي القيمة فيهم يكون محشورا رحيل خامس ال العبا منخورا وانه لتلقى الحسين سرورا لموته هو اقبال يوم عاشورا
وَلَا دَامَ ظِلُّ الْفَارِسِيِّه	

چون فاضل لغنی پندیده خصال در لایه لکنشور سید از گفتور در نام او سپرد و جامه به نیل با محبت انصاف که عنان نبی ست زین راه توان گفت که لغوی و درع	بگذشت ز عالم ویزدان پیوست بس رخت سفر بسوی جنت بپوست ز رنگ رخ لاله در گلستان شکست سر رشته اخلاص بودش در دست فریاد کشیده در عزایش نشست
--	--

بر مرقد او نشسته شعر بار خشن این قبر مقدس محمد قلی است	
---	--

بخوان الله المغام و تاسیه النبی المصام والله اکر ام علیهم السلام جلد اول کتاب فیض نضا
بنجوم السهائ فی تراجم العلما صورت اختتام پذیرفت و انشاء الله المستعان
جلد دوم هم عنقریب طبع کرده میشود و ما توفیعی الا بالله علیه توکلث و الیه
استواری و انرا در این کتاب از اهل طایفه قصد طبع این بفرمایید که در بهی گویند و ان شاء

